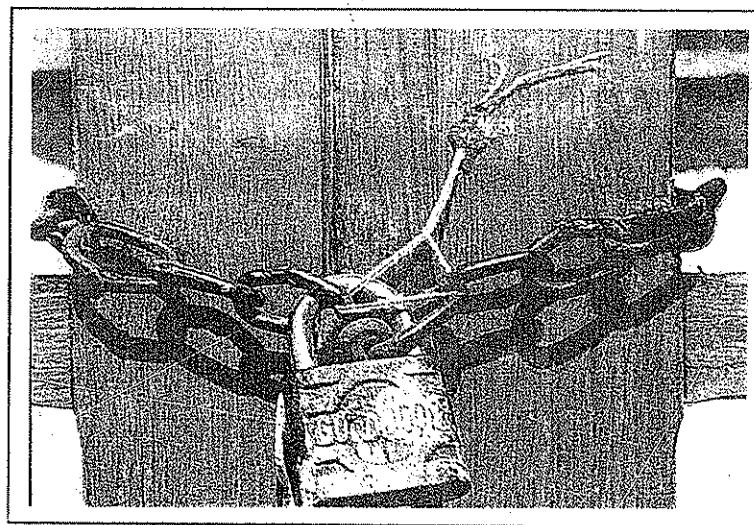

Dr. Vasile Marcu

**DRAMA BISERICII ROMÂNE
UNITE CU ROMA (GRECO - CATOLICĂ)**

documente și mărturii

12

CRATER
1997

Coperta de Maria Petcu

Dr. Vasile Marcu

**Drama Bisericii Române
Unite cu Roma (greco-catolică)**

documente și mărturii

Copyright © 1997

ISBN: 973-9029-30-2

CRATER

**Sotiei, copiilor și nepoatei,
care m-au încurajat moralicește,
le dedic această lucrare.**

**Exprim gratitudine,
pentru generoasa sponsorizare a acestei lucrări,
Gloriei și lui Iuliu**

PREFATĂ

La îndemnul amicilor și apropiaților mei, persoane de multă încredere în sinceritatea cuvântului lor, încep a așterne pe hârtie evenimente și fapte din viața Bisericii în care m-am născut. După evenimentele petrecute la 23 august 1944 țara a fost invadată de ruși, iar printr-un simplu Decret al puterii roșii la 1 decembrie 1948 Biserica a fost interzisă. Înainte de aceste vremuri a fost socotită ca a doua Biserică națională, după cea Ortodoxă.

Ca martor ocular deținând mărturii vii, în tinerețe ca elev al Liceului Sf. Vasile din Blaj, apoi ca student la Facultatea de Drept a Universității regele Ferdinand din Cluj, cum se numea atunci, între anii 1920-1935, am asistat la însemnate evenimente din viața statului român precum și ale Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică. Începând cu anul 1935 și până azi, timp în care am practicat și avocatura, am fost părtaș la unele din evenimente, prins în vârtejul desfășurării lor și am dus o activitate după puterile mele în ocupațiile încredințate. Până în prezent n-am încetat a sprijini activ interesele și idealurile Bisericii.

În prezentele „Mărturii“ mă refer la aceste evenimente cu dorința ca ele să nu fie uitate, vor servi probabil într-o cât de mică măsură cititorului de mâine, care va avea posibilitatea să le comenteze, să le judece și să tragă concluziile necesare interesului cel urmărește.

Înainte de a contura conținutul lucrării de față, am ezitat timp îndelungat la desvelirea conținutului, cu deosebire la cele petrecute în Biserica noastră, respectiv în comunitatea credincioșilor noștri. Această ezitare a fost determinată de diverse cauze. Lucrarea nu are un caracter literar și nici științific, și pur și sim-

plu ea trebuie considerată ca un film, o înșirare de evenimente petrecute în perioada sus arătată. Evenimentele rămase în memorie și altele după documentele vremii au fost filtrate, supuse unui anevoios și îndelungat examen de conștiință în aprecierea lor și a concluziilor la care am ajuns.

Aceiași conduită m-a condus îndeosebi la formularea unor propuneri și măsuri menite de a depăși piedicile și greutățile survenite după interzicerea Bisericii și până azi, pe care le-am adresat Ierarhilor Bisericii precum și autorităților de Stat. Tratarea problemelor de care m-am ocupat mă preocupă și în prezent. Desigur după judecata mea și sugestiile pe care le-am propus, atunci când a fost cazul în evenimentele în care am fost implicat, au putut fi greșite. Când însă am constatat n-am perseverat, recunoscând greșelile. Dar atunci când alții, inclusiv Ierarhia noastră a greșit - toți fiind supuși greșelilor fiindcă „errare humanum est“, am perseverat să scot la iveală și să arăt greșelile pertinente, de necontestat. Aceasta numai și numai din motivul ca ele au determinat și determină stânjenirea bunului mers și activitatea normală a Bisericii noastre. Le-am scos la iveală cu scopul de a fi corectate și eliminate în viitor.

În poziția în care m-am găsit și mă găsesc în mod permanent cu frământarea conștiinței, mi-am pus și-mi pun întrebarea cu ce drept mă amestec să joc acest ingrât rol și dacă nu ar fi cazul să renunț la poziția mea, debarasându-mă de orice preocupare și de toate sarcinile ce le am și care mi se vor mai încredința? După ce am desvăluit aceste gânduri, persoane distinse și cu merite remarcabile în viața Bisericii noastre, precum și mulți alții, m-au îndemnat și sfătuit să nu renunț la poziția mea, căci nu este indicat a accepta poziția „struțului“, deoarece greșelile trebuiesc îndreptate. Bineînțeles că în vederea aceasta am căutat mai înainte celor în cauza, să le arăt verbal constatările mele și totodată să propun măsuri după cum era cazul. Apoi am adresat în scris celor în drept conținutul acestora în modul cel mai reverențios și cu toată responsabilitatea, față de cel în drept a lua măsuri. Pe care după experiența celor 85 de ani le-am socotit nu numai necesare ci (posibil) operante pentru a așeza lucrurile (situația) pe făgașul normal.

În ce privește situația din Biserică de după revoluția din dec. 1989, unii credincioși s-au arătat hotărâți la acțiune, să facă

orice este potrivit pentru depășirea după caz, corectarea și eliminarea greșelilor comise prin omisiunea intervenției celor în drept din conducerea Bisericii noastre și organizarea acțiunilor ce se puteau lua ca să elimine piedicile ivite în buna desfășurare a activității Bisericii noastre.

Alții au îndemnat la acțiune în grup, rămânând numai la îndrumări, fără altă contribuție. În acest scop sau conturat mici grupuri în care se discutau idei, fără valoare efectivă, unele utopice, ceea ce a contribuit la dezbinarea și distanțarea unora față de alții.

Înainte de comunism precum și în timpul când Biserica își ducea activitatea în clandestinitate, nu se poate vorbi de asemenea fenomene, care sunt de condamnat.

Acestea s-au ivit numai după revoluția din decembrie 1989, fenomene ce s-au accentuat treptat în decursul celor 6 ani.

Cauzele acestor fenomene se datorează pe de o parte nu numai tergiversării obținerii deplinei libertății a Bisericii noastre, la care are dreptul după toate legiurile internaționale, libertate recunoscută de Stat, dar împiedicată de puterea politică.

Prin legiurile neabrogate de puterea post comunistă, precum și prin obstrucția pe toate planurile și lipsa de bună credință a Bisericii ortodoxe, manifestate în permanent cu orice ocazie, se împiedică restituirea „în întregum“ a bunurilor proprietatea Bisericii noastre.

Acestor cauze, la care se adaugă infantilismul unor credincioși și a conducerii, au creat și crează starea de fapt în Biserica noastră.

Pentru a înțelege lucrurile, este necesară o scurtă explicație, pe care o voi trata în amănunțit în lucrarea de față, pe care deocamdată o enunț numai.

După revoluția din decembrie 1989, odată cu ieșirea Bisericii noastre din clandestinitate, fără a ne da seama de reaua credință a adversarilor, noi toți credincioșii, clerul redus ca număr, câți au supraviețuit prigoanei comuniste, în frunte cu conducerea la vârf a Bisericii noastre am crezut posibilă realizarea idealurilor refăcând aripile spirituale frânte prin teroare, schingiuiuri, închisori cu răpirea întregului patrimoniu al Bisericii Unite.

Fără excepție începând de la vârf, toți cei care ne-am implicat în realizarea dezideratelor, ne-am crezut capabili și pregătiți

a lua în propriile mâini măsurile ce trebuiau întreprinse, pentru a câștiga tot ceea ce dictatura comunistă fără scrupule de conștiință a distrus. Dar de la început am constatat că ne-am înșelat și în locul entuziasmului nostru a luat loc dezamăgirea speranțelor noastre spulberate de piedicile, ridicate de puterea ce i-a urmat comunismului, cu complicitatea nesăbuită a ierarhiei ortodoxe, care înainte ne trata ca pe soră.

Unii dintre noi nu au pierdut speranța că aceste două puteri malefice, își vor revizui atitudinea manifestată față de Biserica rămasă până azi în suferință. În conjunctura actuală și până la schimbarea acesteia, orice speranță este de domeniul absurdului, după cum voi arăta în cuprinsul lucrării.

După sfârșitul primului război mondial, până la cotoșirea țării de către năvălitorii din răsărit, care odată cu oștile sale ne-au adus comunismul, situația Bisericii noastre avea deplina libertate, fiind considerată a doua Biserica Națională.

Ea a contribuit în cel mai mare grad la progresul culturii și în general la însănătoșirea morală a societății, în România Mare cum o numeam atunci. Biserica Romană Unită avea această poziție prin instituțiile sale variate cu multiple preocupări ale oamenilor de o înaltă cultură, născuți din sânul ei.

Să sperăm totuși ca în anii ce vor urma se vor produce însemnate mutații menite a schimba mentalitatea conducătorilor spirituali și a-i puterii care va conduce destinele neamului nostru. Atunci și numai atunci va avea loc o cooperare atât pe plan spiritual cât și pe cel al conceptelor de largă înțelegere și colaborare în sensul democratic al cuvântului, pentru realizarea năzuințelor de dreptate social-creștină în țara noastră. Numai atunci va fi posibilă înlăturare barierelor actuale, ce macină societatea credincioșilor în speranța de mai bine.

Închei prefața, cerând scuze pentru îndrăzneala de a aduce la lumină fapte negative, ale celor ce au avut și au o răspundere în activitatea pastorală și spirituală a Bisericii noastre. Ele nu umbresc Măreția Bisericii lui Cristos, ci evidențiază lipsa de capacitate a oamenilor de a se ridica și de a depăși obstacolele ivite în calea Bisericii spre adevăr.

În deosebi exprim Ierarhiei Bisericii noastre „mea culpa, maxima culpa“ pentru cuprinderea în lucrare a celor ce în decursul anilor am adresat scris cu buna credință constatările mele.

Mulțumesc cu vie recunoștință celor ce m-au îndemnat a aduce la lumină conținutul lucrării de față și m-au încurajat a elimina renunțarea la poziția de a nu spune ceea ce am trăit în atmosfera comunitară, acceptând binele și detestând răul.

Închei cu îndrumarea adresată tinerilor cu responsabilitate în organisme societății noastre, de a trăi și a lucra după canoanele moralei creștine, în spiritul adevărului propovăduit de Biserica iubind dreptatea și pe deaproapele. În acest fel se va elimina din societate ura, minciuna și în final dezbinarea dintre frați.

Mesajul lucrării este a prezenta greutățile și realitatea actuală. Dacă ele vor fi depășite în viitor și Biserica va dobândi prestigiul avut odinioară, meritul cu Bindecuvântarea lui Dumnezeu va fi numai al ierarhilor și al vrednicului cler al Bisericii Române Unite.

București 23 Septembrie 1995
Dr. VASILE MARCU

1. BLAJUL, BISERICA ȘI ȘCOLILE SALE

Nu se poate aminti despre Biserica Unită cu Roma, greco-catolică, fără a ne referi îndeosebi la Blaj și școlile sale.

Biserica și școlile din Blaj au fost fermentul viu al renașterii naționale, culturale și spirituale a poporului român. Ele au sprijinit idealurile și lupta neînfricată pentru dobândirea drepturilor politice și naționale ale românilor din Transilvania. Din Blaj au străbătut Carpații razele de lumină la frații de aceeași origine latină din toate provinciile românești.

Blajul, Vatra spirituală și de cultură, s-a aflat în serviciul neamului românesc, prin ideile oamenilor cultivați acolo. Din această cetate a culturii, numeroși intelectuali au trecut Carpații și s-au stabilit în provinciile românești, precum Aron Pumnul la Cernăuți, Simion Bărnuțiu la Iași, Papiu Ilarian la București, la Craiova Ion Maior(escu), tatăl lui Titu Maiorescu, omul de mare cultură de la Iași.

Aceștia, urmați și de alții, au deschis largi căi de cultură românească, în gândirea și educația primită în spiritul originii latine a poporului nostru.

Cărturarii blăjeni au adus un nou suflu de latinitate introducând în Biserică limba română, vorbită din străbuni, în locul celei slavone, străină sufletului românului.

Blajul a fost și rămâne un miracol de spiritualitate, cultură și dragoste de țară și neamul românesc. Biserica Unită, oamenii ei de cultură au înscris pagini de glorie în istoria neamului, au pregătit și au determinat evenimentele însemnate ce au dus la consolidarea identității poporului român. E suficient să amintesc Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan, Supplex Libellus Valachorum, Adunarea de pe Câmpia Libertății de la Blaj din 1848, care a pregătit revoluția din același an, mișcarea memorandumistă, urmată de procesul de la Cluj din 1892, încoronarea

luptei prin Unirea cu Patria Mamă, hotărâtă de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. Atunci episcopul greco-catolic Iuliu Hosu a citit în fața a zeci de mii de oameni Hotărârea adoptată de delegația satelor românești, de a se uni cu Țara. O delegație din care a făcut parte același Episcop a dus la București Declarația de Unire și a predat-o Regelui Ferdinand I, cel dintâi Rege al Regatului României Mari, denumit astfel Ferdinand Întregitorul.

Blajul a dat măreție învățământului în școlile sale și a fundamentat educația pe principii de moralitate, de credință și adevăr, de demnitate civică, făuritoare de caractere. De acolo s-au ridicat numeroase și importante personalități ce au avut un rol determinant în făurirea destinului neamului, după cum se va vedea în continuare. Din acel loc au pornit ideile luminate ale corifeilor Școlii Ardelene, Samuil Micu Clain, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ioan Budai Deleanu și mulți alții.

În cele ce urmează mă voi referi la rolul Blajului în cultura și istoria noastră, pe baza documentelor scrise, apoi, începând cu anul 1920, așa cum l-am cunoscut personal, ca elev al Liceului Sfântul Vasile.

Despre această așezare avem primele date din secolul al XII-lea, un sat mic ce purta numele Voivodului Transilvaniei – Herbodi – în anii 1266-1267 și aparținea comitatului Cetatea de Baltă. În timpul lui Ștefan cel Mare (1457-1504), Cetatea de Baltă era feuda acestui domnitor. La 1451, Voievodul Ardealului, Matei Corvin de Huniadi, l-a arondat Comitatului Alba (azi județul Alba) căruia îi aparține și acum.

După o conscriere (recensământ) efectuată în anul 1681, Blajul avea atunci doar 20 de familii și aparținea principesei Ana Bornemisa. Acest nume a aparținut unei remarcabile familii de români ardeleni. Este posibil ca Ana Bornemisa să fi fost de origine română, deoarece unele personalități ce ocupau atunci înalte demnități în Imperiul Austro-Ungar erau de origine română, deoarece unele personalități ce ocupau atunci înalte demnități în Imperiul Austro-Ungar erau de origine română și se declarau ca atare.

În anul 1700 majoritatea românilor din Transilvania aflați sub pastorația mitropolitului ortodox Atanasie de la Alba Iulia s-au unit cu Biserica Romei. Românii devin astfel greco-catolici.

După decesul lui Atanasie, îi urmează în scaun episcopul Ioan Giurgiu Patachi. Acesta, primind o moșie la Sâmbăta de Jos – prin donație imperială – mută reședința episcopală la Făgăraș, în apropierea domeniilor diecezane.

Ulterior este numit ca episcop al românilor transilvăneni marele patriot și erou al națiunii, episcopul Ioan Inocențiu Micu Clain. Împrejurările în care acesta ajunge la Blaj le găsim menționate în „Scurtă istorie a românilor” de Samoilă Micu, apărută la Editura Albatros, București, 1970. Din volumul I pag. 173-183 ale acestei lucrări cităm:

«În anul 1729, în episcopia Făgărașului s-au numit episcop Ioan Inochente Clain de la Sad... care era la Sâmbăta Mare în Țara Ungurească, cleric și învăța teologia. După aceea făcându-se baron în consiliariu crăiesc, au venit în Ardeal, unde mult norod aducând la ascultarea sa cea păstorească, au gândit cum mai tare să întemeieze Biserica și lucrurile să le întărească, socotind ca mai înainte de iasta lipsa de școală de învățatură... că fără învățatură românii nu se vor ferici; pentru aceia mergând la Împăratul Carol, mult au lucrat și s-au rugat ca în locul Sâmbetei-de-Gios și a Besimbacului și a Gherlei să-i dea dominiul Blajului, a cărui venit cu jumătate întrecea pe venitul de la Făgăraș... Acestea așa făcându-se, Curtea Episcopescă din Făgărașiu s-au mutat la Blajiu.»

La începutul Blajului românesc și catolic stă Episcopul Ioan Inocențiu Clain.

În urma unui contract încheiat cu Camera aulică regească, la 31 august 1736, la Blaj și ratificat la Sibiu, la 20 septembrie 1736, domeniul Blajului este primit în schimbul domeniilor de la Gherla și Sâmbăta de Jos, de Episcopia Unită. La 19 mai 1737, Marele Episcop Inocențiu a descălecat de la Făgăraș la Blaj, așezându-se în castelul princiar părăsit, unde și-a mutat reședința episcopală.”

Despre începuturile acestei așezări, în conținutul aceleiași lucrări se menționează următoarele: „În 1733... găsim în Blaj 23 de familii românești cu 115 suflete... aveau o Biserică și casă parohială... o proprietate ce consta din fânaș și loc arător de 4 jugăre... Preot era Oprea...”

Episcopul, pentru ridicarea Blajului la rang de oraș, în 30 martie 1738, a încheiat contractul cu arhitectul Curții Imperiale,

Ioan Martinelli... Acela s-a obligat să clădească în Blaj Mănăstirea cu Seminar de băieți, reședința și Biserica Catedrală pentru suma de 61.000 florini austrieci... și a început lucrările, pe care Episcopul nu le-a putut vedea terminate, pentru că în anul 1745 pleacă la Roma, de unde nu se mai întoarce... și acolo a decedat la 23 septembrie 1768...”

În 1748, Catedrala era terminată, iconostasul a fost sculptat în lemn de tei de către tâmplarul Aldea din Târgu Mureș. De acolo, bucată cu bucată a fost transportat la Blaj cu carele. El a fost pictat (icoanele) de pictorul sârb Ștefan Tenetzki... Catedrala a fost consacrată de Episcopul Atanasie Rednic, la 14 septembrie 1765. („Unirea” din 6 iunie 1996, articolul Pr. Ioan Fărcaș cu titlul „Catedrala Mitropolitană Sf. Treime din Blaj“.)

Ioan Inochentie Micu Clain s-a născut la Sad, jud. Sibiu, în 1692, având numele de familie Micu. La consacrarea sa ca episcop i s-a acordat titlul nobiliar de baron cu numele de Klein.

La sfatul șefului serviciului fiscal al Transilvaniei, Petru Dobra, care era român, episcopul a solicitat împăratului ca în locul domeniilor ce le avea la Gherla și Sâmbăta de Jos să-i fie dat în schimb domeniul de la Blaj, mai mare și mai proventos (bogat)... situat ceva mai la centrul diecezei.

Întemeietorul Blajului a fost episcopul Klein, omul providențial, conducătorul Bisericii Unite, cel mai competent și iscusit conducător al întregii nații române din Transilvania acelor ani, în lupta pentru revendicarea drepturilor sociale, naționale și culturale.

Potrivit documentelor, după planurile episcopului, s-au stabilit în Blaj patrulele pietei, alături de castelul devenit reședință, amplasamentul Catedralei Sf. Treime și al edificiilor ce cuprindeau mănăstirea. Pe ultimul monah al mănăstirii, Damian, care a supraviețuit până după anul 1920, l-am cunoscut când frecventam Liceul Sf. Vasile din Blaj.

Pe laturile pietei, în stânga Catedralei, s-a construit localul Academiei Teologice, iar în dreapta liceul de băieți. Liceul de fete a funcționat într-o clădire situată în stânga Academiei teologice.

Între anii 1926-1927, Mitropolia a construit cu ajutorul Sfântului Părinte de la Roma și al foștilor elevi ai Blajului

„Institutul Recunoștinței”, un impozant edificiu în care vor funcționa ulterior toate școlile secundare de fete și internatul.

Pe latura de vest a pietei centrale s-a ridicat în decursul anilor localul Bibliotecii Centrale Capitulare. În acest așezământ de cultură s-au adunat, de-a lungul vremii, nestemate valori bibliofile. Printr-o tradiție, s-a moștenit de la o generație la alta frumosul obicei ca episcopii, canonicii și profesorii să lase moștenire acestui așezământ de cultură valoroasele lor biblioteci personale. La conducerea și administrarea Bibliotecii s-au perindat iluștri cărturari, dintre care menționez pe eruditul filolog și istoric Timotei Cipariu, cofondator al Academiei Române, apoi vicepreședintele ei, și președinte al Astrei, pe Ioan Micu Moldovan, membru al Academiei Române și președinte al Astrei (1833-1915), Augustin Bunea (1857-1909), istoric erudit și membru al Academiei Române. Contemporani cu mine, am cunoscut, în afară de mulți alții, pe profesorul Nicolae Comșa, nepotul academicianului și bibliotecarului Academiei Române Ioan Bianu, precum și pe profesorul universitar Ștefan Manciulea.

Despre semnificația Blajului, a Bisericii și școlilor sale, au scris oameni erudiți, istorici, scriitori, poeți și filozofi, profesori universitari, indiferent de religie, a căror opinie s-a bucurat de o deosebită apreciere, atât în țară cât și în străinătate.

Marele istoric Nicolae Iorga, în lucrarea sa „Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat” referindu-se la Blajul anului 1906 menționa: „văd bisericile Blajului și acele școli de preoție și învățătură a mirenilor, care venind tocmai la ceasul lor, când se închideau izvoarele de lumină mai umilă a mănăstirilor, au dus mai departe grija pentru cartea românească și statornicind legături noi cu cultura conștientă a Apusului, au deschis largi orizonturi cugetării neamului. Aici e pământul sfânt al Blajului, în locurile unde au scris cu sângele inimii lor și au învățat pe alții cu toată cultura credinței ce stătea într-înșii acei înainte mergători ai culturii naționale românești, care au fost blândul călugăr Samuil Clain, asprul muncitor fanatic Șincai (Gheorghe) și cumintele alcătuitoare de teorii Petru Maior... oameni mari ai unui popor mic”. Despre Catedrală scria: “Iar catapiteasma e desigur cea mai impunătoare prin întindere și bogăție din toată românimea... Icoanele prinse în acel cadru

poartă iscălitura unui zugrav sârb din Arad din anii 1760, dar nu e nici o îndoială că acesta n-a fost sculptorul de a dat Bisericii blăjene podoaba de căpetenie". În continuare, arăta modul și atmosfera de studiu ale elevilor și teologilor, „în care intrau tineri ce au făcut gimnaziul întreg (liceul)... Crescuți în respectul unui trecut cultural care a fost mare, însuflețiți de amintirile înălțătoare, pe care le deșteaptă în orice unghi amintiri de oameni săraci și prigonți, care au cheltuit toate puterile lor pentru trezirea și înaintarea unui popor disprețuit, teologii aceștia nu pot fi decât niște râvnitori ai neamului lor, niște închinători călduroși ai idealurilor românești, ei nu pot fi decât o binefacere pentru frații lor săteni, către care vin cu o misiune creștinească și cu o misiune națională.”

În Academia Teologică se studiau temeinic, timp de 4 ani: dogmatica, morala creștină, filozofia, sociologia și alte discipline, pe baza cursurilor elaborate de marii apologeti ai Apusului, completate cu ideile reputaților intelectuali români. Hirotonirea absolvenților de către arhiepiscopul avea loc numai după căsătorie sau adoptarea benevolă a celibatului.

Tinerii preoți absolvenți din Blaj și ai Institutelor celorlalte dioceze greco-catolice, împreună cu preotesele lor, au împânzit satele Transilvaniei ducând cu ei sămânța credinței în Dumnezeu și a iubirii de neam, sădind-o în ogorul românesc atât de avid de emancipare națională și spirituală.

Acești intelectuali ai satelor, născuți din popor, au slujit cu devotament și credință pe cei ce i-au păstorit, sădindu-le în inimi credința dar și mândria de români. El, preotul satului – popa sau domul părinte cum îi spuneau oamenii – s-a aflat totdeauna alături de credincioșii săi, și la rău ca și la bine, însoțindu-i la toate evenimentele politice, sociale, în sărbătorile religioase sau familiale. Le boteza copiii și apoi îi învăța să devină buni creștini și slujitori ai neamului. El unea prin taina căsătoriei pe cei ce doreau să-și întemeieze o familie și tot el, în sunetul clopotelor și cu rugăciunile convenite, îi însoțea pe ultimul drum pe cei ce părăseau vremelnicia vieții de pe pământ. Oamenii i-au acordat preotului respectul și încrederea convenite. La el apelau credincioșii atunci când trebuia să ia o hotărâre importantă în viață sau familie, când erau bolnavi sau când rodul ogoarelor era în primejdie.

Acest minunat statut al preotului greco-catolic din satele transilvane a fost demolat de pe piedestalul său atunci când în țară tăvălugul puterilor malefice, ca o furtună a apocalipsului, a nimicit și distrus tot și toate, nu numai țara, poporul, ci și sufletul neamului întreg, după cum voi arăta în cele ce urmează. Puțini au rezistat nenorocirilor. Mulți au încetat din viață în urma chinurilor și torturilor mai presus de puterile lor. Ei au devenit eroi ai neamului și martiri ai Bisericii, episcopii, protopopii și preoții care au ales calea martiriului, au murit în închisori, unii aruncați în gropi comune, neidentificate până azi.

Asupra acestui genocid, voi reveni.

Marele nostru istoric Nicolae Iorga – de la al cărui asasinat din 27 noiembrie 1940 se împlinesc anul acesta 55 de ani – se referea la importanța activității politice și culturale a Blajului: „Trebuie să fi trăit cineva acolo la Blaj înainte de război (se referea la primul război mondial, pentru ca să înțeleagă ce însemna acest Ardeal blajin: Blajul nu este numai Catedrala fastuoasă a canonicilor, nu este nici șirul de case al acestor canonici profesori, ci sunt copiii de la țară care vin la aceste școli; aspri, încă cruzi, porniți dintr-o viață țărănească profundă, tradițional virtuoasă, cu merindea adusă de acasă, cu bucata de brânză și sacul de mălai.... și binecuvântarea părinților care au dat-o, sfânt azil de învățătură, acest liceu din Blaj asupra căruia Vlădicul care l-a întemeiat împreună cu toți Vlădicii, urmașii întemeietorului care a fost cu chipul slab, chinuit, dar bucurat de orice suferință, Episcopul Petru Pavel Aron care purta în jurul corpului său un brâu de metal cu un cui înspre corp, pentru a se putea înstrăina astfel de toate relele incitătoare ale păcatului.”

Petru Pavel Aron, întemeietorul școlilor, a îndrăgit, apropiindu-și de suflet, așa de mult instituturile de învățământ încât le-a numit „fântâni ale darurilor“. El s-a născut în Bistra, fiu de moț din Munții Apuseni, de unde mulți tineri au învățat în școlile întemeiate de el, cultură pe care au răspândit-o apoi în locurile natale.

Pe lângă preoții și învățătorii satelor, un rol însemnat în educația copiilor l-a avut familia creștină a țaranului român. În primii ani de viață, caracterul copilului s-a format alături de părinți, frați și rude, în dragoste față de Biserică și locul în care s-a născut. În acest mediu au luat ei cunoștință pentru prima dată de

condițiile de muncă iobăgești sau ca țărani liberi și de dârzenia cu care înaintașii noștri și-au apărat ființa națională. Caracterul de cinste și dreptate format în casa părintească și-a pus amprenta în fiecare om, ajutându-l să dea roade bogate pe drumul vieții, ca agricultor sau intelectual, departe de locurile natale.

Revenind la rolul Bisericii Unite și al școlilor Blajului ca focare de cultură, credință și patriotism așa menționa și aprecierile poetului, prozatorului și criticului literar George Călinescu în legătură cu peregrinările poetului nostru național, Mihail Eminescu, în cetatea de la îmbinarea celor două Târnavе: „urmându-și călătoria, ajunseră cu tinerii seminaristi Ion Cotta și Teodor Cojocariu în cele din urmă în vârful Hulei (azi cartier construit cu locuințele profesorilor) de unde se vedea Blajul. Eminescu, ridicându-se, strigă cu carnetul în mână (în care își lua notele) și cu pălăria în alta: «Te salut din inimă, Romă Mică. Ți mulțumesc, Dumnezeu, că m-ai ajutat s-o pot vedea.»“

Se cuvine să amintim că la jumătatea secolului al XVIII-lea, când Ioncențiu Micu Clain prelua funcția de episcop al Bisericii Române Unite, cu toate prevederile celei de a doua Diplome Leopoldine din 1701, românii transilvăneni deși erau majoritari pe acele meleaguri, continuau să fie considerați ca națiune tolerată. Marea majoritate a românilor trăiau în condiții de iobăgie pe latifundiile nobiliare.

Episcopul fiind singurul român dieta Transilvaniei s-a războit timp de 8 ani cu nobilimea maghiară și a trimis împăratului de la Viena 8 scrisori de protest prin care solicita constant drepturi pentru poporul său.

Privitor la lupta sa și problemele pe care le-a ridicat în dietă, filozoful, scriitorul și poetul Lucian Blaga (1895-1961) menționa în lucrarea sa „Gândirea românească în secolul al XVIII-lea“ la răspunsul dat episcopului. Cităm: „Cere niște lucruri pe care nimeni nu le-a cerut vreodată de la străbunii noștri și nu le va putea, nici de la urmașii lor... Ceea ce păgubește în cel mai mare grad privilegiile și sentimentele cele mai vechi dobândite de la regi și principii... ceea ce vatămă SANCTIUNEA PRAGMATICA A REGATULUI... ceea ce răstoarnă din temelii și libertățile avute de... națiunile patriei... ceea ce de fapt clatină și tulbură întreg sistemul acestei țări... ceea ce clerului și plebei valahe nu i se cuvin niciodată.“

Este cunoscut că Episcopul Inocențiu Micu Clain nu susținea numai interesele credincioșilor săi uniți cu Biserica Romei, ci ale întregii nații române.

Insistențele repetate ale lui Clain au iritat pe trufașii nobili unguri. Aceștia l-au pârât împărătesei Maria Tereza, că el ar fi inițiat răscoala călugărului Sarai pentru a destabiliza Transilvania.

În urma acuzelor aduse, în iunie 1744 este chemat la Viena. La 6 iulie episcopul întrunește sinodul, solicitând părerea clerului. Preoții sunt în unanimitate de partea lui și-i cer să prezinte împărătesei punctul lor de vedere, acordarea drepturilor prevăzute în „Diploma Leopoldină“ pentru români, amenințând că în caz contrar vor renunța la unirea cu Roma.

Ajuns la Viena, Clain este învinuit, cerându-i-se să răspundă la 82 capete de acuzare. La sfatul nuntului apostolic al Vaticanului la Viena, pleacă la Roma pentru a cere sprijin Papei. Intervențiile Papei Benedict al IV-lea pe lângă suverana Austriei, de a-i reda episcopului dioceza, n-au avut nici o influență. Clain se vede nevoit să rămână tot restul vieții în exil, departe de țara și credincioșii săi care au continuat permanent să ceară înapoierea lui la Blaj.

Marele patriot se va stinge din viață în exil, la Roma, în ziua de 23 septembrie 1768, însă idealurile și programul său de luptă națională și socială au continuat să fie o sursă de inspirație pentru toți conducătorii românilor transilvăneni în frământatele perioade ce au urmat. Programul său de revendicări naționale și sociale a stat la baza documentului de sinteză „Supplex Libellus Valachorum“ din 1790. Aceleași idei și doleanțe ale românilor au stat și la baza Revoluției lui Horea precum și în 1848 la Marea Adunare a românilor de pe Câmpia Libertății.

Efervescența revoluționară a anului 1848 găsește pe profesorii, studenții și elevii blăjeni angajați deja în lupta politică pentru dobândirea drepturilor naționale ale românilor ardeleni. În adunarea din 26 martie 1848 a intelectualilor din Blaj, s-a adoptat în unanimitate PROCLAMAȚIA întocmită de Simion Bărnuțiu și ceilalți revoluționari români și s-a hotărât difuzarea acesteia în toate satele transilvane, prin elevii și teologii ce au plecat în vacanța de Paști. Prin acești tineri, Aron Pumnul a adresat românilor chemarea să vină la Blaj. Împreună cu preoții

și învățătorii satelor, în zilele de 14-17 mai 1848 s-au reunit pe Câmpia Libertății 40.000 de români din întreg Ardealul. În orașul de la îmbinarea celor două Târnave, sub patronajul episcopilor Ioan Lemeni, unit, și Andrei Șaguna, ortodox, s-a adoptat istorica Hotărâre privind doleanțele românilor.

Este regretabil că astăzi manualele de istorie și chiar unii candidați din campania prezidențială din toamna anului 1996 neagă rolul determinant pe care l-a avut Biserica Unită în evenimentele menționate, rol pe care îl atribuie în exclusivitate prelatului ortodox.

Însuși faptul că Marea Adunare a românilor de la 1848 a avut loc la Blaj, și nu în alt oraș, atestă influența pe care intelectualii blăjeni, și nu în ultimul rând preoții și canonicii Bisericii Unite, au avut-o în popor. Românii asupriți și disprețuiți în propria lor țară erau convinși că numai cu sprijinul și sub îndrumarea intelectualilor Blajului puteau dobândi drepturile la libertate națională și socială ce li se cuveneau.

Blajul, centrul și focarul călăuzitor de cultură, prin dimensiunile sale a întrecut, prin ceea ce s-a înfăptuit acolo, orice alt centru politic din țară. Este un adevărat miracol născut din vrednicia neamului, pe care l-a slujit din plin.

Din păcate, după instaurarea comunismului cu ideologia sa marxistă, Blajul n-a fost trecut cu vederea. Prin măsurile întreprinse de comuniști, Blajul a fost pur și simplu vitregit de tot ceea ce a reprezentat pentru poporul român, binefacerile aduse de Biserica Unită cu Roma care, pentru regimul ateu, a rămas cea mai puternică dușmană a comunismului și în general a totalitarismului.

Începând cu toamna anului 1948, toți profesorii școlilor din Blaj au fost împrăștiati la sate, în toată țara, mulți dintre ei fiind arestați. Fără nici o considerație față de om, au batjocorit și au arestat pe toți conducătorii Bisericii Unite, în frunte cu administratorul apostolic al Arhidiecezei, Episcopul doctor Ioan Suci. La cei 31 de ani ai săi, era socotit episcopul tineretului. Om erudit, scriitor de talent, orator desăvârșit, a fost exemplu de tenacitate și dăruire creștină. Împreună cu el, toți arhierii Bisericii Române Unite au fost torturați în închisorile comuniste, unde mulți și-au pierdut viața.

Blajul a fost răvășit, iar lăcașele sale de cult din orașe și sate au fost luate și predate Bisericii Ortodoxe Române. Toate școl-

ile confesionale au fost etatizate. În ele a început culturalizarea marxismului și indiferentismului religios, în scopul creării omului nou, roade ce se observă azi. Teama și teroarea, duplicitatea caracterelor nu au putut fi înlăturate din firea celor ce se străduiesc să devină cu adevărat oameni. S-a alterat caracterul poporului român și în zadar se încearcă cosmetizarea lui și a țării, lipsa de încredere în posibilitățile noastre pentru redresarea morală persistă. Toate încercările oamenilor de cultură și de bine nu pot acoperi dezastrul lăsat de dictatura totalitară. Până la redresare vor mai trece mulți ani. Vârstnicii și oamenii de bunăcredință își dau seama de această tristă situație. Cei ce muncesc nu se pot bucura de un trai decent, fiind frustrați de factorii de răspundere din conducere care nu urmăresc decât îmbogățirea proprie prin mijloace nepermise, situație descurajantă pentru cei care nu doresc decât binele țării.

Este trist și păgubitor că și acum, după 7 ani de la evenimentele din decembrie 1989, cei ce conduc destinele țării sunt incapabili să elimine aceste stări de lucruri.

Este necesară însănătoșirea societății și eradicarea întregului putregai existent în organisme de stat. Școala trebuie așezată pe principii de bază sănătoase, pentru formarea de adevărate caractere, cu dragoste de țară, de adevăr, de muncă.

Se impune ca Biserica să fie scoasă de sub influențe partinice, să slujească numai pe Dumnezeu, în dragoste pentru aproapele său, propovăduind după învățătura lui Cristos iertarea celor ce au uitat de îndatoririle față de semenii lor și de Dumnezeu. Pentru răspândirea acestor principii de bază novatoare ale societății noastre, este necesar să fie angajați oameni cu concepții noi, sănătoase.

Seleționarea unor astfel de cadre pentru o asemenea operă măreață va fi desigur dificilă. Greutatea constă în faptul că cei formați ca oameni înaintea instaurării comunismului au plecat din această lume.

Puțini din cei cu bogata experiență a trecutului, ce au mai rămas încă în viață, au ajuns la o vârstă azi incomodă, ce nu le mai permite să se angajeze personal în opera de redresare a societății. Cei născuți după 1948, educați în perioada comunistă cu greu pot face față noilor concepte de viață democrată în vederile Apusului.

Azi, după evenimentele din 1989, ne-am trezit într-un vid de intelectuali cu idei sănătoase, democratice. Situația este asemănătoare, dintr-un alt punct de vedere, cu cea din Transilvania de după unirea cu Regatul României la 1 Decembrie 1918. Deosebirea este că atunci trebuiau înlocuite toate cadrele structurilor rămase din Imperiul Austro-Ungar, dezmembrat în urma victoriei revoluției. Atunci, în baza principiului de autodeterminare a popoarelor și cu sprijinul președintelui Americii Woodrow Wilson, la Conferința de pace de la Paris, în urma Tratatului de la Trianon, popoarele au devenit independente și s-au organizat după principiile de libertate.

Între multiplele probleme ivite atunci, după revenirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, Bucovinei și Basarabiei la Regatul României, de o deosebită importanță era necesitatea organizării administrative a tuturor teritoriilor românești în noua Țară întregită. Dar lipseau cadrele necesare, deoarece din cele vechi, unele s-au retras în Ungaria și Austria, iar multe din cele rămase erau necorespunzătoare.

Pentru eliminarea acestui vid din aparatul administrativ a fost nevoie de școlarizarea tuturor celor dornici de învățatură, lansându-se sintagma generală: „Dați-vă copiii la școală“. Așa cum învățătorii satelor ardelenene au răspuns acestei chemări, și învățătorul Todoran din Căpâlna de Jos s-a străduit cu dragoste și nu cu puține greutate să-și îndeplinească sarcina de a forma o nouă generație de oameni luminați de învățatură.

2. Elev în școlile Blajului

Tatăl meu, cu înțelepciunea și experiența de viață din sat, la vârsta de 18 ani, minor fiind încă după legiurile austriece, cu pașaportul unui consătean, a plecat în America, de unde s-a întors cu alte perspective și orizonturi în viață.

Luând exemplul de la învățătorul Todoran și îndemnat de acesta să-și dea copilul la școală și încurajat de preotul din sat, a chibzuit împreună cu mama și, după multe renunțări sufletești și sacrificii materiale, au hotărât să se despartă de singurul fecior și să mă trimită la învățatură la liceul din Blaj. Era îndemnat de mama care îi spunea: „Hai, Ioane, să-l dăm pe Vasile la Blaj să se mai înzdrăvenească, că acum e slăbuț și nu-i bun la munca câmpului, iar după câțiva ani îl vom aduce acasă mai zdravăn.“ Tata niciodată nu ieșea din vorba mamei, cu care s-a înțeles în plăcută armonie, dar adeseori adăuga și din înțelepciunea sa. De data aceasta, mândru cum era, avea alte planuri și anume să-și crească copilul la liceu, „să-l facă domn“, după cum proceda învățătorul Todoran cu cei patru feciori ai săi. Dintre aceștia au fost dați la învățatură trei înaintea mea și unul după mine. Doi dintre ei au devenit avocați, unul cu studii la Roma la Institutul „Propaganda Fide“, ajunge profesor de teologie, iar altul, după mine, a devenit colonel în armată.

Astfel m-am rupt de sat, de muncile agricole unde începând de la vârsta de 5 ani mergeam cu tata la semănatul porumbului, pentru a pune cu mănuta fragedă, grăunte de porumb pe brazdă, primăvara în aprilie, când era încă destul de frig. După terminarea plugăritului, pășteam boii chiar și în duminici sau sărbători, neavând timp de joacă cu copiii din sat. Pot spune că nu am avut o copilărie ușoară.

Era în toamna anului 1920 când sorții au decis schimbarea viitorului meu. Împreună cu tata am plecat spre Blaj, la o vârstă când nu mai văzusem orașul, să mă înscriu în prima clasă la liceu. Școlile își începeau cursurile în luna septembrie.

În Blaj, internatul „Vancean“, după numele Mitropolitului Ioan Vancea de Buteasa, întemeietorul acestuia, nu putea cuprinde pe toți elevii numeroaselor școli. Tata nu avea posibilitatea să plătească întreținerea în internat și mi-a „tocmit“ o gazdă, la o verișoară îndepărtată din Vesăuși – ce locuia cu soțul ei și patru copii mai mici decât mine, în Hula Blajului.

Neavând paturi, dormeam pe salteaua (strejacul) umplută cu paie, adusă de tata cu căruța de acasă, așezată pe dușumea. La scurtă vreme, tata observând lipsa de condiții de trai și învățătură, din cauza copiilor gazdei, m-a mutat la o femeie bătrână, „Sub Huruchi“. Locuiam cu doi colegi de clasă din Tauni, cu care m-am înțeles bine. Unul a ajuns preot după terminarea studiilor teologice și a funcționat un timp în București fiind iubit de credincioși și apreciat de conducerea Bisericii.

În acele vremuri, în Blaj nu era alt mijloc de încălzire decât cu lemne, pe care noi cei trei elevi le spărgeam iar dimineța ne făceam focul pentru a avea puțină apă caldă de spălat. Când am trimis cămășuța și cioarecii (ițarii) din pănură albă – cu care am fost îmbrăcat până în clasa a 4-a de liceu – acasă la spălat, mama a observat că erau pline de cărbuni și de funingine și i-a cerut tatei să-mi caute altă gazdă. Tata m-a mutat la familia preotului Faust, paroh în Vesăuș, ce-și cumpăraseră casă în Blaj pentru a-și putea ține copiii la învățătură la liceu. Acolo am stat până la sfârșitul anului școlar.

În clasa a doua (anul școlar 1921/1922), cu alți trei copii din sat, părinții au tocmit o nouă gazdă la Jacodi, în Hula, care avea și el un fecior la liceu, cu un an înaintea mea. În același loc au mai stat cu mine încă doi copii din sat ce se înscriuseră în clasa întâi de liceu.

Baciul Ioan Jacodi era angajat să care zilnic cu carul și butoaietele sale apa pentru internatul teologilor, necesară pentru băut și spălat, nefiind pe atunci canalizare în Blaj.

Lelea Anica ne fierbea zilnic mâncarea pentru amiază, din alimentele aduse cu trenul sau cu căruța, pe rând, la săptămână, de unul din părinți. Din Căpâlna până la gara Jidvei fiecare

părinte aducea desaga cu alimente pentru noi. La gara Blaj noi, copiii, așteptam trenul care ne aducea desaga pentru fiecare.

Desaga conținea de obicei câte o pâine mare, să ajungă o săptămână, slănină, iarna carne de porc, brânză, ouă și miere. Povara era destul de grea la vârsta noastră ca să o cărăm în spinare până la familia Jacodi. În timpul celor 8 ani, pe măsură ce creșteam în putere, această povară devenea tot mai ușoară. Necazul era însă altul căci, devenit mărișor, același tren era așteptat și de fiicele de preoți, învățători, notari, de oameni mai înstăriți. Ele angajau un om să le ducă bagajul dar noi băieții eram nevoiți să cărăm desaga cu spatele și ne rușinam. Fiind mai mari, ajunsesem să încrucișăm ocheade reciproce cu fetele. Din acest motiv o luam prin lanurile de porumb din spatele gării și cu ocolișuri mari, ajungeam la gazdă.

Îmi aduc aminte de o pățanie hazlie, de care mă simt întrucâtva vinovat și pentru care mi-am făcut multe remușcări, rămânându-mi în memorie astfel până azi. Eram mare și la sfârșitul vacanței de Crăciun, după sărbătoarea Bobotezei, mă întorceam cu trenul la școală împreună cu toți cei de pe valea Târnavei Mici, călătorind la clasa a 3-a, ca orice elev sărac. Trenul fiind aglomerat nu m-am putut urca în vagonul de clasa a treia și, împreună cu alții, m-am urcat la clasa a doua unde erau fetele mai înstărite ce veneau din diverse stații, începând de la Sovata, Praid. În vagon era cald, iar paltoanele fetelor erau agățate în cuier. La repezeală mi-am așezat desaga pe o poliță, deasupra fetelor îmbrăcate în rochii elegante. Emoționat la vederea lor, ca în tot timpul școlarizării, nu mi-am dat seama, am neglijat din cauza repezelii să-mi așez bine desaga. După o bucată de vreme de mers, răciturile (piftia) pe care mama mi-o pusese în desagă într-o cratiță mare a început să se topească de căldură și să curgă pe fete, pe rochiile lor frumoase. Bineînțeles, ele s-au speriat și în panica produsă au început să țipe. Noi, băieții care aveam bilete de clasa a treia, pentru a nu fi amendati de controlor, stăteam la capătul vagonului vecin cu cel de clasa a treia. Auzind țipetele fetelor, ceilalți colegi nu știau ce s-a întâmplat dar eu, amintindu-mi de piftia pusă în desagă din compartimentul lor, am tăcut chitic. La sosirea în stația Blaj am așteptat să plece toate fetele și băieții, după care am luat desaga având grijă să nu-mi murdăresc paltonul de iarnă și, pe aceleași

căi ocolite, am ajuns obosit la gazdă. Și azi, după 70 ani, când îmi amintesc de această întâmplare, mă încercă un sentiment de jenă.

Țineretea și râvna de învățatură m-au ajutat să termin cu bine fiecare an școlar, spre bucuria părinților, făcându-i să uite toate greutățile și neajunsurile materiale. Îmi amintesc și azi că la sfârșitul săptămânii, începând de vineri sau sâmbătă, din ceea ce avusesem în desagă nu mai rămânea aproape nimic decât pâinea uscată și laptele, câte un litru zilnic pe care ni-l aduceau în abonament țărani din Sâncel de lângă Blaj, tocmiți de tata.

Cu toate lipsurile, ne simțeam bine știind că nici alți elevi din casele vecine, și în general din Blaj, nu o duceau mai strălucit. Unii chiar mai rău, originari din localități îndepărtate, erau aprovizionați mai greu.

În clasa a V-a de liceu, împreună cu un coleg ce locuise la vechea gazdă ne-am mutat la familia Ion Pușcaș, fostul primar al Blajului, unde locuia și Sabin Neamțu, colegul meu de clasă și de bancă, pe care l-am avut până la terminarea liceului. El cu fratele său Ovidiu erau mai lipsiți, dar ajutați de un unchi, preot în Armeni. Ei primeau săptămânal ca ajutor de la Mitropolite un „țapău“, o pâine de 5 kg.

Oricum, toate greutățile materiale și numeroasele lipsuri au fost depășite cu sprijinul educației făcute de dascălii Blajului și al dirigintelui clasei, pregătindu-ne pentru viață și formându-ne caractere dârze și cinstitute, în același timp.

Despre educația primită în școală și profesorii mei, în cele ce urmează, voi scrie amintiri din primele zile ale celui dintâi an de învățatură la liceu.

Copil modest, ieșit din satul natal, fără bucuria copilăriei, cu micile ajutoare primite de la părinți, n-am întrezărit la început nici un orizont pentru viitor.

Începând cu prima clasă de liceu și până la terminare, am avut ca diriginte pe profesorul Grigorie Pădureanu, intelectual distins și mult apreciat de elevi.

În prima zi m-a așezat în bancă cu un elev pe care nu l-am cunoscut, ca de altfel nici pe ceilalți colegi. În clasa I B, cu circa 40 de elevi, s-au ocupat toate băncile. La un moment dat, dirigintele intră în clasă cu doi copii de țigani din Blaj, ambii repetenți, drăguți, cuminiți și bine îmbrăcați. Unul dintre ei,

Hoca Grigorie, a devenit în viață o personalitate muzicală de prim rang, ocupând postul de prim-concert maistru al Operei Române din Cluj. Dirigintele l-a așezat între mine și celălalt coleg de bancă, care eram slăbuți. Hoca era grasuț și mă incomoda la scris.

După fiecare oră ieșea profesorul din clasă și venea altul în ora următoare, spre mirarea mea, deoarece nu cunoșteam programul de învățământ. În sat erau 7 clase primare iar toți copiii stăteau în aceeași sală cu un singur învățător.

Clopoțelul ce anunța sfârșitul fiecărei ore, la care profesorii se schimbau, l-am confundat inițial cu clopotul de la gâtul unui cal ce trecea pe drum. Neștiind că e pauză între ore, eu nu plecam din bancă, ca și alți elevi, din naivitate și necunoașterea rânduielilor. După un timp am ieșit și eu cu ceilalți în curte, cu nostalgia satului natal, dar, încet, m-am acomodat.

Îmi amintesc despre târgul de cărți ce avea loc în primele 2-3 zile, la începutul fiecărui an școlar. Elevii își vindeau cărțile din anul trecut și cumpărau de la cei din anul anterior. Târgul avea loc în fața liceului și a Catedralei, pe treptele acesteia. Cărțile noi le cumpăram de la Librăria seminarului, condusă pe atunci de preotul Vasile Suci, directorul tipografiei și al librăriei, tatăl viitorului Episcop martir Dr. Ioan Suci, ce se afla cu trei ani înaintea mea în liceu.

La începerea cursului unei zile, după strigarea catalogului, toți în picioare rosteam rugăciunea Tatăl Nostru, la fel la sfârșitul orelor de curs.

Se urmărea permanent frecventarea regulată a cursurilor și nu s-au ivit absențe, decât scutițiile medicale acordate de medic – dr. Baican. Acesta – în treacăt fie zis – a fost tatăl dr. Mihai Baican, stabilit în Germania, în clinica lui a fost internat „seniorul“ dr. Corneliu Coposu pentru tratament în anii 1994-1995.

Corneliu Coposu, de religie greco-catolică, după educația părintească, tatăl său fiind preot, a urmat și a terminat liceul din Blaj, unde i s-au imprimat în caracterul său principiile de morală creștină și de spiritualitate ce au stat permanent la baza întregii sale activități de mai târziu.

El a fost secretarul politic al lui Iuliu Maniu. Datorită politicii sale monarhice și democratice a suferit 17 ani de

închisoare, dintre care 8 ani i-a trăit izolat într-o celulă. La ieșire era mut, nu mai putea vorbi. Nu și-a mai găsit soția, care murise la scurtă vreme după ce ieșise din închisoare, unde a stat mai mulți ani. În anii ce au urmat evenimentelor din 1989, cu dârzenia ce l-a caracterizat, Corneliu Coposu a muncit și a reușit să reînvie, Partidul istoric Național Țărănesc, pe care l-a afiliat Uniunii Partidelor Social-Creștine din Occident.

Întors în țară după un tratament făcut în Germania, a decedat în Spitalul Clinic Universitar din București, la 11 decembrie 1995, deplâns de întreaga țară. El a fost unul dintre cei mai de seamă bărbați politici democrați cu multă experiență, care s-a străduit după 1989 să așeze România pe adevăratul său drum, alături de democrațiile occidentale.

La catafalcul său așezat la sediul Partidului Național Țărănesc Creștin și Democrat s-au perindat până în ziua înmormântării sale la 14 dec. 1995, zeci și sute de mii de oameni, puțin spus. Șirul celor ce au așteptat să ajungă la catafalcul celui dispărut s-a întins aproape un km. pe străzile Bucureștiului. Jerbele și coroanele de flori erau depuse și pe zidul clădirii, în stradă, nemaifiind loc în sediu pentru așezarea lor.

Cu mare greutate am ajuns și eu, în după-amiaza zilei de 13 dec. 1995 – cu sprijinul Sorei Ionela care a condus o delegație a Congregației „Inimii neprihănite a Mariei“. În după-amiaza aceleiași zile, pe când mă aflam acolo, Regina Ana cu Alțeta Sa Principesa Margareta au prezentat ultimul omagiu la catafalcul celui dispărut. Guvernul cripto comunist de la București a interzis intrarea în țară a Regelui Mihai, care își exprimă dorința de a-l conduce la locul de veci pe adevăratul reprezentant democrat al poporului român. Lui i s-au refuzat funeralii naționale pe care de altfel familia sa, surorile Flavia, măritată Bălescu, și Rodica Coposu nici nu le-ar fi acceptat. Corneliu Coposu a avut totuși o înmormântare asemănătoare funeraliilor naționale, cum numai la șefii de stat se poate vedea. A fost prohodit de episcopii Bisericii Greco-Catolice, în frunte cu Mitropolitul Lucian Mureșan, episcopii George Guțiu al Clujului, Sisesteanul Vasile de la Baia Mare și Virgil Bercea, auxiliar al Mitropoliei Blajului. În soborul de ierarhi s-a aflat și un episcop ortodox, ca reprezentant al Patriarhiei Ortodoxe Române.

Revenind la școlile Blajului menționez că acestea erau frecventate și de fiii diferitelor minorități, maghiari, secui, evrei și altele, fiecare păstrându-și practicile propriei religii și urmând cursurile religiei lor.

Este de remarcat că între noi nu existau discuții contradictorii, antipatii ci, dimpotrivă, toți ne comportam între noi ca prieteni cu sentimente frățești. Dintre elevii ortodocși de la Blaj, după ce au studiat teologia la Sibiu, unii au ajuns profesori la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu. Amintesc dintre aceștia pe Grigorie Marcu și pe Teodor Bodogae din Cetatea de Baltă, localitate vecină cu satul meu natal. Cu ambii eram în relații de prietenie, dovadă că Blajul nu făcea prozelitism. În afară de Hoca, am avut coleg de bancă în următorii ani pe evreul Naftali Ödön din Blaj, cu care m-am înțeles perfect. Unii dintre ei erau din părinți avuți, din înalta clasă socială. Bunăoară, colegul Timoc, cu alți doi frați, a fost adus la Blaj de către tatăl lor, directorul general al minelor din Lupeni.

Pe Viola Zoltan, fiul notarului din Cristurul Secuiesc, l-am ajutat să învețe limba română, fiind buni prieteni.

Programul de învățământ era îndeplinit cu exactitate. Profesorii erau proveniți din toate zonele Ardealului. Aceștia după terminarea liceului studiau teologia, apoi urmau diferite facultăți, de obicei la Universitatea din Cluj. Astfel, toți profesorii erau și preoți la numirea lor în funcții didactice. Alții au urmat Academia Teologică după numirea lor ca profesori la liceele din Blaj, ca o a doua specialitate.

Școlile confesionale greco-catolice erau supravegheate de un inspector școlar numit de Mitropolie. Ultimul pe care mi-l amintesc era canonicul Ioan Moldovan, poreclit „Popa Coadă“. Acesta îmi fusese profesor de religie, înainte de a fi numit canonic și inspector școlar.

Participarea la Sfintele Liturghii în duminici și sărbători era obligatorie. Toți elevii ne prezentam în clasa noastră la ora 9 dimineata. Dirigintele făcea prezența după catalog și apoi ieșeam în curte și ne încolonam pe clase, începând de la clasa I la a IV-a, care aveau clase paralele, urmate de clasele V-VIII. Astfel, începând cu cei mai mici, ne îndreptam spre Catedrala situată lângă liceu, unde fiecare clasă își avea locul stabilit. Catedrala pe atunci nu era încălzită, din care cauză suportam cu

greu frigul, mai cu seamă la picioare. Cu toate acestea ascultam Sfânta Liturghie până la sfârșit, în liniște și cu multă evlavie. Acest mod de viață, timp de opt ani de zile, a schimbat orice mentalități greșite, sădind în noi credința în viața spirituală de toate zilele și formând astfel caractere de buni creștini. Aceste trăsături ne-au condus în viață pe toți, foștii elevi ai Blajului, și nu ne-au părăsit până în cele din urmă zile ale vieții.

Lecțiile celor din internat erau supravegheate în sălile de învățământ de către elevi eminenti din clasele superioare, ce se chemau ductori.

După terminarea programului bine chibzuit, elevii din internat erau scoși zilnic la plimbare, cu rândul, o oră după-amiaza, însoțiți de rectorul internatului sau de un alt profesor.

Cei externi învățam la gazda unde locuiam, cei mici fiind ajutați de alții mai mari. Primăvara și toamna, cu cartea în mână, cutreieram împrejurimile orașului, îndeosebi cei care locuiau în Hula, până la Cherețu, un loc adânc, considerat de noi atunci fără de fund. Cu privire la proveniența acestuia s-a spus și s-au scris diferite legende. Vara, copiii se scaldau în lac, iar iarna se patina pe gheața lui. N-am văzut patinatori de excepție, decât două-trei persoane între care profesorul meu, Modorcea Octavian, cu soția.

Sub îndrumarea lui Traian, fiul gazdei noastre, devenit ulterior preot și profesor după terminarea Academiei Teologice și apoi a Academiei Comerciale din București, sâmbătă seara (rareori și peste săptămână) citeam Liturghia ceea ce a devenit obicei. Ecteniile le citea Traian iar noi cântam răspunsurile. Era imposibil ca acest mod de viață și anturaj al elevului să nu fie în stare a clădi, zi de zi, ceea ce este uman și bun în sufletele plâpânde ale copilului și adolescentului. Orice cerbicie și încăpățănare față de acest mod de educație erau abandonate și copilul reușea să se schimbe în bine, în om de bunăvoință și caracter.

Vorbind de opera de excepție a educației blăjene, este necesar a cunoaște și pe unii din făuritorii ei.

Înainte de aceasta, trebuie să amintim că Blajul avea, în afară de liceu, preparandia unde studiau învățători, destinați să răspândească cultura la orașe și sate, în școlile primare. Sub patronatul Mitropoliei se aflau atât liceul comercial pentru

viitorii contabili și economiști, precum și școala de arte și meserii, pentru cadrele de conducere ale meseriilor și a lucrului bine făcut.

În paralel, aceleași forme de învățământ erau și pentru fete. În școala de gospodărie erau pregătite bune mame, educate să conducă și să administreze gospodăria familiei sau grupurile sociale.

Școlile erau vizitate uneori chiar de mitropolit I.P.S.S. Dr. Vasile Suci, întâiul ierarh al Bisericii Greco-Catolice de după Marea Unire. Acest distins ierarh și cărturar greco-catolic, născut în Vad-Făgăraș, absolvise Institutul „Propaganda Fide”, din Roma, clasându-se primul între colegi, cu medalie de aur. Înapoiat la Blaj, Dr. Vasile Suci a fost numit profesor la Liceul Sf. Vasile, Academia Teologică iar din 1917, după decesul mitropolitului Victor Mihali, a fost ales vicar al Arhidiecezei Blaj, iar la 1 ianuarie 1920 este înscăunat ca mitropolit. L-am întâlnit adesea și i-am ascultat cu smerenie și admirație predicile de înalt nivel, rostite în catedrală, sau cuvântările cu prilejul sărbătorilor naționale.

Despre acest ierarh pe care Nicolae Iorga l-a numit „Vasile Vodă” iar Papa Pius al XI-lea „Stâlp al Bisericii Orientale” am personal multe amintiri. Noi, elevii, îl numeam „Burul” comparându-l cu eroii din războiul anglo-bur, mult mediatizat în acele timpuri. Vasile Suci avea o ținută impunătoare, părul negru și creț, din care motiv noi elevii îl asemănam cu eroii africani.

Aș dori să mă opresc totuși la un eveniment nu dintre cele mai semnificative din viața acestui ierarh, dar care dovedește criteriile după care se apreciau pe atunci valorile umane. În 1925 lui Vasile Suci i s-a amputat un picior. Apreciind că este momentul să-și lase înlocuitor, a trimis pe canonicul Dr. Augustin Tătaru la Roma, să ceară Papei înlocuirea sa din funcție. Papa de atunci Pius al XI-lea auzind că Vlădicul român nu mai are un picior, a întrebat pe canonicul ce-i adusese vestea „Dar capul cum îi este?” – „Foarte bun”, a fost răspunsul, la care Papa a replicat: „Biserica are nevoie de cap nu de picioare”. Iar mitropolitul a rămas în continuare în funcție, spre binele Bisericii și al poporului său.

Dirigintele clasei mele, de la început până în clasa a VIII-a, din 1920 până în 1928, a fost profesorul Gregoriu Pădureanu, om mic de statură, brunet și cu o mică mustață. Ne preda limba

și literatura română. Era înzestrat cu darul povestirii, asemeni lui Ion Creangă. Dirigintele nostru, educator în adevăratul sens al cuvântului, ne-a fost totodată profesor, diriginte, prieten, frate și părinte. La orele de dirigiență ne-a învățat cum să ne comportăm în societate, în diferite ocazii, cu tinerii și oamenii în vârstă, cum să ne îmbrăcăm, să ne îngrijim hainele și cum să stăm la masă.

Urmărea comportamentul nostru în toate ocaziile. Îmi aduc aminte că împreună cu prietenul meu Sabin Neamțu, cu care locuiam în gazdă, în clasă fiind colegi de bancă, ieșeam după-amiaza în oraș în același timp cu fetele de la internat ce executau, potrivit orarului, ora de plimbare. El urmărea de pe trotuarul de vis-à-vis o elevă de aceeași vârstă cu noi (sora lui Corneliu Coposu), spre a schimba cu ea priviri de pură simpatie. Profesorul Gregoriu Pădureanu, la una din orele de dirigiență, s-a adresat prietenului meu: „Sabine, care drum e mai scurt, cel de pe catete sau cel de pe ipotenuză?”, făcând aluzie la drumul celălalt făcea Sabin pe diverse străzi pentru a o vedea pe Cornelița. El nu a pedepsit și nici nu a muștrat pe nici unul dintre noi, ci cu vorbe ca cele de mai sus îndrepta greșelile noastre de comportament. Permanent era preocupat și de creșterea propriilor copii, rămași de mici fără mamă. Rareori mai încerca să-și îndulcească greutățile vieții la întâlnirile ce le avea cu profesorul Ștefan Pop și cu avocatul Ion Bianu, deputat țărănist, la bodega lui Ilie, singuri într-o cameră, netulburați de nimeni. Ilie le servea un vinișor din cel mai ales din zona Târnavelor, vestită în soiuri de vinuri de bună calitate. Și așa petreceau ei cu snoave și amintiri, la care povestitorul Pădureanu deținea partea însemnată a serilor. Ion Bianu, fiu de țăran din Sorostin, a învățat de copil să cânte din fluier. Deși ajuns deputat, purta fluierul prins de jartiera ciorapului, sub pantalon. La aceste întâlniri scotea fluierul și le zicea celor doi, cântece de dor și jale.

Ștefan Pop, întors acasă târziu, era așteptat de soția sa care fusese într-o perioadă de timp directoarea liceului de fete. Ea îl muștra zicându-i: „Bine, măi Fănică, n-avem noi vin destul acasă din toate soiurile, ce trebuie să mergi la Ilie cu prietenii?” La acestea Ștefan Pop îi răspundea: „Măi nevastă, vinul dacă nu-i grăit și cântat, nu-i bun” și cu aceasta încheiau în dragoste discuția. Toate acestea le-am aflat mai târziu de la Grigorie Pădureanu.

După ani de zile, când m-am mutat la Blaj cu familia, ne vizitam adeseori și-l rețineam la masă, copiii lui fiind plecați din localitate. La un moment dat i s-a adresat soției: „Știi ce, Marioară, eu vreau să servesc masa la voi și plătesc ce se cuvine, ori vrei ori nu vrei?” Bineînțeles, Marioara a acceptat și timp de 3 ani, până când familia mea s-a mutat la București, a servit masa la noi. Mi-a fost de mare sprijin moral. Le povestea copiilor mei, Liliana de 5 ani și Tului de 3ani, fel de fel de snoave sau se juca cu ei în timpul puțin disponibil.

După ce am plecat cu familia din Blaj la București, s-a mutat și el la fiica sa, căsătorită la Timișoara, unde a murit și a fost înmormântat.

În primele patru clase de liceu am învățat istoria de la bunul profesor Laurean Puia, care la predarea cursurilor ne-a citit și din „Getica” scrisă de Vasile Pârvan, imediat după scoaterea ei de sub tipar. Laurean Puia s-a îmbolnăvit și a fost internat la un spital din Suedia, unde i s-a făcut o operație la cap. Întors acasă, a decedat fiind regretat de noi toți.

În primele clase, fizica ne-a fost predată de Iosif Pop care, stresat de munca de la liceu, a fost numit protopop în orașul Târgu Mureș. Erudiția sa, fizicul său distins au atras unanim simpatia elevilor. Calitățile sale de protopop al orașului Târgu Mureș, datorate comportamentului său și eruditelor sale predici au fost apreciate de credincioșii ambelor confesiuni, ce umpleau în fiecare sârbătoare catedrala greco-catolică. Sfaturile sale morale, adresate unui număr mare de credincioși au rămas vii în memoria celor ce l-au ascultat.

În clasa I, geografia și matematica, ultima disciplină era de specialitate, ne-au fost predate de profesorul Octavian Modorcea. Bun dascăl care, după directoratul profesorului Ștefan Pop al cărui antecesor fusese Augustin Caliani, Octavian Modorcea a devenit directorul liceului. Până în clasa a III-a, limba latină ne-a fost predată de Pădureanu. În continuare, până la terminarea liceului, de însuși directorul liceului, Augustin Caliani, remarcabil în conducerea acestei instituții. Cu prestața extraordinară în fața elevilor și a întregului corp didactic, era respectat și apreciat. Față de elevi se comportă „sui-generis”. Spre exemplu: când ne asculta la lecții, se așeza cu spatele la clasă, cu fața la geam și provoca la lecție pe unul dintre elevi.

Dacă acesta nu știa, îndată numea pe vecinul său de bancă, intuind că nici acesta nu cunoștea lecția, căci altfel i-ar fi șoptit colegului anterior. Altă dată cerea să spună lecția unui elev, arătându-l cu mâna, adresându-i-se cu numele altui elev. Cel arătat cu mâna se scula, după care directorul îl întreba: „Pentru ce te-ai ridicat, că pe tine te cheamă altfel?” și îi spunea pe nume.

Avea memorie nemaiîntâlnită, pe care noi o asemănam cu a lui Napoleon, despre care se vorbește, că îi cunoștea după nume pe toți soldații săi. Mi-am dat seama după cel puțin 10 ani de la terminarea liceului. Fiind căsătorit, eram stabilit la Agnita unde aveam birou avocațial. Având a susține un proces la Curtea de Casație București, l-am întâlnit la geam în trenul ce staționa în gara Predeal sau Sinaia. Îl avusesem ca director până în clasa a VIII-a, după care el a fost numit director general în Ministerul Educației Naționale. După ce l-am salutat, în cursul scurtei convorbiri m-a întrebat ce mai fac badea Ionită și Savina, părinții mei precum și sora. Am rămas uimit pentru că nimeni din familia țaranului Ionită, nici tatăl meu și nici eu nu am avut prilejul să-i dăm asemenea date, pe care le ținuse minte din dosarul meu de când eram elev.

Stabilit fiind apoi definitiv cu familia la București, adeseori l-am întâlnit la Biserica Sf. Iosif, în timpul clandestinității bisericii noastre. Adeseori l-am invitat la masă. În aceste ocazii mi-a destăinuit împrejurările în care s-a construit Institutul Recunoștinței, de obolul foștilor elevi, de infima contribuție a statului și de importanta contribuție a Vaticanului. Printre donatori a menționat și promisiunea făcută de bunicul ginereului meu, deputatul în toate guvernele liberale dintre cele două războaie mondiale, pe nume Victor Maior, urmașul lui Petru Maior, unul dintre corifeii Școlii Ardelene. Augustin Caliani nu reținea suma cu care Victor Maior a contribuit la acest locaș de cultură românească.

După Octavian Modorcea, ne-a predat matematica până la terminarea liceului profesorul Nicolae Țarină. El era o fire curioasă. Pe elevii scoși la tablă, care nu știau lecția, îi batjocorea spunându-le că sunt din Patagonia. Nu se bucura de multă simpatie din partea noastră. În clasa a V-a, spre exemplu, mi-a aplicat o măsură excesivă, pe nedrept.

Stăteam în banca I cu Florea Nicolae, mai slab la matematică, pe care eu o stăpâneam destul de bine. La una din lucrările de trimestru, fiindcă Florea nu putea să copieze de la mine căci stătea la dreapta mea și nu vedea de mână, m-a atenționat cu cotul iar eu m-am întors mai către el pentru a putea copia, ceea ce a și făcut. Profesorul aflat între bănci a observat. A venit prin spatele meu și mi-a ars două palme de am văzut stele verzi. Din acel moment n-am mai învățat la matematică decât pentru a avea note de trecere, dar cu profesorul de atunci n-am mai avut nimic.

În primele clase ne-au predat religia mai mulți profesori. Augustin Tătaru, autor de cărți religioase de liceu, mai târziu canonic. La câteva ore am avut pe Alexandru Rusu, ajuns mai târziu profesor la Academia Teologică, apoi canonic. În cele din urmă a fost episcop la Baia Mare, de unde a fost arestat în toamna anului 1948, eliberat în 1964 cu amnistia generală, o dată cu ceilalți episcopi. A fost din nou arestat, ca urmare a scrisorii adresate guvernului, prin care cerea libertatea Bisericii noastre. Era o mare personalitate a Bisericii, rar întâlnită, fiind ales pentru meritele sale mitropolit al Bisericii Blajului, ca succesor al regretatului Alexandru Niculescu. Petru Groza, ca șef al guvernului din martie 1946, s-a opus investirii lui. Astfel Mitropolia Ardealului a rămas vacantă până la numirea în clandestinitate a episcopului Alexandru Todea, mai târziu ridicat la rangul de cardinal. Între alți profesori, la religie am avut pe tânărul de atunci Augustin Popa, cu doctorate în filozofie și teologie dar nehirotonit preot. A ajuns mai târziu profesor la Teologie. Erudit, de o curățenie morală remarcabilă, bun orator, a onorat întreaga sa activitate. Scriitor și gânditor politic, a fost destinat ca succesor al lui Iuliu Maniu la conducerea Partidului Național Țărănesc. După plecarea lui Pamfil Șeicaru în Spania, în anul 1945, i s-a încredințat direcția ziarului „Curentul”, cel mai reprezentativ cotidian din țara noastră. Noul director, ca și predecesorul său, scria editorialul, în care trata zilnic cele mai actuale probleme ale politicii interne sau internaționale într-un stil concis, agreat de nenumărați cititori ai timpului. Pe vremea directoratului lui Augustin Popa, ziarul își schimbase numele în „Cuvântul” însă durată sa a fost scurtă fiind suspectat, ca de altfel toată presa liberă, după venirea la putere în martie 1945 a guvernului comunist în frunte cu primul-ministru Petru Groza.

Acest guvern a falsificat alegerile din noiembrie 1946 prin inversarea rezultatului în favorul comuniștilor. Atunci Partidul Național Țărănesc obținuse peste 70% din voturile electoratului, pe când comuniștii cu mult sub 10%.

O dată cu reîntoarcerea Fabricii I.C.A.R. de la Blaj la București, conform înțelegerii cu direcțiunea acesteia, în martie 1945 m-am stabilit la București ca șef al oficiului juridic al întreprinderii. La 2-3 săptămâni mergeam la familie la Blaj. Aceasta rămăsese acolo din cauză că în București era o criză acută de locuințe, abia după 3 ani mi-am putut aduce și familia la București. În acel răstimp, la Blaj în întâlirile ce le aveam cu diferite personalități, între care și cu Augustin Popa, schimbam impresii privind desfășurarea evenimentelor din țară și din afara țării. La un moment dat, știind că viața lui Augustin Popa era în pericol, l-am sfătuit, după cum probabil au făcut-o și alții, să plece din țară, prin Turcia. A ales calea exilului și s-a stabilit în Statele Unite, de unde a condus, pe cât i-a fost posibil în exil, lupta împotriva comunismului și unde s-a stins din viață în anul 1974.

Tot în acei ani au ales exilul, printre alții, ministrul Vișoianu, liberal și Emil Ghilezan, țărănist. Cu acesta din urmă am fost coleg în anii studenției, la Facultatea de drept din Cluj. Cu el eram prieten și l-am întâlnit la Roma în anul 1970, unde se stabilise cu familia, păstrându-și cetățenia americană. În Italia are o fabrică de produse antiabrazive și prelucrarea marmorei, după spusele sale. După 1989 s-a întors în vizită în țară, la Congresele Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat, fiindu-i încredințat titlul de președinte de onoare al partidului. Bineînțeles că, în această calitate, desfășoară o activitate meritorie în afara țării.

Continuând cu lista profesorilor pe care i-am avut, nu pot să nu-mi aduc aminte de cel care ne-a fost mentor spiritual din clasa a V-a până la terminarea liceului, predându-ne lecțiile la ora de religie, remarcabilul profesor Ioan Moldovan – poreclit „Popa Coadă” despre care am mai amintit. Făcuse studii la Viena, înainte de terminarea primului război mondial. Dobândind o cultură aleasă, a fost numit profesor la liceu. Cu o statură fizică impunătoare și morală desăvârșită, a fost un bun profesor și în tot ceea ce făcea, lăsa o amprentă proprie,

temeinică, motiv pentru care a fost ridicat la treapta de canonic și numit inspectorul tuturor școlilor din Blaj, funcție pe care a onorat-o și a binemeritat-o. Era un bun orator. La cursurile sale de religie ne-a predat morala creștină și istoria bisericească. Ne-a deschis largi orizonturi, pe lângă cele ale dogmelor, apoi despre diferitele curente religioase și combaterea lor. De la el am primit cunoștințe temeinice despre scriitorii teologi ai Apusului – Origines, Sf. Toma de Aquino, Sf. Augustin, De Sales, Sf. Francisc, Ignatiu de Loyola și despre alții care au format cununa aureolată a marilor sfinți scriitori, învățați ai religiei. De la el am primit învățămintele de bază creștin-morale, contribuind la formarea noastră ca oameni de cinste și hărnicie în viață.

În afară de noi, elevii săi, de la el, din predicile sale rostite în amvonul catedralei, participanții la sfintele slujbe culegeau învățăminte de neuitat. De altfel, în amvonul catedralei se perindau cei mai aleși teologi, care în predicile lor străluceau în măreția ideilor expuse. Amintesc pe unul dintre cei mai de seamă oratori ce i-a avut Biserica noastră, pe Ion Coltor. În primii ani la liceu l-am avut ca profesor la religie o scurtă perioadă de timp. A devenit apoi profesor la Academia Teologică. A fost membru al P.N.Ț. iar o perioadă și deputat al acestui partid. Apreciez că între anii 1920-1928 Biserica noastră n-a avut un orator mai talentat decât el. Începând cu 1940 se distinge în predicile sale Dr. Ioan Suci. Acesta, devenit ulterior episcop, era nepotul lui Ioan Coltor de la care a moștenit darul oratoric, întrecându-l pe unchiul său și în bagajul de cultură pe care și-l formase în universitățile Romei. Cu el a fost contemporan tânărul mic de statură, dar mare din toate punctele de vedere, părintele profesor Dr. Simion Crișan, având aceleași mari calități dar neegalându-l pe episcop.

O altă figură remarcabilă ce ne-a predat istoria antică precum și limba elenă a fost Simion Gizdav. Om de o cultură vastă, era o enciclopedie de cunoștințe. La cursul de istoria Antichității, trăiam alături de el, fascinați de temele predate. Nu asculta elevii la lecții decât în măsura strict necesară a notării noastre în catalog. Vorbea fluent, încât aveai impresia că vroia să depășească timpul, să-l oprească să se mai scurgă înainte, ca el să termine tot ce avea să ne învețe în ora respectivă. Antichitatea

Romei, Italiei, a Greciei fiecare cu civilizație diferită, au cuprins în mintea lui toate zonele Europei, Asiei și Africii, pe care le-a așezat în fața ochilor minții noastre. El a fost totodată și un foarte serios om politic, ocupând patru ani postul de prefect al județului, când eu deja terminasem liceul. Pentru această activitate, și nu numai, a suferit rigorile închisorii comuniste, ca de altfel și mulți profesori ai Blajului.

În anul 3 l-am avut o scurtă perioadă de timp ca profesor de istorie pe Dr. Coriolan Suciu, care la alte clase predă limba franceză, fiind poreclit "Cheschesi". Ca istoric se ocupa și de achiziționarea și cercetarea unor documente de valoare. A publicat lucrări valoroase. Una dintre ele Dicționarul istoric al localităților din Transilvania, în 2 volume, este o lucrare de referință, interesantă pentru cercetătorii trecutului și istoria așezărilor din această zonă a țării. A colaborat la diverse publicații ca: Unirea Poporului, Cultura Creștină, ce apăreau la Blaj, la Universul, Curentul și Dreptatea, editate în București și la altele.

Limba și literatura franceză ne-a fost predată de părintele Evrard, superiorul călugărilor Asumptioniști, ordin ce a luat ființă și la Blaj. O dată cu el a venit în aceeași calitate la liceul de fete părintele Merks, iar la Beiuș părintele Merlos. Aceștia au fondat în ambele orașe „Casa Domnului”, așezământ în care au adăpostit elevii evlavioși și cucernici, pe care i-au educat în spiritul creștinesc până la terminarea liceului. Dintre ei unii au devenit călugări, cum a fost Ioan Axente, fiu de tâmplar, sărac, pe care l-am avut coleg de clasă în toți anii. El a fost totdeauna întâiul la învățătură. S-a dovedit a fi vrednic să fie ales și să-i slujească Domnului toată viața, nu numai prin evlavie ci și prin inteligența sa remarcabilă. Îmi aduc aminte că noi ne frământam și ne agitam iar el, fiind stăpân pe tot ce a învățat, citea după pofta inimii sale tot ce găsea în biblioteca „Casei Domnului”.

Părintele Evrard, originar din Paris, de o cultură strălucită, a fost adus în țară o dată cu ceilalți călugări pentru a predă elevilor limba și literatura franceză. Toți acești călugări francezi au învățat și limba română ce o foloseau atunci când noi nu înțelegeam explicațiile lor în limba franceză. După ce am terminat liceul, acesta a fost numit la Roma rector al Institutului "Pio Romeno". Acolo erau cazați teologii trimiși să studieze la

"Propaganda Fide", de unde după 7 ani de studii se întorceau în țară doctori în filozofie și teologie. Îmbolnăvindu-se, părintele Evrard a plecat la o mănăstire din orașul Ierusalim, unde a decedat... La conducerea lui „Pio Romeno” a fost trimis călugărul asumptionist Vasile Cristea care, după ocuparea țării noastre de comuniști, nu s-a mai putut întoarce acasă. Timp de 12 ani a fost superiorul ordinului asumptionist în orașul Florența, apoi numit episcop pentru a conduce pe greco-catolicii din Apus, când Biserica Unită din țară era scoasă în afara legii. L-am cunoscut personal, ca și pe toți frații și sora sa rămași în țară, cu care am fost în foarte strânse relații de prietenie. L-am vizitat în anul 1970 împreună cu soția și Ela, sora sa, căreia i-am acordat toate facilitățile financiare de călătorie. Este în vârstă de 90 de ani, acum bolnav, frații săi și sora toți fiind decedați.

Ioan Axente fiind primul în alfabet, ca de altfel și primul clasificat la bacalaureat a însoțit pe tatăl meu, când am susținut examenul de bacalaureat ce a avut loc în fața unei comisii de profesori, numiți din toată țara, sub președinția prof. univ. dr. Alexandru Borza de la Universitatea din Cluj. Tata n-a putut sta acasă în sat de grija bacalaureatului meu. Examinarea se ținea cu public, în sala de gimnastică a liceului. Stând alături de Axente, tata îl cotea mereu pe colegul meu să-i spună dacă răspunsurile mele erau bune. Bineînțeles că tot timpul se bucura după ce-l liniștea colegul de față. Urmare răspunsului la toate materiile, am fost calificat al 6-lea din 54 de candidați, câți eram în clasă, precum și cei de la Liceul Timotei Cipariu din Dumbrăveni, care au dat examenul la aceeași comisie.

Abia după aceea a început marea problemă din viața mea, deoarece până atunci am fost ajutat de părinți și în tot timpul liceului eram scutit de taxa de frecvență (didactru). Posibilitățile părinților de a-și întreține feciorul la universitate erau de domeniul fanteziei. Tata îmi spunea odată că, dacă ar fi fost un modest învățător, m-ar fi întreținut la Paris, în dragostea ce mi-o purta și în naivitatea sa cu privire la costurile unui astfel de învățământ.

După ce am avut diploma de bacalaureat în mână, ambii părinți, cu durere în suflet, mi-au spus „Dragul nostru, în continuare nu te mai putem ajuta”. M-au sfătuit să merg la Teologie în Blaj, să mă fac popă, căci întreținerea în Seminarul teologic

este fără cheltuială, în plus mai primesc și o reverendă chiar de la început. Trebuie să mărturisesc, după cum se spunea, călcăm a popă, dar nu doream să mă întorc în sat după terminarea Teologiei. De viața grea din sat mă îngrozeam știind cum am trăit-o până a fi mers la liceu. Mă plouase destul și m-a ars soarele în câmp, păscând boii tatei. Acea perioadă mi-a furat anii copilăriei, pe care eu n-am simțit-o decât în acel fel. Dacă aș fi avut certitudinea că voi ajunge la un cât de amărât oraș, unde să nu mai fie noroaiele din satul meu, sau că voi fi trimis la Roma la „Propaganda Fide” să devin preot celibatar, aș fi acceptat cu multă bucurie, oricare din aceste situații. Sunt sigur că, dacă aș fi putut urma una din aceste căi, mi-aș fi dedicat viața cu inima deschisă altarului. Alta mi-a fost însă calea Nostalgia după preoție mi-a rămas până azi în suflet.

Aș fi vrut să mă fac medic, însă am abandonat ideea tot din lipsă de bani. Am făcut încercarea de a mă prezenta la concursul din toamna anului 1928, pentru un loc la medicina militară veterinară, la București. La această aventură, părinții au făcut un ultim efort, un ultim sacrificiu, vânzând o pereche de juncani și o scoafă cu 5-6 purcei, pe care-i aveau în băătătură și care erau destinați ca zestre surorii mele. Cu banii luați pe aceste animale și încrezător în șansele mele am plecat la București și m-am cazat la o familie, cunoștință a tatei din tinerețe, ce stătea vis-à-vis de Cimitirul ortodox Bellu. M-am prezentat în ziua concursului la Facultatea de medicină veterinară, pe cheiul gârlei, alături de Institutul Cantacuzino. Erau mii de candidați și pentru facultatea civilă și pentru institutul militar. Candidații pe care nu-i cunoșteam, decât pe colegul de clasă și bunul meu prieten al triumviratului cu Sabin de la liceu, plini de tinerețe încercau toți norocul, ca și mine. Prietenul meu, să nu-i scap numele, Emilian Radu fiul popii din Toplița, de unde își avea originea Patriarhul României de atunci, Miron Cristea, a primit de la acesta o recomandare de protecție și desigur că și alții veneau cu recomandări. Cu toată recomandarea Patriarhului care era și membru al Regenței regelui Mihai, atunci minor, Emilian nu a reușit la examene. Eu însă da, acordându-mi-se o bursă de semi-solvent la cantina facultății. Deci visul intrării ca student militar s-a spulberat, am rămas student la Institutul de medicină veterinară civilă și m-am instalat la gazdă în cartierul Cimitirului orto-

dox Bellu de unde, pentru a economisi banii de la părinți, mergeam și mă întorceam pe jos de la facultate. Luam masa la cantină, de unde mă aprovizionam cu pâine pentru seara și dimineața următoare. La cursuri mă prezentam regulat și nu mi-am permis nimic din distracțiile tinerești. Am dus-o așa până la vacanța de iarnă, când m-am întors în sat la părinți, de unde nu m-am mai întors la facultate, pe care am abandonat-o definitiv.

Mă întrebam ce mă voi face, căci cu diploma de bacalaureat în buzunar nu voiam să mai fiu povara părinților. Am stat toată iarna la părinți. În fiecare miercuri din săptămână mergeam la Tămăveni la prefectul Zaharia Boilă – fiind țărăniștii la guvern – cu care tata era în bune relații, făcând parte din același partid. Îl rugasem să-mi dea un mic post de funcționar. Toată iarna, săptămânal, îl vizitam pe prefect care-mi promisese de bunăcredință că primul loc ce se va face liber va fi al meu.

3. STUDENT LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ

Prefectul, om de omenie, cu multă înțelepciune, la un moment dat m-a sfătuit să mă înscriu la Facultatea de drept din Cluj, unde fratele său era decan. Datorită notelor obținute la bacalaureat nu trebuia să dau examen pentru bursă.

Ajuns în toamnă la Cluj, am locuit la căminul studentesc și totodată profesorul Romul Boilă, personalitate marcantă în Cluj și în viața politică, m-a angajat secretarul său particular, plătinându-mi lunar pentru munca depusă. Norocul a dat peste mine să-mi vină în ajutor acești oameni. Am simțit mâna lui Dumnezeu deasupra capului meu toată viața, după cum mă exprim în asemenea împrejurări, pentru a surmonta greutățile ivite. Lucrurile s-au desfășurat astfel după cum prevăzuse prefectul Zaharia Boilă, care mai târziu a venit și el la Cluj ca director al ziarului „Patria”, fiind un bun ziarist. Doresc să răspund acum la întrebarea „Ce m-a determinat să scriu viața mea”, care aparent nu ar avea nici o legătură cu mărturiile mele despre Biserică. Eu afirm cu certitudine că această legătură a fost determinantă deoarece acești oameni, ca și cei din familia Hațieganu, au fost stâlpi ai Bisericii greco-catolice în acele vremuri, fiind fii de preoți. Doamna Boilă era președinta femeilor, din „Reuniunea Mariana” – pentru cei care nu cunosc, „Reuniunea Mariana” este o organizație de femei din care azi pot face parte și bărbații, sub auspiciile conducerii Bisericii greco-catolice.

Continuu a scrie din „curriculum vitae” mărturisind cum Biserica Blajului își ajută fiii ei, acordându-le ajutoare materiale și burse celor ce urmau facultatea, după cum mi-a acordat și mie.

În primii doi ani de facultate m-am bucurat de bursă în Căminul Avram Iancu, până în anul 1932, când a venit Nicolae Iorga la conducerea guvernului. Acesta a redus numărul de

burse. Atunci am fost nevoit să părăsesc căminul, începând o viață grea, fără alimente, fără adăpost.

Ca prin minunea lui Dumnezeu a intervenit ajutorul Blajului, care printr-o scrisoare m-a încunoștințat că mi-a acordat o bursă din Fundațiunea „Alexandru Șterca Suluțiu”, în valoare de 6.000 lei, care în vremea aceea însemna un ajutor substanțial. Din aceasta am putut acoperi cheltuielile chiriei pentru o locuință modestă, rămânându-mi ceva și pentru îmbrăcăminte.

Tot atunci, unul din frații distinsului profesor universitar Iuliu Hațieganu aproviziona cu alimentele necesare pe o rudă a lor, care pregătea o masă bună pentru vreo 10 studenți, între care mă număram și eu. Dintre cei ce luau masa din darul familiei Boilă, mulți au devenit după terminarea facultății buni magistrați iar unul, după parcurgerea treptelor, a ajuns distins profesor la Facultatea de medicină din Cluj.

În semn de recunoștință pentru ajutorul deosebit, nu numai spiritual dar mai ales material, pe care l-am primit din partea Bisericii Unite, îmi fac o plăcută datorie de a aminti, despre un frumos obicei moștenit la Blaj, cu atâtea repercusiuni benefice asupra elevilor și studenților săraci, printre care m-am numărat și eu. Mitropoliții, episcopii și canonicii Bisericii noastre lăsau prin testament întreaga agoniseală personală, îndeosebi fonduri funciare și financiare, unor fundații din venitul cărora se acordau burse anuale elevilor și studenților merituoși dar săraci. Beneficiind și eu de astfel de burse, îndeosebi în perioada studenției, am trecut peste numeroase greutăți și mi-am putut termina facultatea, frecventând fără absențe toate cursurile și chiar pe cele de istoria filozofiei la Facultatea de litere, ale profesorului Marin Ștefănescu, urmărite cu interes de mulți ce nu erau studenți. De la el am luat cunoștință, între altele, de marii apologeti ai religiei.

Profesorul Romulus Boilă împreună cu fratele său, acei oameni minunați mi-au schimbat total viața, orientându-mă pe un drum bun spre viitor. Așa cum am spus, după începerea cursurilor în anul următor 1929/1930, Romulus Boilă m-a luat ca secretar în biroul din locuința sa din str. Băii nr.1, plătinându-mi lunar pentru o activitate de 2 ore de după-masă – 500 lei. Era un mare ajutor, nu numai financiar dar și moral. Romulus Boilă era un adevărat democrat, în cel mai mare sens al cuvântului, un om blând ca pâinea caldă. Când am intrat pentru prima dată în casa

lui, a chemat întreaga familie, soția, două fete și doi feciori, și m-a prezentat spunând: „Dânsul este secretarul meu de azi înainte.” Pe mine emoția m-a copleșit până la lacrimi.

La biroul său de la parterul casei cu un etaj mergeam după-masă, când nu erau cursuri la facultate. Însărcinarea mea era să clasez corespondența pe care o primea de la diverse personalități din țară, din străinătate și cea de la diverse autorități, organisme sociale, economice, culturale sau științifice. Era o muncă migăloasă, pentru că trebuia să citesc, fie și sumar, ceea ce clasam. Cu corespondența scrisă în limbile străine pe care nu le cunoșteam, mă descurcam mai greu. Luam cunoștință de obiectul corespondenței, de persoanele de la care o primise, de relațiile existente, după care le orânduim pe baza criteriilor ce mi se indicau. Aveam sarcina să scriu și la mașină. Fără să știu să scriu, mă descurcam cum puteam, uneori apelam la o cunoștință în oraș, fără ca profesorul să știe, căci nu mi-ar fi permis acest lucru; uneori bătea și el la mașină, atunci când corespondența era urgentă.

În perioada cât am lucrat la profesor, el era senator al Partidului Național Țărănesc și primea numeroși oameni politici, care făceau parte și din guvern. Îmi amintesc de Alexandru Vaida Voivod, primul-ministru Mironescu într-o scurtă perioadă, Sever Dan, Sever Bocu, pe însuși Mihalache, pe Ilie Lazăr, în afară de pleiada de politicieni ardeleni. De multe ori mă ocupam eu de primiri, astfel era normal să-i cunosc pe toți care soseau. La discuțiile ce aveau loc între profesor și invitații săi, într-o încăpere alăturată, eu nu luam parte.

După câteva luni, cred prin primăvară, a început o campanie de presă împotriva profesorului. În vremea aceea cel mai incisiv era ziarul „Curentul” al lui Pamfil Șeicaru. De multe ori se urmărea șantajarea unor personalități politice. Despre directorul acestui ziar care construise un palat impozant, unde azi se află Prefectura Capitalei, se spunea „șantajul și etajul”. Se urmărea compromiterea profesorului de către adversarii săi politici pe tema „Afacerii Skoda”. Era vorba de un contract încheiat de guvernul român cu această firmă care fabrica armament greu, de care armata noastră avea nevoie. Campania denigratoare era susținută de liberali, aflați atunci în opoziție, pentru a lua locul guvernului lui Iuliu Maniu. Opoziția a ales ca țintă de atac pe

profesorul Boilă, acesta fiind nepotul lui Iuliu Maniu. Atacul direct la Maniu nu ar fi avut nici o șansă, deoarece acesta era de o probitate neîntâlnită la nici un politician român din acele timpuri. Nu poseda nici o avere decât geamantanul și bastonul, cu care venea la guvern sau parlament. Efectul campaniei a fost bine calculat, urmărind compromiterea nepotului fără a se fi putut baza pe vreun document compromițător. Singura consecință morală a fost jignirea adusă, pentru care profesorul și-a dat demisia din funcția de decan al Facultății de drept. Cel care a suferit am fost și eu, deoarece profesorul nu mai avea nevoie să-i fiu secretar.

După plecarea din căminul studentesc, rămas fără bursă, cu ajutorul primit de la Blaj mi-am închiriat, împreună cu un coleg maghiar, o cameră cu ciment pe jos la subsolul unei locuințe. Iarna cumpăram câte 100 kg. lemne, pentru a dezmoști doar atmosfera înainte de a ne culca. Voiam cu tot dinadinsul să nu lipsesc de la cursurile facultății. Puteam să rămân înscris la fără frecvență, cum studiau foarte mulți studenți, dar nu mai doream să mă întorc în sat. Ar fi avut o influență distructivă asupra drumului ce mi-l alesesem. Am schimbat și alte gazde, locuind în condiții destul de precare, dar la parter. În acest fel am terminat facultatea, înscriindu-mă la doctorat. Simultan am făcut armata cu termen redus la Regimentul de infanterie din Cluj.

Am trecut prin multe greutăți după primii doi ani de studenție, pe care cu tenacitate și cu ajutorul Celui prea înalt care a scos în calea mea, oameni ce mi-au venit în ajutor, le-am depășit.

Între timp m-am căsătorit, pe când eram avocat stagiar în orașul Dumbrăveni, la cel mai bun avocat al județului. Ca angajat al său eram plătit lunar pentru munca ce o prestam în biroul său. Stagiul a durat un an, în care timp am locuit la socrii, iar soția la bunici la Agnita, unde se născuse și unde funcționa ca învățătoare. După terminarea practicii, cu rezultate din cele mai bune, avocatul Vamoș la care lucram, și care mi-a fost naș de cununie, mi-a dat un singur sfat: să lucrez cum am lucrat la el. M-am stabilit în orașul Agnita unde mi-am întemeiat familia și în armonia căminului, am avut pe cei doi copii, botezați de preotul greco-catolic din Bărghiș, deoarece în Agnita nu era parohie și nici preot unit.

4. BIROUL AVOCATIAL ȘI DESCHIDEREA UNEI CAPELE 'GRECO-CATOLICE ÎN AGNITA

Biroul și locuința erau în centru, vis-à-vis de judecătoria. La început am fost ajutat de unchiul soției, unul prim notar, altul preotor, care pe lângă Facultatea de drept a studiat Teologia la Sibiu, toți fiind ortodocși.

Majoritatea locuitorilor din Agnita erau sași, în proporție de două treimi, restul erau români și alte naționalități.

Nu exista nici o activitate spirituală, căci din cei doi preoți ortodocși, unul protopop (bunicul actorului și regizorului Octavian Moldovan, originar din Blaj) era în vârstă, lăsând activitatea parohiei în seama preotului care era tânăr, activ multilateral, numai de cele spirituale nu se ocupa. La început mergeam și ascultam Sfânta Liturghie la ortodocși. Preotul a comis unele fapte imorale prevăzute de Codul penal, ceea ce m-a determinat să nu mai frecventez biserica ortodoxă. De faptele acestuia s-au scandalizat și credincioșii săi, în frunte cu rudele soției.

În aceste împrejurări, am luat inițiativa înființării unei capele greco-catolice în orașul Agnita, pentru cei 29 de credincioși aflați în localitate. Printre aceștia se aflau Dr. Beniamin Suci, notar public, fratele profesorului Coriolan Suci de care am amintit anterior, dr. Brate Vasile, medic de circumscripție ce urmasse facultatea la Cluj pe când mă aflam și eu acolo, și alții cu familiile.

Inițiativa mea a fost îmbrățișată de rudele soției. Unchiul soției, Matei, ce era notar șef, a găsit un spațiu potrivit într-un imobil din centru, ce fusese destinat ca spațiu comercial însă nu fusese niciodată folosit.

În calitate de prim notar al orașului, bucurându-se de respectul sașilor, a procurat întreg materialul necesar, a angajat tâmplari (sași) care au executat masa pentru altar și chiar o catapeteasmă simplă, a curățat interiorul pe care l-a zugrăvit. Am încunoștințat Mitropolia din Blaj despre această acțiune, solicitând sfințirea acestui modest lăcaș de cult. Spre bucuria credincioșilor, Prea Sfinția Sa Dr. Valeriu Traian Frențiu, care era atunci administrator apostolic al Mitropoliei, a trimis pe canonicul mitropolitan Victor Pop și pe tânărul profesor Dr. Simion Crișan să sfințească acest mic sfânt lăcaș de rugăciune.

La Sfânta Liturghie ținută într-o atmosferă sărbătorească, în spiritul celor trăite de mine cu ani în urmă la Blaj, au asistat toți credincioșii greco-catolici și nu numai, din Agnita. A fost de față și familia unchiului soției, Matei. Acesta era fericit că a putut contribui la deschiderea unei parohii greco-catolice, deși el era ortodox. Cu acel prilej a concelebrat și tânărul preot din Bârghiș, unde parohia noastră fusese înregistrată ca filie. Parohul împreună cu preoții Crețu din Ighișul Vechi și Traian Belascu din Alțâna s-au angajat ca, pe rând, să celebreze liturghia și în capela din Agnita. Astfel am reușit ca în trei duminici din lună să ne vină câte un preot și să slujească liturghia la Agnita.

Pentru noi credincioșii a fost o realizare spirituală din cele mai importante. Preoții și-au respectat angajamentul și au răspuns cu promptitudine doleanțelor noastre, stabilindu-se între noi foarte bune relații.

Preotul din Bârghiș, Filip Crișan, și soția sa erau originari din Blaj. Eu și soția le-am fost nași la cununia religioasă. Preotul era mentorul spiritual al credincioșilor iar eu am devenit consilier juridic al locuitorilor din Bârghiș.

Existența capelei, ca o mică insulă într-o mare de ortodocși, n-a produs reacții negative. Localnicii au manifestat totdeauna simpatie față de noi, intelectualii români ce ne desfășuram activitatea în mijlocul sașilor.

Profesiile de notar public, de medic sau de avocat erau mult solicitate de sași, la care noi răspundeam totdeauna cu promptitudine. Preoții ortodocși nu ne erau ostili, deoarece ei nu se îndeletniceau cu activități pastorale.

La un moment dat unul din credincioșii greco-catolici m-a

întrebat îngrijorat, ce vom face în caz de deces, căci preoții ortodocși s-ar putea să nu permită înmormântarea în cimitirul ortodox, singurul în localitate, în afară de cel al sașilor. Pentru a nu se ajunge la astfel de situații am cumpărat imediat cu banii mei, pe numele Mitropoliei Blajului, de la Verona și Sbarcea Nicolae o grădină la marginea orașului, notată în cartea funduară la nr.top. 3082, cu destinația de cimitir al credincioșilor greco-catolici. Contractul a fost redactat în anul 1943, în formă autentică deoarece după legiuirile de atunci era necesară o atare formă, în cazul când una din părți este persoană juridică, în speță Mitropolia Blajului, în favorul căreia s-a încheiat contractul cu vânzătorii direct. Redactorul actului a fost notarul public Dr. Benjamin Suciuc, căci numai notarii publici erau învestiți a redacta acte autentice. Interesându-mă după revoluție de soarta actuală a acestui mic cimitir (în care nu este îngropat nimeni) am aflat din cărțile funduare ale localității Agnita, care o dată cu desființarea judecătoriei din acest oraș au fost mutate la Judecătoria Medias, că terenul a fost preluat samavolnic de stat în baza Decretului Nr. 358 din 1 dec. 1948, după interzicerea Bisericii noastre. Despre situația actuală a terenului am încunoștințat Mitropolia Blajului, pentru a revendica și această proprietate ce i-a aparținut.

Biroul meu din Agnita era cel mai solicitat, motiv pentru care după primul an am angajat ca avocat stagiar pe Dr. Walter Ehrman, localnic, iar după un al doilea an pe un coleg de facultate, Dr. Ioan Voina. Nu angajam procese, decât pe cele ce eram sigur că se câștigă și numai după ce mai înainte înștiințam în scris pe adversar să concilieze neînțelegerea cu clientul meu. Fiind de acum cunoscut în regiune, adeseori în urma scrisorilor mele multe din neînțelegeri s-au stins, spre satisfacția mea. Veneau la mine mulți chiar cu probleme intime, strict personale, între care învățători sau preoți pentru a-mi cere sfatul. Din cauza solicitărilor m-am îmbolnăvit. Am lucrat așa cum m-a sfătuit maestrul.

Mitropolia Blajului avea ca avocat pe Jeșca Moldovan, suc-

cesorul lui Zaharia Boilă. Acesta avea o stare fizică ce nu-i permitea să rezolve toate problemele juridice ale Mitropoliei. Probabil din acest motiv, canonicul Victor Pop care sfințise capela m-a contactat în numele Mitropoliei solicitându-mi să accept să mă ocup de rezolvarea problemelor juridice ale Băncii Patria a Mitropoliei și să mă mut la Blaj, unde să-mi deschid birou avocațial.

Viața în Agnita printre sași, ce deveniseră cei mai numeroși solicitanți ai mei, a fost fructuoasă, nu din punct de vedere material, ci prin dobândirea unei bogate experiențe, ce mi-a fost folositoare și după ce în anul 1945 m-am mutat la București, ajutându-mă să mă descurc în toate greutățile ivite.

În vara anului 1943 Mareșalul Antonescu, Conducătorul Statului, cum a fost numit, a dislocat strategic la Agnita o unitate de mașini blindate.

În urma Dictatului de la Viena din 1940, României i-a fost luat Ardealul de Nord și dat Ungariei. Hitler șantaja atât pe români cât și pe unguri, cu scopul de a-i arunca în războiul antisovietic și a se folosi fără rezerve de petrolul din zona Ploiești. Unitatea dislocată la Agnita, despre care am amintit, avea misiunea de a apăra frontiera de nord a țării, ce era stabilită atunci aproape de Sighișoara și în continuare pe Olt până aproape de Brașov. Noi, românii, am primit cu mult entuziasm unitatea și pe ofițerii ei dislocați în Agnita, pe care i-am avut ca oaspeți și la masă. Bunele relații cu aceștia, fără să-mi fi dat seama, mi-au fost de mare folos, atunci când m-am mutat la Blaj, în octombrie 1943 fiind numit ca avocatul doi al Mitropoliei.

În prealabil, am încunoștințat pe toți cei care aveau la mine procese în curs. M-am despărțit în bune sentimente cu cei care au venit pentru a lichida raporturile dintre noi, precum și de toți cunoscuții români și sași din Agnita, cu care am avut frumoase relații de prietenie.

Anunțând pe maiorul Mircescu, comandantul unității din Agnita, de plecarea mea la Blaj, acesta fără să-i fi solicitat mi-a pus la dispoziție un camion mare din cele blindate, în care mi-am încărcat mobilierul casei și al biroului.

Am lăsat în Agnita bunii noștri credincioși și capela, în care să continue cu rugăciunile lor pentru încetarea războiului ucigător de vieți omenești.

5. AVOCAT LA BANCA „PATRIA“ A MITROPOLIEI, ÎN BLAJ

La Blaj, după ce mi-am așezat familia aproape de reședința mitropolitană și am organizat biroul în centru, în casele părinților Dr. Augustin Ciungan, am fost primit în audiență de către Dr. Valeriu Traian Frențiu, administratorul apostolic al Bisericii Române Unite cu Roma, care cu multă amabilitate, cu urările convenite mi-a dat Binecuvântarea Sa arhierescă.

Banca Patria era condusă de directorul Munteanu, un destoinic profesionist, care m-a primit prietenește, cu toată amabilitatea. Cu el am stabilit cele mai normale raporturi de lucru. De la el și prin el am cunoscut multe din tainele societății blăjene, care pe lângă experiența tinerească ce aveam, mi-a fost de mare ajutor la început de drum. În Blaj erau atunci 16 birouri avocațiale. Cu colegii de breaslă m-am înțeles bine chiar din primele zile. Pot spune că înainte de a mă stabili la Blaj, îi cunoșteam pe toți și reciproc ne-am apreciat la nivelul potrivit încă din perioada când îmi făceam stagiul ca avocat în Dumbrăveni. Unii avocați din Blaj trimiteau la Tribunalul județean din Dumbrăveni cazurile ce le aveau în lucru, pentru a fi susținute de avocatul Vamoș, maestrul meu. În astfel de situații îi reprezentam și eu la tribunal. La Judecătoria din Blaj îi aveam adversari – cum s-ar zice – la ei acasă, deoarece chiar din primele zile am avut dezbateri la instanță.

Am început cu dreptul și cu modul meu de lucru am reușit să-mi plasez biroul pe locul doi față de ceilalți, numai în câteva luni. Probabil că această situație l-a determinat pe prof. Ioan Pop Zeicani să-mi ceară ca feciorul său, absolvent al Facultății de drept din Cluj, să facă stagiul de avocat la mine, ceea ce am acceptat și astfel relațiile prin profesiunea mea în Blaj s-au extins, în modul cel mai benefic. Îmi puteam desfășura activi-

tatea la Judecătoria Blaj, la Tribunalul din Dumbrăveni, la Curtea de apel din Brașov și arareori, când a fost cazul, la Curtea de Casație la București, la cererea clienților. N-am făcut avere căci mă mulțumeam cu onorariile stabilite de instanțe, fără să fi încercat o convenție de onorariu aparte cu clienții.

Datorită comportamentului față de cei care intrau în biroul meu, oamenii în caz de nevoie mă căutau. Așa se face că la 6 luni după venirea mea la Blaj, secretarul general al Fabricii de avioane I.C.A.R., ce se mutase din București la Blaj în urma bombardamentelor americane din aprilie, mai 1944, a venit la biroul meu și mi-a cerut colaborarea. Cu directorul general al fabricii, ing. Vladimir Timosenco, m-am înțeles repede, în sensul că pe timpul cât fabrica va sta la Blaj, să le rezolv problemele juridice, deoarece din cei 6 avocați ce-i avea la București, nici unul n-a acceptat dispersarea, și era normal acest lucru, întrucât fiecare avea la București probleme legate de instanțele din Capitală. Eram solicitat o oră sau două pe zi după-amiaza, pentru care primeam lunar un salariu stabilit.

De la Banca Patria și nici din altă parte n-am primit nici un salariu și nici de la nimeni. Sprijinul moral avut a însemnat mai mult pentru mine decât orice valori materiale.

Până la venirea Fabricii de avioane, cu toate că țara era în război, blăjenii trăiau într-o liniște relativă. După sosirea fabricii, liniștea locuitorilor a dispărut. Acum se temeau de bombardamentele aviației americane asupra Blajului. Aviația inamică viza centrele de rezistență ale țării, deci și fabrica cu atelierele ei, amplasate în hangarele de pe istorica Câmpie a Libertății. Cadrele administrative și muncitorii veniți cu fabrica împânzeau spațiile de locuit, pentru care blăjenii primeau bani frumoși, dar aceasta n-a putut domoli teama. Astfel, pe oraș a pus stăpânire o anumită tensiune.

Observând această stare de spirit, încă în primele zile, am propus directorului general și administratorului delegat al fabricii, general de aviație Vasile Negrei, să facă o vizită protocolară conducătorului Mitropoliei, Dr. Valeriu Traian Frențiu, însoțiți de mine. Împărtășind ierarhului această idee, a fost de acord, fixându-ne ziua și ora cât mai curând posibil. Astfel, cei doi, îmbrăcați festiv, împreună cu mine am fost primiți ca niște oaspeți de seamă, cu ceremonialul adecvat. P.S.S. Frențiu a fost

o gazdă deosebit de amabilă, comportându-se ca un adevărat patrician, ceea ce l-a caracterizat tot timpul vieții.

Vizita a fost salutară deoarece localnicii, aflând de amabilitatea vlădicului, și-au revenit la liniștea anterioară.

Intellectualitatea blăjeană și-a desfășurat activitatea nestingerit, în continuare, ca înainte de începerea războiului, chiar și după venirea fabricii în oraș. Nimic n-a putut împiedica activitatea didactică în școli și mai presus rolul ce-l avea ierarhia în conducerea spirituală a Bisericii, activități marcate de ororile războiului, după cum era și firesc.

În vara anului 1944 evenimentele pe front se precipitau în mod defavorabil armatei germane și bineînțeles a Armatei țării noastre, căci erau aliate. Se ajunsese la încercuirea în Stalingrad a unor importante, mari unități germane și române. Concomitent se duceau tratative în secret pentru ieșirea din război a țării noastre, pe căi diplomatice, de către partidele istorice – Național Țărănesc, Liberal și Socialist, în orașele Stockholm și Cairo, dar fără succes.

În acea vară, la 23 august – zi memorabilă – Regele împreună cu opoziția au izbutit să încheie actul atât de controversat, apreciat de unii pozitiv, iar de alții negativ. În acel moment armatele române au trecut de partea puterilor aliate occidentale, împotriva armatei germane.

Nu este rolul meu să tratez acele evenimente, ci al istoricilor. Mă voi ocupa de cele ce au influențat Biserica Română Unită, de patrimoniul ei valoros, material și spiritual.

Actul de la 23 august 1944 a revărsat valuri de euforie în rândurile localnicilor, pe străzi și în grădina de vară a meseriașilor, unde mă găseam împreună cu vârful tehnic ale fabricii și cu unii profesori.

Bucuria a fost o himeră înșelătoare, deoarece pentru țară războiul nu s-a terminat, ci a continuat fără întrerupere. De unde până atunci luptasem în Răsărit, de acum am întors armele spre Apus, ceea ce a costat sute de mii de vieți omenești, lăsând orfani și văduve neajutate de nimeni. La pagubele materiale s-au adăugat și nenorocirile invaziei armatei sovietice pe care o socoteam aliată, dar s-a dovedit mai rapace decât cea germană.

Toamna aceluia an a surprins fabrica în Blaj, însă curând după 23 august și-a încărcat întreg materialul și s-a întors la matca sa, în București.

De frica soldaților sovietici intrați peste tot în locuințele oamenilor din Blaj, cine a putut, s-a refugiat din oraș. Eu cu familia m-am evacuat într-o comună spre sud de oraș pe care am socotit-o fără acces al năvălitorilor, dar n-a fost așa. Femeile profesorilor și ale altor intelectuali care nu s-au putut refugia, au fost ascunse cu sprijinul ierarhiei Bisericii, în pivnițele și adăposturile Academiei Teologice, unde rușii n-au intrat. Femeile care nu s-au adăpostit au fost agresate cu sălbăticie de soldații sovietici, care jefuiau ce puteau. Am început să regretăm pe soldații germani, care s-au purtat civilizată fiind rar întâlniți în acea zonă.

Între actele barbare comise de soldații sovietici menționez înjunghierea unui tânăr ofițer aviator care ieșise dintr-o cabină telefonică unde vorbise cu logodnica.

În urma acestui asasinat, maiorul Iacob Nedelcu – soțul surorii episcopului de mai târziu Vasile Cristea de la Roma – a organizat un serviciu de patrulare și pază întărită în garnizoana Blaj, cu soldați și aviatori români. Astfel au fost stopate abuzurile și s-a asigurat o oarecare securitate în oraș.

Profesorii, clerul, canonicii Bisericii și-au putut desfășura activitatea, însă cu permanenta teamă de cele ce li se puteau întâmpla în orice moment. Teamă dezlănțuită prin teroare s-a instaurat treptat în anii următori, după luarea puterii de către comuniști. Ea a fost impusă în sufletele oamenilor în mod deliberat, prin toate mijloacele și în toate ocaziile, pentru a putea implanta sistemul ce caracterizează dictatura comunistă, dând puterii astfel posibilitatea să-l despoaie pe individ de bunurile sale, dar mai cu seamă de libertatea și ideile sale. A imprimat individului ce se zbătea să supraviețuiască, un alt mod de gândire, de comportament, cel comunist, străin de firea românului.

Teroarea a condus în toată societatea românească, subminând încrederea între oameni. Fiecare se temea unul de celălalt și se suspectau între ei. S-a acreditat în conștiințele oamenilor părerea că, atunci când trei persoane stau de vorbă între ele, unul este informatorul Securității.

În Blaj organele de ordine erau neputincioase. Slujbele religioase ce se țineau în catedrală în cursul săptămânii se redusese la maxim, în afara celor din sărbători. Toate aveau loc numai la lumina zilei. Noaptea nu se mai circula prin oraș pentru a nu fi dezbrăcat sau vitregit de bani și ceasuri, acestea fiind

mai atrăgătoare pentru soldații sovietici. Deseori întâlneai pe câte un sovietic cu mai multe ceasuri la aceeași mână. La puțin timp după invadarea României de către sovietici, marele actor Tănase, într-o revistă jucată la București, a apărut pe scenă cu mai multe ceasuri pe mână și unul deșteptător le gât. El a caracterizat hazliu dar tragic această situație, perorând cu glas tare „De la Nistru pân-la Don, davai ceas, davai palton”, sau „Era rău cu der, die, das, da-i mai rău cu davai ceas”. Destinul i-a fost tragic deoarece, pentru această îndrăzneală de a zeflémiza armata sovietică, a suferit teroarea închisorilor regimului, iar după eliberarea din detenție a murit curând. După moartea sa, asemenea oameni talentați și curajoși nu s-au mai găsit până azi.

În acel timp, un coleg de la altă facultate ce lucra în Blaj, la Administrația financiară m-a solicitat ca împreună cu soția să le fim nași la căsătoria religioasă. Soția sa și el erau refugiați din Ardealul de Nord și nu aveau relații în Blaj. Bineînțeles că am acceptat. Cununia urma să aibă loc la 24 ianuarie 1945. Iarna era geroasă iar catedrala nu fusese încălzită de câteva zile. Sovieticii umblau peste tot și de unde nu te așteptai se putea ivi pericolul pentru viața noastră. Era necesar a lua măsuri de asigurarea pazei nuntașilor și încălzitul catedralei, care era în criză de combustibil. În acest scop, datorită relațiilor bune ce le aveam cu ierarhia Bisericii, am obținut încălzirea catedralei înainte cu câteva zile de cununie, iar organele poliției mi-au promis asigurarea pazei nuntașilor până la catedrală și apoi până la casina meseriașilor unde era organizată masa. Întreg ceremonialul s-a desfășurat fără incidente și la sfârșitul ceremoniei religioase, am fost însoțiți tot de poliție. La scurt timp, finii noștri s-au reîntors în Ardealul de Nord, iar eu cu familia, la București, nu i-am mai văzut însă am schimbat câteva scrisori. Între timp ei s-au mutat la Cluj, unde după aproape 50 de ani am întâlnit-o pe fina, căci finul murise. S-a ivit această ocazie cu prilejul participării mele în ziua consacării și instalării ca episcop a P.S.S. George Gutiu în scaunul antecesorului său, Dr. Iuliu Hossu, în fruntea Episcopiei Române Unite din Cluj-Gherla.

Scriu acestea fiindcă Firoana Veroana Ilieș, fina mea, s-a angajat să predea cateheza la elevii școlilor primare și liceu. Ea, ca fost cadru didactic, are o bună pregătire și experiență practică, ceea ce o ajută mult să activeze în această nobilă misiune. În unele probleme ea este mesagerul meu la Cluj.

6. Stabilirea la București

Revenind la activitatea pe care am desfășurat-o ca jurist al Fabricii de reparații avioane din Blaj, menționez că după 23 august 1944 aceasta s-a înapoiat în fostele sale ateliere din București. La plecarea din Blaj, directorul general Timosenco și generalul Vasile Negrei m-au înștiințat că după reorganizare voi fi solicitat să lucrez în Capitală, ca jurist al întreprinderii. Eu însă am continuat să-mi desfășor activitatea în biroul meu avocațial din Blaj. Între timp, cu sprijinul Mitropoliei, soția mea a fost transferată de la Agnita ca învățătoare la „Institutul Recunoștinței” din Blaj.

Nesiguranța era atât de mare încât, la frământările ce le aveam, de comun acord cu soția, ne gândeam să părăsim țara prin orice mijloace, legal sau prin fugă peste graniță. În prima variantă am solicitat de la Ministerul de Interne – în anul 1945, înainte de instalarea guvernului Groza – eliberarea unui pașaport pentru mine, soție și cei doi copii. Spre surprinderea noastră, l-am obținut. Era valabil pentru două persoane, cu copiii, în toate continentele, cum cerusem inițial, neștiind unde să mă stabilesc. Pașaportul era eliberat o dată cu venirea la putere a comuniștilor cu Petru Groza, avea însemnele Regatului României și ale Regelui Mihai și îl păstrez ca amintire. N-am putut pleca deoarece se numise Comisia aliată de control care nu mi-a dat viza de ieșire. Eram de părere să plecăm cu un camion rusesc până la Viena, dar am renunțat, auzind că aceștia luau pe fugari și după ieșirea din țară îi împușcau. Am abandonat și ideea de a pleca noaptea pe jos prin porumbiște peste graniță, cu copiii în brațe și cu ranița în spate. Erau vise ale tinereții sub teroarea comunistă, vise pe care am fost siliți să le abandonăm.

În drumurile făcute la București pentru pașaport și unul pentru a susține un proces la Curtea de Casație am dat telefon la

Fabrica I.C.A.R. ce revenise de la Blaj. Mi-a răspuns însuși directorul Timosenco. Acesta m-a rugat să merg urgent la fabrică căci au nevoie de mine.

Era în luna mai 1945, când l-am reîntâlnit pe director. A considerat că era momentul să mă mut la București. Mi-a arătat două dosare ce cuprindeau situația unui incendiu la două hangare. O dată cu acestea au ars 28 de avioane Icar noi, care aveau numai probele la (cale) sol. Se bănuia că focul a fost pus de o mână criminală.

În plin război, cu ruși în țară, deși eram aliați, ne considerau și ne tratau ca țară ocupată. Fără să fi îndrăznit a o spune, ei erau considerați ca autorii incendiului, însă nu se putea face dovada.

Directorul general a insistat să mă întorc la Blaj ca să-mi aranjez lucrurile în coîntelegere cu soția și să mă la fabrică. Tot atunci mi-a dat decizia de numire definitivă (anexa 1) ca șef al contenciosului juridic, precum și cele două dosare pentru studiu și rezolvarea revendicării despăgubirilor, pe care după întoarcerea la București le-am rezolvat prin Ministerul de război de atunci. Nu este cazul să trec la amănunte.

Întors la Blaj, primul lucru a fost cedarea biroului cu toate dosarele, avocatului Aurei Olteanu. Acesta este stabilit azi la Cluj, fiind angajat al unor organisme religioase, după ce în prealabil susținuse problemele juridice ale Episcopiei de acolo. Stabilisem cu dânsul că dacă nu mă voi acomoda la București timp de 6 luni, mă voi reîntoarce la Blaj să-mi reiau biroul. În caz contrar, predarea biroului rămâne definitivă. După opțiunile mele predarea a rămas definitivă.

Cu soția am stabilit că, din cauză că în București deocamdată nu avem locuință pentru familie, fiind criză de spațiu locativ, că nici fabrica și nici prin intermediul Bisericii nu puteam face rost de casă, ea cu familia să rămână provizoriu în Blaj; să continue activitatea în învățământ la „Institutul Recunoștinței”. Sprijinirea familiei am lăsat-o în seama bunului meu profesor Gregoriu Pădureanu, precum și a prietenului meu, profesor preot Dr. Simion Crișan, ajutați în caz de nevoie de ierarhia Bisericii.

Îndată după numirea mea la București, m-am prezentat la P.S.S. Dr. Valeriu Traian Frențiu, Administratorul apostolic al Mitropoliei de Alba Iulia și Făgăraș la Blaj, spre a-i aduce la

cunoștință numirea la Fabrica I.C.A.R. și că voi pleca definitiv din Blaj.

P.S.S. m-a primit cu toată bunătatea sa caracteristică, după care mi-a dat Binecuvântarea Sa arhierescă și totodată m-a numit avocat al Bisericii în Capitală (anexa 2) cu îndrumarea să mă prezint la P.S. Dr. Vasile Aftenie, Episcopul vicar general de București și al Vechiului Regat, pentru colaborare, pe care-l vizitasem anterior într-unul din drumurile la București. Episcopul împreună cu alții din conducerea Fundației Maria Băleanu și Alexandru Apostol, precum și cu Victor Fodor, absolvent de Teologie la Blaj nehirotonit, inspector în Ministerul de Finanțe, au decis să mă ocup de problemele juridice ale Fundației și să locuiesc în imobilul acesteia din str. Xenopol 15, într-o cameră cu acces la bucătărie, de care nu m-am folosit niciodată. Mi s-a pus la dispoziție biroul somptuos unde acordam asistență juridică după terminarea serviciului la fabrică. Fondatoarea, Dna Apostol, și-a rezervat un apartament la etaj și unul la parter destinat personalului de serviciu, atâta timp cât va trăi, pe lângă uzufructul Fundației, despre care voi mai arăta.

În aceste condiții, am trăit singur la București, vizitându-mi soția și copiii la 2-3 săptămâni, până în august 1948, când Pronia cerească mi-a oferit posibilitatea, după 3 ani de zile, să-mi aduc familia și toată gospodăria de la Blaj la București. N-a fost ușor a trăi despărțit de familie, dar cu răbdare am trecut peste aceste greutăți, fiind sprijinit atât eu cât și familia, de ființe alese sufletește.

După terminarea serviciului la fabrică, aveam zilnic suficient timp pe care-l petreceam alături de P.S. Aftenie, la reședința Sa dintr-un imobil somptuos în str. Batiștei. Această frumoasă și spațioasă vilă fusese obținută în timpul Mitropolitului Dr. Alexandru Niculescu de la primarul Capitalei, Dobrescu – după cum îmi aduc bine aminte – prin contract de închiriere pe timp de 99 ani, cu chiria anuală simbolică 1 leu. Acest gest este dovada aprecierii de care se bucura Biserica noastră în climatul politic de atunci. Azi, după ce imobilul a fost preluat de stat ca urmare a evenimentelor din 1948, este închiriat pe dolari Ambasadei Ungariei, unde funcționează un oficiu al acelei ambasade. Voi mai reveni.

Mai târziu, la cererea preotului Titus Mălai, am intervenit pe lângă Dna Apostol și ca urmare acesta cu familia, compusă din

fiică și femeia de serviciu, s-au mutat în apartamentul Dnei Apostol.

Inițial am fost în relații foarte bune cu părintele Mălai, chiar de prietenie, însă treptat de la simpatie am ajuns la antipatie, pe motivul că eu insistam pentru o strictă supraveghere a patrimoniului Fundației, compus din lucruri valoroase, fapt ce pe el îl deranja.

Dna Apostol fiind în vârstă și aproape de o anumită senilitate, era sub influența părintelui Mălai, care urmăreau unele interese personale. Eu, fiind secretar și membru al Fundației, eram obligat să veghez la păstrarea bunurilor acesteia, care după decesul Dnei Apostol, urmau să intre în patrimoniul Bisericii noastre. Din comitetul Fundației făceau parte P.S. Vasile Aftenie, Mgs. Vladimir Ghika, sora sa, principesa Elisabeta Ghika, Dr. George Rusu, fostul ministru Valer Pop și eu.

În calitatea ce o aveam eram obligat să-i aduc la cunoștință P.S. Aftenie abuzurile părintelui Mălai și animozitățile ivite între mine și el. Episcopul, indignat și el de faptele reprobabile și profitând de faptul că franciscanii s-au mutat din clădirea Vicariatului de pe strada Batiștei, pentru a mă lua din preajma părintelui Mălai, m-a invitat, spunându-mi cum îi era obiceiul: „Hai, măi copile, să locuiești aici aproape de mine și lasă-l în plata Domnului“. Astfel m-am mutat cu familia la reședința episcopală.

Acolo am fost în mod permanent alături de episcop, pe care-l însoțeam peste tot, în toate vizitele ce le făcea credincioșilor și rareori la autorități. Episcopul avea în serviciu pe blândul și istețul călugăr Luca în Ordinul Bazilitan. Acesta se bucura de totală încredere și era bun la toate, inclusiv la bucătăria care era destul de sărăcăcioasă, deoarece episcopul era lipsit de venituri, în afară de cele primite de la stat ca toți episcopii, indiferent de religie.

În tot timpul când episcopul a fost evacuat din reședința sa de către generalul comunist Doncea, primarul Capitalei în august 1948, și până la arestarea sa în 19 octombrie a aceluiași an, m-am bucurat de tot sprijinul moral și aprecierea sa, în toate acțiunile mele.

În afară de imobilul situat în str. Xenopol 15, colț cu str. Columb, de 2 etaje cu nenumărate spații de locuit și pentru alte

destinații, din care Dna Apostol și-a rezervat – după cum am spus – un apartament, Fundația mai avea în patrimoniul său pădurile „Câțiașul și Nehoiul“ precum și conacul moșiei Gurguieți, județul Buzău, coproprietară a hotelului „Palace“ din Bușteni, cu terenurile respective exploatate prin S.A. Marilor Stabilimente din Bușteni, la care deținea 1.820 de acțiuni dintre care unele nominative, altele la purtător.

Acest patrimoniu a fost înscris în actul de constituire al Fundației, prevăzut în statutul respectiv, care împreună cu inventarul făcea parte integrantă și au fost autentificate la Tribunalul Ilfov sub Nr. 20285/1942.

Fondatoarea, în marea sa grijă și atașamentul față de Biserica noastră, în articolul 16 din statut a dispus: „Dacă din orice motiv neprevăzut Fundațiunea nu ar mai putea exista ca persoană juridică și va trebui dizolvată, fie de organele Fundației, fie de Stat, patrimoniul ei va trece integral și exclusiv autorităților ierarhice ale Bisericii Române Unite din Vechiul Regat, care-l va întrebuința numai în scop religios, conform intențiunei Fondatoarei“.

Despre înaltele și nobilele scopuri ale Fundațiunii Maria Băleanu și Alexandru Apostol am scris un articol, făcându-le cunoscute credincioșilor prin revista „VIAȚA CREȘTINĂ“ ce apare la Cluj, pe care-l reproduc în anexa 3. În articolul respectiv am arătat despre personalitatea acestei credincioase și totodată binefăcătoare a celor năpăstuiți din societatea românească. Ea, după cum am arătat, și-a rezervat uzufructul cât și președinția comitetului de conducere al Fundației, din care au făcut parte distinse personalități din societatea românească.

Din respect pentru acești oameni mă simt obligat să le aduc un omagiu prin prezentarea unor date despre fiecare dintre ei.

Monseniorul Vladimir Ghika, pentru toată viața sa de sfințenie și îndrumare spirituală a multora, pentru toate activitățile duse nu numai pe meleagurile țării noastre, ci și peste hotare, în multe părți ale globului, pentru prestigiul său necontestat, merită ca toți cei care l-au cunoscut sau au auzit de ceea ce a însemnat pentru credincioșii din țara noastră, să-i păstrăm adâncă recunoștință. Despre personalitatea sa am scris un articol care a apărut în „Viața Creștină“ de la Cluj (la 12 iunie 1996).

În Franța, orașul Beaulieu, 21500 Augnay-Le-Duc, s-a înființat la 3 iulie 1989 INSTITUTUL VLADIMIR GHIKA, ca

persoană juridică. În statutele sale – între altele – se prevede „reunirea și conservarea... mărturiilor celor apropiați și care l-au cunoscut bine“...urmând ca „potrivit scrisorii Cardinalului Lustiger să faciliteze activitățile ce vor trebui să aibă loc pentru cauza sfinților.“

În primăvara anului 1990, secretarul general al acestui Institut, PIERRE HAYET, cu ocazia vizitării Bisericii „Maica Domnului“ din str. Acvila din București, mi-a solicitat o informare în scopul de mai sus, pe care i-am expediat-o în textul francez, pe care primind-o m-a acceptat ca membru al acestui Institut. Iată textul trimis.

Mgr. Vladimir Ghika

În luna Martie a anului 1945, am fost transferat și numit avocat al Mitropoliei Române Unite cu Roma din Blaj, pe lângă Vicariatul General din București condus de către P.S. Dr. Vasile Aftenie, omorât la 10 mai 1950 de comuniști în închisoarea Văcărești.

În București Biserica noastră a avut o Fundație numită MARIA BĂLEANU și ALEXANDRU APOSTOL cu scopuri filantropice. În comitetul de conducere, în afară de fondatoare au făcut parte episcopul Dr. Vasile Aftenie, Mgr. Vladimir Ghika, principesa Elisabeta Ghika, Dr. Valer Pop fost ministru, av. dr. Gheorghe Rusu, iar subsemnatul, după sosirea la București, am fost cooptat ca membru secretar al Fundației. În atare împrejurări l-am cunoscut îndeaproape pe Mgr. Vladimir Ghika care a participat cu regularitate la ședințele comitetului. Fundația era săracă, răspândită cu patrimoniul său și în alte localități.

După venirea comunismului în țară, întreg patrimoniul Fundației în mod abuziv a fost preluat de Stat.

Întotdeauna cuvântul Mgr. Vladimir Ghika, în cele mai dificile probleme ridicate în ședințele de comitet, era hotărâtor și acceptat în unanimitate de cei prezenți. Propunerile sale conțineau în toate împrejurările soluțiile cele mai reale.

Mgr. Vladimir Ghika în orice împrejurare în dezbaterile ce aveau loc domina prin prestigiul său, datorat unei înalte erudiții, etică morală și umanitarism.

Era un om ales de Dumnezeu în societatea noastră plină de patimi, convertit de la ortodoxie la catolicism, ca să servească în grad optim poporul român din care făcea parte.

Ținuta sa modestă, demnă și totodată majestuoasă, prin îndemnuri bogate la o viață morală creștină, la liturghiile ce le celebra – la care asistam – insufla participanților trăirea în dragoste morală și iubire față de aproapele, oricât de umili aceștia, învățătură lăsată nouă de Mântuitorul Isus.

Materialicește foarte sărac, cu toate acestea din puținul ce-l avea ajuta pe cei umili și nevoiași cât și pe bolnavi.

Impresia ce ne-o lăsa tuturor cu care a venit în contact, era ca o taină mistică ce i-a condus pașii spre sacrificii în viață și chiar în viața unde a fost torturat. Stând lângă dânsul și privindu-l numai, te cuprindea o liniște plăcută, binefăcătoare. Aveai impresia că întreg corpul său și îndeosebi în jurul capului era înconjurat de o aură tainică, misterioasă.

Împreună cu soția l-am vizitat într-o cămăruță situată într-un imobil somptuos, la parter, aflat în bd. Dacia, proprietatea fratelui său, diplomat și fost ministru, Dimitrie Ghika, în care locuia și principesa Elisabeta Ghika.

Mgr. Vladimir Ghika în cămăruța sa avea un altar, în intimitatea căruia se ruga neîncetat răstignitului ISUS.

Ne-a primit cu blândețe dându-ne pe lângă sfaturi creștinești de viață și binecuvântarea plină de speranțe.

Împreună cu frații era descendent din neamul domnesc aflat pe tronul Țării Românești de la Dunăre.

Datorită originii sale, fiind provenit dintr-o familie domnească, monseniorului i s-ar fi convenit o viață de prinț pe acest pământ al țării sale. El însă a preferat în viață să-și aleagă drumul apostolatului și al misionarismului, refuzând onoruri pământești. Astfel, în drumul apostolatului misionar al credinței, a sprijinit pe cei săraci și umiliți, în multe zone ale pământului, și cu deosebire în țară.

Pentru credință și numai pentru credință, în anul 1952 a fost arestat și torturat prin mai multe înșchisori. În cele din urmă, în penitenciarul Jilava și-a dat obștescul sfârșit în mâinile DOMNULUI, pe care în tot timpul vieții l-a slujit prin faptele sale. A fost înmormântat în cimitirul deținuților închisorii.

Martirul Dr. Vasile Aftenie, asasinat în infirmieria închisorii Văcărești de către torționarii comuniști, care au sugrumat poporul și toate valorile morale spirituale ale neamului, este unul din cununa de mucenici ai Bisericii Unite cu Roma care au

preferat moartea decât pactul cu diavolul. Despre personalitatea sa, ca unul ce am trăit aproape de el în preliminariile arestării Sale, am scris un articol publicat în ziarul DREPTATEA, care a apărut în ziua de Duminică 21 octombrie 1990, prilej pentru aniversarea a 45 de ani de la asasinarea sa, survenită la 10 mai 1950. Cuprinsul articolului se află în anexa 4.

Dr. Valer Pop a fost un erudit avocat provenit de la Cluj, fost ministru în repetate rânduri în guvernele dintre războaie, a fost membru marcant al Partidului Liberal. A fost totodată un frecvent practicant al credinței Bisericii Române Unite, ca puțini alții. Pe nedrept i se atribuie faptul că a semnat Dictatul de la Viena în anul 1940 împreună cu ministrul Manoilescu, șeful delegației guvernului din timpul Regelui Carol al II-lea.

Hitler care pregătea războiul împotriva U.R.S.S., pentru a destabiliza situația din țara noastră și a pune mâna pe petrolul din zona Ploiești, s-a folosit de revizioniștii maghiari pe care i-a instigat la răpirea Ardealului.

În acest scop a invitat la Viena o delegație a guvernului României pentru aranjamente, referitor la Ardealul nostru. Delegația guvernamentală română a fost condusă de ministrul Manoilescu, iar din aceasta făcea parte ca membru și Dr. Valer Pop. Discuțiile nici nu au avut loc, ci li s-a prezentat românilor o hartă a României ca anexă la tratatul ce trebuia semnat. În harta respectivă teritoriul Ardealului a fost sfărțec și o mare porțiune a Ardealului de Nord i se atribuia Ungariei, fără nici o uzanță diplomatică ce trebuia respectată.

Dr. Valer Pop a refuzat semnarea documentului, dar fiind presat i s-a făcut rău și a leșinat. La presiunile lui Hitler, Tratatul a fost semnat de ministrul Manoilescu. Valer Pop a fost un om integru și bun credincios greco-catolic. În fiecare dimineață asculta Sfânta Liturghie și se cumineca. Cunosc acest lucru deoarece la unele servicii divine am participat și eu.

După prigoana începută în anul 1946 împotriva foștilor demnitari, Valer Pop a fost scos din casa în care locuia împreună cu familia sa.

Dr. Titus Mălai, cu studii la Viena, preot căsătorit, cu 2 copii, un băiat, care fiind la studii în capitala Austriei, la începerea războiului, nu s-a mai întors în țară și o fată, studentă la medicină care a devenit ulterior medic. De la Cluj unde era canonic

s-a refugiat la București în 1940, după răpirea Ardealului de Nord. A rămas aici și nu s-a mai întors la Cluj după eliberarea Ardealului, cu toate că a fost chemat de episcopul său Dr. Iuliu Hossu. Pentru a avea un statut în Capitală a fost numit protopop. Vorbea fluent și cu accent, dând impresia unui foarte bun orator. L-am auzit când participam la liturghiile oficiate de dânsul. După terminarea predicilor nu rețineai nimic din amestecul de idei moral-creștine, sociale și uneori politice. Cu toți cunoscuții ce-i ascultam predicile, încercam să deslușim ceva din cele auzite dar nu reușeam, toți ajungând la aceeași constatare comună. Era un om controversat, puțin agreat de cei mai mulți credincioși. Păcat, deoarece ar fi putut realiza multe pe teren spiritual, cu fizionomia sa plăcută și înfățișarea sa de farmec.

Dna Băleanu, datorită senilității, încerca să-i facă diverse cadouri din obiectele patrimoniului, după cum am arătat mai sus. Însărcinat și cu conservarea acestuia, n-am putut suporta asemenea situație. Ca mulți oameni de seamă, cum era de fapt socotit și el, refugiat din Ardealul de Nord, care în predicile sale denunța public atrocitățile comise, a fost supravegheat și urmărit de organele Securității. În această situație, temându-se a nu fi arestat, mi-a solicitat prietenește ca atunci când va fi căutat de persoane, să deschid eu ușa de la intrare și să-l anunț. Într-o bună dimineață s-au prezentat doi oameni suspectați a fi urmăritorii săi. I-am invitat să ia loc la parter și mergând la etaj l-am avertizat de vizita celor doi. Am coborât și le-am spus că părintele a plecat mai de dimineață la liturghie, la Polonă. Vizitatorii au năvălit în apartamentul lui, zicându-mi să nu plec la serviciu, să aștept. Bineînțeles, pe Tit Mălai nu l-au găsit, căci după ce a fost avertizat de mine a ieșit din clădire pe ușa din dos. În camera mea am așteptat să văd ce se va întâmpla. După un timp am fost chemat de cei ce au făcut descinderea și mi-au citit un proces-verbal privitor la cele ce au constatat, dar după părerea mea nimic compromițător. Au confiscat cu acea ocazie niște monede străine, între care o piesă de 5 lire sterline de aur, surprinzător de mare (diametrul de cca 5 cm), cerându-mi să semnez procesul-verbal. Eu, care eram într-o stare de spirit de buimăceală și frică, ce nu mai avusesem, am semnat. Ei au telefonat la serviciul meu la fabrică, invocând alte cauze pentru a-mi motiva

întârzierea. De atunci nu l-am mai văzut pe părintele Mălai. Bănuiam că uneori venea la familie și-și ia cele necesare.

Restul familiei părintelui Mălai a rămas în str. Xenopol, unde era și Dna Apostol. La 1 decembrie 1948, când Biserica noastră a fost interzisă, iar Fundația a fost desființată, imobilul împreună cu întreg patrimoniul Fundației au fost preluate de stat. În imobil s-a mutat un oarecare Stinghe, funcționar superior la Consiliul de Stat, în timpul lui Gh. Gheorghiu Dej. Dna Apostol a rămas în locuința sa. Nu știu când s-a mutat și ea, în ce condiții, pentru a-i face loc noului ocupant și nici ce s-a ales cu inventarul mobil valoros.

Despre situația patrimoniului Fundației în timpul dictaturii și după, până azi, voi reveni.

7. Bisericele și parohiile din București

Până la instaurarea comunismului, în București existau circa 100.000 de credincioși greco-catolici, care participau la Sfintele Liturghii în mai multe locuri.

La Notre Dame de Sion, un institut mare, situat lângă liceul „Mihai Viteazul“, în fiecare duminică sau sărbătoare celebra Sfânta Liturghie P.S.S. episcopul Aftenie, într-o mare sală în care aveau loc sute de credincioși, cu tot fastul cuvenit rangului său. Acolo îl însoțeam întotdeauna. Corul era condus de Liviu Cavassi din Ardeal, care a reușit să organizeze un cor bisericesc din superbe voci. El conducea corul Opereții. Era o încântare să ascuți răspunsurile la liturghie, creând o atmosferă de înaltă emotivitate.

La sfârșitul ceremoniei religioase, din predicțiile episcopului se puteau desprinde învățăminte de moară creștină pentru viață, credincioșii plecau înarmați și întăriți sufletește. Episcopul știa să construiască și să insuflă în inimi credința sănătoasă, necesară în viața de zi cu zi.

În afară de duminici și sărbători, episcopul celebra în fiecare dimineață Sf. Liturghie în capela aflată în reședința din str. Batiștei. Răspunsurile erau date de studenții participanți, care locuiau din bunăvoința episcopului în demisolul reședinței. Înscriși la diverse facultăți, studenții nu plăteau nimic, dimpotrivă, episcopul suporta toate cheltuielile pentru lumină apă, căldură, ș.a. De asemeni, la mezanin locuia și prof. T. Cartis, care preda muzică la un liceu. Mai târziu a ajuns directorul Întreprinderii Electrecord.

La Biserica cu hramul Sf. Vasile, situată în str. Polonă nr. 50, despre care am scris un articol al cărui conținut se află în anexa 5., era sediul parohiei și al protopopiatului din București. La sosirea mea la București protopop era părintele Toderici,

celibatar, un om puțin atractiv, mereu agitat și frământat, însă nimeni nu știa cauza stării sale. Bine pregătit, a plecat în America de Nord. Anterior, pentru scurt timp a locuit într-una din țările din Apus. În perioada comunistă o singură dată s-a întors în țară, fiind suspectat de credincioși pentru că a părăsit ritul răsăritean și a aderat la cel latin. Din acest motiv vizitele sale la vechii credincioși au rămas reci, fără ecou, din cauza dezacordului credincioșilor. După aceasta a venit de la Blaj părintele Liviu Chinezu care a fost profesor de teologie... Era un om erudit, cu studii la Roma la Institutul „De Propagandă Fide“ de pe lângă Vatican.

La acest Institut studiau filozofia și teologia tineri eminenți din întreaga lume catolică. După terminarea studiilor unii dintre ei erau hirotoniți, alegând celibatul, alții după ce se întorceau în țările lor deveneau preoți de seamă, scriitori de seamă, profesori de teologie iar unii episcopi, conducători în Biserica din țările respective. În acest mod, cultura și spiritul catolic se răspândeau prin cei ce studiau acolo, pe întreg globul. Dintre aceștia, în afară de Liviu Chinezu, care a fost mai târziu consacrat în clandestinitate ca episcop, am cunoscut pe consăteanul Dr. Septimiu Todoran, fiul învățătorului meu, Demetriu Todoran, care a devenit profesor la Teologia din Blaj; pe Dr. Simion Crișan, profesor la unele școli de fete din Blaj, pe Dr. Ioan Suci, viitorul episcop al diecezei Oradea în timpul ocupației Ardealului de Nord, mai apoi administrator apostolic al Mitropoliei Blajului, mucenicul îngropat în cimitirul săracilor din orașul Sighet, după mulți ani petrecuți în temnița acestui oraș; pe cardinalul Alexandru Todea și pe mulți alții dintre cei întorși la Blaj, cu care am fost contemporan la liceu.

Biserica Polonă. Clădirile alăturate adăposteau sediul topopiatului Bisericii Române Unite în București și locuința pentru titular și alți doi preoți. Între aceștia îmi amintesc de părintele Radu, tânăr zelos cu care m-am împrietenit, precum și părintele Mare Vasile, atunci foarte tânăr călugăr franciscan.

Din cauza dispersării credincioșilor noștri în vastă arie a Capitalei, ei participau la sfintele slujbe în strada Polonă, în mare număr, fiind cea mai centrală dintre lăcașurile noastre de cult. Aici participau de asemenea la anumite sărbători festive, când P.S.S. Aftenie concelebra în sobor de preoți.

Parohia IV-a, condusă de părintele Niculăieș călugărul franciscan, se afla de asemenea în sematismul Vicariatului. Slujbele religioase în duminici și sărbători se oficiau în capela de la reședința din Batiștei, până la mutarea din str. Avrig 20, colț cu str. Vaselor. Acolo era în construcție o biserică, pe un teren donat prin decret semnat de Mareșalul Antonescu. În subsolul construcției era amenajată o capelă spațioasă unde se oficiau serviciile religioase pentru credincioșii din această parohie.

Părintele Greabu, refugiat din Ardealul de Nord, celebra sfintele slujbe pentru credincioșii din zona străzii Mihai Vodă.

Înainte de părintelui Greabu, în acea zonă a activat părintele Pușcă Nicolae care a avut strălucite rezultate în pastorație. Auzind de existența sa în Capitală, m-au năpădit amintirile din prima clasă de liceu când fusesem în gazdă împreună cu părintele Pușcă și făceam focul dimineata, de ne-am murdărit cioarecii de pănură albă și cămășuța.

Părintele Baral, conducătorul Ordinului Asumptionist, avea sediul și parohia în str. Știrbei Vodă, aproape de str. Făgăraș, într-o clădire impozantă, azi demolată. Din ordin făcea parte și părintele Ioan Leluțiu.

Adeseori însoțeam pe episcopul Aftenie la această parohie, unde celebra Sf. Liturghie. Tot acolo a hirotonit ca preot pe pictorul Isachie, bun artist și bun greco-catolic. De pe urma sa a rămas un tablou pictat în ulei, care era atârnat pe unul dintre pereții reședinței episcopale. Cine știe ce s-a ales de el după arestarea P.S.S. Aftenie.

Ceremonia hirotonirii pictorului Isachie la care am asistat a fost celebrată de episcop, la care au concelebrat părintele Baral cu părintele Leluțiu Ion.

Azi, regret că nu am studiat în acei ani probleme de morală, dogmă, pastorație, escatologie și în general cele teologice, căci aveam toate posibilitățile necesare pentru a fi hirotonit ca preot. N-am făcut-o, căci în ideea mea nu era importantă numai credința ci mai ales studiul a 4 ani în Academia Teologică, pe care eu îi consideram ca o bază pentru a primi taina preoției. Chemare aveam, dar îmi lipseau cei 4 ani de teologie.

Târziu, dar prea târziu, evenimentele grave prin care a trecut Biserica noastră mi-au schimbat părerea. Azi îmi dau seama și am ferma convingere că, dacă aveam calitatea de preot, în

situația creată de teroarea comunistă, aș fi putut contribui ca și alții, într-o mai mare măsură, la revitalizarea Bisericii care se găsește și azi în mare suferință. La această convingere am ajuns văzând cum un procuror și un economist au îmbrăcat reverenda, după cursuri scurte, particulare, făcute cu vicarul Augustin Ciungan.

Azi, aceștia împreună cu cei mai în vârstă completează numărul de preoți care nu pot contribui din plin la propășirea Bisericii din București, cu toate că – să fim drepti – activitatea celor doi este mai intensă decât a celor înaintați în vârstă.

Nu trebuie scăpat din vedere în acest moment să fac cunoscut că Spitalul de urologie din șoseaua Panduri era al asumpțiștilor de rit răsăritean, condus de părintele Baral. Și azi pe acoperiș a rămas locul gol al turlei, unde se afla un clopot iar deasupra o cruce. În spital era amenajată o capelă pentru sfințele slujbe religioase în folosul bolnavilor. Fondatorul acestui așezământ a fost părintele Baral, ajutat de părintele Ion Leluțiu călugăr asumpționist.

Este de notat că imobilul din șoseaua Panduri a fost închiriat de către Ordinul Asumpțiștilor, respectiv de părintele Baral, în scop caritativ, iar îngrijirea bolnavilor și gospodărirea spitalului au fost încredințate călugărițelor.

Spitalul împreună cu toate bunurile Bisericii au fost preluate de stat, după instaurarea dictaturii, și nu au fost restituite nici până azi.

În Bucureștii Noi există o altă parohie pe un teren donat de un credincios. După cel de-al doilea război mondial, preotul militar, colonelul Vasile Bondrea, greco-catolic, a construit din materialele rămase din depozitele armatei germane o biserică cu turn, după normele arhitecturale modeste ale cultului nostru. Aici participau credincioșii din acea zonă a Capitalei, destul de numeroși, refugiați din Ardealul de Nord. Acest lăcaș de cult a fost preluat după 1948, ca și celelalte, de către cultul ortodox.

Biserica „Maica Domnului”, situată în str. Sirenelor nr. 39, colț cu str. Acvila nr. 40, de unde i-a rămas numele de Acvila până azi. Împreună cu casele parohiale încăpătoare, biserica a fost construită cu ajutoarele și truda credincioșilor. Construcția a fost ridicată între anii 1934-1935 și sfințită în 1942 sub domnia Regelui Mihai I, în scaunul Mitropoliei din Blaj fiind epis-

copul Dr. Valeriu Traian Frențiu, administrator apostolic, din cauza vacanței de mitropolit după moartea regretatului Dr. Alexandru Niculescu.

Ca Vicar general la București era P.S. Dr. Vasile Aftenie, iar ca paroh la Acvila preotul Natanail Munteanu, după cum reiese din inscripția de pe placă, așezată în interior, deasupra ușii de la intrare în biserică.

Biserica a fost zugrăvită în interior de către Traian Biltiu, pictor a multor biserici, cu mult și deosebit talent. Stilul frescelor este cel bizantin. Ele reprezintă imagini din Noul Testament, cu o tentă adecvată reprezentărilor din viața Mântuitorului, a Fecioarei Maria și a apostolilor.

Mitropolia Blajului a făcut un act înțelept prin numirea ca slujitor la acest sfânt lăcaș a părintelui Natanail Munteanu. Fiu de țărani, născut în comuna Cornești, situată între Cetatea de Baltă și Târnăveni, a studiat liceul și teologia în Blaj, mai tânăr la liceu ca mine cu doi ani. A fost hirotonit ca preot celibatar, deci fără să fi fost căsătorit. Era cult, cu duhul blândeții și cucernic, cunoscând bine realitățile din viața credincioșilor. A reușit să apropie de acest sfânt lăcaș credincioși din toate păturile și preocupările profesionale, cu toate că biserica este așezată într-o zonă lipsită de acces cu mijloace de transport în comun, într-o perioadă când erau foarte puține automobile proprii.

Amintind despre acest vrednic slujitor al altarului îl apreciez ca pe unul ce, alături de episcop și ceilalți preoți de seamă, a răspândit și a menținut în societatea bucureșteană flacăra nestinsă a credinței în Dumnezeu, până la arestarea sa în 1948.

Preotul fiind celibatar a adus să locuiască la demisol în casele parohiale familia Sofron Mărgineanu din satul meu natal, de o vârstă cu mine. Locuia cu soția, soacra, cu un cumnat, mai apoi – și cu cei cinci copii. Sofron Mărgineanu era înrudit cu familia numeroasă din Ardeal a lui Ion Bianu, fost președinte al Academiei Române. Un alt Bianu a fost șef al Siguranței Statului și unul, Vasile Bianu, președinte al Asociației farmaciștilor din țară. Familia Mărgineanu se ocupa de gospodăria casei parohiale și îngrijirea cu cele necesare a lui Natanail. Pe aceștia îi vizitam adeseori, iar atunci când episcopul Aftenie celebra Liturgia în acest sfânt lăcaș, îl însoteam întotdeauna.

În strada Cuza Vodă exista o casă de oaspeți unde era amenajată o capelă. În această casă erau găzduite, inclusiv cu hrană 3-4 zile, femeile care căutau de lucru în București. Acestea erau găzduite indiferent ce religie aveau. Ele participau la Sfânta Liturghie. Era o acțiune caritativ-umanitară sprijinită de Reuniunea Mariana, ca și multe altele, ce o desfășurau femeile credincioase greco-catolice.

Acestea se ocupau și de plasarea în serviciu a femeilor venite din Ardeal. La această capelă celebra sfintele slujbe părintele Pușcă Nicolae, preot harnic, de care am vorbit mai înainte. La venirea mea la București nu l-am mai găsit, plecase în altă parte, să răspândească printre oameni credința atât de necesară.

Reședința Vicariatului General

În anul 1934, pe timpul mitropolitului Dr. Alexandru Niculescu, s-a obținut printr-un contract de închiriere pe timp de 99 de ani, cu o chirie anuală de 1 leu, imobilul din str. Batiștei, de la Primăria Capitalei, pentru sediul Vicariatului General de București și Vechiul Regat, ce aparține de Mitropolia Blajului.

Clădirea, în stil vechi, era majestuoasă, demnă de Vicarul general și compusă din demisol, parter, mezanin și etaj, curtea era împrejmuțată cu grilaj zidit în beton. În curte erau alte două camere și hol, în care locuia părintele Nicolăieș Dominic, călugăr franciscan, împreună cu părintele Ștefan Tatu, și el călugăr. În serviciul Vicariatului se afla un călugăr din Ordinul Sf. Vasile (bazilitan) pe nume Luca.

În demisolul reședinței locuiau vreo 5-6 studenți de la diferite facultăți, cazați în mod gratuit. Vicariatul suporta toate cheltuielile pentru electricitate, apă, căldură, fără a pretinde plata de la studenți. Era o mare binefacere pe care o făcea episcopul, și el destul de sărac, deoarece în afară de salariu nu avea alte posibilități să-și mențină rangul.

La parter, pe latura stângă a clădirii, era o sală mare, amenajată în capelă, unde în fiecare dimineață episcopul oficia liturghia, la care răspunsurile erau date de studenți. Duminica, liturghia în capelă o oficiau franciscanii, părintele Dominic Niculăieș, până când s-au mutat în str. Avrig, colț cu Vaselor.

În spatele ușii de la intrare era un hol imens, unde erau depozitate ajutoarele primite din Apus, de la Caritas, Joint, ale

Reuniunii Mariane, Din holul parterului era o scară interioară până la etaj, care era blocată și nu se circula pe ea.

La etaj și mezanin se intra prin lateral dreapta, atât locatarii cât și vizitatorii. Tot la etaj se aflau: biroul, sufrageria, dormitorul episcopului și alte 4-5 camere de oaspeți pentru episcopii veniți la București, apoi o cameră de serviciu pentru Luca – omul de serviciu, bucătăria și cămara, goală aproape întotdeauna de alimente. La sărăcie a contribuit nu numai lipsa de mijloace bănești, așa după cum am arătat, ci și foametea din anii 1946-1947, care a bătut în toată țara, cu deosebire în Moldova. Atunci diverse familii de moldoveni s-au mutat în alte provincii, iar copiii au fost trimiși de părinți până în Oltenia, din lipsa hranei.

Aceste cauze au determinat sărăcia în cămara episcopului. Când, bunăoară, Luca primea arareori alimente de la unii credincioși, bunul episcop nu ținea nimic pentru sine și-i cerea lui Luca să le ofere unora din musafiri. Prin spiritul său gospodăresc Luca salva situația de criză și aparențele. Om isteț și cu mult umor, când era chemat să servească pe unii musafiri, episcopul îl întreba pe Luca dacă mai este ceva la cămară. Atunci când Luca nu-i agreea pe musafiri răspundea „Nu avem nimic, Prea-Sfinte“, socotindu-i pe aceștia nevrednici de darul episcopului. El avea un comportament blând și de bun gospodar și drămuia cu chibzuință alimentele, încât episcopul să nu ducă niciodată lipsă.

Lipsurile în acei ani de foamete s-au simțit peste tot. Într-una din zilele când locuiam în str. Xenopol 15, m-a sunat la telefon episcopul Aftenie, întrebându-mă ce fac. Tocmai mâncam din alimentele aduse de la Blaj, unde mergeam să-mi vizitez familia de 2-3 ori pe lună, și unde foametea nu s-a simțit prea tare. I-am spus Prea-Sfintitului că mâncam slănină cu mămăligă, căci pâine nu aveam. Era după-masă pe la ora 5 și simțind că P.S.S. nu servise masa l-am întrebat dacă nu vrea să servească ce mâncam eu. A acceptat bucuros și a venit spunându-mi că i s-au oferit două bilete la un concert de cameră la Sala Dalles, dorind să participăm și noi. Fiindcă mămăliga cu slănină nu prea mergea, am servit și o gură de rachiu din Ardeal pentru a mai drege gustul.

Episcopul întotdeauna era vesel și optimist, calitate pe care niciodată nu o pierdea. Numai atunci când generalul Doncea a

dispus evacuarea din localul situat în Batiștei, sau atunci când uneori primul-ministru Groza îl invita la el la masă, cu un anumit scop perfid, era supărat.

Groza îl aborda voind să-l convingă să se lepede de Biserica sa și să treacă la ortodoxie, să semneze un act de unire al Bisericii greco-catolice cu cea ortodoxă. Se întorcea acasă supărat destăinuindu-mi cele discutate. Petru Groza, lipsit de abilitate, la început ca preț al trădării, i-a făcut promisiuni că va fi numit mitropolit al Ardealului, apoi cu aluzii la scaunul Patriarhiei, crezând că va învinge cerbicia Prea-Sfințitului. Ori de câte ori îl invita, pleca plin de amărăciune în suflet de îndrăzneala nemernică a lui Groza. Nu putea să refuze invitația, spre a nu-i fi dezlănțuit primului-ministru furia îndreptată împotriva nu numai a episcopului, ci și împotriva întregii noastre Biserici, pe care o reprezenta la guvern.

O dată fiind invitat la Groza, înainte de a pleca, plin de amărăciune mi-a spus cuvinte prevestitoare a ceea ce va veni, a ceea ce i se va întâmpla și anume:

„Măi copile (așa îmi spunea, eu fiind mai tânăr), să știi că așa cum sunt bun român, tot așa sunt bun greco-catolic și că nu mă voi lepăda cu nici un chip de legea străbună, de Hristos și de Roma, să nu uiți, căci cine știe ce se poate întâmpla.“

Cuvintele prevestitoare au devenit tragice evenimente pentru el, pentru Biserica sa și întreg neamul nostru, evenimente pe care le-am trăit toți cei care mai suntem în viață. Am suferit cu toții, chiar și cei care au făcut pact cu diavolul, spre rușinea lor și spre nenorocirea țării, prin complicitatea lor.

Casa episcopului era în permanență deschisă tuturor, pentru vizitatorii de toate categoriile, indiferent de religie. Veneau la el la orice oră, unii anunțați la telefon, oaspeți din București și din provincie cu fel de fel de probleme, fie și personale, pentru ei sau pentru alții. S-a întâmplat — rare cazuri — când unii i-au cerut să le rezolve unele probleme juridice. A fost cazul avocatului Boariu din Iernut care m-a solicitat să-i apăr în proces doi veri, judecați de o instanță specială a Curții de apel din București, pentru omorârea a doi soldați ruși, care au năvălit peste familiile lor în câmp.

Episcopul îi primea pe toți cu bunăvoință și blândețea ce-l caracterizau; era volubil, plin de farmec și cu judecată sănătoasă

ardelenească, discuta feluritele probleme cu preoții, iar cu laicii problemele lor personale, cărora le da sfaturi înțelepte de viață. Era receptiv și aborda orice probleme cu vizitatorii săi.

Dintre cei ce-l vizitau, îmi amintesc cu plăcere de familia Ioanid, de religie ortodoxă, care uneori participa la slujbele greco-catolice. Soții Ioanid erau de o cultură deosebită, doamna cu studii în Franța, dintr-o familie aleasă, soțul cu studii în Anglia la Oxford, apoi la Paris și Sorbona, unde și-a luat doctoratul în științele juridice. Era inspector în Ministerul de Justiție. Plin de farmec și mult umor — caracteristica oamenilor culti —, împreună cu episcopul ne delectam ore în șir în discuții. El, soțul, ne înfățișa viața englezească, rece, și cea franceză, veselă, destinsă, cu referiri la diverse personalități ale culturii ambelor popoare. Era o enciclopedie de cunoștințe. Relațiile devenind apropiate, ne invitau la ei la masă în acei ani de foamete.

În afară de aceste două distinse persoane laice, mai doresc să mă refer și la preotul Laurențiu Moisin, paroh la comunitatea credincioșilor noștri din Câmpina.

Ei nu aveau biserică proprie în care să se roage, ci într-un imobil amenajat pentru cele religioase. Părintele Moisin Laurențiu, pentru a colecta banii necesari construirii unei biserici în Câmpina, a traversat Atlanticul în Statele Unite, dar n-a mai avut timp să-și vadă visul cu ochii, deoarece a urmat perioada comunistă, care a paralizat întreaga viață socială și orice inițiativă a fost sugrumată. Era iubit de credincioși, precum și de către cei care l-au cunoscut. Deși nu avea o pregătire superioară, totuși a fost un preot bun și harnic, stimat de episcop, cu care de asemeni am devenit și eu prieten.

A trecut și el prin temnițele comuniste, unde i s-a șubrezit sănătatea. A avut trei băieți și o fată, pe care i-a crescut sprijinindu-i să termine toți facultatea. Au ieșit doi ingineri, cel mai mare medic, de asemenea și fiica. După eliberarea din închisoare, nemaivând slujbă, a învățat tapiteria, muncind din greu pentru a-și putea ajuta copiii la studii. Cel dintâi fiind medic la Salvare în București, a decedat în urma unui accident stupid, lovit la cap de un extincător în vehiculul Salvării ieșind din serviciu, după o noapte de muncă. Ceilalți fii ai părintelui Moisin sunt în București, fiica medic stomatolog, iar cei doi

ingineri. Cel mare, Laurențiu, a fost ales ca președinte al AGRU-lui, filiala București, care a fost înființată la 30 mai 1990.

Prea-Sfințitul Aftenie, pe lângă activitatea pastorală, avea și o activitate socială, plină de întâmplări de tot felul. Îmi amintesc când într-una din zilele frământate din anii 1945-1946 a participat la o conferință cu caracter politic a ardelenilor, ce s-a ținut la Ateneu. Eu aveam un alt program dar pe episcop, ca bun român, nu l-a lăsat inima să nu participe și a acceptat invitația. La terminarea conferinței fiind întuneric, opoziții conferinței au provocat o busculadă, din care episcopul a scăpat, venind acasă fără pălăria sa cu boruri mari și spunându-mi cu umorul său nelipsit: „M-au expropriat de pălărie, nu le-ar ajuta Dumnezeu“. Ambii am făcut haz de această întâmplare, precum și de altele, din care totdeauna știa să extragă și să rețină partea hazlie.

Fiind invitat la Nunțiatură ca reprezentant al Bisericii noastre, am însoțit pe episcop împreună cu soția (fiind venită în vacanța de vară de la Blaj), la recepția dată de Ms. Patrick O'Hara, la instalarea sa ca Nunțiu papal la București. Acolo, în ambianța sărbătorească între marile personalități, P.S. Aftenie prin ținuta sa demnă și majestuoasă, datorită culturii sale, cunoscător al atâtor limbi străine printre care italiana pe care o învățase la studiile de la „Propaganda Fide“, l-a ajutat să întrețină bune relații cu Nunțiul papal, iar cu umorul său să întrețină buna dispoziție. Pentru mine și soție, vizita de la Nunțiatură a fost un eveniment de neuitat.

De aniversarea Regelui Mihai I, în ziua de 8 noiembrie 1945, în haine de sărbătoare am mers cu episcopul la Palat și am semnat în cartea de onoare, fiind sărbătoarea arhanghelilor Mihail și Gavril.

Era o zi frumoasă de toamnă, însorită, parcă anume destinată regelui atât de iubit de toate clasele sociale, ca un simbol al stabilității statului, de care ne legasem toate speranțele în acele vremuri de amenințare a comunismului. După ce am semnat, am ieșit și noi în piață, unde mulțimea era cuprinsă de euforie.

Piața Palatului era plină până la refuz. Mulțimea venise să-și exprime atașamentul față de rege și de monarhie. Erau participanți dintre cei care nu făceau politică, precum și din toate partidele politice. Majoritatea o constituia însă tineretul

P.N.T. condus de Iuliu Maniu și Ioan Mihalache. Urarele nesfârșite n-au încetat nici atunci când două camioane încărcate cu agitatori comuniști au intrat în piață cu bastoane de fier, cu care loveau mulțimea, iar de pe schelele clădirii fostului Comitet Central aflat atunci în construcție au început să se tragă focuri de armă. Intuind cele ce vor urma, l-am sfătuit pe episcop să plece acasă. Eu am rămas acolo, unde l-am întâlnit pe dl Ion Zăgan, cu care eram prieten de la Agnita.

În 1946 el fusese deputat național-țărănist. Privitor la evenimentele de atunci am scris un articol al cărui conținut se află la anexa.6 cu titlul „Ieșind de la Palatul regal“, publicat în ziarul „Dreptatea“ din 7 noiembrie 1992.

Deși vremurile erau tulburi – având în țară armatele rusești, cu toate acestea viața socială și culturală își urma cursul, păstrând o notă de normalitate. N-au lipsit nici manifestări artistice de înaltă valoare. În acei ani 1945-1946, la București a avut loc un asemenea eveniment prilejuit de concertul dat de renumitul violonist – apreciat ca primul în lume – Iehudi Menuhin, la care episcopul fiind invitat de onoare a primit două bilete din care unul mi l-a oferit mie.

Astfel s-au scurs zilele și anii, eu ocupându-mă de cele încredințate de serviciul ce-l aveam la Fabrica de avioane, iar după-amiază cele legate de problemele Fundației „Maria Băleanu și Alexandru Apostol“.

8. Începutul prigoanei

Trupele rusești, și prin ele comunismul care a invadat țara, au adus la putere un guvern comunist în 1945, condus de Petru Groza, iar după falsificarea alegerilor din toamna anului 1946 și un parlament alcătuit după chipul și asemănarea culorii roșii, transformând statul într-o vasalitate obedientă Moscovei. Țara își pierduse independența și o parte din teritoriul său, Basarabia, Bucovina și teritoriul Herța, luate de Uniunea Sovietică, aliată, care la sfârșitul războiului ne trata ca dușmani. Ardealul de Nord, răpit de Hitler și eliberat de armata română, încă nu fusese alipit țării.

Armistițiul cu U.R.S.S. și pacea nedreaptă de după al doilea război mondial au împovărat țara cu obligația de a plăti rușilor despăgubiri de război în valoare de 300.000.000 dolari aur.

Consilierii sovietici implantați în țară pe toate sectoarele economiei, ca și în cele cultural-artistice ș.a. au impus cu strășnicie îndeplinirea obligațiilor de război, care au secătuit țara. Jaful a depășit cu mult datoria de război și a continuat cu exploatarea tuturor resurselor prin exporturi masive în favoarea împilatorului. După calculele făcute, s-a stabilit că țara a plătit de zeci de ori despăgubirile la care fusese obligată.

Obligația cotelor de cereale impuse agricultorilor a secătuit și pătura majoritară a țăranilor. Au urmat naționalizarea pământurilor agricole, a imobilelor și a industriei în folosul statului comunist, desființându-se prin acestea proprietatea particulară. Tot ce se mai putea exporta a devenit marfă de export înspre Răsărit. Munca a devenit obligatorie, cu salarii mici ce nu ajungeau de la o chenzină la alta. Țăranii au fost obligați să lucreze fostul lor pământ, acum organizat în C.A.P. aidoma colhozurilor sovietice. Cine nu putea munci, nu avea din ce trăi, fiind sortit pieirii.

Pentru ca făurirea unui stat satelit sovietic să fie totală, s-a urmărit alterarea conștiințelor și scoaterea din sufletele oamenilor a credinței în Dumnezeu, prin interzicerea serviciilor religioase și din școli a învățaturii creștine, un adevărat atentat la viața spirituală. Ulterior – așa cum voi arăta –, și interzicerea Bisericii Române Unite cu Roma.

Biserica Ortodoxă Română a devenit obedientă Patriarhului Moscovei. Biserica Catolică de rit latin a fost tolerată.

Stalin era un dușman înverșunat al catolicismului în general și al Vaticanului în special. Pentru a demonstra disprețul său față de Vatican, a pus această întrebare retorică – rămasă celebră – „Câte divizii are Papa?”. El nu putea înțelege că „diviziile” Vaticanului – ce nu vor fi înfrânte de nici o armată – sunt sutele de milioane de credincioși catolici răspândiți pe tot mapamondul.

Comunismul s-a împiedicat de Biserica greco-catolică socotind-o – pe drept cuvânt – cel mai mare dușman al său. Pentru aceasta, încă din anul 1945 Stalin a desființat această Biserică din Ucraina, care număra aproximativ 4.000.000 de credincioși. I-a urmat apoi în anul 1948 Biserica noastră. Patriarhul Alexei al Moscovei, aflat în vizită în țara noastră, a cerut Anei Pauker și lui Petru Groza – la începutul anului 1946 – ca Biserica greco-catolică să dispară. Guvernul comunist al României s-a conformat în decembrie 1948, prin Decretul 358/1948. De la acea dată Biserica noastră a fost scoasă în afara legii, iar toate averile i-au fost luate de stat. Lăcașurile de cult au fost date Bisericii Ortodoxe, iar bunurile sunt deținute de stat până azi în mod abuziv, refuzându-se restituirea lor. Este o dovadă că atât statul cât și Biserica Ortodoxă consideră Biserica Română Unită ca pe o opozantă a rânduielilor lăsate – din păcate – de dictatura comunistă.

Vinovații de situația actuală dezastruoasă din domeniile culturii, economiei agricole și industriei sunt printre cei care au condus treburile statului de la evenimentele din decembrie 1989 până la alegerile din noiembrie 1996, urmași ai fostului regim comunist.

Anterior, prin anii 1945-1946 ierarhii Bisericii noastre au intuit evenimentele dramatice ce urmau să vină. Cel care a tras primul semnal de alarmă a fost episcopul Dr. Ioan Suci, admin-

istratorul apostolic al Arhidiecezei de Blaj. El a fost cel care a acceptat de bunăvoie supliciul martirajului, fiind asasinat în închisoarea Sighet și îngropat în loc neidentificat până azi, în cimitirul săracilor din orașul respectiv.

Episcopul Suciul cu pregătire superioară la „Propaganda Fide“ de la Roma, doctor în teologie și filozofie, era îngrijorat de soarta țării și a credincioșilor, indiferent de religie. S-a încumetat să înfrunte în mod deschis ideologia comunistă, antireligioasă, menită să distrugă sufletul creștinului, precum și toate valorile de cultură morală și spirituală, intangibile până atunci. În acea atmosferă de presiune și teroare, orice poziție luată în public contra celei oficiale era curată sinucidere.

Acest ierarh a cutreierat diverse centre orașenești importante ca: București, Iași, Craiova, Cluj și în nenumărate alte zone din Ardeal, chiar și în acele locuri unde nu erau credincioși greco-catolici.

Din amvonul catedralelor și al bisericilor, dizertațiile sale în fața unui public ce umplea până la refuz lăcașurile de cult, indiferent de apartenența religioasă sau națională, erau un adevărat rechizitoriu la adresa comunismului ateu și a sălbăticiilor sale aduse în lume. Veneau să-l asculte nu numai românii, ci și ungurii sau evreii. Omul acesta providențial, cu verbul său înaripat chema lumea la iubirea față de Dumnezeu și a rânduielilor creștine, la respingerea a tot ceea ce era împotriva credinței strămoșești, îndemnându-i pe credincioși să se adune în jurul bisericilor, cerând de la Dumnezeu sprijin și mântuire de cel rău.

În vara anului 1948, când în țară existau trupele sovietice, episcopul Suciul, fără teamă, cu o nemaîntâlnită temeritate a ținut în catedrala Sfântul Iosif din București șapte dizertații, după-amiaza la orele 5. Credincioșii – după cum am amintit –, indiferent de religie sau naționalitate, se adunau în catedrala plină până la refuz, cu cel puțin o oră înainte, pentru a găsi un loc chiar și în picioare, numai să poată asculta cuvântul de arhanghel al episcopului. Afirmatiile par a fi azi exagerate, dar numai cine l-a auzit vorbind de la amvon poate să facă o justă apreciere.

Temele predicilor sale – pe care, în afară de una, le-am ascultat toate – erau referitoare la existența lui Dumnezeu, taine și

mântuire, iubirea aproapelui, dragostea de neam, valorile spirituale și credința din străbuni sau despre primatul papalității.

Era mic de statură, plâpând, așa cum l-am cunoscut ca elev, fiind înaintea mea cu trei ani la liceu. Cu vocea sa clară, ieșită dintr-un prept delicat, cu fraze alese și intonație bine dozată, cu argumente de netăgăduit, întreg discursul său mișca și cutremura auditoriul. Toți ne temeam că va fi arestat pentru îndrăzneala ideilor sale, a afirmațiilor și atacul la ideologia comunistă. Adevărurile ce le exprima erau implacabile.

Teama că a fost arestat ne-a cuprins pe toți, când într-o zi a întârziat să urce în amvon, contrar obiceiului, de a respecta ora 5 stabilită ca un gong. Toți am respirat ușurați când, în fine, l-am văzut intrând în biserică. După ce a rostit – ca de fiecare dată – „în numele Tatălui, al Fiului și al Spiritului Sfânt“ mi s-a adresat cu următoarele cuvinte: „Iubiții mei credincioși, vă cer scuze că am întârziat. Am fost invitat și reținut la masă de primul-ministru Petru Groza. În discuția avută, între altele, i-am declarat că a întronat în țară dictatura așezată pe baionete, că într-adevăr și pe baionete se poate sta incomod, dar că șederea va fi de scurtă durată“. Sărman popor – putem aprecia noi azi – cum a putut dura șederea dictaturii pe baionete 45 de ani!

Asistența auzind această caracterizare a regimului politic de atunci, a amuțit de teamă. Este foarte greu ca după atâția ani, să ne putem transpune în starea de spirit a mulțimii aflate de față cuprinsă de teamă, teamă de care mulți dintre noi n-au scăpat, teamă de Securitate, teamă de pierderea libertății, ce a cuprins pe toți locuitorii acestei țări. Dacă teama de Securitate a dispărut azi, s-a născut o altă teamă și anume teama de a nu putea supraviețui din cauza sărăciei. Această situație se datorește lipsei de protecție socială a omului, în criza generală cauzată de o înțelegere greșită sau cu rea-credință a legilor fundamentale ale democrației. Nu este locul să fac alte considerații, privitor la calea greșită pe care s-a înscris societatea noastră, datorită îmbolnăvirii spirituale în cei 45 de ani de comunism, de care încă nu ne-am vindecat.

Revenind la ideile episcopului Suciul susținute în dizertația sa despre existența lui Dumnezeu, între argumente a invocat o întâmplare de la un Congres euharistic. Cu acel prilej – un om de știință, pentru a dovedi existența lui Dumnezeu, și-a scos ceasul din buzunar spunând: „Acest mecanism minunat și atât de

perfect pe care-l privesc, nu putea fi lucrat decât de o minte inspirată de Dumnezeu". Reamintindu-ne de realitatea acelor zile din 1947, episcopul a spus: „Pentru aceea, iubii mei fii sufletești, a năvălit un popor din răsărit și ne-a luat toate ceasurile, să le ducă în țara lor, ca astfel să dovedească existența lui Dumnezeu atât de mult contestat la ei“. Perorația sa a căzut ca un trăsnet, care de altfel conținea realitatea zilei de atunci, realitate ce exprima practic comportamentul unor ființe ce nu-l cunoșteau pe Dumnezeu.

Credincioșii – așa după cum am arătat – alergau să-l asculte pe episcopul Suciului oriunde se afla el, în București, la Craiova, Iași sau în alte centre deoarece vedeau cu ochii lor prăbușirea țării și sperau în evenimente salvatoare, convinși că numai Dumnezeu ne putea mântui de relele ce s-au abătut asupra noastră și de cele ce urmau să mai vină. Totul a fost zadarnic. S-au jertfit mii de vieți omenești, în lupta dusă de opoziția comunismului care și-au dat viața, în loc să se lepede de credința strămoșească sau pentru dragostea de țara cotropită de străini. Aceste manifestări au demonstrat din plin opiniei publice din țările democratice că un popor liber cum erau românii, nu poate accepta răpirea libertăților de conștiință și de viață, precum și cotropirea țării și înrobirea sa.

După 23 august 1944 România a fost invadată de armatele comuniste sovietice în drumul lor spre Berlin, lăsând în urma lor ruina și sărăcia.

Prin actul de la 23 august 1944 încheiat cu concursul forțelor de opoziție din țară și al Regelui Mihai, armatele noastre au întors frontul împotriva Germaniei, intrând în luptă alături de forțele aliaților și ale sovietelor, care ne-au acceptat ca aliați.

Fără a ține seama de aceasta, puterea sovietică și-a întins stăpânirea prin ocuparea tuturor țărilor din răsăritul Europei, în egală măsură, fără să țină seama de contribuția noastră la războiul antihitlerist, ceea ce a dus la terminarea mai devreme cu șase luni a războiului.

Țara a căzut pradă ocupației sovietice care a instalat regimul comunist condus de Dr. Petru Groza, la 6 martie 1945.

Obiectivul ocupantului prin mandatarul său, Partidul Comunist Român, a fost instaurarea regimului comunist, obiectiv pe care l-a urmărit prin toți executanții și prin toate mijloacele de

repreziune. Mai întâi a desființat toate partidele politice cu o largă tradiție democratică, a suprimat libertatea individului, a socializat întreaga avuție, industria și agricultura, dar mai presus de toate a distrus întreaga spiritualitate și cultura, așezând în fruntea tuturor vătăfi obedienți în toate, până în măduva oaselor.

Instituția care a opus o mare rezistență instaurării comunismului – așa după cum am arătat – jertfind pe cei mai buni fii ai săi, a fost Biserica Română Unită cu Roma.

Pentru instaurarea orânduirii moscovite, P.C.R. a întocmit planuri pe toate structurile și sectoarele fostului nostru stat democrat. A desființat proprietatea particulară pe care a înlocuit-o cu proprietatea statului, a suprimat libertatea de exprimare și de conștiință și a înlocuit-o cu ideologia comunistă, a interzis orice publicație democratică introducând o presă partizană; care preamărea idealurile comuniste și forța conducătoare a partidului unic „muncitoresc“ cum s-a numit la început, apoi botezat partidul comunist.

Guvernul Groza împreună cu Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, au dezlănțuit atacul furibund împotriva Bisericii Române Unite, pentru desființarea ei. Pe vremea legionarilor Bălan fusese adeptul acelei mișcări de extremă dreaptă, cu toate instituțiile mitropolitane de la Sibiu. Dovada apartenenței acestuia la mișcarea legionară este ilustrată de un simplu exemplu dintre cele multe. Procesionile de înmormântare organizate de însuși mitropolitul însoțit de un sobor de preoți purtau sicriile legionarilor (Moța, fiul protopopului ortodox din Orăștie), și a lui Marin, care au căzut în luptele războiului civil din Spania – anii 1936-1937). Ceremonia mortuară a fost făcută publică în presa centrală a vremii. După instaurarea comunismului în țara noastră mitropolitul Bălan a schimbat orientarea înspre stânga, după cum se poate citi din oficiosul Bisericii Ortodoxe Române „Telegraful Român“ ce apare la Sibiu. În numărul 2 din anul 1945 al ziarului, se află publicat un articol ce cuprinde una din cuvântările Înalt Prea Sfântului, în care declara: „Credința pravoslavnică comună, factor important... de legătură de la sufletul nostru la sufletul rus, de la Statul nostru la Statul puter-nicului nostru vecin“ ș.a.m.d. înspre comunism.

Campania de desființare a Bisericii Române Unite a fost „susținută“, cum se exprimau atunci, de toate mijloacele de infor-

mare: presa, radioul, adunări, diverse manifestări și mitinguri.

Citind presa acelor vremuri, aflăm publicate în ziarul Scânteia, organul P.C.R., din februarie 1948, discursul ținut de Gh. Gh.-Dej și cel al mitropolitului Bălan pe Câmpia Libertății de la Blaj la aniversarea zilei de 3/15 mai, ziua revoluției din 1948. Atunci, în 1848, pe această câmpie 40.000 de români s-au ridicat într-un glas, cerând stăpânirii de la Viena abolirea iobăgiei, recunoșterea românilor ca națiune cu drepturi depline pe pământul ei ca și celelalte etnii conlocuitoare, ce aveau toate drepturile (sașii, ungurii și secuii).

Complicitatea ierarhilor ortodocși cu puterea comunistă, pentru a scoate în afara legii Biserica Română Unită, răpindu-i toate libertățile, a fost dorința în mod evident în acea zi de 15 mai 1948, când episcopul Dr. Ioan Suci, participant la acea festivitate de pe Câmpia Libertății a fost împiedicat să ia cuvântul, cu toate că reprezenta Biserica Unită, în calitate de administrator apostolic.

Discursul ținut cu acel prilej de mitropolitul Nicolae Bălan a fost publicat și în „Telegraful Român“/9.10.1948 din Sibiu. Patriarhul Justinian Marina, un fost preot „de țară“ era omul lui Gheorghiu-Dej. În timpul dictaturii antonesciene când Gheorghiu-Dej evadase din lagărul de la Târgu Jiu, preotul Justinian l-a ascuns în clopotnița bisericii sale. Ca răsplată, comunismul l-a făcut patriarh. Acesta avea să execute întocmai ordinele comuniștilor și nu poruncile lui Dumnezeu. Când s-a hotărât desființarea Bisericii Unite, patriarhul Justinian Marina s-a implicat personal în această problemă, după cum rezultă și din publicațiile: „Biserica Ortodoxă Română“ nr. XX/IV. 1947 și „Lumina Creștină“ din 28 martie 1948.

Nimeni nu putea să ridice un cuvânt de împotrivire și cu atât mai puțin să exprime o opinie contrară programului întocmit de partidul susținut în presa total aservită puterii. Presa liberă fiind suprimată, erau interzise și alte adunări, cu excepția celor comuniste. Era supravegheată orice mișcare a populației, chiar într-un grup de trei persoane, se presupunea că una este informatoare a Securității, omniprezentă în mod deghizat. Orice rezistență a fost paralizată.

S-au organizat grupuri înarmate de patrioți care luptau pentru libertate, cele mai cunoscute fiind în Munții Făgărașului. După câțiva ani au fost distruse de forțele comuniste.

În această atmosferă de suspiciune și teroare, Guvernul a putut cu ușurință să-și pună în aplicare planul de desființare a Bisericii Române Unite. Orice opoziție era imposibilă. Măsurile erau planificate și aplicate treptat. Astfel, mai întâi Guvernul Groza a denunțat Concordatul încheiat de statul nostru cu Vaticanul în anul 1927 și ratificat în anul 1929. A promulgat apoi noua lege a cultelor, prin Decretul-Lege 177 (4 august 1948) prin care a redus numărul diecezelor greco-catolice din România de la cinci la două și a subordonat întregul cler organelor statale comuniste prin înființarea unui departament, în fruntea căruia a fost numit un ateu, adept al ideologiei comuniste.

În noua lege a cultelor se prevedea modul în care credincioșii puteau trece de la un cult la altul. Aceștia trebuiau să dea o declarație scrisă la autoritatea civilă, care trebuia să o comunice cultului ce primea pe credincios.

O dată cu trecerea a 75% din credincioși, întreg patrimoniul, inclusiv lăcașul de cult, însoțea pe credincioși la cultul la care au trecut. Acest decret, și altele care i-au urmat, a rămas în vigoare până azi. B.R.U. continuă să fie deposedată și acum de toate bunurile răpite de stat în complicitate cu B.O.R. care le deține în mod abuziv, după cum voi arăta în continuare.

În luna septembrie 1948 organele administrative comuniste pregăteau opinia publică și pe credincioșii Bisericii noastre, anunțând că la Cluj se va ține o adunare, la care va lua parte și episcopul Iuliu Hossu, pe care o va prezida însuși ministrul cultelor. S-a trimis unor preoți greco-catolici somații scrise, prin care li se cerea ca la sfârșitul acelei luni să delege dintre dâșii preoți la adunarea ce va avea loc la Cluj, în ziua de 1 octombrie 1948, cu împuternicirea de a semna în numele celor pe care îi reprezintă trecerea la ortodoxie, denumită „revenire“. Se înțelege că invitația ministrului la adunare și întreg conținutul ei au fost un fals grosolan și în mod deosebit faptul că episcopul Hossu va participa și va prezida respectiva adunare. Totul era un fals pentru că – vezi Doamne – invitația s-ar fi făcut cu știrea și acordul episcopului.

Scopul urmărit era de a da credibilitate acțiunilor întreprinse de autorități. Diversiunea era caracteristică regimului, pentru că episcopul nu a fost invitat la adunare, nu a participat și nu a dat nimănui nici un mandat de a reprezenta Biserica. Participarea

unor preoți este lipsită de validitate, cât și orice semnătură a lor pusă pe vreun document încheiat cu acel prilej.

La adunare au participat 38 de preoți greco-catolici și bineînțeles mitropolitul Nicolae Bălan de la Sibiu, urmărind realizarea planurilor preconcepte, în complicitate cu statul ateu și anume „revenirea” mult visată. Atunci participanții au semnat „PROCLAMAȚIA” către credincioșii greco-catolici din țară.

În calitatea sa de episcop Iuliu Hossu a excomunicat pe toți preoții participanți la adunare. Așa după cum am arătat, semnăturile lor au fost nule și considerate neavenite, întrucât semnatarii nu au primit nici un mandat de la ierarhia Bisericii greco-catolice, singurul for cu atribuții legale și divine de a conduce și reprezenta Biserica în toate ocaziile. Aceasta este linia de percepere a tot ceea ce s-a întâmplat în interiorul Bisericii și în tot ceea ce privește destinul lăsat de Dumnezeu pe teritoriul țării noastre. Nimeni altul nu are abilitatea de reprezentare și decizie. Astfel trebuie judecată problema cu privire la documentul încheiat atunci, care este lipsit de valoare.

După această „festivitate” delegații au fost duși la București, unde au fost vizitați la hotelul Athenée Palace – unde erau cazați, de către Vasile Aftenie, Vicar general de București și Vechiul Regat al Bisericii Unite, care prin cuvinte aspre dar drepte i-a dojenit pentru trădarea săvârșită, ca pe unii ce nu aveau capacitatea și nici vointa liberă de a reprezenta Biserica. De rușinea trădării unul dintre participanți a fugit și s-a ascuns, pentru a nu mai fi de față la simulacrul de spectacol ce avea să aibă loc în continuare... Festivitatea a început cu o slujbă religioasă și a continuat cu Sinodul B.O.R. din 3 octombrie. S-a citit „Proclamația”, după care Patriarhul Justinian Marina a ținut o cuvântare săracă, după cum săracă era și pregătirea lui ca patriarh. În calitatea sa de păstor al sufletelor, primea pârintește turma timorată a celor 37 de delegați, în staulul turmei sale.

Mitropolitul Bălan, artizanul acestei „opere”, a exclamat atunci: „Dumnezeu ne-a dat această bucurie de astăzi, învrednicindu-ne să trăim în țara democratică, momentul așteptat, de a vedea frații reîntorcându-se de bunăvoie, cu inima caldă, la sânul Bisericii noastre.” Câtă falsitate, câtă ipocrizie, greu de înțeles, exprimate de un înalt ierarh.

Este cunoscut faptul că înainte de a fi dat semnalul de către patriarhul Moscovei în anul 1946, mitropolitul Bălan, chiar după înscăunarea sa la Sibiu, a militat permanent pentru desființarea Bisericii Române Unite prin orice mijloace. În predicile sale afirma, că nu va avea liniște și nu i se vor liniști oasele nici în mormânt, până când Biserica Unită nu va fi desființată. De dorința și neliniștea acestuia am auzit prin anii 20, când eram elev la liceu. Dacă s-ar scula din mormânt, ar constata cât de greu și-a încărcat conștiința cu această efemeră dorință. Fapta sa, condamnată de oameni și de Dumnezeu, nu putea să reziste, întrucât a viciat conștiințele oamenilor, a stârnit atâta ură, soldându-se cu nenumărate suferințe și sacrificii de viați nevinovate. Cine ar putea să le cunoască pe toate? Mă îndoiesc că el – de aceeași vârstă cu martirul episcop Valeriu Traian Frențiu – ar fi rezistat torturilor la care a fost supus acesta din urmă și nu s-ar fi lepădat de ortodoxie.

Împotriva acestor măsuri abuzive, luate la 7 octombrie 1948, toți episcopii Bisericii Unite au adresat guvernului un protest prin care condamnau faptele de încălcare a Constituției în vigoare la acea dată, a Legii nr. 177/1948, cerând încetarea și revocarea unor asemenea acțiuni samavolnice. Un protest asemănător a fost adresat de toți prelații catolici din România, primului-ministru Petru Groza și predat de către Vasile Aftenie prin ministrul cultelor de atunci, Stanciu Stoian.

Comuniștii, urmărindu-și planul „până la victoria finală”, cum le plăcea să se exprime, în noaptea de 27/28 octombrie 1948 au arestat pe toți episcopii greco-catolici ai celor cinci dieceze și anume: Dr. Alexandru Rusu, ales și aprobat de Vatican ca mitropolit, numire pe care guvernul Groza n-a acceptat-o, Dr. Iuliu Hossu de la Cluj, Dr. Valeriu Traian Frențiu de la Oradea, Dr. Ioan Bălan de la Lugoj și pe tânărul Dr. Ioan Suci, administrator apostolic al Mitropoliei Blajului, parafrazând versetul biblic – arestând capii, se vor risipi credincioșii.

Pentru a legifera acțiunile de desființare a Bisericii Unite, depozitarea ei de bunuri și răpirea întregului patrimoniu inclusiv lăcașurile de cult, la data de 1 decembrie 1948, printr-un abuz nemaîntâlnit în istorie, **PREZIDIUL MARII ADUNĂRI NAȚIONALE a REPUBLICII POPULARE ROMÂNE** a emis odioșul Decret Nr. 358, din 1 decembrie 1948, cu următorul conținut:

„Văzând Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1614 din 1948 ermite următorul Decret:

Art.1 Ca urmare a revenirii la cultul ortodox român a comunităților locale (parohii) ale cultului greco-catolic și în conformitate cu Art.1 al Decretului Nr. 177 din 1948, organizațiile centrale și statutare ale acestui cult (mitropolie, episcopii, capitluri, fundații, asociații precum și orice alte instituții și organizații de orice natură sau nume ar fi) încetează de a mai exista.

Art.2 Averele mobilă și imobilă aparținând organizațiilor și instituțiilor menționate la art. 1 din prezentul Decret, cu excepția bunurilor fostelor parohii, revin statului român, care o va lua imediat în posesie.

O comisie interministerială, compusă din delegați ai Ministerului Cultelor, Finanțelor, Internelor, Agriculturii și Domeniilor și Instrucțiunii Publice va decide destinația acestor bunuri; ea le va putea atribui o parte Bisericii Ortodoxe Române sau celorlalte părți componente.

Dat în București, la 1 decembrie 1948.

Ministrul Cultelor Stanciu-Stoian, Ministrul Justiției Avram Bunaciu C.I. Parhon, Marin Florea Ionescu.“

Pentru a pune în aplicare această nemaiîntâlnită fraudă, guvernul comunist a împărțit bunurile Bisericii Unite, dându-le Bisericii Ortodoxe, precum după răstignirea lui Isus pe Cruce, ostașii romani și-au împărțit hainele dezbrăcate de pe trupul Mântuitorului. În acest spirit guvernanții au elaborat H.C.M. Nr.1719 din 27 decembrie 1948, cu următorul conținut:

„Văzând referatul D-lui Ministru al cultelor cu Nr.48615 din 1948:

Având în vedere dispozițiunile articolului 10 din Legea pentru organizarea minsterelor din 2 august 1949;

În temeiul art. 2 din Decretul nr.358/1948 pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic

DECIDE:

Art.1 Se numesc în comisia interdepartamentală, prevăzută de art.2 din Decretul Nr.358 din 1948 următorii:

Președinte Dl. Dr. Petre Manu, Secretar General al Ministerului Cultelor. Membri domnii: Mihai Popescu, subdi-

rector în Direcțiunea bunurilor din Ministerul Finanțelor, Ștefan Ioan, subinspector general de contabilitate în centrala Ministerului Afacerilor Interne, Adrian Eremia, inspector în Ministerul Învățământului Public, Constantin Codiță, Inspector General în Ministerul Agriculturii, Gheorghe Morariu, Inspector General de Contabilitate în Ministerul Cultelor (toti ca delegați ai Ministerelor din care fac parte) Secretar. dl. Gheorghe I. Suci, conducătorul Contenciosului Ministerului Cultelor.

Art.2 Comisiunea va funcționa pe lângă Ministerul Cultelor.

Art.3 Averele mobilă și imobilă a organizațiilor centrale și statutare a fostului cult greco-catolic se va destina diferitelor departamente sau instituțiuni și anume:

- a) Pădurile cu tot inventarul lor, Ministerului Silviculturii;
- b) Terenurile agricole, livezile, viile și fermele cu întregul inventar viu sau mort, Ministerului Agriculturii;
- c) Terenurile petroliere și miniere, Ministerului Minelor și Petrolului;
- d) Arhivele, documentele, bibliotecile, muzeele și orice obiect de muzeu trec provizoriu asupra Ministerului Cultelor;
- e) *Catedralele, bisericile, capelele și clădirile afectate cultului divin, ca și mănăstirile și schiturile cu curțile și terenurile înconjurătoare, Bisericii Ortodoxe sau diferitelor părți componente pe teritoriul cărora se află aceste bunuri.*

Asupra celorlalte bunuri, mobile sau imobile, care nu sunt cuprinse în art. de față, Comisiunea va hotărî, putându-le atribui diferitelor departamente și instituții de stat

Art. 4 Actualii administratori sau custozi ai bunurilor prevăzute în deciziunea de față vor păstra și gira patrimoniile până la predarea lor împričinaților, cărora le-au fost atribuite conform inventarelor respective.

Art.5 Comisiunea va fi plătită în conformitate cu dispozițiunile deciziei Consiliului de Miniștri Nr.1412 din 1 noiembrie 1947, pentru categoria 2-a.

Art.6 Domnul Ministru al Cultelor este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni.

Dr. Petru Groza, Gheorghe Gheorghiu Dej, Profesor Săndulescu, Ștefan Voitec, Stanciu Stoian, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Bucur Șchiopu, Eduard Mezincescu, Dr. V. Mârza,

Miron Constantinescu, Gheorghe Vasilichi, Ion Vinte, prof. N. Profiri, Chivu Stoica, I. Iordăchescu, Ana Pauker“.

Este de notat faptul că această comisie nu s-a întrunit niciodată pentru a duce la îndeplinire sarcinile ce i s-au dat, că asupra măsurilor luate nu exista nici un document întocmit de plenul comisiei. Pe bună dreptate, ne putem întreba care este temeinicia depozitării de bunuri a Bisericii noastre.

Președintele comisiei, dr. Petre Manu, era unul dintre nenumărații copii ai lui Petru Groza, avuți în afara căsătoriei. Pe acesta l-am cunoscut după ce a fost numit prefect la Blaj de către „guvernul tatălui“ său, solicitându-i-se să clarifice o situație ivită pe plan local, dar pe care a lăsat-o baltă ca un nepriceput. Avea titlul de medic, fără să fi profesat. Tatăl său l-a propulsat ca profesor la Facultatea de medicină din București, apoi ambasador în Suedia, iar în timpul războiului israelo-egiptean, ambasador în Israel. În acest mod se promovau valorile după zicala „iare-n tată“ și nu după pregătire în perioada comunistă, moștenire lăsată și celor care au guvernat țara după revoluția din decembrie 1989. Ca și cel care i-a încredințat puteri discreționare, era priceput și bine pregătit a întoarce lucrurile, garant de încredere a regimului pentru lichidarea Bisericii Române Unite.

Din broșura „Ființa și rolul Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică în viața poporului român“ a preoților: Profesor Ioan M. Bota și Tertulian Langa, aflăm că Biserica noastră avea înainte de desființarea ei la 1 decembrie 1948 aproximativ 2.000.000 de credincioși, 5 episcopi titulari și un episcop auxiliar la București, trei academii teologice de rang universitar, peste 1.900 de parohii, peste 700 filii, cu mai mult de 2600 biserici și 1834 de preoți, 9 ordine călugărești, cu 424 de călugări și călugărițe, 28 de case mănăstirești, 20 de licee pentru băieți, 14 licee de fete, 4 azile și orfelinate, 5 tipografii cu 30 de reviste săptămânale și lunare.

După aceiași autori, la recensământul din anul 1930, 12% din populația țării era greco-catolică, în 9 județe acest cult reprezenta 60% iar în 5 județe peste 22%.

Din documentele abuzive ale puterii, elaborate în decembrie 1948, rezultă clar următoarele:

- încetarea funcționării organizațiilor centrale ale Bisericii Unite pe care le nominalizează (mitropolia, episcopiile,

capitulurile, fundațiile, alte instituții și organizații de orice natură). Deci a fost vorba de încetarea existenței acestora și nicidecum de desființarea structurilor bisericesti, așa cum greșit s-a scris și s-a afirmat;

- în legătură cu parohiile greco-catolice și averea lor, art.2 din Decretul 368/1948 prevede „excepția“ expresă a lor, iar restul de bunuri – „Statul le va lua imediat în posesie.“ Bunurile parohiilor prevăzute de art.2 vor fi atribuite o parte Bisericii Ortodoxe, precum și altor părți componente, de către o comisie formată din delegații Ministerelor menționate mai sus;

- rămâne de precizat că parohiile – respectiv bunurile acestora – au fost exceptate de Decret și n-au fost prevăzute în nici un act normativ (decret, lege, decizie), așa că ulterior comisia delegaților Ministerelor nu avea competența și sarcina să le atribuie nimănui, nici Bisericii Ortodoxe;

- de altfel, așa cum am arătat, comisia delegaților Ministerelor numită prin H.C.M. 1719/1948 nu s-a întrunit niciodată în plenul ei și nici n-a întocmit un document, cu privire la atribuirea bunurilor confiscate de la Biserica Unită;

- în această situație de fapt, Biserica Ortodoxă deține patrimoniul Bisericii Unite luat în posesie abuziv, fără nici un titlu de drept.

Asupra încălcărilor legii și abuzurilor săvârșite de puterea comunistă în complicitate cu ierarhia ortodoxă, precum și despre continuarea acestor abuzuri după revoluția din 1989, vom reveni.

9. Biserica Română Unită în clandestinitate

În toată perioada dictaturii comuniste „Biserica Română Unită s-a identificat cu suferințele, speranțele și lupta pentru libertate a întregului popor” menționau preoții Ion Bota și Tertulian Langa în lucrarea amintită mai sus. Biserica Română Unită prin martiriul episcopilor ei, a nenumărați preoți și laici a preferat să se jertfească, decât să accepte comunismul ateu. Și suferințele nu au fost puține, pe durata a aproape o jumătate de secol.

Biserica nu putea să dispară din conștiința și sufletele cinstite ale oamenilor. Ea a rămas până azi un simbol fundamental al conștiinței naționale și moral-creștine, pe care dușmanii ei au încercat să-l scoată din viața semenilor lor.

Să ne amintim de acel an 1948, când la sărbătorile Crăciunului li s-au luat credincioșilor bisericile, preoții și familiile lor au fost alungați din casele parohiale, când nu mai aveau pe nimeni să officieze slujbe la altarele bisericilor zăvorâte și vom înțelege furtuna provocată în sufletele lor de către cei ce se pretindeau că au credință în același unic Dumnezeu.

Te întrebi dacă mai-marii spirituali ai acestora din urmă mai puteau face dovada dragostei de aproapele, învățătura lăsată oamenilor de către Mântuitorul lumii. Pe orice om, după o cât de mică meditație, îl determina să se îndoiască de ceea ce ar trebui să creadă și spre ce să se îndrepte. De aceea – și nu-i de mirare – au proliferat în țara noastră atâtea secte, care reușesc să ademenească sufletele răvășite, în permanentă căutare a adevărului, pe care nu-l găsesc la cei meniți să-l propovăduiască.

Din iarna tristă a anului 1948 Biserica noastră, pe care porțile iadului nu au putut să o învingă, a intrat în clandestinitate, sărbătorind aniversarea Nașterii Domnului și celelalte sărbători (în

staule) ascunși de vigilența autorităților comuniste, până la cei mai îndepărtat cătun. Aceste elemente ridicate din pleava societății, în afara unora de dubioasă cultură au fost însărcinate să supravegheze pe oricine, peste tot și să informeze puterea comunistă despre ceea ce se petrecea în viața oamenilor timorați, viață ce devenea din ce în ce mai grea și plină de lipsuri. De la aceștia nu te puteai aștepta la nimic bun, nici în vorbe și nici în fapte, decât la măsuri obediente luate de puterea comunistă. La baza tuturor măsurilor sta doctrina marxistă, ce avea ca ultim scop răvășirea conștiințelor și alterarea caracterelor, pentru făurirea omului „nou”.

S-a ajuns la concluzia generală că atât credincioșii greco-catolici cât și Biserica lor au fost victime nu numai ale statului ci în aceeași largă măsură și a ierarhiei ortodoxe. În împrejurările create, credincioșii uniți din București au început să cerceteze cu regularitate Bisericile de rit latin, ceea ce am făcut și eu, începând cu iarna anului 1948 împreună cu soția și cei doi copii. Este de înțeles că atmosfera acestei Biserici, cu fast, orgă și pioșenie deosebită, precum și simplitatea slujbelor, au atras și continuă și azi să atragă pe credincioșii greco-catolici.

În Transilvania situația era deosebită față de cea din București. Acolo credincioșii Bisericilor romano-catolice fiind în majoritate unguri, românii uniți cu Roma au evitat să participe la slujbele din aceste lăcașuri de cult, pentru a nu fi acuzați că sunt unguri, după cum foarte adeseori au fost etichetați cu aceste invective. Mulți credincioși de la orașe au depășit însă această stare de lucruri. La sate credincioșii nu au avut de ales și au urmat calea Bisericii locale, în care ierarhia ortodoxă a numit parohul ei. Ortodoxia nu s-a mulțumit cu atât, ci ca să vitregească pe „sora” sa mai mică de tot avutul ei, a radiat din cărțile funduare existente în Transilvania numele Bisericii greco-catolice în calitate de proprietară, oriunde figura, și a înscris numele Bisericii Ortodoxe, prin încălcarea tuturor condițiilor cerute în acest scop. Deci fără nici un titlu, ci numai pe baza unei adrese trimise de către Mitropolia Ortodoxă din Sibiu sau numai a primarilor, s-au operat modificările în cartea funduară. Această situație duce la constatarea că Biserica Ortodoxă Română deține ilegal, fără titlu de proprietate, întreg patrimoniul ce constă din lăcașurile de cult și casele parohiale,

fără a avea consimțământul proprietarului de drept – Biserica Unită.

Preoții care au fost arestați, precum și cei eliberați după 1964 – anul grațierii deținuților politici –, pentru a putea supraviețui cu familiile lor, s-au angajat ca muncitori necalificați în fabrici sau pe șantiere. Siliți să părăsească și acele locuri de muncă, se angajau cu ziua. Amintim cazul profesorului Borcea de la Blaj care, fiind fiu de țaran, n-a uitat să tragă cu coasa, unde găsea de lucru ca să-și întrețină familia. Profesorul Ioan Miclea, de înaltă ținută morală, autor a importante lucrări de filozofie creștină, încărcă și descărca saci grei din vagoanele sosite în gara Blaj. Nici în puținul timp de odihnă nu avea liniște. Era permanent tracasat de organele Securității. A trebuit să-și ascundă lucrurile valoroase de filozofie, pentru a nu-i fi confiscate, ceea ce nu reușea întotdeauna. Am aflat de la membrii familiei sale și de la Doamnele Viciu – din anturajul filozofului – că după ce a fost înmormântat de către un sobor de preoți în frunte cu cardinalul Todea, la întoarcerea acestuia spre casă la Reghin, a fost oprit de Securitate, care i-a confiscat importante manuscrise ale profesorului Miclea.

Trebuie amintită munca istovitoare a profesorului universitar Ștefan Manciulea de la Universitatea din Cluj, care după eliberarea din închisoare muncea la Blaj la grădinărit, îngrijind totodată grădina botanică a liceului. Fiind la o vârstă înaintată, el a îngrijit ce a mai rămas din patrimoniul valoros de carte al Bibliotecii Centrale din Blaj. Acolo fuseseră adunate importante lucrări de la marii cărturari ai școlilor blăjene, ale corifeilor Școlii Ardelene și urmașilor acestora în frunte cu marele bibliofil Timotei Cipariu. E necesar a se cunoaște că îndată ce comuniștii au acaparat puterea, oamenii lor fără cultură care nu cunoșteau valoarea cărții au devastat biblioteca. Au aruncat tot ce era valoros în curte, în piața Blajului, în ploaie și noroi. Cine mai știe câte din ele s-au păstrat, unele la Biblioteca Academiei, filiala Cluj. Se amintește de Dr. Bărbat, medic, născut la Blaj educat la liceul din aceeași localitate, care auzind de cele întâmplate la bibliotecă, a luat din gunoaie niște papirusuri de mare valoare aparținând bibliotecii, pe care le-a adăpostit la el. Organele de Securitate le-au găsit la percheziția făcută la locuința sa. L-au arestat și a fost condamnat la ani grei de

temniță, înscriindu-se în dosarul său și alte fapte, de care nu s-a făcut vinovat.

Preoții rămași fără lăcașuri de cult au continuat să-și cerceteze credincioșii după cum puteau, menținându-le vie credința. Oficiau liturghii în case particulare, spovedeau și cuminecau pe credincioși. Între aceștia – în satele din preajma Jidveiului – s-a aflat și preotul Vasile Jidveianu care se angajase la C.E.C. în Jidvei. El cutreiera satele, nu numai pentru a încasa de la oameni cotizațiile, ci și pentru a face slujbe religioase și a-i îngriji spiritual. Dintre cei păstoriți de el făceau parte și credincioșii din satul meu, împreună cu familia părinților mei. Oameni ca acesta și prin ei s-a păstrat vie spiritualitatea Bisericii Blajului. În toate diecezele preoții fără lăcașuri de cult au fost fermentii vii, în păstrarea tezaurului spiritual al strămoșilor lor. Este cunoscută acțiunea vrednică de a fi înscrisă în istoria Bisericii, acțiunea unor preoți din Dieceza Baia Mare. Aceștia în timpul nopții plecau cu mașina câte 3-4 în diverse sate, pentru a-i îngriji pe credincioși în cele spirituale, a le ține vie credința în Mântuitorul Răstignit și a-i îmbărbăta în rugăciune pentru eliberarea de răul ce se abătuse asupra lor. Ei se orânduiau, lasând pe unul într-un sat, pe altul în următorul sat și așa mai departe. După ce terminau misiunea creștină, cel aflat mai departe se întorcea către casă și lua pe fiecare, din satul în care fusese lăsat. Asemenea acțiuni de mare însemnătate și cu efecte remarcabile au desfășurat preoții greco-catolici până la eliberare.

În timpul prigoanei Bisericii noastre, în capitala țării preoții greco-catolici au desfășurat o intensă activitate spirituală, în condiții asemănătoare cu perioada primilor creștini.

Încă din 1954 un grup de preoți și călugărițe greco-catolice, eliberați din închisoare, se organizează în comunități creștine – pe grupuri de 3-4 persoane – pentru celebrarea liturghiilor și predicarea credinței. Au fost atrași la credința greco-catolică și numeroși tineri ortodocși, dispuși să ducă o viață spirituală activă, în condiții deosebit de grele. Grupul de adoratori ai Sfintei Euharistii s-a lărgit mult, ceea ce nu putea să scape atenției organelor represive. În august 1959 sunt arestați o parte din grupul credincioșilor greco-catolici din București, judecați și condamnați la diferite termene, între 2 și 7 ani închisoare. Printre aceștia se aflau 3 preoți, 4 călugărițe și mireni.

Ulterior grațierii deținuților politici din 1964, la București s-a desfășurat o intensă viață spirituală sub îndrumarea directă a P.S. Ioan Dragomir, P.S. Alexandru Todea, părintelui Dr. Aurel Leluțiu, fost profesor de teologie la Blaj, și a altor distinși preoți. Cu toată opoziția, șicanele, perchezițiile și amenințările organelor de Securitate, grupul de adoratori ai Sfintei Euharistii din capitală a continuat să-și lărgască continuu activitatea, până la dobândirea libertății Bisericii Unite.

La București și-au găsit refugiu în timpul prigoanei numeroși preoți și credincioși greco-catolici. Ei au ocupat diferite servicii ca muncitori necalificați, dar cu satisfacția faptului de a celebra Sfintele Liturghii în locuri ascunse.

Pe părintele A. Ciungan care s-a stabilit la una dintre surorile sale din Capitală, ascunzându-se de prigoană, reușind să evite închisoarea, l-am contactat pentru a boteza un nou-născut, – strănepot al P.S. Vasile Cristea, episcop la Roma. Actul de botez nu putea fi eliberat de preoți în clandestinitate, ci eliberau o dovadă că noul-născut a fost botezat în religia greco-catolică. În cazul respectiv, dovada a servit la eliberarea unui act oficial, după ce a emigrat cu părinții în Apus.

Pe părintele A. Ciungan l-am dus cu mașina la Spitalul Otopeni, unde se afla inginerul Flaviu Domșa, fiul profesorului nostru cu același nume din Blaj, pentru a-i sluji cele spirituale duhovnicești. Înfirmarea acestuia – de care m-am îngrijit personal – a fost celebrată de preotul Victor Crișan. Este interesant de știut cum era tănuț activitatea preoților uniți. Pentru a cunoaște și respectiv a avea o imagine a terorii pătrunse în sufletele oamenilor, redau următoarea întâmplare. În calitate de arbitru la Arbitrajul Industriei Ușoare soluționez un proces, în care aveam nevoie de un specialist, pentru o expertiză într-un litigiu valutar. În urma adresei Arbitrajului, Ministerul de Finanțe a destinat ca expert în problema respectivă pe Victor Crișan.

După expertiză am schimbat câteva idei și am constatat cu plăcere că ambii suntem ardeleni, unde fiecare făcusem liceul și ne-am despărțit, fără să aflu că el este preot.

La un recviem celebrat la Catedrala Sfântul Iosif în memoria cardinalului Iuliu Hossu, la care am asistat, unde erau mai mulți preoți greco-catolici, se afla și părintele Costan, un om evlavios

și cu distins caracter, refugiat din Ardealul de Nord, cu care eram în bune relații, vizitându-ne în familie. După terminarea ceremoniei religioase, la care (sunt nevoit să menționez) nici nu a fost pomenit numele cardinalului Hossu, pentru ca asistența căsă cunoască în memoria cui s-a făcut slujba, împreună cu preoții noștri prezenți am comentat această intenționată omisiune, pe care toți am dezavuat-o, amintindu-ne de figura ilustrului cardinal. Cu acea ocazie i-am spus părintelui Costan și greco-catolicilor aflați de față că din acest moment trebuie să ne reconsiderăm atitudinea, cu care părintele Costan a fost de acord.

Când părintele Costan mi-a prezentat pe preoții aflați de față – între care se afla și Victor Crișan – am luat cunoștină că acesta de teamă și-a tănuț calitatea sa de preot.

Din evenimentele petrecute cu acea ocazie mi-am dat seama de dimensiunea terorii Securității, ce obliga la tănuțirea numelui celui pentru care s-a oficiat recviemul, cât și tănuțirea calității de preot de către Victor Crișan.

Atunci când am discutat cu el despre plaiurile ardeleni, după terminarea expertizei făcute de dânsul, s-a temut de mine ca de un potențial dușman.

În anul 1950 a fost înmormântat la cimitirul Bellu Catholic P.S. Vasile Aftenie, în condiții de total anonim, eveniment la care Securitatea nu a admis asistența.

Tot din cauza terorii, credincioșii noștri nu participau la serviciile religioase ce aveau loc în case particulare ce nu erau cunoscute de mulți. Aceștia s-au rugat în bisericile de rit latin. Alții, înspăimântați de teroarea Securității, au fost ademiniți de sectele religioase, tolerate ca și Biserica romano-catolică, cu motivația pe care am menționat-o în altă parte a lucrării. Au fost și secte interzise ca Martorii lui Iehova. Pentru apartenența la această sectă ce activa ilegal, adepții ei erau judecați de instanțele judecătorești cu ușile închise fără public.

Amintesc de Secta Mormonilor care avea centrul în S.U.A. – statul Utah, în orașul Salt Lake City întrucât unul dintre cei șapte stâlpi ai sectei era Fred Barth din Jidvei, cu care am copilărit. L-am întâlnit întâmplător în 1973, după 50 de ani, fără a ne recunoaște, la un centru de vize din Germania Democrată. Fiind după el la rând, a observat că am pașaport românesc, după

care mi-a spus că și el este născut în Jidvei, unde a avut un peten student la Facultatea de drept, pomenindu-mi numele. El plecase de tânăr în Germania Federală, unde s-a căsătorit, și apoi în S.U.A. Acesta mi-a relatat că în calitate sa de conducător al sectei, a vizitat de mai multe ori Bucureștii, cerând lui Ceaușescu autorizația să microfilleze certificatele de naștere și deces aflate în Arhivele Statului. Astfel de diapozitive sunt conservate în grotile din S.U.A., în condiții tehnice excelente, care urmează să le servească la judecata din urmă, când religia Mormonilor va fi ultima și credincioșii ei vor merge uniți în fața judecării lui Dumnezeu. Prin aceste dovezi se va cunoaște identitatea lor spre deosebire de ceilalți din alte religii, care vor merge și se vor prezenta singuri în fața lui Dumnezeu.

Revenind în țară, Fred Barth m-a vizitat de câteva ori la București și m-a invitat să mergem împreună la Jidvei, să ne vizităm rudele, el pe sașii rămași în țară. Intuind că el are intenția să organizeze între sași un grup de mormoni, am refuzat sub diferite pretexte invitația. El nu a putut microfilma în România, deoarece i s-a refuzat autorizația solicitată.

La câțiva timp de la plecarea lui, am fost cercetat și interogat de Securitate asupra relațiilor ce le-am avut cu Barth. Din tot ce am spus, n-au putut trage nici o concluzie de vinovăție. Urmărirea a continuat, dar fiindcă după primul interogatoriu scrisesem acasă după memorie ceea ce declarasem, la anchetele următoare reciteam acasă notițele, pentru a repeta același lucru. De asemenea, după ce fusesem la copii în Apus, am fost întrebat de Securitate pe cine am întâlnit acolo. Eu le-am spus că n-am cunoscut nici un român, ci numai pe copii. După vreo patru întâlniri m-au lăsat în pace.

După 1 decembrie 1948 am participat la serviciile divine la Catedrala Sfântul Iosif împreună cu soția și cei doi copii, de când aceștia erau la școala primară, până au terminat universitatea. În acest timp era firesc să cunosc pe unii dintre preoții care s-au perindat și au servit la altarul catedralei.

Erau ascultate cu mult interes predicile părintelui Despina, pe numele lui adevărat Horn, fratele inginerului agronom Horn de la Agnita. Cu acesta mă întâlneam adeseori când locuiam la Agnita. Predicile părintelui Despina, care era un bun orator, conțineau atacuri mascate la adresa rânduieților politici de atunci.

ci. De aceea se crede că asupra lui a avut loc un asasinat politic, fiind călcat de tren în gara Obor.

Tot cam în acea vreme, era limpede că din motive politice, a fost aruncat sub tren și Eugen Hațegan, găsit mort în gara Ploiești. Acesta fusese fratele renumitului medic cunoscut și peste hotare, Iuliu Hațegan, scos din funcția sa de profesor și rector al Universității clujene. Aceștia, cu întreaga lor familie, între care și profesor universitar Emil Hațeganu, pe care l-am avut la facultate, erau membri activi ai Partidului Național Țărănesc în Ardeal.

Mai amintesc un fapt inedit despre medicul de renume Iuliu Hațegan. El era solicitat să consulte mari personalități ale timpului, între aceștia a fost la Petru Groza. Fiind deținut în închisoarea din orașul Caracal și îmbolnăvindându-se Stalin în 1953, a fost solicitat de sovietici și dus la Moscova de însuși directorul închisorii pe nume Văcută Gheorghe. Întâmplarea face ca din anul 1992 să locuiesc lângă acest fost șef al închisorii, care a mărturisit cele relatate bunilor mei vecini, de la care le-am aflat. După ce directorul a ajuns cu deținutul Iuliu Hațegan la Moscova, l-a predat autorităților sovietice conform „protocolului” – dacă se poate spune astfel –, care l-au dus să-l consulte pe Stalin. Profesorului i s-au prezentat cinci sosii ale lui Stalin, fără ca el să știe care anume era cel adevărat. Profesorul i-a examinat pe toți, stabilind fiecăruia diagnosticul, după care pe aceeași cale, cu directorul închisorii, s-a întors tot ca deținut în penitenciarul din Caracal.

Prin participarea la serviciile religioase în Catedrala Sf. Iosif din Capitală împreună cu mulți credincioși uniți, era firesc să stabilesc bune relații cu unii dintre preoții romano-catolici. Cu părintele Eugen Szilagy am fost apropiați până la pensionarea sa, când s-a stabilit în orașul Târgu Mureș unde se află înmormântat, apoi cu părintele Eugen Bortos, consilierul arhiepiscopului, bun orator, bun organizator și la fel de bun gospodar. Cu ambii am avut raporturi de prietenie. Ei m-au ajutat atunci când am avut nevoie. Pe părintele Ioan Robu l-am cunoscut din primul an, când a fost numit paroh la Sf. Iosif, apoi numit episcop și ridicat la rangul de arhiepiscop al Bisericii romano-catolice din țară. La I.P.S.S. am apelat când a fost nevoie în interesul Bisericii Unite.

În legătură cu numirea sa ca episcop, doresc să amintesc unele știri, ce se vehiculau în vederea numirii succesorului de către Vatican, în scaunul rămas vacant după moartea arhiepiscopului Alexandru Csiszar. Atunci s-a cerut și părerea statului român. În acest sens i s-au prezentat spre aprobare lui Nicolae Ceaușescu trei candidați. Ceaușescu citind lista a întrebat: „N-aveți nici un român pe care să-l propuneți?” Refăcându-se lista cu noile propuneri printre care se afla și Dr. Ioan Robu, Ceaușescu a indicat să fie numit acesta ca episcop. Prin numirea sa, Dr. Ioan Robu este cel dintâi arhiepiscop de naționalitate română, numit în fruntea Bisericii romano-catolice din România. La Dieceza romano-catolică din Iași a funcționat ca episcop până în 1944 ruda sa, episcopul Mihail Robu, figură distinsă în viața Bisericii sale.

Împliniseram 50 de ani de la căsătorie. Pentru această aniversare am solicitat părintelui Eugen Bortoș, parohul catedralei, să officieze o Sfântă Liturghie. El a fost de părere ca Liturghia să fie officiată de însuși episcopul. Nedorind un astfel de fast, m-am mulțumit ca celebrarea să o facă parohul. Astfel în ziua de Rusalii, la 18 iunie 1986, în predica sa a amintit asistenței din catedrală tripla aniversare: cea a coborârii Spiritului Sfânt (zi de Rusalii), o anumită dată din viața Papei Paul al II-lea ca aniversare, pe care nu mi-o amintesc, și aniversarea a 50 de ani de căsătorie a Dr. Vasile Marcu. În predica rostită cu vocea sa de stentor, părintele Bortoș în cursul Sfintei Liturghii a expus evenimentele într-un cadru festiv și plăcut. La ieșirea din catedrală din cauza numărului mare de participanți rămași și de la precedentă slujbă ce avusese loc la ora 10, ce fusese celebrată de către arhiepiscopul Robu, catedrala era arhiplină. Bineînțeles, la festivitate au asistat și cei doi copii ai mei, nepoata și soții lor, veniți din Germania.

Măsurile luate de autoritățile comuniste împotriva credincioșilor uniți, de toleranță față de cei ortodocși, au dus la învrăjbirea românilor între ei, fără a putea evalua consecințele acesteia, ce a favorizat înstrăinarea și pierderea identității religioase.

Riscul a fost și este prea mare – având în vedere deosebirile nesemnificative dintre catolicism și ortodoxism. Între uniți și ortodocși – în optica credincioșilor de rând – deosebirile sunt

infime, cu posibilități și perspective de conciliat. Inițiativa Bisericii catolice, manifestată în conciliile ecumenice de până acum, face pași mărunți, din cauza rezistenței bisericilor autocefale (nu în totalitatea lor). După părerea mea, disensiunile nu sunt cauzate de deosebiri dogmatice, ci de tendința păstrării rolului conducător față de papalitate.

Este greu ca bisericile ortodoxe intitulate autocefale să ajungă la un numitor comun între ele, asupra propriului deziderat, mai greu chiar decât a accepta primatul papal. Biserica Ortodoxă Română nu ține seama de învățătura lui Isus, că Biserica până la dezbinarea din anul 1054 avea un singur conducător, pe Papa de la Roma, urmaș al Sf. Petru.

Se uită că apostolului Petru i s-au dat cheile împărăției, pentru a lega și dezlega pe pământ, ceea ce va fi de recunoscut și în cer.

Va veni timpul când conducerile bisericilor creștine vor fi inspirate prin grație divină, să restabilească unitatea Bisericii lui Cristos, sub un singur conducător, așa cum a lăsat-o El. Singură intervenția lui Dumnezeu va înmuia trufia unor conducători, care încalcă cuvintele Mântuitorului, în a ne iubi unii pe alții.

Fiind în Apus am scris despre situația de la noi un material, vezi anexa 7.

10. SITUAȚIA BISERICII ROMÂNE UNITE DUPĂ REVOLUȚIE

După evenimentele din decembrie 1989 un grup restrâns de credincioși din București, plini de entuziasm, cu mult zel și curaj, ne-am pus în slujba Bisericii noastre ieșită din clandestinitate, pentru a o ajuta să-și câștige drepturile ce i-au fost răpite în mod abuziv și să poată reinvia la splendoarea dinaintea epocii comuniste.

Personal, la 6 ianuarie 1990 l-am sunat la telefon pe părintele Augustin Ciungan care locuia într-o garsonieră din Capitală, propunându-i să ne prezentăm la Patriarh cu o cerere scrisă, solicitând restituirea bisericilor pe care le-am avut în București. Era în plină iarnă, ghețuș peste tot, din care motiv – la vârsta mea – pentru a evita un accident, nu m-am putut deplasa în audiență. Cererea era redactată și semnată de mine, alături de alți cinci credincioși în frunte cu preotul Ciungan, ce nu fusese atunci numit încă vicar. O delegație s-a prezentat la Patriarh, care i-a primit cu multă amabilitate dar cu falsă afecțiune, constatată tot timpul până azi. La audiența delegației noastre, Patriarhul, cu episcopii inspectori patriarhali pe care i-a convocat îndată, a promis cu toată afecțiunea față de Biserica Română Unită că va satisface cererea, după ce va muta pe preoții ortodocși de la fostele biserici greco-catolice din str. Polonă și Bucureștii Noi.

Fiind de bună-credință, am gândit de asemenea că și conducerea la vârf a Bisericii Ortodoxe va manifesta aceeași bună-credință și va respecta promisiunile făcute. Dar ne-am înșelat, după cum ne-am convins cu toții, inclusiv conducerea Bisericii noastre, mai ales atunci când este vorba de aplicarea legiuirilor emise de puterea politică de după decembrie 1989 cu privire la restituirea bunurilor Bisericii Române Unite cu Roma.

Ierarhia Ortodoxă – așa după cum am arătat – a sprijinit puterea politică comunistă, după cum a dat sprijin și celei de după 1989, și merg până acolo încât afirm că ei au inspirat actele normative ce privesc situația juridică a Bisericii noastre. Așa cum a colaborat la redactarea Decretului 358/1948, așa a participat după revoluție, la elaborarea Decretului 126/1990. Acesta este în așa fel redactat ca să permită confuzii și confruntări între creștinii ortodocși și greco-catolici.

Soluționarea problemei restituirii lăcașurilor de cult este lăsată la bunul plac al majorității credincioșilor ortodocși, deținătorii tuturor lăcașelor de cult, de care – de multe din acestea – nici nu au nevoie. Le țin zăvorâte și nu permit credincioșilor greco-catolici să se roage în ele. Sunt răspunzători de faptul că, uniții celebrează, iar credincioșii lor participă la sfintele slujbe în piețe, stând în ploaie și ger, situație condamnată de majoritatea credincioșilor ortodocși și de toți oamenii de bun-simț.

Conducerea Bisericii Române Unite și toate delegațiile sale în contactele pe care le-au avut cu ierarhi ortodocși, pentru rezolvarea contenciosului existent între ele, a încercat să creeze în discuții o îmbinare fericită de sinceritate, dragoste creștină și adevăr, ca între două biserici surori ce pretind că se iubesc, ca prin conlucrarea și colaborarea lor să se pună cu adevărat în serviciul întregului popor, așa cum dorește majoritatea credincioșilor, indiferent de apartenență religioasă.

Din păcate, conducerea Bisericii Ortodoxe nu manifestă asemenea sentimente și nu se constată din partea ei nici o opțiune, pentru a se ajunge la un asemenea deziderat. În mod permanent împiedică sub diferite forme împrumutate de la vechea dictatură, activitatea pastorală a Bisericii Unite pe care o socotește prozelitism, când aceasta nu face altceva decât să cheme la rugăciune pe toți cei care vor să primească învățătura lui Isus de la altarele sale. Oricine poate asculta rugăciunile în bisericile sale și nimeni nu este forțat la aceasta. Nu poate fi numit prozelitism acțiunea de a strânge la sânul său, numai pe credincioșii săi și nu pe alții. Nimeni cu bună-credință nu o poate acuza că a râvnit la ceea ce nu este al său și ar fi de dorit ca și conducerea Bisericii Ortodoxe să fie animată de același principiu, înscris într-una din cele 10 porunci, de care aceștia uită cu multă ușurință.

Pentru a pune într-o adevărată lumină greutățile întâmpinate de Biserica Română Unită până azi, în afară de cele cauzate de puterea politică și ierarhii ortodocși – mă voi referi la unele situații pricinuite și de anumiți clerici ce au avut un rol important în ierarhia Bisericii noastre. Orientarea lor poate fi apreciată drept contrară perenității spiritului și actelor încheiate în anul 1700 la Unirea cu Biserica Romei. Orientarea a început încă în perioada ceaușistă.

Fără să fi avut în vedere sau să intuiască schimbările ce vor fi aduse de vremuri, nu numai pe plan politic dar și în optica conducerii Bisericii Ortodoxe, că Biserica Unită va reintra în drepturile ei, unii clerici greco-catolici au îmbrățișat ideea trecerii de la ritul răsăritean la cel latin al Bisericii romano-catolice. Această mișcare a fost încurajată de însăși puterea politică, care preconiza că astfel în țară vor rămâne numai două Biserici, cea ortodoxă recunoscută de stat și cea romano-catolică, tolerată.

Ierarhia ortodoxă – așa cum am arătat –, încurajată de autoritățile comuniste, au urmărit desființarea totală a Bisericii greco-catolice, chiar și atunci când aceasta activa în clandestinitate.

Astfel, s-a agreat ideea trecerii românilor uniți la ritul latin și anume a acelor credincioși ce refuzau să se încadreze în Biserica Ortodoxă. În acest fel se credea că se va desăvârși „revenirea” urmărită cu atâta zel, spre a se ajunge la o singură Biserică Românească, după cum există un singur partid și un singur conducător.

După Conciliul de la Vatican II slujbele religioase s-au celebrat în limba fiecărui popor. În bisericile romano-catolice din Ardeal majoritatea credincioșilor erau de origine maghiară, deci slujbele se făceau și se fac în limba lor. Puterea politică, spre a facilita atașamentul și trecerea românilor uniți la ritul latin, a admis ca serviciile religioase să fie făcute și în limba română, după ritul latin. Fără această toleranță uniții din Ardeal nu participau la serviciile divine în limba maghiară, spre a nu fi acuzați că sunt unguri.

În final, spre a depăși acest impediment, s-au găsit între clericii greco-catolici unii care au răspândit ideea necesității trecerii credincioșilor uniți la Biserica romano-catolică. Personal

am avut ocazia să constat o asemenea tendință la unele familii din Blaj unde se afla în vizită preotul Tămăianu – figură distinsă, fost vicar al Diecezei Oradea. Cu domnia sa am avut prilejul să discut la București despre această problemă, cu argumente pro și contra. Am constatat că dânsul milita pentru integrarea credincioșilor greco-catolici în Biserica romano-catolică.

Îngrijorarea creată în rândul conducerii Bisericii noastre din clandestinitate față de acțiunile puterii politice și teama de pierdere a identității în rândul credincioșilor motivează și scuză pe deplin *simpatia* pentru această idee a unor clerici merituoși și însuși mitropolitului Todea, la acea dată.

Între alte greutăți ivite în sânul Bisericii Unite nu trebuie trecute cu vederea unele acțiuni ce au creat disensiuni și au umbrat lupta de eliberare și unitate în cadrul acestui cult. La un moment dat anumiți preoți și – din păcate – chiar ierarhi greco-catolici au nesocotit și dezaprobat rânduiețile lăsate de episcopul Ioan Dragomir în Dieceza de Baia Mare, care fuseseră făcute în conformitate cu canoanele tradiției Bisericii și aprobarea Sfântului părinte. S-a ajuns până la a nu se recunoaște harul preoților hirotoniți și a episcopilor consacrați de Ioan Dragomir. Unii dintre aceștia, cu haruri deosebite și pregătire superioară, au fost nerecunoscuți și chiar excomunicați din Biserică, într-o perioadă când era mare nevoie de unitate, în lupta grea dusă împotriva comunismului ateu.

La Baia Mare, frații Alexandru și Simion Mesaroș, împreună cu Lucian Mureșan în calitate de preoți au fost aceia care, după cum am amintit, duceau o activitate de pastorație în timpul nopții în satele maramureșene. Alexandru – cu numele schimbat după revoluție în Mesianu – a fost numit pe merit episcop auxiliar în Dieceza Lugoj, apoi titular în locul episcopului Ioan Ploscaru, care s-a retras din cauza vârstei. Preotul Lucian Mureșan – în timpul clandestinității – a fost desemnat ca ordinar la Dieceza de Baia Mare, iar după revoluție a fost numit în scaunul episcopal al acestei dieceze. În anul 1995 a fost numit mitropolit al Bisericii Unite cu sediul la Blaj.

Credincioșii după aceste schimbări s-au așteptat la găsirea unei căi de înțelegere cu cei contestați – în aceste timpuri de transformări esențiale în țara noastră, pentru a conduce Biserica cu o mai pronunțată fermitate, de care duce lipsă.

Animozitățile ivite în Biserica noastră au fost tolerate de însuși cardinalul Todea, după moartea episcopului Ioan Dragomir, cu consecințe tulburătoare și defavorabile Bisericii Române Unite, situație cunoscută de Vatican. Acesta a inițiat unele acțiuni pentru depășirea asperităților, conferind atribuții de decizie autorității episcopatului local, în acest scop. Dificultățile însă vor dăinui pur și simplu din cauza ambițiilor veleitare. Aceste probleme le voi arăta într-un capitol separat.

În timpul dictaturii, autoritățile comuniste din Maramureș au tolerat acțiunile canonice ale unor preoți greco-catolici locali. Nu au avut însă aceeași atitudine și față de alți preoți uniți zeloși, care au fost împiedicați, interzicându-le pastorația sau chiar arestându-i pentru propagarea credinței greco-catolice. Oamenii în imaginația lor fac fel de fel de legături între cauză și efecte, cunoscând existența unor relații sau legături de rudenie.

Este supărător, dar trebuie arătat că după legitimitatea Bisericii, se continuă discriminarea și nerecunoașterea celor contestați pe timpul dictaturii. Nu se admite nici în prezent celebrarea și nici participarea „contestaților” la slujbele comune, unde ar avea dreptul să fie de față toți cei ce au primit harul preoției sau al episcopatului. Numai Dumnezeu este îndreptățit să aprecieze cine este fără de păcat.

Unora li se contestă sacerdotul și altora doi episcopatul, considerat fără jurisdicție, fapt inadmisibil și de neconceput în Biserica lui Cristos.

Cei care cârmuiesc azi Biserica Unită au primit taina preoției de la regretatul episcop Ioan Dragomir, consacrat și el în clandestinitate de către nuntialul papal Ms. Patrick O'Hara la sediul nunțiatului.

Episcopului Ioan Dragomir socotit „primul inter pares”, după decesul episcopilor, necontestat de nimeni, nu i s-au cerut vreodată documente pentru a se legitima ca episcop. Cum de altfel nici cardinalului Alexandru Todea ce a fost consacrat episcop ulterior, în mare taină, în catedrala Sfântul Iosif din Capitală. Se cunosc persoanele care au ținut blocată ușa catedralei în acea după amiază, pentru a nu stânjeni pe episcopul Schubert în timpul slujbei de consacrare ca episcop a lui Todea. Nimeni nu se îndoiește de harul consacrării, deși documentele lipsesc.

După moartea episcopului Ioan Dragomir, care a consacrat ca episcopi pe Iustin Ștefan Paven și Emil Riti, li se cere documente, respectiv nu li se recunoaște valabilitatea consacrării. Este o impietate ce știrbește demnitatea atât a contestatarilor cât și a celor contestați. Bunul-simț ar trebui să înlăture asemenea atitudini și asemenea mod de gândire.

Acum mai mult ca oricând este necesară unirea forțelor capabile de unire de care Biserica are nevoie pentru a construi o identitate reală, puternică, cu menirea de a înlătura dificultățile pe care ni le fac alții. Este necesar ca toți fiii Bisericii noastre, clericii de la cea mai înaltă treaptă, împreună cu laicii – fără interese materiale – să strângă rândurile pentru a restabili prestigiul Bisericii de odinioară, în viața intercomunitară și în stat.

Trebuie să avem tăria de a recunoaște că răul este în noi, și în interiorul comunității noastre, stare de lucruri ce am adus-o la cunoștință ierarhiei Bisericii noastre, pentru a sensibiliza pe cei în drept să hotărască.

După revoluție în euforia libertății Bisericii noastre pe care credeam că am dobândit-o, plini de entuziasm, fără un plan, conducerea Bisericii din București fiind absentă, individual sau în grup am început să acționăm, având doar binecuvântarea Eminenței Sale cardinalul Todea, dată ori de câte ori îl conduceam sau îl așteptam de la Roma la aeroportul Otopeni. În asemenea ocazii ne spunea să activăm cu înțelepciunea și cu experiența noastră spre binele Bisericii, că dacă vom avea rezultate „ne binecuvântează și ne felicită, iar dacă nu reușim ne va trage de urechi.” Mai bine spus, a avut încredere și ne-a lăsat să acționăm cum gândim. Eminența Sa fiind ocupat – lucru știut de toți – la Vatican cu probleme universale ale Bisericii Catolice, a lipsit adeseori de la cârma Bisericii sale din țară. Puținele probleme de organizare, lăsate în seama celor pe care i-a ales să-l suplinească în conducerea mitropoliei și a diecezelor, nu au fost eficiente, față de ceea ce așteptau credincioșii. Este suficient să arăt că în lipsa Eminenței Sale la Birourile de la sediul Mitropoliei lăsa o persoană numită Maria Keul, nepregătită, care refuza să fie ajutată – după cum mi-au destăinuit tainic doi clerici de marcă, membri în organul de conducere al Bisericii. Organizarea de început a fost ca inexistentă. Efectele lipsei de organizare se resimt și azi. Trec peste faptul că la conducerea

unor vicariate au fost numite persoane nepregătite, altele lipsite de posibilități în conducerea acestor atât de însemnate instituții ale Bisericii, în plină reorganizare. Mă refer la cele relatate de către credincioșii din Arhidieceză demni de încredere cât și la constatările personale privitoare la situația din Vicariatul București. Asupra acestuia din urmă, după ce am stat de vorbă cu cei vizați pentru a-i convinge să tragă concluzii, am solicitat în repetate rânduri conducerii la vârf a Bisericii, să vină în ajutor, pentru îmbunătățirea situației, după cum voi arăta în continuare. Am indicat răul și am propus măsuri de îndreptare.

11. PRIMUL CONTACT AL BISERICII UNITE CU AUTORITĂȚILE STATULUI

În ziua de 12 februarie 1990 profesoara Milica Viciu din Blaj – cu care familiile noastre erau în bune relații –, cunoscându-ne reciproc preocupările și activitatea în sprijinul Bisericii, m-a sunat la telefon de la Blaj unde locuia. Aceasta era apropiată de ideile și lucrările filozofice ale profesorului Ioan Miclea, cu care era vecină. Profesorul Miclea se prefigura ca unul dintre marii gânditori și scriitori pe teme filozofice și religioase. k Episcopul și ulterior mitropolitul, cardinalul Alexandru Todea, adeseori când venea de la Reghin – unde locuia – la Blaj, era găzduit de această familie. Împreună aveau desigur importante schimburi de idei și preocupări privitoare la drama Bisericii noastre.

Personal i-am cunoscut pe amândoi cât timp am locuit cu familia la Blaj. Pe filozof îl știam din liceu, fiind cu trei ani înaintea mea, după care el a studia teologia tot în Blaj.

Profesoara Viciu era în strânse relații cu soția profesorului Miclea, cu frământările, cu activitatea din timpul prigoanei, cunoștea și preocupările lui A. Todea de după revoluția din decembrie 1989, în drumurile ce le făcea la Blaj.

Urmare a acestor legături, profesoara Milica Viciu m-a rugat stăruitor „Vasile, tu nu vrei să ajuți pe Vlădicul care vine la București?” Bineînțeles că am asigurat-o de tot sprijinul de care eram capabil.

Concomitent, în seara de 12 februarie 1990 m-a sunat la telefon avocatul Aurel Olteanu de la Cluj – cel căruia îi predasem biroul avocațial din Blaj, când m-am mutat la București. El mi-a comunicat că în ziua următoare va veni la București părintele Tertulian Langa, pe care atunci nu-l cunoșteam și să iau legătura cu el. Acesta îmi va aduce un dosar cu care să merg la Nicolae

Stoicescu, ministrul Cultelor, ca să susțin interesele Bisericii Române Unite, în fruntea unei delegații. Avocatul Olteanu cunoștea că eu fusesem numit de administratorul apostolic dr. Valeriu Traian Frențiu, ca avocat al Bisericii, o dată cu mutarea mea la București.

Cu avocatul Dr. Eugen Pop din București am lucrat zilnic în strânsă colaborare în interesul Bisericii. Împreună cu el l-am întâlnit pe părintele Tertulian Langa, acasă la avocatul Horia Cosmovici. Acesta mi-a înmănat un dosar, despre care îmi telefonase avocatul Aurel Olteanu. Împreună cu avocatul Horia Cosmovici am stabilit strategia pentru audiența delegației noastre, ce urma să o conduc la Ministerul Cultelor. Avocatul Cosmovici a rămas să întocmească textul unei scurte cereri după cum ne înțelesesem, care să-mi fie adusă de părintele Langa la Arhiepiscopia romano-catolică, unde urma să ne întâlnim cu mitropolitul Todea și cu vârfurile conducătoare ale Bisericii. A doua zi dimineață părintele Langa mi-a predat cererea (anexa 8) semnată de: Alexandru Todea, Ioan Ploscaru, episcopul Lugojului, de către ordinarii Diecezelor: Vasile Hossu al Oradiei, George Guțiu al Clujului și Lucian Mureșan al Băii Mari. Ordinarii nu erau consacrați ca episcopi la acea dată. Înainte de sosirea mitropolitului Todea la arhiepiscopie, am cunoscut pe toți aceștia. De la ei am aflat, că era sosit în țară cardinalul Dei Mestri de la Roma emisarul Sfântului Părinte Ioan Paul al II-lea, pentru a avea întrevederi la conducerea statului, în legătură cu stabilirea de relații diplomatice cu Vaticanul. Reprezentantul papal urma să se întâlnească în acea dimineață cu conducătorii Bisericii noastre.

La sosirea mitropolitului Todea, ne-am întreținut scurt cu toții și m-a întrebat: „Ce facem, domnule Marcu?” I-am răspuns că vom merge la ministrul Stoicescu ca la o primă instanță, de la care nu vom obține nimic. Urmează a ne adresa la o a doua instanță în recurs la președintele statului, Ion Iliescu, de la care de asemenea nu vom obține nimic, după care urmează să ne adresăm Tribunalului de la Haga, deoarece atunci încă nu se conturaseră atribuțiunile Tribunalului Internațional de la Strasbourg, de pe lângă Parlamentul Consiliului Europei, însărcinat cu respectarea drepturilor omului. Menționez că mitropolitului Todea i-a rămas în memorie „la Haga” expresie ce expri-

ma de câte ori ne întâlneam la aeroportul Opești la plecarea sau sosirea de la Roma, prilej cu care îmi spunea „Domnule Marcu, vom merge la Haga”.

Încă de atunci intuim că nimic nu se va mișca în țară, nici chiar o frunză, fără știrea lui Iliescu, dar nici acesta nu făcea nimic fără știrea și acordul Moscovei, unde a fost crescut. Poate este exagerat, dar evenimentele din țară sunt evidente pentru a demonstra în mare măsură această relație.

La memorabila întâlnire, în baza documentului prezentat, am susținut revendicările Bisericii noastre pe principiul „restitutio in integrum”. Această idee pe care am analizat-o în prealabil și posibil și cu alte persoane, nu o revendic ca idee personală. Ea este izvorâtă din necesitatea reparării tuturor nedreptăților, indiferent de cine ar fi fost cauzate. În cazul Bisericii noastre, de despuierea întregului ei avut. Acest principiu este izvorât din respectarea spiritului de justiție și ca urmare a abrogării legiurilor nedrepte și samavolnice care au uzurpat toate drepturile, inclusiv libertatea cultului.

După ce s-a căzut de acord cu această poziție, mitropolitul mi-a spus „Domnule Marcu, mergeți la Culte împreună cu preoții care nu vor participa la întrevederea cu cardinalul Dei Mestri și aveți binecuvântarea mea și a Bisericii în ceea ce veți discuta”.

Din delegație – în afară de avocatul Eugen Pop – au mai făcut parte părintele Matei Boilă, senator țărănist în Parlamentul lui Iliescu, profesor universitar Goțea, ambii din Cluj. Acesta din urmă este ginerele lui Tertulian Langa. În delegație s-au mai aflat părintele Simion Mesaroș, actualmente rectorul Institutului teologic de la Baia Mare și alții. De la Arhiepiscopie până la minister ne-am dus pe jos și comentam despre audiența ce urma să aibă loc. Părintele Matei Boilă, plin de entuziasm și de dârzenie, a spus că el va ridica problema restituirii catedralei din Cluj. L-am rugat să renunțe, deoarece nu era indicat să fragmentăm cererea, ci să o prezentăm și să o susținem în ansamblu pentru restituirea întregului patrimoniu, conform cererii scrise, ce urma să o prezint ministrului Stoicescu. Cererea era redactată în termeni juridici sobri, fără ambiguități.

Părintele Boilă, enervat, a stăruit în atitudinea sa, la care membrii delegației i-au cerut să renunțe, după ce în prealabil le

spusesem că în asemenea situație eu nu voi mai lua cuvântul în calitate încredințată, pentru ca domnia sa să poată spune ceea ce crede necesar. La intervenția membrilor delegației, acesta a renunțat la pretenția sa.

Ministrul Stoicescu ne-a primit protocolar în cabinetul său, iar după ce m-am prezentat personal și pe membrii delegației, i-am depus pe birou cererea semnată de ierarhii noștri, pe care am susținut-o verbal și pe baza ei au început discuțiile. Ministrul a expus punctul său de vedere, identic cu cel susținut ulterior și de Biserica Ortodoxă până azi. Acesta este contrar judecății mele, a delegaților, a tuturor oamenilor de bună credință și cu bun-simț. Nu e nevoie de studii juridice, căci este sădit în firea omului dreptul natural, conform căruia orice nedreptate trebuie reparată, deoarece este contrar dreptului și moralei creștine, de a răpi avutul altuia și a te bucura de el, posedându-l în mod netemeinic. O nedreptate reparată parțial, tot nedreptate rămâne.

L-am întrebat pe ministru de originea opiniilor exprimate cu privire la revendicările noastre. Ca răspuns – pentru a ne convinge – ne-a citit adresa sa și răspunsul ministrului justiției, Dr. Teofil Pop, în guvern la acea vreme. Ne-a destăinuit spre o veridică convingere, că ministrul justiției care a fost greco-catolic, acum este ortodox și că el nu face altceva decât să exprime punctul de vedere al acestuia. A afirmat că el este de profesie istoric, nu are pregătire juridică, motiv pentru care ne-a cerut îngăduința ca la discuții să participe și consilierul său juridic Dan Teodoru. Acesta, deși nu a fost înregimentat în Partidul Comunist, a rămas cu ideile și argumentația folosite în acea vreme și după revoluție. Pe tiparele cu argumentația sa n-a mai putut răspunde la cele susținute de delegația noastră, și anume că se continuă aplicarea Decretului 358/1948. I-am demonstrat față de susținerile sale că decretul respectiv a fost abrogat prin Decretul 9/1990, dar rămâne neabrogat în efectele sale. Amintesc că la 14 februarie 1990, ziua audienței, Decretul-lege nr. 126 din 24 aprilie 1990 nu era cunoscut, el apărând ulterior. Ca urmare, cele susținute de ministrul cultelor au inspirat confuzia și ambiguitatea prevăzute de art. 3 din decretul-lege menționat, care împiedică restituirea lăcașurilor de cult ale greco-catolicilor. Din aceasta rezultă și complicitatea ierarhiei ortodoxe la redactarea legiilor ce aveau să fie emise, în ce

privește situația juridică a Bisericii noastre. Pentru a se cunoaște de către cititor tehnica elaborării actelor normative, este necesar să se arate că anteproiectul de lege respectiv se inițiază și se întocmește de către ministrul de resort împreună cu organismele interesate, după care se cere avizul cu amendarea de către toți, înainte de a fi supus Parlamentului – direcțiilor respective de resort ale acestuia. Direcțiile respective, prin ministrul de resort, îl supune dezbaterii Parlamentului. Întrebarea care se pune este de ce actele normative ale începutului „democrației originale“ în țara noastră nu au fost supuse spre analiza și avizarea conducerii Bisericii noastre, îndeosebi la elaborarea Decretului lege 126/1990?

Înainte de terminarea convorbirilor cu ministrul, am avut convingerea că revendicările „în integrum“ așa cum le-am formulat noi pentru restituirea bunurilor Bisericii noastre vor fi respinse atât de Ministerul Cultelor cât și de eșafioanele următoare, politice, juridice și că, așa după cum am afirmat față de mitropolitul Todea înainte de audiența avută, calea de urmat în final va fi totuși la Haga, respectiv la Tribunalul Internațional de la Strasbourg.

La încheierea discuțiilor domnul Gotea i-a amintit ministrului cultelor că domnia sa predă istoria la Universitatea Clujeană, expunând argumentele istoriei adevărate în problema discutată, la care ministrul n-a putut da un răspuns. Acesta s-a scuzat că deoarece problema îl depășește, o va prezenta primului-ministru de atunci, Petre Roman.

Amintesc savuroasa intervenție de la sfârșitul audienței a Părintelui Simion Mesaroș. El m-a rugat ca la sfârșit să-i cer ministrului îngăduința ca să-și exprime punctul său de vedere, ceea ce i s-a admis. Cu verbul său ferm și îndrăzneț, părintele Mesaroș i-a spus ministrului că vine din Maramureș, unde maramureșenii nu se lasă călcați pe opincă. I-a amintit că în vremea comunismului locuitorii unei comune au omorât pe șeful postului de miliție, pentru abuzurile săvârșite, iar corpul celui ucis l-au așezat în capul satului și de atunci nimeni nu a mai fost urmărit, lăsându-i pe maramureșeni în pace. A susținut că el îi cunoaște bine pe maramureșeni și temperamentul lor, căci a cutreierat acea zonă împreună cu alți preoți, noaptea în clandestinitate, pentru a celebra liturghii, a-i spovedi și cumineca pe

credincioși, el fiind preot. Acum cere ministrului rezolvarea, că altfel să nu se mire, că după câteva zile va fi așteptat într-o dimineață la minister de mii de maramureșeni în frunte cu el pentru a primi răspuns, fiindcă după părerea sa răspunderea o are domnia sa, care se vede că nu este ministrul cultelor ci numai al ortodoxiei, că în locul său ar fi mai potrivit un ministru ateu, care va fi imparțial și obiectiv cu toate cultele.

Ministrul a rămas surprins de această intervenție, spunând că va prezenta problema primului-ministru. Înțelege că nu este indicat el pentru rezolvarea unei astfel de probleme complexe.

Această intervenție a părintelui Simion Mesaroș rămâne memorabilă, ca una ce exprima cu îndrăzneală opinia nu numai asupra evenimentelor de atunci, ci și realitatea celor de azi, precum și neputința cu care guvernării se ferească să rezolve problemele de căpătâi, esențiale pentru țară.

În atmosfera creată de discuții multiple, încă de atunci mi-am dat seama de haosul intenționat instituționalizat, menținut pentru a refuza restituirea bunurilor și a împiedica prin orice mijloace nepermise și nelegale intrarea Bisericii Române Unite în drepturile ei. Îmi dau seama de refuzul statului în complicitate cu ierarhii ortodocși, de a repara nedreptățile făcute de comuniști greco-catolicilor. Azi falsitatea și minciuna au înlocuit dreptatea și adevărul. Sentimentele de dragoste și iubire frățască ce ar trebui să existe între fiii aceleiași națiuni, propagate cu diverse ocazii, la serviciile religioase în biserici sau în aer liber, la prea desele parastase și aniversări sau comemorări, în presă și la televiziunea obedientă puterii, puțini le mai iau în serios, deoarece vorbele ierarhilor nu sunt urmate de fapte. Mă refer la textele Scripturii care ne învață deopotrivă pe toți și anume: „Credința voastră fără de fapte moartă este“.

Mă întreb cum este posibil ca preoții servind la altar, care propovăduiesc iubirea aproapelui și chiar a dușmanului, iertarea greșităilor noștri de șaptezeci de ori câte șapte, să procedeze tocmai contrari și anume să persecute și să umilească pe credincioșii greco-catolici, urmărind desființarea lor, împiedicându-i să-și țină slujbele și acuzându-i că fac prozelitism?

Această tendință se manifestă și prin lucrările scrise ale unor laici, sărmani necunoscuți, cum este Grigore Nedei, pretins jurist, care a elaborat lucrarea „Biserica Greco-Catolică din

România în perspectivă istorică“, precum și altele apărute după încheierea Comisiei Mixte Internaționale pentru dialogul teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, în sesiunea plenară ținută la Balamand în Liban în perioada 17-24 iunie 1993 cu tema „UNIATISMUL, METODA DE UNIRE A TRECUTULUI ȘI CĂUTAREA ACTUALĂ A DEPLINEI UNIRII“.

La Balamand Biserica Română Unită nu a fost invitată, fiind denumită „uniatism“, cum sarcastic a fost botezată de ierarhii ortodocși în exprimarea documentului, elaborat cu acel prilej. Judecata ei s-a făcut în lipsă. Părintele Liviu Pandrea, de aleasă cultură și spiritualitate, a însoțit acolo pe arhiepiscopul Ioan Robu, capul Bisericii catolice din România. Acesta, deși cunoștea foarte bine istoria Bisericii noastre, imperativul existent la 1700, anul Unirii cu Biserica Romei, documentat în problema discutată, nu a avut o prestație corespunzătoare. Dacă dânsul ar fi prezentat corect situația Bisericii noastre, altele ar fi fost concluziile din documentul amintit. Atunci când părintele Liviu Padrea a dorit să exprime punctul său de vedere, atât de aspru acuzat, arhiepiscopul – după mărturisirea părintelui – l-a strâns de mână, oprindu-l să ia cuvântul.

De documentul încheiat la Balamand, tradus în românește și interpretat de Mitropolitul Plămădeală, prezent la conferință, ierarhia ortodoxă se servește în procesele sale cu Biserica Unită. Astfel, am aflat de acest document depus ca probă la dosar în instanță, pe furiș, lucru admis numai după ce proba respectivă ar fi fost pusă în discuția părților, pentru admisibilitate, ca orice act, ca probă în dosarul litigiului de la Curtea Constituțională, unde susțineam alături de avocatul Petru Pavel interesele pentru restituirea bisericii „Schimbarea la Față“, fosta catedrală de la Cluj.

Am cerut o copie de la avocatul Patriarhiei și deoarece nu avea la el un exemplar, l-am vizitat la biroul său, unde mi-am procurat o copie a Documentului de la Balamand. Împreună cu considerațiile scrise asupra lui, am predat acest document la 21 septembrie 1993 la registratura Mitropoliei din Blaj (înregistrat sub nr. 595/21.IX.1993), la care am anexat și o expunere adresată conferinței episcopilor greco-catolici. În acel timp mă aflam la Blaj în vizită la administratorul apostolic George Guțiu (anexele 9 și 10).

La acest insidios document au răspuns scriitorii de seamă ai Bisericii noastre, între care părintele profesor universitar Ioan M. Bota care mi-a încredințat un exemplar din lucrarea sa pentru multiplicare. Un exemplar din acesta se găsește în anexele acestei lucrări, demn pentru a fi citit și analizat de către toți cei doritori a cunoaște istoria falsificată de unii scriitori ortodocși, între care prof. dr. Mircea Păcuraru de la Facultatea de teologie din Sibiu, care în anii 1990-1991 învăța pe teologii cărora le preda istoria bisericească, după manualul comunist „Istorie a Bisericii Române” scrisă de dânsul, rămasă poate nemodificată până azi. Remarca este a domnului Silviu Alupei care în ziarul „Tinerama” din 10-16 septembrie 1993 pag. 14 publica articolul „Compromisuri” în care arăta că viitorii preoți învăț istoria comunistă. Articolul merită a fi citit pentru valoarea sa documentară (anexa 11).

Profesorul Mircea Păcuraru, om de cultură ortodox, s-a dedat la atacuri sistematice în lucrările sale și în numeroasele articole publicate în „Telegraful Român”, oficiul Mitropoliei Ortodoxe de la Sibiu, cu tendința vădită de a falsifica istoria și a defăima Biserica Unită. Mitropolitul Antonie Plămădeală propagă și el discordia între Bisericile surori. Cu oameni ca aceștia nu se va putea realiza concilierea, iar perspectiva rezultatelor benefice ale ecumenismului pe care credincioșii le așteaptă va apărea după încetarea ideilor propagate de către aceștia.

Biserica Română Unită cu Roma, după ce a luat cunoștință de Documentul de la Balamand, încă la data de iulie cu nr. 405 prin administratorul apostolic George Guțiu, episcop de Cluj și Gherla, adresează o scrisoare Suveranului Pontif Papa Ioan Paul al II-lea, din care citez:

„În numele celor 12 episcopi români greco-catolici întemnițați, dintre care 7 au murit în închisoare, pentru că au acceptat cu supunere sfatul Pontificelui de atunci, de a refuza colaborarea cu comunismul;

- în numele suferințelor pe care frații noștri le-au îndurat și le suportă și azi pentru fidelitatea față de Papă și Biserica Catolică;

- în numele „respingerii” semnificației Bisericii noastre (sublinierea este a mea);

- BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA GRECO-CATOLICĂ NU ACCEPTĂ NIMIC DIN TEXTELE DE LA

RHODOS, FREISING, ARICCIA ȘI BALAMAND ȘI DECLARĂ NULE SEMNĂTURILE PE ACESTE TEXTE;

- fidelitatea Bisericii Române Unite cu Roma Greco-Catolică față de Primatul lui Petru și credința catolică, suntem siguri că are o valoare mai mare decât ecumenismul anticatolic al Bisericii Ortodoxe Române.“

„Sfinte Părinte,

Biserica Română Unită cu Roma Greco-Catolică Vă roagă, cu umilință, să interveniți înainte de orice, pentru ca Documentul de la Balamand să fie oprit și să fie blocate orice hotărâri, până când nu veți avea întâlniri cu episcopii greco-catolici din România“. Aceste întâlniri au avut loc, cu rezultatele așteptate de episcopii noștri, asupra cărora îmi lipsesc documentele.

Scrisoarea se încheie astfel:

„Speranța noastră este în Sanctitatea Voastră; speranța noastră este în colaboratorii Sanctității Voastre; Speranța noastră este în Crucea lui Cristos, pe care o acceptăm cu credință și dragoste“.

Scrisoarea poartă semnătura administratorului apostolic al Mitropoliei Blajului, George Guțiu și a fost publicată în revista „Viața Creștină” nr.20 (90) din octombrie 1993, care apare la Cluj, la cererea multor credincioși, „dorind să cunoască poziția Bisericii Unite cu Roma față de documentul final“, în legătură cu sesiunea a VII-a a Comisiei Mixte Internaționale... de la Balamand – Liban.

Luând cunoștință de scrisoarea ce cuprinde punctul de vedere al Bisericii noastre, credincioșii au primit cu deosebită satisfacție punctul de vedere exprimat. Poziția Bisericii este importantă prin faptul că nu recunoaște nici un text adoptat împotriva ei, și declară nule toate semnăturile depuse pe documentele întocmite, nu numai la Balamand – text neliniștitor, apărut în ultima vreme – dar și pe cele de la alte conferințe care privesc Biserica noastră.

În lipsa separării puterilor în țara noastră, ierarhia ortodoxă obediția puterii și azi, pe care o slujește, a reușit ca prin puterea executivă să determine puterea judecătorească, în toate procesele prin care greco-catolicii își revendică lăcașele de cult, sentințele să fie date întotdeauna în favoarea lor, chiar dacă une-

ori obiectul litigiului a fost altul. Acest lucru s-a petrecut în toate procesele în care am susținut ca avocat interesele Bisericii Unite, la diverse instanțe din București sau alte orașe. Aceeași situație au întâmpinat-o și colegii din provincie.

Această situație duce la concluzia indubitabilă că, la fel cu cele petrecute în vremea ceaușistă, soarta proceselor este determinată dinainte, hotărâtă o dată pentru totdeauna, unitar, de către emanații puterii de după revoluție, în plin consens cu ierarhii ortodocși. S-a ventilat ideea că între aceste două puteri – politică și spirituală, a intervenit o înțelegere de sprijin reciproc în alegerile locale și parlamentare. Și apoi să ne mai mirăm de rezultatul alegerilor, într-o anumită zonă a țării? Eu nu cred însă că pot fi manipulați toți credincioșii ortodocși, chiar dacă s-ar confirma unele înțelegeri.

Despre cele petrecute în interiorul Bisericii Ortodoxe, voi reda în anexa 12 scrisoarea deschisă a venerabilului preot ortodox Boris Rădulescu, publicată în „România Liberă” la pagina Viața spirituală.

Scrisoarea deschisă este adresată Sinodului Bisericii Ortodoxe Române. Fără menajamente, cu o sinceritate remarcabilă, prezintă situația existentă în Biserica Ortodoxă și a conducerii ei de vârf într-o lumină reală, nedezmintită. Face un aspru rechizitoriu la adresa Sinodului și a membrilor săi. Este un document, de care este util să ia cunoștință cititorii din ambele culte, pentru a se vedea în ce stare jalnică a ajuns Biserica națională. Dar cine să țină seama de cele relatate de venerabilul preot, știind că Patriarhul care se retrăsese din scaunul patriarhal la începutul anului 1990, imediat după revoluție, a revenit asupra retragerii la îndemnul puterii postdecembriste, știindu-l obedient, căci cine s-ar fi găsit în locul lui? Azi, cu binecuvântarea conducerii politice, precum și a vechilor susținători din ierarhia ortodoxă de odinioară, conduce destinele Bisericii Ortodoxe în continuare. În acest context nu se poate spune că s-a produs vreo schimbare față de situația existentă înainte de 22 decembrie 1989. Deci toate efectele și concluziile la care ajungem sunt cele ce au urmat și urmează neabătut girul conducător rămas ca moștenire al trecutului.

Pentru a încheia aceste mărturii despre situația de mai sus, repet că ierarhii ortodocși obstrucționează Biserica Unită, în loc

să se ocupe de credincioșii lor de peste Prut, ai căror ierarhi sunt învrăjbiți jurisdicțional. De asemeni uită de frații macedo-români, de cei de pe valea Timocului, de cei din Istria, pe care se pare că i-am pierdut definitiv. Nu întreb dacă „autocefalia” din țară poate ajuta într-un fel grupurile compacte din acele zone ale Banatului iugoslav din zona de război din Bosnia-Herțegovina. Nu întreb, pentru că răspunsul la modul cum ierarhii ortodocși propagă dragostea între frați este dat de atitudinea lor față de Biserica Unită. Bunăvoința afișată este de față, de propagandă și rămân vorbe în vânt promisiunile și angajamentele lor pe care nimeni nu le mai crede azi. Mărturiile pe care le scriu „de visu et de auditu”, deci nimeni nu mă poate înșela pe mine, încercând să susțină contrariul.

Voi continua în altă parte a lucrării despre raporturile dintre cele două Biserici „surori”, când voi arăta etapele și măsurile întreprinse pentru restituirea avutului ce a aparținut Bisericii noastre în București, în care am fost implicat împreună cu alți juriști, având contribuție directă, până azi fără finalitate. Rezultatul negativ nu se datorește celor ce am lucrat, ci din vina conducerii ortodoxe înfrățite cu tovarășii ei de odinioară.

În continuare mă voi referi la alte probleme în care am fost implicat.

12. Constituirea A.G.R.U. în București

În lipsa lăcașurilor de cult, după decembrie 1989 credincioșii din București continuau să participe la slujbele religioase ca și în perioada clandestinității, în case particulare. Liturghiile erau oficiate de preoții: Augustin Ciungan, Eugen Sârbu și ginerele său Liviu Otoi, tânăr și activ. Acesta, în clandestinitate cât și în primele luni după revoluție, a funcționat ca inginer la o instituție de stat. Cu dânsul am activat în strânsă legătură la multe acțiuni, după cum voi avea ocazia să amintesc. În afară de aceștia se mai află în slujba Bisericii Unite părintele Gheorghe Cristescu – în clandestinitate călugăr cu voturi depuse în ordinul Adoratorilor, Ordin nerecunoscut, ca și toate celelalte ordine călugărești, în perioada comunistă. Din corectitudine pentru adevăr, socotesc că este necesar să arăt că dânsul s-a retras din Ordinul călugăresc, din motive pe care eu nu le cunosc. Nu trebuie uitat nici părintele Maxim Boian, care oficia slujbe religioase, cu toate că sănătatea sa era destul de șubredă.

După aproape un an, au apărut în serviciul Bisericii din București preoții călugări franciscani Vasile Mare și Ștefan Tătaru, care în clandestinitate serveau în Bisericile de rit latin. Până la prigoana din 1948, aceștia au fost încadrați în Biserica Română Unită, părintele Vasile Mare la Biserica din str. Polonă iar Ștefan Tătaru împreună cu părintele Dominic Niculăieș în Băniștei, apoi în str. Avrig, despre care am arătat mai înainte.

În lipsa lăcașurilor de cult, prin bunăvoința Arhiepiscopiei romano-catolice, serviciile divine în ritul greco-catolic se oficiuau în capela Sfânta Ana din Cimitirul catolic Bellu și în biserică nou construită a Arhiepiscopiei.

Până la această dată – practică rămasă din clandestinitate – slujbele religioase se oficiuau în casele părinților lui Traian

Suciu, rămase libere după decesul acestora. Menționez că Traian Suciu, de formație jurist, a fost consilier juridic și într-o perioadă procuror, după ce a ajuns la pensie, a studiat în particular teologia și la câțiva ani după revoluție a fost hirotonit preot, realizând un vis al copilăriei, după destăinuirea sa.

La liturghiile oficiate de părintele Augustin Ciungan în casele lui Traian Suciu din str. Prahova, participau credincioșii dintr-o anumită zonă, îndeosebi cei care puteau ajunge cu mijloace de transport în comun până în Bucureștii Noi.

Acolo s-a născut ideea grupării și stabilirii unei identități oficiale. În grupul care creștea neconținut încât umplea spațiul casei până la refuz, după liturghie făceam schimburi de idei cu privire la acțiunile viitoare. În efervescența acestei atmosfere, m-am implicat cu desăvășire, în calitatea ce o aveam de avocat al Bisericii înainte de perioada comunistă. Mi-am pus la dispoziție toată experiența dobândită în zeci de ani în serviciul Bisericii chiar de la început, împreună cu alți credincioși, între care enumăr pe avocatul Dr. Eugen Pop, Ioan Suciu, Traian Suciu, colaboratori principali, lector universitar Ioan Făgetean, prodecan la una din facultățile de la Politehnică, și Ioan Dăneț. Eugen Pop îmi era veche cunoștință, iar pe ceilalți i-am cunoscut după revoluție, la slujbele religioase. Cu colonelul în rezervă Ioan Suciu, devotat colaborator, am rămas în relații de strânsă prietenie.

La schimbul de idei întreg grupul era cuprins de entuziasm, devotament și abnegație, fiecare străduindu-se să aducă câte o sugestie cât mai laborioasă, în slujba Bisericii reînviată, pentru reorganizarea ei în Capitală. Este important de știut că în acele momente fără îndrumări din partea conducerii Bisericii, nu ne-a fost deloc ușor să găsim calea de urmat.

Într-una din acele zile după liturghie, am adus la cunoștința credincioșilor dorința de a reînființa Asociația Generală a Românilor Uniți, prescurtat A.G.R.U., filiala București, citindu-le proiectul actului constitutiv și al statutelor, fiind de față părințele Augustin Ciungan. Am cerut participanților să formuleze sugestii și propuneri privind conținutul documentelor prezentate. Credincioșii au răspuns cu entuziasm – întrucât organizația s-a pus sub egida Bisericii Române Unite. Astfel s-a constituit comitetul de inițiativă în consens cu credincioșii participanți. În zilele ce au urmat am definitivat documentele, după care am

obținut avizul de la Departamentul Cultelor, pentru înregistrarea ca persoană juridică. Menționez că acolo ni s-a impus că Asociația nu se poate numi A.G.R.U. ci numai Asociația Românilor Uniți – A.R.U., invocându-se motivul că nu este generală, pe țară, ci numai locală, în Capitală.

Am redactat statutul după modelul statutelor A.G.R.U.

Am considerat că este util să dau unele amănunte pentru a fi cunoscute.

Statutul A.R.U. din București a fost adaptat la condițiile timpurilor pe care le trăim. Statutul vechi al A.G.R.U. -ului a fost adoptat la Congresul General care s-a ținut la Blaj în ziua de 23 iunie 1929, președinte fiind Dr. Valer Pop, fost ministru, iar secretar Dr. Augustin Popa, profesor la Institutul teologic din Blaj. Acel statut a fost aprobat la Conferința episcopilor greco-catolici ai Provinciei mitropolitane de Alba Iulia și Făgăraș, ținută la Blaj la reședința Mitropoliei în ziua de 24 noiembrie 1929. Ulterior, la 10 ianuarie 1930 a fost aprobat și semnat de către Dr. Vasile Suci, arhiepiscop și mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș. Câtă diferență față de modalitatea constituirii A.R.U.-ului nostru! Nouă ne-a lipsit orice directivă, chiar conducere, deoarece I.P.S.S. Todea ne-a binecuvântat, autorizându-ne să facem ceea ce este în favoarea Bisericii, că nu ne va „trage de urechi”, deci nu era nici un cadru de conducere constituit, căruia să ne putem adresa.

Redactarea actului constitutiv și a statutului, după cum reiese din cele arătate mai sus, nu a suscitat probleme, cu care părințele A. Ciungan a fost într-un tot de acord, desemnând personal compunerea comitetului astfel: Vasile Marcu, Președinte, Eugen Pop, vicepreședinte, Ioan Suci, secretar, Ioan Deaș și Ioan Făgetean membri iar Traian Suci, casier.

Este de menționat că adunarea de constituire a avut loc la începutul lunii aprilie 1990, înainte de înființarea A.G.R.U.-lui central de la Cluj. Din acest motiv în articolul 16 din statutul nostru am prevăzut: „A.R.U. se constituie ca o filială a A.G.R.U., atunci când aceasta va fi constituită”. În cazul nostru a apărut întâi mlădița și ulterior tulpina. Cererea de acordare a personalității juridice a fost soluționată în Camera de consiliu a sectorului I București, instanță la care se înregistrează toate asemenea asociații. Sentința civilă nr.1425/30 mai 1990 a acor-

dat personalitate juridică A.G.R.U.-ului dată în dosarul cu nr.1438/1990 P.J. și a stabilit – după cum cerusem – sediul provizoriu al asociației noastre la locuința avocatului Eugen Pop în str.Ilfov nr.1, Bloc B, etaj I, ap.2, sectorul 5, București.

Doamna și domnul Pop au înțeles ca în acest fel să ajute Biserica cu un prețios act gratuit de abnegație, care n-a fost răsplătit decât de deranjul participanților la numeroasele ședințe ce au avut loc în apartamentul lor. Acolo s-au luat multe hotărâri importante și s-au întocmit acte în favoarea Bisericii, între care documentele privind acțiunea de identificare și inventariere a fostelor bunuri – nu puține la număr – pe care le-a avut Biserica, și care au fost jefuite de stat și Biserica Ortodoxă Română.

Pentru generosul gest al familiei Pop credincioșii datorează toată recunoștința lor, precum și a mea.

Statutul A.R.U. prevede scopuri dintre cele mai nobile precum:

- susținerea, apărarea și realizarea tuturor intereselor Bisericii Române Unite greco-catolice;
- sprijinirea instituțiilor de caritate, lăcașuri de cult și caselor parohiale;
- purificarea vieții spirituale și intensificarea educației religioase a membrilor;
- îndrumarea credincioșilor potrivit eticii creștine, în sentimentul iubirii de neam și patrie;
- combaterea curenților sociale și religioase cu caracter antinațional.

Înainte de constituirea A.G.R.U. la 3 aprilie 1990, în convorbirea telefonică cu părintele Tertulian Langa de la Cluj, i-am adus la cunoștință inițiativa constituirii Asociației la București. Domnia sa mi-a spus că va merge la I.P.S.S. Todea, pentru întocmirea statutului A.G.R.U.-lui, iar noi să-l întocmim cum apreciem, pentru înregistrare locală, urmând ca la nevoie să fie completat ulterior, pentru a deveni filială a A.G.R.U.-lui cu sediul la Cluj. În această idee am înregistrat local statutul nostru, ce prevedea în art.16 cele menționate mai sus, din necesitatea de a ne prezenta în fața autorităților din Capitală, spre a suplini vidul de conducere ivit uneori. Din lipsa unei conduceri competente în Capitală, Biserica noastră nu putea fi reprezentată la diferitele activități importante la care era invitată, unde trebuia să-și susțină punctul de vedere.

Pentru îndeplinirea scopurilor înscrise în statutul A.R.U. am avut în vedere întocmirea în viitor a unui regulament inspirat din cel vechi al A.G.R.U. care să fie adaptat la cerințele actuale.

Din copia ce posed după regulamentul aflat la Biblioteca Academiei Române – fond de carte I 1164717 – rezultă că el a fost votat la Congresul General ținut la Oradea în ziua de 22 noiembrie 1931 sub președinția Dr. Gelu Egri, secretar fiind tot Dr. Augustin Popa, care l-au semnat.

Regulamentul este deosebit de interesant. Din el emană pregnant o atmosferă religioasă, care a inspirat activitatea conducătorilor, intelectualilor și credincioșilor în acele vremuri. Spre a nu se pierde idealurile uman-creștine perene, cred că este absolut necesar și util ca cei în drept și răspunzători de viața spirituală în societate, să se preocupe de a renaște și a redobândi acest neprețuit tezaur de gândire creștinească.

Am socotit că este timpul și că nu e prea târziu, ca cei ce au sarcini în Biserică, să se preocupe de această problemă, motiv pentru care am adresat scriitori factorilor de răspundere, îndrăznind a arăta situația existentă în Biserică și în comunitatea credincioșilor din București. După semnalele primite, am înțeles că sugestiile trimise de mine, fie din partea A.R.U. sau personal, au ajuns la factorii de răspundere, dar au rămas fără efect, cu excepția a două cazuri majore pentru Biserică, despre care voi menționa mai târziu și anume: anularea convenției de înstrăinare a bisericii din str. Acvila și caselor parohiale, precum și recunoașterea Congregației Inimii Neprihănite.

Încercând a face o comparație între conducătorii și membrii A.G.R.U. de azi cu cei din vremea amintită, miza este net favorabilă celor de atunci, deși izvorul spiritual al credinței este același, neschimbat. Fără a scuza situația prezentă, cauzele sunt multiple. Mai întâi o perioadă de peste 45 de ani trăită într-un climat îndeobște cunoscut de teroare, ce a determinat crearea unui vid, prin eliminarea oricărei gândiri și preocupări de spiritualitate religioasă. După revoluția din 1989 s-a desfășurat o insuficientă pastorație, datorită lipsei de conducători spirituali pregătiți pentru aceasta, întrucât cei vechi au dispărut și senectutea celor în viață nu mai poate susține forța morală și biologică necesare. Cei crescuți azi sunt lipsiți de experiența apostolatului.

Revenind la înaltele idealuri, aplicarea textului statutului A.G.R.U. și îndeosebi a regulamentului, constituie o bază temeinică pentru a organiza viața noastră spre orientări noi în făurirea ansamblului de trăire creștină în viața de toate zilele, sub egida Bisericii.

Comitetul A.G.R.U. și-a propus de la început – printre altele – atragerea de persoane dintre cele mai luminate ale intelectualității din București la mișcarea novatoare din comunitatea noastră și, în general, a tuturor credincioșilor, care să ajute cu mai multă eficiență la renașterea Bisericii noastre. Mi-am dat seama de rezultatele frumoase ce s-ar fi putut obține cu sprijinul unor scriitori, intelectuali la vârf sau dintre personalitățile politice de confesiune greco-catolică, deoarece în gândirea mea nu m-am socotit ca cel mai competent să conduc A.G.R.U. E suficient să amintesc doar câteva nume, pe scriitorul și academi-cianul Gabriel Tepelea pe care l-am întâlnit în fiecare duminică și sărbătoare în Catedrala Sf. Iosif în perioada comunistă, unde probabil participă și azi la sfintele slujbe. Apoi pe Ioan Lup, vicepreședintele Senatului, ambii greco-catolici. Pe doctorul Ioan Orha, șef al secției de cardiologie la Spitalul Fundeni unde i-am făcut o vizită, pe Dr. Ovidiu Bojor, publicist și geolog de renume internațional, la care am fost cu părintele Eugen Sârbu la sfințirea casei de Bobotează, pe însuși Dr. Teofil Pop, fost ministru de justiție, apoi președinte la Curtea Supremă de Justiție, cu care am stat de vorbă de câteva ori. El este acum ortodox, trecut de la greco-catolici de circumstanță și nu cred că a uitat viața spirituală din tinerețe. Pe scriitorul Ion Brad, fiu al Blajului – cu toate rătăcirile lui din epoca ceaușistă –, dorește desigur să-și facă penitența prin Biserica noastră. Să-i pomenesc pe: Mihai Hetco, publicist, născut în Blaj dintr-o ferventă familie greco-catolică, pe Costa N. Aurel, fost procuror în cadrul Procuraturii Generale, absolvent al școlilor Blajului, pe avocații Ioan N. Dobrin și Suci Gheorghe. Pe toți cei de mai sus i-am contactat în diverse probleme, urmând să-i reîntâlnesc pentru a le solicita să desfășoare activitate în cadru A.G.R.U. Personal, m-am retras din conducerea asociației înainte de împlinirea unui an, înțelegând dorința tinerilor, să le dăm posibilitatea să se implice în conducerea asociației. Ceea ce a urmat voi arăta în continuare.

13. Dezbinarea din Vicariat și cauzele ei

Când s-a făcut alegerea noului comitet al A.R.U., au fost respinse orice propuneri de a coopta în conducere persoane capabile, care în prealabil acceptaseră colaborarea la asemenea activități.

Din păcate – ca urmare a unor vederi înguste, manifestate de unii credincioși și chiar de preoții Vasile Mare și Augustin Ciungan, care au prezidat adunarea de alegere a noului comitet A.G.R.U. – s-au respins propunerile ce le-am făcut, pentru a fi aleși în organul de conducere unii dintre distinși intelectuali menționați mai sus. Eliminându-se calea normală a propunerilor de candidați de către credincioși, părintele Mare a supus spre aprobare o listă cu persoanele pe care le-a apreciat dânsul că merită să fie în conducerea A.G.R.U.

Cei propuși și aleși sunt persoane ne semnificative și fără experiența necesară, pentru a realiza ceea ce trebuie făcut. Cu acel prilej s-a omis să se aleagă comisii de cenzori, timpul scurgându-se cu discuții străine de problemele pentru care a fost convocată adunarea.

Comitetul ales în anul 1993, cu nerespectarea statutului, n-a mai convocat nici o ședință în plen a membrilor asociației, până în luna aprilie 1995, pentru a face o dare de seamă a activității sale. De data aceasta adunarea generală s-a ținut în Biserica Maica Domnului, într-o duminică după Sf. Liturghie, când consider că nu era timpul și nici locul potrivit pentru a se putea discuta ceea ce trebuia să se discute asupra realizărilor și propunerile pentru activitatea viitoare.

La adunarea ce a avut loc în biserică, președintele, inginer Laurențiu Moisin – fără pregătire corespunzătoare – a citit, mai mult a vorbit, – o dare de seamă după mai multe notițe incoerente,

scuzându-se că n-a putut face nimic din lipsă de colaborare, mărturisind cu tristețe situația precară existentă în comitet și în asociație. La data respectivă – așa cum trebuia să rezulte din darea de seamă – nimeni nu știa câți membri sunt înscrși, câți au plătit cotizația sau câți restanțieri sunt, care este situația patrimoniului. Cei prezenți nu au avut de unde să afle astfel de date deoarece, după afirmația sinceră a președintelui, s-a omis alegerea comisiei de cenzori. Situația existentă a asociației este perpetuată de la vechiul comitet condus de domnul Ioan Făgetean, care a fost ales în februarie 1991, după ce comitetul condus de mine, la propunerea mea, s-a retras spre a face loc la conducere tinerilor. Comitetul condus de dl. Făgetean nu a convocat nici o adunare pentru a prezenta o dare de seamă în fața alegătorilor săi. În ședința din anul 1993 când s-au refuzat propunerile candidaților de nădejde pentru destinele asociației, s-a prezentat atunci o dare de seamă scrisă, cu minime rezultate, pozitivă.

După cum am arătat, personal am considerat că nu eu sunt cel mai îndreptățit să reprezint conducerea credincioșilor uniți într-un astfel de organism atât de important în viața Bisericii noastre.

Am considerat că din conducerea asociației ar fi ideal să facă parte cât mai mulți intelectuali de seamă. L-am propus pe domnul Făgetean, care a dezamăgit așteptările nu pentru slabele realizări, cu excepția participării – nu singulară – la restaurarea Bisericii greco-catolice, ci pentru activitatea sa în folos personal. Mă refer la vila de odihnă ce și-a construit-o la Pârâul Rece, unde m-a invitat să o văd, dar am refuzat. Spre a nu uita, voi aminti un fapt din care rezultă eschivarea sa de la activități concrete. Cu ocazia inventarierii și identificării bunurilor avute de Biserica noastră în Capitală, a fost rugat și l-am rugat să facă o schiță de mână a unui teren pe care-l văzusem împreună cu dânsul, părintele Ștefan Tătaru și Eugen Pop. Domnul Făgetean n-a făcut schița nici până azi, deși dânsul era mai indicat fiind prodecan la Institutul Politehnic.

Dânsul fiind prea preocupat de interese personale, cât și inginerul Laurențiu Moisin, nu sunt cei mai indicați de a reprezenta intelectualitatea credincioșilor noștri din Capitală, pe care n-au reușit – fie din lipsă de interes sau preocupare – să-i asocieze la acțiunile asociației în cât mai mare număr.

Cele petrecute la alegerea comitetului A.G.R.U. sau altor comitete sunt simptomatice. Propunerile de candidați, deși tineri, cu experiență, competență și capabili, sunt respinse cu toate că au o carte de vizită remarcabilă. Citez propunerea făcută pentru alegerea medicului Bogdan Streza de la Spitalul 2 C.F.R., președinte al unei asociații medicale, bine pregătit, cu experiență și cunoscut în cercuri largi ale credincioșilor catolici, practicant al credinței noastre, ca și odinioară tatăl său, dr. Viorel Streza și maica sa, pe care i-am cunoscut. Propunerea a fost respinsă de părintele Vasile Mare pe motiv că nu este cunoscut. Cine să-l cunoască? Ei, oameni lipsiți, nu de pricepere, ci de un orizont mai larg și de intuiția evenimentelor, cu efecte benefice pentru comunitatea noastră?

Alt exemplu ce demonstrează lipsa de orizont și perspicacitate a celor răspunzători de conducerea Vicariatului este cel petrecut cu ocazia alegerii comitetului parohial și în premieră a unui consiliu vicarial, în care am figurat primul pe lista întocmită în prealabil, ca și în cea pentru alegerea comitetului parohial, de persoane necunoscute de cei prezenți la adunarea credincioșilor. După anunțul făcut în biserică, cu două săptămâni înainte, trebuia să participe numai bărbații, nu și femeile. Motivele acestui punct de vedere nu se cunosc. La adunare au participat însă și femeile, căci ședința s-a ținut în biserică, după celebrarea liturghiei, și așa prelungită din cauza aprecierilor lungi de câte 40-50 minute. Din această cauză mulți credincioși se îndepărtează de Biserică și refuză să mai vină la slujbele religioase de la Biserica Acvila.

În acea ședință, unde din cauza unora nu s-a putut discuta despre realizările vechiului comitet și asupra propunerilor de alegere a unui nou comitet, ședința a fost de mântuială. Credincioșii nu s-au lămurit cu nimic, privitor la ceea ce se preconizează a se construi pe terenul din jurul bisericii, asupra situației materiale și activității depuse până atunci, deoarece din darea de seamă făcută și în parte citită de domnul Făgetean, nu s-a reținut nimic.

Listele pentru comitetele parohiei și vicariatului au fost întocmite mai înainte – ca în trecut – cu prilejul alegerii comitetului A.G.R.U. Propunerile făcute pentru alți candidați au fost respinse și cu mare greutate și stăruință au fost admiși: domnul

Vasile Caliani ce locuiește lângă biserică, om cu multă experiență, jurist și economist, fost funcționar superior la Banca Națională, fiu al distinsului profesor Augustin Caliani, fost director la Liceul de băieți „Sf. Vasile“ din Blaj, precum și domnul col. rez. Ioan Suciș și avocatul Dr. Eugen Pop, împreună cu care am reușit să preluăm Biserica Acvila. Domnul Ioan Suciș a fost cel care a întocmit inventarul bunurilor aflate în Biserică și casele parohiale, ca unic document la preluarea acestui lăcaș de cult.

Mă întreb cine și ce fel de interese are în dezbinarea dintre cei care conduc destinele vicariatului, pentru că toate comitetele sunt puse sub ascultarea și jurisdicția spirituală a Vicariatului General din București? Or, este inadmisibil să nu se țină seama de propunerile făcute de persoane care au multă experiență de viață, profesionalism, când acestea fac propuneri, se exprimă cu toată responsabilitatea, datorită integrității ținutei lor. Asemenea practici nu duc la bune rezultate. Pentru a infirma acest fenomen am exprimat dezacordul scris adresat părintelui vicar, părintelui Mare, cât și mitropolitului, după cum se poate citi în anexa 13.

Lucrurile menționate par a fi mărunte dar ele arată o stare de lucruri, la care se adaugă altele mai semnificative, întâlnite în viața credincioșilor și care au dus la o stare de spirit nesănătoasă, precum și la lipsa de angajare a multora dintre credincioși. În loc ca numărul credincioșilor să crească și să umple biserica și celelalte lăcașe de cult, unde preoții noștri celebrează Sf. Liturghie – cu excepția comunității de la părintele Sârbu – numărul acestora scade. În orice caz, numărul celor ce frecventau Biserica Acvila la început nu a crescut, ci dimpotrivă.

Asupra altor cauze pe care le-am adus la cunoștința ierarhiei, fără a fi survenit vreun reviriment, spre durerea unora dintre noi, voi mai reveni.

Îndată după constituirea A.G.R.U., primul comitet, cu toate greutățile ivite, a lipsei oricărui ajutor, sfat sau îndemn de orice natură, s-a implicat în cele mai variate acțiuni. Am înțeles că Biserica noastră trebuia să fie prezentă la toate acțiunile ce o interesau, sperând să nu fim „trași de urechi“, după cum ne îndemna Eminentă Sa, căci sfaturi n-a avut de la cine să primească.

Amintesc două dintre cele mai importante acțiuni:

- preluarea de către un grup de credincioși, printre care și subsemnatul, a singurei Biserici ce o avem în Capitală, care a fost a cultului nostru – „Maica Domnului“, din str. Sirenelor, colț cu Acvila. Despre acest eveniment și alte probleme ivite după retragerea noastră din comitet, voi mai reveni;

- identificarea și inventarierea împreună cu părintele Ștefan Tătaru și avocatul Eugen Pop a bunurilor Bisericii din perimetrul Capitalei, preluat de stat și Biserica Ortodoxă. Această acțiune și participarea la ședințele comisiei mixte instituite de guvern, precum și urmărirea lucrărilor la nivelul comisiei centrale au durat timp de doi ani.

Este de notat că lucrările, intervențiile scrise și memoriile, o dată începute, trebuia să le continuăm, chiar după ce împreună cu Dr. Pop ne retrăsesem de la conducerea A.G.R.U., așa cum am arătat. Eram abilitat în baza delegației date de Vicariat, de Eminența Sa cardinalul Todea și apoi, după îmbolnăvirea sa, de către administratorul apostolic, episcopul George Guțiu, pentru a mă ocupa de problemele juridice ale Bisericii.

Cine era să o facă? Tinerii își vedeau de treburile lor personale, alții fiind nepregătiți total în rezolvarea multiplelor probleme ale Bisericii, situație determinată de cei peste 45 de ani de dictatură comunistă.

La lipsa de pregătire și experiență s-au adăugat, de la început până azi, ambiții personale, veleități și aroganța ce încalcă bunul-simț în majoritatea cazurilor. Această situație a ieșit în evidență și cu ocazia constituirii A.G.R.U., în sânul adunării ținute la locuința lui Traian Suci. Au început critici „neconstrucitive“ – cum se obișnuia să se spună, – ivite din partea unor tineri, îndeosebi din partea a două surori, fiicele unui demnitar dintr-un partid istoric, din care a demisionat, probabil pentru a nu împiedica promovarea tineretului pregătit și cu vederi noi în conducerea partidului, el fiind la o vârstă înaintată. Acest motiv a determinat gestul său, bine primit și neregretat, deoarece nu i se simte lipsa, precum și pentru faptul că fiicele sale n-au fost promovate în funcții de partid. Pe una din fiicele sale a reușit să o trimită cu o bursă în Belgia, unde între altele a făcut și studii în domeniul ziaristicii, ce i-ar putea fi de folos, dacă ar abandona unele atitudini negativiste. Știu că în perioada studenției, când

ne-am cunoscut, a activat în cadrul tineretului universitar, de unde a fost marginalizată, neputându-se adapta la cerințele grupului. Tot așa nu s-a acomodat nici în grupul credincioșilor noștri, dintre care unii erau chiar cu pregătire superioară ei.

S-a observat și neadaptabilitatea la grup a unor tineri pentru acțiuni concertate și oricâtă bunăvoință sau răbdare s-ar manifesta, acestea rămân fără efect. Astfel de cauze, pe lângă altele, contribuie la lipsa de unitate între credincioșii din Capitală. Caracterul acestor persoane se dezvăluie prin ambiții deșarte, aroganță, veleitarism de conducători, fără a avea experiența necesară unuia care să fie în măsură să conducă grupurile în societate și mai ales în viața creștină.

În urma celor arătate și în perspectiva evenimentelor următoare, A.G.R.U. din București are toate șansele – deloc favorabile – să ajungă o tristă grupare, înregistrată în cadrul persoanelor juridice fără nici o eficiență, dacă nu se vor găsi oameni cu competență și dăruire care s-o scoată din situația în care a ajuns.

14. Impedimente din partea clerului

În timpul cât am condus ședințele A.R.U. și cele ale comitetului parohial, am avut nenumărate impedimente din partea vicarului, dar mai ales din partea parohului Ștefan Tătaru, care nu admitea transparența cu privire la activitățile desfășurate pentru renovarea Bisericii și caselor parohiale, precum și la inventarierea donațiilor și ajutoarelor primite de la diverse societăți caritabile.

La început, îndată după preluarea Bisericii „Maica Domnului” – așa cum am arătat – părintele Ștefan Tătaru s-a oferit din proprie inițiativă să meargă să achiziționeze material lemnos, din nu știu ce localitate. Bani erau din donațiile credincioșilor și fondurile A.G.R.U., constituite în același mod din cotizațiile membrilor, pe care i le-am pus la dispoziție, deși părintele Tătaru dispunea de bani suficienți pentru a procura materialele de care avea nevoie. La înapoierea sa, am observat stivuită în dosul casei parohiale o grămadă de materiale, în cantitate mai mare decât necesarul ce trebuia pentru renovarea preconizată. Această părere a fost exprimată de inginerii specialiști dintre credincioșii noștri. Este de notat că sfinția sa – pe care personal l-am apreciat ca „un bun diriginte de șantier”, cum altul nu era – s-a eschivat să ne spună ce cheltuieli a făcut. La insistențele mele s-a enervat și a refuzat să prezinte cel puțin oral costul aprovizionării făcute.

Cu altă ocazie, când trebuia să întocmim darea de seamă asupra situației financiare a parohiei, întrucât singur încasa cotizațiile credincioșilor, pentru care este adevărat că elibera chitanțe din chitanțierul ce era în posesia sa, a refuzat să dea relații asupra situației financiare.

Modul de lucru cu dânsul era greoi, iar comitetul parohial, departe de a-și putea exercita atribuțiunile, trebuia să răspundă

de patrimoniul parohiei, împreună cu parohul, deoarece comitetul are calitatea de persoană juridică. Comportamentul său a fost același și față de donațiile făcute pentru Biserică de către cei din afara țării. Despre aceasta voi reveni.

Îmi amintesc de o scurtă convorbire cu I.P.S. Ioan Robu, cu privire la modul cum ne descurcam și despre lucrările ce se fac la „Acvila”. Fără a fi amintit de persoanele implicate, arhiepiscopul mi-a spus: „Cu părintele Tătaru este foarte greu să colaborezi”. Bineînțeles că nu am făcut niciodată caz de această apreciere, în tot timpul cât am lucrat cu părintele Tătaru.

Cu privire la ajutoare, într-o ședință a comitetului A.G.R.U. pe care o prezidam, am propus să se numească un grup dintre credincioși, care să întocmească un tabel al tuturor celor săraci dintre credincioșii noștri din București, care au nevoie de ajutoare. La distribuirea acestora, să se țină seamă de ordinea de pe tabel și să se înceapă cu cei mai nevoiași. Totodată, ca sarcină specială, grupul numit să ia în primire ajutoarele sosite, pe care să le inventarieze. Părintele vicar, care era așezat pe scaun lângă mine, s-a opus energic, susținut și de inginerul Ioan Dăneț, care în mod vehement a afirmat că această măsură ar provoca un haos. Propunerea făcută de mine nu a fost acceptată, cu toată nedumerirea celor de față, fără să fie combătută cu argumente. Opoziția exprimată de cei de mai sus, fiind promptă, credincioșii nu au mai discutat asupra propunerii. Urmarea a fost că într-adevăr în lipsa grupului și a unei evidente, care să menționeze persoanele și ajutoarele distribuite – ce n-au fost puține –, după cum voi arăta, s-au distribuit fără rânduială, cum s-au exprimat unii, ivindu-se și reclamații. Pe nevoiașa care mi s-a plâns că a fost nedreptățită am recomandat-o ulterior părintelui Sârbu, care fiind mai înțelegător i-a satisfăcut cererea. Am spus că ajutoarele n-au fost puține, ci chiar multe. Ele au umplut o cameră a caselor lui Traian Suci din Bucureștii Noi, fiind aduse acolo de un grup de italieni, chiar în timpul liturghiei, la care au asistat și ei cu multă pioșenie. Alte ajutoare au umplut cele două camere ale lui Ioan Dăneț, fiind necăsătorit. Pentru a mă convinge despre aceasta, l-am rugat să-mi dea ceva alimente, pentru a le duce surorii mele la Breaza, care are o pensie lunară de 600 lei, pe care eu o ajutam. Domnul Ioan Dăneț, amabil, le-a lăsat să le iau de la vecinii lui de apartament. Aceștia, fiind în

bune relații cu domnul Dăneț – fără să-i întreb, ei fiind ortodocși – s-au mirat de mulțimea ajutoarelor care au umplut cele două camere ale acestuia.

Într-o ședință a comitetului – ce se ținea atunci săptămânal – s-a propus să nu mai primim decât numai anumite ajutoare, căci nu avem spații de depozitare. Am propus ca unele lucruri să fie depozitate în mansarda caselor parohiale, ceea ce preoții au acceptat, iar altele în garajul locuinței domnului Eugen Pop – ce nu era ocupat – la care acesta s-a opus. A acceptat după ce l-am convins că nu este bine să refuzăm ceea ce primim de la străini. Din ajutoarele sosite pentru a fi depozitate la domnul Pop a fost încărcată o camionetă plină, care a fost dusă la comunitatea părintelui Eugen Sârbu. Acestea s-au petrecut înainte de a se face arondarea credincioșilor pe parohii și de a lua ființă Caritasul greco-catolic, în care am fost implicat numai în ceea ce privește redactarea statutelor, asupra cărora voi reveni.

Până la constituirea Caritasului, donațiile s-au împărțit cu bună-credință de către cei ce le aveau în păstrare și mărturisesc că nu bănuiesc pe nimeni dintre ei că ar fi profitat în mod nedemn de ajutoare.

Unii probabil mă vor condamna, considerând că cele arătate sunt lucruri prea mărunte pentru a fi dezvăluite. Dar înțeleg că nimic nu trebuie ascuns cititorului, din ceea ce nu este în ordine făcut. Au fost unele fapte, care mi s-au adus la cunoștință de către cei nedreptățiți, ca fiind omiși de la ajutoare. Ulterior, după posibilități – cu colaborarea deținătorilor de bunuri – au fost satisfăcuți și aceștia. Astfel de nereguli și altele au născut nemulțumiri și suspiciuni între credincioșii interesați de felul cum s-au distribuit ajutoarele.

Modul cum s-au împărțit ajutoarele a creat o stare în general de nemulțumire, o stare de spirit nesănătoasă între credincioși.

Aceste împrejurări, starea de spirit, la care s-au adăugat altele, de la început și până azi, au creat și au caracterizat situația comunității noastre din București.

Un observator de bună-credință și interesat de destinele Bisericii din care face parte, fără să fie membru al cinului preoțesc, are voie să-și dezvăluie sincer părerile, fără a greși? Adeseori în meditațiile mele am voit să renunț a așterne pe hârtie greșelile observate, deoarece gândesc că: „Erare humanum

esse“. Dar fiindcă ele persistă și că „perseverare diabolicum“, am decis să continuu a le dezvălui, pentru ca cei ce ne cunosc, să nu creadă că suntem așa de „buni“ și „sfântoci“ – cum se spunea la Blaj în tinerețile mele despre unii – după cum părem.

E mai bine, am gândit, ca cei ce ne cunosc cu adevărat să nu urmeze exemplul nostru, decât numai în cele ce li se pare că sunt cu adevărat conform moralei și adevărului creștin, iar pe cele rele să le condamne. Doresc cu tot dinadinsul ca și eu să fiu judecat după intențiile bune ce le am, iar pentru cele ce nu convin cititorului, accept să fiu judecat după cum se cuvine.

Înainte de ideea societății „Caritas“ în anii 1990-1991, în cadrul Bisericii noastre, majoritatea ajutoarelor soseau la Caritasul Arhiepiscopiei catolice, deși cele mai mari nevoi le aveau Biserica și credincioșii noștri din București. Nimeni din conducere nu s-a gândit la organizarea și recunoașterea legală a unei asemenea organizații și în cadrul Bisericii noastre, din cauza unor preocupări mărunte – ca și cele arătate mai sus – și, ca urmare, primirea de ajutoare se făcea la întâmplare. Noi nu eram cunoscuți de către străini – tot din vina noastră – deși ei voiau să ajute pe cei nevoiași. În cazul acesta ajutoarele se scurgeau – și pe bună dreptate – la Caritasul Arhiepiscopiei catolice, bine organizat, cu relații la Viena – centrul important pentru asemenea activități.

La rugămintea domnului Ion Făgetean care auzise despre acel organism, am telefonat fiului meu din Germania, rugându-l să se intereseze cum putem deveni membri. Acesta mi-a comunicat toate datele necesare pe care le-am remis solicitantului. Cui îi trebuiau aceste date nu știu, însă situația în ce ne privește a rămas aceeași.

În această perioadă soția domnului Făgetean – trebuie să recunosc că este o persoană activă, cu multă imaginație, putându-se descurca în multe – s-a „introdus“ la Caritasul catolic, unde a lucrat o perioadă de timp. De acolo a fost nevoită să plece, fără a fi dorit aceasta. Fiind nemulțumită a făgăduit că îi va „plăti“ într-un anumit fel domnului inginer Emanoil Cosmovici, un om integru și corect, ceea ce a reușit dar, datorită calităților sale, Emanoil Cosmovici a fost luat la Arhiepiscopie în funcția de consilier economic. La Caritas în locul său a fost numit un preot catolic, care conduce asociația tot așa de bine ca și antecesorul său.

O credincioasă pe care uneori o duceam cu mașina la Biserica „Acvila“, vecină cu familia Făgetean, mi-a destăinuit fără a fi întrebată, vorbind de toate ca unele femei, că aceasta și-a înregistrat o firmă și a deschis un magazin în garaj, pentru vânzarea unor lucruri. Am socotit că, profitând de libertatea de după revoluție, fiecare are voie să facă, după posibilități, orice fel de negoț permisibil.

Domnul Făgetean cu care aveam în primele luni după revoluție dese contacte la mine acasă, pentru lucrările de identificare și inventariere a bunurilor Bisericii noastre, mi-a propus să cerem în folosul fiecăruia dintre noi, să ni se repartizeze o suprafață de circa 1000 metri pătrați, pentru construirea de case de odihnă la munte și la mare, plătind un leu – am zis bine – pentru fiecare metru pătrat. Am refuzat din capul locului, fiind stupefiat de astfel de propuneri și planuri utopice, despre care nu am mai discutat niciodată.

În anul 1994, deci după patru ani de la discuția respectivă, întâlnindu-ne întâmplător la Sinaia, m-a invitat să-i vizitez vila pe care a construit-o la Pârâul Rece. I-am refuzat invitația. Părintele Traian Suciuc care a fost în vizită acolo, mi-a relatat despre măreția acelei spațioase construcții care era terminată. Cert este că la audiența ce am avut-o la 5 octombrie 1992 la cardinalul Todea, am fost întrebat despre o anumită activitate a dlui Făgetean. I-am răspuns că pe vorbe nu se poate pune nici un temei.

La problemele abordate la audiența menționată voi reveni, având ca obiect probleme speciale, de organizare, privitor la situația Bisericii noastre. Eminența Sa a notat în agenda personală problemele pe care le-am arătat.

Nemulțumirile și criticile credincioșilor cu privire la organizarea pelerinajelor precum și la costul lor, au determinat o altă cauză a dezbinărilor între credincioși. Una dintre credincioasele propuse – fiică de preot – care nu fusese niciodată la Roma a fost înlăturată de pe listă, după ce inițial fusese acceptată. Este cazul profesoarei Marcela S., cu multe inițiative în Reuniunea Mariană. S-au făcut și favoruri, oferindu-se transport gratuit unui preot. Întreb: costul călătoriei sale urma să fie suportat de ceilalți participanți? Preotul n-a acceptat, dar oferta a fost făcută unui alt preot, care a fost de acord să participe la pelerinajul de la Lourdes, în Franța și la Roma.

Cu îndrăzneală și perseverență continuă se pot obține realizări, prin care familia Făgetean s-a distanțat de comunitate. La toate acestea s-au adăugat și alte fapte mărunte față de unii credincioși, cu fiecare în parte. S-a ajuns până acolo, încât cei nemulțumiți de această familie au decis să meargă la Sfintele slujbe în alte locuri, numai să nu se mai întâlnească. Este cazul doamnei Aurora D., fiică a harnicului și neostoitului preot originar din comuna mea natală. Acesta are merite deosebite, prin întoarcerea credincioșilor din cel puțin trei parohii la religia greco-catolică (Taumi, Cenade, satul scriitorului Agârbiceanu, și Lunca).

În decursul anilor, cu asemenea metode și mijloace au câștigat însemnate posibilități, conturând un exemplu tipic în ascensiunea intereselor personale. Dintre metodele folosite încă de la început, când ierarhii veneau la București în interesele Bisericii și erau cazați la Arhiepiscopia catolică, uneori din lipsă de mijloace materiale datorată începutului, familia Făgetean s-a apropiat de episcopi, oferindu-le diverse servicii, pentru a fi remarcați și a atrage atenția asupra lor. Prin aceasta au urmărit să câștige, pe lângă bune relații, și simpatie. Între cei veniți la București și care nu era îndrituit a fi găzduit la Arhiepiscopie, se afla și tânărul preot Virgil Bercea, de profesie inginer agronom, care prin destoinicie și stăruință de a se ridica către vârf, după o pregătire scurtă în probleme de dogmă, morală creștină și alte discipline sacre, a fost hirotonit preot, fiind indicat pentru aceasta de calitatea ce o avea de nepot al cardinalului Todea.

Nu fără interes, familia Făgetean și-a îndreptat atenția și spre acesta, pe care l-a găzduit după cum se cuvine în locuința lor. Despre acesta – cu ocazia participării și concelebrării liturgiilor de la Bucureștii Noi, mi s-a șoptit că va merge la Roma să-și completeze studiile, după care în viitor părintele Bercea va fi consacrat episcop. S-a întâmplat întocmai după cum domnul Făgetean a prevăzut. Cu acesta și prin acesta, familia Făgetean a reușit să se implice în diverse probleme ale Bisericii.

Între serviciile oferite era și transportul ierarhilor cu mașina prin București, pentru soluționarea problemelor Bisericii. Toată acțiunea lor ar fi fost laudabilă, sprijinind Biserica, după cum au făcut-o mulți dintre noi, dacă n-ar fi avut la bază interesul personal, inadmisibil unui bun creștin.

Este locul să amintesc de alți doi vrednici preoți. Părintele Traian Suciuc și părintele Constantin Olteanu – în dorința lor de a servi la altar –, după cursuri scurte, în lipsa institutelor teologice, și probabil au început cursurile în ilegalitate, au fost învredniciți a fi hirotoniți de conducerea Bisericii. Primul era jurist de profesie, trecut la pensie, azi preot la Ploiești cu remarcabile realizări pastorale. A reușit să strângă în jurul bisericii o temeinică comunitate de credincioși greco-catolici. E stimat și apreciat de superiorii și credincioșii săi. Părintele Constantin Olteanu este economist, încă în serviciu la Bankcoop. El ține evidența contabilă a vicariatului din București. După orele de serviciu precum și în duminici și sărbători oficiază Sfintele Liturghii în lăcașele de cult unde este nevoie. În afară de aceasta a inițiat și a contribuit la lucrările importante ce s-au executat la complexul parohial al Bisericii „Acvila”. Dânsul a făcut ordine în evidența acestui patrimoniu, dar fără transparentă, ca pe vremea părintelui Șt. Tătaru, încât nimeni nu cunoaște situația patrimoniului Bisericii „Acvila”, ca și când n-ar exista comitet parohial.

15. ÎNCERCĂRI DE CONSTITUIRE A SOCIETĂȚII CARITAS

Ideea înființării și constituirii Caritasului a fost îmbrățișată de doamna Făgetean, animatoarea unor acțiuni de acest gen, după ce a plecat de la Caritasul catolic, așa după cum am arătat. Inițial m-a rugat să redactez statutele Caritasului pentru vicariatul București, iar mai apoi și pentru întreaga Biserică greco-catolică, lucrări pe care le va prezenta cardinalului Todea, de aceea am și redactat aceste lucrări. Urma ca după ce mitropolitul va lua cunoștință de lucrare, cu corecturile sau amendamentele dorite, să finisez și apoi să fac demersurile pentru legalizarea acesteia la autorități, în cazul când se va considera necesar.

La data de 5 octombrie 1992, după ce Arhiepiscopia catolică din Alba Iulia a fost ridicată la acest rang, la care festivitate, pe lângă reprezentanții celorlalte culte și ai guvernului, a luat parte și mitropolitul Todea, acesta m-a primit la Blaj într-o audiență ce a decurs normal timp de peste trei ore. În timpul discuțiilor a venit vorba despre caritas. I-am spus că la cererea doamnei Făgetean am redactat statutele pentru întreaga Biserică, inclusiv până la protopopiat, pentru a fi predate la Mitropolie. Eminența Sa a răspuns că nu a primit nimic, după care i-am predat un exemplar, pe care îl aveam la mine. Atunci m-a întrebat de cele ce se vorbește despre doamna Făgetean în legătură cu cercetarea ei de poliția economică, la care i-am răspuns că nu pun nici un temei pe vorbe. M-a întrebat ce persoană o socotesc de încredere să coordoneze Caritasul. Fără nici o ezitare l-am propus pe părintele Liviu Oțoiu, cu care a fost de acord. Tot ce s-a discutat, idei, sugestii și propuneri Eminența Sa le-a notat în agenda personală. Eu am rămas convins că a fost interesat de tot ce am discutat.

În audiența respectivă am ridicat și problema necesității numirii unei persoane capabile și abilitată a reprezenta Biserica noastră pe lângă Sf. Scaun, așa după cum aveam odinioară.

Știu că în afară de alte persoane pe care nu le cunosc, Biserica noastră avea relații cu Sf. Scaun și prin părintele Aloisie Tăutu, om de mare cultură și valoare, care trăia la Vatican.

La întrebarea Eminenței Sale în legătură cu persoana ce ar vedea-o în această funcție, i-am răspuns pe loc propunându-l pe părintele Tertulian Langa. La aceasta mi s-a răspuns că Sfântul Părinte nu admite în serviciul Vaticanului decât persoane necăsătorite. Altă propunere n-am putut face, urmând ca Eminența Sa să numească o persoană. A acceptat ca fiind bună sugestia numirii unui delegat al Bisericii noastre pe lângă Vatican. Ambasadorul României are alte atribuții pe lângă Vatican decât cele speciale ale Bisericii noastre, pentru care nu este abilitat.

Dat fiind faptul că Bucureștiul, capitala țării, este centrul unde se interferează toate problemele politice, științifice, culturale și spirituale, Biserica noastră trebuie să fie reprezentată la nivelul cel mai competent, ca odinioară în timpul episcopului martir Vasile Aftenie. Azi avem în Capitală o slabă reprezentare, aproape inexistentă, ceea ce am afirmat și față de conducătorii Bisericii noastre ce au urmat după îmbolnăvirea cardinalului Todea.

După retragerea la Reghin a lui Todea, scaunul mitropolitan al Blajului a fost ocupat de P.S. George Guțiu, episcop de Cluj-Gherla, numit ca administrator apostolic de către Sf. Scaun, pentru a conduce destinele Bisericii noastre până la numirea noului mitropolit. În același timp se afla ca vicar mitropolitan părintele Virgil Bercea.

La aceste schimbări doamna Făgetean, bine a gândit că a sosit momentul să reia problema înființării Caritasului. În acest scop mi-a cerut să clarific situația juridică a unui imobil, fostă proprietate a părintelui Gicu Cristescu și a părinților săi, unde intenționase să stabilească sediul Caritasului, ceea ce a și realizat. În același timp în înțelegere cu părintele Ștefan Tătaru, m-a solicitat să redactez statutul societății pentru Vicariatul din București, la care i-am răspuns afirmativ, cu condiția să ia în

prealabil avizul vicarului, fără de care nu pot avea calitatea redactării acestei lucrări. Condiția pusă de mine nu i-a convenit și, supărată, a răspuns că vă face lucrarea cu părintele Tătaru, care știe să-l întocmească.

În imobilul familiei Cristescu situat în str. Moșilor a depozitat bunurile Caritasului, dar cum între timp Mitropolia numise ca președinte al societății pe părintele Constantin Olteanu, acesta a ridicat toate bunurile, pe care le-a inventariat și i-le transportat în casele parohiale la „Acvila“. Această schimbare s-a făcut pentru faptul că bunurile nu erau în siguranță, putând fi sustrate de răufăcători. Imobilul fiind în stare de degradare, bunurile erau supuse deteriorării.

Doamna Făgetean lipsind din țară o bună bucată de timp, fiind în pelerinaj, la întoarcerea acasă a aflat despre cele petrecute, spre adâncă sa nemulțumire. Trebuia să accepte această situație, deoarece dispozițiunile erau primite de la forul competent. Dar dânsa nu s-a limitat la aceasta și a continuat să se preocupe de înființarea Caritasului pentru întreaga Biserică. Problema a fost dezbătută în conferința preoților, ținută la Blaj, la ordinea de zi fiind înscrisă și această problemă, ca una de excepție. Fără să cunosc cele ce urmau să se întâmple, în aceeași zi era fixată și audiența pe care o solicitasem anterior la administratorul apostolic. Spre surprinderea mea, înainte de începerea ședinței, am întâlnit pe „inițiatoarea“ Caritasului, care aștepta începerea conferinței protopopilor. Atunci mi-a destăinuit motivul prezenței sale acolo, bizuindu-se, fără să mărturisească, pe relația părintelui Virgil Bercea care era atunci preot vicar și ulterior consacrat episcop auxiliar.

În ce mă privește, eu mă aflam acolo pentru a discuta unele probleme din cadrul Vicariatului, precum și situația rezultată ca urmare a Conferinței ecumenice ținute la Balamand în Liban, pentru care pregătisem o lucrare separată (anexa 14).

Pentru a se putea derula conferința cu protopopii, la începutul acesteia mi s-a dat cuvântul. Întrucât am considerat că pe protopopi îi interesau mai puțin problemele din Vicariatul București, am socotit necesar să le expun la început problema Balamandului, având convingerea că aceasta va strâmi interesul tuturor. Ședința era prezidată de P.S. Guțiu, cu participarea vicarului Virgil Bercea. Discuțiile au fost conduse de episcopul G.

Guțiu. Părintele vicar Bercea auzind începutul expunerii mele referitoare la Conferința de la Balamand, pe un ton tăios a afirmat:

„Balamandul are nu numai părți negative pentru Biserica noastră ci și unele părți bune“. Dându-mi seama de sensul și semnificația acestei reacții, cu o tentă vădită de influențare a discuțiilor pe această temă, fără a mai aștepta o motivare a celor spuse de vicar, m-am retras, pentru a se putea dezbate statutele Caritasului. Înainte de a părăsi ședința, am observat pe fețele protopopilor – pe care în majoritate îi cunoșteam personal – interesul pentru tema ce doream să o discutăm împreună, cât și regretul lor de a se întrerupe firul prezentării acestui subiect.

Memoriul și expunerea ce doream să le prezint erau scrise și le-am depus la sediul Mitropoliei având grijă să le înregistrez.

Statutele Caritasului discutate la acea ședință erau întocmite atât pe schema cât și pe textul redactat anterior de mine, la care a adăugat cu îndrăzneală ieșită la iveală în permanență, un capitol ce prevedea că centrala societății va avea sediul la București, de unde se va coordona împărțirea bunurilor pe dieceze și protopopiate, în baza repartițiilor făcute de centrală. Se poate deduce cu ușurință ce ar fi urmat, dacă ar fi existat conducerea centralei.

Despre acest sistem de organizare – nobil ca idee – nu s-a mai auzit nimic. Cei din București știm atât, că în cadrul Bisericii există o asemenea societate săracă în ajutoare, până și în medicamentele solicitate de enoriașii bolnavi.

Stau și mă gândesc nu la îndrăznețele propunerii ce se fac conducerii Bisericii noastre, de către persoane a căror bunăcredință este îndoielnică, ci îndeosebi la ușurința cu care aceste persoane sunt ascultate, luându-li-se în serios nu numai informațiile, ci și propunerile pe care le fac, cu un conținut vizibil interesat.

Am reflectat adeseori dacă este cazul să aștern pe hârtie asemenea fapte, care pun obstacole serioase și duc la dezbinarea comunității în aceste vremuri de „tranziție“ – numite astfel de către politicieni și sociologi atunci când abordează greutățile economico-sociale, și se străduiesc să așeze destinele țării pe un făgaș normal, curățind conștiințele oamenilor de racilele anilor de asuprire ideologică venite din Răsărit.

Asemenea fapte stânjesc efectele așteptate de la activitățile și străduințele conducerii Bisericii noastre, acum când ea nu a intrat încă în drepturile sale firești. Cu toții trebuie să ne unim în jurul ierarhilor Bisericii, răspunzători de destinele ei, pentru a-i ajuta în străduințele lor, pentru construirea temeliei societății noastre creștine pe principii de dragoste și adevăr. Fapte ca cele arătate mai sus sunt departe de a răspunde unor asemenea idealuri.

Se constată însă că dezvoltarea inițiativelor bazate pe interese personale, sub oblăduirea comunității, aduc roade în favoarea celor interesați.

Este necesar ca faptele să fie analizate, pentru a se cunoaște cauzele stagnării într-o măsură însemnată, precum și ale obstacolelor create de noi înșine, care se adaugă celor din afară, determinate de forțe ostile cunoscute, pentru stânjenirea procesului evolutiv în realizarea idealurilor Bisericii noastre.

16. PRELUAREA BISERICII MAICA DOMNULUI (ACVILA)

Pentru sacrificiile îndurate, pentru meritele deosebite în menținerea vie în clandestinitate a Bisericii Române Unite cu Roma, pentru tot efortul depus de către mitropolitul Alexandru Todea, Papa Ioan Paul al II-lea i-a conferit pe merit titlul de cardinal. În noua sa postură ecleziastică, am înțeles că nu dispunea de timpul necesar pentru a se ocupa exclusiv de organizarea și interesele Bisericii sale. Majoritatea timpului lipsea din țară, fiind la Roma, unde colabora în rezolvarea problemelor universale ale Bisericii catolice. Nu avea timpul să cuprindă problemele Bisericii noastre, care erau mărunte comparativ cu cele universale ale catolicismului.

La plecările și sosirile de la Roma îl așteptam la aeroportul Otopeni și în puținul răgaz, în sala de protocol a aerogării, schimba cu cei ce-l așteptau impresii, sugestii și ne dădea unele sfaturi necesare acțiunilor de moment, fără anumite linii directoare, în acțiunea pe care ne-o asumasem după constituirea A.R.U., privind câștigarea drepturilor răpite Bisericii noastre de către autoritățile comuniste.

Nu ne-am descurajat de rezultatul negativ al audienței din 14 februarie 1990 la ministrul Stoicescu, primul contact al Bisericii noastre cu statul, cu guvernul reprezentat de ministrul de atunci al Cultelor. Nu ne-am lăsat influențați nici de faptul că nu s-au respectat promisiunile ce i-au fost făcute cardinalului. Nu l-au descurajat aceste nedreptăți și nici pe noi cei care i-am fost colaboratori. Încurajați de cardinal, ori de câte ori îl întâlneam, am înțeles că e bine să acționăm după posibilitățile noastre, de a realiza restituirea bunurilor din Capitală, care au aparținut Vicariatului General de București și Vechiul Regat.

Într-o bună zi, pe la sfârșitul lunii octombrie 1990, îndemnat de instinct am vizitat pe directorul adjunct al Administrației Financiare din sectorul 5, în raza căruia se afla Biserica „Maica Domnului“ din str. Sirenelor 39, colț cu str. Acvila. Am făcut această tentativă, pentru a afla care era situația ei juridică, împreună cu casele parohiale și terenul înconjurător de câteva mii de metri pătrați.

Directorul adjunct, cu amabilitate – după ce i-am arătat scopul și calitatea ce o dețineam în cadrul comunității, a chemat pe unul din salariații săi să-mi dea relații.

Personal am vizitat această Biserică împreună cu P.S. Aftenie și foarte adeseori singur, înainte ca această biserică să fi fost luată de comuniști, căci acolo era paroh părintele Natanail Munteanu și ascultam slujbele religioase celebrate de acesta, până în toamna anului 1948 când și el a fost arestat împreună cu ceilalți preoți uniți.

Mergeam și în cursul săptămânii în vizită la familia Șofron Mărginean, de o vârstă cu mine, fiindu-mi consătean. El locuia în demisolul caselor parohiale cu familia sa numeroasă cu patru copii și soacra. Un copil era elev la liceu, iar azi este director la o filială a lui Frankfurter Bank. Familia Mărginean se îngrijea de gospodărirea caselor parohiale și a părintelui Natanail, fiind rude mai îndepărtate.

Natanail Munteanu, originar din Cornești, de lângă Târnăveni a terminat Liceul „Sf. Vasile“ din Blaj, în urma mea cu doi ani, deci fiind născuți pe aceeași vale a Târnaviei Mici, ne cunoșteam de copii. Ambii ne asemănăm la fire. După ce a absolvit Academia Teologică din Blaj a fost hirotonit preot celib, și datorită vocației sale pastorale a fost numit preot în Capitală.

După cum rezultă de pe placa așezată în biserică deasupra ușii în interior, în care se menționează: „Această Biserică zidită în 1934/1935 a fost pictată în anul 1941/1942 de profesorul Traian Bîlțiu Dâncuș. Cărmuind Biserica lui Hristos, Pontificele Roman PAPA PIUS XII sub domnia M.S. REGELUI MIHAI I, Administrator Apostolic al Arhieriei Alba Iulia și Făgăraș fiind I.P.S.S. Dr. Vasieriu Traian Frențiu – Vicar General al Bucureștilor P.S. Sa Dr. Vasile Aftenie, paroh preotul NATANAIL MUNTEANU“.

Din presa vremii am aflat că sfințirea acestui lăcaș s-a făcut în Duminica Floriilor în anul 1942, de către cei doi episcopi menționați mai sus, iar între personalitățile de seamă prezente au fost și Zenovie Păclișanu, ilustru scriitor și istoric în problemele religioase, preot, precum și Dr. Augustin Caliani, fostul director al liceului din Blaj, în toți anii când eu am urmat acest liceu (1920-1928) după care a fost numit director general al învățământului particular din Ministerul Învățământului și al Instrucțiunii Publice. Ambii fiind de o deosebită cultură, au ținut frumoase și remarcabile discursuri festive, ocazionate de acest memorabil eveniment religios.

Părintele Natanail Munteanu a fost apreciat ca vrednic îndrumător spiritual atât de ierarhie, cât și de credincioșii din această parohie. Am fost alături de el, nu numai când însoțeam în vizită canonică pe P.S.S. Vasile Aftenie în această parohie, dar și în alte zile de sărbătoare.

Revenind la vizita făcută la Administrația Financiară, directorul adjunct mi-a predat o copie după o somație adresată Arhiepiscopiei romano-catolice pentru plata unui impozit de 29.950 de lei, datorat până la data de 1 decembrie 1990. Necunoscând că Arhiepiscopia posedă în vecinătatea Bisericii „Acvila” mai multe imobile, am crezut că datoria este pentru biserică, casele parohiale și terenul înconjurător. Pentru informare m-am prezentat la I.P.S. Ioan Robu cu adresa din 25 octombrie 1990, în vederea folosirii Bisericii „Maica Domnului” și a caselor parohiale, crezând că din greșeală acest complex a trecut pe numele Arhiepiscopiei romano-catolice. Adresa nr. 432 a fost semnată de părintele vicar Augustin Ciungan și de mine ca președinte al A.G.R.U (vezi anexa 15) în care solicitam acordul Arhiepiscopiei asupra folosinței lor. Să ne amintim că în acele zile nu erau statornicite proceduri în ceea ce privește situația juridică și cele privitoare la restituirea bunurilor Bisericii noastre, de care m-am ocupat ulterior împreună cu părintele Ștefan Tătaru și avocatul Eugen Pop. Pentru acel moment eram mulțumiți că vom prelua cel dintâi lăcaș de cult din Capitală pentru comunitatea noastră, care fusese în proprietatea noastră înainte de 1948.

Nici I.P.S.S. Ioan Robu nu deținea mai multe informații și luând cunoștință că mă ocup de aceste probleme, m-a solicitat să

investighez și situația bunurilor din București ale Arhiepiscopiei. Cu amabilitatea sa, arhiepiscopul a dat următorul răspuns prin adresa nr. 1714 din 26 octombrie 1990:

„Sfinției Sale preot Dr. Augustin Ciungan. Preacucernice Părinte, Arhiepiscopia Romano-Catolică București este de acord ca biserica și casa parohială din str. Sirenelor nr. 37, sector 5, să reîntre în folosința Bisericii Greco-Catolice. Vă rugăm să aduceți la cunoștință acest lucru Înaltpreasfințitului Mitropolit Alexandru Todea, pentru ca să dispună cu cele convenite, conform dreptului bisericesc și planului de activitate pastorală din București”.

Nu cred că părintele Ciungan a adresat mitropolitului ceva în scris, conform îndrumării arhiepiscopului Robu, deoarece nu exista nici o dovadă în acest sens rămasă în arhiva Vicariatului.

În acea perioadă arhiva veche din subsolul Administrației Financiare și cea care nu mai trebuia păstrată era încărcată în camion pentru a fi expeditată la D.C.A. pentru a fi topită.

La stăruința mea, directorul adjunct al Administrației financiare, profitând de ocazie și pentru a mă servi cu documente precise privind situația complexului de clădiri și a terenului din str. Acvila de după 1948, a însărcinat un funcționar să caute dosarul acestor imobile. Spre norocul meu, a doua zi mi l-a pus la dispoziție. Din conținutul acestuia am aflat următoarea adresă deosebit de importantă pentru noi și pe care o redau aici: „Protoieria I Capitală nr. 375 din 10 mai 1984 (către) parohia Acvila. Ca urmare a ordinului Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor nr. 3956/1984 urmare adresei Departamentului Cultelor 3088/1984, vă comunicăm că în ședința din 13 aprilie 1984 Consiliul Eparhial al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor a aprobat demolarea Bisericii parohiei Acvila – situată în str. Sirenelor nr. 37 (Acvila nr. 40). Acordul este condiționat de acordarea despăgubirilor legale. Inventarul bisericii va fi transferat la Arhiepiscopia Bucureștilor și va fi păstrat la Mănăstirea Căldărușani, cu excepția obiectelor menționate în raportul preotului paroh Modrogan Gheorghe, înregistrat la Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor sub nr. 3995/1948, obiecte care vor fi transferate în inventarul parohiei Bariera Rahovei din Protoieria I Capitală. Protoiereu S.S. indescifrabil (L.S.) secretar S.S. indescifrabil”.

Nu ne surprinde mirarea cu câtă ușurință și lipsă de responsabilitate conducerea Bisericii Ortodoxe a putut să aprobe demolarea unor asemenea obiective importante de cult. Este surprinzător și este o minune dumnezeiască faptul că biserica a scăpat de la demolare, cu toate aprobările date de cei pe care asemenea inconstiente hotărâri îi îndepărtează de Dumnezeu, precum și de oameni.

Este într-adevăr un miracol faptul că din anul 1984 și până la revoluție acest complex a scăpat de furia demolatorilor, mai ales că imobilele respective se află în imediata apropiere a gigantei clădiri „Casa Poporului“.

Dumnezeu a zădărnicit acest barbar și anticreștinesc proiect de demolare, ca să putem beneficia de acest lăcaș de cult, rămas nealterat dar deteriorat și neîngrijit. Atât biserica precum și casele parohiale erau încuiate cu lacăte.

Față de aceste dovezi, în mod liniștit, cunoscând că biserica și terenul au fost abandonate, nefiind preluate de stat prin nici un act, ne-am socotit pe deplin proprietari, în drept a le prelua în folosință.

Știind că ierarhii ortodocși au refuzat permanent să ne restituie cel puțin una din bisericile noastre aflate în Capitală, am încercat să obținem acest lucru prin Departamentul cultelor. În ziua de 25 octombrie 1990 o delegație formată din preoții Augustin Ciungan, Ștefan Tătaru, Vasile Mare împreună cu Eugen Pop, Traian Suciu, Ioan Suciu și subsemnatul s-a prezentat în audiență la ministrul Cultelor, Gheorghe Vlăduțescu, solicitându-i să intervină pe lângă Patriarhie pentru a ne restitui cel puțin Biserica Acvila, pentru care aveam actele de proprietate. Ministrul, vădit stânjenit de neputința sa, n-a putut da nici un răspuns la întrebarea pusă de unul dintre noi: „Cine este interesat în această țară, ca o biserică să fie încuiată și să nu fie restituită celor ce le-a fost luată samavolnic ce un regim comunist?“ Ministrul a zâmbit cu amărăciune, iar noi am plecat convinși că autoritățile de stat și cele ortodoxe nu sunt dispuse să ne ajute să redobândim ce a fost al nostru. În aceste împrejurări ne-am hotărât să preluăm singuri Biserica din str. Acvila, deși trebuie să mărturisim că aveam în vedere și o replică brutală din partea unor grupuri dușmănoase.

Îndată am contactat telefonic un număr limitat de circa 60 credincioși, anunțându-i că în ziua de 26 octombrie 1990 ne vom aduna în curtea bisericii pentru a o prelua.

Dr. Eugen Pop a filmat cu aparatul său exteriorul bisericii și al casei parohiale, documente rămase pe peliculă, iar profesorul Ioan Făgetean și col. rez. Ioan Suciu au tăiat lacătele cu un bonfaier, după care am intrat în interiorul acestora, unde de asemenea s-a filmat, pentru a se eterniza situația de neconceput existentă într-un lăcaș bisericesc, o adevărată magazie de deșeuri lăsate să putrezească timp de 5 ani, până la intrarea noastră acolo.

Credincioșii, femeii și bărbați, au evacuat totul afară și s-a făcut curățenie în interior. Asemenea s-a procedat și cu mobilierul, cât mai rămăsese. În acest timp Ioan Suciu a inventariat tot ce s-a găsit în biserică și în casa parohială, inventar ce a cuprins lucruri puțin folosibile, în afară de unele icoane, cărți și documente de arhivă ale fostei parohii ortodoxe. Această lucrare ce constituie act doveditor al începutului reînființării parohiei se afla în arhiva acesteia.

Simultan am informat personal pe comandantul circumscripției de poliție din Cotroceni asupra acțiunii noastre de a ne recupera bunurile confiscate, după care în ziua următoare a venit la fața locului un ofițer de poliție și a întocmit un proces-verbal de constatare. Poliția a cercetat cazul în urma reclamației făcute de fostul paroh ortodox Gheorghe Modrogan.

După ce ne-am organizat, cu toată sărăcia în care se afla biserica, părintele Modrogan s-a prezentat să ridice din casele parohiale o casă de fier ce era încuiată, susținând că este proprietatea sa. Întâmplător, în acel moment mă aflam acolo, după cum am socotit ca majoritatea timpului să fiu prezent la biserică, spre a da lămuriri și a ajuta să evităm obstacolele ce puteau surveni.

Ne puteam aștepta la orice din partea preotului ortodox, deoarece el însuși ne-a reclamat la poliție. Între măsurile de siguranță a fost și aceea ca permanent, inclusiv noaptea, să doarmă în casele parohiale părintele Ciungan împreună cu preoții Tătaru și Cristescu, în așternuturi improvizate.

Părintelui Modrogan, venind să-și ridice casa de fier, i-am interzis acest lucru, cerându-i actul de proprietate asupra obiectelor personale. Dacă această casă de fier ar fi fost proprietate personală, nu avea ce căuta la biserică ci la domiciliul său. Dânsul a afirmat că a abandonat biserica și casa parohială la ordinul Patriarhiei și a luat toate obiectele la parohia unde a fost

mutat. A abandonat tot ce a crezut că nu le mai este de trebuință, înclinând clădirile spre a fi demolate cu tot ce a lăsat în ele. Prin acest abandon a renunțat la tot. A doua zi preotul ortodox s-a prezentat din nou, însă i-am arătat documentele ce le obținusem de la Administrația financiară, din care rezulta că biserica și casele parohiale sunt trecute pe un rol nou, deschis pe numele Bisericii greco-catolice. Întrucât ținea să se prezinte ca stăpân, l-am domolit, după ce i-am arătat aceste documente.

După un program stabilit de către conducerea A.G.R.U., împreună cu preoții, în ziua de 28 octombrie 1990 a avut loc intrarea în biserică, la care au luat parte toți preoții greco-catolici din Capitală și un mare număr de credincioși.

Despre împrejurările preluării acestei biserici am scris un articol în revista „Viața Creștină” din ianuarie 1991, apărută la Cluj, al cărui conținut îl redau mai jos.

„Credincioșii din București, în cei 42 de ani de prigoană a Bisericii Române Unite, s-au rugat în lipsa de case de rugăciuni, în case particulare și în locuri tainuite, de teroarea Securității.

Cele trei biserici greco-catolice din Capitală au fost luate de stat, după arestarea episcopului Vasile Aftenie, a preoților Tit Liviu Chinezu și Natanail Munteanu, și predate Bisericii Ortodoxe Române.

După evenimentele din decembrie 1989, cu toate demersurile și audiențele la Patriarhie, cererea făcută de credincioși și de Vicariat în frunte cu preotul Augustin Ciungan și A.G.R.U. din București a rămas zadarnică.

La cea din urmă audiență de la Patriarhie a delegației compuse din: părintele Ștefan Tătaru, Dr. Vasile Marcu, Dr. Eugen Pop, av. Traian Suci și col.rez. Ioan Suci, Arhiepiscopia Ortodoxă Română, prin arhiepiscopul Roman Ialomiteanu ne-a predat adresa nr. 8587 din 03.09/1990, din care rezultă că refuză restituirea celor trei biserici greco-catolice și anume: din strada Navigației – Bucureștii Noi, din strada Polonă nr. 50 unde a fost și sediul Vicariatului, precum și cea din strada Sirenelor, colț cu Acvila, abandonată de 5 ani, cu lacăte puse pe ușile bisericii și caselor parohiale. Acesta a fost ultimul act scris și document care reprezintă poziția Bisericii Ortodoxe Române.

Duminică 28 octombrie 1990 biserica era pregătită săracios dar curată, pentru săvârșirea Sf. Liturghii. La ora 11 un

sobor de șapte preoți în frunte cu vicarul Augustin Ciungan s-au îmbrăcat în odăjdii, pentru intrarea în biserică. La ieșirea din casa parohială, în fața ușii de intrare în biserică, în desfășurarea unui mic ceremonial – în această zi de Sfântă Sărbătoare, de simbol – un număr de peste 350 de credincioși – deși nu s-a făcut o largă anunțare – s-au adunat în curtea bisericii unde au ascultat cuvântul scurt de deschidere a festivității rostit de Dr. Vasile Marcu, care a vorbit despre evenimente importante din istoria Bisericii noastre și temeiul luării în posesie a acestui Sfânt lăcaș, spulberând teama din sufletele credincioșilor. Asemenea și Ioan Suci a prezentat date din istoria Vicariatului din București. Lectorul universitar Ioan Făgetean, în cuvinte de înaltă spiritualitate, în calitate de președinte al Comitetului parohial, a îndemnat pe credincioși să strângă rândurile în jurul acestei biserici, ocrotită de patroana „Maica Domnului”.

Corul organizat de profesorul universitar Lucian Turdeanu, împreună cu toți credincioșii au cântat în curte: „Creștin sunt din leagăn și țin cu tărie”, continuând cu „Creștin sunt și una-i Biserica Romei, Maica cea Sfântă ce am pe pământ, al ei cap e Papa, urmașul lui Petru, ce singură mă duce spre țelul cel Sfânt”.

A vorbit apoi părintele vicar Augustin Ciungan, plin de umilință, arătând că a fost destinat de Dumnezeu să deschidă prima biserică greco-catolică din București și eventual din întreaga țară, îndemnând pe credincioși să se unească în credință cu Roma, în spiritul Blajului și să se roage pentru restituirea tuturor bisericilor.

După acest scurt ceremonial soborul de preoți a intrat în biserică, urmat de poporul ce cânta: „Cu noi este Dumnezeu”, apoi preoții cu fața la altar au oficiat Te Deum-ul, împreună cu credincioșii. A urmat sfințirea apei, cu care a fost stropită mulțimea, în rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu, cu lacrimi în ochi de bucurie. Cu glas înălțător către Dumnezeu, prin cuvintele părintelui vicar a început celebrarea Sfintei Liturghii prin: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui...”, la care răspunsurile au fost date de corul condus de Dr. Maria Cristina Moisin, fiica preotului martir Moisin din Câmpina. Predica a fost rostită de părintele Vasile Mare, care în cuvinte înflăcărare și pline de farmec a adus în actualitate ziua de 28 octombrie 1948, ora 24, începutul calvarului Bisericii și al martirajului prelaților și

sutelor de preoți înțemnițați, coincidența cu această memorabilă zi de sărbătoare a celebrării primei Sfinte Liturghii în ziua de 28 octombrie 1990, după 42 de ani de teroare.

Din această zi, în casa parohială s-a stabilit provizoriu reședința Mitropoliei Române Unite cu Roma de Alba Iulia și Făgăraș, prin Vicariatul său General din București, unde va funcționa și sediul Asociației Românilor Uniți din București.

Subliniem că atât lăcașul de cult cât și casele parohiale erau într-o stare deplorabilă, fără lumină, apă, căldură și alte servicii de funcționalitate. Cu toate acestea, pentru a marca statornicia lucrurilor, aici s-au stabilit părintele vicar împreună cu părintele Ștefan Tătaru, neobosit, bun organizator și gospodar, precum și părintele Gheorghe Cristescu. Totul trebuia luat de la început, cu multe cheltuieli, iar sumele necesare lipseau. Bunul Dumnezeu va ajuta parohia Acvila să-și dobândească vigoarea și înflorirea de dinainte de 1948“.

Așa scriam îndată după preluarea bisericii, în noiembrie 1990, în articolul publicat în ianuarie 1991 în „Viața Creștină“.

Spuneam că totul trebuia luat de la început, ceea ce prin contribuția inimoșilor credincioși, a sprijinului material și moral, care a fost în permanență implicat, și cu sprijinul important dat de organizațiile din afară, s-a ajuns să avem un lăcaș de închinare reprezentativ în Capitală.

Parohia însă nu a ajuns la vigoarea și înflorirea de altădată, dinainte de 1948, așa cum se dorea în acele zile când a apărut articolul menționat mai sus. De situația la care mă refer nu sunt vinovați credincioșii, ci cei destinați activității de pastorație, de a fi prezenți în toate împrejurările vieții, la evenimentele ce interesează revenirea la poziția și strălucirea de altădată a Bisericii noastre, de a reprezenta această Sfântă Instituție în fața autorităților, obligație de la care aceștia sunt absenți, fie din cauza vârstei înaintate, a lipsei de experiență, a lipsei de voință, fie din cauza lipsei de inițiativă acolo unde interesele o pretind, în concret, a lipsei de profesionalism.

17. SITUAȚIA BISERICII DUPĂ 22 DECEMBRIE 1989

Datorită revoluției din 22 decembrie 1989, când mulți tineri și-au sacrificat viața pentru abolirea comunismului și dobândirea libertăților interzise de prigoana și teroarea dictaturii timp de 45 de ani, Biserica Română Unită cu Roma greco-catolică – prin abrogarea Decretului 358/1948, a redobândit libertatea, nu însă și bunurile confiscate de stat dintre care bisericile și averile sale, în mod rușinos, au fost făcute cadou Bisericii Ortodoxe.

După revoluție credincioșii greco-catolici erau liberi să se roage la serviciile divine celebrate de către preoții, care au mai supraviețuit terorii. În lipsa lăcașurilor de cult, ca și în perioada când biserica era interzisă, serviciile religioase se țineau în case particulare sau săli puse la dispoziție. Cadrul juridic emis după revoluție, nu era și nu este favorabil retrocedării bunurilor confiscate de către stat, unele dintre ele aflându-se și azi în posesia netemeinică a Bisericii Ortodoxe, care se prevalează de ambiguitatea normelor juridice existente.

În București situația era aceeași ca în întreaga țară. În afară de această esențială greutate, în timpul dictaturii comuniste, Biserica a fost și a rămas dezorganizată, până după 22 decembrie 1989. După această dată a urmat organizarea în patru parohii, din care numai Parohia Acvila are biserica sa proprie. Prin bunăvoința Arhiepiscopiei romano-catolice celelalte parohii sunt tolerate în lăcașurile de cult latin, unde preoții noștri celebrează serviciile religioase în ritul greco-catolic, la anumite ore în duminici și sărbători.

În această situație, fără a avea vreun îndrumare din partea conducerii Bisericii – aflată în situația arătată – în ședințele A.G.R.U. am discutat asupra posibilității și a modului de

acțiune, pentru a recupera și celelalte lăcașuri de cult, în afară de „Acvila“, și îndeosebi biserica din str. Polonă.

Acolo, înainte de interzicerea cultului nostru, se afla sediul protopopiatului, titular fiind părintele Tit Liviu Chinezu, consacrat episcop în ciandestinitate. Tot în str. Polonă slujeau și părințele Gheorghe Radu – cu care eram în relații de amicitie – și părintele Vasile Mare, tânăr călugăr franciscan, de care nu-mi amintesc, decât după revoluție din spusele sale. Acesta din urmă celebrează azi în biserica romano-catolică „Sfânta Cruce“. În casele parohiale din str. Polonă s-a mutat și P.S. Vasile Aftenie, după ce în august 1948, ne-a evacuat generalul Doncea, Primarul Capitalei, din reședința episcopală din str. Batiștei.

Pentru a realiza unitatea de acțiune și cadrul reprezentativ în acțiunile credincioșilor de după decembrie 1989, ne-am constituit în A.R.U. ca persoană juridică. În statutul Asociației am înscris ca principală sarcină activitatea de sprijin dată Bisericii, pentru a-și redobândi bunurile. Această cerință devenise primordială, după ce la începutul lunii ianuarie 1990, în urma audienței pe care am avut-o la Patriarhul Teoctist, am ajuns la concluzia necesității obținerii personalității juridice, calitate pe care nu o avea nici cultul nostru la acea dată. Mai târziu, în mod neînțemeiat, autoritățile statale au cerut ierarhiei noastre înregistrarea Bisericii Unite, ceea ce s-a și făcut, deși sunt de părere că această operațiune nu era necesară, deoarece prin abrogarea Decretului 368/1948, s-a recunoscut pe lângă existența, însăși libertatea de acțiune a Bisericii noastre. Astfel că, din momentul abrogării Decretului menționat, Biserica avea dreptul să-și desfășoare opera sa de a aduna în libertate pe fiii săi, prin serviciile religioase, ca și odinioară, fără nici o restricție. Puterea de stat acționând în continuare cu aceleași practici rămase moștenire, înțelege să ceară îndeplinirea a fel de fel de formalități, alterând prin aceasta libertatea de acțiune dobândită. Această îngrădire a libertății este izvorâtă din modul de gândire, dar mai ales din felul de redactare a decretelor emise. Exemple sunt: Decretele-lege nr. 9/1989 și 126 din 28 aprilie 1990, care după felul cum tratează problemele, împiedică rezolvarea acestora.

Zadarnice au rămas intervențiile cardinalului Todea, ale ierarhiei Bisericii noastre, precum și ale credincioșilor din București prin A.G.R.U., nenumărate memorii adresate puterii

politice. În consens cu ierarhia Bisericii Ortodoxe nu au înțeles și nici azi nu înțeleg sensul novator al evenimentelor ce guvernează omenirea și ambele se cramponează de ideile retrograde care au distrus societatea civilă. Mai presus de toate nu vor să abandoneze rolul conducător al puterii politice – respectiv religioase. Noi însă credem că această situație nu va mai dura și lucrurile se vor schimba. Abia atunci legile vor fi respectate și se vor întrona justiția și adevărul în viața oamenilor.

În opinia credincioșilor și a celor din afara hotarelor țării se strecoară sistematic confuzia – cu evidentă rea-credință, pentru a da impresia că aceste două puteri „fac totul“ pentru a se repara nedreptățile dar, zic ele, fără a da naștere la altele noi. Ce să înțelegem prin aceasta: că cele două puteri – comunistă în complicitate cu ierarhia Bisericii Ortodoxe – așa cum s-a demonstrat – au nedreptățit Biserica Română Unită – acțiune condamnată de istorie –, că, după concepția lor, în situația înlăturării acestei nedreptăți, repararea va fi considerată că duce la o altă nedreptate? Că deci, victima nu poate cere repararea nedreptăților pe care le-a suferit, deoarece prin aceasta s-ar crea o nouă nedreptate. La întrebarea cui i se creează și în ce fel se creează noua nedreptate, răspunsul este simplu. Prin cererea de restituire a drepturilor Bisericii Unite, victimă a răpirii bunurilor sale de către stat, în complicitate cu Biserica Ortodoxă – după gândirea lor –, aceste două puteri ar fi cele care ar suferi nedreptatea, dacă s-ar proceda la repararea cerută de Biserica Unită, iar noua nedreptate ce s-ar crea, evocată de dânșii, ar consta în obligația legală de restituire a tuturor bunurilor răpite prin abuz Bisericii Unite, pe care cele două puteri le dețin și azi.

Pentru a demonstra confuzia strecurată de puterea politică – de care bineînțeles se folosește și conducerea Bisericii Ortodoxe – după cum rezultă din toate acțiunile sale bine ticluite, pentru a înlătura „nedreptățile“ ce i s-ar crea prin restituirea bunurilor ce le deține ilegal, confuzie strecurată și prin unele comunicate în presa obedientă, reproduc unele probleme ridicate de Biserica Română Unită în relațiile sale cu puterea.

În ziarul „România liberă“ din 28 ianuarie 1990 la rubrica „Lumea Creștină“ a fost dat publicității un comunicat al Departamentului cultelor semnat de ministrul Nicolae Stoicescu ce cuprindea unele inadvertențe, astfel:

1. Se afirma că mitropolitul Todea nu este recunoscut. De către cine? Întrebam noi. Organul legislativ al puterii de stat a abrogat Decretul 358/1948 și implicit recunoaște existența legală a Bisericii Unite și a ierarhiei sale. De altfel, înseși tratativele angajate de Departamentul cultelor cu I.P.S. Alexandru Todea demonstrează recunoașterea acestuia ca interlocutor valabil, în numele Bisericii Unite. Dacă nu-l recunosc de ce s-au inițiat tratativele cu el și pe cine reprezintă acesta?

Se poate pune întrebarea: ce ar fi dorit ministrul Nicolae Stoicescu, ca mitropolitul să-i prezinte documente asupra calității sale? Pe domnul ministru de atunci nimeni nu l-a întrebat dacă cel care l-a numit în funcție era abilitat să o facă, întrucât este fapt cunoscut că cei care au preluat conducerea de stat în decembrie 1989 n-au fost aleși de popor, problemă pe care nimeni nu a ridicat-o atunci.

Profesorul Stoicescu – pentru meritele „deosebite” în calitatea sa de ministru secretar de stat la culte – a fost răsplătit după alegerile din 1992 cu funcția de ambasador la Atena, unde va putea să-și continue și activitatea sa de istoric. Între meritele sale ca ministru la Culte s-ar fi convenit să inițieze legile și actele normative în legătură cu acordarea drepturilor ce se cuveneau Bisericii Unite, fiind de resortul ministerului în fruntea căruia se afla, pentru a fi supuse legislativului.

2. În comunicatul menționat se afirma la punctul 2 că „în consens cu Prea Sfințitul Alexandru Todea s-a stabilit că reglementarea bunurilor confiscate în 1948 Bisericii Române Unite se va face cu consultarea credincioșilor”. Afirmatia este complet falsă. Mitropolitul Alexandru Todea a precizat limpede poziția Bisericii noastre, că un act abuziv (Decretul 358/1948) abrogat, acum nu poate produce efecte de drept. Legal, bunurile existente în patrimoniul Bisericii Unite în 1948 aparțin acum acestei Biserici. Se poate negocia – și Biserica noastră în această privință va da dovadă de înțelepciune și moderație – numai modalitatea practică și eșalonarea reintrării în posesia acestor bunuri și nu principiul de drept ca atare. Primul care trebuia să afirme și să sprijine acest principiu se cuvenea să fie Departamentul cultelor, organ al puterii executive de stat, și nu poate modifica un decret emis de organul puterii legislative la acea dată – Frontul Salvării Naționale.

La cele ce s-au scris și s-au spus mai sus ca fiind din partea ierarhiei noastre, în comunicatul ministrului Cultelor, adaug următoarele: pentru a se dovedi falsitatea exprimată în acest document, cu privire la consensul stabilit cu mitropolitul Todea, se află faptul că nu există nici un document scris în acest sens, semnat de reprezentanții Bisericii Unite. De asemenea la inițierea și redactarea Decretului 126/1990 trebuia să existe și avizul Bisericii noastre, nu numai al Bisericii Ortodoxe. Dacă proiectul acestui decret ar fi fost trimis spre avizare și ierarhiei Bisericii noastre, înainte de a fi votat, cu siguranță că el n-ar fi fost avizat în această formă. Că lucrurile s-au petrecut altfel, o dovedesc termenii în care au fost redactate articolele 2 și 3 din Decretul-Lege 126/1990. Acestea încalcă principiul de drept al abrogării cu efectele sale, al oricărui act normativ și implicit al dreptului de proprietate. Ministrul Cultelor și complicitii lui se fac vinovați de împiedicarea restituirii bunurilor și haosul creat în societatea românească.

Credincioșii ortodocși care susțin acest decret sunt de aceeași rea-credință ca și inițiatorii lui. Vina ministrului este că s-a menținut în aceleași argumente și cu ocazia primirii delegației Bisericii noastre la primul contact cu un organ al guvernului, la 14 februarie 1990, o falsă argumentare juridică prin care s-a urmărit să se mențină abuzul săvârșit prin răpirea bunurilor Bisericii Române Unite cu Roma.

3. În punctul următor al comunicatului amintit mai sus se afirma că Biserica Unită trebuia să ceară după revoluția din 1989 legalizarea ei la organele de stat. Afirmatia este în contradicție manifestă cu legislația în vigoare, respectiv Decretul 9, punctul 20, din 4 ianuarie 1990, care prin abrogarea Decretului 358/1948 repune Biserica Română Unită în toate drepturile sale, inclusiv și în primul rând recunoscându-i statutul legal avut înainte de 1948.

Președintele Frontului Salvării Naționale, Ion Iliescu, în motivarea Decretului 9/1990 spune: „Prin interzicerea abuzivă a Cultului greco-catolic, s-a încălcat unul din drepturile fundamentale ale omului”. Comunicatul ministrului Cultelor a fost elaborat în concepția actelor normative, care în mod abuziv au pus în afara legii Biserica Unită.

4. Și în continuare la punctul 4 din comunicat se afirma: „Până la obținerea legalității, într-o lună-două”. Ministrul

Cultelor considera, cu de la sine putere, că poate prelungi cu încă două luni, prin acte la fel de abuzive ca decretul menționat, efectul acestuia, împotriva reglementărilor legale emise de Frontul Salvării Naționale.

5. Contrar principiilor afirmate în programul F.S.N. și al guvernului, ministrul Cultelor încalcă în mod flagrant libertatea credinței, luând poziție și efectuând presiune morală, bazată de altfel pe un neadevăr istoric, asupra credincioșilor care ar urma să opteze, cităm: „... rămân ortodocși, așa cum au fost moșii și strămoșii lor“. Se știe bine că înainte de decretul abuziv au fost greco-catolici. De asemenea se arată: „sau devin greco-catolici“. Conform Decretului 9, punctul 20 din 4 ianuarie 1990 se recunoaște că în mod abuziv a fost interzis cultul greco-catolic și că actualmente este vorba de recâștigarea dreptului de liberă practică a cultului, de către credincioșii greco-catolici și nu a „deveni“ altceva decât ce sunt și au fost întotdeauna.

Refuzăm să credem că domnul ministru Nicolae Stoicescu a putut emite un astfel de comunicat, în care sunt neadevăruri flagrante și afirmații în totală contradicție cu legislația în vigoare și cu programul F.S.N. Așa cum este conceput în ziar, comunicatul cuprinde afirmații care încearcă să perpetueze efectele actului denunțat și declarat abuziv de legislație cât și de domnul Iliescu, președintele țării.

Comunicatul este deci un atentat calomnios nu numai împotriva Bisericii Unite ci și împotriva F.S.N., a guvernului, și în primul rând a ministrului Cultelor.

Ne îndoim că domnul ministru Nicolae Stoicescu va dezminți comunicatul, denunțându-i pe autorii lui, și va restabili astfel demnitatea și prestigiul Departamentului cultelor.

Aceste puncte de vedere ale Bisericii noastre sunt cuprinse într-un document semnat de Vicarul General al Episcopiei de Cluj-Gherla, preotul Tertulian Langa.

Concluzia ce se poate desprinde, confirmată de evenimentele ce au avut loc până azi, este că ministrul Nicolae Stoicescu nu a întreprins nimic din inițiativa sa. În cele mai mici probleme se consulta și lua avizul Patriarhiei Ortodoxe, cu care în deplin consens răspundea negativ sau păstra tăcere, la problemele ridicate de Biserica noastră. Un asemenea procedeu l-am întâlnit la Curtea Constituțională, înaintea căreia am dezbătut problema

neconstituționalității prevederilor articolului 3 din Decretul-lege 126/1990, în litigiul privitor la restituirea catedralei „Buna Vestire“ din Cluj, ce aparținea greco-catolicilor. În acest litigiu care a durat doi ani la Curte, doi dintre magistrați au avut întrevederi la Patriarhie, după informațiile exacte primite de la cele mai înalte foruri, din partea unei persoane care dorește să-și păstreze anonimul. Aceeași persoană m-a sfătuit să stau de vorbă cu magistrații respectivi, lăsându-i să vorbească despre această problemă, pentru a vedea în ce ape se scaldă. În urma informației am stat de vorbă cu cei avizați, confirmându-se autenticitatea, că într-adevăr s-au consultat cu Patriarhia. Unul care trebuia să prezideze completul mi-a vorbit deschis, că nu va intra în ședință, pentru a nu fi recuzat, întrucât el nu și-a exprimat punctul de vedere cu ocazia acelei vizite.

Amintesc toate acestea, referindu-mă la cele menționate cu privire la modul de lucru al ministrului Nicolae Stoicescu, precum și cu precizarea că toate organismele statului nu încalcă consensul avut cu Patriarhia, atunci când sunt de rezolvat problemele Bisericii Unite. Până azi la Departamentul cultelor se aflau în posturi-cheie persoane îndoctrinate, rămase de la vechiul regim, care recurg la același mod de lucru, uneori fără asentimentul ministrului.

De la început – după cum am mai spus-o, mi-am format impresia că toate actele normative emise de Guvern și Parlament au urmărit să nu încalce consensul, respectiv interesele Bisericii Ortodoxe, încălcând toate principiile de drept, pentru restabilirea adevărului și drepturilor istorice ale Bisericii Unite.

În relațiile dintre aceste două puteri primează politicul, iar cele morale și spirituale sunt uitate, neglijate și adeseori încălcate.

Pentru menținerea în continuare a vechilor practici patriarhal Teoctist a fost determinat să revină asupra retragerii sale din scaunul patriarhal în ianuarie 1990 și să nu-și țină promisiunile făcute delegației credincioșilor noștri din București, ca cererea de restituire a bisericilor din Capitală, o va rezolva cu dragoste frățească și în spirit creștinesc. A revenit și a rămas fidel urmașilor dictatorului, căruia de asemenea i-a fost fidel, după cum rezultă din telegrama trimisă lui Ceaușescu, chiar în ziua prăbușirii acestuia, asigurându-l de loialitatea sa.

Ceașescu a fost înlăturat de la putere, judecat și executat. Aceleași forțe l-au determinat și pe Prea-Fericitul Teoctist să-și continue opera începută de patriarhul Justinian în 1948, prin deținerea bunurilor Bisericii Unite, pe care ar sufoca-o dacă ar putea. Alt tâlc care să justifice revenirea patriarhului nu-l află.

Mă întreb ce puteri malefice în dimensiunea lor l-au putut determina pe patriarhul Teoctist să revină în scaunul patriarhal, căci retragerea a făcut-o de bunăvoie și deci se pare că revenirea i-a fost impusă.

Cei responsabili de măsurile luate în complicitate cu ierarhia ortodoxă consideră că stăpânirea lor este veșnică. Ei nu vor să înțeleagă că toate regimurile politice bazate pe abuzuri sau măsuri „originale” au un sfârșit care va veni mai devreme sau mai târziu.

Sfârșitul poate surveni pe neașteptate și atunci vor fi judecați nu numai de Creatorul lumii ci și de popor, când vor da socoteală, ca și noi toți, de faptele săvârșite, judecată de care nimeni nu va fi absolvit, așa cum amintește Sfântul evanghelist Matei, la fel de apreciat și de cultul ortodox.

Pentru a justifica schimbările (mistificările de interese) în scaunul patriarhal, citez declarația ministrului Cultelor Nicolae Stoicescu, publicată în ziarul „România liberă” din 7 februarie 1990: „Patriarhul Teoctist incriminat pentru odioasa telegramă din 20 dec. 1989, s-a retras și este de datoria mea să spun că a făcut-o cu demnitate, care pe mine m-a mișcat. Se vor produce și alte schimbări. Dar nu putem accepta mutilarea ei”, referindu-se în acest fel la Biserica Ortodoxă.

Față de declarația domnului ministru, întreb, dacă retragerea patriarhului a fost făcută cu demnitate, cum poate fi considerată revenirea în scaunul patriarhal, cu sau fără demnitate? Constatăm în schimb că într-adevăr nu s-a produs nici o schimbare și că ierarhia ortodoxă „n-a fost mutilată”, ci a rămas să lucreze în continuare, ca și sub stăpânirea comunistă.

La 29 ianuarie 1990 s-a depus la Departamentul cultelor o cerere adresată de mitropolitul Alexandru Todea, episcopul Ioan Ploscaru din Lugoj, vicarul Tertulian Langa din Cluj, ordinarius Vasile Hossu din Oradea și ordinarius Lucian Mureșan din Baia Mare. (anexa... care cuprinde „Exigențele și cerințele Bisericii

Române Unite cu Roma în condițiile create de Revoluția populară din 22 decembrie 1989.”)

În acest document se precizează că după abrogarea Decretului 358/1948 Biserica Română Unită a primit un statut legal de existență și, în consecință: „cerem onoratului Departament al cultelor RESTITUTIO IN INTEGRUM a tuturor bunurilor trecute prin acest Decret abrogat în posesia Bisericii Ortodoxe și a Statului Român. Nu acceptăm retrocedarea bunurilor pe baza numărului de credincioși. Când ni s-au răpit bisericile, nu s-au făcut pe bază de procente și de aceea nici acum nu acceptăm acest procedeu.”

În continuare se precizează în cerere: „Suntem însă de acord ca în parohiile unde este numai o singură biserică să celebreze la ore diferite atât preoții greco-catolici cât și cei ortodocși.”

Acest document de mare importanță propune ideea serviciului religios alternativ al ambelor culte, acolo unde există o singură biserică. Este de o deosebită importanță practică, de a împăca dezideratele ambelor culte, eliminând astfel orice animozități, intoleranță, îndreptate împotriva spiritului creștinesc, a dreptății sociale din orice parte ar veni.

Puterea politică și conducerea Bisericii Ortodoxe n-au nici o motivație temeinică pentru a menține starea creată de puterea comunistă. Înseamnă continuarea acelorași concepții care învrăjdesc un segment important al societății românești.

Am aflat de asemeni că la întâlnirea din 29 martie 1990 care a avut loc la Departamentul cultelor, părintele Tertulian Langa – în calitate de vicar general al Diecezei de Cluj – a arătat contribuția Bisericii Române Unite la consolidarea armoniei speciale, necesară vieții interne și externe a statului nostru.

S-a pronunțat împotriva oricăror manifestări de intoleranță, acuzații împotriva lor sau incitării spiritului creștinesc și a dreptății sociale. În cererile și revendicările Bisericii Române Unite Greco-Catolice prezentate ministrului se solicita ca:

- să se abțină de a mai lua poziție publică de dezavuare a Bisericii noastre și de a face propagandă discriminatorie în favoarea Bisericii Ortodoxe;

- să-și respecte rolul de arbitru în aplicarea politicii guvernului, privitoare la libertatea cultelor, în calitate de ministru al tuturor cultelor și nu numai al celui ortodox.

Ceașescu a fost înlăturat de la putere, judecat și executat. Aceleași forțe l-au determinat și pe Prea-Fericitul Teoctist să-și continue opera începută de patriarhul Justinian în 1948, prin deținerea bunurilor Bisericii Unite, pe care ar sufoca-o dacă ar putea. Alt tâlc care să justifice revenirea patriarhului nu-l aflu.

Mă întreb ce puteri malefice în dimensiunea lor l-au putut determina pe patriarhul Teoctist să revină în scaunul patriarhal, căci retragerea a făcut-o de bunăvoie și deci se pare că revenirea i-a fost impusă.

Cei responsabili de măsurile luate în complicitate cu ierarhia ortodoxă consideră că stăpânirea lor este veșnică. Ei nu vor să înțeleagă că toate regimurile politice bazate pe abuzuri sau măsuri „originale“ au un sfârșit care va veni mai devreme sau mai târziu.

Sfârșitul poate surveni pe neașteptate și atunci vor fi judecați nu numai de Creatorul lumii ci și de popor, când vor da socoteală, ca și noi toți, de faptele săvârșite, judecată de care nimeni nu va fi absolvit, așa cum amintește Sfântul evanghelist Matei, la fel de apreciat și de cultul ortodox.

Pentru a justifica schimbările (mistificările de interese) în scaunul patriarhal, citez declarația ministrului Cultelor Nicolae Stoicescu, publicată în ziarul „România liberă“ din 7 februarie 1990: „Patriarhul Teoctist incriminat pentru odioasa telegramă din 20 dec. 1989, s-a retras și este de datoria mea să spun că a făcut-o cu demnitate, care pe mine m-a mișcat. Se vor produce și alte schimbări. Dar nu putem accepta mutilarea ei“, referindu-se în acest fel la Biserica Ortodoxă.

Față de declarația domnului ministru, întreb, dacă retragerea patriarhului a fost făcută cu demnitate, cum poate fi considerată revenirea în scaunul patriarhal, cu sau fără demnitate? Constatăm în schimb că într-adevăr nu s-a produs nici o schimbare și că ierarhia ortodoxă „n-a fost mutilată“, ci a rămas să lucreze în continuare, ca și sub stăpânirea comunistă.

La 29 ianuarie 1990 s-a depus la Departamentul cultelor o cerere adresată de mitropolitul Alexandru Todea, episcopul Ioan Ploscaru din Lugoj, vicarul Tertulian Langa din Cluj, ordinarius Vasile Hossu din Oradea și ordinarius Lucian Mureșan din Baia Mare. (anexa... care cuprinde „Exigențele și cerințele Bisericii

Române Unite cu Roma în condițiile create de Revoluția populară din 22 decembrie 1989.“)

În acest document se precizează că după abrogarea Decretului 358/1948 Biserica Română Unită a primit un statut legal de existență și, în consecință: „cerem onoratului Departament al cultelor RESTITUTIO IN INTEGRUM a tuturor bunurilor trecute prin acest Decret abrogat în posesia Bisericii Ortodoxe și a Statului Român. Nu acceptăm retrocedarea bunurilor pe baza numărului de credincioși. Când ni s-au răpit bisericile, nu s-au făcut pe bază de procente și de aceea nici acum nu acceptăm acest procedeu.“

În continuare se precizează în cerere: „Suntem însă de acord ca în parohiile unde este numai o singură biserică să celebreze la ore diferite atât preoții greco-catolici cât și cei ortodocși.“

Acest document de mare importanță propune ideea serviciului religios alternativ al ambelor culte, acolo unde există o singură biserică. Este de o deosebită importanță practică, de a împăca dezideratele ambelor culte, eliminând astfel orice animozități, intoleranță, îndreptate împotriva spiritului creștinesc, a dreptății sociale din orice parte ar veni.

Puterea politică și conducerea Bisericii Ortodoxe n-au nici o motivație temeinică pentru a menține starea creată de puterea comunistă. Înseamnă continuarea aceluiași concepții care învrăjesc un segment important al societății românești.

Am aflat de asemeni că la întâlnirea din 29 martie 1990 care a avut loc la Departamentul cultelor, părintele Tertulian Langa – în calitate de vicar general al Diecezei de Cluj – a arătat contribuția Bisericii Române Unite la consolidarea armoniei speciale, necesară vieții interne și externe a statului nostru.

S-a pronunțat împotriva oricăror manifestări de intoleranță, acuzații împotriva lor sau incitării spiritului creștinesc și a dreptății sociale. În cererile și revendicările Bisericii Române Unite Greco-Catolice prezentate ministrului se solicita ca:

- să se abțină de a mai lua poziție publică de dezavuare a Bisericii noastre și de a face propagandă discriminatorie în favoarea Bisericii Ortodoxe;

- să-și respecte rolul de arbitru în aplicarea politicii guvernului, privitoare la libertatea cultelor, în calitate de ministru al tuturor cultelor și nu numai al celui ortodox.

Îmi amintesc cât de corectă a fost caracterizarea ce i-a făcut-o ministrului Nicolae Stoicescu, părintele Simion Mesaroș în audiența de la 14 ianuarie 1990, numindu-l astfel și că mai bine ar fi fost numit ca ministru un ateu, care în mod cert ar fi fost obiectiv.

Din cererile menționate mai sus rezultă că Biserica Română Unită solicită să fie considerată ca un cult recunoscut, bucurându-se de toate prerogativele avute înainte de 1 decembrie 1948, demonstrând nedreptatea ce i s-a făcut, precum și necesitatea reparării acestei nedreptăți, prin restituirea tuturor bunurilor mobile și imobile, respectiv tot inventarul ce i s-a răpit în 1948. De asemeni negăm necesitatea organizării unui plebiscit pentru împărțirea credincioșilor și a parohiilor, întrucât desființarea cultului nostru a fost o măsură arbitrară și abuzivă, ordonată de Stalin, la care au colaborat și ierarhii ortodocși, că trecerea credincioșilor din parohiile greco-catolice la cele ortodoxe nu a fost rezultatul exprimării libere, ci al abuzurilor, presiunilor fizice și morale. Ca atare, declarația susține necesitatea revenirii la starea anterioară datei de 1 decembrie 1948 și că „cine nu dorește să rămână în sânul Bisericii greco-catolice, este liber să-l părăsească.“

Se solicită ministrului cultelor să se prevadă alocații bugetare pentru parohiile greco-catolice ce vor fi refăcute, precum și stabilirea unei sume forfetare cu titlul de despăgubiri, pentru bunurile materiale pierdute, sume absolut necesare reorganizării Bisericii.

În ceea ce privește modul de trecere abuzivă a credincioșilor noștri la ortodoxie, mi-am exprimat punctul de vedere la o adunare generală a A.G.R.U. pe care am prezidat-o, pentru a restabili situația anterioară și anume că după data de 1 decembrie 1948 credinciosul greco-catolic și-a botezat copilul la biserică pe care a frecventat-o până la această dată, pentru a nu rămâne copilul păgân, neavând altă biserică în sat, dar că prin aceasta el n-a înțeles că fiul său nou-născut să treacă la ortodoxie. Deci prin urmare, toți copiii născuți din părinți greco-catolici și botezați în condițiile arătate mai sus trebuie să fie considerați greco-catolici și nu ortodocși, știut fiind faptul că botezul făcut de un preot ortodox este recunoscut valabil de Biserica Unită, precum și invers.

În loc să ni se restituie bunurile confiscate de stat, unele în favoarea Bisericii Ortodoxe, cultul greco-catolic continuă să fie calomniat și defăimat de însuși ministrul Cultelor, Nicolae Stoicescu, membru al guvernului. În ședința la care ministrul Cultelor a invitat și pe vicepreședintele Frontului Salvării Naționale, domnul Gelu Voican Voiculescu, pe mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului și pe mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului, I.P.S. Alexandru Todea a cerut restituirea bunurilor și în special a bisericilor care ne-au aparținut și care ne-au revenit de drept după abrogarea Decretului 358/1948, propunând un dialog în spirit de dreptate, armonie și bună înțelegere. La telegrama mitropolitului Todea adresată ministrului după dialog, prin care dezaproba cele publicate în „Telegraful Român“ din 15 ianuarie 1990, acesta printr-o scrisoare i se adresează: „Stimate părinte Todea“, cu ofensele rezultate din acel comunicat, fără respectul protocolar datorat conducătorului Bisericii noastre. Cu acel prilej mitropolitul a fost amenințat de ministru că-l va da în judecată. Este de observat că acest ministru al guvernului se folosește de metoda intimidării și opresiunii, moștenită de la guvernele comuniste. Cine-i ministrul? Un simbriaș al politicii ambigui și haotice, cu ochii către Apus și cu fața la Răsărit, unde, ca și la noi, bisericile greco-catolice nu au fost restituite credincioșilor ucrainieni.

Cu astfel de oameni aflați în fruntea statului și a Bisericii Ortodoxe, nu se poate trata în spirit de înțelegere și armonie, pentru a fundamenta rezultatele pe adevăr și dreptate, reparând nedreptățile făcute, de pe urma cărora atât statul cât și Biserica Ortodoxă se înfruptă cu foloasele bunurilor, care nu le aparțin și nu le-au aparținut niciodată de drept.

Ierarhia Bisericii noastre nu a ajuns încă la concluzia că atât de la stat cât și de la Biserica Ortodoxă, în frunte cu actualii conducători, nu se poate obține nimic. Din acest motiv trebuie întrerupt orice dialog, deoarece pe lângă refuzul continuu de restituire, suntem permanent calomniați.

În acest moment îmi revine în minte întâlnirea cu mitropolitul Todea, pe care am avut-o în ziua de 14 februarie 1990 la Arhiepiscopia Română Catholică din București, cu care ocazie înainte de a pleca în audiență la ministrul cultelor, la întrebarea sa, i-am răspuns că acum mergem la culte, socotit prima instanță

(ca la justiție) de la care nu vom obține nimic, apoi la președintele Ion Iliescu ca instanță de recurs, de la care deasemenea nu vom obține nimic. Față de această situație ne vom adresa la Haga, respectiv la Tribunalul Uniunii Europene de la Stasbourg. Ază după șapte ani de la revoluție constatăm că cele două puteri, nu ne-au restituit nimic, cu toate că am parcurs, cu nenumărate cereri, memorii și nesfârșite audiențe, drumurile la aceste „două instanțe“. Mă întreb ce mai așteptăm?

Evident că lucrurile nu pot rămâne în această situație. Mai înainte trebuie ca în orice ocazie și prin orice mijloace să afirmăm drepturile Bisericii, la care nu putem renunța și nici să facem rabat. Trebuie intensificată acțiunea afirmării identității noastre, a trecutului Bisericii și îndeosebi a pregăti viitorul. Căci am toată certitudinea că Biserica noastră va juca un important rol la însănătoșirea moravurilor și spiritualizarea poporului român, chiar dacă este acuzată că face prozelitism. Pentru a atinge asemenea țeluri, va fi permanent în competiție cu Biserica ortodoxă, pe care aceasta va trebui să o accepte cu dragoste de soră mai mare în competiție și pe celelalte culte neoprotestante.

În mod cu totul greșit ierarhii ortodocși acuză Biserica Unită că face prozelitism și nu combate acțiunea sectelor străine, ce vin peste hotare, care reprezintă un pericol cu adevărat nu numai pentru ortodoxism ci și pentru stabilitatea ordinii sociale în țara noastră. Prin ideile ce le propagă – de multe ori anticreștine, antireligioase, va crea o majoritate de indiferenți religioși, în cel mai rău caz. Adepții acestor ideologii antireligioase nu provin dintre credincioșii Bisericii noastre ci din rândul ortodocșilor.

Lipsa de preocupare și de pastorație a Bisericii ortodoxe în sânul credincioșilor săi, se poate constata la tot pasul și în toate ocaziile. Spre exemplificare redau două mărturii – mărunte în aparență – dar care dezvăluie o mare carență a conducătorilor Bisericii ortodoxe. Cei care călătorim cu mijloace de transport în comun, auzim în preajma sărbătorilor de Crăciun fel de fel de colinde, cântate de mici colindători, cu conținut laic, uneori păgân și de folclor, numai de probleme religioase nu poate fi vorba. Altă dovadă o avem de la copiii ce ne colindă la casele noastre. Un grup de elevi din clasele superioare ale școlii generale m-au colindat cu texte penibile. I-am întrebat, dacă nu

cunosc colinde cu conținut religios, la care mi-au răspuns negativ. Mi-au spus că sunt în clasele 4-5 primară și i-am rugat să-mi recite rugăciunea „Tatăl Nostru“. Erau ortodocși – și spre stupoarea și surprinderea mea, nu cunoșteau această rugăciune, decât „îngerășul“. Am rămas mirat și am dedus că nici părinții lor nu se rugau decât cu „îngerășul“, dacă se mai rugau, căci altfel și-ar fi învățat copiii rugăciunile elementare ale oricărui creștin. Am tras concluzia că preoții ortodocși nici la școlile unde se face cateheza liberă de 5-6 ani și nici în lăcașele de cult sau cu alte ocazii nu fac pastorația cuvenită, pentru însănătoșirea moravurilor din societatea noastră. Nu cred că asemenea lipsuri se manifestă la credincioșii sau în activitatea preoților noștri.

18. Complicitatea Bisericii Ortodoxe Române

Pentru a demonstra fără tăgadă cauza esențială a dezastrului moral și spiritual din țară, mă voi referi la izvoarele puse la dispoziția opiniei publice interne și internaționale de către unii istorici și analiști politici ai evenimentelor din ultima jumătate de secol. Astfel, domnul Sergiu Grosu în lucrarea sa „Le calvaire de la Roumanie chrétienne“, apărută în anul 1987 la Editions France-Empire, face o analiză pertinentă a situației din perioada la care ne referim. O asemenea documentare nu putea să apară în țară, decât după căderea lui Ceaușescu, cu titlul „Calvarul României creștine“ – în anul 1992, la Editura „Convorbiri literare ABC“, Deva.

Dovezile culese din țară și din Apus sunt deosebit de prețioase și vrednice de luat în seamă, deoarece au fost strânse cu mîgălă de către un creștin ortodox, care nu poate fi suspectat de lipsă de obiectivitate. Sergiu Grosu, născut în anul 1920, licențiat în filozofie, filologie modernă și teologie, a refuzat să fie profesor în țară, pentru a nu fi silit să învețe pe tineri materialismul dialectic. În anul 1959 a fost arestat și condamnat la 12 ani de temniță grea, iar după grațierea din anul 1964 s-a refugiat în Franța, după 5 ani. La Paris, împreună cu soția sa editează în anul 1971 revista „Catacombes“, pe care am citit-o adeseori, când mă aflam la copiii mei în Apus. În numerele revistei face cunoscută lumii întregi soarta credincioșilor și prigoana Bisericilor din România. Cultul greco-catolic a fost desființat, iar Biserica Ortodoxă a devenit – citez din lucrarea respectivă: „...instrumentul servil al politicii antireligioase a puterii ateiste din București...ceea ce am constatat în mod explicit“, amintind că: „ierarhia Bisericii Ortodoxe a devenit membră a Frontului Unității Socialiste. Ea rămâne imperturbabilă la invectivele

nelegiuite ale ziarelor comuniste, colaborează cu autoritățile polițienești ale partidului la arestarea celor mai străluciți dintre preoți, aprobă eradicarea credinței religioase și distrugerea nemiloasă a bisericilor și mănăstirilor de valoare inestimabilă... aplaudă fără o vorbă eternele reproșuri ale lui Ceaușescu împotriva concepției retrograde mistice.“

„Înfeudarea Bisericii Ortodoxe Române idealurilor epocii ceaușiste atinge prin comportarea dezordonată a ierarhilor săi, sărăcia morală... lașitatea și sclavia. Dovadă este ședința solemnă a Sfântului Sinod, destinată centenarului Bisericii Ortodoxe Române. În prezența președintelui Departamentului cultelor, mitropolitul Moldovei și Sucevei – Teoctist (patriarhul de azi) a copleșit cu elogii realegerea fiului cel mai iubit al R.S. România, exclamând că în aceste clipe aniversare, gândurile noastre se îndreaptă spre spre Excelența Voastră, pentru a ne exprima recunoștința sinceră, pentru libertatea religioasă acordată Bisericii Ortodoxe Române și a altor culte din Țara noastră și angajamentul nostru ferm al tuturor, ierarhi, clerici și credincioși – de a sprijini grandioasele acțiuni consacrate scumpei noastre patrii. La închiderea ședinței patriarhul Iustin a supus aprobării trimiterea unei telegrame, pe care a citit-o cu bucurie spirituală... Vă aducem, scumpe Domnule Președinte, omagiul profundei noastre recunoștințe, pentru condițiile de libertate religioasă deplină, în care își duce activitatea Biserica Ortodoxă Română... și Vă asigurăm de întregul nostru devotament, de stima și dragostea noastră.“

Este mult prea evident că ierarhia Bisericii Ortodoxe și o parte a clerului în subordine a trebuit să urmeze obedient pe ierarhii săi, au devenit supuși sclaviei puterii comuniste, pe care au asigurat-o de întregul sprijin în acțiunile de ateizare a credincioșilor.

Cei ce s-au opus au fost marginalizați, destituiți, între care părintele Gheorghe Calciu Dumitrescu și autorul cărții la care mă refer.

Acesta a îndrăznit să se opună dictatorului, ideologiei comuniste, să scrie cu riscul suprimării și să adune documente compromițătoare la adresa regimului. Această nobilă activitate a desfășurat-o în țară și o face și azi în afara hotarelor țării.

În lucrarea citată, Sergiu Grosu susține că: „...la sosirea armatei sovietice, care a instaurat în România, la 6 martie 1945,

un guvern de obediență moscovită, Biserica greco-catolică era în plin avânt. Ea număra cinci dieceze (Alba-Iulia – Făgăraș, Oradea Mare, Cluj-Gherla, Lugoj și Maramureș) cu 2498 de biserici și 1733 preoți, la un total de aproximativ 1.570.000 credincioși, o academie teologică și trei seminarii; sute de școli secundare, comerciale și profesionale; ordine religioase de bărbați și femei, vreo 20 de publicații ieșite din cele cinci imprimării ale sale etc.“

Trebuie precizat că după recensământul antebelic, datele respective sunt mult superioare numărului arătat în cartea lui Sergiu Grosu. Aceasta nu alterează fondul problemei, căci după cum se știe Biserica noastră a fost interzisă timp de 50 de ani. Ierarhii și preoții care n-au acceptat pactul cu diavolul au fost arestați, credincioșii au fost deposedați de biserici cu toate averile, pe care le-a confiscat statul ateu, din care și azi se înfruptă Biserica Ortodoxă, drept cadou ce i l-a făcut comunismul.

Din nefericire, în scurt timp regimul comunist va declanșa o iuptă nemiloasă împotriva: „...unei anumite confesiuni, considerată ostilă țării și poporului, prin supunerea la ordinele Vaticanului reacționar și proimperialist... prima victimă a fost Biserica Greco-Catolică, urmând astfel drumul dureros al surorii sale din Ucraina, ilegal lichidată și ea în martie 1946. La această operațiune realizabilă prin întoarcerea Bisericii Unite la ortodoxie, se înhamă noua ierarhie a Bisericii Ortodoxe Române (pe care a fabricat-o rapid partidul comunist, pentru a-i servi de instrument docil) gata la orice compromis, pentru a nu nesocoti directivele marxiste ale puterii“.

„A doua zi după 23 august 1944 mitropolitul ortodox de la Sibiu, Nicolae Bălan, sublinia printr-o scrisoare trimisă mitropolitului Leningradului, Alexei, devenit ulterior patriarh al Moscovei, că slăbirea națiunii române era consecința sciziei în două a țării, prin existența unei Biserici în unire cu papii Romei.“

Constituția nouă din 23 aprilie 1948 deși promitea libertatea de conștiință și religie, anihila (prin articolul 27) învățământul confesional. A urmat apoi denunțarea prin decretul 151 din 17 aprilie 1948 a Concordatului încheiat de România cu Sfântul Scaun la 29 mai 1929. Prin Decretul 175 din 3 august 1948 au fost trecute în proprietatea statului toate școlile confesionale.

Este știut că aceste școli românești au aparținut în majoritate Bisericii Române Unite, iar prin Decretul 177 din 4 august 1948 privind regimul cultelor, acestea au fost puse sub controlul statului, interzicând orice altă jurisdicție.

După ce la 26 august 1948 episcopatul catolic s-a ridicat împotriva abuzurilor revoltătoare, adresându-se Ministerului Instrucțiunii Publice și Ministerului Cultelor, toți cei 6 episcopi uniți au fost suspendați și caracterizați după invectivele primului demnitar al Bisericii Ortodoxe ca: „mincinoși și trădători ai poporului lor.“

Îmi îngădui să susțin că un popor liber își alege conducătorii lui prin voința nealterată, pentru a-i conduce destinele. Niciodată poporul român – care este din naștere creștin – nu putea să dea un asemenea mandat unor astfel de oameni, destinați să conducă statul și biserica. Toată puterea acestora a venit de la comuniștii din Moscova. Numai asemenea forțe au putut rade de pe fața pământului țării noastre credința, cultura, morala și civilizația. Câtă infamie și blestem au dus aceștia țării, înfăptuitorii atâtor nelegiuiri, puterea comunistă devastatoare, cu sprijinul de largă obediență al ierarhiei ortodoxe.

Înfăptuitorii de ieri sunt conducătorii de azi ai Bisericii Ortodoxe, Teoctist în Scaunul patriarhal și Antonie Plămădeală, succesorul lui Nicolae Bălan ca mitropolit al Sibiului. Acești mandatarai ai postcomunismului din țara noastră se străduiesc să influențeze opinia publică internațională sub masca ecumenismului, mișcare inițiată având ca scop unirea catolicismului cu ortodoxia. Tot ei îndeamnă pe unii conducători ai protestanților și anglicanilor la conferințe comune ecumenice cu reprezentanții Vaticanului. În schimb, nu renunță la atacuri – unele deghizate, altele pe față – la adresa Papei prin cărți și publicații editate de scriitori mărunți, ale căror nume le auzim pentru prima dată.

Îndeosebi mă refer la un scriitor talentat, pe care îl cunosc îndeaproape, dar care din păcate prin talentul său literar (are și câteva romane de valoare) și istoric, de data aceasta devine unilateral și pătimas, fiind obedient ortodoxismului. Cu aprecieri tendențioase îi consideră pe Sfinții Părinți ai Răsăritului, ca fiind ortodocși din totdeauna, deși este cunoscut că înainte de schisma de la 1054 nu există Biserica Ortodoxă, fiind universală sub

jurisdicția Papei de la Roma, urmaș al Sfântului Petru. El deformează istoria înșelând astfel buna-credință a cititorilor săi, omțând să scrie multe lucruri de căpetenie și anume că atunci, din cauza nenumăratelor schisme în Biserică, în conciliile ecumenice care au avut loc în acele timpuri, pentru a se ajunge la un consens, patriarhii și episcopii se adresau Papei de la Roma, pentru a lămuri și elimina orice dubiu, întrucât el exprima punctul de vedere al Bisericii universale. Atunci participanții cădeau de acord în cele disputate, afirmând: „Roma locuta cauza finita“.

Scriitorul al cărui talent îl prețuiesc, dar detest unele aprecieri ale sale, care îi alterează valoarea de istoric bisericesc și de eseist în materie, se numește Mihail Diaconescu. El nu poate fi acuzat pentru că, fiind născut din dascăl ortodox de la țară, eventual putea fi atașat prin naștere tendințelor manifestate în scrierile sale cu conținut istoric bisericesc.

Pentru a demonstra împătımirea sa și atacurile furibunde la adresa catolicismului, mă refer la cele ce se pot citi în cartea sa „Istorie și valori“, tipărită în Editura Ministerului de Interne în anul 1994. Proprietatea Editurii ne spune ceva?

În capitolul „Teze Cominterniste preluate de la Papa Ioan Paul al II-lea“ autorul menționat prefera atacuri abominabile la adresa Sfântului Părinte, ceea ce face pe autor nedemn pentru nesăbuita sa îndrăzneală cinică. El aduce grave acuze, calomnii și dezinformări unui Papă cum este Ioan Paul al II-lea, a cărui erudiție, demnitate și verticalitate nu au fost puse sub semnul întrebării de nici o somitate în domeniul literar sau politic, din oricare parte a globului. Activitatea Sfântului Părinte se încadrează perfect în destinele Bisericii universale și nu se abate prin nimic, din cele lăsate de tradiția Sfinților Părinți, în ce privește scopurile ce duc la mântuirea ființei umane.

Cu lipsa celui mai elementar respect, îl atacă pe omul trimis de Dumnezeu, ca prin contribuția sa ca și a altor personalități aparținând unor popoare să determine căderea comunismului, ce se întindea nu numai pe continentul nostru, ci și în altă parte a lumii, gata să cuprindă cu gheara sa popoarele neputincioase, să extindă peste tot învățătura antireligioasă, anticreștină, ce sufocă și interzice libertatea de conștiință. Chiar și numai această activitate a lui Ioan Paul al II-lea, în afară de alte nenumărate acțiuni

de curat umanism trebuie să-i impună respect. Autorul trebuie să țină seama că datorită Sfântului Părinte, într-o acțiune conjugată cu a altor conducători, el, autorul, împreună cu toate popoarele a ajuns la libertatea de conștiință, la care am aspirat decenii de-a rândul, de care noi toți, și probabil și autorul, ne bucurăm, deși sechelele comunismului persistă încă în cea mai mare parte a țărilor ocupate de acesta timp de aproape 50 de ani. Puțini din cei molipsiți de influența și tezele comuniste au scăpat de această ideologie, nu cred însă că autorul cărții amintite face parte dintre aceștia.

Cu stilul său bogat, ca și odinioară sinistrul Mihai Roller, cel mai cumplit dintre cominterniști, pe care autorul cărții îl citează în capitolul în care îl incriminează pe Papa Ioan Paul al II-lea, tipic dezinformator al istoriei, în tot cuprinsul lucrării ascunde cititorului unele date ale istoriei după Cristos până la cele contemporane. Metoda sa, dezvăluită din ceea ce scrie, este omiterea unor adevăruri, pe care încearcă să le ascundă cititorului și atribuie unor persoane caractere și conformații morale pe care nu le-au avut. În mod vădit este distorsionat adevărul istoric, religios de la Porțile Dunării, Mării Negre și realitățile din spațiul balcanic.

Prin tăcere și negare a unor fenomene, caută să ascundă dezastrul provocat de venirea și apoi încreștinarea bulgarilor în secolul al IX-lea, vecinii noștri de la sudul Dunării. Dependența Bisericii Românilor de cea a bulgarilor a sufocat întreaga noastră spiritualitate și cultura creștină timp de opt veacuri.

Autorul consideră ca ortodocși pe toți Sfinții Părinți, începând cu Sfântul Andrei și cu Sf. Caian, născut pe meleaguri dobrogene. Este cunoscut că acesta din urmă s-a stabilit în Apus, unde a și murit, desfășurând în Franța o vastă activitate spiritual-creștină. Despre ceilalți Sfinți Părinți, botezați de autor drept ortodocși, care au trăit în acest spațiu al Răsăritului, voi reveni în cele ce urmează. El îmbină ideile și elementele Bizanțului cu slavonismul bulgar, apoi ale celui grec de sub fanarioți și mai pe urmă cu cele pravoslavnice din Răsărit, siluind și năucind conștiința cititorului, pus în situația să afle de la „mirificul“ autor că izvoarele creștinismului la români se află în Bizanțul prefigurat ortodox și că de asemeni cea mai mare parte a culturii creștine o datorăm Răsăritului și nu Apusului.

Autorul, cercetător științific la Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu“, ține prelegeri la facultățile de științe și teologie ortodoxă de la universitățile din Pitești și la „Spiru Haret“ din București.

Recent a scos „Prelegeri de estetica Ortodoxiei. Teologie și estetică“ tipărită la editura Porto Franco din Galați în anul 1996. După cum afirmă în această lucrare: „...textele au fost luate din Biblie sau Sfânta Scriptură sub îndrumarea și purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod“. Cu aceste precizări sunt edificat perfect asupra mentorilor autorului, care l-au inspirat. Cugetările sale miros a fum de tămâie pravoslavic răsăritean, reamintindu-vă cine sunt conducătorii de azi ai Bisericii Ortodoxe Române, urmași și continuatori ai acțiunilor începute sub dictatura comunistă, pe care a binecuvântat-o așa după cum am arătat.

Ce bază se mai poate pune pe preținsele sale adevăruri istorice, când el este un împătimit în atacuri la adresa capului Bisericii Catolice Universale? Câtă credibilitate poate avea în fața studenților săi bănuind că unora dintre ei le parvin și alte izvoare de istorie obiective, scrise de ortodocși, ale căror conținut contrazic categoric tezele temerarului „dascăl universitar“.

În continuare, pentru a se demonstra lipsa de discernământ în defăimarea personalității Papei Ioan Paul al II-lea, citez din capitolul amintit: „În dimineața zilei de 23 martie 1991, cu ocazia zilei primirii în audiență la Vatican, delegația Conferinței Episcopale greco-catolice din România, în frunte cu noul monsenior Alexandru Todea, a trăit momente de profundă perplexitate. Cu acea ocazie Sfântul Părinte în discursul său le-a vorbit episcopilor de originea creștinismului la români și de unirea cu Biserica Romei la anul 1700“.

După o trecere în revistă a ideilor corifeilor Școlilor Ardelene, se referă la Mihai Roller, citez: „În realitate creștinismul și ortodoxia poporului român sunt cu mult mai vechi decât le consideră cominterniștii în frunte cu Mihai Roller și cu tovarășul lor actual de idei, Papa Ioan Paul al II-lea, Episcopul Romei, considerat infailibil. Faptul că Ioan Paul al II-lea, actualul episcop al Romei, considerat infailibil, nu știe nimic despre

episcopii și personalitățile ortodoxe daco-romane și nici de cronologia raporturilor dintre români și bulgari arată cât de ridicol este discursul său improvizat la Vatican“.

Cum să califici asemenea mod de a gândi și afirmații nesăbuite, pretinzând că el cunoaște deplin cultura Sfântului Părinte care „improvizează“ doar, calificându-l „cominternist“ și etichetându-l ca „tovarăș“ cu Mihai Roller de tristă memorie, care a falsificat istoria poporului român. Sunt afirmații de o iresponsabilitate neîntâlnită la un om pretins responsabil în ceea ce afirmă, umplând cu venin scrierile sale. N-ar fi trebuit să dau atenție și să citesc asemenea ignominii, dar o fac numai din respect pentru adevăr, cultură și demnitatea oricărui demnitar, indiferent de culoare și de idei. Afirmațiile unor asemenea oameni fără judecată, care parcă și-au pierdut bunul-simț, mă intrigă, le detest și le condamn, indiferent de la cine ar veni. În aceeași lucrare se afirmă că străluciții ierarhi și învățați daco-romani, originari din ținutul dintre Dunăre și Mare (Neagră), participanți activi la marile Sinoade ecumenice, au fost în subordinea Patriarhiei ortodoxe de la Constantinopol și nicidecum a Episcopiei de Roma. Între aceștia amintesc pe Sfântul Bretanion (Vetranion) de Tomis, Teotim I de Tomis, arhiepiscopul și mitropolitul Paternius de Tomis (înainte de 519), de asemeni autorul menționează că importante personalități teologice daco-romane au fost în egală măsură apărători dârji ai ortodoxiei Sinoadelor Ecumenice, dar și predicatori fervenți la Roma, în Italia și în Occidentul European. Dintre aceștia amintește pe Sfântul Ioan Casian, Dionisius Esgus, fondatorul erei creștine, Ioan Maxențiu Celebrul (monarh scit) care la începutul secolului al VI-lea s-au aflat la Roma și au predicat în mari adunări publice învățătura ortodoxă despre Sfânta Treime.

Autorul poate fi considerat ca un mărunt șoarece de bibliotecă, dornic să afle izvoare ca nimeni altul. Dar aserțiunile sale pertinente sunt împotriva istoriei și cu totul false. Să deschidem bine urechile și să-i auzim doctrina sa, care răstoarnă tot adevărul istoric și, Doamne ferește, cine știe dacă nu mâine și pe cel de credință, devenind eretic pentru a se scoate în evidență.

Păcat de asemenea oameni dotați care rătăcesc deslușirea izvoarelor istorice, așternând în cărți și dând cititorului astfel de

erezii. Să analizăm în continuare afirmațiile sale supunând judecării cititorului cele ce urmează:

„Roma primea învățătura ortodoxă din Răsărit (Ex Oriente lux) pentru că în epoca aceea nu dispunea de mari învățați. Roma se considera ortodoxă în credință. Nenorocirea marii schisme între Biserica creștină de răsărit și de apus nu apăruse încă“.

Este necesar să arăt greșelile acestui „învățat ortodox“ care nu pot fi trecute cu vederea și care este susținut de Prea Fericitul patriarh Teoctist și de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe, pentru a ne da seama nu numai de impostura ci și de falsa sa atitudine în ședințe, în sinoadele sale și în cele ale Conciliilor ecumenice, destinate apropierii bisericilor ortodoxe cu cea catolică universală. Patriarhia (cripto-comunistă, dovedită de izvoarele la care m-am referit) modifică strategia de până deunăzi. Nu se mai avântă în declarații tari și atacuri la adresa celor pe care îi socotește adversari sau dușmanii intereselor sale, ci scoate la iveală astfel de condeieri râvnitori, urnărind interese meschine, pe care Patriarhia îi satisface cu dăruire. Pe aceștia îi socotește pionii de atac, puși în slujba intereselor sale ambițioase. Prin astfel de oameni Patriarhia urmărește după un plan bine chibzuit, dezinformarea, confuzia credincioșilor, fără a evalua urmările care duc cu certitudine la demoralizare, indiferentism religios și la alterarea moravurilor societății civile, atât de șubrede. Urmarea nu este unirea între oameni, ci discordia și ura. În societatea noastră sunt multe exemple în acest sens, nu este nevoie a le enumera, fiind cunoscute de toți românii.

Același autor în lucrarea sa apreciază ca pozitive documentele „Conciliului Vatican II“ dedicate misiunii catolice din lumea occidentală de azi, atât de grav afectată de ateism, de idealuri și exigențe seculare, Conciliul care – așa cum se știe – a fost deschis de Papa Ioan Paul al VI-lea. În schimb despre actualul episcop al Romei susține că „a activat și s-a manifestat consecvent în cadrul unui confesionalism mărginit, mărunț și obtuz ca un adevărat incitator la ură etnică și religioasă. În loc să fie o mare personalitate bisericească, Ioan Paul al II-lea a ajuns un personaj detestabil“.

Întreb pe autor care cu atâta ură a ajuns să atribuie marelui Papă astfel de epitețe, dacă este cu sufletul curat și cinstit, de ce

nu atribuie astfel de acuzații Patriarhului Teoctist? Se știe că acesta a fost înregimentat în hidra comunistă, în brațele căreia și-a depus întreaga sa conștiință, atribuindu-i osanale, așa după cum rezultă din telegrama trimisă lui Ceaușescu în decembrie 1989.

Câtă perplexitate să producă gândirea și lucrarea unui intelectual, care este un om de catedră! Studenții săi de bună-credință având conștiința nealterată, ca de altfel și cititorii, vor sesiza lipsa sa de obiectivitate, deoarece cultura trebuie să înnobileze spiritul și nu să-l degradeze.

Transgresând asupra vieții sociale și politice, scrie: „Politica Papei, de încurajare a refacerii unei așa-zise Europe Centrale – catolice... ar avea un rol important (dar) este și ea un motiv de îngrijorare pentru români“. Ce vrea să spună autorul – mandatarul lui Teoctist – că dacă Europa Centrală ar fi ortodoxă, în această situație românii nu ar mai avea nici o îngrijorare? Același autor face remarcă precum că afirmațiile recente conform cărora „evangelizarea în România a avut origine latină“ nu corespunde realității și nu arată o bună cunoaștere a istoriei bisericești a românilor. Se fac referiri la planurile pe care și le face catolicismul cu românii, afirmând că acestea: „sunt planuri abjecte, antiromânești. Polonezul agitat Karol Voytia ajuns Papa Ioan Paul al II-lea ar fi putut să urmeze vocația apostolică și spirituală a marelui înaintaș Paul al VI-lea... N-a făcut-o. El a preferat să se dea în spectacol pe stadioane, să se agite, să acționeze... uitând de vocația spirituală a Bisericii.“

Ca șef al statului Vatican, luând parte separatiștilor din Iugoslavia, a încălcat... învățătura de pace a Bisericii... idealurile ecumenice ale credincioșilor și regulile elementare ale moralei internaționale.

De la adoptarea unor teze ale Kominternului cu privire la istoria românilor și atitudinile histrionice ale unui actor ratat scos să apară în fața mulțimilor pe marile stadioane, la părănirea slovenilor și croaților în războiul lor confesional... actualul Papă se mișcă într-un domeniu al agitației, care echivalează cu răul absolut.

Dincolo de cuvintele sale mieroase și mincinoase el este un inamic al românilor. Firește pe un astfel de inamic românii vor ști să-l trateze cum merită“.

Citindu-i cartea te cuprinde o indignare, ca de pe urma călcatului pe un morman de murdării, carte ce nu poate fi astfel abordată. Fiecare aserțiune, cu frazeologia savant încălțită din întreaga carte, duce la concluzia că autorul este un meșter al dezinformării, al contorsionărilor și falsificării istoriei. Oare ales de patriarh în planurile sale dezastruoase la adresa întregii spiritualități din țară, în sensul că nimic nu este creștin și moral, decât numai ce vine de la Răsărit, de unde a venit toată învățătura creștin-ortodoxă în Europa?

Ghearele pisicii sunt prea vizibile, ele ne duc la concluzia că Patriarhul Teoctist prin mandatarii săi – căci în afară de M. Diaconescu mai sunt și alții, la care mă voi referi în cele ce urmează – tratează pe Sfântul Părinte ca pe cel mai mare adversar nu numai al ortodoxiei. Uită ce soartă i-a rezervat istoria dictatorului Stalin, pe care patriarhul l-a adulat, el, marele conducător al oștilor roșii de sânge comunist, l-a tratat pe Ioan Paul al II-lea ca dușman.

Ilustrații istorici ortodocși pe care i-a avut țara noastră ca: Iorga, Xenopol, Densușianu (gr. cat.), Dimitrie Onciu, Sextil Pușcariu, Emil Panaitescu, Lupas, Onisifor Ghibu și alții mai moderni nu au susținut niciodată că spiritualitatea creștină la români a venit din Răsărit și absurdul că Roma primea învățătura ortodoxă din Răsărit. Asemenea constatări trebuie să fie socotite ca venite nu de la un începător, ci de la unul ce nu cunoaște istoria, iar dacă se dovedește că el este de rea-credință, se impune să fie învrednicit după cum se cuvine.

Mihai Diaconescu nu vrea să audă și să mărturisească faptul că în Țările Române, influența slavonă (care nu putea veni din Apus ci din Răsărit, sorgintea ei) a înăbușit orice trezire culturală, că averile mănăstirilor erau închinată în cea mai mare parte străinilor, încât a 5-a parte din avutul țării lua drumul Athosului și al Constantinopolului. La început prin bulgari (timp de 8 veacuri cât am fost sub jurisdicția lor) apoi prin greci, care sub domnia fanariotă ce a durat două secole (1605-1819) am intensificat spolierea poporului, în timp ce în Muntenia jumătate din mitropoliți au fost greci.

Nicolae Iorga scria în „Istoria literaturii religioase din România” citez: „Literatura română nu putea porni de la aceștia, care cântau pe bulgărește până și isprăvile lui Ștefan cel Mare”.

Mitropolitul Melchisedec, ministru pe timpul lui Alexandru Ioan Cuza, în cartea sa „Viața lui Grigore Țambiac” scrie (pag. 76-77): „În Moldova cîerul nici carte slavonă nu învață, nici pe cea românească nu o avea. Și când să-și facă slujba întrebuinta fel de fel de tertipuri, amestecând pe de rost niște vorbe neînțelese și parodiste din amândouă limbile numai ca să înșele auzul sătenilor”.

Matei al Mirelor, mitropolit grec, în sfaturile date lui Alexandru Vodă Iliș, zugrăvea pe preoții noștri astfel: „Preoții nu știu să boteze copiii, nici să liturghisească, nici rugăciunile lui Dumnezeu. De cununie și de maslu când aud se minunează, iar pe cealalte taine nu le știu nici pe nume. Strașnic s-au sălbăticit. Nu mai știu nimic, ci mănâncă la colive ca dobitoacele”. (Papiu, Tezaur, I/970)

A asistat autorul în bisericile ortodoxe sâmbătă, ca să constate câte parastase se fac, și cunoștea că preoții cereau credincioșilor să facă cât mai multe parastase după morți, ca și cum multitudinea, bogăția, costul și taxele ce se percep ar izbăvi pe morți de greșelile făcute pe pământ? Bineînțeles că preoții – nu toți – se respectau în a-și menaja interesele. Acesta e adevărul și el trebuie spus, fără a știrbi din autoritatea și sfințenia Bisericii, ci pentru eradicarea credințelor deșarte și a moravurilor creștine.

Duceți-vă în Transilvania, stimate autor, unde socrul dumneavoastră, tatăl soției, a fost preot și rudă a ilustrului episcop Demetriu Radu, asasinat mișelește de o bombă pusă la Senatul României interbelice, și veți putea constata că în bisericile greco-catolice nu se practică asemenea metode înrobitoare – de multe ori – pentru oamenii săraci. Dacă vreți să scrieți – pentru că talent aveți cu carul – vă sugerez să dați la iveală, căci va fi folositor pentru a moraliza unele obiceiuri practicate la facerea pomenilor după morți, care pur și simplu sunt o grea povară pentru cei rămași în viață.

În București, în județele Prahova și Argeș întâmplător am asistat la parastase pentru morți. Ceea ce am aflat repugnă celui mai pios credincios, fie ortodox, fie greco-catolic și chiar și dumneavoastră. Obiceiul locului este ca, după caz, câte o femeie sau un bărbat să fie îmbrăcat cu haine date de pomană. În altă parte se dă de pomană un anumit mobilier. În afară de toate acestea pomană – o adevărată festivitate tristă după mort,

este urmată de veselie. Descendenții suportă cheltuieli nebănuite cu mâncarea, băutura, farfuriile, ulcelele etc. și bineînțeles plata preotului. În satul Strâmba din județul Gorj unde am fost cu un bun prieten la înmormântarea mamei sale, am văzut de ambele părți ale șoselei de la intrarea în sat nenumărate fântâni frumoase deasupra cu acoperiș din scândură lustruită, unele având picturi în ulei cu scene religioase. M-am mirat și le-am admirat. Întrebând pe prietenul meu ce-i cu atâtea fântâni? el mi-a răspuns că acesta este obiceiul rămas din tradiție, ca la pomeni să se facă de către urmași, în afară de cele sus-arătate, și câte o fântână. Credincioșii se întrec să le facă cât mai pompoase, să fie cât mai artistice. Întrebat de costul acestora, a răspuns că oamenii, pentru a nu fi de râsul satului și pentru a păstra tradiția, adună bani, se împrumută, unori își vând vita din jug sau calul din ham, iar unii care n-au încotro vând chiar câte o bucată de pământ. M-au îngrozit cele auzite și văzute și azi.

Ce fac preoții pentru a stârpi aceste obiceiuri, oneroase pentru cei lipsiți de mijloace materiale, simplificând ofrandele numai pentru săraci, împreunate de rugăciunile preotului, folosite pentru iertarea greșelilor din viața pământească?

Dacă cineva ar cerceta aceste obiceiuri în diverse zone ale Vechiului Regat și ar scrie cu talent, pe lângă realizarea unui document valoros dezvăluind aceste obiceiuri, ar contribui cu folos pentru a-i determina pe cei care au răspunderea morală la însănătoșirea climatului spiritual al poporului. După părerea mea, sarcina unei pastorații adecvate în acest sens revine preoților și ierarhilor. Nu este treaba mea să dau sfaturi, însă rezolvarea acestei probleme ar aduce o ușurare în viața credincioșilor, încărcați sufletește de povara acestei tradiții, nemaifiind obligați să irosească o mare parte din avutul lor. Dacă autorul cărții la care m-am referit ar aborda această tematică cu rezultate benefice, i s-ar cuveni nenumărate mulțumiri din partea celor care pentru pomenirea morților se cred obligați să urmeze tradiția pomenilor oneroase.

Limba română în slujbele bisericești ortodoxe s-a introdus treptat, începând cu secolul al XIII-lea. Până către sfârșitul secolului al XIX-lea s-au folosit și cărți slavone, socotind o trădare a ortodoxiei folosirea literelor latine.

Însuși Andrei Șaguna, mitropolitul ortodox de la Sibiu (1809-1873) a rupt cererile unor studenți, făcute pentru obținerea bursei, deoarece erau scrise cu litere latine, apostrofându-i: „Pe astfel de scrisori să-ți dau ție stipendiu? Ție care vrei să bagi literele latinești în Biserica mea“ (Ion Ploscaru în lucrarea „Scurtă istorie a Bisericii Române Unite“, Editura Helicon – Timișoara).

Pentru a arăta măreția charismatică a Papei Ioan Paul al II-lea citez din „Cuvânt Înainte“ al profesorului pr. Teodor Racovițean, canonic mitropolitan, la cartea tradusă de el: „Prietenul meu Karol Voytia“ de episcopul M. Malinski, editată de Barrd Press Département Livre – Paris France, din care citez: „...pe firul amintirilor... se dezvăluie viața pluridimensională a lui Paul al II-lea, personală, familială, sacerdotal-pastorală, dar și a omului de creație în teologie, filozofie, morală etc. începând de timpuriu din anul 1940... ni-l dezvăluie pe Omul Paul al II-lea, cele două coordonate ale acestuia, spirituală și de acțiune.

Ioan Paul al II-lea este mai presus de toate un om al rugăciunii pe care... o aspiră, precum este și un om al interiorizării. Ca om al faptei este pur și simplu copleșitor. Prezent permanent în inima și cadrul Bisericii, căreia îi împrumută claritate și dimensiuni, ființa lui acoperă întreaga ei arie. Într-o publicație se pot citi cu privire la Papa următoarele: «O singură personalitate poate vorbi azi în lume, clar și răspicat, denunțând injustețea, biciuind minciuna, exaltând umilința și pe cei umili, fără a fi suspectat de cea mai mică intenție politică sau electorală. O singură personalitate pe acest pământ al oamenilor poate fi crezută azi pe cuvânt... suveranul celui mai mic stat de pe glob, un stat fără armată, dar care folosește singurele arme de combatere a nelegiurii, forța Evangheliei, Cuvântul Domnului.»

Peregrin neobosit pe toate continentele, unde a dus și continuă să ducă – mesajul încredințat de Dumnezeu creaturii sale predilecte – omul.

Nimeni n-a sintetizat mai bine covârșitorul rol în lume a lui Ioan Paul al II-lea, de cum a făcut-o Soljenișin, marele scriitor rus, care nu este catolic, dar care spunea: «Ioan Paul al II-lea este un Dar al cerului pentru OMENIRE».

Mă întreb, ce i-ar răspunde „măruntul“ M. Diaconescu titanului Soljenițin, privitor la discordanța aprecierilor celor doi asupra personalității Papei, darul făcut omenirii de Dumnezeu? Sunt convins că va veni vremea când cel care a blamat pe Ioan Paul al II-lea va ajunge la vârsta înțelepciunii unui om normal, se va rușina de ceea ce a gândit și a scris despre cel mai mare titan al Bisericii Universale a lui Cristos.

Am citit lucrarea unui alt simbriaș aflat în slujba răului, ponegritor al papalității, un anonim cu rezidență în Germania, după cum se recomandă – Grigore Nedei, ce se pretinde jurist, carte intitulată „Imperialismul catolic, o nouă ofensivă antiromânească“, apărută în Editura Clio – București în 1993.

Autorul începe cu un atac frontal împotriva Papei și a catolicismului. Cartea are girul moral al Bisericii Ortodoxe, deoarece face un proces, îndeosebi împotriva greco-catolicismului, reproșându-i lipsa de legitimitate pe meleagurile românești.

Citind cartea – după apariția sa în țară – am solicitat fiului meu care trăiește în Germania – cu relații la postul de radio „Europa liberă“, să se intereseze și să identifice pe acest Grigore Nedei, știind că în Germania românii se întâlnesc la diferite ocazii în grupuri, după idei și interese. Mi s-a răspuns că acest nume este necunoscut. Am bănuit că autorul real se ascunde sub un alt nume în țară, nefiind rezident în Germania. După cum rezultă din modul de tratare a problematicii, el nu poate fi avocat. Cartea fiind tipărită în țară la o editură autohtonă, el se află mai mult ca sigur printre noi, rămas necunoscut, probabil sub o sutană.

Pentru a combate afirmațiile sale de defăimare a Vaticanului, papalității, catolicismului și îndeosebi a Bisericii Greco-Catolice, am scris un articol pentru a fi publicat.

Revista respectivă a avut amabilitatea de a-mi publica unele articole cu alte teme. De data aceasta articolul nu a fost publicat, probabil în ideea de a nu fi răspândite asemenea atacuri și a nu se învenina și mai mult relațiile interconfesionale.

Am înțeles mesajul ierarhiei noastre, transmis cu diverse ocazii, de a trata problemele cu tact și înțelepciune, pentru a nu altera pacea și armonia, care trebuie să caracterizeze viața credincioșilor diferitelor culte.

Constat cu satisfacție că „opera“ lui Grigore Nedei nu are

acces la conștiința blândului cititor, despre care nici nu aminteste, nefiind răspândită.

Spre surprinderea mea și confirmarea bănuielii că aceasta are girul ierarhiei ortodoxe, în revista „Vestitorul Ortodoxiei“ din 31 ianuarie 1994 a apărut articolul: „O carte fundamentală pentru conștiința românească autentică“ (anexa...) scris de părintele lector Vasile Borca din Baia Mare. Acesta face apologia cărții, pe care o apreciază ca pe o lucrare unică și de excepție în literatura eseistică românească. Se apreciază că: „ea face un proces public catolicismului ocult din România – îndeosebi greco-catolicismului, reliefindu-i lipsa de legitimitate pe meleagurile românești“.

Iată o nouă și prețioasă dovadă a intențiilor și planurilor ierarhiei ortodoxe, strecurată prin pana unui corifeu universitar – ortodox, care cu siguranță la catedră răspândește aceste abominabile și fanteziste tendințe ale prelaților săi, despre care nu trebuie să ne înspăimântăm și nici să le luăm în seamă.

Astfel de dovezi sunt numeroase, apărute în istoria ortodoxiei de la Andrei Șaguna și până azi. Zădarnic, mios, un scriitor ortodox caută să le ascundă, dar prin fapte și acțiuni se dovedesc contrare și mincinoase.

Pentru a nu se obosi cititorul să afle cartea lui Grigore Nedei, care nu merită să fie citită, fiind o pierdere de timp, redau în cele ce urmează conținutul articolului scris de mine și nepublicat, ce conține un extras al defăimării catolicismului, papalității, Bisericii greco-catolice precum și a unor distinse personalități, articol ce poartă titlul „Defăimarea Vaticanului, a papalității, a catolicismului și a Bisericii greco-catolice“. Urmează conținutul articolului.

Nici n-a apucat libertatea deplină, ca Biserica Română Unită să-și poată desfășura activitatea de educare spirituală, că au și început atacuri nenumărate din partea „surorii“ sale mai mari. Mai nou din partea unor laici, români rezidenți în afara hotarelor țării au început atacurile fără nici o motivare de ordin spiritual, moral sau patriotic, dovedind totală lipsă de bună-credință și de bun român, cum se afirmă că ar fi.

Este vorba de domnul Grigore Nedei, om în vârstă și jurist, după cum s-a prezentat în prefața lucrării tipărite în țară, deși el locuiește în Germania, după cum mărturisește.

În lucrarea sa acuză catolicismul în general și îndeosebi Biserica greco-catolică. Ponegrește distins personalități ecleziastice ca Monseniorul Dr. Octavian Bârlea, pe părintele vicar Tertulian Langa și pe alți clerici greco-catolici din țară și străinătate.

Fără noimă, și pe distinsul om politic Corneliu Coposu (atunci în viață), om corect și demn, căruia îi reproșează și-l acuză că în calitatea sa de președinte al Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat, a afiliat acest partid la Clubul mondial al partidelor creștin-democrate, pe care autorul îl consideră o sucursală a Vaticanului. Pe acest om îl consideră un pion de manevră, ca de altfel și pe toți cei care sunt catolici.

Sustine că Vaticanul duce un război prin agenții imperialismului catolic împotriva poporului român și a Bisericii Ortodoxe Române, război politic dus cu mijloace politice, război ce se încadrează în „frontul larg deschis de papalitate înspre Europa Răsăriteană“.

Se afirmă că: „Biserica greco-catolică a fost până deunăzi factorul principal de manevră al Imperialismului catolic în România. Or, cum această Biserică este pe cale de dispariție, Vaticanul este nevoit să o sacrifice pe tabla de șah a jocului său politic“.

Azi când subsemnatul scriu aceste mărturii, îmi apare tot mai evident că toate probele puse cap la cap, începând cu Decretul 358/1948, inspirat de Biserica Ortodoxă, continuat cu Balamandul, cu atacurile fățișe pe toate căile, folosindu-se de mass-media, dovedește că eu doresc cu tot dinadinsul dispariția Bisericii Unite, pentru a-i lăsa liber „drumul său luminos“, în expresia trecută, pe care și l-a croit din decembrie 1948, reținând cu îndârjire tot ce nu e al ei.

În concepția bolnavă a autorului, toți cei care fac parte din Biserica Catolică, așa cum îl menționează și pe domnul Coposu, nu pot gândi românește. Căci după documentația sa filozofică, citându-l mereu pe Nae Ionescu: „Un catolic nu este român, fiindcă numai cine este ortodox este român, iar românul trebuie să fie neapărat ortodox“.

Marile personalități și împreună cu ele toți cei care au suferit rigorile închisorilor comuniste, unde și-au pierdut viața, în frunte cu episcopii: Ioan Suci, Valeriu Traian Frențiu,

Alexandru Rusu, numit mitropolit al Blajului dar neaprobat de guvernul comunist, Tit Liviu Chinezu, îngropați în gropi comune, Vasile Aftenie, asasinat în închisoare (1950), apoi cardinalul Iuliu Hossu, Ioan Bălan, scăpați din închisoare o dată cu grațierea generală în 1964, obligați a locui cu domiciliu forțat, toți aceștia n-au fost români, după cum susține autorul, deoarece erau greco-catolici!

Câtă stăpânire de sine trebuie să aibă cititorul, chiar și cei cu puține cunoștințe de istorie, auzind asemenea aberații, menite a induce în eroare credincioșii, indiferent de cult sau etnie.

Autorul se străduiește să demonstreze: „ofensiva dusă mai bine de o mie de ani de catolicism și de papalitate împotriva Bisericii creștine din Răsărit și a Ortodoxiei române cu dușmănie, datorită faptului că patriarhul din Constantinopol împreună cu toate Bisericile naționale nu au vrut și nici acum să recunoască, ca șef spiritual și ierarhic al tuturor creștinilor, pe episcopul de Roma, devenit papa de la Roma. Această pretenție necreștină și stupidă a papalității a fost izvorul nenorocirii ce s-a abătut asupra popoarelor și Bisericii ortodoxe din Răsărit, rămânând obstacolul primordial în calea eforturilor de unificare a creștinătății“.

Strașnic mandatar al ecumenismului și-a găsit ortodoxia în susținerea iluziilor ei, folosindu-se cu îndrăzneală pe față de toate calomniile și dezinformările. Recomandăm ca la Conciliile ecumenice viitoare dintre bisericile ortodoxe și cea catolică, să se dezbată pe față această argumentație.

Am reprodus atacurile furibunde, fără bun-simț, cu ură și cu lipsă de respect față de Biserica Catolică Universală și față de Sfântul Părinte Ioan Paul al II-lea, simbolul prezenței lui Dumnezeu pe pământ în conștiința credincioșilor din întreaga lume.

Nu trebuie să ne mire că pentru meschine interese se găsesc simbriași, care se pun în slujba diavolului. Unul ca acesta, cu girul părintelui lector universitar Vasile Borca din Baia Mare și al Bisericii Ortodoxe, adresează cele mai josnice calomnii Bisericii Catolice și Papei. Nu a cunoscut istoria și nici gestul regelui Barba Rosa, care a cerut în genunchi iertare papei de la Roma, recunoscându-și greșeala. N-au îndrăznit nici Hitler,

Mussolini, Stalin și nici Ceaușescu – monștrii extremismului ateu – să-i conteste papei autoritatea de îndrumător spiritual a sute de milioane de credincioși. Nu se găesc cuvinte pentru a califica astfel de oameni, asemenea lucrări ce se pretind a fi de analiză istorică. Aberyțiilor lansate de autor nu merită să li se dea nici un răspuns, căci el nu cunoaște istoria și cu rea-credință recurge la dezinformarea celor neavizați. Din aceste motive sper că nici un om de cultură cu demnitate nu se coboară a consimți la nivelul scăzut și abject al lucrării menționate.

Mi-am pus următoarele întrebări după ce am citit cartea:

- cui folosesc aceste falsificări ale istoriei și mârșave atacuri, care au singurul efect de a strecura vrajba?

- cine se află în spatele autorului, un jurist (bănuț) care apelează la o multitudine de izvoare pline de falsuri?

- cine-l sponsorizează, căci scopurile se cunosc?

Să înțeleg oare că Biserica Ortodoxă Română, ca urmare a art. 28 din Documentul de la Balamand – document contestat – se menține în umbră pentru a nu fi învinuită de atacuri și acțiuni menite să întrețină o stare conflictuală între credincioși, cu scopul de a nu pune în pericol dialogul interconfesional sau că, abținându-se să comenteze asemenea atacuri anticatolice, tolerează sau chiar îndeamnă pe laici la ofensivă de acum înainte?

Deși nu cred, totuși, suspiciunea rămâne, fără a avea vreun semn prin care să fiu contrazis.

Pentru a spulbera orice suspiciuni, de oriunde ar veni ele, este de dorit ca ierarhia ortodoxă să respingă și să condamne asemenea manifestări, căci ele nu aduc nici un serviciu nici uneia dintre cele două Biserici – catolică și ortodoxă – aflate în dialog ecumenic și nici societății românești, indiferent de etnie, ci, dimpotrivă, învrăjdesc conștiințele, incitând la ură prin, și cu astfel de manifestări.

În ce mă privește am comentat această carte pentru a demonstra implicarea în asemenea manifestări a Bisericii Ortodoxe și pentru a motiva titlul acestui capitol, de pe urma căruia Biserica Română Unită a avut de suferit și, din păcate, mai suferă încă și astăzi. De asemenea pentru a sensibiliza ierarhia ortodoxă față de cele relatate mai sus, în speranța fermă că, dacă aceste probleme vor fi aduse la cunoștința celor responsabili – ceea ce va fi puțin probabil – se va putea găsi prilejul potrivit să se accepte

un dialog deschis și sincer, urmat de fapte reale și imediate, să înceteze ura și atacurile la adresa Bisericii Unite și să I se satisfacă cererile sale întemeiate și drepte. Ambele culte își dau perfect de bine seama că situația nedreaptă nu va putea continua și va fi soluționată în final.

Trebuie acceptate cele scrise de Sergiu Grosu din Paris în lucrarea sa „Calvarul României Creștine“. El este un martor fidel care a trăit în țară și a suferit după cum mărturisește, cunoaște evenimentele petrecute după venirea comuniștilor în țară și obediența dusă până la complicitate a majorității ierarhilor ortodocși, pe care i-a învinuit direct de persecuțiile și teroarea asupra Bisericii Creștine de ambele rituri ale românilor, fără contradovezi.

În carte sunt menționate persecuțiile cunoscute, pe care le rezum în rândurile ce urmează, chiar dacă am mai amintit de ele, pentru a prezenta și documentarea domniei sale. Fac această precizare, pentru a scuza eventualele obiecțiuni că repet evenimentele, cu motivarea că ele au fost luate din izvoare diferite.

Mărturiile sale le îmbin uneori cu date cunoscute de mine și aprecieri în legătură cu unele din evenimentele petrecute în anii de prigoană.

În asaltul final – scrie Sergiu Grosu – patriarhul Iustinian Marina, instalat confortabil în scaunul patriarhal: „.... începui o campanie neloială pentru întoarcerea acasă a fraților rătăciți, într-o singură turmă“. Sunt cunoscute evenimentele petrecute – pe care le-am trăit –, anume că la 27 septembrie 1948 s-a trimis o invitație preoților greco-catolici din partea ministrului Cultelor pentru participare la reuniunea de la Cluj, fiind obligați a trimite un delegat, care să fie împuternicit a vota proclamarea întoarcerii Bisericii greco-catolice la Biserica ortodoxă. A urmat refuzul participării la ședința de la Cluj, ținută în octombrie 1948, unde au venit mai mult forțați doar 37 de preoți, care sub supravegherea polițiștilor au cerut ruperea relațiilor cu Roma și înglobarea Bisericii greco-catolice la Biserica Ortodoxă Română.

Preoții care au refuzat să semneze proclamația au fost amenințați, iar alții arestați și torturați. Cei care au participat la adunare au fost considerați disidenți și au fost excomunicați din Biserica Unită de către episcopul Iuliu Hossu, care avea jurisdicția în dieceză, fiind încă liber la acea oră.

Nunțul apostolic a protestat împotriva acestor samavolnicii. Au protestat episcopii romano-catolici ca și cei greco-catolici, după care a urmat seria de arestări. Mai întâi a episcopilor – în ideea învățaturii: „Bate-voi păstorii și se va risipi turma“. Astfel, Biserica Română Unită, în urma nelegiuirilor pornite cu ură împotriva sa, își urma drumul calvarului „urcând pe Golgota“.

Episcopul Ioan Suci, administratorul apostolic al Mitropoliei Blajului, rostea în amurgul libertății Bisericii sale aceste cuvinte profetice: „Este ceasul în care Isus Cristos ne da ocazia să-i împărtășim suferințele pentru Biserica Sa. Nu vă lăsați amăgiți... de minciuni, rămâneți puternici, fermi în credința pentru care părinții și strămoșii noștri și-au dat sângele... Să nu fim o turmă a lui Iuda, ci martori vii ai credinței, hotărâți, ai Bisericii lui Isus în Țara Română...“

Nici unul dintre episcopi -- scrie S. Grosu --, conducătorii celor cinci dieceze ale întregii Biserici greco-catolice, n-a trădat pe Cristos și învățătura Bisericii Sale, ci de bunăvoie au acceptat chinurile drumului suferințelor, asemeni lui Isus răstignit pe Golgota. El, pentru mântuirea de păcate a întregului neam omenesc, iar episcopii greco-catolici pentru pecetluirea statorniciei în inima credincioșilor și a urmașilor acestora față de Biserica greco-catolică.

Episcopul Ioan Suci a fost arestat la 27 octombrie 1948 și întemnițat la Dragoslavele, apoi la Căldărușani, torturat în celulele subterane ale Ministerului de Interne, transportat la Văcărești și ulterior la închisoarea Sighetu Marmăției, unde a murit în chinuri la 27 iunie 1953. A fost îngropat într-un loc rămas neidentificat până azi.

Cel mai în vârstă dintre episcopi, Valeriu Traian Frențiu al Oradiei, a fost arestat la 28 octombrie 1948. Ajuns la Dragoslavele, mai apoi la închisoarea din Sighet, unde se aflau și ceilalți episcopi greco-catolici, a împărtășit aceeași soartă. A murit la 11 iunie 1952 și a fost aruncat în groapa comună.

Vasile Aftenie, episcop, Vicar General de București, a fost arestat în noaptea de 28 octombrie 1948, maltratată de comuniști, oamenii Securității, dându-și sfârșitul în beciurile Ministerului de Interne. După unii, precum și după informațiile ce le deținem, el a fost asasinat în infirmeria închisorii Văcărești. Despre martiriul acestui ierarh am scris un articol în ziarul „Dreptatea“.

Episcopul Dr. Alexandru Rusu, ales ca mitropolit în Sinodul din 1946 și numit de papă în scaunul mitropolitan de la Blaj, dar refuzat de Petru Groza, devenit prim ministru în 1945, a fost și el arestat în noaptea de 29 octombrie 1948. În aceeași noapte au mai fost arestați episcopii: Ioan Bălan al diecezei Lugoj și Iuliu Hossu al Clujului și Gherlei. Toți au fost întemnițați la Dragoslavele, la Căldărușani și apoi la închisoarea din Sighet.

În 1964 toți condamnații politici au fost grațiați. Episcopului Iuliu Hossu i s-a fixat domiciliu obligatoriu în mănăstirea Căldărușani unde a și murit în anul 1970, episcopul Ioan Bălan la mănăstirea Ciorogârla, unde și-a dat obștescul sfârșit.

Episcopul Alexandru Rusu a fost trimis din nou în judecată în urma unui memoriu adresat guvernului comunist, prin care cerea libertate Bisericii sale, și a fost condamnat pe viață. Întemnițat la închisoarea din Gherla, a murit și a fost îngropat în cimitirul deținuților de la Cărmăzării.

Cu toată prigoana, Biserica Română Unită și-a dus existența în clandestinitate, ca în vremea primelor veacuri, când creștinii se rugau în catacombe. Lichidarea oficială și suprimarea vechii ierarhii n-au putut suprima ființa Bisericii Române Unite, căci au fost consacrați în secret ca episcopi succesori: Tit Liviu Chinezu, Ioan Cherteș, Ioan Ploscaru, Ioan Dragomir, Iuliu Hirtea și Alexandru Todea. Tit Liviu Chinezu a fost consacrat pe timpul detenției la Căldărușani de către Valeriu Traian Frențiu, care a decedat în închisoarea din Sighet la 15 ianuarie 1955, datorită tratamentului inuman, lipsei de medicamente și asistență medicală. A fost îngropat și el într-un loc rămas neidentificat.

Ioan Ploscaru și Ioan Dragomir au fost consacrați ca episcopi în clandestinitate de către Gerald Patrik O'Hara, nunțiu apostolic în incinta nunțiatului din București la 28 iulie 1949, informație apărută în ziarul englez „The Universe“, abia la 12 octombrie 1973.

Dintre aceștia au mai rămas în viață numai Ioan Ploscaru și Alexandru Todea.

Papa Ioan Paul al II-lea s-a preocupat permanent de Biserica greco-catolică din România. La 6 iunie 1982 a avut loc ceremonia de consacrare ca episcop a monseniorului Traian Crișan – prelat unit, la Curia Sfântului Scaun.

Totodată a fost numit secretar al Sfintei Congregații pentru cauza sfinților.

Cu această ocazie Sfântul Părinte, între altele, a accentuat că: „urmărește cu o solitudine deosebită foarte tristele încercări ale comunității catolice de rit oriental din România... ca să fie recunoscută și liniștită, așa cum este dreptul ei, în virtutea principiilor religioase garantate de constituțiile moderne și ratificate de tratatele internaționale“.

Sfântul Părinte, prin reprezentanții Sfântului Scaun, a făcut nenumărate intervenții, îndeosebi la Conferința de la Belgrad din 1977 și de la Madrid din 1980/1981. Prin scrisoarea din 1 septembrie 1980 adresată tuturor șefilor de stat semnatori ai Conferinței de la Helsinki asupra securității și cooperării în Europa „scoate în relief... drepturile fundamentale ale libertății religioase pe plan personal și comunitar... necesitatea de a adera la o credință anume... libertatea pentru comunități și confesiuni de a avea o ierarhie internă... slujitori liberi aleși...“

Reacțiile Bisericii Ortodoxe Române nu s-au lăsat așteptate. Prin Sfântul Sinod întrunit în grabă, s-a cerut patriarhului Iustin Moisescu să adreseze o telegramă de protest lui Ceaușescu, pentru a condamna cu fermitate declarația Papei Ioan Paul al II-lea, privind tentativa de a face să renască în România cultul greco-catolic, prin divizarea credincioșilor și Bisericii Ortodoxe. În același timp Sinodul a încredințat pe patriarh să protesteze pe lângă papă „împotriva tentativei“ de a provoca disensiuni în sânul Bisericii Ortodoxe Române, amestecându-se în treburile interne, semănând discordie între credincioși... în contradicție cu spiritul ecumenic“.

Cum se poate numi arestarea și ținerea în detenție a tuturor episcopilor uniți și a sutelor de preoți dintre ei la Dragoslavele, mânăstire ortodoxă pe care patriarhul Iustinian Marina a transformat-o în închisoare pentru episcopii uniți? Nu este numai o discordie, ci un adevărat genocid al Bisericii Unite în frunte cu prelații săi, decedați apoi în închisoare, unii dintre ei aruncați în gropi comune. Genocidul s-a făcut cu știința, cu acordul și complicitatea B.O.R. și nici Iustinian și nici următorii patriarhi care i-au succedat n-au schițat nici un protest fie la guvernele României sau unora din șefii de stat, ci dimpotrivă au continuat și continuă atacuri și represii la adresa Bisericii Române Unite.

Cu toate protestele B.O.R. prin reprezentanții săi sinodali față de manifestările Sfântului Scaun, precum și ca urmare a intervențiilor făcute de episcopii Bisericii Române Unite și separat ale credincioșilor săi – mă refer la documentul adresat Occidentului la finele anului 1977 de către un grup de preoți și laici –, Biserica Română Unită și-a continuat existența și activitatea în clandestinitate. Forțele iadului comunist nu au putut-o desființa, după cum voi arăta în cele ce urmează, fiindcă Mântuitorul Isus ne-a asigurat pe toți cei care vom crede, că vom avea viață veșnică și pe apostolul Petru că Biserica sa nu va fi învinsă de forțele iadului.

Ar fi trebuit ca acest miracol binecuvântat al supraviețuirii să-l fi înțeles toți patriarhii începând cu Iustinian Marina, precum și cei ce i-au urmat până la actualul Teoctist (Arăpașu) care, dimpotrivă, continuă și azi să împiedice, pe orice căi și cu orice mijloace, recunoașterea B.R.U. după cum este firesc.

Patriarhul Teoctist ca și antecesorii săi au înțeles să facă pact cu diavolul comunist, pentru formarea unei religii unice, precum odinioară „partidul unic“ la conducerea statului și a B.O.R., se folosește de orice diversiune (ca cea a trecerii de bunăvoie a credincioșilor uniți la ortodocși) și de orice tactică pentru a înlătura orice obstacol.

Nu este de mirare sprijinul politic în alegerile parlamentare, dat celor rămași după revoluția din decembrie 1989, socotită de unii lovitură de stat, să conducă destinele țării, cu care ocazie a fost ales ca senator popa Tatu, arhimandritul de la Plumbuita? Dintre preoți, unii urmează indicațiile primite de sprijin prin comportament neloyal ecumenismului, azi dezaprobă și se mențin în a manifesta și a se opune unor indicații, pentru a evita represii ce le-ar veni de sus. Cine a cauzat această dezbinare? De bună seamă nu B.R.U. care se ferește de orice atitudine socotită ostilă B.O.R.

În atmosfera tulbură și lipsită de armonie, singurul om adevărat care a înțeles dezideratele vremii este Prea Sfinția Sa Mitropolitul Banatului care, iluminat, cu înțelepciune, manifestă linia creștinească a contenciosului între cele două Biserici românești B.O.R. și B.R.U., respectând poruncile a șaptea și a zecea, care ne învață pe toți să nu furăm și să nu poftim nici un lucru al aproapelui tău, învățături dintre cele zece porunci dum-

nezeiești. Aceste porunci sunt uitate de ceilalți ierarhi ai B.O.R., care continuă împilarea B.R.U.

Din documentele vremii aflăm că la 29 iunie 1977 s-a format Comitetul de salvare al Bisericii Catolice Unite, format din preoți și credincioși greco-catolici, care în luna august a adresat două apeluri, pentru a obține restabilirea libertății religioase a B.R.U. suspendată la 1 decembrie 1948. Unul era adresat Conferinței de la Belgrad (1977) și altul era adresat președintelui Ceaușescu.

În apelul adresat Conferinței de la Belgrad se arată că prin Decretul 358/1948 emis de guvernul României, Biserica Română Unită a fost interzisă, toți preoții scoși din parohii și au fost arestați mii de credincioși, care n-au voit să treacă la ortodoxie, lepădându-și credința. Cei închiși au fost maltratați, unii au decedat „dintre episcopi” și au fost îngropați în gropi comune.

Apelul adresat Conferinței de la Belgrad solicita să obțină de la guvernul român redarea libertății B.R.U. (în baza documentelor sus-arătate, care i-a fost suprimată pe nedrept în anul 1948.

În apelul adresat președintelui Nicolae Ceaușescu se arată trecutul glorios al Bisericii Române Unite de la Blaj: „Instituția religioasă și culturală fidelă poporului român și pământului românesc, piatra unghiulară pe care s-a construit România, păstrătoarea latinității noastre”.

Comitetul care are ca scop obținerea libertății Bisericii Române Unite exprima dorința „să fie restabilită libertatea Bisericii Catolice Unite, împreună cu autonomia care i-a fost proprie de-a lungul existenței sale”.

Profitând de faptul (scrie Sergiu Grosu) că nimeni n-are libertatea, nici posibilitatea de a răspunde afirmațiilor false, nici din punct de vedere canonic, nici istoric și calomnioase din punct de vedere moral, se repetă în mod regretabil că Biserica greco-catolică s-a autodizolvat și că fideli ei au aderat la ortodoxie.

Această afirmație contrazice faptele istorice și juridice, care au devenit de notorietate internațională. Când sute de preoți au fost molestați, arestați și unii condamnați, când cu sutele de mii creștinii au fost persecutați și violența în conștiința lor, pentru că nu au acceptat să li să impună o altă confesiune, se poate

vorbi de o trecere sau o încadrare benevolă la ortodoxie? Când după 34 de ani (de când a fost scrisă cartea) și după 50 de ani de când scriu aceasta, sunt fideli care își practică credința în catacombe, „împotriva cui se iau măsuri din moment ce Biserica greco-catolică nu există? Împotriva cui se îndreaptă Sinodul ortodox, dacă creștinii greco-catolici se simt bine la ei acasă în ortodoxie?” scria Sergiu Grosu la apariția cărții din care am citat.

După lovitura de stat din decembrie 1989, Biserica Ortodoxă Română, împreună cu sinodalii săi, în frunte cu ierarhia de azi, rămași din perioada comunistă, oricât se străduiește nu mai poate contrazice realitățile istorice, drepturile și libertatea Bisericii greco-catolice de a se organiza în cele cinci dieceze tradiționale, având fiecare în frunte câte un episcop, iar acolo unde s-a simțit nevoia câte un episcop auxiliar, consacrat după canoanele sale și aprobat și de conducerea țării.

Ierarhia Bisericii Ortodoxe nu ține seama de realitatea istorică, nu reușește și nici nu dorește să se lepede de mentalitatea diabolică din trecut. Nici nu e de mirare să se dezică de practicile vechi, căci dacă ar renunța la ele, ar fi nevoiți să ispășească ultimii ani ai vieții în chiliile mănăstirești în post și rugăciune, pentru iertarea tuturor greșelilor săvârșite împotriva B.R.U.

De la o asemenea conducere nu ne putem aștepta la schimbări – după cum am intuit la 14 februarie 1990 înaintea primei audiențe cu autoritatea de stat – ci cu răbdare creștinească vom trece pragul deșertăciunii și rătăcirii conducerii B.O.R. Prin lucrarea lui Dumnezeu „în specie aeternitatis” care conduce destinele ambelor Biserici și ale întregii vieții pe pământ, Biserica noastră va intra în toate drepturile sale firești.

B.R.U. în colaborare cu B.O.R. sau chiar fără aceasta, va trebui să facă un front comun împotriva ateismului și a învățăturilor anticreștine a ideilor destabilizatoare date la iveală de Jan van Helsing în lucrarea „Organizațiile secrete și puterea lor în secolul XX” apărută în traducere la Editura Alma, pe care nu o recomand cititorilor influențabili.

19. CONGREGAȚIA INIMII NEPRIHĂNITE

Ca în toate timpurile, în istoria omenirii, pe lângă frământările și uneori suferințele întâmpinate de conducători înșiși în acțiunile lor, pentru înfăptuirea unei vieți mai bune semenilor lor, pentru viața liberă a persoanei, a așezămintelor comunitare pe temelii solide ale rațiunii, conform eticii civile și moralei creștine, au existat și există ambiții personale ale unora, mânați de interese mărunte, pământești. Realizarea binelui uman în societate este adeseori împiedicat de asemenea ambiții, care provoacă dezbinări și impedimente.

Asemenea fenomene s-au petrecut în sânul Bisericii noastre în timpul existenței sale în catacombe, cu dureroase urmări, după cum rezultă din mărturia uneia care a trăit, a activat și a suferit ani de închisoare și apoi de clandestinitate a Bisericii Române Unite, pentru că a urmat în viață calea mântuirii propovăduită de Cristos, în viața monahală din Blaj.

Această mărturisitoare (maica Constantina) și-a dedicat, precum și azi, întreaga viață pentru a întreține vie flacăra comunității Bisericii Române Unite, în ambianța dragostei comunitare. A participat la fenomene și evenimente cruciale, cu prezența sa permanentă în mijlocul lor.

Despre anumite umbre din clandestinitate, cunoscută de această mărturisitoare și de un număr însemnat de credincioși, voi reda relatarea ei în cele ce urmează. Despre alte „umbre” continuate după revoluție – lovitură de stat – în alt capitol.

Iată textul încredințat mie spre a-l cunoaște, împreună cu cei dornici de fapte inedite, unele încurajatoare iar altele care au provocat multă amărăciune și dezbinare. Titlul relatării sale scrise este cât se poate de potrivit și anume: „Umbre în Biserica greco-catolică Română Unită” al cărei conținut urmează:

„Puțini cunosc, în mare și în detaliu, tragedia pe care a trăit-o Biserica Română Unită în cursul celor 42 de ani de supraviețuire. De aceea încerc să prezint evenimentele mai pregnante din această perioadă de timp.

Ele și-au semnalat prezența mai ales începând din anul 1947, când preoți, profesori ai școlilor din Blaj, canonici și însuși episcopul au fost interpelați, anchetați, reținuți la Securitate zile, luni și apoi ani.

În 1948, cu ocazia proclamării noii Constituții, rând pe rând au fost reținuți la Ministerul de Interne toți episcopii, anume: Ioan Suciu, vicarul apostoic, Valeriu Traian Frențiu episcopul de Oradea, Iuliu Hossu, episcopul de Cluj – Gherla, Ioan Bălan, episcopul Lugojului, Alexandru Rusu, episcopul Maramureșului, cu reședința la Baia Mare, Vasile Aftenie, episcop al Vicariatului de București și Vechiul Regat.

După reținerea la Ministerul de Interne a urmat Decretul de desființare a Bisericii greco-catolice Române Unite, iar după aceasta confiscarea tuturor bunurilor și instituțiilor Bisericii și presiunea asupra credincioșilor să treacă la ortodocși și Biserica a intrat în ilegalitate, iar membrii diferitelor instituții: școli, academii teologice, monahi și monahii, dispersați din lăcașurile lor de rugăciune, molestați, anchetați, arestați, judecați, condamnați la ani grei de închisoare. Prima judecare și condamnare – deocamdată ușoară, respectiv de scurtă durată – șase luni, a suferit-o directoarea Internatului școlilor secundare de fete din Institutul Recunoștinței.

Toți credincioșii, respectiv Biserica, s-au refugiat în catacombele tăcerii. În acest ambient și-a menținut existența și a activat. Bineînțeles că cei descoperiți prin conjuncturile vieții au fost trași la răspundere și pedepsiți cu închisoare.

Ce s-a ales de episcopi?

De la Ministerul de Interne au fost duși cu domiciliu forțat la Dragoslavele și alții la Mănăstirea Căldărușani.

Roma a făcut intervenții și contestații contra acestor abuzuri prin nuntial P. O'Hara. Dar neprimind satisfacții, Sfântul Părinte Pius al XII-lea a dispus să se ia măsuri pentru asigurarea

vieții spirituale a credincioșilor, a dat dispoziții să se numească și să se consacre episcopi succesori ai celor arestați.

Primul consacrat în aceste condiții de ilegalitate, și deci subversiv, a fost canonicul de la Lugoj, Ioan Ploscaru, succesor al lui Ioan Bălan, consacrat în 30.XI.1948.

La sfârșitul anului 1948, începutul lui 1949, s-a refugiat la Nunțiatură canonicul de Baia Mare, Ioan Dragomir. Acesta a fost consacrat episcop, succesor al episcopului Alexandru Rusu, în 6 martie 1949 de către însuși Nunțiul Apostolic. Totodată i s-a încredințat și Ordinariatul VICARIATULUI APOSTOLIC de BUCUREȘTI și VECHIUL REGAT precum a mărturisit-o tot timpul vieții sale episcopul Ioan Dragomir, și această funcție nu i s-a contestat nici un moment de către nimeni, pe timpul cât a trăit. În confirmarea de Ordinar al Vicariatului de București a episcopului Ioan Dragomir apar niște elemente noi: se știe că Vicariatul de București este de ani și ani metropolitan – de la înființarea lui, nu știu precis anul, dar cred că este de pe vremea când era paroh la Polonă prof. Emanoil Popa sau Ioan Bălan, devenit mai târziu episcop de Lugoj. Cum de la apariția episcopatului lui Ioan Dragomir apare Vicariat Apostolic? Explicația este următoarea: începând de la desființarea Bisericii, toate măsurile de organizare pentru timp de prigoană a acestei Biserici s-au luat la Nunțiatură, nu la Blaj unde era sediul metropolitan, și este, ci pentru faptul că la nunțiatură și în București s-au întâmplat mari evenimente, tainice deocamdată, în legătură cu Biserica greco-catolică, evenimente pe care Papa Pius al XII-lea le cunoștea foarte bine, a hotărât să ridice acest Vicariat la rangul de Vicariat Apostolic, deci depindea direct de Papă. Despre aceasta nu avem nici un document scris în țară, ci numai mărturii vii de la cei care au asistat la consacrarea ca episcop a lui Ioan Dragomir și au auzit din gura nunțiului că: „Dragomir este primul Ordinar al Vicariatului Apostolic de București“. Actele scrise despre acest fapt se găsesc probabil în arhiva papei, la Vatican sau acolo unde au fost transportate spre păstrare toate actele, toată arhiva Nunțiaturii.

După consacrarea întru episcop a canonicului Ioan Dragomir, acesta a rămas în Nunțiatură și împreună cu Nunțiul a lucrat la organizarea Bisericii pentru timp de prigoană. Prima acțiune a fost numirea de succesori în episcopat ai episcopilor

închiși. Pentru aceste numiri, prin mijlocirea monahului Ciubotaru, călugăr bazilitan, care cunoștea foarte bine topografia mănăstirii Căldărușani, s-a putut lua contact cu episcopii de acolo, ținuți cu mare pază în domiciliu forțat și să se cunoască punctul lor de vedere, cu privire la cei pe care îi vor succesori. Astfel:

Preasfântitul episcop Valeriu Traian Frentiu și-a indicat ca succesor pe profesorul de teologie Iuliu Hirtea. Episcopul Iuliu Hossu a declarat că: „nu va muri liniștit“ până nu va ști succesor al său pe preotul profesor Ioan Cherteș.

Episcopul Ioan Suciuc – Vicarul Apostolic al Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș-Blaj, l-a indicat ca succesor al său pe profesorul preot Liviu Chinezu. Nu este justă afirmația că Liviu Chinezu ar fi fost consacrat pentru București, succesor al lui Vasile Aftenie, pentru că în acest Scaun episcopal a fost așezat în anul 1949 al Vicariatului Apostolic – Ioan Dragomir, care l-a deținut până la decesul său, în 25 aprilie 1985.

Nu știu cum și în ce împrejurări au fost consacrați ca episcopi Iuliu Hirtea, Ioan Cherteș și Liviu Chinezu. Se spune că au fost consacrați în pușcărie (la Căldărușani) unde, într-un moment dat s-au întâlnit cu episcopii titulari. Cred că poate furniza date mai concrete episcopul Emil Riti, care a făcut pușcărie pe aceeași perioadă, ca și cei amintiți.

După cum ne descria episcopul Ioan Dragomir, în scurtă vreme, toți episcopii consacrați au ajuns la pușcărie, au fost arestați. Atunci ca să reușească să rămână măcar un episcop în stare de libertate, împreună cu nunțiul apostolic au propus Sfântului Părinte să accepte consacrarea întru episcop a încă unui preot și l-au desemnat pe Alexandru Todea care era liber, dar ascuns la Reghin unde funcționa ca protopop. În 20 iulie a fost expulzat din țară nunțiul papal, a fost arestat și episcopul Ioan Dragomir și numirea protopopului Todea încă nu venise de la Roma. A sosit după expulzarea și arestarea celor sus-numiți. Și protopopul Todea a fost consacrat în mare taină, fără martori (căci martorii păzeau ușa catedralei) de către Msg. Schubert în sacristia Bisericii Sfântului Iosif din București, în ziua de 15.XI.1950, după care s-a întors imediat la Reghin. De aici a fost și dânsul arestat la 30 ianuarie 1951.

Iată că anul 1951 a găsit Biserica Română Unită fără nici un episcop liber.

În perioada Postului Mare a anului 1952 a avut loc procesul lotului de la nunțiatură, în care intra tot personalul nunțiaturii și, mi se pare, și Preasfințitul Ioan Dragomir, iar în Vinerea Mare a acestui an a fost procesul preoților greco-catolici. Despre mersul acestui proces, cred că poate da detalii episcopul Emil Riti și vor apărea și volume în legătură cu el. Condamnările de la 15 ani la 25 și pe viață...

La grațierea din 1954 (eroare, grațierea a fost în anul 1964) dintre cei pe care îi cunosc s-au eliberat doar P.S. Iuliu Hossu, Alexandru Rusu și Ioan Bălan, care nu avuseseră condamnare ci au fost reținuți administrativ...

Urmare mișcării din Ungaria din anul 1956, în anul 1957 a fost arestat din nou episcopul Alexandru Rusu, condamnat la 25 ani închisoare grea. A decedat în 1963 la Gherla, unde este înmormântat. Detalii de la Emil Riti.

În luna august 1959 a fost arestat grupul de la București (al adoratorilor Euharistici). Au avut condamnări de la 2 la 7 ani. S-au eliberat cu grațierea din 1964. Tot în 1964 s-au eliberat și episcopii rămași în viață: Dragomir, Todea, Hirtea, Cherteș. Ajunși fiecare în libertate după 13-14 ani de închisoare; s-a acomodat după posibilități la noua viață. Unii dintre ei au intrat în câmpul muncii, pentru a-și asigura pâinea cea de toate zilele. Episcopii Dragomir și Todea nu au intrat în câmpul muncii, ci s-au adăpostit lângă familiile lor și de acolo Ioan Dragomir, la o oarecare distanță de timp, și Alexandru Todea au luat contact cu grupul de credincioși din București, unde au găsit o Comunitate constituită, trăind viața în catacombe, în care se adora Sfânta Euharistie zi și noapte și se aduceau jertfe pentru eliberarea Țării, în care câțiva tineri au urmat studii teologice și pe care, trei dintre ei, în ziua de 26 octombrie (deci abia la trei luni după eliberarea episcopilor) Preasfințitul Ioan Dragomir i-a hirotonit întru preoți. Atât P.S. Dragomir cât și P.S. Todea în sânul acestei comunități au făcut primiri de membre la viața monahală, au celebrat liturghii, botezuri. S-au îngrijit de viața spirituală a Comunității ca adevărați părinți spirituali, înfruntând mari greutăți și primejdii de arestare, de anchete, pentru că Securitatea era mereu cu ochii asupra lor și mai ales asupra

Comunității, să nu cumva să se manifeste, să facă propagandă religioasă, să iasă în public. Totuși sub ochii împilatorilor noștri s-au primit membre, s-au ținut cursuri de învățătură creștină și de îndrumări în viața monahală... Ce-i drept comunitatea toate acestea le-a plătit cu nenumărate percheziții, confiscări de obiecte religioase, de manuscrise etc. și aceasta până în ultima clipă a conducerii trecute: a se descrie condițiile în care episcopul Maramureșului a fost adus de la Baia Mare la București sub escortă, cu cătușele, ajuns în București, anchetat zile întregi: Libertatea ne-a găsit sub anchetă și percheziții.

Originea disidenței

În anul 1979, prin luna noiembrie a venit pentru episcopi o știre de peste hotare, că papa vrea să se consolideze situația episcopilor și cere să se completeze toate scaunele episcopale vacante și fiecare episcop să-și numească substitut, care substitut să fie consacrat episcop. Știrea a primit-o la București (că aici e centrul inițiativelor și aranjamentelor sociale și politice de tot felul).

– Episcopii Bisericii greco-catolice sunt toți din Ardeal, trăiesc sub supravegherea nu binevoitoare a Securității (ca și noi, cei din București) care privește cu ochi dușmănoși orice întâlnire între ei (între episcopi). Am luat deci imediat trenul și am plecat la Reghin, că era locuința celui mai apropiat dintre episcopi. I-am spus Preasfințitului Todea cazul, prevenindu-l că purtătorul mesajului mă așteaptă cu niște propuneri. Pe loc mi-a indicat, verbal: Pentru Preasfințitul Dragomir pentru Maramureș propun pe Cristian Octavian, pentru București pe Paven Iustin, pentru Arhidieceză propun pe Guțiu Gheorghe, iar pentru Cluj care este sub oblăduirea P.S. Sale pe Emil Riti. – (Nu pot spune deocamdată, oficial, pe cine să propun pentru Oradea și Lugoj, pe nimeni, până nu iau contact cu Ordinarii. Cred că la Oradea ar fi bun Vasile Hosu, iar la Lugoj părintele Sălăjan), a afirmat P.S. Todea.

Cu această documentație m-am întors la București, am împărtășit-o purtătorului mesajului. Acesta mi-a comunicat că în curând va merge la Roma și personal va face un raport despre

cele propuse de episcopul Todea, pe care îl va înmâna personal Papei.... Așa a și procedat. La începutul anului 1980 a mers la Roma cu raportul, dar nu a reușit nicicum să ajungă la Papă și a fost nevoit să-l încredințeze Msg. Poggi pe care îl cunoștea ca nuntiu apostolic pentru țările de sub Cortina de fier.

Nu știu dacă Msg. Poggi a prezentat mesajul Papei, dar în septembrie 1980 decedând Episcopul Marton Aron, Msg. Poggi a venit la înmormântare. Episcopii greco-catolici au profitat de acest prilej să se întâlnească în mare taină cu Msg. Poggi. Era vorba să se întâlnească deodată P.S.S. Todea cu P.S.S. Dragomir, dar P.S. Todea a eludat această întâlnire și primul care a ajuns la Poggi a fost P.S. Dragomir. De la începutul conversației Msg. Poggi i-a pus în față P.S. Dragomir propunerea cu episcopii pe care (comițând o mare și riscantă imprudență) a luat-o cu sine, fără să se gândească că ar fi putut ajunge pe mâna Securității. L-a – prezentat P.S. Dragomir întrebându-l: „Ai cunoștință de el?“. „Eu nu ajusesem să-l înștiințez de el, dar sunt întru toate de acord.“

Între timp am primit știri verbale că Sfântul Părinte a **ACCEPTAT PROPUNEREA FĂCUTĂ**. La 18 aprilie venind la București s-a adus în discuție problema numirii de episcopi: P.S.Todea a remarcat: „Trebuie să facem Papei o prezentare a biografiei celor propuși“. Pe loc s-a așezat pe scaun, eu la fel cu hârtiile de ciornă în mână. Mi-a dictat pe rând biografiile celor în cauză, după care prezentarea am tradus-o în limba franceză, scrisă în curat și iscălită de P.S.S. Todea, așa cum se prezintă pe actul original ce v-a fost arătat, trimis la Roma cu un curier special care l-a înmânat Papei. Acest curier este în viață și la caz (de nevoie) poate fi chemat de martor.

După acestea, tot prin curierul respectiv, Papa a cerut verbal (verbal în țară), dar la Roma au rămas documente, ca episcopii să indice cifra, prin care să-i încuviințeze (pe Todea și Dragomir) că-i împuternicește să consacre episcopi. Papa n-a primit modul propus de noi, ci l-a folosit pe acela care v-a fost prezentat: a pus două persoane de încredere (dintre care una, purtătoarea corespondențelor la Roma și pe cealaltă pe care, la dorință, o puteți chestiona, să învețe pe dinafară formula de împuternicire și venind în țară să o reproducă fiecare în parte celor doi episcopi T. și D. Așa au făcut: la date diferite, s-au

prezentat la P.S. Ioan Dragomir și i-au împărtășit mesajele. P.S. Todea nu a primit decât pe una din ele, care este în țară. Pe a doua a justificat că, fiind străină, să nu fie observată de Securitate că intră la dânsul și să aibă neplăceri, de aceea n-a primit-o.

La 12 martie 1983 Preasfințitul Ioan Dragomir a consacrat întru episcop, pe unul dintre cei propuși: pe Cristian Octavian. L-a consacrat cu martori și i-a impus lui și asistenților să păstreze în cea mai mare taină, până în modul indicat de Providență pentru ieșirea lui în public. A fost consacrat ca succesor al său, al P.S. Ioan Dragomir pentru Dieceza de Maramureș cu sediul în Baia Mare.

La 10 iulie 1984 P.S. Dragomir a consacrat întru episcop pentru Vicariatul Apostolic de București, pe care îl avea în grijă încă de la consacrarea sa întru episcop (6 martie 1949), pe preotul Paven Iustin Ștefan. Aceasta pentru marea taină și ocrotirea contra Securității. Paven Iustin de asemenea a fost pus sub mare secret, rămânând să se descopere numai în momentul indicat de Providență sub tainice conjuncturi.

Aceste consacări episcopul Dragomir le-a anunțat imediat Supremului Pontif prin mijlocirea persoanei mesagere, care a dus și corespondența pentru aprobările de consacrare.

În toamna anului 1984 boala de inimă a P.S. Dragomir s-a agravat. Până la această dată dânsul se afla când la București, când la Baia Mare, dar din septembrie 1984 n-a mai părăsit Bucureștiul. Se afla când la cardiologie la Spitalul Fundeni, când în convalescență în casa de la Brătuiu a surorilor, îngrijit de doctorul Al. Ciplea și dr. St. Roman și de cele două doctorițe ale Congregației. A fost chemat acasă și profesorul Carp de la Fundeni, medic cardiolog. Au fost chemați la consultație și alți medici cardiologi și interniști, totuși suferința nu ceda.

Dar cu toate suferințele fizice destul de grele, din punct de vedere spiritual și intelectual era perfect. Preasfințitul Dragomir a rămas același părinte înțelept, clar la minte, clarvăzător în problemele Bisericii și ale țării, sfătuitor mult apreciat. În răstimpurile de acalmie ale bolii celebra zilnic Sfânta Liturghie și ne ținea și câte o predică. Aceasta a făcut-o până în penultima zi înainte de deces. Aflat la spital cât și acasă, a fost mult apreciat pentru vasta lui experiență de viață, pentru claritatea în

privirea diferitelor probleme în discuție, pentru energia și caracterul său, pentru stabilitatea în menținerea pozițiilor pe care după matură chibzuință le lua. Pe timpul bolii și-a ales de confesor pe P.S. Robu și în lipsa acestuia pe părintele paroh de la Catedrala Sf. Iosif, Ciobanu.

A se reține că Preasfințitul Ioan Dragomir, de la eliberarea din 1964 și până la deces în 1985, a fost tot timpul decanul Episcopatului greco-catolic și și-a îndeplinit această misiune cu toată competența personalității pe care o avea și cu experiența câștigată în timpul cât a stat la Nunciatură și a colaborat cu Nunțiul la organizarea Bisericii în timp de prigoană.

Preasfințitul Dragomir a avut tot timpul... ultima o grea problemă pe suflet: curentul de roamanocatolicizare a greco-catolicilor, inițiat de la Cluj, de unde se întindea peste toată Biserica greco-catolică. De nenumărate ori în timpul reținerii lui pe patul de suferință ne-a cerut: „Chemati pe Todea să discutăm asupra acestui curent“. L-am chemat, dar P.S. Todea n-a răspuns chemării lui Dragomir. De aceea ținând seama că P.S. Cherteș de la eliberare a refuzat să preia conducerea Diecezei de Cluj iar P.S. Hosu s-a îndreptat spre preotul Emil Riti și i-a transmis acestuia jurisdicția Clujului și de faptul că de două ori P.S. Dragomir a trimis cuvânt Preasfințitului Cherteș să îl roage să meargă la Cluj, ca să pună frână curentului acolo inițiat, iar acesta a răspuns de fiecare dată: „Nu pot accepta, că sunt bolnav, dar Preasfințitul Dragomir are puteri discreționare pentru conducerea Bisericii; să procedeze cum crede de bine și cum îi dictează conștiința“. P.S. Dragomir a consacrat în ziua de 18 aprilie 1985 întru episcop al Clujului pe preotul Emil Riti, pe care știindu-l destul de energetic, aștepta să frâneze tendințele preoților clujeni.

Episcopul Ioan Robu, cercetându-l pe P.S. Dragomir pe patul suferinței, l-a îndemnat stăruitor să lase totul în ordine după decesul său. La acest îndemn făcut cu câteva săptămâni înainte de deces, Preasfințitul Dragomir a răspuns prompt și intens: martori sunt doctorițele care l-au îngrijit... tot timpul dicta DISPOZIȚIUNI TESTAMENTARE pentru conducerea și organizarea Bisericii din Maramureș, pentru Capitlul Catedral, avertismente preoților din dieceza... influențați de clujeni, dispoziții testamentare pentru familia proprie etc. Grija pentru Biserică l-

a urmărit până în ultima clipă de a-și da sufletul când a exclamat: „Vor răspunde Todea, Ploscaru, Prunduș și Tămăianu în fața lui Dumnezeu de schisma ce o produc în Biserică“.

Cei care eram în jurul dânsului am rămas uluiți, pentru că în acel moment nu se întrezărea o stare de disensiune în sânul Bisericii. A mai adăugat: „Părinte, în mâinile Tale îmi dau sufletul“ și acestea au fost ultimele lui cuvinte.

A urmat transportarea Preasfințitului la Ariniș pentru înhumare. Acolo ne-am întâlnit cu P.S. Todea și cu ceilalți episcopi: I. Ploscaru și Cherteș. Am explicat P.S. Todea și i-am cerut să vină la București ca să-i predăm toate actele lăsate de P.S. Dragomir, pentru că nu erau condiții să le transportăm în altă parte. Securitatea era mereu pe urmele noastre și eram oriunde și oricând expuși la percheziții, rețineri și cercetări.

Cele ce au urmat după înhumare au fost prezentate în acțiunile întreprinse de P.S. Todea și Conferința Episcopală, precum și în răspunsurile și argumentările de apărare și explicite întocmite de episcopii Octavian și apoi Iustin“.

Aici se termină mărturia mamei Constantina, iar din cuprinsul ei rezultă că maica Constantina a jucat un rol de frunte, esențial în desfășurarea evenimentelor de mai sus. Se referă la multe date și persoane pe care le-ar fi numit, desigur, ar fi apărut în cele de mai sus.

Mărturia sa naște multe întrebări, pe care deocamdată nu mi le pun, ci dezlegarea unor evenimente la răspunsuri voi încerca în altă parte a lucrării să le aștern.

Unul din documentele de mare importanță la care se referă maica Constantina, la care a avut o modestă colaborare directă, sunt propunerile făcute pentru desemnarea de succesori substituți ai episcopilor B.R.U. întemnițați, care nu-și puteau exercita jurisdicția, propuneri redactate de P.S. Todea, traduse de maica Constantina și trimise Sfântului Părinte -- care le ceruse -- printr-un curier tainic.

Iată textul redactat de P.S. Todea și tradus în limba română.

Sfinte Părinte,

La invitația Sanctității Voastre, făcută prin intermediar de mesagii speciale, de a propune episcopi substituți pentru Biserica greco-catolică română, noi Episcopii acestei Biserici răspundem cu toată venerația și cu toată recunoștința noastră,

pentru interesul ce-l purtați acestei ramuri a Bisericii lui Cristos.

Pentru Arhidieceza de la Blaj noi propunem: Gheorghe Guțiu, vârsta 57 ani; 33 ani de sacerdotat, de la 1948 el a început activitatea sa în clandestinitate pentru apărarea și servirea Bisericii noastre puse în afara legii. Arestat în ianuarie 1951, el a fost condamnat pe viață și a executat 14 ani de închisoare, cu demnitate. După eliberarea sa în 1964, a ocupat un post de funcționar administrativ, pentru a-și câștiga existența. El a păstrat aceeași fidelitate și aceeași demnitate pentru Biserică.

Ca studii el are bacalaureatul și Academia Teologică din Blaj.

Noi îl propunem pentru a fi consacrat episcop substitut ordinar al episcopului arhidiecezan de Alba Iulia și Făgăraș cu sediul la Blaj.

Pentru Dieceza de Maramureș cu sediul la Baia Mare noi propunem cu consimțământul episcopului diecezan pentru a fi consacrat episcop:

Octavian Cristian, de 60 ani, 17 ani de sacerdotat. Ca studii are bacalaureatul obținut la Blaj și licența în drept la Facultatea din București. El n-a exercitat nici odată magistratura, considerând că apărarea justiției este imposibilă într-un stat ateu. El a studiat ca urmare Academia Teologică din Iași, timp de 6 ani, după care a fost hirotonit preot.

Pentru Dieceza Oradea noi propunem pentru a fi consacrat episcop: Vasile Hosu, 61 ani, având 35 ani de sacerdotat. După bacalaureat și-a făcut studiile la Seminarul teologic din Oradea.

Pentru Dieceza Lugojului noi propunem ca substitut ordinar, cu consimțământul episcopului diecezan:

Dumitru Sălăjan, vârsta 69 de ani, având 45 ani de sacerdotat. El a făcut studiile la Academia Teologică din Blaj. El a lucrat în pastorație timp de 10 ani, după care în 1948 a fost arestat cu episcopii și a stat 7 ani în lagăre de concentrare și în închisoare, fără a fi condamnat. Pentru moment, noi nu-l propunem să fie consacrat episcop, numai pentru jurisdicție în caz de necesitate. Ulterior, o persoană adecvată va fi propusă dacă va fi nevoie.

Pentru Dieceza Cluj-Gherla situația este foarte dificilă și semnatarul acestei propuneri nu dorește altceva decât a găsi o soluție „omnibus rite perpensis” și binecuvântarea lui

Dumnezeu și a Inimii Imaculate a Mariei, care a asistat vizibil Biserica Română Unită și Dieceza de Cluj în mod special.

În situația actuală unde se află Ep. Ioan Cherteș a cărui sănătate este serios deteriorată ca urmare a detenției, există opinii divergente cu privire la exercitarea jurisdicției și a succesiunii.

Actualul ordinar care ține locul episcopului, Nicolae Pura, este grav bolnav și el nu dorește și nu poate în mod obiectiv să fie propus.

Fără a discuta problema jurisdicției prezente, noi propunem pentru a fi consacrat episcop al Diecezei de Cluj-Gherla pe părintele:

Emil Riti, în vârstă de 54 ani, 33 ani de sacerdotat și a fost hirotonit preot greco-catolic, fiind student la Seminarul teologic din Cluj. El a lucrat în clandestinitate timp de doi ani. Fiind în contact cu secretarul Nunțiaturii Apostolice Mgr. Del Mesiri, el a fost arestat în 1950. În 1952 a fost condamnat pe viață și a stat 14 ani în închisoare. La proces, fiind calificat de către procuror ca element foarte periculos, prin faptul că el a acceptat să fie hirotonit după suprimarea Bisericii, a ripostat: „Eu am acceptat a fi preot, pentru că sunt convins că Biserica mea a fost suprimată în mod injust și că ea are nevoie de tineri care să-și ofere viața pentru apărarea ei. Dacă nu aș fi fost preot, aș fi cerut să devin.”

Este singurul preot din Dieceza Clujului care a fost condamnat pe viață pentru Biserica Unită. În închisoare a avut o conduită admirabilă. El a întreținut de asemeni raporturi cu ortodocșii și menține până în prezent relații cu vechii camarazi ortodocși din închisoare.

Ieșit din închisoare cu sănătatea zdruncinată – el a făcut studii radiologice la Cluj și a obținut o funcție de radiolog, pe care continuă să o exercite. Munca pe care o efectuează nu-l împiedică să desfășoare o largă activitate sacerdotală și să facă în caz de nevoie mari servicii Bisericii.

Pentru Vicariatul de București unde se află de asemeni centrul Operei de Adorare Euharistică noi propunem:

Justin Ștefan Paven, în vârstă de 56 ani, având 17 ani de sacerdotat.

El s-a convertit după 26 de ani la Biserica greco-catolică, care l-a hirotonit preot. El a fost arestat și condamnat la 18 ani închisoare, dintre care a executat 11 ani.

El și-a făcut studiile teologice la Facultatea de teologie din București și are o mare priză asupra prietenilor și colegilor ortodocși.

Ca studii are bacalaureatul și Facultatea de chimie.

Trăind mereu între preoții greco-catolici cu care și-a identificat viața, el lucrează ca laborant într-o fabrică din București, printre miile de lucrători, asupra cărora el are o mare influență.

Noi îl propunem pentru a fi consacrat ca episcop.

Noi dorim totodată ca Sanctitatea Voastră să dispună ca, conținutul acestei scrisori, de asemeni maniera prin care a fost transmisă, să fie păstrat sub un TOTAL SECRET, peste tot, vis-à-vis de români, de asemeni și față de cei ce trăiesc în străinătate și vin în țară.

Si quit opinor, acceptând soluția pe care Sfântul Părinte o consideră ca fiind cea mai bună și ținând seama de situația existentă în țara noastră, noi credem că este util, Que la nomination d'un Cardinal soit faite publiquement.

Cu supunere totală și dragoste filială, noi mulțumim Sanctității Voastre de tot ajutorul acordat Bisericii Însăngerate, atât de dur încercată și, în numele tuturor preoților, credincioșilor, credincioaselor și fidelilor, noi cerem binecuvântarea apostolică.

Alexandru Todea.

18.VI.1981 S.S Alexandro Todea

Mărturia maicii Constantina, scrisă, mi-a fost încredințată de cuvioșia sa, ea fiind colaboratoare de seamă și înțeleaptă în organizarea și trăirea evenimentelor dramatice ale Bisericii noastre în clandestinitate, precum și azi. Cu toată vârsta, la apusul vieții este perfect lucidă în exprimarea ideilor și sugestiilor sale. De pe acum are succesoare de seamă în continuarea idealurilor creștine morale ale Congregației „Inimii Neprihănite“, care azi are personalitate juridică. Mai întâi s-au elaborat constituțiile canonice cu colaborarea reprezentantului Sfântului Scaun, care timp de doi ani în vizitele sale în țara noastră a supervizat – să mă exprim astfel – mesajul supranatural primit fondatoarei, după care au fost aprobate de Sfântul Părinte. În ianuarie 1993 Nunțiatul a convocat episcopatul și unele delegații ale Congregației la sediul Nunțiatului, cu care ocazie constituțiile au fost încredințate P.S. Sale George Guțiu,

numit după îmbolnăvirea Eminenței Sale Todea (august 1992) pentru a lua sub protecția Bisericii această comoară spirituală și pentru a face formele necesare pentru existența legală, raporturile cu autoritățile de stat.

Administratorul apostolic G. Guțiu n-a dat urmare solicitării Nunțiatului și nu a întreprins nimic.

În audiența, în fruntea unui grup, ce am avut-o la P.S.S. George Guțiu la sediul Mitropoliei din Blaj în ziua de 9 aprilie 1993 am discutat pe larg multiple probleme, cu care este confruntată Comunitatea noastră din București și necesitatea aprobării funcționării Congregației, izvor de multiple beneficii pentru Biserica noastră, precum și pentru posibilitatea înregistrării ei, ca să primească personalitate juridică – după cum am obținut pentru „Părinții asumpționisti“ din Blaj, pentru care am redactat statutele – căci numai sub această formă Congregația va putea stabili relații cu autoritățile din stat.

P.S.S. a înțeles dar n-a întreprins nimic de „teamă că va fi judecat de istorie“, la care i-am răspuns că dacă nu va permite acțiunea Congregației conform celor ce i s-au solicitat, va fi judecat (cum se cuvine) de istorie. Cu multă blândețe și solici-tudine, a rămas totuși pe poziție.

Cu acea ocazie s-a înregistrat un memoriu amplu și documentat pe toate problemele ridicate, ce se află la arhiva Mitropoliei.

Fiindcă lucrurile nu puteau să rămână nesoluționate – potrivit practicii acumulate – am stăruit și cu ocazia vizitei Administratorului Apostolic în București, la 22 octombrie 1993, i-am predat în mână un memoriu ce cuprindea reiterarea celor discutate la 9 aprilie 1993, precum și înființarea unei parohii la sediul Congregației, în București, str. Abrud nr. 78, și numirea unui paroh spiritual pentru membrele Congregației, absolut necesar după canoane și Constituțiunile pe care le-a primit la 27 ianuarie 1992 în mână de la însuși Nunțul papal.

În aceeași zi de 22 octombrie 1993 a avut loc o Conferință a tuturor episcopilor uniți, cu care ocazie am predat spre analiză lucrarea privind Documentul încheiat la sfârșitul Conferinței Ecumenice, în zilele de 17-24 iunie la Balamand în Liban, pe care îl studiasem din dosarul de la Curtea Constituțională, deus de Patriarhie prin avocatul ei, în litigiul în care susțineam intere-

sele Catedralei din Cluj, în care slujise cardinalul Iuliu Hossu, pledând alături de avocatul acesteia.

Documentul, așa cum rezultă din conținutul său (anexa...) nu numai că este denigrator, dezinformator al istoriei Bisericii, concluzionează la desființarea Bisericii „uniata”, piedica ecumenismului. Acest document în copie, arătat după exemplarul de la Patriarhie, l-am comunicat ierarhiei Bisericii noastre, cu rugămintea de a lua poziție, după cum s-a și luat în scrisoarea înaintată Sfântului Scaun, de care se ia cunoștință în cuprinsul lucrării de față.

Privitor la solicitările în legătură cu cele ce urmau a se întreprinde, pentru legalizarea funcționării ei în stat, ierarhia n-a întreprins nimic.

Singurul cu viziune clară și cu multă înțelepciune a fost episcopul de Oradea Vasile Hossu, – căruia îi păstrez pentru multe alte motive, venerat respect – a înțeles importantul și adevăratul mijloc și drum, pentru însănătoșirea morală a societății prin și cu sprijinul Bisericii noastre. Cu nădejdea sigură că Biserica va triumfa, a emis avizul scris către Ministerul Cultelor, pentru aprobarea înregistrării ca persoană juridică a Congregației. Cu acest înțelept drum deschis, am putut întocmi formele necesare pentru Ministerul Cultelor și, cu aprobarea acestuia, am trimis cererea la Judecătoria sectorului 1 București și în ședință publică, fără nici o opunere din partea procurorului prezent în instanță, judecătorii au admis prin sentință cererea și astfel Congregația a fost înregistrată ca persoană cu personalitate juridică. Prin acest act s-a rezolvat o problemă administrativă esențială în raporturile cu autoritățile și nu numai cu cele administrative.

În calitatea aceasta ea poate fi prezentă acolo și oriunde este necesar a-și susține interesele și pe ale membrilor, socotită ca o unitate monahală.

În această calitate are dreptul să-și constituie un patrimoniu de bunuri mobile și imobile, provenite din nenumăratele donații ce i se fac din partea unor persoane fizice pioase, precum și din partea unor organisme din afara țării. Ajutoarele provenite din țară se numără numai din donațiile făcute de buni credincioși.

Astfel a fost posibil să încheie contracte, prin care să se înscrie pe numele său imobile din cele donate sau cumpărate din bani realizați din aceleași surse.

Donațiile în numerar și obiecte sunt destinate în afară de întreținerea maicilor (surorilor) membre ale Congregației, novice și cele ce au depus voturi perpetui sau numai pe o anumită perioadă; pentru întreținerea unor copii rămași fără ambii părinți, pe care Congregația i-a luat spre îngrijire și educație; pentru susținerea membrilor Congregației la diverse forme de învățământ, primar, liceal, sanitar și universitar; pentru ajutorarea unor persoane lipsite de mijloace de trai.

Imobilele transcrise pe numele Congregației, precum și cele transcrise pe numele unora dintre maici, până a nu fi înregistrată Congregația ca persoană juridică, sunt destinate pentru locuința congresistelor, pentru locuri de rugăciune (capele) și pentru alte servicii auxiliare.

Idealul urmărit este cel al obținerii fie prin cumpărare, donație sau construcție (această formă nu e posibilă din lipsă de teren), a unui imobil, care să poată cuprinde întreaga Congregație, cu toate serviciile și pe toate membrele sale, obținându-se un mai eficient rezultat gospodăresc, dar mai presus unul spiritual.

Despre latura spirituală, educativă socotesc că nu este necesar să scriu, mai întâi că nu este de competența unui laic și apoi, nefiind necesar a lăsa mărturie în lipsa de documente. Mărturiile sunt însăși activitatea nobilă a Congregației și roadele sale pentru societate.

Mă voi referi doar la legalizarea canonică după constituțiunile care, din motive necunoscute și nici bănuite, au întârziat mult prea mult, din partea ierarhiei Bisericii noastre. Ce interese s-au urmărit și ce impedimente întâmpină Congregația din partea celor din țară, care ar trebui să o sprijine? Efectele bineînțelese că nu sunt remarcabile, ci dimpotrivă.

Se știe doar atât că, contacte – imediat după 22 decembrie 1989 – au fost multe cu ierarhii Bisericii noastre și cu Sfântul Scaun, fie în urma vizitelor făcute de conducerea Bisericii la Vatican, cât și prin vizitele făcute de diverși reprezentanți ai Sfântului Părinte la noi în țară. În astfel de întâlniri, pe lângă nenumăratele probleme referitoare la Biserica noastră, după informațiile ce le am, s-a discutat și problema Congregației, cu privire la legalizarea ei din partea ecleziastilor noștri din țară – la sprijinul ei, prin înlăturarea oricărei piedici, conform dorinței

exprimate de Sfântul Părinte, ori de câte ori i s-a dat ocazia pentru a o adresa direct ierarhiei Bisericii noastre. Sfântul Părinte, care cunoștea în totalitate situația Congregației și obstrucțiile ce i se fac, a rămas surprins de poziția rigidă, cunoscută a ierarhiei Bisericii noastre.

În urma îndelungatei ezitări – condamnabile – prin nimic justificate, Înalt Preasfinția Sa Lucian, Arhiepiscop și Mitropolit la 19 aprilie 1995 (cu nr. 518) a dat Decretul prin care „recunoaștem juridic CONGREGAȚIA INIMII NEPRIHĂNITE, ad experientum et ad annum“. „Norma de viață călugărească individuală și comunitară a surorilor va fi Statutul elaborat sub îndrumarea Părintelui Elie Gambari, vizitator Apostolic, pe baza căreia se vor definitiva Constituțiile.“

Decretul numește conducerea Congregației dintre venerabilele surori și continuă cu „În timp oportun vom face numirea pentru Directorul spiritual al Congregației.“ Numirea s-a făcut în persoana pâr. Liviu Otoi. Nu am cunoștință dacă numirea s-a făcut scris.

La conținutul Decretului am făcut obiecțiunile scrise și le-am înaintat Primului Ierarh la Mitropolia Blajului, ce le-am socotit greșeli însemnate, solicitând cu fiască smerenie, îndreptarea lor. Una dintre cele mai importante a fost înlăturată, fără a se fi luat până azi vreo măsură, mă refer la numirea oficială a Directorului spiritual retras, astfel că, Congregația a rămas ca mai înainte. Această importantă funcție o îndeplinea părintele Paven Iustin, episcop încă și azi contestat (în perioada anterioară Decretului), cu multă competență și eficiență spirituală.

Prin Decret a fost înlăturat, fiindu-i interzis a mai oficia liturghia în str. Abrud 78, fostele case ale părinților săi pe care – fiind călugăr – le-a donat Congregației. Interdicția a adăugat la umilința pe care și-a ales-o de bunăvoie, când a depus voturile călugăriei, acum, alta în plus adăugată de oameni. Îmi exprim și de data aceasta necunoștința – că ori de câte ori se discută asupra persoanei sale – despre motivele opoziției ce i se face. După cum îl cunosc, timp de 7 ani, din ianuarie 1990, precum și pe toți conducătorii Bisericii noastre (risc să fiu contrazis); el este superior multora din punct de vedere profesional, spiritual și pastoral. Atitudinea și comportamentul ierarhiei față de el nu numai că nu este înțeleaptă, lăsând la o parte calitățile sale; această atitudine

este de-a dreptul în detrimentul Bisericii noastre. Ce să mai credem când ni se spune că nu sunt preoți îndeajuns? Acesta este preot, căruia până azi (cu o singură excepție) i se refuză să concelebreze la slujbele religioase cu ceilalți preoți ai Bisericii la altarele Casei Domnului. Ce i se pune în spinare, ce neadevăruri fără nici o motivație? Nu este preot, nu este consacrat de episcop? Regretatului Dragomir, episcopul consacrat de Nuntialul Papal la sediul Nuntiatului, nu i se acorda nici o credibilitate? Episcopul Dragomir a fost cel care a hirotonit pe mulți dintre preoții existenți și chiar pe numeroși ierarhi de azi cărora apoi li s-a acordat sigiliul sacru al episcopatului. Cine le-a cerut acestora vreodată dovezi despre acordarea acestor demnități în mod scris: de asemeni cine a contestat consacrarea ca episcop a Excelenței Sale Todea, care a avut loc în Catedrala Sfântul Iosif, în taină, fără martori. Martorii păzeau ușa catedralei închisă pentru a nu se afla ce se petrece în sacristie. Nimeni n-a suspectat (cel puțin) toate aceste haruri acordate oamenilor de către cei în drept a hirotonisi și respectiv a consacra, în acele vremuri de teroare ce domina întreaga omenire Securitatea comunistă. I se cer umilului Paven Iustin documente asupra hirotoniei și apoi a consacrării sale de episcop, cu toate că dovezi și martori sunt nenumărați.

Greșeala cu numirea părintelui Liviu Otoi ca părinte spiritual a fost înțeleasă, deoarece acesta, pe lângă că nu avea pregătirea necesară spirituală, este căsătorit, cu sarcini familiale, este însărcinat cu nenumărate atribuțiuni de către Mitropolie atât în București cât și în țară unde este nevoie. Timpul nu-i permite să îndeplinească programul mănăstiresc, liturghii zilnice la 6 dimineața, ora 11 către amiază, la 18 (6 seara) precum și participarea la nesfârșitele ore zilnice de adorație potrivit constituțiilor și alte servicii, vecernia de seară. În București, în lipsă de mijloace de circulație, era imposibil a fi prezent la acest program. Asemenea sarcină s-a lăsat s-o îndeplinească pe tot timpul lipsei părintelui L.Otoi din capitală, părintele Constantin Olteanu, în aceeași situație din punct de vedere al pregătirii, căsătorit, cu sarcini familiale. În plus el este funcționar cu deosebite sarcini la Bankcoop, obligat să fie permanent la serviciu, iar după programul de la Bancă, îndeplinește anumite sarcini la „Acvila“ după-masă, în calitate de economist,

iar în anumite zile, după-masă este programat să officieze liturghia. Ca și părintele Suciș Traian, paroh la Ploiești, părințele Olteanu, după scurte studii de teologie, a fost hirotonit preot. La fel părintele Otoiu.

Toate aceste impedimente ale celor doi preoți fiind sesizate, au fost înțelese, iar părintele Otoiu a fost desărcinat și până azi nu s-a făcut numirea promisă și a rămas în continuare practica dinaintea Decretului, fără nici o încredințare. Din toate acestea rezultă puțina preocupare din partea celor obligați, privitor la buna desfășurare a activității Congregației.

Cu toate că la conducere sunt persoane vrednice, ele nu sunt pregătite a se îngriji de întreaga gospodărire a Congregației, în afară de preocuparea respectării Constituțiilor. Cineva trebuie să se ocupe de această latură esențială de viață, fără de care nici o organizație, indiferent de caracterul ei, nu poate exista. Această problemă n-a fost analizată, ci, dimpotrivă, sora Ionela, fondatoarea Congregației (în timpul celor mulți ani fiind în închisoare, a fondat și pus bazele Congregației), a fost pur și simplu înlăturată, interzicându-i-se orice atribuțiuni. Este una din cele mai mari greșeli, ce trebuie remediată. Se știe că toată grija, preocuparea gospodăriei și administrarea patrimoniului o are faptic sora Ionela, fără de care Congregația ar paraliza. Sunt convins că această situație nu o dorește nimeni, prin urmare greșeala, care de altfel a fost sesizată scris, va fi remediată de către ierarhi.

În memoriul înaintat Înalt Preasfinției Sale Lucian (la 18 iunie 1995) în care am expus situația de mai sus (precum și alte probleme) am solicitat a lăsa funcționarea Congregației în baza Constituțiilor și numirea în funcție ca paroh pentru Congregație a părintelui Iustin Paven, admitând să fie ajutat și să concelebreze preoții Vasile Abrudan și George Pricop sub supravegherea I.P.S. Sale. Am mai solicitat să dea Binecuvântarea deschiderii oficiale a capelei pentru Congregație în str. Abrud, sector 1, cu posibilitatea participării la Sfintele Liturghii, respectiv a serviciilor religioase, și a laicilor potrivit dreptului canonic.

Am primit cu multă recunoștință răspunsul binevoitor al I.P.S.S. Sale (905/28 iunie 1995) prin care mi se face cunoscut că: „În măsura posibilităților vom ține seama de căile propuse,

pentru soluționarea anumitor probleme, dar că unele dintre ele depășesc competența noastră.“

Mulțumirea și recunoștința răspunsului, am scris-o I.P.S.S. Sale (25 august 1995), cu întârziere, fiind plecat la copii în Germania, cu scuzele de rigoare.

În ce privește competența, m-am referit la autoritatea dată de Papa Ioan Paul al II-lea, în virtutea căreia episcopul local va rezolva problemele, ce se ridică de către credincioși. De asemeni m-am referit la cap.5 „Apostolicum auctoritatem“ punctul 24, emis de Conciliul Vatican II din anul 1965. După ce am arătat problemele nesoluționate, la care s-au adăugat altele, am scris, citez: „Vă rog insistent și cu umilință a elimina tot ce umbrește demnitatea Bisericii noastre și a constata că a sosit momentul eradicării răului din rădăcină, pentru vindecarea ranei ce sângerează și care frământă credincioșii. Această rană este deocamdată exploatată în surdină de celelalte culte, iar pe viitor pe față.“

Sfântul Scaun cât și Nunțiatul din București au urmărit și urmăresc îndeaproape, și azi, misiunea Congregației Inimii Neprihănite, misiune apropiată preocupărilor înalților ierarhi ai Bisericii Catolice – mai puțin – după cum se constată din cele sus-arătate, de către Vicariatul din București, cât și din partea Mitropoliei Blajului.

Una dintre dovezi de lipsă de preocupare – fără a face nici o insinuare – am aflat-o citind articolul „Sfințire de capelă la București“ publicat în numărul din 18 septembrie al revistei „Viața creștină“ ce apare la Cluj (la care sunt abonat), semnat „Corespondent“, scris de prietenul meu Ioan Suciș. Acesta este un îndrăgostit al scrisului de calitate, pe care îl face. Are în manuscris „DATE DIN ISTORIA BISERICII GRECO-CATOLICE“ atât din țară cât și din S.U.A., unde avem peste 19 parohii în frunte cu o dieceză. Lucrarea a scris-o din dragostea de a afla documente, pe care le-a cercetat și la Biblioteca Academiei Române, pentru a rămâne nepoților date despre Biserica bunicii săi. Am stăruit și stăruiesc să o tipărească, dar ezită, din modestie și totodată din lipsă de bani.

Articolul de mai sus, ce se referă la una din activitățile Congregației, a fost trimis spre publicare după săvârșirea evenimentului. La sfințirea capelei nu am participat, deoarece mă

aflam plecat la copii în Germania și în Franța, unde nora are o casă bine aranjată în orașul Cannes, pe Coasta de Azur, pentru a primi cât mai mulți oaspeți.

Atunci – după cum am citit în articol: „sâmbătă, în 29 iunie 1996, sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel (zi în care am aniversat cu soția și copiii, la Cannes, 60 de ani de căsătorie) călugărițele greco-catolice din Congregația Inimii Neprihănite au avut marea bucurie a sfințirii Capelei din casa de noviciat, situată în str. Vasile Gherghel nr. 96 (lângă bulevardul Turda), ceremonial oficiat de către însuși Excelența Sa Mons. Ianus Bolonek, nunțiul apostolic în țara noastră“. Sublinierea este a mea, pentru a marca lipsa preoților, respectiv ierarhiei Bisericii Greco-Catolice. Ce înseamnă? Lipsa totală de atenție și de preocupare față de această Congregație.

În același articol este menționat: „răspunzând cu multă dragoste și solicitudine apelului surorilor, Excelența Sa Mons. Juanus Bolonek a oficiat în limba română slujba de sfințire a capelei, binecuvântând cu apă sfințită încăperile acestei modeste „mănăstiri“ greco-catolice din București“.

Nimeni din țară, inclusiv ierarhia Bisericii noastre, nu se interesează, dacă nu material, cel puțin moral, după cum se cuvine, de existența acestei minunate Congregații. O fac cei din afara hotarelor țării, în afară de Sfântul Părinte, prin emisarii săi și nunțiul apostolic, cu sfatul și îndemnul spiritual în opera ei, sprijinită direct de Preacurata Fecioară Maria.

Sorei Ionela Maria i se refuză sprijin de cei din țară nu și al celor de peste hotare, unde este cunoscută, cu toate că ea n-a trecut hotarele țării și n-a cerut de la nimeni nici un sprijin.

După cum rezultă din articol – lucru pe care-l cunoșteam din timpul când s-a cumpărat casa – donatorul a donat-o prin act autentic și a mobilat-o cu toate obiectele spre a o face funcționabilă, cu mobilier, inclusiv cel pentru capelă, imobil care adăpostește novicele. Pe placa metalică de pe fațada interioară este menționat:

„Iisus și Preacurata să binecuvânteze Casa Congregației Inimii Neprihănite, dăruită de dl. Cyril Burgel și colaboratorii săi, 25 decembrie 1994“.

Sunt în cunoștință de cauză să mărturisesc că dl. Cyril Burgel este reprezentantul unei importante (probabil cu o puternică

situație materială) organizații umanitare din Elveția, unde domnia sa locuiește, a făcut importante investiții pentru această Congregație. A venit la mine în birou, însoțit de fondatoare, spre a discuta forma juridică a unui act, pentru a trece în proprietatea Congregației un mare complex imobiliar în construcție în Transilvania, care va fi dotat cu tot confortul și toate utilitățile pentru a adăposti copii handicapați, bolnavi și bătrâni în viață, fără nici un sprijin. Asupra acestei donații voi mai reveni, fiind de mare importanță pentru cei adăpostiți, fără a se ține seama de etnie, rasă sau credință. Până să se ajungă la perfectarea contractului autentic (data de 7 iunie 1996), au fost multe solicitări, intervenții și posibile presiuni, în măsura în care acestea puteau avea loc. În final organizația internațională respectivă a decis, în comitetul ei din Elveția, să doneze întregul așezământ foarte mare, sorei Ionela Maria (căci așa au fost „inspirați“), pe numele Congregației Inimii Neprihănite. Repet să precizez că maica Ionela n-a trecut hotarele țării și n-a cerut de la nimeni nimic, decât sprijin de la Prea Curata Fecioară Maria în toate acțiunile ei, pentru sine nimic, ci numai pentru opera umanitară înscrisă în Constituțiunile Congregației.

În fața acestor fapte de o măreție neîntâlnită, îți pui întrebarea ce-i determină pe donatorii mici și mari din afară să ajute activitatea Congregației Inimii Neprihănite? Răspunsul este doar parțial: sentimentul de a ajuta pe cei aflați în nevoie din oricare parte a lumii. Dar la întrebarea de ce au ales și aleg mijlocitor Congregația Inimii Neprihănite, pentru a-și satisface aceste nobile sentimente? Răspunsul poate fi unul singur: miracolul, de care nu trebuie să ne îndoim, pentru că miracole de altă natură s-au ivit în diferite părți ale pământului.

Contrar lipsei de preocupare a celor solicitați, un fapt îmbucurător l-am citit din articolul dlui Suci Ioan, în finalul său din care citez: „Un alt eveniment de importanță istorică deosebită a fost aducerea la cunoștința surorilor a Decretului nr. 1078 din 28.VI.1996, emis de I.P.S. mitropolit Lucian, privind aprobarea Constituțiunilor Congregației Inimii Neprihănite, precum și recunoașterea juridică a acesteia“.

În anexă se află întregul conținut al articolului (anexa 42).

Sosit acasă de la copii am luat cunoștință de acest Decret precum și de Autentificarea (1083 din 28.VI.1996) dată de I.P.S.

Lucian în calitate de Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii Unite cu Roma greco-catolică. Prin acest document se precizează că: „Congregația Inimii Neprihănite de surori, cu sediul în București, str. Abrud 78, este recunoscută de către statul român, ca persoană juridică, putându-se bucura de toate drepturile și îndatoririle, fiind înscrisă în Schema de funcțiuni și personal al Mitropoliei la pag. 271...”. Congregația fiind mănăstire conform art. 6 din Legea nr. 18 din 1991 se bucură inclusiv de dreptul de împroprietărire. Cine să facă forme pentru revendicarea drepturilor prevăzute de legea citată, deoarece Congregația nu este în stare să facă față greutăților de la tot pasul, fără a avea sprijin, după cum am arătat. Dacă s-a ajuns la situația recunoașterii sale ca persoană juridică, cititorul va înțelege că timp de 6 ani, după 22 decembrie 1989, cei care au trebuit să o sprijine au înțeles târziu să acorde sprijinul necesar. Statul și autoritățile sale refuză orice sprijin, mă refer la opoziția primarului comunei Pantelimon să-i elibereze avizul necesar unei construcții asemănătoare ca destinație, de care am vorbit mai sus, pe un teren proprietatea Congregației, primit donație prin contract autentic. La demersurile făcute, primarul răspunde că se opune parohul ortodox. S-a ajuns până acolo încât și folosința terenului i s-a luat de persoane neidentificate, deoarece Congregația nu dorește să intre în conflict, respectiv să se judece cu nimeni, care i-ar contesta orice drept al său.

Greutăți are la tot pasul, dar maica Ionela speră ca prin rugăciunile sale Preacurata Fecioară Maria va rezolva situațiile conținoase și de conflict.

Între anexele lucrării de față se găsește conținutul decretelor date de Arhiepiscopia și Mitropolia Blajului.

Luând cunoștință de Decretul 1078/28.VI.1996 m-am prezentat la Ministerul Cultelor, unde am stabilit bune relații cu oameni de încredere, care au sugerat ca I.P.S. Lucian să comunice ministerului recunoașterea Congregației. Spre surprinderea mea, s-a găsit în dosarul mănăstirilor călugărești recunoscute, pentru care se aflau întocmite state de funcțiuni, și pentru Congregație un asemenea stat, cu funcțiunile necesare organizării unui lăcaș mănăstiresc. Funcționarul respectiv a rămas nedumerit, pentru ce Congregația nu a completat cu locurile rămase libere în întregime.

Bineînțeles că am scris îndată I.P.S. Sale să comunice ministerului recunoașterea Congregației, ceea ce a și făcut îndată, expediind-o Congregației, să o depună spre o mai sigură îndeplinire. În acest mod la o a doua vizită, am aflat existența statului de funcțiuni. Cu privire la existența acestui document, mi s-a explicat că ministerul a întocmit stat de funcțiuni pentru locurile necesare la toate asociațiile mănăstirești, pentru care la timpul respectiv și-a dat avizul.

Astfel s-a întâmplat și pentru Congregație, când am solicitat avizarea, pentru a o înregistra la judecătorie ca persoană juridică, în baza aprobării date de către P.S. Vasile Hossu de la Dieceza Oradea, după ce P.S. George Guțiu – atunci administrator apostolic – a refuzat aprobarea, în audiența ce am avut-o cu un grup la Mitropolia Blajului în ziua de 9 aprilie 1993.

Urmează ca, cu încunoștințarea mitropolitului, să se completeze locurile strict necesare în statul de funcțiuni, cu cele din conducere, care vor primi de la stat contribuția bănească ce se acordă pentru întreg personalul mănăstirilor.

Mă opresc aici, mulțumind lui Dumnezeu și celor în drept că au luat măsurile necesare, pentru a se ajunge la o situație legitimă a existenței Congregației în spiritul canoanelor Bisericii și al Constituțiilor sale, precum și normelor de drept ale țării. Voi reveni la capitolul Casa copilului din Odorheiu Secuiesc – proprietatea Congregației prin contractul de donație, ce s-a încheiat cu o organizație neguvernamentală din Elveția, în scopuri umanitare.

Totodată, la sfârșitul lucrării, în unele anexe asupra cărora nu fac observații, pentru a nu fi considerat subiectiv, se dezvoltă evenimente inedite, cunoscute de un număr restrâns de credincioși.

Ele dezvoltă fapte care explică într-o anumită măsură starea discordantă, regretabilă și de neimaginat existentă în sânul Bisericii noastre. Ea denotă infatuări și ambiții de neînțeles de noi, credincioși.

Este regretabilă lipsa de consecvență a celor responsabili – socotită una din cauzele principale care au determinat această stare de dezbinare.

Nu înțeleg de care parte este adevărul și cum pot fi conciliate pozițiile dezbinatoare. Este mare greșeală că nu s-au intuit

atare dezbinări, precum și faptul că s-a lăsat timp îndelungat însângerarea răni, fără măsuri concrete și practice satisfăcătoare părților, pentru vindecarea completă a ei. Pozițiile discordante sunt cunoscute, neacceptate de Vatican și au ajuns la urechile unora dintre credincioșii stăruințele Sfântului Scaun, pentru a nu numi potolire, ci pentru stingerea litigiului, descurajând pe cei nemulțumiți.

Cei responsabili de la noi nu au inițiat nici o tentativă de conciliere, după cunoștința mea, ci se rămâne pe poziția sângerândă.

Personal, în diferite ocazii, în memoriile adresate cu rugămintea fierbinte pentru a stinge flacăra incendiară, care pune în umbră nu numai pe cei responsabili de această situație, ci însăși Biserica noastră. La suferințele multiple cauzate de alții, se adaugă și aceasta, cauzată de noi înșine.

Poate prin rugăciunile îndreptate Bunului Dumnezeu și Preacuratei Fecioare Maria, cei ce conduc destinele Bisericii vor ajunge la înțelepciunea inspirată a soluționa această rană cauzată de multe rele efecte imprevizibile. Eu nu mi-am pierdut nădejdea, precum nici încrederea că se vor găsi oameni care pot să evalueze situația existentă și să aprecieze rezultatele binefăcătoare ale unei soluționări a problemei, care să satisfacă ambele părți, căci a sosit acest moment mult așteptat.

20. SITUAȚIA BISERICII DIN VICARIATUL BUCUREȘTI ȘI DIN DIECEZE

Credincioșii din București, după cum am mai arătat, au început să-și strângă rândurile.

Grupul cel mai însemnat a fost cel de la întâlnirile duminicale, când ascultau Sfânta Liturghie în casele lui Traian Suciu – care atunci nu era preot, în Bucureștii Noi, precum și în alte duminici, unde servea același preot cu alții, concelebrau în casele unor buni creștini, la care aveam acces toți cei disponibili să asculte slujba duminicală. Participarea în asemenea locuri era din cauză că nu aveam după 22 decembrie 1989 nici un lăcaș de cult.

Biserica „Maica Domnului“ din strada Sirenelor, obișnuit a-i spune „Acvila“, a fost primul și singurul lăcaș de cult în proprietate, preluat în condițiunile arătate în altă parte a lucrării.

Fiindcă atât biserica cât și casele parohiale de bună construcție, neutilizate, fiind încuiate din anul 1984, s-au deteriorat, necesitau reparații totale atât în interior și exterior, biserica trebuia pictată sau pictura restaurată. După câte am înțeles, s-a adoptat soluția repictării ei.

În preocuparea acestor probleme, îmi fac o datorie de recunoștință cât și de conștiință, pentru a remarca în mod deosebit aportul profesional și al experienței sale bogate și de calitate în activitatea sa, al inginerului Septimiu Senchea, competent în materie de construcții. Azi pensionar, dar încă activează. Atunci ocupa o funcție importantă la Institutul de construcții „Carpați“, renumit pentru proiectarea și construirea unor clădiri importante, nu numai în țară ci și în străinătate, în perioada ceaușistă. Ing. Septimiu Senchea lucra pentru Palatul Poporului, o mega construcție în București. După revoluție ing.

S. Senchea, datorită experienței sale, a fost însărcinat să conducă lucrările de mare amploare, pentru amenajarea în această clădire a Parlamentului, actualele sedii ale Senatului și Camerei Deputaților sunt socotite depășite și necorespunzătoare pentru dezbaterile acestor două instituții de căpătâi ce formează Parlamentul României.

Comitetul parohial de la „Acvila“ din acea vreme pe care l-am condus, din care făcea parte și ing. S. Senchea ca membru valoros, a fost încredințat a se ocupa de restaurarea bisericii și a caselor parohiale. Inginerul S. Senchea, ca un bun credincios, a îmbrățișat propunerea comitetului, fără să pretindă vreo recompensă pentru aportul său prețios.

Pentru pictarea bisericii și lucrările aferente ale acestei importante lucrări a fost însărcinat dl. Sebastian Biltiu cu soția Raluca, oameni de specialitate, pictori de biserici, având angajamente nu numai în țară cât și în Apus, fiind unii dintre cei mai buni cotați în materie.

Cu asemenea oameni cu deplină conștiință și încredere fără de margini, comitetul a înțeles să execute lucrările planificate în modul cel mai perfect al tehnicii respective, fiecare pe latura problemelor. Am fost ferm convinși, după cum s-a confirmat, că acești oameni nu vor crea probleme. Dimpotrivă, lor li s-au creat probleme cât și comitetului din partea clerului, care urmărirea, poate din ambiție neînțeleasă de noi – alt mod de desfășurare a lucrărilor. În ceea ce privește lucrările de restaurare, peste capul și fără să aibă hotărârea comitetului (cu personalitate juridică), având răspunderea întregului patrimoniu după lege, a angajat ca lucrările să le facă I.C.R.A.L.-ul (cum i se spunea atunci), organul în materie, de sub oblađuirea statului comunist. Hotărârea și angajarea I.C.R.A.L. – fără a comunica condițiile, a făcut-o părintele St. Tătaru.

Pictorii Biltiu au avut probleme în timpul lucrărilor de pictură a Bisericii, cauzate de același cleric, care fără competență și fără să întrebe sau să se consulte cu comitetul, impunea pictorului un anumit fel de reprezentare a peisajului iconistic din Biserică. Pe bună dreptate, pictorul a avut aprinse discuții, până la abandonarea lucrului. Datorită intervenției unor membri din comitet, a continuat fără să țină seamă de „indicațiile prețioase“ ale nepriceputului preot, lucrând cu talentul său deosebit. Este

necesar să amintesc că pictorul este nepotul direct al pictorului Traian Biltiu înscris pe placa de la intrarea în biserică, care a pictat acest sfânt lăcaș după construcția lui. O garanție în plus a talentului moștenit de la unchiul său, cunoscut nu numai în țară ci și peste hotare. Nepotul a dus lucrările la bun sfârșit, așezându-și talentul său și al soției sale pe frescele de pe pereții în stil bizantin. Despre lucrări voi continua cu completarea că ing. S. Senchea, constatând risipa de bani plătită pentru manopera restaurării construcțiilor, a trebuit să se dea la o parte, să-l lase pe păr. St. Tătaru ca diriginte de șantier, care nu s-a gândit la economii, ci a risipit din banii Bisericii în mod nesăbuit.

Mai cunoscut dintre preoți era pr. Dr. Augustin Ciungan, doctor în filozofie și teologie de la „Propaganda Fide“ de la Roma, socotit de credincioși mai în drept să locuiască în casele parohiale și să slujească în Biserică. Pr. Ștefan Tătaru, după ce am preluat biserica, s-a alăturat prin simpatia nu știu cărei persoane dintre noi, credincioșii, cu care ne-am trezit la inaugurarea Bisericii.

Părintele Vasile Mare a venit ulterior în București, pe care, cu regret trebuie să o mărturisesc, l-am dorit atât și eu cât av. Dr. Eugen Pop cu care lucram, dorință ce am exprimat-o amândoi în Gara de Nord la plecarea preotului la Baia Mare de unde îl solicitam să vină, la influența lui Pop care-l cunoștea. Părintele Mare, a funcționat la Biserica Polonă cu părintele Tit Liviu Chinezu până la arestarea acestuia. Azi, atât eu cât și Pop, ne-am înșelat.

Părintele Ștefan Tătaru, condamnat la închisoare pe viață în perioada comunistă, fiind eliberat după grațierea din 1964, în calitate de călugăr franciscan, a servit în ritul latin. Din anumite cauze pe care nu le cunosc, a fost transferat din București la o biserică din orașul Buzău, de unde conform informațiilor autorizate, primite mai târziu direct de la Arhiepiscopia romano-catolică, a fost nevoit să părăsească postul și să se mute la altă biserică din București, unde a servit în continuare în ritul latin, având dezlegarea canonică să servească și în ritul bizantin al Bisericii noastre Unite cu Roma, împreună cu superiorul său Dominic Năculăieș, când locuiau în str. Batiștei.

La preluarea bisericii ne-am trezit cu el la Acvila, concelebrând cu ceilalți preoți de care am amintit. La Acvila părintele

Ștefan Tătaru a fost un bun diriginte de șantier cum l-au botezat și alții – dar în activitatea de pastorație, atât de necesară, ca și azi, a fost fără rezultate, datorită slabei preocupări, după cât am putut să-mi dau seama în rolul ce l-am avut în comitetul parohial.

În timpul prigoanei Bisericii Unite cu Roma se afla în București preotul greco-catolic Eugen Sârbu, văduv, care locuia cu fiica sa Livia, profesoară, măritată cu inginerul Liviu Otoiu, care în urma unor sumare studii teologice a fost hirotonit în secret ca preot de regretatul episcop Dragomir, socotit „primus inter Pares“. Acesta a fost consacrat episcop de către Patrik O'Hara, nunțiu papal, în sediul Nunțiaturii, înainte de expulzare și după ruperea relațiilor cu Vaticanul și abrogarea Concordatului în mod unilateral, încheiat de țara noastră cu statul papal, și închiderea Nunțiaturii. Deci hirotonirea lui Liviu Otoiu s-a petrecut înainte de anul 1950, perioadă când au fost hirotoniți mai mulți preoți uniți, de către Ioan Dragomir. Între aceștia sunt actualul mitropolit Lucian Mureșan, Tertulian Langa, frații Simion și Alexandru Mesaroș; Simion, azi rectorul Institutului teologic din Baia Mare, iar Alexandru (cu numele schimbat în Mesianu) este episcopul diecezei Lugojului. Tertulian Langa a fost Vicarul General al diecezei Clujului, al episcopului George Guțiu, azi este distins profesor al Facultății de teologie din Cluj, bun orator și conferențiar și ca delegat la diferite manifestațiuni și simpozioane, la care este invitată Biserica noastră, în țară și peste hotare. Este un om valoros și de acțiune. Nu știu motivele pentru care a fost schimbat din funcția de vicar al episcopiei din Cluj.

Pe toți am avut ocazia să-i cunosc, iar cu unii din ei să lucrez. Tot de episcopul Ioan Dragomir au fost hirotoniți mulți alții, în afară de cei înainte pomeniți. Amintind pe aceștia, pentru a se putea constata că nu există nici un motiv să nu se acorde credibilitate tuturor acțiunilor întreprinse până la stingerea din viață a episcopului Dragomir, fiind lucid până în ceasul morții, așa după cum atestă mulți dintre cei care au fost prezenți în acele momente de sfârșit ale regretatului dispărut. Revenind la preoții din București, trebuie să amintesc că în clandestinitate părintele Eugen Sârbu, un om activ, în bune relații la Arhiepiscopia catolică din București, a adus bune servicii acesteia în duminici

și sărbători, când se așeza în convent (scaunul de mărturisire) la biserica Sfânta Tereza de lângă Cimitirul Bellu Catolic și spovedea pe credincioșii -- în majoritate români uniți -- care participau la Sfânta Liturghie.

Preoții: Eugen Sârbu, George Cristescu, Liviu Otoiu, Dr. A. Ciungan Greavu, Costan, Victor Crișan în clandestinitatea Bisericii celebrau sfintele liturghii în casele oamenilor credincioși, unde erau solicitați. Între ei nu se afla părintele Ștefan Tătaru, care înainte de interzicerea Bisericii noastre făcea parte din ordinul franciscan împreună cu părintele Neculaieș, paroh unit, la parohia din str. Vaselor, colț cu str. Avrig. Nu era interesat ca credincioșii uniți să nu-și piardă identitatea greco-catolică ci, dimpotrivă, el acomodându-se curentului de latinizare a greco-catolicilor, mișcare dirijată de puterea politică, la care au activat distinși oameni ai clerului unit. Patriarhia ortodoxă a fost de acord, pentru a dispărea „uniatismul“ din țară. Numai în aceste condițiuni ortodoxia acceptă și militează, ca și azi, în activitatea sa ecumenică, desființând pe sora sa, Biserica Unită, odinioară considerată și ea Biserică națională.

La puțină vreme a venit în București (după cum am arătat), îndeplinind dorința mea, a lui Eugen Pop și probabil și a altora, părintele Vasile Mare.

Trebuie să menționez că în afară de preoții: George Cristescu și Liviu Otoiu, toți ceilalți erau atunci în vârstă de peste 70 de ani. Deci ne putem da seama că aceștia -- cu excepția lui Augustin Ciungan -- au suferit ani grei de închisoare și nu s-ar putea spune că au ieșit complet sănătoși -- mă refer la părintele Mare.

În vârstă, stresați de cele pătimate în perioada comunistă, activitatea lor este mai scăzută decât a tinerilor. În aceste condiții, numărul insuficient de preoți, în aria întinsă pe întreg teritoriul Capitalei, în care sunt răspândiți credincioșii uniți, la care se adaugă lipsa mijloacelor de circulație, activitatea de pastorație, de a strânge turma credincioșilor în locurile de rugăciune -- Biserica Acvila, unica obținută, era cât se poate de grea, situație ce trebuie recunoscută de toți. Datorită acestor cauze și altele ce se refereau la persoana unora dintre preoți, arătând greutatea, am cerut ierarhiei luarea de măsuri, făcând propuneri pentru a ușura opera de a reînvia și revitaliza Biserica Unită din

București, unde în perioada interbelică existau după recensământ între 80.000-100.000 de greco-catolici. După recensământul falsificat, în ianuarie 1992 s-au declarat un număr de 10.000 de greco-catolici. Față de acest număr falsificat, era și este necesar și azi – situația nefiind schimbată – o activitate pastorală și de lămurire a credincioșilor uniți, să nu se lepede de credința părinților și bunicilor lor, să asculte serviciile religioase la Biserica Unită, nu la ortodocși, la neoproteștanți și nici chiar la romano-catolici unde se servește în limba română, în ritul latin.

Este îndeobște cunoscută situația că după evenimentele din decembrie 1989 Biserica ieșită din ilegalitate, devenită liberă, era lipsită de organizare atât în țară cât și în București. Avea ca mitropolit pe dr. Alexandru Todea și un singur episcop la Lugoj, Dr. Ioan Ploscaru. La celelalte dieceze (Cluj, Oradea și Baia Mare) câte un ordinarius (conducător fără a avea rang de episcop), toți numiți în clandestinitate, în condițiuni de teroare și în taină, de teama Securității.

La Mitropolia din Blaj, Eminența Sa cardinalul Alexandru Todea – din rațiuni necunoscute – a numit vicar pe părintele Ioan Jidveianu, născut în Sântamaria, sat vecin cu al meu. Pe acesta îl cunoșteam de elev, fratele mai mic al colegului meu de clasă Vasile Jidvean, deveniți, după terminarea teologiei de la Blaj, unde făcuseră liceul și bacalaureatul, ambii preoți, fără ca cel numit vicar să se fi ilustrat prin activitate deosebită. Ierarhul nu după multă vreme s-a înșelat în capacitatea de conducere a celui pe care-l numise vicar în mare repezeală.

Capitulul mitropolitan abia se înființase, prin numirea canonicilor. Pe unii dintre ei i-am cunoscut personal și anume: pr. Ștefan Ștef Bernard, călugăr assumptionist. Datorită culturii sale excepționale făcută în Apus, cu scrieri și traduceri ale unor opere însemnate, publicate la reviste religioase, apreciat de credincioși, a fost numit profesor la Teologie și spiritual. Azi este spiritual părintele Nicolae Lupea care în clandestinitate a colaborat la pregătirea surorilor în Congregația Inimii Neprihănite, locuind atunci în București.

Părintele Ștef Bernard este cel care a reînființat la Blaj „Reuniunea Mariană” pentru adulți, separat pentru tineret, din care fac parte nu numai femeile ci și bărbații, după un regula-

ment al reuniunii pe care l-am întocmit, pentru organizarea acesteia și în Capitală.

La propunerea făcută s-a opus părintele Ciungan cu mențiunea că „aceasta nu e treaba laicilor ci a preoților”. A apărut bizar faptul că mergând părintele Ciungan la Blaj, văzând organizarea minunată și activitatea desăvârșită, i-a cerut părintelui Bernard regulamentul reuniunii. Părintele Bernard i-a răspuns: „Eu l-am primit de la di. Marcu”.

Ori de câte ori părintele Bernard vine în Capitală – mai rar – e găzduit în familia mea, fiind vechi cunoștințe. Relația cu Sfinția Sa ar onora pe orice credincios.

La Teologie a fost numit rector părintele Mitrofan, bine pregătit a conduce această remarcabilă instituție, în care studiază preoții, din primul an după abolirea regimului comunist. Este doctor în filozofie și teologie de la Roma.

În lipsa de cadre, au fost numiți în posturi de canonici: părințele Racovițan de la Târnăveni, părintele Stoian de la Mediaș, părintele Tanco, protopop în Brașov, pe care îi cunosc și îi apreciez ca preoți bine înzestrați, foarte activi și înțelepți. Părintele Racovițan, bun combatant în predicile sale.

Director la ziarul „Unirea”, continuatorul cu același titlu până la desființarea Bisericii, ce apare lunar, a fost desemnat unul dintre păr. Moisin, debordanți scriitori, încât aveai impresia că, la un moment dat, singuri au acumulat întreg spațiul tipografic al ziarului. El se tipărește la tipografia proprie a Mitropoliei, primită ca donație din Apus, pe hârtie tot din import, de bună calitate, după cum constat din exemplarul ce-l primesc ca abonat. În lipsă de hârtie, presa, chiar și presa centrală, suferă mult, motiv din care și-au redus tirajul, iar unele între care și ziarul „Dreptatea” (la care sunt abonat), a trebuit să suspende temporar apariția. După apariție „Dreptatea” se editează bilunar, nu zilnic cum apărea până la criza și scumpirea costului hârtiei.

„Viața Creștină” a Episcopiei noastre de la Cluj apare bilunar în aceleași condițiuni.

Din cauza lipsei de personal Mitropolia Blajului a avut și are nevoie de serviciile preotului Liviu Oțoiu, care fiind inginer la una din întreprinderile bucureștene, a fost nevoit să demisioneze, rămânând exclusiv în serviciul Bisericii, cu locuința

familiei în București. Face naveta la Blaj și oriunde este trimis de Mitropolie. Pentru activitatea sa, după vreo cinci ani a fost numit canonic, după cum el însuși mi-a mărturisit. Cu el am colaborat la unele lucrări. I s-a cerut să facem un regulament al Casei de pensionari a preoților și a personalului fost în serviciul Bisericii. După redactarea regulamentului, l-am predat părintelui Otoiu, spre multiplicare și după aprobare din partea conducerii Bisericii noastre să fie distribuit în fiecare dieceză. Nu știu ce s-a mai făcut, pentru că din cauze cunoscute și necunoscute, la Mitropolie măsurile în general se iau greu și cu întârziere, adeseori în dauna Bisericii. Părintele Otoiu mi-a comunicat oral, că nu s-au făcut obiecțiuni asupra regulamentului, căci nu era nimeni competent să o facă. La redactarea regulamentului m-am consultat cu președintele Casei de pensii a Bisericii Romano-Catolice, cu care sunt în relații excelente și mă pot întâlni ori de câte ori este nevoie, acordându-ne sprijin reciproc. Este un om înțelept, de bună-credință, și un practicant catolic de rit latin.

Pe părintele Otoiu, fiind în bune relații, l-am sprijinit în activitatea sa „multilaterală”, precum și la edificarea bisericii din Feldru, ce ține de dieceza Clujului – cu mici posibilități. La sfințirea bisericii am participat ca invitat de onoare, împreună cu delegatul Ministerului Cultelor (directorul Ioniță), în strânse relații care au început imediat după decembrie 1989. Acolo m-am reîntâlnit și am adăugat noi relații cu alți credincioși de seamă ai Bisericii noastre. M-am revăzut cu P.S. George Guțiu, cu care am discutat probleme importante ale Bisericii noastre (la acea dată fiind numit administrator apostolic al Mitropoliei), cu senatorul Ioan Lup, cu profesorul universitar dr. Gavril Scridon, originar din Feldru, decedat de curând.

La aniversare – între cei cu care am colaborat – au participat: av. Eugen Pop și soția, familia Făgetean, nelipsită – din anumite interese personale – din anturajul ierarhiei Bisericii, profesorul Turdeanu cu corul din București, venit cu un autocar și mulți alții cu trenul. Eram circa 100 de participanți din București. La întoarcere, pentru a-l vizita la Reghin pe cardinalul Todea, bolnav în casa proprie din acel oraș, o parte din membrii corului care doreau și ei să-l vadă pe cardinal, m-au luat în autocar în fruntea lor, la această vizită.

Vizita a fost sobră și scurtă pentru a nu-l obosi, fiind îngrijit de o nepoată și de fosta secretară pe nume Maria Keul, pe care Eminența Sa mi-a prezentat-o cu ocazia audienței din octombrie 1992. Cunosându-mă a anunțat pe cardinal să mă primească împreună cu vreo 40 de persoane care umpleau încăperea. Nu toți au avut loc să-l vadă, ci intrau pe rând.

A fost adus din dormitor în scaun cu rotile de către Maria. Văzându-mă și pe ceilalți i-au dat lacrimile. Nu mi-am dat seama că ele s-au datorat bucuriei că ne vede sau de incapacitatea totală în care se găsea. După câteva cuvinte ce i-am adresat, de bucuria revederii și urări de sănătate, pentru a reveni în rândurile credincioșilor la conducerea Bisericii, m-a îmbrățișat, nepărăsind scaunul nici o clipă. I-am cerut iertare ca la spovedanie sub patrafir, pentru supărările ce i le-am cauzat când era în plină activitate. Despre aceste supărări voi reveni. Pe rând, vizitatorii i-au sărutat dreapta primind toți binecuvântarea Sa arhierescă, fără să poată exprima un cuvânt, ci doar ne privea cu lacrimile în ochi. De la el am plecat toți mângâiați, că l-am putut vedea, neștiind nimeni dintre noi, dacă vom mai avea alt prilej.

Casa în care locuiește este un adevărat muzeu cu opere de artă religioase diverse. Casa din str. Apalina a cumpărat-o încă în perioada comunistă. În anul 1984, după ce m-am întors de la copii, am încercat să-l vizitez mergând la Reghin cu trenul de la aeroportul Târgu-Mureș unde sosisem cu avionul, pentru a mă întoarce la Târgu-Mureș de unde tot cu avionul la București. Spre marele regret nu l-am întâlnit, căci plecase în oraș, după spusele vecinilor, cu câteva minute înainte. Poarta era încuiată, nerăspunzându-mi nimeni. Voiam să-i las un ajutor, pe care în lipsă de plic, l-am introdus învelit într-o hârtie de ziar pe deschizătura în care se aruncau scrisorile; care în lipsă de cutie, cădeau în curte. Îngrijorarea că n-a primit ce lăsasem, după câteva zile a fost înlăturată de confirmarea cu mulțumiri ce primisem prin poștă de la I.P.S. I-am solicitat slujbe după intenție pentru sufletul decedatei Ella Cristea, sora episcopului Vasile Cristea de la Roma, precum și pentru sănătatea familiei mele. Rugăciunile sale au fost primite, având dovada realizărilor de excepție ale copiilor mei.

Înainte de această ocazie, l-am vizitat în două rânduri cu soția prin anii 1970, fiind în drum cu mașina spre Sângeorz-Băi

pentru tratament. Locuia la bunii creștini, de unde fusese și arestat, vis-à-vis de spitalul orășenesc. De fiecare dată ne bucuram de revedere, I.P.S. ne pregătea cu cele rânduite pentru mântuirea noastră. După Sfânta Liturghie se străduia să ne servească câte ceva, din care luam puțin în semn de bună-cuviință și pentru a-i mulțumi. Îmi amintesc că ne-a povestit și ne-a arătat modul cum a fost ascuns în pivnița casei, cu intrarea chiar din camera unde locuia, intrare ce era acoperită cu un covor. În acest fel a stat ascuns doi ani. În acea perioadă, după celebrarea zilnică a Sfintei Liturghii, se ocupa cu scrisul și cititul diverselor opere din biblioteca destul de bogată, găsită după ieșirea din închisoare în anul 1964, cu ocazia grațierii generale.

I.P.S. primea bucuros pe orice vizitator. Bineînțeles, nu era nici el cruțat de vigilența și supravegherea Securității, care de acum prin câte trecuse nu-l mai intimidă. De asemenea nici noi nu ne-am ferit să-l vizităm, știind, în calitate de jurist, că acest lucru nu este un fapt penal.

În urma relațiilor stabilite după memorabila audiență a primului contact al Bisericii noastre cu reprezentantul Guvernului, ministrul Nicolae Stoicescu, de la 14 februarie 1990, vizitam pe subalternii ministrului, pentru a lua informații și date cu privire la ceea ce putem face, pentru realizarea doleanțelor Bisericii noastre. De la aceștia am primit indicația, că după ce Biserica a fost recunoscută legal, pentru organizarea ei este necesară prezentarea Sematismului de organizare a Bisericii, pentru toate diecezele, protopopiatele și parohiile. Lucrarea s-a făcut mult mai târziu, motiv pentru care directorul Nicola (azi decedat) o cerea mereu. Bine că nu i s-a dat, deoarece ministrul Cultelor nu lua nici o măsură, până nu se consulta cu Patriarhia Ortodoxă. Deci greutățile porneau chiar de la acest sinistru personaj, iscoditor, renumit în metodologia de lucru față de Biserica noastră. Cu regret trebuie să mărturisesc că eu îl vizitam numai când era strict necesar, însă era vizitat de mai multe ori pe săptămână de către alt credincios, destul de serios, cu bun-simț. Nu pot ști însă în ce măsură acesta nu se lăsa ușor tras de limbă – cum se spune. Acest credincios, bun prieten, mă informa de ceea ce uneori dorea să aflu despre evoluția Bisericii noastre. Mie însumi personajul respectiv mi-a cerut sematismul, pe care între timp îl procurasem în copie

xeroxată, după cel existent în 1948, pentru uz personal. Din acesta i-am comunicat unele date și părintelui protopop Vasile Mare, ce mi le ceruse mai târziu.

Acest fapt demonstrează slaba organizare în Vicariatul din București și organizarea de la Mitropolie, deoarece părintele Mare avea nevoie de anumite date solicitate de la Blaj.

Bineînțeles că am refuzat să-i dau această lucrare lui Nicola la Culte, care trata foarte mios, scuzându-mă că nu am asemenea lucrare. Posibil, știa cui să se adreseze în acest scop, nu însă direct Mitropoliei, căreia trebuia să-i motiveze cererea sa.

De la același izvor de informare am aflat că este necesar a se întocmi state de funcțiuni până la parohii inclusiv, completate nominal în vederea salarizării de către stat.

Necesitatea întocmirii și înaintării acestor lucrări am comunicat-o nemijlocit părintelui Liviu Otoiu, spre a trimite informația Mitropoliei. Aceasta a colaborat direct la întocmirea statelor de plată și la organizarea diecezelor, precum și la întocmirea sematismului. Am văzut statele de plată, pe care părintele Liviu Otoiu le-a predat la Ministerul Cultelor, având legătură directă pe anumite probleme cu această instituție. Statul de plată al Vicariatului și al parohiilor este suficient de bogat ca posturi, dovadă că nici azi nu sunt nominalizate ce persoane să le ocupe, spre nedumerirea celor de la Ministerul Cultelor.

Această situație este o mărturie a felului cum ne descurcăm și ne gospodărim, fără îndrăzneală la ceea ce avem dreptul.

Anticipoz că administrația și gospodăria au preluat-o clericii atât la parohii cât și la Vicariat, și nu se simt jenați în mișcări, că e mai bine să nu se cunoască multe din cele ce se petrec. Nu bănuiesc pe nimeni că urmărește vreun interes material personal. Se feresc să informeze credincioșii asupra activității patrimoniale, uitând că singurul care are responsabilitatea patrimoniului este comitetul parohial, investit după lege cu personalitate juridică și nu parohul. Dar asemenea lucruri nu sunt pricepute de oricine, motiv pentru care se încalcă legea. De aceea citesc în ziare uneori neregulile comise de unii preoți de la alte culte, care încalcă legile ce ar trebui respectate, indiferent de titlu și rang în societate. Ar fi păcat să se petreacă încălcări ale legii și în Biserica noastră. Sper ca acest lucru să nu se întâmple vreodată.

Despre colaborarea cu părintele canonic Tanco, protopopul Brașovului, voi scrie când voi pomeni despre procesele în care am reprezentat Biserica noastră, între care și a celei din orașul Brașov, fiind solicitat de protopop.

În București sunt patru parohii, în afară de Acvila, parohie cu biserică proprie; celelalte parohii nu au lăcașe de cult propriu, anume:

1. Parohia Bisericii „Maica Domnului“ situată în str. Sirenelor colț cu str. Acvila denumită Biserica „Acvila“, în calitate de proprietară, cu case parohiale, având demisol cu trei camere, bucătărie și baie, la parter două camere, o sală de ședințe, bucătărie și baie și mansarda transformată în camere în suprafață ca la parter, unde s-au amenajat camere de locuit pentru oaspeți, pentru bibliotecă, arhiva parohiei și a Vicariatului.

La parter locuiește vicarul într-o cameră, alta este amenajată pentru birou și una mai mare pentru ședințe, o bucătărie și baie.

Serviciul divin se face de două ori pe zi. La ora opt dimineață și șase, respectiv cinci după-masă pe timp de vară sau iarnă, duminicile și sărbătorile în loc de opt dimineața, la unsprezece.

Aici celebrează pr. Vicar, alternându-se cu pr. Tătaru, până când a fost mutat la Oradea, pentru motivele pe care le voi arăta în alt capitol. După plecarea sa aici servește pr. Olteanu care la 4-5 ani după revoluție a fost hirotonit, după cursuri scurte de învățământ teologic, ca și pr. Traian Suciuc de la parohia din Ploiești. Pr. Constantin Olteanu în statul de funcțiune este numit economist la Vicariat, face și serviciu de preot. Peste săptămână, la liturghia de după-amiază, acesta cu părintele Vicar și Traian Suciuc se alternează la serviciu după un program fix pentru fiecare.

Cu toate că pr. Vasile Mare, numit protopop, figurează ca paroh la Biserica „Acvila“, el foarte rar servește aici, ci în altă parte, la biserica de la Sfânta Cruce.

2. Parohia de la Biserica „Sf. Vasile“ din strada Polonă, odinioară proprietatea noastră. În proces ni s-a respins acțiunea precum și apelul, iar azi suntem în recurs. Biserica este și azi în posesia ortodocșilor, care refuză să ne-o restituie, după multiple demersuri ce le-am făcut.

În lipsă de lăcaș de cult, credincioșii acestei parohii ascultă liturghia duminica la Biserica Sf. Cruce din șoseaua Mihai Bravu, la ora 11 a.m. unde servește pr. protopop Vasile Mare,

după sfârșitul liturghiei în ritul latin, oficiată de distinsul preot Damian. Pr. Vasile Mare este călugăr franciscan și poate biruita, dar fiind paroh protopop în cadrul Bisericii Române Unite, i s-a interzis acest lucru, în lipsă de preoți. Cu toate acestea el încalcă această interdicție. Personal l-am găsit pe părintele Mare oficiind serviciul în ritul latin în locul părintelui Damian, plecat din localitate.

După liturghia latină, la câteva minute a început liturghia noastră oficiată de același pr. Vasile Mare, la care am participat până la capăt. Desigur, văzându-mă, a fost surprins de încălcarea interzisă, ordonată de Mitropolia noastră.

Cu înțelegerea binevoitoare a Arhiepiscopiei catolice, s-a îngăduit ca preoții noștri să servească la acest sfânt lăcaș. De asemenea, prin aceeași binevoitoare înțelegere se oficiază servicii divine la celelalte două parohii ale noastre.

3. Parohia Sfânta Ana din incinta Cimitirului catolic Bellu este deservită de pr. Eugen Sârbu, care concelebrează cu ginerele său, Liviu Oțoiu, când acesta este în București.

Acest lăcaș de cult – o frumoasă bisericuță – până în ianuarie 1990 a fost capela mortuară a Cimitirului catolic. I.P.S. Ioan Robu a transformat-o în biserică de cult, construind alături două case mortuare. În acest fel mica biserică, în care încăp circa 200 de credincioși, a fost pusă la dispoziția preoților, să slujească în ritul răsăritean pentru credincioșii greco-catolici.

Pot să afirm că aici este comunitatea cea mai încheată, datorită exclusiv părintelui Eugen Sârbu, care îndeplinește cu multă sârguință misiunea sa pastorală. Aici se fac cele mai multe pomeniri (parastase) pentru iluștrii noștri decedați, episcopi, clerici, laici, oameni politici sau scriitori, cu largă participare a credincioșilor. Pomenirile se fac de obicei sâmbăta înainte de masă, pentru a putea respecta orarul duminical al părintelui E. Sârbu care, după liturghia sa, ce începe la orele 9,30, ca și în perioada clandestinității Bisericii noastre, el merge alături la Biserica „Sfânta Terezia“, vecina de cimitir, unde se servește după ritul latin. Părintele Sârbu însă se așază în confesional (scaunul de mărturisire) pentru a asculta spovedania participanților la liturghie.

La slujbele noastre religioase din capela cimitirului participă o elită selectă de credincioși, cu care ocazie aceștia trec și pe la

mormintele decedaților lor. La slujba religioasă cântă un cor bun cu voci selecte, îndeosebi cele feminine, conduse de dirijorul profesor universitar L. Turdeanu, pe care îl cunosc din copilărie, când era adus de tatăl său la liturghie la „Sf. Iosif”, în clandestinitatea Bisericii noastre.

În lipsa lăcașurilor de cult preluate de stat, acolo ne întâlneam mulți credincioși greco-catolici, veniți din toate zonele Capitalei. Tot în aceeași perioadă ne întâlneam mulți din cei care am făcut liceul la Blaj, unde servea parohul protopop Francisk Zudor, născut, crescut în Blaj, unde a urmat și liceul. Când s-a prezentat la Teologia catolică maghiară, căci în Transilvania numai maghiarii erau de rit latin catolic, era să fie respins să intre la acel institut la Alba Iulia, deoarece nu știa bine limba maghiară deși era ungur.

Părintele Zudor, cu care eram bun prieten, atrăgea mulți credincioși, deoarece era un mare orator, cum nu auzisem în București, asemănător cu canonicul dr. Ioan Coltor de la Blaj.

4. Parohia din Bucureștii Noi este păstorită de părintele Gheorghe Cristescu, în Biserica romano-catolică – recent construită după schimbarea regimului. Acolo se reunesc credincioșii ce locuiesc în zonă, mulți dintre ei sunt proveniți dintre cei care s-au refugiat în Capitală după cedarea Ardealului de Nord Ungariei, în baza Dictatului de la Viena. Înainte de perioada comunistă ei aveau biserica construită de păr. Vasile Bondrea, fost preot unit în cadrele armatei, cu gradul de colonel. Plin de energie – cu ajutorul credincioșilor –, a construit această bisericuță în strada Liniștii, din materialul rezultat la demolarea depozitelor din lemn, abandonate de armata germană.

De asemenea, și în Bucureștii Noi, părintele Gicu Cristescu servește alternativ, după terminarea liturghiei de rit latin.

În afară de aceste patru centre, se află două capele deschise pentru credincioșii uniți, una situată în str. Ioan Bogdan în apropierea Gării Basarab, unde slujește părintele Liviu Mureșan, trimis în București în anul 1995. Despre numirea sa, credincioșii de la Acvila au fost încunoștințați foarte târziu, ca un fapt divers și neînsemnat, după liturghie, de către păr. Constantin Olteanu, la care participasem și eu.

Am fost contrariat, având un sentiment de amărăciune, de modul acestui anunț. Un preot nu este un oarecare, să merite o

atât de minimă importanță, ci un factor important, reprezentantul ierarhului care l-a trimis să slujească lui Dumnezeu la altarele bisericilor noastre, de la care credincioșii să aibă bucuria de a găsi mijloacele de credință pentru mântuirea sufletelor pe care, la cei existenți, puțini credincioși le pot găsi. Asupra acestei trebuințe sufletești, ce intelectualii din Capitală doresc să o găsească, voi reveni.

Preotul Liviu Mureșan, căsătorit cu o studentă la medicină, a fost trimis în Capitală, fără a avea sprijinul cuvenit – aș spune fără sprijin – atât din partea Vicariatului și a Mitropoliei Blajului, cu privire la mijloacele de trai cât și a locuinței. Mijloacele de trai puteau fi rezolvate înscriindu-l în prealabil de a fi trimis, pentru a primi contribuția de la stat, la care se putea adăuga un supliment modest atât din partea ierarhiei, cât și din mijloacele Vicariatului, fondul ce i se varsă lunar în cont de către fabrica „Comdava” din București, din vânzarea lumânărilor, în baza unui contract încheiat datorită domnului Ioan Suci și mie, care l-am inițiat și redactat. Despre acest contract care a creat greutatea fabricii, din partea Patriarhiei Ortodoxe Române, care se considera unica în drept a fabrica și a vinde lumânări pe întreg cuprinsul țării, drept pe care îl contestă Bisericii noastre prin prepuși ca și „Comdava”, voi arăta în alt capitol.

De asemenea, provizoriu, până la aranjamentul unei locuințe stabile, i se puteau oferi părintelui Liviu Mureșan și familiei sale camerele de oaspeți de la Vicariat, care sunt rar ocupate.

Din păcate, și cu multă durere, trebuie să constat și să fac mărturie, că asemenea preocupări – să nu mai vorbesc de sentimente – la cei răspunzători moral din Biserică, nu se găsesc. A fost necesar ca dintre credincioși să-i venim în ajutor, sesizând necesitatea măsurilor cuvenite pentru ajutorarea acestei familii. Personal, după vizita preotului făcută la invitația mea, aflându-i situația precară, în memoriile adresate Mitropoliei, am solicitat cele ce se cuvin acestui tânăr preot. Am fost mișcat de starea lui de a renunța la activitatea de apostol al credinței Bisericii noastre în București, să se întoarcă la Satu Mare, de unde a fost dislocat aici, renunțând și la posibilitatea soției de a mai frecventa Facultatea de medicină umană, care așteaptă un moștenitor. Toate acestea n-au impresionat pe cei care trebuiau să fie mai apropiați de nevoile preotului.

Dumnezeu însă, care are grijă de toate, a inspirat sufletul credincioasei noastre pe nume Sora Sălăgeanu și a fiicei sale, să doneze apartamentul cumpărat în timpul cât soțul, respectiv tatăl pe nume av. Paul Sălăgeanu, era în viață, Mitropoliei Blajului, prin contract de donație cu mama și (vânzare-cumpărare) cu fiica, redactat la Notariatul de Stat al Sectorului 6, apartamentul fiind situat în Cartierul Militari.

Spre lauda familiei Sălăgeanu, trebuie să mărturisesc că familia mea era în relații foarte bune cu cea a lui Paul Sălăgeanu, datorită prieteniei încă din facultate, fiind colegi cazați în căminul Avram Iancu din Cluj, despre care am amintit în cele anterioare. În aceeași perioadă am fost colegi și de cămin cu Avram Bunaciu care făcuse liceul la Beiuș fiind crescut la Casa Domnului a călugărilor assumptioniști. Era un tip inteligent, în facultate copilăros, învăța bine, despre care mai târziu am auzit că simpatiza cu ramura socialistă a unor cercuri din Cluj, pe care le frecventa. În acele ocazii și-a cunoscut soția, care era o intelectuală, de origine evreică.

Numai așa se explică atragerea și alunecarea lui Bunaciu la comunism și activitatea sa care l-a compromis în fața istoriei, prin barbariile pe care le-a patronat la interne, la justiție, cât și în calitate de vicepreședinte al Consiliului de Stat, funcții pe care le-a deținut până la moartea lui Gheorghiu-Dej, după care Ceaușescu l-a trecut pe linie moartă, l-a pensionat și l-a numit ca președinte al Comisiei Constituționale a Marii Adunări Naționale. Pentru a nu fi socotit colaboraționist, împreună cu Paul Sălăgeanu, Victor Cosma – fiu de preot greco-catolic, din Topa Mică de lângă Cluj – coleg de cameră cu mine când eram studenți, l-am vizitat pe Avram care, foarte amabil, își ajuta colegii când era solicitat.

Scriu acestea deoarece soția lui Paul Sălăgeanu, fiica protopopului Avram din Satu Mare, bună credincioasă greco-catolică – ca și sora sa – a făcut doi ani de temniță. Familia și tatăl ei locuind în același imobil cu un evreu din București, a fost reclamată. Tatăl ei de asemenea a fost întemnițat ani grei, până la grațierea din 1964.

La una din vizite, i-a reproșat și chiar l-a muștrat pe Paul pentru că nu i-a spus că Sara, cum se numea soția lui Paul, n-ar fi făcut pușcărie.

Între cei pe care i-a ajutat a fost Ionel Ciobanu, ales ca deputat al P.N.T. la alegerile din anul 1946, falsificate de comuniști, care au adus la putere guvernul Groza. Ionel făcuse pușcărie, iar după ce a fost eliberat s-a calificat ca muncitor bobinator, ajutat după câțiva ani și numit notar de stat la Lehliu. Auzind de la noi de vizita la Bunaciu, i-a solicitat să-l aducă în București și acesta l-a adus imediat. Pe un alt coleg – Ghircoiaș – l-a ajutat fiind numit la magazinul „Muzica” din Calea Victoriei. Bunaciu având în sinea lui la bază o cultură religioasă, de care s-a lepădat de două ori, în primul rând că a luat în căsătorie o necreștină și, în al doilea rând, cel mai grav a fost că și-a vândut sufletul satanei comuniste, patronând ororile acesteia. Prin ajutorarea colegilor, probabil vroia să-și atenueze din pedeapsa pentru păcatele săvârșite.

Aceasta este icoana unuia crescut de Biserică la Casa Domnului din Beiuș, deștept, dar fără voință, a uitat de cele învățate în liceu și a făcut contract cu diavolul, ispitit și îmbătat de cele lumesti.

Dintre cei lipsiți de voință – fără să fi comis erori ca cel de mai sus – este și domnul Teofil Pop, fost ministru de justiție în perioada postceaușistă, fost greco-catolic de-al nostru – după afirmația ministrului Stoicescu când mă aflam la el în audiență. S-a îmbătat de putere și de aspirațiile la un fotoliu ministerial, a acceptat să facă politica zilei, pentru a fi numit ministru al justiției apoi, înlocuit din guvern, a fost numit președinte la Curtea Supremă de Justiție, de unde de asemeni a capotat și a ajuns profesor universitar la Facultatea de drept. Aceleași urme le-a parcurs din dorința de bani și de putere și Chiuzbaian, numit ministru de justiție în guvernul Văcăroiu, membru P.U.N.R. al lui Gheorghe Funar, și el greco-catolic, după cum a circulat această versiune, a trebuit să demisioneze din minister în urma divorțului dintre P.U.N.R. – din care făcea parte – și P.D.S.R., o dată cu scoaterea celorlalți miniștri P.U.N.R. din guvern. Acesta, pentru că i s-a luat fotoliul pe care ședea atât de comod, timp în care a pricinuit și totodată a patronat atâtea încălcări de lege, emise de însuși guvernul din care făcea parte, a demisionat și din partidul care îl cocoțase în cele mai grele funcții, de unde cu siguranță n-a plecat sărac.

Nici acesta și nici Teofil Pop n-au sprijinit Biserica Română Unită, de teama de a nu fi considerați ciumați, ajutând-o. Cu

asemenea oameni s-a „implementat“ democrația „originală“ favorizând răspândirea indiferentismului religios în toată țara. Ei, puternicii, au sprijinit și sprijină și azi mai curând sectele anticreștine și antiromânești, secte venite din alte țări, străine sufletului neamului românesc. Numai ființe lipsite de dragoste de țara și poporul din care fac parte, în lașitatea lor, își permit o asemenea conduită în viață. Asemenea oameni de condiție și caracter îndoielnice știu să se strecoare în conducere la vârf, înșelând buna-credință a umilului nostru popor. Aceștia sunt dușmanii credinței și ai Bisericii, care n-au reușit să se depășească și să-și reformuleze caracterul lor. Ei aduc sărăcia morală, spirituală și mai presus de toate cea materială, până la totala ruină a populației și a țării, din care în blestem au fost născuți. Cred că vor fi judecați în acest fel de istorie.

Am avut ocazie la unul din simpozioane să-l întâlnesc pe Teofil Pop, după ce căzuse din simpatia de care profitase, fiind numit președinte la Curtea Supremă de Justiție pentru o perioadă scurtă, manifestând plăcerea de a mă fi cunoscut, mi-a întins o carte de vizită, cu invitația de a-l întâlni la serviciu. Am luat cartea de vizită din bună-cuviință, dar la serviciu nu m-am dus și nici nu l-am mai văzut. Cu toate că este ardelean de viață, este ambițios și plin de sine, se pretează să facă promisiuni fără să se țină de cuvânt. Dacă l-aș fi bănuț de bună-credință i-aș fi solicitat sprijin pentru restituirea bunurilor Bisericii noastre. L-am caracterizat după faptele sale, de a se asocia cu cei ce fac legi și sunt dintre cei dintâi care nu le aplică. Pe el îl consider ca pe unul dintre promotorii legiferării decretelor, care aparent au dat libertate Bisericii noastre, pe care în realitate nu a câștigat-o, decât posibilitatea de a se ruga sub cerul liber. La acestea a conlucrat – după lovitură de stat din decembrie 1989 – cu ministrul Cultelor Nicolae Stoicescu, scos și el la suprafață ca un pseudoistoric, în strânsă înțelegere cu Patriarhia Ortodoxă Română, cum am susținut și mai înainte.

Revenind la situația lăcașurilor de rugăciune deschise după posibilitățile proprii, fără nici un ajutor, amintesc că în luna octombrie a acestui an, cu ocazia solicitării obolului credincioșilor pentru a fi expediat de Mitropolia noastră, centralizat de la toate parohiile, la Ierusalim pentru sprijinirea Bisericii, Paven Iustin cel pe nedrept contestat a primit și a citit în capela

Congregației Inimii Neprihănite, cu multă bucurie, adresa Mitropoliei. Bucuria sa era de a se fi recunoscut existența acestui sfânt lăcaș, în atenția superiorilor și a serviciilor recunoscute – de facto – aduse pentru Congregație ca părinte spiritual.

În încheierea acestui capitol este necesar a constata că la nici unul din centrele unde participă credincioșii la sfintele servicii divine, preoții nu fac nici un fel de publicitate asupra situației în care se găsește Biserica cu privire la rezultatele întotdeauna negative în ceea ce privește restituirea averilor răpitate. Se păstrează o totală tăcere, inexplicabilă. Din acest motiv credincioșii fac diferite presupuneri fără temeii.

Întotdeauna sunt întrebat, după participarea la liturghie, la oricare centru merg, să le dau informații asupra diverselor probleme în care se găsește Biserica lăsată în suferință de mai marii zilei aflați la cârma statului și la cârma Bisericii Ortodoxe, care contribuie cu poziția lor și după șapte ani de la libertatea chinată creată întregii populații.

Este de remarcat că preoții noștri nu dau nici un fel de informații credincioșilor despre starea materială a parohiilor, poziție la fel de neînțeleasă, ca și cum această situație nu trebuie cunoscută de nimeni. Nu se face nici o dare de seamă în anumite perioade ale anului pe aceste probleme și nici altele, de ani de zile. Dacă s-ar fi făcut convocări în acest scop aș fi luat cunoștință la rândul meu.

Comitetul parohial nu funcționează, preoții preluând, așa după cum am spus, gospodărirea – fără să-și dea seama de încălcarea normelor de conduită în materie. Socotesc că preotul trebuie să se intereseze cu deosebire de cele spirituale, iar pe cele materiale să le lase în seama comitetului, care are responsabilitatea în calitate de persoană juridică, după cum am mai arătat.

La mine în sat și în toate satele, lucrurile se petreceau astfel, spre mulțumirea credincioșilor. Să vorbesc și despre cele ce s-au petrecut în Capitală, înainte și după cutremurul din 1977, perioadă în care participam la liturghiile de la Catedrala Sf. Iosif. Acolo după fiecare liturghie preotul citea situația fondurilor strânse din diverse donații pentru repararea catedralei, timp de ani și ani de zile. Nu se tănuia nimic. Citirea o făcea nu numai părintele Eugen Szylgy după liturghia de la ora 12 și un sfert, ci fiecare preot după cele 6-7 liturghii din

fiecare zi. Acest procedeu l-am socotit și-l socotesc folositor, deoarece credincioșii sunt îndemnați să ajute Biserica. În lipsa acestor informații, nu sunt îndemnați la asemenea preocupări, în credința că Biserica nu are nevoie de ajutor. Indiferența preoților față de informarea credincioșilor creează acestora indiferență de ajutorare. Aceasta pentru că nimenea nu deschide nici un cuvânt. Dacă stau să judec această atitudine, poate fi socotită o sfidare nepermisă la adresa credincioșilor.

De asemeni, după terminarea slujbei religioase de la altar nu se comunică nici o informație despre ceea ce i-ar interesa pe credincioși, privitor la relațiile parohiei cu mitropolia. Abia se citește pastorală de Crăciun și de Paști trimisă de la Blaj, pe care părintele vicar în mod nepermis o comentează și o interpretează, adăugând la text, după cum s-a întâmplat cu una trimisă de cardinalul Todea. Credincioșii au rămas contrariați și nemulțumiți de o asemenea atitudine, socotită necuviincioasă. Cine poate adăuga și să comenteze o asemenea lucrare trimisă – de bunăcredință nimic de zis – să o facă, fără a-și închipui că în senectutea sa strică efectul pastoralei.

Să mai amintesc obiceiul său că în predicile sale lungi – de câte aproximativ o oră – amestecă din toate învățăturile Vechiului și Noului Testament, scrise într-un învechit caiet, cu care apare după Evanghelie în fața altarului, din care ercitește cu fel de fel de comentarii și pilde anacronice, departe de subiect. Cu acest obicei a început să officieze sfintele servicii divine în predicile sale, îndată după preluarea Bisericii „Acvila“, pe care-l continuă, atâta vreme cât va fi în conducerea Vicariatului. Prestația sa pastorală este dăunătoare, continuând în acest fel. Susțin acest lucru din constatarea ce se poate face, privind fețele credincioșilor în momentul începerii predicii sale. Unii dintre credincioși nu mai vin la Biserică din acest motiv, atunci când officiază prin alternanță liturgia cu alți preoți. Unii dintre aceștia se interesează când este rândul vicarului și nu mai vin la Acvila, ci se duc la alte centre dacă distanța și împrejurările le permit, sau rămân la alte treburi, fără a mai participa în acea duminică la slujbă.

Vicarului i s-a atras atenția de către unii credincioși și de subsemnatul, să mai scurteze din timpul predicilor sale, însă nu a

luat în considerare cele ce i s-au spus și efectele negative ale neconformismului său.

Această situație a fost adusă la cunoștința Mitropoliei, cu propunerea pensionării sale, prin memorii ce personal sau semnate de un grup de credincioși au fost adresate ierarhiei.

Pentru ca cititorul să aibă o imagine completă a situației existente la București, este necesar să adaug faptul că statele de funcțiuni aprobate de Ministerul Cultelor nu sunt cunoscute de credincioși, fiindcă nimeni nu le-a comunicat, rămânând locuri neocupate, care ar putea fi retribuite de stat.

De asemeni trebuie să remarc că în fiecare, și pentru fiecare parohie s-au constituit comitete parohiale, ce pot fi considerate fantomă, neputându-și desfășura activitatea, deoarece în lipsă de patrimoniu parohial, singura activitate este gospodărirea banilor ce se strâng la slujbele religioase, în disc.

Întreaga situație este cunoscută de Mitropolia Blajului, din memoriile ce i s-au adresat sau din informațiile orale primite de la nenumărați credincioși, la diferite ocazii, cerându-se luarea de măsuri și propunându-se soluții de schimbarea clerului neputincios, prin pensionare. Toate demersurile au rămas fără rezultat. În timp de câțiva ani Comunitatea din București va rămâne un simbol, dacă nu se vor lua măsuri pentru a marca existența uneia din cele mai înfloritoare din întreaga țară.

În asemenea context îți vine să crezi că lucrurile sunt aranjate astfel, pentru a se ajunge la acest rezultat, realizându-se în această zonă existența unui singur cult întărit, cel romano-catolic. Mă întreb cine are aceste interese din ierarhia noastră, de a se ajunge la o atare situație?

La data de 5 decembrie 1992 am scris un semnal de alarmă privitor la această situație, ce vroiam să rămână un document păstrat în sertar. Însă cu ocazia vizitei făcute de părintele senator Matei Boilă, cu care am discutat inițiativa sa de modificare a Decretului-Lege pentru restituirea lăcașurilor de cult, citind lucrarea mea, a fost de acord, fiindcă exprima realitatea, îndemnându-mă să o trimit la Mitropolie. După multe ezitări am trimis această lucrare, abia după îmbolnăvirea cardinalului Todea, adresată administratorului apostolic de la Blaj, George Guțiu. Această lucrare (șase pagini) cuprindea orizontul prezent și cel viitor al Bisericii noastre. Urmează conținutul lucrării, față de

care nu s-a luat nici o măsură, în afară de anularea convenției privind transferul folosinței Complexului Bisericii Acvila, anulare decisă de către Convenția Episcopală din aprilie 1993. Dacă nu făceam această sesizare, rămâneam în București fără Biserică, precum țiganul care și-a mâncat Biserica, după o snoavă din popor pe care am auzit-o în sat, când eram mic copil.

21. SITUAȚIA BISERICII ROMÂNE UNITE GRECO-CĂTOLICE (văzută din București)

A) Biserica noastră, după evenimentele din decembrie 1989, suferă din multiple cauze:

1. Biserica Ortodoxă nu ne restituie lăcașele de cult. Statul e complice la acest refuz. Cererile sunt refuzate de B.O.R. iar instanțele resping nemotivat cererile de restituire.

2. Lipsa de preoți bine pregătiți care să depășească piedicile actuale. Între aceste piedici număr lipsa adecvată și intensă de catehizare a copiilor, tineretului și chiar a adulților.

Fără această acțiune credincioșii nu revin la biserica mamă. În Vechiul Regat unii rămân la Biserica romano-catolică, în Ardeal la Biserica ortodoxă, unii din toată țara trec la neoproteștanți.

În lipsă de preoți care să reprezinte Biserica noastră în Capitală, comunitatea acesteia dispare încet, încet, cu deosebire în favorul Bisericii latine, o dată cu dispariția bătrânilor. Ea va rămâne doar un simbol.

3. Biserica noastră (probabil e prea dur spus) nu-și găsește identitatea în nici un moment social sau politic, de cele ce se petrec în țară și în relațiile cu cele externe, în problemele ce o interesează.

În Parlament avem oameni proeminenți, care pot sprijini inițiativele și cauza Bisericii noastre. Ei sunt însă în minoritate.

Pentru exterior lipsesc oamenii reprezentativi de legătură cu personalitățile ce ne vizitează țara în interesul Bisericii noastre, de asemeni cu Sfântul Scaun și cu Nunțiatura.

4. Lipsa de transparență și ca urmare laicii care trebuie și vor să fie informați (căci sunt unii plini de zel) sunt dezorientați. Nu li se comunică și nu primesc nici un îndemn de la conducerea

Bisericii asupra drumului, tacticii și strategiei de urmat. Grupurile din dieceze și îndeosebi din Capitală – deși bine intenționate – lucrează după cum cred.

Se constată – cel puțin în Capitală o lipsă de unire a credincioșilor, iar între preoți neînțelegere.

5. În Capitală, centrul politic, administrativ, cultural și spiritual, Biserica noastră nu este reprezentată sau se poate afirma că este slab reprezentată.

Oamenii sunt bătrâni, bolnavi și stresați de anii de prigoană. Cei ce o reprezintă sunt depășiți total și pot fi prezenți în evenimente și sensul acestora, care se derulează vertiginos. Ei nu le pot face față și, ceea ce este trist, se constată o complicitate cu delăsarea, fiind lipsiți și de orizont. E trist, de-a dreptul de plâns. Acestea sunt, în mare – pe lângă altele –, piedicile ce trebuie depășite.

B) Efectele celor de mai sus

1. În Ardeal, dau ca exemplu Blajul, spre marea noastră durere, unii credincioși au aderat la secte neoprotestante. Aceștia au construit în timp de doi ani două case de rugăciune impozante, una lângă podul Târnavei, ce desparte orașul de suburbia Veza, iar a doua în Calea Clujului, către gară.

Desigur, vor fi și alte localități în această situație. Sectele lucrează, iar cultul nostru nu a fost în stare să construiască biserici, excepția este a Catedralei majestuoase din Baia Mare, în construcție azi până la acoperiș, pe care am vizitat-o la 2 noiembrie 1992, cu ocazia participării la hramul bisericii din comuna Hoteni-Maramureș.

În Ardeal credincioșii noștri nu aderă la ritualul latin, spre a nu fi taxați ca maghiari. Ei rămân la Biserica ortodoxă iar alții trec la neoprotestanți. Numărul credincioșilor noștri este cu mult inferior celui așteptat.

2. În Capitală – repet – fiindcă 45 de ani credincioșii au ascultat sfintele slujbe în bisericile de rit latin, rămân în acest rit. Unii au trecut la neoprotestanți. Puțini participă la liturghiile greco-catolice.

Între cele două războaie, în Capitală au existat între 80.000-100.000 greco-catolici. La recensământul din toamna anului 1991, în Capitală s-au declarat 10.000 care aparțin cultului nos-

tru. Se pune întrebarea firească, unde sunt restul? Și o a doua întrebare: care este motivul că la cele 4 centre unde se celebrează liturghia greco-catolică și anume: Biserica „Acvila“, singura greco-catolică la capela romano-catolică din cimitirul Belu, la Biserica romano-catolică „Sf. Cruce“ din str. Mihai Bravu și la Biserica romano-catolică, construită în ultimii doi ani în Bucureștii Noi, participă doar sub 1.000 de credincioși?

Cauzele fiind cunoscute, ele trebuie urgent înlăturate, pentru a dispărea efectele.

3. În Capitală dispariția credincioșilor noștri e mai pronunțată decât oriunde. Biserica de rit latin – direct spus – nu face nimic să oprească acest proces, dimpotrivă, îl favorizează.

Sentimentele Nunțiatului (unde am fost în audiență) sunt mai puternice față de ritualul latin decât cel al nostru, impresie ce mi-am făcut și de la diversele manifestări.

Curtoazia Arhiepiscopiei din București față de ierarhii noștri nu e benefică, căci aceste manifestări nu reprezintă un sprijin pentru noi, de nici o natură. Indirect, prin aceasta constituie atașamentul și participarea credincioșilor noștri la ritualul latin.

4. În Capitală s-a săvârșit o mare greșală, prin faptul că prin acte scrise se permite pe singurul teren ce-l aveau la Biserica „Acvila“, construirea unor imobile pentru și în favoarea Ordinului franciscan care este de rit latin.

Se pune întrebarea firească: care vor fi efectele cu întârziere ale acelei acțiuni?

Motivația care a stat la baza actului încheiat este falsă și nu corespunde adevărului consemnat, cu privire la sprijinul ce l-ar fi acordat acest Ordin P.S.S. Vasile Aftenie în conducerea Vicariatului din București. În calitate de avocat al Mitropoliei Blajului în București pe lângă P.S.S. Aftenie, din anul 1945 până la arestarea sa, știu pertinent și am cunoscut ajutorul moral și spiritual dat de către Ordinul assumptioniștilor în frunte cu superiorul acestora, Baral, și nicidecum al franciscanilor cum greșit afirmă în scris actualul vicar.

1. Cu privire la toate cele de mai sus, în calitate de avocat al Mitropoliei Blajului la București –, am avut și am o largă preocupare, problematica B.R.U. este pur juridică și la ora actuală.

Pentru soluționare, la 14 februarie 1990 am reprezentat din încuviințarea I.P.S.S. card. Todea, B.R.U. la primul contact cu

puterea politică, în audiență la ministrul de atunci, Nicolae Stoicescu.

Am prevăzut și am comunicat conducerii Bisericii noastre rezultatul negativ înainte de acel contact.

Am participat în delegația formată din conducătorii Bisericii în frunte cu Eminența Sa card. Toșea, la audiența cu președintele Ion Iliescu, pentru restituirea bunurilor Bisericii noastre. Președintele, după cum s-a învederat în toate situațiile, face numai promisiuni B.R.U., neurmte de fapte.

2. Referitor la problemele ivite și posibil de rezolvat, am scris în repetate rânduri Eminenței Sale, care la începutul lunii oct. 1991 m-a primit în audiență la sediul mitropolitan din Blaj.

Pentru a nu-l obosi am voit să stau puțin timp, dar m-a reținut cu multă bunăvoință și viu interes timp de peste 3 ore. Cu acea ocazie am discutat despre:

- reprezentarea și numirea pe lângă Sf. Părinte la Vatican a unui greco-catolic;

- reprezentarea pe lângă Nunțiatul a B.R.U. și numirea unei persoane;

- numirea în calitate de vicar general în București a unei persoane care să reprezinte cu înaltă demnitate Biserica noastră;

Pentru toate aceste reprezentări, idei pe care le-a însușit cu interes, cerându-mi să fac propuneri, ceea ce am și făcut, surprins de cererea Eminenței Sale.

3. Am discutat despre A.G.R.U. din București, pe care l-am înființat cu unii credincioși plini de zel, din conducerea căruia ne-am retras lăsând loc tineretului.

Venind vorba despre înființarea „Caritas“ pentru care am întocmit statutele (pe întreaga Biserică, bifurcată pentru ritul bizantin greco-catolic, aplicabil pentru fiecare dieceză în parte) pe care i le-am predat, deoarece cei care stăruiau la această acțiune (urmărind interese personale) au lăsat-o baltă și nu cunosc motivele.

Pentru conducerea viitorului „Caritas“ în București mi-a cerut să indic persoana de încredere dintre preoții existenți în Capitală și separat dintre laici, între care să fie tineri și cunoscători ai unor limbi străine.

Eminența Sa și-a notat în agendă I.P.S. Sale toate propunerile de persoane și sugestiile ce le-am făcut în toate problemele de mai sus și altele.

Dar a survenit drama îmbolnăvirii Eminenței Sale și totul – după părerea mea – a rămas doar note scrise în agenda sa.

La cererea conducerii B.R.U. am întocmit statutele pentru Casa de pensii a preoților și a salariaților greco-catolici, împreună cu pr. Liviu Ocoiu din București, solicitat în acest scop. Lucrarea a fost difuzată tuturor episcopilor.

După îmbolnăvirea Eminenței Sale, în calitate de administrator apostolic, a fost desemnat P.S.S. Guțiu George al Diecezei Cluj-Gherla, receptiv dar conservator întru cele ce i-au fost încredințate tot timpul, și după prigoană, și foarte ocupat.

În acest stadiu lucrurile bat pasul pe loc și cred că ne facem iluzii înșelătoare ce ni le pregătesc adversarii.

Din final, în concluzie, cred că nu a apărut „omul“ care să scoată Biserica noastră „din nevoi“, spre a nu se pierde.

M. Dr. Oct. Bârlea de la München cu care înainte de revoluție am avut convorbire, în cartea sa „Perspective“ nr. 37-38 din iulie-dec. 1987 anul X, vorbește de cele două uniri cu Biserica Romei și anume cea a lui Atanasie de la 1700 și cea de a doua începând cu episcopul Ioan Bob. Personal, cred față de cele de mai sus că Biserica noastră se îndreaptă către cea de a doua unire, adică „latinizarea“ despre care credincioșii noștri încă nu-și dau seama.

Ca un corolar la cele de mai sus semnalez existența unora care spre dureră noastră și rușinea lor, urmăresc interese materiale. Ei au reușit și reușesc să câștige încrederea slujitorilor B.R.U. și a conducerii acesteia.

22. Identificarea și inventarierea bunurilor confiscate Bisericii de regimul comunist

Înainte de a discuta miezul problemei acestui titlu, socotesc necesar a aborda foarte pe scurt unele evenimente precedente situației create, în legătură cu descifrarea celor din titlul de mai sus.

Timp de 70 de ani, de la asasinarea întregii familii a Țarului Nicolae al II-lea, care a cutremurat omenirea și întreaga ordine socială de pe glob, popoarele fostului imperiu țarist, încet, încet au fost îndoctrinate de ideologia marxist-leninistă de către partidul comunist, care a preluat puterea în marele imperiu transformându-l în cea mai groaznică dictatură cunoscută de istorie.

Prin amenințări și teroarea închisorilor și a lagărelor au izbutit să stăpânească toată suflarea, prin împușcarea a milioane de oameni pe care i-au socotit oponenții noii ordini.

După al doilea război mondial, comunismul, prin armatele sale ce mărsăluiau în urma tancurilor, voia să ocupe întreaga Europă, dacă n-ar fi avut în cale opoziția puterilor din Apus, aliate în război.

Au reușit în schimb ca în țările vecine din răsăritul Europei să instaureze guverne comuniste complet aservite Moscovei.

În țara noastră guvernul Groza ajuns la putere la 6 martie 1946 a introdus „dictatura așezată pe baionete” după cum tânărul episcop greco-catolic Ioan Suciuc i-a declarat-o în față; la început prin amenințare, opresiune și teroare.

Am trăit tristul moment al abdicării silite de la tronul Țării a Regelui Mihai, amenințat de Vișinski (ministru adj. al U.R.S.S.) și Petru Groza, în sediul Palatului Regal, că vor împușca 1200 de studenți anticomuniști pe care i-au arestat.

În acest mod partidul comunist, prin terorizarea tuturor, a transformat regatul în Republică populară, stat dictatorial după modelul sovietic, răsturnând și transformând ordinea democratică cu cea sovietică.

Celor care li s-au opus le-au fost rezervate șomajul și chiar închisorile și lagărele de muncă forțată, fără nici o altă răsplată.

Prin oamenii săi, ratații fostei Societăți, obedienți credincioși noii ideologii, eliminând toate valorile și capacitățile spirituale românești, au preluat și secătuit toate izvoarele avuției naționale pe care au exportat-o masiv în totalitate în Răsărit, pentru ca din ele să astâmpere foamea la care au fost aduse prin sărăcie popoarele sovietice. Numai prin înfometare – mijlocul lor ultim – puteau să stăpânească milioanele de oameni.

În baza unor legiuiri au fost naționalizate (11 iunie 1948) toate industriile, inclusiv ateliere particulare, și trecute în proprietatea statului, care le-a exploatat în favorul partidului și în favorul Moscovei.

Au fost naționalizate toate imobilele, proprietarii deveniți chiriași, iar unii mutați pentru a fi puși casele la dispoziția partidului.

Terenurile agricole au fost expropriate și luate țăranilor, obligați prin amenințări, teroare să se înscrie la cooperativele de producție colective (C.A.P.) organizate după colhozurile sovietice, la munca în colectiv pentru lucrarea terenurilor în tarlale mari, după plan unic de producție. Ei erau plătiți, după realizarea de puncte, în produse la sfârșitul culesului, în cantitate necesară supraviețuirii.

Întreprinderile în care am lucrat ca salariat administrativ au fost organizate pe principiul gospodăririi chibzuite, controlul făcându-se per Leu (hozrasciot), iar muncitorii lucrau după norme greu de realizat. Plata salariilor se făcea, proporțional cu realizarea normelor.

Peste tot, în câteva decenii de stăpânire, guvernul sovietic, pentru o cât mai bună exploatare a economiei întregii țări, a trimis așa-numiții consilieri sovietici, care prin sovromurile constituite au exportat toate bunurile realizate de poporul român, devenit astfel sclav în țara lui.

Avea dreptate marele nostru poet Mihai Eminescu care în

poezia lui DOINA exclama „Vai de biet român săracu, / Înapoi
dă tot ca racu / Nici e vara vara lui / Și străin în țara lui.“

Așa a ajuns la sfârșitul veacului al XX-lea, pentru că s-au
găsit și încă se mai găsesc indivizi care să se pună în serviciu
străin, și nu în al neamului său. Ei nu-și iubesc țara și sunt străi-
ni de porunca lui Dumnezeu, de credința în El.

Pentru a desăvârși în mod satanic înrobirea poporului blând
și credincios, au supus la obediențe, prin mijloacele lor cunos-
cute, Patriarhia Ortodoxă Română, după cum s-a demonstrat, –
ceea ce era demonstrat, – în frunte cu patriarhul.

Din învățământ a fost scoasă și interzisă predarea religiei
creștine strămoșești, preoților lăsându-le doar libertatea, și
aceasta supravegheată de Securitate, de a face slujbele divine în
lăcașurile de cult. Clerului de la orașe și de la sate luându-i-se
terenul (cesiunea parohială) pe care-l lucra, primind doar
contribuția ca salariu de la stat, daniile credincioșilor la nașteri,
cununii și înmormântări, a fost silit să colaboreze cu toate
organismele comuniste din stat. Ajunși în sărăcie unii s-au dedat
la acțiuni compromițătoare moralei creștine primind și luând de
la credincioși valori nepermise pentru serviciile prestate. Unii s-
au îmbogățit, zdruncinând în credință pe mulți credincioși. Sunt
cunoscute cazuri aduse la cunoștința publicului prin presa de
atunci și de azi.

Datorită unor astfel de împrejurări, și de altă natură, și
îndeosebi față de lipsa totală de pastorație în rândul credin-
cioșilor, bisericile ortodoxe sunt mai mult goale. Atmosfera este
lipsită de pioșenia cuvenită, necesară atât de mult la redresarea
morală a societății, decăzută din acest punct de vedere. Încet,
încet, credincioșii ortodocși au ajuns să nu mai cunoască ade-
vărurile credinței strămoșești și de la indiferentismul față de
Biserica lor, au devenit ateii. Unii, în mare număr, au devenit
adeptii unor secte străine de sufletul poporului român. La acest
rezultat a contribuit în bună măsură propaganda ideologiei
comuniste atee. De alterarea societății române, a unor indivizi
deveniți delincvenți, se face vinovat nu numai guvernul ateu, ci
îndeosebi clerul în frunte cu Patriarhia Ortodoxă Română, care
s-a distanțat de popor, sau invers – cinstit spus – majoritatea s-a
distanțat de Biserica ortodoxă, acceptând din ignoranță credințe
antireligioase, cu fel de fel de promisiuni pentru mântuirea lor.

Este trist nu numai pentru Biserica, ci și pentru cei înstrăinați,
care nu fac cinste și nici servicii țării, lipsiți de voință, de dem-
nitate, părăsind credința părinților.

Biserica ortodoxă nu ia măsuri necesare pentru redresare, să
se preocupe îndeaproape de fiecare credincios, cu mijloace pe
care nu trebuie un laic să le indice. Parastasele și sfeștaniile pub-
lice cu ocazia diferitelor manifestări, la ocaziuni mai mari, unde
mulțimea participă ca la o serbare adeseori lipsită de credință,
nu este mijlocul de redresare a societății și de catehizare a cred-
incioșilor. Apropierea de aceștia se poate face numai în biserici
și când e cazul mergând în casele credincioșilor în acest scop.

Nu am competența și nici dreptul a da sfaturi unei asemenea
mărețe, sfinte instituții, dar constatând realitatea de necontrazis,
ca român – făcând abstracție de credința din a cărui cult fac
parte – nu pot să nu relev durerea ce cuprinde pe fiecare credin-
cios, indiferent de credința din care face parte, cum se pierd
identitatea și credința neamului. Această situație pe plan gener-
al este dăunătoare nu Bisericii Ortodoxe, ci întregii țări. Ar fi
util să ne așezăm în situația de a cunoaște comentariile și părerea
adversarilor ortodoxiei, nu numai din țară ci și din afară, și
anume a acelor care fac prozelitism în favoarea sectei lor. Ar tre-
bui să dea de gândit celor cu răspundere, care pe nedrept acuză
Biserica Română Unită de prozelitism, a cărei învățătură este a
neamului său și nu străină acestuia și nici contrară ortodoxiei.

Mai mult, trebuie susținut că Biserica Ortodoxă Română a
fost recunoscută ca Biserica țării, iar Biserica Romano-Catolică
a fost tolerată având motivațiile strategice ale lui Stalin de a nu
intra în conflict cu Vaticanul, a cărui credință în fața popoarelor
este de nezdruncinat. Vezi exemplul Bisericii Române Unite,
despre a cărei desființare am scris și voi mai scrie.

În perioada comunistă au rămas două Biserici – în afară de
secte – care s-au îngrijit de pastorația credincioșilor, cea
Ortodoxă, despre rezultatele ei s-a văzut și se observă și azi, pre-
cum și Biserica romano-catolică, tolerată și aspru supraveg-
heată, ale cărei roade de excepție sunt cele de întotdeauna. În
Capitală s-au bucurat de existența acestei Biserici, românii uniți
greco-catolici care, după decembrie 1989, continuă a se
împărtăși de harurile acestei Biserici. De asemeni, în
Transilvania, maghiarii sunt catolici, românii nu participau, pen-

tru a nu fi socotiți de alt neam, fiind fără biserici se rugau unde puteau, iar unii ascultau slujbele la ortodocși.

Poporul a ajuns la sapă de lemn, fără credință, care i s-a interzis în cel mai mare grad, din cauza sărăciei nu aveau cu ce să se alimenteze, orice inițiativă și libertate de mișcare – repet – le-au fost interzise, viața ajunsese de nesuportat, ca în toate țările socialiste. Măsurile ideologiei marxist-leniniste ajunsese să nu poată rezolva situația de criză, care se adâncea tot mai mult, în cel mai mare eșec. Noi, ca și celelalte popoare, așteptam să se întâmple ceva pentru a ne salva.

În luna octombrie 1989 discutam cu medicul meu, ilustru profesionist, cu care îndrăzneau fără nici o teamă a ne împărtăși părerile, deși el (oarecum obligat) era membru de partid. Atunci i-am declarat că situația în care ne găseam nu mai poate dura – buba trebuie să se spargă -. I-am spus că văd trei soluții și anume: ori e lovitura de palat în care Nicu va fi cocoțat de maică-sa în fruntea statului, fiind uneori în neînțelegere cu președintele, din mare dragoste pentru odrasla sa (alcoolică), soluție dintre cele mai rele. O a doua variantă ar fi fost invadarea rușilor să ne aducă pe cap pe (moscovitul) Iliescu despre care se spunea că s-ar afla în U.R.S.S., care-l pregătea să-i ia locul lui Ceaușescu, și a treia variantă prevedea răscoala populară contra căreia Ceaușescu va pune armată și va curge mult sânge.

Ziua de 22 decembrie a pregătit varianta libertății țării de sub jugul moscovit, dictatorial și alungarea lui Ceaușescu. Soluția, inițial dorită de bravii tineri care și-au sacrificat viața, a fost eliberarea totală, fără rămășițele comuniste. Dar n-a fost să fie așa, căci odraslele poporului nostru cele mai capabile de sacrificiu, și-au dat viața fiind omorâți după plecarea dictatorului. În fruntea statului, printr-o perfectă lovitură planificată, s-au emanat la conducere, în frunte cu „cel din urmă înscris pe listă“ (după cum el însuși a declarat), Iliescu, împreună cu ai lui din perioada de dictatură.

În această situație românii uniți se găseau atunci când zorile libertății de credință au luminat amiaza țării, în ziua de 22 decembrie 1989.

Am lăcrimat de bucurie că ajunseseam la capătul speranței de a ne putea reuni în lăcașurile proprii de cult, ce urmau să ne fie restituite, împreună cu întreg avutul Bisericii noastre.

Așa cum ne-am înșelat în speranțele de a scăpa țara de comunism și de toate efectele sale, moartea tinerelor vlăstare s-a constatat a fi zadarnică, deoarece revoluția a fost deturnată în lovitură de stat, iar „emanatii“ n-au realizat visul poporului și nici al credincioșilor români uniți, de a-și recăpăta lăcașurile de cult împreună cu toate averile și instituțiile de cultură răpite de comunism.

Pentru a reda o iluzie de reală libertate și democrație, au aruncat praf în ochii credulilor credincioșilor noștri și nu numai, ci ai opiniei internaționale, că puterea politică ce a înlocuit pe cea comunistă dorește reală libertate și îndreptarea tuturor greșelilor săvârșite de comunism, prin abrogarea tuturor actelor normative abuzive, antidemocratice cu încălcarea drepturilor cetățenilor țării, cu urmări nefaste în relațiile țării cu popoarele democratice.

Afișând aceste sentimente și idei democratice, președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, Ion Iliescu, a promulgat Decretul-Lege Nr. 9 din 31 decembrie 1989, publicat în Monitorul Oficial al României Nr.9 privind abrogarea unor acte normative.

Decretul enumera 21 de acte normative între care la poziția 20 prevedea abrogarea Decretului Nr. 358/1948 pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic. Acest decret prin care s-a dispus „încetarea de a mai exista a Bisericii noastre, a fost abrogat pe data de 31 decembrie 1989, fără nici o condiție“ în scopul înlăturării imediate din legislația țării a unor reglementări cu caracter discriminatoriu, nedrept, care au adus grave prejudicii materiale și morale etc. admise de regimul dictatorial.

Cine a crezut atunci că vor trece mulți ani ca să vedem visul abrogării împlinit, care nici până azi nu s-a putut realiza din cauza piedicilor formale la care Biserica este supusă, prin act normativ și instrucțiuni emise fătis, să nu se poată realiza efectele abrogării? Astfel, se poate susține că Decretul 358/1948, deși abrogat, cum s-a arătat, continuă existența sa prin efectele sale rămase neabrogate.

Această susținere se confirmă prin acțiunea de inventariere și identificare a bunurilor Bisericii, prin omiterea unor bunuri de către Comisia centrală, constituită în vederea restituirii, și refuzul organelor respective de a aplica executarea anexei la

Decretul-Lege 466 din 19 august 1992. Din cauza acestui refuz, cea mai mare parte a bunurilor deținute de stat nu au fost restituite Bisericii nici până azi.

Lăcașurile de cult, de asemenea, nu au fost restituite, din cauza imposibilității aplicării art. 3 din Decretul-Lege 126/1990, asupra căruia voi reveni.

Am început cu identificarea bunurilor Bisericii noastre din cuprinsul Vicariatului din București și Vechiul Regat, preluate de stat. Această operație a fost dificilă și anevoioasă, deoarece dintre cei care ar fi putut da informații au trecut de mult la cele veșnice. Am mai rămas eu cu părintele Ștefan Tătaru și avocatul Eugen Pop, care ne-am angajat să ducem la bun sfârșit această operațiune de mare răspundere.

Operațiunea de identificare a bunurilor preluate de stat în baza Decretului nr. 358/1948 nu s-a făcut la întâmplare ci în baza unor instrucțiuni (146/1990) date de adjunctul ministrului finanțelor, Eugeniu Goga, privind constituirea unor comisii mixte prevăzute de Hotărârea de Guvern 577/1990, pentru îndeplinirea prevederilor art. 2 din Decretul-Lege 126/1990, ce privesc restituirea bunurilor.

Acțiunea s-a desfășurat în toată țara, în regiunile în care Biserica noastră a fost despuiată de bunurile sale de către stat.

De data aceasta, ca și în alte împrejurări, dacă nu ai intenția a rezolva o problemă la timp și corect, sau să rămână nerezolvată, să se constituie comisii și cele mixte. În cazul nostru există Comisia centrală, căreia i se supuneau concluziile greu de obținut ale comisiilor mixte, județene sau municipale.

După cum rezultă din instrucțiunile date, comisiile sunt formate din reprezentanții: președinții Inspecției teritoriale de stat, Primăriei, Arhivelor Statului, Inspectoratului județean școlar (secretar), Direcției generale pentru agricultură, industrie alimentară, Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică).

Componenta se referă atât la Comisia centrală, cât și la cele județene și municipale, și cea din București.

În Comisia mixtă centrală, ca reprezentant al Bisericii Române Unite, a fost numit părintele Tertulian Langa, iar în comisia mixtă de pe lângă municipiul București părintele Ștefan Tătaru, care m-a solicitat, precum și pe avocatul Eugen Pop, să colaborăm în calitate de juriști. Toate drumurile în Capitală și în

jurul acesteia le-am făcut cu mașina proprie. Toți trei am alergat nenumărate zile, înainte și după-masă, pentru a identifica imobilele ce aparțineau Bisericii, care au fost demolate pentru construcții de blocuri, școli și străzi, cum este cazul din cartierul Prelungirea Ferentari, Știrbei Vodă, Avrig, în Militari-Brătuia, pădurea Băneasa, comunele Roșu, Pantelimon, Popești-Leordeni, Dudești Cioplea. Am fost personal la Buzău la prefectul județului, pentru a înregistra cererea pentru Comisia mixtă a județului, a Pădurii Cătiașul și a conacului moșiei Gurgiești, imobile prevăzute în patrimoniul Fundației „Maria Băleanu și Alexandru Apostol”. Am profitat de drumul făcut cu mașina (un microbuz), cu care sora Ionela dorea să aducă alimente primite cadou de la Gura Humorului, dar din cauza ghețușului pe toate șoselele în ziua de 11 noiembrie 1993, cu multe accidente, a trebuit să ne întoarcem de la Buzău, renunțând a mai continua călătoria.

Prefectul m-a primit amabil în urma telefonului dat de o înaltă relație, promițând că va investiga imobilele solicitate. Ulterior, mi-a comunicat că nu a putut identifica imobilele arătate. Din răspuns am înțeles nu lipsa de interes, ci refuzul organelor respective de a satisface interesele legitime ale Bisericii noastre. Fiind iarnă grea, am fost împiedicat a mai face vreo deplasare la prefect, mai ales că noua etapă – după cum voi arăta – continuarea lucrărilor comisiilor, nu a mai avut loc, deoarece guvernul nu era și nu este interesat, iar conducerea Bisericii noastre nu a făcut nici un demers, pentru reconstituirea comisiilor și începerea activității, deși a fost anunțată de mine, expediind și un text ce ar fi urmat a fi adresat guvernului în acest sens. La toate sesizările și propunerile ce am făcut ierarhiei, nici la aceasta nu s-a dat urmare, deși mi s-a sugerat de către persoane binevoitoare din cadrul Ministerului de Finanțe să stăruim la continuarea lucrărilor. Astfel lucrările s-au împotmolit după sfârșitul primei etape.

Înainte de a se ajunge în acest stadiu, arăt felul cum au evoluat lucrările la comisia mixtă a Capitalei.

Pentru a ne adresa comisiei era necesar să prezentăm documente și orice fel de act pentru a dovedi proprietatea bunurilor luate de stat, or noi nu avem nici un document. Înainte de toate am întocmit lucrarea de inventariere a bunurilor după amintir-

ile deținute de noi, iar pentru obținerea de documente primul gând l-am îndreptat la Arhivele Statului, căci ceea ce a rămas după evacuarea reședinței din str. Batiștei, din casele protopopiatului din str. Polonă și din casele parohiale de către comuniști în cele de la Acvila, nu mai găseam nimic chiar dacă am fi avut acces.

Cu părintele Tătaru ne-am împărțit acțiunea de cercetare și procurare a documentelor de la Arhivele Statului. Pentru legitimitate la intrarea în depozitele păzite de către unități ale Securității ne-am procurat permis de intrare de la Centrala Arhivelor, care are sediul în bulevardul Kogălniceanu (fost Elisabeta) vis-à-vis de Cișmigiu, în fostul imobil al Monitorului Oficial.

Unul dintre depozite se găsește la sediu, altul în fosta închisoare de femei vis-à-vis de închisoarea (pentru bărbați) de la fosta mănăstire Văcărești, iar al treilea în comuna Militari, într-un imobil construit anume pentru arhivă.

Până să ajungi la responsabil pentru a obține accesul la documente, atmosfera, începând de la intrare, era identică cu cea a închisorilor comuniste, plină de suspiciuni.

Ni se pune la dispoziție câte un registru alfabetic pe probleme, încât aveam impresia căutării unui ac în carul cu fân. Este de remarcat că arhivele păstrează toate documentele din toată țara.

După ce am găsit în registre ceea ce căutam, am făcut cerere și după scurt timp în zilele următoare ni s-a eliberat, în copie autentificată, documentele cerute, cu taxe de timbru.

Aceste acte sunt:

1. Copie după fișa din dosarul cu nr. 39592/1940 emis de Comisia pentru înființarea cărților funciare, privind imobilul situat în str. Elena Cuza nr. 30 bis, „teren și casă de 12 camere și dependințe construite din cărămidă și paiantă acoperite cu tablă în întindere de 1.023 m.p. parcela nr. 22/997. Proprietar: Mitropolia Română Unită de Alba Iulia și Făgăraș cu sediul în Blaj“.

2. Copie din fișa nr. 19746/1940 a Comisiei pentru înființarea cărților funciare în București, privind imobilul din intersecția Avrig și Vaselor, „teren viran spre a servi clădirii Bisericii parohiei a patra Română Unită, în întindere de 3808

m.p. parcela nr. 25/664, dreptul de proprietate: Parohia română unită cu sediul în str. Batiștei nr. 39“.

Menționez că înainte de desființarea Bisericii noastre, în Batiștei era sediul Ordinului franciscan condus de părintele Niculăeș Dominic, din care ordin făceau parte pr. Tătaru și preot Vasile Mare.

3. Copie de pe actul de vânzare-cumpărare autentificat de Tribunalul Ilfov, secția Notariat Nr. 28182 din 13 octombrie 1943 încheiat între:

„- Congregația surorilor „Maicii Domnului“ din Blaj, reprezentată prin Otto Canisiu Farrenkopf, comisar apostolic pentru Congregația surorilor „Maicii Domnului“, și sora Maria Tatiana Cârlig, superioară generală a Congregației surorilor „Maicii Domnului“, în calitate de cumpărătoare, și:

- Lt. colonel Const. S. Marinescu și Elena G. Ștefana din București, în calitate de vânzători, prin care se vinde 33.000 (treizeci și trei) m.p. împreună cu clădirile și instalațiile respective.“

Actul a fost încheiat (și ca martor) de către avocatul Radu Fodor, credincios al Bisericii noastre, pe care l-am cunoscut după mutarea mea la București și cu care mă întâlneam regulat la slujbele bisericești.

4. Copia de pe fișa din dosarul nr. 60871/1940 emis de Comisia pentru înființarea cărților funciare privind imobilul din str. Știrbei Vodă nr. 174, „teren cu casă și curte, de cărămidă acoperită cu tablă, compusă din subsol, parter, etaj, parțial și pod mansardă, teren 1.378 m.p. parcela nr. 59/1353, proprietar Episcopia Română Unită din Oradea Mare.

În acest imobil, până la preluarea de către stat, era sediul Ordinului assumptionist și capela, având superior pe pr. Pierre Baral. În această capelă celebra liturghia și P.S.S Aftenie, pe care îl însoțeam cu aceste ocazii. Tot acolo a hirotonit ca preot pe pictorul Isachie. Acesta era un fervent practicant al credinței și în bune relații cu episcopul, pe care-l vizita adeseori la reședință, întotdeauna fiind și eu de față. Din mare simpatie și devotament a pictat în ulei pe pânză un foarte valoros portret al episcopului. După arestarea episcopului din str. Polonă și a celorlalți locatari, unii dintre ei trebuind să se evacueze din Polonă, nu știu ce s-a ales de tablou și de multe alte lucruri, între

care biblioteca valoroasă a episcopului și a pr. Tit Liviu Chinezu.

5. Potrivit adresei nr. 73991 din 7 septembrie 1990 a Direcției Generale a Arhivelor Statului – Serviciul arhive economice centrale – mi s-a făcut cunoscut că mi se eliberează la cererea mea (739917/990) următoarele copii legalizate de pe actele autentificate de secția Notariat a Tribunalului Ilfov la Nr.: 20205/1942, 28182/1943, 2859/1943 și 447/1943 și de pe Sentința de persoană juridică nr. 14/1943, date de Secția I civ. corecțională a Tribunalului Ilfov.

Aceste documente se referă la constituirea, statutul Fundației „Maria Băleanu și Alexandru Apostol”, actele adiționale și Sentința prin care s-a recunoscut personalitatea juridică. Actul fundațional cuprinde întreg patrimoniul fondatoarei Maria Apostol Băleanu, în principal consta din imobilul situat în str. Xenopol nr. 15 din București, pe care l-am inventariat cu celelalte imobile din București, lucrare depusă la Comisia mixtă a municipiului.

Actul fundațional mai cuprinde pădurea Cătiașului și conacul moșiei Gurguieți din județul Buzău, cota parte din hotelul Bușteni și întreg inventarul lucrurilor mobile din imobilul Xenopol 15, anexa la actul constitutiv.

Comisiile mixte nu s-au înființat și constituit nici la sfârșitul anului 1991, pentru sensibilizare, în numele Vicariatului, pr. St. Tătaru a înaintat Comisiei centrale punctele de vedere (375/10 dec. 1990) privitor la restituirea bunurilor și anume:

1. Terenul din București str. Elena Cuza nr. 30-32 sect. 4;
2. Terenul din București str. Avrig colț cu Vaselor;
3. Clădirea din București str. Batiștei nr. 39.

Se cerea restituirea, deoarece în această clădire a fost sediul Vicariatului General de București și Vechiul Regat până în anul 1947 (eroare, căci era în anul 1948 unde și eu am locuit) când Primarul General Constantin Doncea, fără nici un preaviz, a ordonat evacuarea.

Pentru acest imobil s-a încheiat cu Primăria Capitalei – formal – un contract de închiriere cu chiria simbolică de un leu pe an, fiind în curs încheierea unui act de donație în favoarea Mitropoliei Unite (greco-catolică) care, din cauza războiului și a preluării puterii de stat de către regimul comunist, nu s-a con-

cretizat, formalitatea pentru semnarea decretului de către șeful statului tot amânându-se până la desființarea cultului nostru.

4. Imobilul din str. Xenopol 15 sect. 1 al Fundației „Maria Apostol și Alexandru Băleanu”, constituită în favorul Vicariatului de București și Vechiul Regat în caz de preluare din partea statului. Acesta, în urma abrogării Decretului 358/1948, în baza căruia a fost preluat, revine în proprietatea Vicariatului.

5. Casa și terenul din București, Prelungirea Ferentari nr. 98 sect. 6

6. Imobilul din str. Știrbei Vodă nr. 174 sect. 1

7. Imobilul din str. Poionă nr. 50 (48) sect. 1

8. Imobilul din str. Cuza Vodă nr. 119. Acesta nu formează proprietatea noastră, dar susținea pr. Tătaru că suntem în tratative cu Arhiepiscopia pentru dobândirea proprietății.

Aceste tratative nu au început și nu au avut loc. Cred că se va renunța la această acțiune, deoarece nici pentru cele ce avem acte de proprietate, semnalate Comisiei centrale, nu am primit nimic, nici după 7 ani în regimul de democrație „originală”.

În afară de entuziasm, credința generală – cu foarte mici excepții – era că după schimbările ivite Biserica va intra treptat în drepturile ei firești, dar din păcate ne-am înșelat. Noi, câțiva care ne ocupăm în București de aceste probleme, eram sceptici și pentru că am constatat că lucrurile merg încet, cu tendință din partea celor care trebuiau să rezolve pretențiile noastre, de a amâna tot timpul, sub diverse pretexte, discuțiile și rezolvarea.

În acest fel se explică adresa (nr. 33/11 din 1990) Vicariatului prin care se spunea: În luna august 1990 Vicariatul a solicitat înființarea Comisiei județene pentru identificarea și inventarierea bunurilor sale, dar până în prezent nu s-a constituit această comisie. Vă rugăm să binevoiți a dispune constituirea acestei comisii... și în județul Prahova, din care să facă parte și delegatul nostru pe care-l vom desemna, în vederea întocmirii actelor cerute de Decretul nr. 126/1990.”

În instrucțiunile ministrului Eugen Goga lipseau județele Prahova și Buzău unde Vicariatul avea bunuri de revendicat, dar ceea ce este mai hilar se referă la superficialitatea cu care oficialii înțelegeau să ducă la îndeplinire sarcinile legale, astfel că și municipiul București a fost omis de pe listă.

Cum era de așteptat, începutul s-a urnit din loc, după ce prin Comunicatul supus atenției domnilor prefecti (263/1 aprilie 1991) dat de *Inspekția Financiar-Bancară* (am scris bine), întrebându-mă ce atribuții are acest organism bancar, căci după slabele mele cunoștințe patrimoniul luat de la Biserica noastră, în mod firesc, n-a fost contabilizat de bancă, s-a cerut că lucrările până la data de 4 aprilie 1991 trebuie depuse la comisie. Urmare Comunicatului s-a depus din partea Vicariatului situația după modelul cerut la 5 obiective de revendicat la Comisia mixtă București. Este de notat că, fără să ni se fi comunicat, cei care ne ocupam am aflat de sediul comisiei din Primăria Municipiului București, deoarece, repet, comisia nu manifesta nici un interes, ci lipsă de preocupare în a rezolva problemele încredințate. Nici unul dintre cei care ne-am implicat în această acțiune n-am cunoscut pe membrii comisiei, nu i-am văzut la față și, ceea ce este inexplicabil, niciodată această comisie nu a luat parte la ședințe în plenul ei.

Cunoșteam pe președintele comisiei, care făcea parte din una din direcțiile Ministerului de Finanțe, care-și avea sediul în Primăria Municipiului. În problema revendicării de bunuri, statul este reprezentat de Ministerul de Finanțe. Astfel pretențiile se adresează statului, reprezentat prin acest minister. Lipsa de responsabilitate arătată de aceste comisii în toată țara, județe și municipii, modul de lucru, concepția de desfășurare – îndrumate de sus – au avut rezultate negative, contrare celor așteptate de credincioșii B.R.U.

Situația prezentată Comisiei mixte București conținea obiectivele pentru care am putut prezenta acte și „pe baza constatărilor făcute de comisie“, după un model indicat de autoritatea respectivă. Situația a fost depusă la data de 4 aprilie 1991, la aceeași dată (cu nr. 105) s-a trimis subsecretarului de stat Eugen Goga adresa, ca urmare a unui telex (263/1 aprilie 1991) semnat de acesta în legătură cu retrocedarea bunurilor.

De notat și de data aceasta este că Ministerul de Finanțe da instrucțiuni cu fel de fel de completări, pentru a complica lucrurile în măsura – deghizată – în care puteau complica și evident pentru tergiversarea rezolvării problemelor.

În adresă se răspundea negativ la existența unor probleme de care Vicariatul nu avea, legate de problema aplicării Legii fon-

dului funciar. S-a arătat că interesele B.R.U. din București, după cum este și firesc, sunt reprezentate de Vicariat, cu arătarea sediului, ca restituirea bunurilor să se facă pe numele Vicariatului, teză cu care nu sunt de acord. Aceasta deoarece restituirea urmează a se face pe numele proprietarului, și nu pe numele altuia. Or, după cum am arătat, în afară de patrimoniul fundației „Maria Băleanu și Alexandru Apostol“, celelalte bunuri, după actele obținute de la Arhivele Statului, formează proprietatea fie a Mitropoliei Blajului, fie a Episcopiei Oradea, fie a Ordinului de surori ale „Maicii Domnului“. Aceste bunuri se cuvin adevăratului proprietar. N-am încercat să susțin această teză, pentru a nu provoca dezbinări în unitatea de acțiune ce trebuia să avem, dar fiindcă bunurile nu mai existau fiind demolate, restituirea în compensare, pentru foștii proprietari prin partajare, ar fi fost una din piedici, adăugată la celelalte întâmpinate la comisie. Deoarece problema nu este soluționată, deoarece terenurile la care este obligată Primăria Municipiului București prin comitetul ei local, să ni le restituie, până azi nu ne-a restituit nimic. Se va soluționa, am toată încrederea, de către actualul Primar General Victor Ciorbea, un jurist de mare clasă, care va executa tot ce este în cadrul legii, după cum a procedat până acum, având mare experiență și simț al adevărului, să descurce cele mai dificile probleme. Atunci și doar atunci voi ridica problema atribuirii unora din terenuri pe numele proprietarilor păgubiți prin confiscarea și demolarea imobilelor lor. Vom vedea dacă această soluție, pe care o socotesc dreaptă și cinstită, se va realiza atât cu înțelegerea Vicariatului titular după lege (466/1992) la restituire, care figurează în anexa legii, pentru a primi terenurile respective.

Voi susține punctul de vedere al partajării pe proprietari, căci sunt convins că Vicariatul, așa cum prea bine este cunoscut de credincioși, nu va ști să gospodărească patrimoniul – nu trec la amănunte deși intuiesc ce ar trebui făcut – ci la lipsa de mobilizare a energiilor spirituale și materiale, de care a dat dovadă în toate împrejurările fără să fie convins de această lipsă, asupra căreia i s-a atras atenția de atâtea ori din partea unora și îndeosebi a mea. Vicariatul nu are mijloace materiale să contribuie la gospodărirea și investițiile ce va fi obligat să le facă, nu numai în baza comandamentelor morale și spirituale al

B.R.U. ci a obligațiilor edilitare ce i se vor impune. Va fi un alt examen greu de trecut, la care va deveni „repetent“ ca un slab elev. N-a avut până în prezent semnale ce trebuie să-l frământe în asemenea esențiale probleme, să se ocupe de cele ce va trebui să facă. Lucrurile mari ce urmează a se înfăptui în viitor trebuie mai dinainte gândite și chiar planificate, punctând cel puțin jaloane de orientare asupra a ceea ce va trebui făcut, spre a nu fi surprins că n-ai „cugetat“ la vreme asupra a ceea ce ar fi trebuit să faci. Asemenea lipsuri sunt comune multora din cei implicați cu mari probleme, deci nu pot face nici un fel de reproș nimănui din conducătorii Bisericii noastre. Ceea ce pot să exprim este în beneficiul tuturor și al Bisericii noastre, că atunci când se fac asemenea sugestii, nu trebuie neglijate din partea cui sunt făcute.

După cum am arătat mai înainte, fie pentru a împiedica sau tergiversa rezolvarea problemelor B.R.U., fie din incompetență, sau s-ar putea spune din rea-voință, s-a venit cu noi instrucțiuni, de data aceasta oculte trimise de Guvernul României – Secretarul General de atunci care semnează, Paul Jerbas, Secretarului de stat pentru culte – domnului secretar de stat Gheorghe Vlăduțescu – la data de 27 iunie 1991, obținute prin relații, căci nu au fost comunicate nimănui, de care să fi luat și noi cunoștință.

Conținutul noilor instrucțiuni este extrem de interesant a fi cunoscut, din care spicuim punctul 1 „Expresia termene rezonabile de la art. 2 (este vorba de Decretul-Lege nr. 126/1990, la care se referea) urmează să fie înlocuită cu altă formulă, care să nu permită Bisericii greco-catolice să exercite presiuni asupra actualilor deținători ai imobilelor, cu ocazia încheierii convențiilor“.

Urmează celelalte dispozițiuni oculte care trebuie cunoscute. Din ele rezultă că guvernul schimbă după cum îi convine dacă nu textul decretelor, ci îndrumă, să nu spun ordonă, ca termenele rezonabile (din decret) să fie înlocuite cu alte formule, care să nu permită ca B.R.U. să facă presiuni asupra deținătorilor actuali ai bunurilor.

Se dau astfel de îndrumări îndrăznețe și necugetate, de parcă secretarul guvernului nu are cunoștință că este vorba de restituirea bunurilor luate de stat. Cine ar putea fi influențat și deter-

minat dintre deținătorii bunurilor B.R.U., dintre reprezentanții statului la operațiuni în afara legii pe care o așteptam, lege care de la apariția ei (466/19 august 1992) nici după 5 ani nu a fost aplicată de Consiliul local al municipiului București. Din suprafața de peste 38.000 m.p. nu am primit nici un metru pătrat. De ce?

Trebuie să mărturisesc de nenumărate ori, că nici după două vizite la Primarul General și peste 25 de ori de urmărire a rezolvării cererii, problema a rămas nesoluționată, cu toate că între timp s-au atribuit pentru zece biserici pe care B.O.R. intenționează să le construiască, zece terenuri de peste 10.000 m.p. fiecare, iar Arhiepiscopiei Romano-Catolice în Drumul Taberei de asemenea un mare spațiu, unde construiește o biserică mare (asemănătoare unei catedrale). Exact în Drumul Taberei am solicitat repartizarea unui teren de circa 2.000 m.p. (am fost modești) pentru construirea unei catedrale demnă de B.R.U., în capitala țării, dar în zadar. S-a atribuit altui cult fără să aibă în vedere nevoile noastre, lipsiți de biserică. Ce se urmărește în multipla colaborare (să nu exprim complicitate), poate dispariția din Capitala țării a Bisericii noastre? Cine poartă această răspundere? Este necesar ca acum, la sfârșit de secol, opinia publică ce are tot dreptul, să fie încunoștințată de cele ce mai marii conducători ai statului precum și ai Bisericilor pun la cale pentru a se înfăptui. Credincioșii în necunoștință de cauză așteaptă zadarnic desfășurarea normală și aplicarea legilor puține, obținute cu multă trudă și zbucium, și nu trebuie să li se ascundă intențiile.

De altfel (nu știu dacă până aici am scris-o) mi s-a atras atenția în repetate rânduri în mod neoficial, deci în mod particular, de către persoane de rang oficial, că nu vom primi nimic atâta vreme cât nu va avea loc o schimbare la vârf în conducerea politică a statului și a B.O.R. Nu credeam cele ce mi se spunea, dar azi, după șapte ani de la revoluție și după cinci ani de la apariția Hotărârii de Guvern (466-19 august 1992) îmi dau seama că informatorii mei nu m-au indus în eroare. De cele ce eram informat am adus la cunoștința ierarhiei Bisericii noastre, care nu a reacționat în nici un fel, căci așa fi avut cunoștință și nu a dat mărturie despre această lipsă de acțiune.

Secretarul guvernului la instrucțiunile sale anexează un model de protocol, ce se poate vedea la sfârșitul lucrării atașat instrucțiunilor guvernului.

Nici nu trece luna, de la data aceasta, Ministerul Economiei și Finanțelor din marea grijă ce o poartă, prin Direcția generală a controlului financiar de stat (cu adresa nr. 61902 din 5 iulie 1991 la ora 11) pentru definitivarea proiectului de hotărâre privind restituirea bunurilor preluate prin efectul Decretului nr. 358/1948 pe baza sarcinilor stabilite de guvern, ordonă Direcției generale a controlului financiar de stat – în atenția directorului general – luarea unor măsuri urgente, semnate de secretarul de stat Eugen Goga, foarte interesante de cunoscut, de care am luat cunoștință, tot cu ajutorul binevoitorilor, în mod particular.

Toate măsurile sunt luate – am mai spus-o – pentru a îngreuna soluționarea lucrărilor, *deoarece nu s-a reușit semnarea nici unui protocol din partea celor care dețin bunurile luate de stat, potrivit îndrumărilor secretarului general al guvernului.*

Îndată ce am luat cunoștință de conținutul adresei de mai sus a Direcției generale a controlului financiar de stat din Ministerul Economiei și Finanțelor, Vicariatul a înaintat o adresă acestei direcții (31 iulie 1991) referitor la restituirea bunurilor menționate, la care a anexat o argumentare juridică privitor la imobilul din str. Xenopol 15 solicitând în adresă „constituirea unei comisii autorizate a stabili valoarea despăgubirilor pentru imobilele demolate, precum și a imobilului cerut, să ni se atribuie ca o compensare a celor la care aveam dreptul în schimbul terenurilor (Prelungirea Ferentari). Adresa a fost semnată de p. Șt. Tătaru, iar în calitate de consilieri juridici subsemnatul și Dr. Eugen Pop.

Oficiul de prestări servicii pentru corpul diplomatic, care deține și azi – ca odinioară – multe din imobile pe care le-a închiriat diferitelor ambasade (bineînțeles pe valută), deci și imobilul din str. Xenopol 15, a trimis o notă (276360 din 29 iulie 1991) Direcției generale a controlului financiar de stat (înregistrată la nr. 1629 – 31 iulie 1991), de care am aflat pe cale particulară. Prin această notă se opune restituirii imobilului sub pretextul că acesta a fost expropriat de stat prin Decretul 92/1950 la poziția 171 din anexă.

Față de netemeinicia acestei propuneri, Vicariatul a depus la Comisia centrală un răspuns documentat, în care se preciza că imobilul a fost preluat de stat în baza Decretului nr. 358/1948, o dată cu desființarea fundației. Deci statul nu-l putea expropria, mai întâi că patrimoniul prin desființarea fundației nu a revenit fondatoarei- conform art. 16 din statut ci Vicariatului și în mod succesiv statului. Fondatoarea nonagenară în viață nu avea proprietatea, iar statul prin Decretul nr. 92/1950 din proprie greșală și-a expropriat (în favoarea sa) patrimoniul ce-l poseda din anul 1948 (după desființarea fundației și încasarea chiriei de la comisariatul metalurgic care în continuare a rămas chirias, situație existentă la data apariției Decretului 92/1950). A se vedea conținutul răspunsului Vicariatului aflat la sfârșitul lucrării).

Cu toate eforturile depuse (de noi, cei trei) pentru a procura acte, a lua informații de pe unde puteam și procura documente – în particular –, a răspunde la termenele fixate cu prezența la ședințele nenumărate la Comisia mixtă de la municipiu, rezolvarea problemelor a bătut pasul pe loc, după cum se vede din adresa Vicariatului nr. 61 din 27 august 1991 înaintată directorului general al Direcției generale financiare a controlului de stat: prin adresă s-a cerut repartizarea de terenuri, despăgubiri pentru imobilele demolate, precum și a celor nedemolate existente în starea în care se găsesc. De încheiere, am solicitat convocarea de urgență a întregii Comisii mixte în întreg plenul ei și a subiecților de drept, ce dețin în posesie pe nedrept bunurile arătate în adresă, abilitați a semna sau a refuza semnarea protocolelor respective. S-a precizat poziția noastră de drept izvorâtă din documentele de proprietate depuse și că ne vom prezenta numai la ședințele cu membrii comisiei și ai deținătorilor și că nu mai este cazul a fi invitați la alte ședințe în afară de cea menționată, spre a nu se mai tergiversa soluționarea grabnică cerută de către comisia guvernamentală.

Pentru a sensibiliza rezolvarea lucrărilor, Vicariatul cu adresa nr.62 din 16 sept. 1991, depusă la Comisia mixtă a Municipiului București pentru identificarea și inventarierea bunurilor Bisericii noastre, completează și totodată reiterează argumentele pentru restituirea imobilelor situate în str. Xenopol și str. Polonă nr. 50.

În final lucrarea Comisiei mixte București s-a înaintat Comisiei centrale, fapt ce nu s-a comunicat Vicariatului, ci am aflat într-una din vizitele la comisie pentru informare.

Lipsa de atenție față de Biserica noastră este evidențiată și de lipsa unei adrese prin care să se fi adus la cunoștință Vicariatului, principala parte și singura la dialog în plenum comisiei, că lucrările acestea își vor urma cursul la Comisia centrală.

Consilierul juridic al comisiei, reprezentând interesele statului – care este un greco-catolic, nepotul prof. Dr. preot Ioan Bota, distins istoric al Bisericii noastre, – aparținând Diecezei Bisericii din Cluj, nu face cinste comunității noastre, neputând fi obiectiv ci ambiguu, mi-a pus la dispoziție copia dosarului comisiei, după ce lucrările au fost înaintate Comisiei centrale cu nota (obiecțiunile sale) atașată la lucrări. Am rămas surprins – ca în tot timpul dezbaterilor la comisie – de ținuta să șovăielnică, uneori fără recunoașterea adevărului greu de contestat, pe care l-am cunoscut cu 20 ani în urmă din perioada când lucram în arbitraj. Am înțeles atitudinea sa, pentru a-și proteja scaunul pe care se afla, de unde avea cele necesare unui trai modest. Îi era frică (moștenire a teroarei) și să se manifeste că suntem vechi cunoștințe. Era omul pe care nu te puteai baza că va rezolva problemele în care era implicat adânc, singurul de cealaltă parte a baricadei, cu toate documentele ce exprimă adevărul, ce i s-au pus în față. S-a zbatut, a alergat pe teren să identifice cu noi (ce) bunuri, clădiri ce erau demolate. A arătat superiorilor multă diligență dar inutilă, după cum se va vedea din actele următoare.

Văzând cum stau lucrurile și luând cunoștință de conținutul dosarului și al notei consilierului juridic, personal am înregistrat la Ministerul Economiei și Finanțelor – Direcția Generală a Controlului Financiar de Stat cu sediul în minister, memoriul Vicariatului, nr. 59 din 23 ianuarie 1992, la registratura ministerului în organizare, sub luare de semnătură la 4 ianuarie 1992, prin care am arătat nu numai dovada revendicărilor, ci și a modului de lucru, precum și lipsa de autoritate și de răspundere a deținătorilor bunurilor, precum și contraargumentația la conținutul notei consilierului juridic al Comisiei mixte a Municipiului București. În memoriu am solicitat ministerului,

de asemeni, să promoveze un proiect de lege fără nici o rezervă, în scopul ca deținătorii bunurilor Bisericii să fie obligați să le restituie.

Cu o zi înainte am înregistrat adresa Vicariatului și A.G.R.U. cu nr. 60 din 23 ianuarie 1992 la Secretariatul guvernului sub nr. 17291, adresată primului-ministru Teodor Stolojan. Fiind solicitat, consilierul juridic al primului-ministru – pe care atunci l-am cunoscut – a venit și a ridicat personal lucrarea de la registratură. S-a procedat astfel pentru a se urgenta lucrările, fiindcă se împlineau 2 ani și nu obținusem nici un rezultat, pe care îl așteptam împreună cu toți credincioșii.

Cu acest act socotesc încheiat capitolul identificării și inventarierii bunurilor Bisericii noastre. Urmează alte activități, toate în slujba Bisericii, în care m-am simțit angajat, pentru care nu am cerut de la nimeni nimic, decât ajutor de la Dumnezeu.

23. Activitatea pentru restituirea bunurilor după apariția Hotărârii de Guvern Nr. 466 din 19 august 1992

După înaintarea lucrărilor Comisiei mixte la Comisia centrală, a fost publicată în Monitorul Oficial al României nr. 227 din 14 sept. 1992 Hotărârea Guvernului României pentru aprobarea propunerilor Comisiei centrale pentru inventarierea bunurilor proprietatea statului, foste proprietăți ale Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică cu nr. 466 din 19 august 1992.

Este primul document reparator al nedreptăților comuniste, pe care îl consider nesatisfăcător, pentru motivul că în ședința Comisiei au fost omise obiective de o deosebită importanță – așa putea spune majore –, fie din lipsă de apreciere, de obiectivitate, din superficialitate strategic construită, care să finalizeze restituirea în spiritul adevărului legii care trebuia să abroge toate nedreptățile și să realizeze restituirea „în integritate”, teze ridicate în primul contact al delegației (14.02.1990) în dialog și tratative cu statul prin ministrul Cultelor Nicolae Stoicescu.

Mi s-a comunicat de un membru al Comisiei centrale, că unele din obiective urmează a fi discutate în etapa a 2-a a lucrărilor ce trebuiau să aibă loc în septembrie a celuiiași an. Comisia fiind descompletată (unul din membri a decedat între timp, tocmai secretarul comisiei), nimeni nu s-a mai ocupat de reactivarea și continuarea activității comisiei ce trebuia reînființată, mă refer la numirea de noi membri. În acest scop, în urma sugestiei aceleiași persoane, am sesizat conducerea la vârf a Bisericii noastre, concepând o atare sesizare către guvern, pentru a demara lucrările întrerupte. Dar fără urmare pozitivă. Am

sugerat a înscrie și alte obiective, care între timp au fost identificate și inventariate, dacă asemenea situație s-ar fi găsit și se găsește în oricare dieceză mitropolitană.

De data aceasta nu pot să-mi exprim regretul că nu se face, cel puțin la ceea ce unii de bună-credință ar vrea să ne sprijine tacit știind că sprijină adevărul.

Hotărârea în discuție cuprinde obiectivele din toate diecezele în vederea restituirii. Sunt convins – lipsindu-mi datele – că din anexa la hotărâre lipsesc, după cum am spus, obiective majore care au făcut obiectul cererilor noastre, cereri pe care mărturisesc că nu le-am văzut. Persoana respectivă, în calitate de membru al Comisiei centrale, deține toate lucrările comisiei, pe care a înlesnit să le cercetez. N-am făcut-o din lipsa cunoașterii situației de pe teren. Cu toate acestea mențin afirmația lipsei multor obiective cerute. Pentru documentare mă refer la toate construcțiile școlilor din Blaj.

Cu privire la omisiunea școlilor care erau confesionale, proprietatea Bisericii noastre – indiferent în care dieceză se găsesc – dacă ele urmează a fi luate toate în discuție în etapa următoare care trebuie să aibă loc, se poate răspunde la obiecțiunea de refuz cu următoarele. Restituirea lor în proprietatea Bisericii nu împiedică procesul de învățământ ci, dimpotrivă, el va putea fi îmbunătățit, interesul în această direcție este mai mare al proprietarului decât al actualului deținător nelegal care este statul. Dacă acesta dorește să continue acest proces, i se poate îngădui să o facă, statul devenind chiriaș al imobilelor proprietatea Bisericii. Deci problema trebuie soluționată într-una din variantele menționate. Nerestituirea lor înseamnă continuarea abuzului săvârșit de comunism, cu împiedicarea restituirii lor, inadmisibilă într-un stat democratic, pe care vrem să-l construim. Asemenea manifestare este caracteristică unei țări în care lipsește cu desăvârșire democrația.

Despre neschimbarea lucrurilor, conducerea ierarhiei noastre va fi vinovată de lipsă de interes pentru că nu urmează sfaturile celor care doresc să ne ajute, în problema dezbătută ca și în oricare alta, asupra căroră am înțeles să dau sprijin în probleme la care mă pricep, având competență. Oricare altă judecată contrară comportamentului și implicării mele în modul cel mai lip-

sit de interes personal de oricare natură este greșită. Neacordarea încrederii în activitatea mea nu constituie o amărăciune trecătoare, ci blocarea unei activități din care Biserica are numai de câștigat. Cei care critică invocându-mi vârsta sunt tineri care nu fac mai nimic, ci urmăresc ambiții personale acum și în viitor, de lungă durată, de nici un folos Bisericii.

Revenind la Hotărârea Guvernului în discuție, în anexa sa la punctele 77 la 80 inclusiv, capitolul municipiului București cuprinde imobilele revendicate de Vicariatul General de București, despre care mă voi ocupa.

Din situația datată la 4 aprilie 1991 depusă la Comisia mixtă a Municipiului București pentru restituire nu figurează în anexa Hotărârii Guvernului imobilul din str. Xenopol, despre care – după informațiile primite de la persoana deținătoare a tuturor documentelor, fostă membră în Comisia mixtă centrală – situația va fi discutată în etapa a 2-a (dacă va mai avea loc vreodată), precum și imobilul din str. Polonă 50 asupra căruia hotărârea de restituire o vor lua cele două culte, potrivit art. 3 din Decretul 126/1990, deținut de B.O.R. și nu de stat. Comisia are competență a soluționa restituirea bunurilor deținute de stat.

Singurul imobil asupra căruia s-a hotărât restituirea în natură a fost cel situat în str. Elena Cuza Nr. 30-32, restul au fost demolate. Pentru cele demolate Hotărârea de Guvern dispune: „Consiliul local al Municipiului București urmează să atribuie un alt teren intravilan.“ Ceea ce înseamnă că se va atribui în compensație exact întinderea avută a imobilelor demolate, nu și despăgubiri pentru cele demolate.

Cu toate că am cerut la timpul respectiv și contravaloarea imobilelor demolate, hotărârea, pe lângă celelalte erori, sub acest aspect este greșită, iar Biserica noastră nu a făcut nimic – după știința mea.

După apariția și procurarea Monitorului Oficial din 21 septembrie 1992, am solicitat și am fost programat la o audiență la arhitectul-șef Hariton al municipiului, pentru a-l consulta asupra etapelor și formelor necesare repartizării unei suprafețe de peste 38.000 metri pătrați în temeiul Hotărârii de Guvern 4669.08.1992, cunoscând complexitatea problemei de a se găsi în municipiu o asemenea suprafață liberă. Între altele i-am arătat intenția de a construi o impozantă Catedrală reprezentativă

pentru B.R.U. în București precum și alte biserici mai mici în unele zone ale Capitalei, pentru un mai bun acces al credincioșilor răspândiți pe toată aria în București.

Arhitectul-șef, cu amabilitate, rezervând timpul la solicitarea mea, mi-a dat lămuriri. În ce privește terenurile, m-a îndrumat să ne fixăm suprafețe în diverse zone, înaintând o cerere de jos în sus, la registratura generală, care va ajunge la factorii respectivi. Iar cu privire la terenul de catedrală pe care l-am indicat în spatele Academiei Militare, mi-a destăinuit că printr-un plan întocmit de pe timpul lui Ceaușescu, pentru toată zona s-au fixat destinatarii, dar că se înaintează un alt proiect și se va ține seama de solicitarea Bisericii, indicând și alți destinatari.

Cu aceste lămuriri am discutat cu pâr. Vicar Ciungan pe care l-am rugat să convoace într-o ședință pe preoți și curatorii comitetelor parohiale, spre a-i informa despre cele de mai sus și totodată a le face propunerea să anunțe credincioșii, după liturghie, ca să caute ei înșiși terenuri virane în vecinătatea locuinței lor, să le anunțe preotului, după care să le analizăm, să le centralizăm în cererea către Primăria Capitalei.

Pâr. Vasile Mare a făcut obiecțiuni la această propunere fără să propună altă soluție. Eu credeam că alta nu este mai bună deoarece fiecare dintre noi puteam da o asemenea informație, nefiind posibil ca o singură persoană să alege în București. De la serviciul „Proiect“ București nu puteam obține atare informații. Pâr. Vasile Mare nu s-a mărginit numai la atât, ci mi-a răspuns cu privire la catedrală că el dorește să se construiască câte o bisericuță în 4 zone ale Capitalei și că nu trebuie să ne gândim la Catedrală. N-am voit să-i arăt că vom avea sponsori care să ne sprijine pentru construirea Catedralei, rămânând la ideea lui. Cu privire la adresarea către credincioși după liturghie nu s-a pronunțat, dar am constatat că nu se va face, cum nici nu s-a făcut la nici una din centrele unde se celebrează Sfânta Liturghie. Singure dnele Otoiu Livia, soția pâr. Otoiu și Felicia Roșianu mi-au dat unele date prețioase, care erau numai din două zone, acestea înțelegând importanța lucrărilor de reparare a daunelor Bisericii noastre, prin atribuirea de terenuri.

Dacă azi, după 7 ani, ar fi întrebat pâr. Vasile Mare: Ce acțiuni personale în calitate de protopop a dus pentru constru-

irea cel puțin a unei dintre cele 4 biserițe la care se gândea în toamna anului 1992? La aceste întrebări n-ar ști ce să răspundă cu plin temei și convingere credincioșilor, despre care constat că cei 10.000 de greco-catolici declarați – după recensământul falsificat – existenți în București n-au putut fi atrași să asculte liturghia după ritul răsăritean, rămânând la slujbele de la Sf. Iosif și cu atât mai mult n-au putut fi mobilizați să contribuie la temelia, nu a unei catedrale mărețe, ci cel puțin a unei biserițe greco-catolice. Păr. Vasile Mare s-a mulțumit cu îngăduința Arhiepiscopiei romano-catolice ca preoții noștri să facă slujbele pentru credincioșii uniți în 3 lăcașuri de cult a căror proprietate nu este a noastră ci a Arhiepiscopiei catolice. Sfinția sa și vicarul se mulțumesc numai cu atât. Nu cred că membrii parohiilor lor, dacă ar fi întrebați, s-ar declara de acord cu sfințiile lor.

Cu adâncă amărăciune în suflet – constatând că cei răspunzători, capi ai Bisericii – nu acordă atenție problemei principale, am redactat cererea adresată Primăriei după informațiile date de la vrednice credincioase și altele de la alte persoane. Aceasta după un timp de așteptare, crezând că totuși cei la care m-am adresat vor înțelege necesitatea colaborării, pe care până azi nu au reușit s-o realizeze. Astfel credincioșii, cum am spus-o și voi mai declara, sunt dezorientați, neinformați, ca de la început, pierzând nădejdea de schimbare. La fel se petrec lucrurile ca și în politică, toți așteptăm schimbarea și realizarea mai binelui, dar nu suntem în stare de mai bine, fie din lipsă materială, fie din lipsă de voință sau lipsă de experiență. Suntem toți împreștiați și fiecare își vede de amarul lui.

În asemenea condițiuni am întocmit „jalba“ pe care am citit-o lui Eugen Pop, Suciș Ioan și Suciș Traian; acesta, între timp hirotonit preot, a avut disponibilitatea să se asocieze la acțiunea de repartizare a terenurilor, însoțindu-mă la Primărie, după înregistrarea cererii la data de 3 aprilie 1993 sub nr. 4072 la biroul Relații cu publicul.

Cererea împreună cu evidența zilelor în care a fost urmărită se află în arhiva Vicariatului ca și toate pe care vicarul le-a semnat.

După alegerea Primarului General în persoana lui Victor Ciorbea (27 iulie 1996), deoarece problema a rămas

nesoluționată, am redactat o nouă cerere, de data aceasta semnată numai de vicar, pe care păr. Traian Suciș a înregistrat-o la Primărie în atenția Primarului General sub nr.13677 din 16 august 1996, care la Vicariat poartă nr.10 din 14 august 1996 (din nr. acestei înregistrări se constată activitatea restrânsă a Vicariatului).

Conținutul adresei către Primarul General cuprinde succint demersurile făcute și blocajul lucrării de către personajul Vultur Dumitru, de mentalitatea trecutului, care cu rea-voință a blocat întreaga acțiune, încălcând legea prin nerespectarea ei. A mers până acolo încât la 29 decembrie 1993 să declare că nu mai găsește lucrarea (încredințată spre avizare de superiorii lui) după care i-am predat un alt exemplar ce mi-a rămas, cu data primirii sale. M-am întrebat și mă întreb: pe acest sinistru funcționar nu-l verifică nimeni? El, care sub pretext că Primăria nu a reușit să clarifice proprietatea terenurilor solicitate nu se poate pronunța asupra lucrării. Pe solicitanți îi socotesc naivi și probabil pe subsemnatul, care după 1945 am fost șeful oficiului juridic la I.C.A.R. fabrica de avioane, care avea la dispoziție aerodromul Cotroceni, azi întreg Drumul Taberei, pentru încercări, sosiri și plecări de avioane. Întreg acest teren în spatele Academiei Militare (după Drumul Sării) formează proprietatea Municipiului București.

Prin el executivul face dovada relei-credințe de a rezolva o problemă esențială a unui cult căruia statul i-a răpit totul. De asemenea nerezolvarea acestei probleme face dovada lipsei de reprezentare în București a Bisericii noastre, slăbiciunea ei, cât și a conducerii la vârf.

N-aș îndrăzni să trag această concluzie, dacă nu aș fi sesizat Vicariatul cât și Mitropolia de cele ce se petrec aici. Nu numai cele petrecute cu reatribuirea terenurilor, ci și pentru alte situațiuni îmi întăresc această concluzie dureroasă, ce se desprinde din întreaga lucrare. Scriu cu toată durerea pentru a se cunoaște de cititori, că între credincioși mai sunt unii care așteaptă nu numai ajutorul lui Dumnezeu, ci înțeleg că și noi trebuie să ne străduim să realizăm ceea ce avem dreptul să pretindem, fără ca prin acțiunea noastră să ne atingem de drepturile altuia. Acest lucru nu este de înțeles de cei care au obligația

morală să-l înțeleagă prin „sigiliul“ divin așezat pe merit sau nemerit pe capul lor.

Dacă cineva se află șocat de aceste susțineri, este cazul să facă dovadă contrară prin acțiuni meritorii, și eu voi face „mea culpa, maxima culpa“ cerând nu numai pentru îndrăzneală ci pentru greșeala mare în care am căzut în fața lui Dumnezeu, și plin de răspundere și umilință să ispășesc tot ceea ce am comis, prin greșeala mea.

Prin Hotărârea Guvernamentală 466/19.08.1992 s-a dispus după cum am arătat singurul imobil rămas nedemolat, situat în str. Elena Cuza nr.30-32 (sector 4).

Pentru a intra în posesie Vicariatul, prin adresa nr.103 din 17 februarie 1993, am solicitat la Imobiliara R.A., cerere înregistrată sub nr. 1356 din 22.02.1993, deținătoarea acestui imobil, să numească persoane abilitate a încheia protocolul prescris de normele în vigoare, împreună cu delegații Vicariatului numiți în persoana subsemnatului și a pr. Traian Suciu.

Imobiliara, prin organele sale tehnice, după o verificare pe teren constata o neconcordanță față de anexa Hotărârii, în sensul că pe teren suprafața este mai mică și ar exista construcții neprevăzute în anexă, motiv pentru care nu poate încheia actul prevăzut și nici predarea în posesia Vicariatului. Urmare acestei situații, între părți s-a încheiat un proces-verbal, prin care Vicariatul să facă demersuri pentru modificarea Hotărârii și punerea ei de acord cu situația de pe teren. Procesul a fost semnat de părți la 17.06.1993.

Este de remarcat că Hotărârea s-a dat cu această neconcordanță cu toate că pr. St. Tătaru era în posesia actului de la Arhivele Statului, care prevede exact situația de pe teren. Nu mă pot pronunța cum s-a produs această neconcordanță, nefiind la comisie în ziua respectivă.

Ivindu-se acest impediment am întocmit o adresă nr. 143 din 29 iulie 1993 semnată de Vicariat, către Comisia mixtă a Municipiului (în atenția domnului director Adurian), pentru îndreptarea acestei neconcordanțe. Dar, din păcate, la acea dată comisia se desființase și nici n-a mai fost primită adresa noastră, așteptând reînființarea, după cum am arătat mai înainte.

În audiență la Primarul General, prin care am reiterat oral cererea de repartizare de terenuri, în delegație fiind și deputatul Ion Avram Mureșan (greco-catolic), precum și restituirea imobilului din str. Elena Cuza, am fost îndrumați prin adresa nr.649 din 14 iulie 1995 (trimisă la adresa subsemnatului) să ne adresăm cu o sesizare guvernului. De data aceasta ne-am adresat primului ministru (cu nr.15 din 19 iunie 1995), și cu această ultimă lucrare la care nu s-a răspuns, situația a rămas ca sub timpul dictaturii. Atât răspunsul primit de la Primăria Municipiului cât și copia sesizării primului ministru se află în arhiva Vicariatului.

Cu privire la acest imobil, situația se rezolvă mai simplu și anume: deținătoarea imobilului este Primăria Municipiului, la care se poate solicita ca Primarul General văzând actele de proprietate ce le deținem, prin decizia Consiliului local să hotărască încheierea protocolului și darea în posesia Vicariatului a acestui imobil, pentru a se evita un proces inutil pentru municipiu. Primarul General, care este un bun cunoscător al legilor, este omul care nu se abate de la ele. Or, pe bază de acte, dovedim adevărul.

În situația când comisiile mixte nu vor fi reactivate să continue activitatea pentru restituirea imobilelor și nu va surveni modificarea Decretului 126/1990 privind restituirea imobilelor deținute de stat și a lăcașurilor de cult deținute de B.O.R., se impune acționarea în justiție a statului pentru cele ce se află în posesia sa.

Mă refer la imobilul din București str. Xenopol nr.15 din patrimoniul Fundației „Maria Băleanu și Alexandru Apostol“, care prin desființare a revenit Vicariatului B.R.U. din București, deținut ilegal de stat după abrogarea D.358/1948.

Privitor la restituirea acestui imobil, am preconizat toate variantele și anume:

- prin adresa Vicariatului nr.154 din 10 nov. 1993 am solicitat Comisiei mixte a municipiului, ca urmare a adresei Secretarului general al guvernului, Viorel Hrebenciuc, cu nr. 1513 din 24.02.1993, să promoveze procedura dată în atribuțiunea ei, pentru sesizarea Comisiei centrale pe baza documentelor prezentate, în vederea restituirii acestui imobil.

Adresa guvernului s-a dat ca urmare a cererii Vicariatului (nr.101 din 17 febr.1993);

- După audiența la Primarul General Crin Halaicu împreună cu dl. deputat Ioan Avram Mureșan, la 19 iunie 1995, cu nr. 14 al Vicariatului, am redactat un memoriu către primul-ministru al guvernului, Nicolae Văcăroiu, solicitându-i ca pe baza documentelor de proprietate să emită Ordonanța prezidențială (era perioada când guvernul și-a asumat asemenea prerogative) prin care să se atribuie acest imobil Vicariatului de București și Vechiul Regat. Cererea după ce a luat și semnătura Vicarului (alături de a mea), pr. Traian Suciuc a predat-o domnului deputat Tudor Dunca, să o transmită dlui deputat Ioan Mureșan spre a o preda primului-ministru.

Inițial am intuit că nu există o altă soluție față de atitudinea politică a guvernului, de a nu rezolva problema restituirii bunurilor Bisericii noastre, de care am vorbit în repetate rânduri; pentru a pregăti o acțiune în justiție, la 5 mai 1993, cu semnătura Vicarului și a mea, cu nr. de ieșire 114 am redactat o cerere ministrului de finanțe, să ne acorde scutire de taxe de timbru în litigiu împotriva statului român. Aceasta deoarece, dată fiind valoarea imobilului și a inventarului ce-l revendicam, care este foarte mare, Vicariatul nu poate suporta taxele cerute, fiind lipsit de mijloace materiale. În motivare am precizat că „este inuman să fim obligați la plata taxei de timbru pentru revendicarea bunurilor noastre preluate abuziv de stat“. Cererea am redactat-o în coînțelegere cu preoții Traian Suciuc și Const. Olteanu, ca la sugestia acestuia din urmă să fie predată la minister, unde va stăruii să fie rezolvată de un amic al său. Până azi nu am cunoștință ce s-a ales cu acest ultim demers.

Pentru orice eventualitate am pregătit concepta acțiunii în justiție, îndreptată împotriva statului român, care așteaptă timpuri mai limpezi.

Memento drept corolar al celor de mai sus.

În dimineața de 21 febr. 1996 mi-a telefonat dna Făgeteanu (!), cea care urmărește problemele bisericesti, în scopuri știute de ea, că sosește de la Roma episcopul Virgil Bercea, care se interesează de repartizarea terenurilor și că vrea să mergem joi 22 febr. în audiență la primarul Halaicu în acest scop.

Joi 22 febr. aceeași persoană mi-a telefonat că a stabilit cu P.S.S. Virgil că vor veni la mine la ora 11, pentru a discuta prob-

lemele Bisericii și despre audiența la Halaicu. La amiază P.S.S. a telefonat că a fost reținut la Nunțiatură, cerând scuze și m-a rugat să fixez o audiență săptămâna viitoare. În acest scop ne-am înțeles să fac o cerere în urma unui telefon de la Mitropolie, pentru o audiență fie a mitropolitului, fie a lui, telefon pe care nu l-am mai primit. Luni 26 febr. 1996 dna Făgeteanu a venit la mine și i-am dat cererea. Am telefonat la cabinetul vicepreședintelui Radu să sprijine pe dna Făgeteanu, căreia i se refuzase înregistrarea cererii, până nu strânge documentația din cerere și să meargă peste 3 zile.

P.S.S. Bercea mi-a telefonat la 5.03.96 (ora 10) din București și m-a întrebat dacă am actele Fundației. I-am răspuns ca și în trecut că le am. Mi-a spus că va veni cineva să-mi aducă o scrisoare, dar n-a venit nimeni.

În aceeași zi am rugat pe secretara vice-primarului să se intereseze dacă (Vălcu) a fixat audiența. Mi-a răspuns după ce s-a interesat că audiența a fost fixată la 12.III a.c. Dna Făgeteanu, fără a mai aminti de aceasta, mi-a telefonat spunându-mi că cu mine nu se poate colabora. Susținerea sa era un semnal de alarmă și totodată a înțelege de imixtiunea sa în problemele Bisericii, după cum am mai susținut mai înainte.

Mulți dintre credincioși, din constatările lor personale, își dau seama de răul ce rezultă din aceasta. Nu știu dacă cei mari au ajuns la o asemenea concluzie. Știu pertinent că li s-a sesizat de diverse persoane malefăcțiile persoanei respective. Treburile bat pasul pe loc.

Morala: „Cine tace consimte“.

„Cei mai mulți preferă să tacă, apreciind că sunt prea mari pentru a se implica în probleme mărunte, ori sunt prea neînsemnați, pentru a rezolva problemele importante“.

Eu nu consimt, de aceea nu tac.

Audiența nu a avut loc, după cum am spus, n-am fost înștiințat. Semnificativ este că la 6 martie, ora 10, fără telefon prealabil, contrar obiceiului, a venit la mine păr. Traian Suciuc în urma unui telefon de la P.S.S. Virgil și mi-a cerut să-i predau (statutul, inventarul) și toate documentele, respectiv demersurile ce le-am făcut în vederea restituirii imobilului din str. Xenopol, spunându-mi că dorește ca un avocat mai tânăr (al cărui nume Tr. Suciuc nu l-a reținut) să se ocupe de restituire, chiar cu proces (!).

I-am predat părintelui Tr. Suciu tot ceea ce a cerut, precum și copiile după toate demersurile făcute, care se găsesc la arhiva Vicariatului, urmând ca el să bată la mașină documentele și să le semneze vicarul.

Un exemplar urma să rămână la arhivă, iar păr. Tr. Suciu a promis că-mi va aduce copiile după ceea ce a primit de la mine, Vicariatul având xerox la caz de nevoie, pentru care am plătit contravaloarea unor copii făcute în interesul Bisericii.

Sunt întâmplări care produc încurcături de nedezlegat, ca și odiseea actelor obținute de mine de la Arhivele Statului pe care la sfatul pr. Traian Suciu le-am predat vicarului în mână, iar acestea le-a predat P.S.S. Bercea. Episcopul, în intenția de a rezolva problema, le-a dat consilierului prezidențial Opaschi, în acest scop.

După puțin timp pr. Traian Suciu mi-a relatat acest lucru și împreună cu vicarul doreau să reconstituie acele documente din ceea ce se mai găsea din resturi xeroxate. Însuși vicarul m-a întrebat dacă mai am ceva din actele respective.

Scriu toată această odisee pentru a remarca amestecul unor persoane în probleme ce nu trebuie să intre în preocuparea lor, precum și a unora care pretind a fi știutori a multe – cu puțină experiență de viață blochează unele probleme importante, fără a prevedea ceea ce se întâmplă. Evită să se consulte cu cei ce au lucrat și cunosc problemele frământate ani de-a rândul, pentru a scoate lucrurile la liman, înlăturându-i în final prin marginalizarea lor, în loc să-i sprijine și chiar să se așeze în fruntea lor, ca prin prestigiul lor, uniți cu competența celor pe care nu trebuie să-i marginalizeze, să rezolve din revendicări ceea ce în climatul ostil se poate realiza.

Se procedează invers, din motive lesne de înțeles, motive veleitare și ambiții străine de interesele Bisericii, promovându-se nu numai incompetența ci încurajarea unor asemenea interese.

Ce se poate reproșa celor care cu sacrificii materiale (ale unora) și consacrarea timpului lor – care l-ar putea folosi pentru odihna necesară vârstei înaintate la care se adaugă experiența de viață și profesionalismul, câștigate în atâția ani, în mod cu totul dezinteresat? Aceștia au depus și depun întreg efortul lor – în principal cel intelectual – spre a servi exclusiv interesele

Bisericii părinților și bunicilor lor. Cei care blochează aceste strădanii – fără nici o motivație – păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu și în fața propriei lor conștiințe adormite. Nu-și dau seama și continuă în greșeli.

Credincioșii, cu excepția unui număr mic – se întreabă asupra cauzelor „baterii pasului pe loc“, închipuindu-și că la situația cunoscută se fac vinovate numai puterile statului, după caz, fără a se cunoaște lipsa ajutorului necesar al ierarhiei Bisericii, care a fost solicitată în repetate rânduri.

Împrejurarea următoare confirmă într-o anumită măsură greșelile și nepriceperea și incompetența unora în intenția lor de a rezolva problemele.

După un anunț prealabil, a venit la mine dna avocată (!) Bradea în ziua de 19 iunie 1996 (ora 15) pentru a discuta un proces privitor la Fundația „Maria Băleanu și Alexandru Apostol“. Comunicându-mi tema de discutat, am rugat să participe și av. Dr. Eugen Pop și pr. Traian Suciu, cu care am colaborat în problema restituirii bunurilor Bisericii, deci cunoscători competenți a celor ce urmau să se discute. Pe lângă tema anunțată s-a discutat și cele cu privire la situația unor terenuri din str. Elena Cuza, precum și privitor la repartizarea unor terenuri din partea Primăriei.

Cu această ocazie am constatat că respectiva avocată nu are de la nimeni mandat să se ocupe de aceste probleme, ci în urma unei converbiri cu păr. vicar, căruia i-a cerut să se ocupe de problemele în discuție. Am crezut-o, pentru că ea mi-a telefonat și nu avea de unde să cunoască telefonul meu decât de la vicar sau de la dna Făgeteanu.

De asemeni, toți trei prezenți la discuții ne-am dat seama că respectiva habar nu avea și nu cunoaște problema drepturilor Bisericii, dar nici legislația privitoare la problemă, ce noi am descifrat în cei 6 ani trecuți din toate meandrele și piedicile, anume construite să nu primim nimic. Dna ne-a cerut informații, iar noi i-am promis tot concursul. Am rugat-o să facă un referat Mitropoliei asupra problemelor cu concluziile și propunerile ce se impun și pe care îl semnăm cu toții. Am întâlnit-o ulterior la Biserica Aevila și am întrebat-o dacă a mai făcut ceva și dacă a primit mandat, după cum o sfătuisem să ceară. Mi-a răspuns că n-a întreprins nimic. Noi, cei implicați, n-am încetat a ne ocupa de cele ce se întâmplă.

Anume, în urma comunicatelor executivului, av. Eugen Pop și pâr. Vasile Mare erau de părere că trebuie formulate cereri până la data de 28 iulie la consiliile instituite în vederea aplicării Legii 112, privitor la bunurile noastre. Cum legea prevede nu persoanele fizice ci cele juridice, pâr. Traian Suciu și cu mine am împărțit acest ultim punct de vedere. Avocata Bardea a lansat părerea că Vicariatul trebuie să facă această formalitate. Am redactat o asemenea ciornă, care a preluat-o de la mine pâr. Traian Suciu, să i-o predea protopopului Vasile Mare, care era de acord cu părerile avocatei și ale av. Pop Eugen. Mai târziu aceștia și-au dat seama de eroarea concluziilor lor și n-au mai depus cererea.

Împreună cu pâr. Traian Suciu am căzut de acord – zic dintr-un exces de zel – și am redactat către Primăria Municipiului București cererea prin care reiterăm atribuirea de terenuri, iar către Imobiliara o cerere – somație pentru restituirea imobilului din str. Elena Cuza.

Părintele Traian Suciu, cu semnătura vicarului, a înregistrat adresa cu nr.10 din 14 august 1996 la Primăria Capitalei, în atenția Primarului General Victor Ciorbea, sub nr. 13677 din 16 august 1996, de care am mai amintit mai sus. De data aceasta, pentru a scoate în evidență că noi cei care urmărim rezolvarea problemelor Bisericii nu am încetat să lucrăm cu toată atitudinea sus arătată, manifestată de conducerea Bisericii; am fost solicitat a prezenta interesele Asociației părinților asumpționști în două procese pe rol la Judecătoria sectorului 6, pentru intrarea în posesie a unei ferme proprietatea lor, situată în comuna Roșu, acum în perimetrul Capitalei.

24. Acțiune în justiție pentru darea în posesie a Bisericii din str. Polonă 50 și a caselor Protopopiatului cu anexele sale

Înainte de a începe acest capitol, luni dimineța, după turul doi în alegeri la președinția României, nu pot să nu aștern mulțumiri Divinității, care binecuvântează țara după 7 ani de suferințe materiale și spirituale pe toate planurile, că a biruit adevărul creștin, omul providențial după modelul seniorului Comeliu Coposu, să întroneze domnia legii, să săvârșească eradicarea tuturor fărădelegilor înrădăcinate de comuniști și de continuatorii lor. Ziua de 17 noiembrie pentru poporul român, blând, înțelept și credincios este o pagină de istorie nouă, pentru ridicare la nivelul ce-l merită în istoria popoarelor civilizate.

Evenimentul este un punct luminos plin de speranțe că o dată cu atâtea și problematica Bisericii noastre se va rezolva în lumina adevărului, nesocotit timp de peste 50 ani în dauna societății noastre ahtiate după dreptate.

După revoluția și lovitura de stat din decembrie 1989 – după cum am mai scris, primul nostru gând, al celor din București, a fost restituirea bisericilor ce le aveam în Capitală. Aceasta este motivația audienței la Patriarhie în primele zile ale lunii ianuarie 1990, cu rezultatele arhicunoscute.

Orice dialog și adresele scrise ale Vicariatului nostru au avut ca rezultat refuzul Patriarhiei de a satisface cererile noastre, după cum rezultă din răspunsul primit, aflat în arhiva Vicariatului. Răspunsul a fost dat „în încredințarea Preafericitului Patriarh Teoctist“, care ne indică „consultarea enoriașilor ortodocși din aceste parohii ortodoxe.“

Față de această situație, într-o ședință cu preoții, Vicarul și unii dintre credincioși am sugerat acționarea în justiție pentru

intrarea în posesie a bisericii din str. Polonă și a caselor protopopiale cu anexele sale. Cei prezenți și-au dat seama că altă cale nu există și au aprobat propunerea.

Acțiunea pregătită în prealabil am predat-o pâr. protopop Vasile Mare, care a ținut de cuviință să o arate dlui Horia Cosmovici pentru a-și exprima la rândul său punctul de vedere.

Părintele protopop, după ce s-a consultat cu persoana respectivă și cu altele, mi-a restituit lucrarea cu următoarea scrisoare, datată 4 mai 1991, pe care o reproduc mai jos pentru ca cititorul să aibă „reper” asupra modului de gândire și de acțiune al clerului din București și, totodată, motivația – între altele – a schimbărilor cerute ulterior Mitropoliei, rămase fără răspuns după mulți ani de zăbavă, nejustificată.

Dragă domnule Marcu,

1. Diferențele de motivație sau alte diferențe care ar mai fi între cele trimise de Dvs. Părintelui Horia (eu nu am citit materialul Dvs.) sau făcut (am respectat ortografia!) de a-i da un aspect mai politic – azi atât de la modă – și pentru a nu ne face cunoscut modul și motivele pe care ar urma să le folosim în apărarea cauzei noastre (aceasta pentru a nu le da ocazia de a căuta ei dinainte câte ceva ce le-ar servi la atacarea acestor argumente ale noastre).

Aș spune: apărarea noastră să nu le fie cunoscută dinainte pentru a nu se putea pregăti împotriva ei.

2. Vă rămâne Dvs. și nouă să completăm actele sau numărul actelor indicate în partea din urmă a redactării, unde sunt... „Cer scuze pentru aspectul acestei hârtiute dar este seară, sunt obosit (puțin destul de mult) și mâna nu mai vrea să scrie cum aș vrea eu. Al Dvs. iubitor și respectos Pr. V. Mare.”

Într-adevăr, am respectat oboseala Sfinției sale pe care am observat-o în repetate rânduri, motivată cu exprimări și cu astfel de „Idei” și luări de poziție în probleme în care nu i se cere pregătire. Lipsa de pregătire de specialitate motivează „suspiciunile” scrise și propunerile făcute, contraindicate de procedura procesuală.

La sfârșitul lucrării am anexat scrisoarea xeroxată după original, pentru credibilitate.

După o perioadă de timp a avut loc în locuința dlui Ioan Dăneț ședința comitetului parohial (!) al Bisericii „Sf. Vasile”

din str. Polonă, la care au fost invitați și subsemnatul împreună cu pâr. Traian Suci, de față fiind și av. Dr. Eugen Pop, care face parte din acest comitet parohial. Ședința a fost condusă de părintele Vasile Mare. Tema de discutat era începerea acțiunii în justiție, pentru darea în posesie a bisericii din str. Polonă, împreună cu bunurile sale, acțiune pe care o sugerasem cu mult timp înainte.

S-a discutat asupra reprezentării și conducerii procesului, abordându-se ideea încredințării procesului unui avocat de marcă din cadrul colectivului de avocați, bineînțeles a unui avocat ortodox, căci unul greco-catolic nu era cunoscut la data aceea.

La această problemă a luat cuvântul foarte documentat pâr. Traian Suci care și-a manifestat dezacordul, spunând convingător că un avocat străin de interesele Bisericii nu este potrivit și nici necesar. Acesta întrebându-se – cine cunoaște mai bine problemele Bisericii decât dl. Marcu și cu mine (el, pâr. Traian Suci), cine ar putea să le susțină cu atâta suflet decât „noi doi”? A dat singur răspunsul: „voi pleda eu, și atunci când va fi cazul dl. Marcu, care va fi lângă mine, vom susține procesul împreună mai bine decât oricare altul.”

Același punct de vedere l-am demonstrat și eu, ferindu-mă să-l supăr pe dl. av. Eugen Pop, care a spus că el va „sponsoriza” întreg procesul, atunci când i s-a spus ce mari sunt cheltuielile cu un avocat. Pentru întreaga noastră prestație și pentru oricare altele, n-am pretins și nu vom pretinde nici un fel de răsplată.

Am înțeles că dl. av. Eugen Pop – este foarte frumos – vrea să-și lege numele și el de luarea unei biserici din București, după exemplul luării bisericii din Acvila.

S-a luat hotărârea – pâr. Vasile Mare fiind convins că soluția este cea mai bună, – a fi angajat avocatul Adrian Vasiliu și trebuie să mărturisesc că este un foarte bun jurist, cunoscut instanțelor înaintea cărora pledează. Dar de la început am considerat că prestația lui de excepție nu a dat – după cum s-a dovedit – rezultate mai bune decât cele propuse de Traian Suci.

Eu mi-am pus la dispoziție toate cunoștințele și tot concursul prin colegul av. Eugen Pop, care nu a pledat.

I-am predat concepta acțiunii, argumentată, numai lui, pentru a nu impieta persoana avocatului plătit de el. De asemeni i-am

procurat o copie xeroxată a contractului de „tranzacțiune“ de la I.P.S.S. Alexandru Cisar, Arhiepiscop romano-catolic în București cu părintele protopop greco-catolic George Dănilă din București, prin care cel dintâi recunoaște că proprietățile din str. Polonă nr. 49 au fost cumpărate pe seama parohiei române unite, prin contractul de cumpărare din 21 ianuarie 1982, parohie aflată sub jurisdicția Arhiepiscopiei din București până la Unirea Transilvaniei cu Patria mamă în 1918.

De la data semnării contractului, parohia care a stăpânit tot timpul imobilele din str. Polonă, semnării înțeleg ca ele să treacă sub jurisdicția și administrația Mitropoliei greco-catolice romane din Blaj. (anexa 15).

Originalul acestui document l-am aflat în arhiva Arhiepiscopiei romano-catolice din București, după care am scos o copie xeroxată, prin bunăvoința I.P.S.S. Dr. Ioan Robu cu care sunt în bune relații. În acel timp am fost solicitat de arhiepiscop, să cercetez dacă între bunurile luate de comuniști, se găsesc imobile ce au făcut proprietatea Arhiepiscopiei romano-catolice.

Am găsit o porțiune de teren vecin cu partea din stânga de la intrarea în Biserica Colței, asupra căruia am făcut o notă.

Procesul a început la Judecătoria sectorului I în anul 1993, fiind prezent împreună cu unii dintre credincioși, la diferitele termene de judecată.

De la început i-am relevat colegului Eugen Pop unele deficiențe și ambiguități ale acțiunii redactate în stilul avocatului nostru, care au atras unele excepții ridicate din partea avocatului Patriarhiei. După o amânare sau două – fără a cunoaște motivele, – vicarul, bineînțeles în consens cu Eugen Pop, mi-a dat delegație pentru a pleda și eu în procesul cu biserica din str. Polonă, fără ca eu să fi solicitat acest lucru. Dimpotrivă, i-am atras atenția lui Eugen Pop, că este posibil ca avocatul să se simtă jenat de această colaborare. Eugen Pop mi-a răspuns ca eu să pledez numai în ceea ce privește istoricul bisericii, fapt ce pe magistrați nu-i interesează, decât situația privitor la dreptul de proprietate. Această problemă este lămurită cu actul de „tranzacțiune“ amintit mai sus. Iar istoricul bisericii rezultă din articolul meu publicat în ziarul „Dreptatea“ din 17 iunie 1992, ce se depune la dosar. Totuși, la câteva termene m-am prezentat

și am răspuns la excepțiile ridicate de adversar. Dându-și seama de profesionalismul colegului, am crezut că e bine să mă retrag. Eugen Pop mi-a cerut după darea sentinței de respingere a acțiunii, să redactez recursul (după modificarea procedurii, apelul) împotriva hotărârii, pe care le-am redactat și le-am predat lui Eugen.

Deși procesul a început în anul 1993, și azi se află pe rol la Tribunalul Municipiului București (termen la 16 dec. 1996).

Trebuie amintit că între timp și avocatul Adrian Vasiliu s-a retras din proces, iar Pop Eugen a angajat pe dna Paula Iacob, una dintre avocatele renumite ale baroului, care a cerut amânări peste amânări și care la termenul următor este pregătită să-și dezvolte pledoaria sa.

Dosarul, și soluțiile date de judecătoria și tribunal, trecând la Curtea de Apel, a fost restituit să se judece din nou. Se poate retrage concluzia – din toate sentințele în litigiile legate de bunurile Bisericii noastre – lipsa de independență a justiției, care este complet aservită executivului.

Acești și B.O.R. se datorează toate sentințele de respingere a acțiunilor noastre, atunci când ele au ca obiect restituirea de bunuri. Despre acest subiect și lipsa de independență a justiției, obediente puterii executive, voi reveni.

25. DISCORDANȚE ÎNTRE LAICI ȘI CLERICI

Acesta este fenomenul cel mai trist, care cu amărăciune trebuie amintit, cauza principală, a lipsei de unitate între credincioși, a marginalizării celor de bună-credință, fără interese, ci doar al mântuirii viitoare, care doresc să se pună în slujba Bisericii.

După preluarea caselor parohiale din str. Acvila, locatari au rămas pâr. vicar Ciungan și pâr. St. Tătaru. Primul ocupă camera din stânga de la intrare, până azi. Pâr. Tătaru, în afară de biroul din dreapta de la intrare, se folosea de restul. Dovada acestei stări de fapt am aflat-o într-una din zilele lunii ianuarie și mai târziu în februarie. În aceste ocazii, când era iarna grea (anul 1990), părintele vicar oficia liturghia dimineață la ora 8, biserica fiind neîncălzită. În dimineața acelor zile, împreună cu dl Ioan Suciu văzându-l pe vicar înghețat de frig după liturghie, dl Suciu a întrebat pentru ce nu face liturghia în birou sau sala de ședințe. De fiecare dată ne-a răspuns că nu-l lasă pâr. Tătaru. Cu această ocazie ambii am constatat că avea o adevărată teamă de preotul Tătaru. Acesta cu de la sine voință – fără să fi consultat –, spre exemplu, și comitetul parohial, a preluat administrarea întregii gospodării a parohiei, inclusiv a caselor parohiale, în activitatea sa neadmițând nici o transparență.

Desigur că această atitudine a preotului a fost cunoscută de mulți dintre credincioși. Singur preotul lua și executa hotărârile, neacceptând sugestiile vicarului și ale credincioșilor.

Vicarul a trăit cu acest sentiment de frustrare până la mutarea la Oradea a pâr. Tătaru.

Titlul de mai sus al acestui capitol, plin de dezamăgiri din ambele părți și în general pentru toți, cu spirit limpede de observator, este motivat de cele ce urmează.

În ziua de 6 februarie 1991 am avut o convorbire cu pâr. protopon Vasile Mare, în calitate de președinte al A.R.U. l-am arătat situația pe care apoi în ședința de comitet din 9 februarie 1991 am repetat-o. Ședința avea ca temă stabilirea ordinei de zi pentru adunarea generală a A.R.U. pe care o fixasem pentru data de 16 februarie 1991 în sala festivă de la Liceul „Nicolae Bălcescu” care a și avut loc.

În ședința de comitet A.R.U. din 9 februarie 1991 am argumentat următoarele:

1. În raporturile dintre A.R.U., Biserica Română Unită și Vicariat nu există colaborare, A.R.U. dorește, însă Biserica și Vicariatul o refuză.

Argumente:

În ședință am făcut următoarele propuneri:

a) Din fondurile A.R.U. (nu ale Bisericii) să tipografiem cartea „Credința strămoșească” a autorului Pantea (pe care o adusesem din Apus) ca oamenii, indiferent de credință, să cunoască rolul jucat în istorie de Biserica Română Unită cu Roma, lucrare ce nu se găsea la acea vreme în librării.

Părintele St. Tătaru s-a opus categoric, fără a discuta propunerea, cu motivația că „de bani avem nevoie la biserică”. Cu aceasta mi s-a închis pe drept cuvânt gura, fiindcă nu a admis alt dialog.

b) La preluarea bisericii s-a anunțat mutarea provizorie a sediului A.R.U. în casele parohiale. Părintele Tătaru s-a opus de asemenea la această cerere. În replică, am cerut doar un colțisor, chiar în demisolul clădirii, căci nu aveam sediu. Suntem cu arhiva pe drum, într-o sacoșă. Nu avem loc unde să ne întâlnim.

Ni s-a replicat de ce ne grăbim, căci nu este loc acolo până la terminarea lucrărilor. Din același motiv s-a respins și cererea de a se aproba ca două ore săptămânal fiecare, noi juriști, să putem oferi, sâmbăta, credincioșilor consultație juridică, gratuit, de care mulți aveau nevoie, îndeosebi în perioada după presupusa liberalizare a țării. La refuzul pâr. Tătaru s-a asociat și vicarul.

c) Într-una din duminici, secretarul A.G.R.U. a cerut permisiunea preoților ca, după terminarea liturghiei, să i se permită a face unele anunțuri ce priveau pe membrii acestei asociații. Ambii preoți n-au fost de acord, sugerând ca anunțurile să fie

făcute în curtea bisericii, chiar dacă afară era iarnă; și anunțurile nu au mai fost făcute.

Nici unul dintre dâșii nu s-a gândit și nici nu a avut în vedere faptul că fără noi cei din A.R.U. n-am fi luat biserica. Ei nu activau în această direcție, acțiune la care nu au contribuit, fie cu inițiative, idei, propuneri și cu nici un fel de demers, după cum am arătat la capitolul „Cum am luat Biserica Acvila”. În al doilea rând, nu au avut nici un respect față de credincioșii care au contribuit cum au crezut, după puterile fiecăruia, știut fiind că ei, preoții, au trăit în sărăcie duhovnicească, unul ca lucrător (la strângerea de fiare vechi), unde și-a găsit loc de muncă, iar păr. Ștefan Tătaru, franciscan servind în calitate de preot sub jurisdicția Arhiepiscopiei romano-catolice.

d) Credincioșii cu care atunci au luat primul contact și cei cu care ne-am cunoscut înainte de preluarea bisericii simțeam nevoia ca după terminarea slujbelor religioase să stăm de vorbă, pentru a schimba idei, a face recomandări asupra acțiunilor viitoare. Iarna în anii aceia și după revoluție era friguroasă și grea. Neavând acces în casele parohiale – bunăoară în sala de ședințe – am rugat pe vicar și preotul Tătaru care conducea „treburile” să înlesnească aceste întâlniri scurte ale credincioșilor. Cererea repetată de nenumărate ori a fost refuzată sistematic. Părintele protopop Vasile Mare – fără voință ca întotdeauna, până azi, pentru a nu-și face probleme și complicații – a refuzat să intervină deși, după cum am arătat mai sus, la data de 6 februarie 1991 i le-am adus la cunoștință în convorbirea avută personal cu dânsul – repet – în prealabil ședinței de comitet la care mă refer.

e) În această ședință cu clericii de față am arătat că există un comitet parohial din care facem parte, constituit pentru a respecta o formă legală tradițională, cu anumite atribuțiuni precis determinate, anume pentru a sprijini toate acțiunile bisericii, însă acest comitet nu știe nimic din ceea ce se lucrează în parohie, cu ce bani și cu cât se contribuie bănește din partea credincioșilor și din alte eventuale surse. Credincioșii – după cum este firesc – ne întrebă, iar noi nu le puteam răspunde, deoarece comitetul parohial n-a fost convocat niciodată de parohul așezat în fruntea acestui comitet. Întrebările adresate parohului St. Tătaru cu sfială, pentru a nu produce iritarea acestuia (a parohu-

lui), mi-a dat răspuns să nu mă mai amestec și „ce, mă ameninți?”, a replicat pr. Tătaru.

f) Am solicitat aprobarea ca din fondurile A.R.U. și nu ale bisericii, să se cumpere mobilier (dulapuri, birou și 20 de scaune pliante în biserică pentru bolnavi și bătrâni, pentru a nu sta în picioare, precum și în casa parohială. Parohul s-a opus categoric și a spus că va anunța credincioșii să aducă în acest scop câte un scaun de acasă până „vom avea bani”. N-am intuit atunci proiectele ascunse, legate de convenția ulterioară de transfer a bisericii și a întregului complex construit împreună cu terenul, în favorul Ordinului franciscan, despre care voi vorbi ulterior.

g) Am propus ca plan de acțiune la îndrumările A.G.R.U.-lui central de la Cluj, tema susținută de păr. Matei Boilă, în adunarea ținută în acest oraș – unde am condus delegația comitetului A.R.U. București, ca și laicii să participe la catehizarea necesară, în sensul ca noi, cei ce ne angajăm în această nobilă și necesară acțiune, să ni se facă o scurtă pregătire în acest scop, apoi să se găsească modalitățile de a practica cu tineretul, și aici la București.

Același oponent a răspuns că aceasta se va face numai după terminarea lucrărilor, căci mai sunt și altele de făcut – fără a le nominaliza – și că după terminarea lucrărilor, preoții se vor ocupa de această problemă. Am rămas stupefiat și dezamăgit că, mai presus de orice alta, „problema catehizarea” este necesară, se putea începe în paralel cu „problemele” pe care numai oponentul în planurile sale „fără transparență” le cunoștea.

A.R.U. datorită acestei opuneri nu și-a putut îndeplini sarcina trasată de centrala „A.G.R.U.”, oponentul situându-se deasupra îndrumărilor centralei A.G.R.U.-lui.

h) Propunerea ca juriștii să aibă posibilitatea de a oferi consultații juridice credincioșilor care au probleme de o asemenea natură a fost respinsă după cum am arătat, cu răspunsul categoric „că acolo (în casele parohiale) nu se poate”. Motivația bănuită, că s-ar face deranj (timp de două ore pe săptămână), de către juriști și una sau două persoane solicitante, nu poate fi luată în considerare, pentru faptul că două credincioase s-au îngrijit fără nici o remunerare din partea clericilor, să facă curățenie și să gătească mâncare pentru preoți. La aceasta ei nu s-au gândit, fără a avea în considerare spiritul umanitar și crești-

nesc. Exprim această dezamăgire căci nu pot gândi altfel, în împrejurările când atunci, ca și azi, toți avem nevoie să ne unim și să ne ajutăm ori de câte ori nevoia o cere, dacă ne putem numi creștini.

i) S-a stabilit de către ierarhia la vârf a Bisericii „arondarea parohiilor” și numirea preoților. Credincioșilor și nouă, cei ce facem parte din A.G.R.U., și comitetului parohial nu ni s-a comunicat nimic, așa după cum era obligator din punct de vedere moral și al respectului datorat reciproc, după terminarea serviciului divin. Totul rămânea tainic, ascuns.

2. Nu există nici o legătură între credincioși și Biserică, în afară de participarea la slujbele religioase.

a) În afară de predică și anunțul după terminarea liturghiei, a programului religios pentru săptămâna ce urmează, credincioșilor nu li se comunică nimic.

b) Credincioșii doresc să afle evenimente în legătură cu Biserica Română Unită anume:

- ce inițiative se iau pentru continuarea acțiunii de redobândire a bisericilor din Capitală și din alte localități din țară și a bunurilor acestora;

- care sunt proiectele cu privire la lucrările ce se fac la Acvila precum și la cele viitoare.

- ce intrări de bani, colecte, donații are biserica. Acestea nu se cunosc, nici chiar de comitet, după cum am afirmat.

Deoarece în casa parohială nu este admis a se ține scurte ședințe pentru comunicări, care în biserică de asemenea nu se fac, credincioșii sunt dezamăgiți, ei se înstrăinează și pleacă de la biserică cu sufletul plin de amărăciune. În majoritatea lor ei sunt intelectuali de seamă și nu este admisibil a-i lipsi de informațiuni, fiind tratați în acest mod cu desconsiderare, situație care pe mulți i-a înstrăinat de participarea la biserica Acvila, sediul Vicariatului – provizoriu, până la recuperarea celui care a fost odinioară în str. Polonă. Ei rămân împăcați sufletește și în conștiință să participe la serviciile divine de la Catedrala Sf. Iosif, ca în perioada clandestinității Bisericii noastre. Atunci ca și azi, la catedrală au fost și sunt peste 80% credincioși greco-catolici. Această situație am susținut-o documentat și o voi susține și de azi înainte. Observatorii și cei ce se ocupă de această situație defavorabilă Bisericii Române Unite,

și extrem de favorabilă Bisericii Romano-Catolice, își pun întrebarea întemeiată: Cine se face vinovat, respectiv, cine trebuie să răspundă de această situație?

Credincioșilor nu li se poate pune în sarcină aceasta. Din motivele sus arătate și din alte motive întemeiate, participarea la serviciile divine oficiate de clericii greco-catolici devine din ce în ce mai rară.

Situația de mai sus este îndeajuns de cunoscută conducerii Mitropoliei Blajului, căreia i s-a adus la cunoștință de unii credincioși, oral și cu ocazia rarelor întâlniri, precum și de mine personal, oral în audiențe și în scris.

3. Legătura cu poporul lipsește total: liturghia, predica la nivel îndoielnic, față de pregătirea multora dintre credincioși, și rostirea programului săptămânii următoare sunt insuficiente ca răspuns la căutările de ordin spiritual ale multora. Aceștia nu găsesc ceea ce vor să afle, motiv pentru care caută răspunsuri în alt mediu, în altă ambianță spirituală, iar numărul credincioșilor, în loc să crească față de cel al începutului redeschiderii Bisericii noastre, scade.

4. Se observă lipsa armoniei între preoții din București, în urma unor altercații ivite între vicar și părintele Sârbu, referitor la respectarea cu acuratețe a ritualului după „tipic” la unele servicii religioase. Amândoi foști elevi ai Blajului, au petrecut o bucată de timp, deci, în catedrala „Micii Rome”. Față de cele petrecute între dâșii, laicii au păstrat rezerva cuvenită, cu excepția mea. Lucrurile s-au petrecut astfel:

În ziua de 12 octombrie 1992, în ședința de la Acvila am informat pe preoții prezenți asupra celor discutate cu arhitectul-șef al Capitalei, cu privire la repartizarea de terenuri de către Comitetul local al municipiului, în vederea aplicării legii (466/19 august 1992), cu obligarea Vicariatului să înainteze o cerere primăriei.

La sfârșitul ședinței – în spiritul celei mai bune credințe – am adus la cunoștință drept un „ecou” al unor credincioși și am rugat pe preoți ca prin orice mijloace ce le cred de cuviință, să realizeze armonia și unirea între toți, atât de necesară, fiind vorba de:

- dezbinarea între laici și
- neînțelegerile dintre preoți.

Părintele vicar, pe un ton nervos și ireverențios depășind normalitatea, răstălmăcindu-mi cuvintele, m-a făcut pe mine răspunzător de această stare de fapt.

La cererea sa să-i prezint date, l-am rugat să avem o discuție între patru ochi, pentru a nu agrava situația. El a refuzat categoric.

Ca urmare, pentru a rămâne document scris despre această situație, am adresat Vicariatului reprezentat de pâr. A. Ciungan o adresă cu confirmare de primire (anexa 16), precum și participanților la ședință.

Cu ocazia unei slujbe religioase oficiate în particular la mine acasă, în ziua de 12 ianuarie 1993, pâr. vicar mi-a adresat următoarea scrisoare: „Domniei sale Domnului Dr. Vasile Marcu, consilier juridic. Prin aceasta retrag cuvintele exprimate în ședința cu preoții în acest vicariat, că dumneavoastră ați cauzat disensiunile între laici și între preoți.

Aceasta pentru a restabili unirea ce trebuie să existe între noi. Semnează Vicar General Dr. Augustin Ciungan”.

Scrisoarea a fost redactată de către dl Ioan Suciu care a fost de față și semnată de vicar, cu care a fost de acord (anexa, în original, 17).

Asupra celor petrecute în ședința amintită s-a auzit și a fost cunoscută de către unii membri ai A.R.U.-lui și de alți credincioși din celelalte centre, unde se celebrează slujbele religioase, mă refer la altercație – să nu-i spun neînțelegerea dintre preoți și despre lipsa de armonie dintre ei.

Posibil, după trecerea anilor situația s-a estompat și, dacă este așa, este numai spre binele Bisericii. Situația dintre credincioși și raporturile cu clerul au rămas din păcate neschimbate.

5. Lipsa de reprezentare a Bisericii noastre în București – trebuia de la început rezolvată ca o problemă imperios necesară.

Una dintre consecințe este greutatea sau imposibilitatea de a readuce marea masă a credincioșilor la Biserica greco-catolică. În această privință A.R.U. nu poate face nimic. Orice acțiune ar fi socotită ca imixtiune în treburile Bisericii. La această concluzie a ajuns clerul în acei ani de început. Întâmplător, s-au făcut anumite propuneri de către unii credincioși, la care s-a ripostat: „de ce se amestecă A.R.U. în treburile Bisericii?!”

Cu aceasta s-a încheiat orice posibilitate de dialog cu cei răspunzători din cler.

Personal, cu pâr. vicar în probleme ce priveau interesele bisericesti am avut dureroase neînțelegeri – cu domnia sa unii se înțeleg foarte greu fiind suspicios cu cine nu trebuie. Urmare, prin cererea înregistrată la Vicariat (sub nr. 174/26 mai 1994), am solicitat să fiu desărcinat de atribuțiunile încredințate ca avocat al Vicariatului și a încredința predarea lucrărilor altei persoane.

Cererea de demisie am motivat-o cu faptul că solicitării mele adresată Vicarului de a convoca o ședință a persoanelor arătate în cerere, pentru a discuta asupra măsurilor ce trebuie luate, în vederea redobândirii bunurilor Bisericii aflate în diferite județe din Vechiul Regat, (vicarul) n-a dat curs acestei solicitări. Măsurile ce urmau a fi dezbătute, ne erau recomandate de factorii responsabili din Ministerul de Finanțe, spre a fi supuse Comisiei centrale ce urma să înceapă activitatea pentru a doua etapă.

În cererea de demisie n-am primit nici un răspuns, astfel că lucrările au rămas în posesia mea, până la data de care am amintit anterior, când le-am predat – pe unele – pr. Traian Suciu, iar statutele pâr. vicar în mână.

De problemele bisericilor ce necesită rezolvare juridică mă pot ocupa în continuare, în baza delegațiilor ce mi s-au încredințat de episcopii diecezelor. Copia cererii de demisie se află între anexele de la sfârșitul lucrării (anexa 18).

26. CONTRIBUTII LA PROIECTUL PENTRU NOUA LEGE A CULTELOR

Întreaga preocupare și activitate am desfășurat-o numai în interesele stringente ale Bisericii noastre, dusă împreună cu grupul de credincioși din București, în lipsă de orice îndrumare, decât buna-credință și conștiința curată, a plecat de la unicul sfat pe care Eminența Sa cardinalul Todea ni l-a dat, în sensul că dacă greșim nu ne va trage de urechi. Contribuția juriștilor la proiectul noii legi a cultelor, desfășurată în grup, a determinat pe cardinal în mod neîntemeiat să „mă tragă de urechi” foarte aspru numai pe mine, fără să fi cerut grupului de juriști sau mie explicațiile de rigoare, necesare pentru disculpare, dacă a socotit că s-a greșit în ceea ce am lucrat cu bună-credință în grup.

Înainte de această sancțiune nedreaptă, este necesar a mărturisi că relațiile mele cu Eminența Sa erau excelente, datorită încrederii pe care mi-a acordat-o în tot timpul întâlnirilor noastre, începând cu mandatul cu care m-a onorat de a conduce delegația la guvern (14 februarie 1990), la ministrul Nicolae Stoicescu, în primul contact al Bisericii cu puterea statului și cu cele la plecarea Sa și sosirea de la Roma, când ne revedeam pe aeroportul Otopeni, cu care ocazie ne încuraja și îndemna la lucru pe mine și prietenii mei.

Datorită acestor relații și fiindcă la aceste întâlniri nu era timp a-l informa îndeajuns, a admis ca informațiile să-i fie adresate în scris, precum și în audiența pe care mi-a acordat-o în ziua de 5 octombrie 1991, la sediul mitropolitan din Blaj, timp de câteva ore.

Pentru a nu-i răpi timpul și a-l obosi i-am înmănat o informare scrisă, cu propuneri pe care le-am socotit interesante să le

cunoască împreună cu sugestiile făcute, despre care știam că are nevoie. Ele sunt interesante și pentru cititor (anexa 19).

În timpul de trei ore în care Eminența Sa m-a reținut, deși voiam să mă retrag spre a nu-l obosi, pe lângă cele din memoriul ce i l-am lăsat, am discutat problemele amintite în unul din capitolele anterioare, pe care le-a notat în agenda Sa. Ele s-au referit la numirea unor reprezentanți ai Bisericii noastre la Vatican, la Nunțiatură și la conducerea Vicariatului în București, precum și la organizarea societății Caritas a Bisericii noastre ș.a.

După data de 9 decembrie 1991, când a avut loc un simpozion cu tema „Drepturile omului – religia sfârșitului de mileniu”, organizat de către Institutul Român pentru Drepturile Omului, i-am trimis o nouă informare asupra acestei teme, precum și cu privire la convocarea la Departamentul Cultelor pentru discutarea Proiectului legii cultelor și anunțul despre alocarea de către guvern a sumei de 500.000 de lei, pentru repararea bisericii din str. Acvila (anexa 20).

Datorită relațiilor la acest simpozion (n-a fost invitat nici un cult, ci numai cultul nostru), am participat împreună cu vicarul, cu care ocazie am fost programați la cuvânt. Conținutul cuvântului ținut de mine, în care am susținut cu dovezi, se referă la faptul că în țara noastră nu sunt respectate drepturile omului, citind scrisoarea originală a pâr. protopop Liviu Sabău din Târgu-Mureș, prin care mi-a adus la cunoștință că într-o comună de lângă Târgu-Mureș, comitetul parohial ortodox a vândut biserica greco-catolică, o dată cu grajdurile C.A.P. pentru demolare. Cele arătate de mine în discordanță cu toți antevorbitorii elogiind spiritul democratic al Constituției, recent aprobată prin referendum, au produs stupeoare auditoriului compus din reprezentanți ai guvernului, diplomați, oameni politici și diverse asociații, precum și reprezentantul Organizației Internaționale de la Geneva, ce se afla în prezidiul simpozionului (vezi anexa 21).

Am arătat înalt Preasfințitului în informare că, deși invitat, cultul nostru n-a fost prezent la convocarea Departamentului Cultelor pentru a determina modificări la Proiectul legii cultelor și am scăpat o unică șansă. Am arătat că singura șansă este a propune amendamente, care vor fi înaintate cu proiect-

tul vizat de celelalte culte la discutarea în Parlament, că după ce voi primi un exemplar al proiectului, vom întocmi, noi juriștii, amendamentele favorabile pe care le voi expedia Excelenței Sale. Dacă va fi de acord cu ele, le poate semna și le va expedia Ministerului Cultelor, de la care am obținut un răgaz, până la primirea răspunsului conducerii Bisericii noastre de la Blaj.

Noi, juriștii de aci, ne-am dat seama că în stadiul de organizare și lipsa din țară a mitropolitului, trebuie suplinită într-un anumit fel, cele petrecute și arătate mai sus.

Urmare informării de mai sus pe care o trimisese mitropolitului prin părintele Bernard Ștef, superiorul Ordinului Asumptionist, care mă onorează a accepta ospitalitatea oferită de familia mea, la data de 1 ianuarie 1992, după cum rezultă din adresă (anexa 22).

Am expediat amendamentele formulate cu expunerea de motive întocmite împreună cu av. Dr. Alex. Păltineanu, un excelent jurist, Eugen Pop și Traian Suciș și în afară de informațiile de rigoare am rugat pe mitropolit să fie sau nu de acord cu lucrarea. În caz afirmativ să mi-o expedieze pentru a o depune la Culte. Am precizat că proiectul a fost materializat pe data de 11 ianuarie și se așteaptă propunerile Cultului nostru. Sunt interesante amendamentele și expunerea de motive (anexele 23 și 24) la care nu s-a dat nici un răspuns.

Prin părintele Bernard și păr. Otoi Liviu am primit răspunsul verbal, în urma căruia am adresat Excelenței Sale o scrisoare cu data de 20 februarie 1992, care pentru siguranță a fost predată mitropolitului în mână de către fostul meu coleg de liceu Anton Hațegan din Blaj, care la rândul său este absolvent al Teologiei din Blaj și al Facultății de drept din Cluj (anexa 25).

Din scrisoarea mea se constată umilința nedreaptă la care am fost supus, restul grupului fiind scutit. Cu această ocazie, pentru motivele arătate în scrisoare, i-am restituit adeverința (delegația) de reprezentare a Bisericii.

O dată cu acest trist epilog am încheiat activitatea mea, până la numirea ca administrator apostolic, după îmbolnăvirea cardinalului, a episcopului G. Guțiu, pentru a reprezenta în continuare interesele Bisericii, cu deosebire în fața justiției, unde era absolută nevoie de reprezentarea ei.

Atitudinea Eminenței Sale, așa cum am arătat în scrisoare, s-a datorat lucrărilor unor persoane ce nu urmăresc nici azi interesele Bisericii sau, mai corect spus, pun interesele lor personale mai presus decât cele ale Bisericii. Atitudinea și lucrăturile de atunci și de azi au menire – și, din păcate, cu rezultate – să înlăture din jurul conducerii Bisericii și chiar din apropierea lor, a unora ce le-ar stingheri interesele.

Urmarea acestor descalificatoare acțiuni, mulți, să nu spun majoritatea, stăm deoparte și nu aveam ocazia unui dialog cu conducerea care de altfel nu a răspuns niciodată solicitărilor ce i s-au făcut de nenumărați dintre noi, spre paguba Bisericii și a tuturor. La urechile conducerii au ajuns multe din nemulțumirile credincioșilor – chiar cu privire la interesele personale ale unora, dar aceasta rămâne impasibilă. Așa stau lucrurile și în București și în alte locuri din țară.

27. Continuarea relațiilor după îmbolnăvirea Cardinalului Alexandru Todea și numirea în calitate de administrator a Arhiepiscopului de Cluj George Guțiu

La data de 9 aprilie 1993 un grup de credincioși sensibili pe drept cuvânt la cele ce se petrec în Vicariatul din București, ne-am prezentat în audiență la Blaj la P.S.S George Guțiu administrator apostolic numit de Sfântul Părinte după îmbolnăvirea Eminenței Sale cardinal Alexandru Todea. Audiența a durat 4-5 ore, în care timp am dezbătut toate problemele cât și măsurile arătate în memoriu, lăsat pe biroul de lucru al Mitropoliei. P.S.S. George Guțiu ne-a primit în modul cel mai călduros și foarte ospitalier, datorită de altfel personalității sale, deschis la dialog cu credincioșii, în cea mai sinceră și cordială ținută ce-l caracterizează. Să nu mai vorbesc că ne-a asigurat pe lângă masă și cazarea a două persoane dintre noi. În acest mod de afecțiune a doua zi dimineață ne-am despărțit după calde mulțumiri ce i le-am adresat cu reverența cuvenită. A ținut să rămânem peste noapte în Blaj, când a doua zi am ascultat o Sfântă Liturghie în Catedrala Sfintei Treimi, istorică a Blajului.

La despărțire a reînnoit promisiunea făcută în după-masa precedentă când au avut loc discuțiile, că va rezolva ceea ce îi sta în putință, după expresia P.S. Sale.

Memoriul conține situația jalnică din Vicariat, datorită comportamentului pr. Ștefan Tătaru, contrar canoanelor bisericești și normelor legale ale statului, motiv pentru care grupul în numele a 20 credincioși, persoane de seamă și de frunte ale intelectualității, am solicitat mutarea pr. St. Tătaru în altă zonă și numirea unui preot greco-catolic în parohia Acvila. Noi luasem cunoștință de convenția intervenită la 29 ianuarie 1992 între Arhiepiscopia și

Mitropolia Blajului reprezentată prin cardinal Dr. Alexandru Todea și provincialatul Provinciei „Sf. Iosif” a Părinților Franciscani din România cu sediul în comuna Hălăucești, jud. Iași, reprezentat de pr. Iosif Sabău, superiorul Provinciei Franciscane, pe care am anexat-o la memoriu împreună cu scrisorile intervenite între cardinal și vicar – prin care biserica Acvila era cedată franciscanilor – am cerut oral anularea convenției de către conferința viitoare episcopală (anexele 26, 27, 28, 29).

Despre unele probleme arătate în memoriu am scris în cele precedente cu care se poate face o legătură.

Memoriul grupului și intervenția orală de anulare a convenției, spre satisfacția nu numai a noastră, ci și a tuturor credincioșilor, nu s-au lăsat mult așteptate deoarece Conferința Episcopilor greco-catolici întrunită la Cluj, după ce a studiat Convenția a comunicat că „aceasta și-a pierdut valabilitatea și este declarată nulă o dată cu încetarea activității Eminenței Sale Dr. Alexandru Todea și preluarea oficială a conducerii Arhidiecezei de către episcopul George Guțiu la data de 9 decembrie 1992 în prezența Înaltpreasfinției Sale arhiepiscopul John Bukovski, Nunțiu apostolic, a Canonicilor, Protopopilor, Preoților și credincioșilor”.

Această hotărâre a fost comunicată de către administratorul apostolic: pâr. Iosif Sabău, superiorul Provinciei Franciscane la Hălăucești, Nunțiuului apostolic, Mons. John Bukovski, episcopilor din Cluj, Oradea, Lugoj, Maramureș, Mons. Ioan Robu, arhiepiscop de București, Vicariatul greco-catolic din București, parohia Maica Domnului (anexa 30).

Dacă cineva crede că această hotărâre a fost adusă la cunoștința credincioșilor din București, se înșeală.

Personal, căutând în arhivă la Vicariat am aflat textul convenției de mai sus, precum și o scrisoare trimisă vicarului din partea administratorului apostolic, la propunerea și redactarea mea, pentru a rezolva problemele arătate în scrisoarea (anexa 31) și memoriul grupului. În același timp am aflat în arhivă o scrisoare prin care se comunică parohiei că pâr. Ștefan Tătaru a fost mutat în dieceza Oradea.

În urma intervenției de mai sus și anulării convenției, biserica Acvila a rămas în proprietatea și folosul parohiei, așa cum a fost zidită de înaintașii noștri în spiritul Blajului.

Dacă nu s-ar fi anulat convenția rămâneam așa după cum s-a exprimat I.P.S.S. Ioan Robu într-o convorbire de care am amintit, în sensul că o singură biserică am avut în București și pe aceasta am înstrăinat-o franciscanilor și ce ne-ar fi răspuns patriarhul Teoctist dacă mai ceream alte biserici preluate abuziv de B.O.R.?

În acest fel am sfârșit cu administrarea fără transparență a pr. St. Tătaru. Nici azi nu ne bucurăm de transparența la ceea ce se lucrează la biserica Acvila. Mă opresc să mă mai preocup, știind că acolo este deplină ordine și siguranță, că bunurile sunt administrate corect și potrivit legilor de către pr. Constantin Olteanu, de profesie economist.

Propunerea de a numi un alt Vicar General în București din cauza slabei reprezentări de către Pr. Dr. Augustin Ciungan – propusă de altfel și I.P.S.S. cardinal Todea – precum și soluționarea și sprijinul „Congregației Adoratorilor Sfintei Euharistii” ș.a. au rămas fără răspuns.

În așteptarea unui răspuns, am cerut audiență la P.S.S. G. Guțiu cu care ocazie am depus un memoriu și o documentație privitoare la Documentul elaborat de Comisia Mixtă Internațională pentru dialogul teologic între Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică cu tema „Uniatismul, metoda de unire a trecutului în căutarea actuală a deplinei comuniuni” care s-a ținut la Balamand (Liban) între 17-24 iunie 1993.

Îngrijorat și scandalizat, de concluziunile documentului, am solicitat ca documentația să fie supusă proximei Conferințe episcopale, pentru ca în numele Bisericii noastre să ia poziție, față de acele concluzii, deoarece după cum am arătat în documentație, Biserica noastră a fost discutată în lipsă, fără a fi fost convocată. Am susținut și susțin că Arhiepiscopul romano-catolic din București nu are calitatea să reprezinte Biserica greco-catolică, a cărei jurisdicție prin Arhiepiscopul și Mitropolitul Blajului o are numai Sfântul Părinte și că nimeni nu a primit mandat să reprezinte Biserica noastră. Păr. Liviu Pandrea (greco-catolic) nu a fost invitat și nu a primit de la nimeni mandat de a reprezenta Biserica noastră. Anexa memoriului 32, 33 și a documentației către Conferința Episcopală le-am înregistrat sub nr. 595 din 21 septembrie când am fost în audiență.

În memoriul adresat P.P.S. G. Guțiu am afirmat că din memoriul și audiența de la 9 aprilie 1993 nu s-a rezolvat nimic în afară de anularea convenției către Ordinul franciscan și mutarea la Oradea a păr. St. Tătaru. Am adăugat probleme în plus, ce sunt și azi nesoluționate și anume:

1) Lipsa de reprezentare a Bisericii noastre umilește grav interesele acesteia;

2) Păr. St. Tătaru la plecare a luat lucruri ce nu-i aparțineau, ca arhiva bisericii, fișele de evidența credincioșilor, biblioteca, precum și unele cărți inventariate la cererea păr. Tătaru – de către dl Ioan Suci, donate de o credincioasă, după preluarea bisericii Acvila, și alte obiecte de patrimoniu. După plecarea sa dădea telefoane în repetate rânduri și cerea păr. C. Olteanu să-i restituie o anumită sumă (în valută) din cheltuielile făcute cu reparațiile la casa parohială. Pe păr. C. Olteanu, care m-a întrebat cum să procedeze, l-am consiliat să-i ceară păr. St. Tătaru cel puțin o simplă notă a ceea ce pretinde, după care acesta n-a mai telefonat. Răul provine din faptul că păr. protopop Vasile Mare cu care am discutat, păr. Vicar și dl Făgetean n-au luat nici o măsură. Acesta din urmă, sub motiv că „bine că pleacă”, l-a ajutat să urce lucrurile într-un camion, pentru ca să nu rezulte discuții aprinse.

Aceștia trei sunt răspunzători de crearea acestei situații, când pur și simplu trebuia ca prin comisia constituită ad hoc – fără a-i acorda acreditarea cuvenită – să mijlocească pașnic plecarea și eventual partajarea bunurilor celui care pleacă cu cele ale parohiei, dacă era cazul, după documentele existente atunci. Nu s-a procedat astfel și nici într-un chip de împăcare, ci în nervi, fără documentație, s-a arătat următoarea situație financiară:

La data de 28 octombrie 1993 Vicariatul a avut în cont 650.000 de lei.

a) Venituri

- lei 6.980.900 din donații, fără altă explicație;

- lei 2.300.000 de la Nuntiiul Papal, idem fără explicații;

- lei 1.300.000 de la departamentul cultelor;

- lei 2.274.117 de la credincioși, fără explicații.

Total: 12.855.017 lei

b) Cheltuieli

- lei 4.463.372 pentru materiale la restaurarea bisericii și a casei parohiale, fără prezentarea documentelor;

- lei plăți la I.C.R.A.L. cu care a lucrat fără mandat și fără a prezenta documente;

- lei 150.000 suma dată lui Dăneț Ion pentru achitarea gazelor ;

- lei 1.460.567 pentru materiale la mansardă;

- lei 550.000 arhitectului. Pentru aceste 3 poziții nu a arătat documente.

Această notă de cheltuieli am primit-o de la unul dintre cei prezenți care, nefiind semnată de nimeni, demonstrează modul de lucru admis de cel plecat.

E necesar să amintesc oferta și contribuția dlui ing. Septimiu Senchea la restaurarea bisericii și a caselor parohiale, după planul său estimativ, lucrarea se putea executa repede și de calitate, eliminând participarea I.C.R.A.L.-lui care a lungit execuția și majorat prețurile, situație de care păr. St. Tătaru era deplin conștient și de unul singur a lucrat, eliminând oferta generoasă, pentru care n-a pretins nici un onorar, a dlui Septimiu Senchea, un profesionist remarcabil, membru în comitet, din care s-a retras împreună cu mine și alții, alegându-se un alt comitet sub conducerea dlui Făgeteanu.

La plecarea în străinătate păr. St. Tătaru nu a vorbit nimic, fiind cunoscut faptul că delegația a fost făcută de el. În același timp a plecat în Apus cu dl Făgeteanu în diferite direcții pentru ajutoare în scopul de mai sus. Asupra acestor deplasări ei nu au informat pe nimeni dintre credincioși, cum ar fi fost normal.

Părintele Olteanu, cu privire la pretenția valutară a celui plecat, la sfatul meu a anunțat pe vicarul de atunci, păr. Virgil Bercea, care telefonic i-a spus păr. C. Olteanu că problema o va rezolva el.

Memoriul cuprinde propunerile pentru soluționarea acestei neplăcute situații, în sensul ca vicarul să primească o adresă din partea Mitropoliei prin care să-i ceară întocmirea unui inventar al lucrurilor rămase, putându-se face diferența între acesta cu cel întocmit de dl Ioan Suciu la preluarea gestiunii parohiei, el având atunci calitatea de cenzor, cu propuneri și soluții. Lucrarea întocmită de un expert imparțial să fie trimisă de vicar Arhidiecezei, un exemplar să-i rămână în arhivă, în vederea măsurilor de luat.

Precizez că n-am găsit în arhiva Vicariatului nici adresa Mitropoliei, care cred că nu s-a trimis, și nici inventarul sugerat.

Ca urmare, credincioșii trebuie să accepte situația așa cum a fost creată, în gestiunea Bisericii, de care – după mentalitatea fără experiență până la vârf a unora – credincioșii nu trebuie să se ocupe fiind contraindicată unei bune înțelegeri cu conducerea Bisericii. Probabil că în mentalitatea „modernă” așa este indicat, deoarece cei de mentalitate pentru binele Bisericii, fără a urmări interese personale, e mai bine să stea deoparte căci experiența lor este desuetă.

În memoriu am solicitat să fie sesizat păr. Provincial Sabău să se implice în rezolvarea situației de mai sus.

În continuare am rugat a se soluționa cauza Congregației Adoratorilor Inimii Neprihănite.

Pentru sprijinirea activității spirituale, am solicitat delegarea câte unui preot cu pregătire și ținută remarcabilă, din toate diecezele pe rând, a oficia liturghia duminicală în București, pe cheltuiala și întreținerea parohiei și, respectiv, a Vicariatului.

Cu colaborarea dlui Ioan Suciu am reușit încheierea unui contract între fabrica „COMDAVA” și Vicariat, prin care acesta, fără nici o activitate, primește în contul său deschis la Bankcoop în fiecare lună sume importante de bani, pentru aprobarea dată de Vicariat de a se fabrica și comercializa lumânări de cult.

În legătură cu acest contract Patriarhia a înscenat întreprinderii „COMDAVA” diverse curse și controale din partea Gărzii financiare și în unele regiuni ale țării litigii în justiție, pe care le-a pierdut.

Din cauza acestor venituri din nou și-a aruncat ura împotriva Bisericii noastre, ca să o sufoce și material, susținând că după lege are exclusiv monopolul fabricării lumânărilor. Înțelegem pierderea ce o suferea deoarece, așa cum am constatat la început – azi nu știu care este situația – Patriarhia vindea la un preț dublu aceste produse, față de prețul fabricii „Comdava”: La susținerea sa i-am arătat, prin fabrică, că interpretează greșit existența unică a monopolului său, deoarece legea este categorică, când precizează fără posibilitate de interpretare că monopolul este al cultelor, iar nu al unui singur cult, adică numai al B.O.R.

Am propus constituirea unui grup mixt în diverse discipline, sub jurisdicția Mitropoliei Blajului, care poate fi solicitat să

rezolve soluțiile ce i se cer de către orice credincios, ale diferitelor probleme. Soluțiile acestuia să fie gratuite, și fără a fi obligatorii pentru orice petent.

În final am arătat inițiativa unui grup de credincioși – acum pot să afirm că, în prealabil, m-am consultat telefonic cu „seniorul” Corneliu Coposu – pentru a construi o catedrală în București greco-catolică, demnă pentru B.R.U., care să reprezinte un simbol ridicat în cinstirea memoriei martirilor Bisericii noastre, lăcaș de rugăciune în unire cu toți bunii creștini cu dragoste de neam și țară.

Cum între timp nu am constatat nici o reacție, am profitat de ocazia conferinței episcopale ce a avut loc la biserica Acvila, când în ședința comună cu unii dintre credincioși, la 22 octombrie 1993, am anexat un memoriu și Documentul de la Balamand, în traducerea și comentariul mitropolitului Antonie Plămădeală, pe care Patriarhia l-a depus pe ascuns – fără a se discuta necesitatea acestei probe, cum este procedural – în procesul de la Curtea Constituțională referitor la Catedrala din Cluj, în care a oficiat cardinalul Iuliu Hossu, deținută și azi nelegal și abuziv de B.O.R. în care am pledat alături de avocatul episcopiei Clujului, subliniind și verbal, nu cum susținea episcopul auxiliar al Mitropoliei P.S.S. Virgil Bercea, că documentul conține și părți bune, ci dimpotrivă, el este un pericol pentru însăși existența B.R.U. Memoriul și documentul se află la finea lucrării sub nr. 34 și nr. 35.

În memoriul depus în conferința episcopală am reiterat problemele pe scurt, rămase nerezolvate până la acea dată, precum și înființarea unei parohii a „Inimii Neprihănite” din str. Abrud nr. 78 și numirea unui preot. Aici începând din clandestinitate se celebrează zilnic câte 3 liturghii de către preoți hirotoniți odinioară și căroră să li se recunoască această taină a preoției, în condiții similare cum li s-a recunoscut și altora, care celebrează și concelebrează cu alți preoți fără de nici o discriminare.

O dată cu numirea de către Sfântul Scaun în calitate de Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii Române Unite a I.P.S.S. Lucian Mureșan, fost episcop de Baia Mare, în locul căruia a fost consacrat ca episcop la Dieceza de Baia Mare P.S.S. Vasile Siseșteanu, fost spiritual la Institutul teologic din Baia Mare,

episcopul George Guțiu a încetat a mai fi administrator apostolic al Mitropoliei, dedicându-se exclusiv atribuțiilor din Dieceza Cluj. La încetarea misiunii avute la Mitropolia Blajului, episcopul G. Guțiu a fost distins cu rangul de arhiepiscop. El este caracterizat ca un om blând, liniștit și uneori prea modest. Îmi amintesc ca imediat după ce a fost consacrat episcop, l-am vizitat la Cluj în strada Moșilor, pentru a-i aduce omagii, felicitări și urări, depline realizări în noua sarcină plină de spini. L-am aflat la parterul fostei reședințe episcopale a cardinalului martir Iuliu Hossu, nepreluată în întregime, unde erau aglomerate diversele servicii, cu multe persoane cu treburi. M-a primit și m-a luat deoparte, așezați pe două scaune față în față, apropiate, pentru a ne putea înțelege din cauza zgomotului celorlalți. Când m-am adresat cu Preasfinția Voastră, m-a întrerupt și m-a rugat să nu-i mai adresez această titlatură, căci este un biet preot. L-am rugat reverențios să nu mai spună astfel, ci să nu uite că el este succesorul cardinalului Iuliu Hossu, proeminentă personalitate în viața Bisericii noastre cât și a statului român, și că este obligat să se străduiască a se ridica la înălțimea – pe cât e posibil – vrednicului său înaintaș. Mi-am permis să fac această remarcă, deoarece ne cunoșteam din clandestinitate, deși nu ne-am văzut niciodată decât după revolta populară din decembrie 1989. Intermediară era o verișoară, căsiera generală de la Banca Națională din Târnăveni, unde I.P.S. Guțiu, în calitate de mic slujbaș la o unitate socialistă din același oraș, mergea la bancă, verișoara spunându-i despre mine, apoi transmițându-mi mie despre preotul Guțiu, atunci în clandestinitate.

În calitate de episcop a pornit procesul pentru retrocedarea catedralei „Schimbarea la față” din Cluj, care după ce a ajuns la Curtea Constituțională, mi-a dat delegație a susține interesele alături de avocatul episcopiei, care începuse litigiul la Cluj.

Despre soluționarea acestui proces voi mai vorbi. Decizia Curții fiind dovada amestecului atât al puterii legiuitoare cât și al executivului, la cele mai de vârf capete, opiniei separate a unui magistrat de o verticalitate îndrăzneată, care a argumentat temeinic adevărul cauzei Bisericii noastre, împotriva majorității plenului Curții, obedienți celor două puteri (executivă și legislativă) favorabile B.O.R. ca întotdeauna. Această lipsă de

independență am constatat-o la toate celelalte instanțe, dovadă peremptorie a lipsei separării celor trei puteri în stat, lipsindu-i țării autoritatea unui stat de drept. De lipsa de credibilitate la care s-au adăugat toate nenorocirile, datorită încălcării legilor pe care însuși guvernării le-au elaborat. În atare climat nedemocratic legile sunt făcute pentru cei mici, nu pentru cei mari, care le interpretează după voie, pentru salvagardarea intereselor personale și ale susținătorilor.

Când scriu aceste rânduri, Țara prin exprimarea votului liber și democratic și-a ales un nou președinte, un nou guvern și membri în parlament cu idei democratice, de la care se speră că după 50 de ani de domnie a celor fără dragoste de țară și popor, care au adus societatea românească la cruntă sărăcie, pe ultima treaptă a popoarelor, vor reuși să redreseze economia țării. Titlul unui ziar din aceste zile era „O victorie mare, la greutate și mai mari”. Nu se poate exprima mai plastic situația momentului actual în care se află poporul român.

În perioada de aproape doi ani cât a condus Mitropolia Blajului I.P.S.S. G. Guțiu, în calitate de administrator apostolic și până la numirea ca mitropolit a I.P.S.S. Lucian Mureșan, primul mitropolit după epoca comunistă, din toate solicitările mele și ale credincioșilor pentru rezolvarea unor probleme prioritare necesare pentru buna funcționalitate a oficiilor Bisericii, nu s-a reușit a rezolva decât anularea convenției privitoare la transferul bisericii Acvila în folosința Ordinului Franciscan, precum și mutarea pâr. St. Tătaru la Oradea. Celelalte probleme de competență exclusivă a Mitropoliei au rămas nerezolvate. Puține dintre ele, la diversele intervenții scrise, au fost rezolvate, de către Mitropolitul Mureșanu, făcându-și prin aceasta un deosebit și istoric merit.

28. Documentul încheiat la sfârșitul comisiei mixte internationale pentru dialog teologic între Biserica catolică și Biserica ortodoxă, de la Balamand (Liban) între 17-24 iunie 1993

Idealurile de la care s-a plecat pentru unirea Bisericilor în întâlnirile inițiate de către Sfântul Scaun și patriarhul Constantinopolului, la Rhodos, Freising, Aricia și la Balamand, au început cu diferite greutateți ridicate de către Biserica Ortodoxă Română, încă din anul 1990, luna iunie, la Freising.

Concluzia ce se poate trage, căci ea a alunecat pe interese materiale, străine de idealurile ecumenismului teologic ce trebuie avut în vedere exclusiv, eliminând interesele pământești.

Sunt cunoscute faptele și evenimentele istorice dominate și create de comunism, care a desființat în anul 1945 Biserica greco-catolică din Ucraina cu peste 4 milioane de credincioși, iar la 1 decembrie 1948 Biserica Română Unită cu Roma din țara noastră.

La sfârșitul anului 1989 și începutul lui 1990 aceste Biserici și-au dobândit libertatea.

În dialogul care a avut loc la Freising, la Aricia și la Balamand când a început, la stăruința reprezentantului Ortodoxiei, discutarea greco-catolicilor, reprezentanții acestora nu au fost invitați. La Freising, în mod răutăcios, Biserica noastră a fost numită „Uniatism”, când se știa titulatura legală prevăzută de legea cultelor, atunci și azi, pe care o înlătură, numai spre a o umili, și nu se poate accepta reaua-credință și răutatea celor ce nu vor să dialogheze în mod creștinesc, pe baza Sfintei Scripturi.

Amintesc de acea întâlnire din 1990, când Bisericilor până atunci desființate li se luaseră de către stat și Biserica Ortodoxă

toate lăcașurile de cult și averile, pe care până azi refuză să le restituie, căutând motive pentru dispariția acestor Biserici. La Balamand s-a spus și s-a consemnat că „uniatismul“ este o piedică în calea ecumenismului, consemnându-se clar în document ca temă: „Uniatismul, metoda de unire din trecut și căutarea actuală a deplinei comuniuni“, referindu-se și la situația Bisericii Române Unite cu Roma la anul 1700.

Am susținut și susțin că întâlnirea începând cu anul 1990, când Biserica Ortodoxă urmează să restituie lăcașurile de cult și averile bisericilor pe care continuă să le dețină abuziv, în mod nelegal, găsește motive pentru a menține abuzul săvârșit în perioada comunistă cu complicitatea sa, demonstrată cu prisosință. Dacă se neagă participarea la acest abuz, motivele „scormonite“ pentru menținerea lui și a tuturor atrocităților sunt neîntemeiate și confirmă abuzul și nelegalitățile posesiunii averilor Bisericii greco-catolice.

Deci motivele participării Bisericii Ortodoxe la Balamand și la celelalte conferințe începând cu anul 1990 nu sunt pentru realizarea idealurilor „deplinei comuniuni“, ci cele materiale arătate mai sus.

Iată dovada publicată în ziarul „Curierul Național“ pag.7, în ziua de joi, 22 iulie 1993, cu titlurile și subtitlurile:

O ÎNTREBARE TULBURĂTOARE: BISERICA ORTODOXĂ – ÎNCOTRO? BISERICILE APARTIN CREDINCIOȘILOR. Convorbire cu I.P.S. Mitropolitul Ardealului (Antonie Plămădeală). Dialogul dintre ortodocși și catolici.

La întrebarea: „Înalt Prea-Sfinția Voastră, în ce măsură putem vorbi la noi – în relațiile ortodocși-catolici de tensiuni interconfesionale? Și care este sursa lor? Ce s-a discutat și ce s-a decis la Balamand“, I.P.S. răspunde clar și exprimă punctul său de vedere, al Bisericii Ortodoxe: „În Transilvania zilelor noastre, nu putem vorbi de tensiuni interconfesionale decât între ortodocși și foștii greco-catolici (numiți astăzi catolici de rit oriental). Tensiuni care privesc mai ales *probleme patrimoniale* (sublinierea este a mea), adică – problema cui aparțin astăzi bisericile care înainte de 1948 au aparținut Bisericii Greco-Catolice. În privința aceasta eu m-am întors curând de la Balamand unde am luat parte la a VII-a Sesiune de dialog teologic între catolici și ortodocși, având pe agendă tocmai tensiu-

nile de reintrare în legalitate a Bisericii (foste) Greco-Catolice. Tensiunile acestea se referă în special la ceea ce se numește prozelitismul greco-catolic. În ce sens? În sensul că foștii catolici doresc recuperarea lăcașurilor de cult. Dar nu numai: ci și credincioșii... Ei doresc toate bisericile. Noi spunem: nu puteți avea toate bisericile înapoi, pentru că ele aparțin unor credincioși care sunt ortodocși. Și bisericile aparțin credincioșilor, nu aparțin cultului, nu aparțin ierarhiei“.

La aceste afirmații fac următoarele obiecțiuni:

- I.P.S. Sa spune că la Balamand avea „pe agendă tocmai reintrarea în legalitate a Bisericii (foste) Greco-Catolice“. De ce „foste“, Biserica noastră s-a numit și se numește așa, cum este intitulată de fosta și actuala legiuire, Biserica Română Unită cu Roma greco-catolică. Dar despre altceva este vorba și trebuie lămurit ca să se știe și de către Biserica Ortodoxă Română, anume că „reintrarea în legalitate“ a Bisericii noastre a fost și este împiedicată de Decretul 126 din 28 aprilie 1990, care a fost redactat de Ministerul Cultelor și Ministerul Justiției de atunci, rămășițe ale fostului regim dictatorial comunist care s-au schimbat, și de către conducătorii de azi (1996) care nu s-au schimbat, și nici modul lor de lucru, de falsificare și dezinformare asupra istoriei poporului român în general, și a Bisericii în special, conducătorii de ieri și de azi ai B.O.R.

Decretul incriminat a fost conceput și redactat – cum am arătat în alt capitol al lucrării – astfel ca situația abuzivă creată la 1 decembrie 1948, cu toate că Decretul emis la aceeași dată, prin care Biserica Română Unită a fost desființată, a fost abrogat (prin Decretul 9/1989), să rămână neschimbată și azi, ca mai înainte. Deci, efectele Decretului prin care B.R.U. i s-au confiscat bunurile au rămas aceleași, neschimbate.

Cu privire la apartenența lăcașurilor de cult și a averilor bisericilor, că ele aparțin credincioșilor, nu ierarhiei – întreb ce drept și amestec are ierarhia să decidă și să discute apartenența acestor bunuri, dacă ele nu aparțin ierarhiei? Aceeași întrebare se referă la amestecul în această problemă, la sesizarea făcută de credincioșii greco-catolici la autoritățile administrative sau la justiție. Îndeosebi cu ce drept ierarhia ortodoxă influențează aceste instituții, să dea verdicte prin care să se respingă, nelegal și fără nici un temei, cererile Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică?

-Tensiunile sunt cauzate, dacă acestea există, de confruntarea reprezentanților celor două culte și a credincioșilor lor, cu privire la restituirea bisericilor, „confruntare” izvorâtă de textul Decretului 126/1990 prin care B.O.R. l-a inspirat și avizat la promulgarea Bisericii noastre la contactul cu Ministerul Cultelor, la 14 februarie 1990, deci înainte de promulgarea sus-arătatului decret. Atunci se încerca de către reprezentanții guvernului acreditarea tezei din decretul ce urma să fie conceput. Și nimic, atunci ca și azi, nu se rezolvă, nici cea mai mică cerere solicitată de Biserica noastră ce interesează B.O.R., fără ca Ministerul Cultelor să nu ia legătura cu Patriarhia. Cunoșc această situație din informațiile primite de la persoane din acest departament.

În ceea ce privește redactarea unui antreproiect și proiect de lege ca cel incriminat – atunci când Biserica noastră nici nu-și putea deschide ochii din întunericul clandestinității – n-a întrebă nimeni conducerea Bisericii noastre care nu era cunoscută, iar atunci când s-a aflat, a fost contestată situația Excelenței sale mai târziu Cardinal Todea, de Stoicescu, care cerea înregistrarea Bisericii noastre pentru a fi reintegrată în drepturile ei firești, nu a fost întebată și era firesc în situația evenimentelor de atunci, să-i fi cerut avizul fiindcă avea de la cine, după cum rezulta din cele de mai sus.

Atunci cu ce temei Antonie Plamadeală care are mentalitatea neschimbată ca și Preafericitul Părinte Patriarh, a căror contribuție la așa zisa „revenire” ajutați de comuniști în 1948, este bine cunoscută, discută la Balamand probleme care nu țin de atributul ierarhiei Ortodoxe creatoarea tensiunilor (!) din Transilvania?

După care canoane fie ele catolice apusene sau răsăritene ortodoxe se discută „problematika” celui în lipsă, care nu a fost convocat? Era firesc să se audă și punctul de vedere, care nu a fost exprimat și cunoscut, din cauza convocării sale.

Arhiepiscopul Ion Robu (participant la Balamand) nu avea dreptul, și aici calitatea, deoarece nu avea nici un mandat din partea Bisericii Romane Unite, căci aceasta nu se află sub jurisdicția să o reprezinte, să exprime și nici să aprobe punctele de vedere ale Conferinței de la Balamand, în lipsa „împlicinatului” Biserica Romană Unită cu Roma. Ele nu au nici o valoare, și nu-și pot produce efectele inspirate de B.O.R.

Confruntarea rezultă la solicitarea restituirii bisericilor din ceea ce Mitropolitul Plamadeala a declarat: „Cine are majoritatea (s-a referit la credincioșii ortodocși și greco-catolici), acela să dețină Biserica. Nu s-a admis recurgerea la violență, nici recursul la tribunal. Aceste probleme fiind de resortul și responsabilitatea Bisericilor. Soluția a fost aprobată de toate delegațiile...și de către delegații Vaticanului”.

Dacă bisericile și averile sunt ale credincioșilor și nu ale cultului – deși sunt Decizii ale Curții de casație emise între cele două războaie, când justiția era independentă și nu supusă puterii exclusive, care au statuat că patrimoniul este al cultului și nu al credincioșilor – pentru ce credincioșii greco-catolici să nu se adreseze autorităților statului la Balamand să le asculte durerile. Este fără temei a li se opune semnătura reprezentanților Vaticanului pe documentul de la Balamand, deoarece aceste respectabile personalități n-aveau de unde să cunoască opera siluită abuzivă sub teroare, precum și împrejurările „revenirii” la ortodoxie, prin semnătura a 37 de preoți săraci cu duhul și intimidăți de organele securității. Să admitem că aceste acțiuni n-au avut complicitatea B.O.R. cu securitatea, dar documentele vremii atestă că acțiunea de forță a securității a fost aprobată de către beneficiar B.O.R. Despre această „revenire” în forță, nici Mitropolitul Plămădeală și nimenea nu a vorbit la Balamand.

Din cauza omisiunii de a fi fost convocată și Biserica noastră la Balamand, participanții nu aveau de unde să cunoască evenimentele legate de scoaterea clerului și credincioșilor ei. Dacă ar fi fost cunoscute, ar fi schimbat cursul convorbirilor așezate pe temeiul spiritualității ecumenismului. Cu atât mai mult dacă s-ar fi arătat „jocul” rămas azi de pe urma comunismului, la fabricarea legilor după așa-zisa eliberare a Bisericii noastre și apariția Decretului 126/1990, la „indicațiile prețioase” și cu avizul B.O.R. în dauna Bisericii noastre, rămasă a fi ca în clandestinitate, cu refuzul dezbătut de Antonie Plămădeală la Balamand, distincții prelați ai cultelor ar fi refuzat semnătura pe un astfel de document.

În dialogul publicat în „Curierul Național” pag. 7-a de joi, 22 iulie 1993, Mitropolitul Plămădeală mai spune: „...avem credința că dacă Biserica orientală catolică (cee ce a fost Biserica greco-catolică sau Biserica Unită) va respecta

îndrumările practice pe care Comisia de la Balamand le dă acestor Biserici, dacă le vor respecta, atunci e posibil ca dialogul dintre ortodocși și catolici să poată continua, să poată fi reluat... Așa încât este impresia tuturor, că în fond cheia este acum în mâna Bisericii Catolice orientale (a Bisericii Unite cu Roma). Depinde de modul cum va înțelege să respecte îndrumările practice pe care le dă documentul de la Balamand“.

Îmi îngădui să fac o reflecție la cele spuse de Mitropolitul Plămădeală. Parcă a făcut o previziune de viitor atunci când a afirmat că „Cheia rămâne în mâna Bisericii Române Unite cu Roma“; de care, desigur, nu și-a dat seama, că majoritatea locuitorilor țării cu Binecuvântarea lui Dumnezeu au ales „Cheia“, care a reușit în alegerile de la 17 noiembrie 1996 să schimbe starea României, în vederea redresării morale și materiale din țară. Sper că având același ajutor divin, „cheia“ aflată în mâna Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică va găsi mijloacele necesare, ca prin totală abrogare a legilor comuniste și postcomuniste, precum și schimbarea totală a vechii opinii și renunțarea la obstrucții de către conducerea B.O.R., Biserica Română Unită cu Roma să poată intra în drepturile firești, cu respectarea drepturilor de libertate și îndeosebi a dreptului de proprietate încălcat de comunism și de către B.O.R.

A sosit timpul, pe care trebuie să-l înțeleagă toți adversarii Bisericii noastre, ca să înlăture toate cauzele neînțelegerilor ivite, create între credincioși, nu de cei ai Bisericii noastre, ci, după cum am arătat, de către puterea politică abolită, cu colaborarea ierarhiei B.O.R. colaborare pe care în viitor acesta nu o va găsi la noii conducători.

Până atunci, în vederea reșezării Bisericilor surori, în spiritul înțelegerii și armoniei în societatea românească, este de dorit ca ierarhia B.O.R. și îndeosebi Mitropolitul Plămădeală să se rețină a lua atitudini ostile, atât de mult doritei înțelegeri pe care o manifestă conducerea Bisericii Române Unite cu Roma.

Avem datoria noi, laicii, și toți care doresc ajungerea la această împăcare să sprijinim toate forțele politice și bisericești din ambele culte, pentru realizarea noilor înfăptuiri ale Noii României.

La sfârșitul lucrării se află documentul de la Balamand tradus, cu opiniile Mitropolitului Plămădeală, ca cititorul să afle

cele petrecute în lipsa Bisericii, noastre care, neconvocată, a fost judecată în lipsă ca altădată, unii dintre inculpații „indezirabili“ (anexa 35).

La conținutul acestui document am exprimat unele opinii critice cuprinse în memoriul adresat Conferinței episcopale, aflat între documentele anexe la lucrare.

Între anexe se află „Situația juridică a bunurilor aparținând Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică“ întocmită în colaborare de grupul de juriști din București (anexa 36).

Biserica Română Unită a adresat Sfântului Părinte o scrisoare prin care și-a exprimat poziția fermă, în sensul că nu acceptă nimic din textele de la Rhodos, Freising, Aricia și Balamand și declară nule semnăturile pe aceste texte. Textul scrisorii l-am reprodus în capitolul intitulat Primul contact al B.R.U. cu autoritățile statului.

29. Numirea Înalt Preasfinției Sale Lucian Mureșan în fruntea Bisericii Române Unite, în scaunul vacant timp de peste 50 de ani

După moartea în 1940 a I.P.S. Alexandru Nicolescu, al doilea mitropolit al Blajului de la Unirea Transilvaniei cu Regatul, primul fiind Dr. Vasile Suci, scaunul Mitropoliei Blajului a rămas vacant. Biserica a fost condusă, până la numirea noului mitropolit, de administratorii apostolici Dr. Valeriu Traian Frențiu, episcop de Oradea, căruia i-a urmat apoi episcopul Dr. Ioan Suci, până la arestarea împreună cu toții episcopii, protopopii, preoții și mii de credincioși, fiindcă nu au voit să semneze trecerea la Biserica Ortodoxă, cu toată teroarea și condamnarea la închisoare.

A urmat, la 1 decembrie 1948, scoaterea în ilegalitate și deci interzicerea Bisericii Române Unite. Au fost evenimente de groază, neîntâlnite în istorie, numai la începuturile creștinismului în Imperiul Roman.

Între cele două războaie mondiale Biserica Română Unita condusă de cei doi mitropoliți ajunsese în societatea românească la un neasemuit prestigiu, ca și în timpurile când Transilvania era ocupată de Imperiul Austro-Ungar, când ani îndelungați a pregătit și a luptat alături de bărbații politici, având ca rezultat unirea Transilvaniei cu Patria mamă.

După Unire, mitropolitul Dr. Vasile Suci s-a străduit să așeze învățământul din școlile Blajului și din întreaga mitropolie pe baza unor principii cerute de timpurile noi ce străbăteau Europa. A contribuit și înlesnit ca în toate școlile confesionale sub patronajul Bisericii să atragă și să angajeze chiar și din străinătate cadre didactice necesare noilor vremi. Cazul păr. asumptioniști, pe care i-a adus ca profesori pentru școlile din

Blaj, Oradea și Beiuș, acolo unde se simțea nevoia. În timpul său au fost construite: Institutul Recunoștinței, școala de învățători, liceul comercial și școala de arte și meserii, cu internatele respective.

Mitropolitul avea o statură fizică și un intelect puternice, iluminat de o vastă cultură; a înfăptuit cele mai alese planuri și programe în biserică și societate. În calitate de senator de drept, când participa la ședințe, atmosfera devenea destinsă, de cadru festiv.

Marele nostru istoric Nicolae Iorga, cu deplină admirație față de faptele sale, l-a numit „Vasile cel Mare al Românilor“.

Suferea de diabet, boala prin trecerea timpului agravându-se a fost nevoit să i se amputeze un picior, îngreunându-i-se mobilitatea fizică. Voia să se retragă din scaunul mitropolitan, socotindu-se infirm. În acest scop a trimis la Sfântul Părinte din acea perioadă, Pius al XI-lea, pe canonicul Dr. Augustin Tătaru – care prin anii 1920 mi-a fost profesor de religie – să-l roage ca din cauza acestei infirmități, să aprobe retragerea sa din conducerea Bisericii. Papa după ce l-a ascultat pe canonic, l-a întrebat: dar cu capul cum stă? La care canonicul i-a răspuns că acesta este mai luminat la vârsta ce o are. Papa a pronunțat verdictul: „Biserica are nevoie de cap, nu de picioare“. După care mitropolitul a rămas că conducă destinele Bisericii până la moartea sa. După el a fost ales Dr. Alexandru Nicolescu, fost episcop de Lugoj. Am avut prilejul, când eram elev de liceu, să-l ascult predicând în catedrala din Blaj, el fiind atunci profesor de teologie la Academia teologică din Blaj.

Era un om de o vastă cultură, ca și antecesorul său, ambii cu studii la „Propaganda Fide“ de la Roma – dar spre deosebire de antecesorul său, avea un fizic plăpând, subțirel ca fizic și deosebit de blând și pios. Lipsit de energia înaintașului său, cu toate acestea era ascultat de toți supușii săi, fii credincioși.

După moartea acestuia, în scaunul vacant a fost ales ca mitropolit de întreg sinodul episcopilor, canonicilor și protopopilor, ținut la Blaj în 1946, episcopul de Baia Mare, Dr. Alexandru Rusu, energic și de o aleasă cultură și cu multă experiență.

Vaticanul a aprobat alegerea, dar instalarea sa a fost refuzată de guvernul comunist al lui Petru Groza, adus la putere de către cei cărora le-a fost supus în toate, în 6 martie 1946. Se pre-

coniza desființarea Bisericii Unite și autoritățile comuniste nu doreau ca aceasta să aibă un asemenea conducător.

Deci de la moartea Mitropolitului Nicolescu scaunul a rămas vacant, până la numirea cardinalului Alexandru Todea și apoi a actualului Mitropolit, Înalt Preasfinția Sa Lucian Mureșan, om blând, cucernic și cu har în conducere, fără a avea pregătirea și cultura înaintașilor. Situația este explicabilă, deoarece Biserica Română Unită cu Roma fiind interzisă timp de 50 ani, nu avea nici o posibilitate să pregătească cadre la nivelurile necesare, iar din afară nu s-au folosit energii existente dintre cei capabili și merituoși.

Înalt Preasfințitul Lucian are meritele sale. El este unul dintre cei – după cum am arătat anterior – care în timpul clandestinității a ținut vie flacăra spiritualității între credincioșii din zona Maramureșului, precum și alte merite, ca să-l facă demn a conduce Biserica Română Unită. Cu buni sfetnici, clerici și laici, va putea să desfășoare o activitate prodigioasă în sânul credincioșilor.

De aceea trebuie ajutat I.P.S. Sa de către toți factorii Bisericii, clerici și laici în acest scop.

Din aceste motive – fiindcă Biserica noastră după revoluție trebuia organizată –, m-am implicat la cerere, fără solicitare, să contribui cu cele necesare la revitalizarea Bisericii. În acest scop m-am adresat conducerii cu diverse memorii, arătând permanent lipsurile, făcând propuneri și dând sugestii concrete pentru îndreptarea stărilor de lucruri constatate. Cred că multe din cele arătate nu au fost în asentimentul celor responsabili; cu toate acestea, fiindcă multe din situații nu s-au îndreptat, motivat sau nemotivat, am continuat cu aceeași stăruință pentru soluționarea lor. Am cules satisfacții dar și insatisfacții, rămânând convins că mi-am făcut datoria în calitate de credincios al Bisericii Blajului, care m-a educat.

Mulți își dau seama, precum și eu însumi, că greutățile sunt mari și problemele datorate abuzurilor comuniste ce trebuie rezolvate sunt multiple, tocmai de aceea nu se poate sta cu mâinile încrucișate, mulțumindu-ne numai cu rugăciuni, în speranța că Dumnezeu ne va veni în ajutor, fără ca toți împreună, uniți la anul 1700, să ne străduim a ne aduce contribuția, în rezolvarea greutăților.

Determinat de acest deziderat, n-am încetat activitatea de a informa conducerea Bisericii, cu rugămintea de a lua măsurile necesare și corespunzătoare pentru fiecare problemă ridicată.

După numirea I.P.S. Lucian Mureșan în scaunul Mitropoliei Blajului, am adresat un memoriu la data de 18 iunie 1995 (vezi anexa 37) în care am prezentat situația precară a comunității noastre, așa după cum îl informaserăm pe Eminența Sa cardinal Alexandru Todea, iar după îmbolnăvirea acestuia pe administratorul apostolic I.P.P.S. George Guțiu, scrisorile fiind înregistrate la cancelaria mitropolitană.

Cu argumente, am arătat cauzele acestei situații precare și anume:

- Lipsa și slaba conducere a Vicariatului de București și Vechiul Regat, legată de slaba prestație spirituală, precum și de slaba reprezentare a Bisericii acolo și la împrejurările ce i se cer;
- Dezbinarea și dezinformarea credincioșilor mai cu seamă din lipsa de informare din partea conducerii Bisericii și din partea Vicariatului;
- Nneluarea măsurilor necesare asupra celor aduse la cunoștință conducerii, iar cel care sunt nepotrivite determină nemulțumirea, frământarea și dezbinarea credincioșilor.

Toate aceste la un loc pe unii credincioși i-au înstrăinat de Biserica noastră, îndreptându-se către ritual latin, cel ortodox și unii către neoproteștanți.

Am semnalat în repetate rânduri că din cei care participă la serviciile religioase la catedrala Sf. Iosif 80% sunt greco-catolici. Din numărul de aproximativ 100.000 de greco-catolici existenți înainte de a intra în clandestinitate în Biserica noastră, după datele falsificate ale recensământului efectuat în ianuarie 1992, a reieșit că s-au declarat greco-catolici numai 10.000. Dintre aceștia participă la liturghiile în cele 4 puncte doar circa 1.000 de credincioși. Cauza este slaba pastorație și prestație spirituală a clerului din București. Cauzele acestei stări, arătate în toate intervențiile ce le-am făcut, sunt demne de luat în seamă, fiind reale. Pentru îndreptarea situației am cerut schimbarea și, în mod provizoriu trimiterea prin rotație de preoți dintre cei mai destoinici, după cum am arătat pentru a nu mă mai repeta.

Conținutul memoriului cuprinde multiple probleme de rezol-

vat, cu indicarea unor soluții adecvate, pentru fiecare cu motivația de rigoare.

Implicarea laicilor în problemele bisericești am motivat-o cu cele prevăzute de către CONCILIUL ECUMENIC VATICAN II prin decretul despre apostolatul laicilor (APOSTOLICAM AUCTORITATEM), capitolele I, II și IV, punctele 3, 4, 6, 7, 16 și 17 și în special cele ale punctului 24 din capitolul V, privind relațiile cu ierarhia, citez:

„Este de datoria ierarhiei să favorizeze apostolatul laicilor, să-i favorizeze principii și ajutoare spirituale, să orienteze exercitarea lui spre binele comun al Bisericii”... și în continuare: „fără a le răpi laicilor libertatea de acțiune necesară”. Apoi fiindcă: „există în Biserică multe inițiative apostolice care își au originea într-o alegere liberă din partea laicilor și sunt conduse de judecata lor prudentă.”

Am avut bucuria și marea satisfacție de răspunsul ce mi l-a trimis I.P.S.S. Lucian, arhiepiscop și mitropolit, cu nr. 105 din 28 iunie 1996, din care citez: „Vă mulțumesc pentru aspectele semnalate și căile pe care le propuneți pentru soluționarea anumitor probleme.

În măsura posibilităților vom ține seama de ele; unele dintre ele însă depășesc competența noastră (vezi anexa 38.) Cuprinsul este foarte promițător. La primirea răspunsului am avut speranța că în sfârșit lucrurile se vor situa la normal.

Prin memoriul din 25 august 1995 am mulțumit Mitropolitului pentru comunicarea cu care m-a onorat și, în afară de reînnoirea schimbărilor în București, am rugat a sprijini Congregația Inimii Neprihănite atât spiritual prin numirea unui preot în acest scop cât și material, indicând modalitatea de a fi sprijinită. De asemeni am rugat cu insistență a rezolva în spiritul canoanelor recunoașterea sigiliului atribuit de episcopul Dragomir, înainte ca acesta să fi hirotonit unii din actualii preoți (anexa 39).

Este vorba de episcopul contestat Ms. Iustin Ștefan Paven, călugăr în Ordinul Adoratorilor Sfintei Euharistii. Din acest ordin fac parte preoți deosebit de bine pregătiți. Am remarcat printre aceștia pe pâr. Lucian Grosan, absolvent al Institutului „De Propaganda Fide”, cu titlul de doctor în filozofie și teologie. Înainte de a se converti la cultul greco-catolic a fost cadru

didactic universitar la Universitatea din Cluj și apoi al celei de la Timișoara într-una dintre specialitățile electrotehnice, cadru mult apreciat, după care și-a găsit chemarea în preocupări spirituale mai înalte. La același institut din Roma se află și alți călugări la studii teologice sau la doctorat, dintre care amintesc pe părintele Bernard.

Despre Ms. Iustin Paven am vorbit, el fiind propus Sfântului Părinte pentru a fi consacrat de episcop încă în anii 1981-1982, după cum am arătat, de către însuși I.P.S.S. Alexandru Todea, ca succesorul episcopului Dr. Vasile Aftenie în scaunul de vicar al Bucureștiului. Pentru acesta în nenumărate memorii am solicitat, ca și pentru episcopul Emil Riti, consacrat de episcopul Dragomir, recunoașterea sigiliului episcopului ce li se contestă.

În mod paradoxal, lui Emil Riti i s-a recunoscut rangul de episcop cu ocazia numirii sale ca șef al misiunii Bisericii greco-catolice cu sediul în München, unde fără nici un anunț și pregătire prealabilă, în anul 1995, n-a fost acceptat de către cei din München (nu pot face alte precizări în lipsă de dovezi).

Cunosc pe toate aceste persoane care sunt bine pregătite din toate punctele de vedere decât mulți pe care Biserica noastră îi are în țară, cu excepția P.S.S. Ioan Ploscaru care s-a retras din scaunul episcopiei Lugojului pe motiv de vârstă.

E regretabil că aceste energii spirituale nu sunt acceptate să servească Domnului în Biserica greco-catolică. S-a ajuns la un așa grad de antagonism, ale cărui cauze nu le cunosc, încât nu li se admite nici să celebreze împreună cu ceilalți preoți uniți. Orice antagonisme ar fi, ele trebuie depășite și neluate în seamă, motivat de faptul că Biserica Română Unită cu Roma, la ora actuală, are nevoie de preoți, ca aceștia, cu pregătire teologică și de cultură generală de excepție.

Părintelui Lucian Grosan care, după luarea doctoratului la Roma și-a pus serviciile sale în slujba Bisericii noastre, însă i s-a pus condiția să renunțe la voturile depuse cu ocazia intrării în ordinul călugăresc.

Socotesc această propunere neconvingătoare. Cum poți să-i ceri unui preot de talia acestuia să renunțe la voturile depuse? În caz de acceptare, ce încredere i se poate acorda în harul (taina) preoției, chiar dacă i se recunoaște aceasta, când el și-a încălcat conștiința, părăsind monahismul cu prețul de a i se acorda în

acest fel posibilitatea de a servi înaintea altarelor Bisericii noastre, care numai în modelul ales al călugăriei dorește să trăiască – Este o mare greșeală. Este păcat că se uită istoria, care ne amintește de aducerea în țară a Ordinului Asumptioniștilor din Franța, ca profesori la liceele din Blaj și Beiuș, care cu aprobarea Sfântului Părinte și a superiorilor lor au trecut la ritul răsăritean, după care serveau sfintele servicii divine, construind capele și case în care au crescut mulți tineri, între care și episcopul Vasile Cristea, călugăr, rămas la Roma ca superior la „Pio Romeno”. Nu se ia în considerare și de ordinele: Iezuit, Bazilitan, Franciscan alături de cel Asumptionist, cu membrii lor călugări, preoți români greco-catolici, în Capitală protopopul Vasile Mare, călugăr franciscan.

Nu pledez pentru cei din Ordinul Adoratorilor Sfintei Euharistii, fiindcă singur mitropolitul Bisericii noastre (nu Sfântul Părinte care a dat încuviințarea ierarhilor noștri pentru problemele locale), are puterea a rezolva problema, dar nu pot să nu am în vedere lipsa de preoți și marele avantaj plin de merite pe care l-ar avea Biserica noastră acceptând colaborarea acestora.

De data aceasta s-a găsit omul luminat lăsat de Dumnezeu în persoana episcopului Vasile Hossu de la Oradea, fără condiții acceptă această colaborare, ale cărei roade nu vor întârzia să apară.

Sper însă că timpul va estompa piedicile ce nu ar trebui să aibă loc și cu înțelepciunea Sa, mitropolitul Lucian va găsi modalitatea să rezolve și aceste probleme.

Așa cum a trecut peste toate piedicile imagine, uneori inventate, a recunoscut Congregația (surorilor) „Inimii Neprihănite”, recunoscută și din partea statului. Este o operă de excepție, înscrisă în activitatea sa arhiepiscopală, care-l va înscrie în istorie pentru asemenea fapte de excepție pe arhiepiscopul și mitropolitul Lucian al Blajului.

Sper să se țină seama de faptul că un preot călugăr, deci fără să aibă sarcini familiale, cu multă ușurință poate fi strămutat oriunde nevoia o cere, preotul căsătorit ridică probleme în astfel de situații.

Există o nemotivată similitudine de neacceptare a contribuției laicilor, cu cea a călugărilor din Ordinul sus-

menționat. Sunt mulți laici în București și sper că și în alte centre ale țării, la care conducerea Bisericii nu apelează să ajute Biserica cu experiența și profesionalismul lor. Și dacă totuși în rare cazuri se petrece acest lucru, trebuie să admitem că nu este suficient. În București, din cauzele sus-menționate, pe care în repetate rânduri le invoc, pentru a fi înlăturate, laicii stau deoparte și nimeni nu se gândește la cei capabili să-i implice în rezolvarea nevoilor Bisericii.

Atât administratorul apostolic I.P.P.S. G. Guțiu cât și I.P.P.S. Lucian Mureșan au fost solicitați să vină în mijlocul lor, cu care ocazie s-ar descoperi pe lângă multe energii de care Biserica s-ar putea folosi, precum idei, sugestii și propuneri extrem de utile, de care s-ar putea ține seama și lua în considerare. Rugămintea lor orală și a mea scrisă au rămas fără răspuns. Din acest motiv memoriile ce le fac precum și nenumăratele adrese, Mitropolia le poate considera buletine de informare, fără a fi desconsiderate în sens peiorativ.

Dacă mi se cere să reprezint interesele Bisericii la diverse instituții și uneori la autorități, deontologia mă obligă să informez pe cei de la care am primit astfel de sarcini, fără să fiu desconsiderat – de unii că mă amestec unde nu trebuie – când eu am acoperirea îndatoririlor laicilor prevăzute de Conciliul Vatican II, care a avut loc în anul 1965.

Prin memoriul din 30 oct. 1995, am arătat greutățile credincioșilor din cauza lipsei de arondare (delimitare) a parohiilor, numirea de preoți în toate 7 parohii, rămânerea în pensie a vicarului și a protopopului Vasile Mare, fiind utilizați provizoriu până la numirea unor titulari ca vicar și unul ca protopop.

Am cerut de asemeni luarea de poziție față de barbaria comisă la Craiova, unde prin abuz preotul ortodox – dacă se mai poate numi preot – Gheorghe Zamfir a ras de pe fața pământului casa parohială și capela greco-catolică, folosindu-se de unitatea militară din Podari. Trebuia sesizate Patriarhia, Ministerul Apărării Naționale de care aparține unitatea militară A-5276, Secretariatul de stat pentru culte și eventual Procuratura Generală.

De asemeni am cerut să se ia poziție față de samavolnicele manifestări de la 4 noiembrie 1995, fixate în localitatea Tășnad la festivitatea pentru dezvelirea bustului Mitropolitului Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică, născut în acea localitate.

Festivitatea fixată de Patriarhia ortodoxă s-a desfășurat ca și cum mitropolitul de la Blaj ar fi fost arhiereu al acestei Biserici. Totodată, privitor la sfințirea catedralei la 8 noiembrie 1995 de către Patriarhul Teoctist, preluată în perioada comunistă, renovată acum. Termenele anunțate, primite din informații, pot să fie modificate. Adevărul ce rezultă din asemenea manifestări este că Patriarhul tinde să-și consfințească dreptul de proprietate asupra a tot ce a luat de la Biserica Unită, ceea ce este defăimător desconsiderându-se evenimentele istoriei, socotindu-i ortodocși până și pe marii prelați greco-catolici (anexa...)

Prin adresa din 19 dec. 1995 am solicitat sesizarea guvernului pentru reactivarea și funcționarea Comisiei centrale – și numirea unui delegat al Departamentului cultelor ca secretar al Comisiei, deoarece între timp delegatul acestuia a decedat. Cererea am motivat-o pentru atribuirea de către Comisie a imobilului din str. Xenopol, închiriat de stat (cu valută) Ambasadei Italiei.

În anul următor a survenit un eveniment de mare importanță nu numai pentru Congregația Inimii Neprihănite, Biserica Română Unită ci însăși pentru țară.

În ziarul „Adevărul“ din 21 iunie 1996 a apărut articolul „Autogovernarea locală din Odorhei Secuiesc încearcă o naționalizare“ pe care l-am comunicat Arhiepiscopiei Blajului. El se referă la evenimentul sus-amintit. Este vorba de Centrul școlar (școala specială pentru copii orfani) din Odorhei, strada Lacul Cserehat parcela 1209/2 ai foi funduare a jud. Harghita de 16.700 metri pătrați, care a fost donat Congregației Inimii Neprihănite din București str. Abrud 78 de către „S.C.ARIS Industrie S.A.“ din București, în baza contractului autentic încheiat de notarul public, din 7 iunie 1996. În articolul respectiv sunt date cu privire la inițiativa, concesionarea și construirea unui grandios complex destinat scopului arătat, din partea organizației, respectiv Fundației Basel Hilft din Elveția, începând cu anul 1993 (anexa 40). Fără a repeta conținutul, am arătat Mitropoliei amănuntele pe care autorii articolului nu le cunoșteau, anume că, la data de 20 mai 1996, cu maica Ionela (fondatoarea Congregației), cu maica Anca Dragoș, cunoscătoare de limbi străine, au venit la mine acasă (în birou) cu dl. Bürgel Cyrill, reprezentantul organizației care finanțează acțiunea. M-au consultat – în limba franceză pe

care o vorbesc îndeajuns ca să înțeleg, asupra caracterului unui act juridic prin care întreg ansamblul de la Odorhei pe care-l finanțează până la darea în funcțiune, să fie trecut în proprietatea Congregației Inimii Neprihănite. Am convenit ca transferul proprietății să se facă prin act de donație, excluzând ideea unui act de asociere, în care ar fi intrat și membrii comitetului elvețian constituit din cetățeni elvețieni de etnie maghiară, persoane fizice din România și membre ale Congregației. Mi-am exprimat dezacordul motivat de faptul că, în timp, prin posibile manevre întreaga acțiune a aceluia ansamblu ar putea ajunge în mâna unora străini de misiunea încredințată Congregației și, respectiv, a Bisericii Române Unite cu Roma, sub a cărei jurisdicție se află Congregația. Am sugerat ideea creării unei fundații de către organizația elvețiană, ca singura beneficiară să fie Congregația Inimii Neprihănite. În finalul convorbirii cu dl. Bürgel Cyrill l-am consiliat că cel mai ferit de orice discuții din partea oricui, azi și în viitor, este încheierea unui act de donație în favorul exclusiv al Congregației, prin care să se transfere în proprietate întregul ansamblu, construit la acea dată în parte, precum și asupra întregului la terminarea construcției.

Dl. Bürgel Cyrill, după cele discutate, cu mulțumirile de rigoare, a plecat îndată cu însoțitoarele sale, refuzând să fie servit cu ce le-am oferit.

A doua zi după încheierea actului de donație, cele care-l însoțiseră pe reprezentantul din Elveția mi-au adus actul, spre surprinderea și totodată spre bucuria mea, atribuind numai inspirației divine ceea ce a determinat pe donator să încheie acest act autentic ce poartă data de 7 iunie 1996.

Pe scurt, istoricul acestei acțiuni umanitare este următorul.

În anul 1990, Asociația umanitară „Basel Hilft“ din Elveția a luat inițiativa ajutorării copiilor orfani și handicapați din România în vederea recuperării și formării lor socio-profesionale.

S-a convenit cu organele locale din Odorhei Secuiesc din jud. Harghita construirea unei clădiri care să îndeplinească condițiile de cazare și instruire a acestor copii, în cele mai înalt grad arhitectural, cu toate utilitățile necesare.

Organele locale au concesionat un teren de 16.700 m.p. pe timp de 99 ani și au aprobat planurile și au eliberat avizele necesare precum și autorizația de construcție pentru această clădire.

Pentru efectuarea lucrărilor necesare de construcție a fost angajată o firmă locală, cu muncitori din zonă care au fost plătiți corespunzător.

După ce construcția a fost terminată, urmând finisajele a 2/3 – o parte, restul fiind terminate, primarul și consiliul local au cerut finanțatorului elvețian schimbarea destinației construcției din scopul umanitar, cu un altul pentru cultură și educație, respectiv de înființare a Universității de drept, cu limba de predare maghiară, desen și muzică precum și pentru un post de televiziune etc.

Investitorul elvețian Basel Hilft n-a fost de acord și menține destinația inițială pentru care au fost investite importante sume și totodată a căutat organizație de încredere care să asigure respectarea inițiativei sale umanitare.

După nenumărate investigații necesare, a ajuns la concluzia că Asociația religioasă Congregația „Inimii Neprihănite” prezintă garanțiile cerute și ca urmare a încheiat actul de donație din 7 iunie 1996 sub formă autentică. Prin acest act a transferat proprietatea construcției în favorul acestei Congregații.

Organele locale luând cunoștință de noul proprietar al construcției și că planurile sale de acaparare și instalare a centrului universitar au eșuat, au început cu măsuri abuzive. Au anulat unilateral actul de concesiune; cu toate acestea rămâne în picioare neavând competența să-l anuleze, recunoscând în fața instanței judecătorești căreia i s-a adresat, că terenul nu este al ei ci al statului. Fără să țină seama, Judecătoria locală a admis cererea și a dispus sistarea lucrărilor, fără ca hotărârea să fi rămas definitivă; la cererea consiliului Odorhei, executorul judecătoresc a pus sigilii pe cele două porți alungând două călugărițe și au pus pază pentru ca să nu se mai poată continua lucrările.

De teama răspunderilor civilă materială și penală, se folosesc de mijloacele de presă, invocând motive etnice și religioase, cu toate că prin abuzurile săvârșite încalcă Constituția și legile statului prin dreptul de proprietate și libertățile omului.

În concluzie – după cum susține dl. Dr. Aristide Roibu, directorul general al Societății ARIS INDUSTRIE S.A., reprezentantul concesionarului și investitorul elvețian al acțiunii umanitare, persoanele răspunzătoare ce ocupă locuri importante în cadrul organelor locale ale municipiului Odorhei Secuiesc

au interes direct să desființeze Hotărârea Guvernului nr. 1346/27 noiembrie 1996 prin care acest teren a fost atribuit în folosință Mitropoliei Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică, de Alba Iulia și Făgăraș Blaj, pentru a schimba destinația umanitară a acestei „clădiri”, cu toate că terenul este de domeniu public, în administrarea statului și nu a municipiului Odorhei Secuiesc.

Pentru luarea în primire a terenului conform hotărârii de mai sus (în termen de 15 zile), în baza împuternicirii date prin fax de I.P.P.S. Lucian Mureșan, mitropolitul Blajului care se afla la Roma împreună cu toți episcopii greco și romano-catolici la Sf. Părinte în cadrul „ad limina apostolorum” (ce are loc la câte cinci ani, pe zone ale tuturor episcopilor din toate continentele) pentru informare reciprocă, m-am deplasat la Odorhei Secuiesc împreună cu dl. Ovidiu Palcu, cu problemele administrative ale Mitropoliei. La data de 9 decembrie 1996, după vizita la prefectul județului, care l-a atenționat pe primarul din Odorhei Secuiesc, pentru a ne aștepta, căci altfel pleca intenționat din localitate, la Odorhei am fost așteptat de întreg consiliul municipal. Legitimat cu împuternicirea pe care o aveam și cu procesul-verbal gata întocmit, am început discuțiile nu numai cu primarul Szasz Jenó, cu numeroși membri prezenți. Primarul după mai mult de două ore de discuții a refuzat să semneze procesul-verbal. Abia la sfârșit a semnat actul secretarului primăriei, act pe care l-au înregistrat.

Între motivele invocate era și unul hilar, că prin funcționarea acestei școli, numărul locuitorilor o dată cu instalarea cadrelor în localitate, la care se adaugă și cei luați sub ocrotire de către congregație, se va modifica în favoarea elementului românesc. Trebuie făcută precizarea că în Odorhei localnicii în exclusivitate sunt secui și foarte puțini români din administrația locală.

În final au cerut să renunțăm la actul de donație, ca să le rămână construcția lor în scopul sus-arătat. Au făcut propunerea că vor merge în delegație la Mitropolia Blajului pentru a discuta.

La data de 18 ianuarie 1997 o delegație în frunte cu primarul din Odorhei Secuiesc s-a prezentat în audiență la capul Bisericii, I.P.P.S. Lucian, care telefonic în după-masa zilei precedente m-a solicitat a lua parte la tratative cu secuii.

Delegația mă cunoștea de la întâlnirea cu ei. După ce i-am prezentat pe ficcare mitropolitului, acesta luând cuvântul de bine venire a delegației, în mod înțelept și într-o atmosferă core-

spunzătoare sediului unde ne aflam, în calitate de prelat, a făcut apel la respectarea legilor statului, a moralei creștine și la bună înțelegere și armonie între cele două etnii, care trebuie să conviețuiască și să colaboreze împreună la funcționarea normală a societății, fără discriminare de religie și etnie. Primarul într-o discuție separată mi-a împărtășit că el este de religie romano-catolică, după care aveam speranța să fie conciliant. Dar nu a fost după cum m-am așteptat, căci după ce s-au frământat pe scaune, neîndrăznind dintr-o dată să exprime concluziile la care au ajuns în ședința lărgită de consiliu – după cum au mărturisit la cererea mea, au revenit cu aceleași propuneri utopice făcute la ei acasă. Anume au cerut să renunțăm la actul de donație al construcției (grandioasă cât Casa poporului din Capitală, pe orizontală compusă din mai multe corpuri legate între ele), în schimbul construirii unei biserițe greco-catolice în Odorhei unde sunt 3 familii de greco-catolici, sau a altei construcții mai mici pe care să o ridice.

Le-am răspuns îndată, exprimându-mi părerea personală, după care Mitropolitul Lucian cu înțelepciune a repetat părerea avocatului Bisericii (în exprimarea I.P.S. Sale), dar și în mod oficial, că pretenția delegației nu poate fi acceptată, abstracție făcând că acțiunea umanitară a investitorului străin trebuie dusă la îndeplinire, a precizat că Mitropolia este beneficiarul numai al terenului, că proprietatea fiind a congregației care are personalitate juridică, nu-i poate impune renunțarea la actul de donație al construcției, ci singură congregația poate hotărî în această problemă. Sora Anca Dragoș din cadrul congregației fiind prezentă nu putea singură să se pronunțe în cauză în numele congregației. După cele arătate, ședința a luat sfârșit după două ore de discuții.

Secuii din zonă nu renunță la acțiunea lor și au făcut demersuri la guvernul Ciorbea pentru anularea hotărârii guvernului de transferul folosinței terenului de către Biserica Română Unită cu Roma. Fiind informat în urma înțelegerii cu I.P.S.S. Lucian, în numele Mitropoliei Dr. Aristide Roibu, în colaborare cu mine, a redactat o documentație la Secretariatul General al guvernului care fixase pe ordinea de zi (18 ianuarie 1997) rezolvarea. Din cauza urgenței, documentația, cu dezlegarea Mitropolitului Lucian, am semnat-o în calitate de avocat al Mitropoliei.

La sfârșitul acelei zile, am aflat că secuii și-au retras de pe ordinea de zi cererea de anulare a Ordonanței guvernului, astfel că aceasta a rămas în vigoare.

Fiindcă procesele celor din zonă sunt pe rol la Tribunalul județean din Miercurea Ciuc, privind desființarea contractului de concesiune și sistarea finisării construcției, urmează a fi soluționate în sensul de a se respinge aceste cereri, pentru revenirea situației la normal. Bineînțeles, de daunele pricinuite în urma măsurilor abuzive, cineva trebuie să răspundă.

În urma abuzurilor respective, din nou, ca și în alte situații, Apusul a luat cunoștință, umbrind opinia acestora asupra țării noastre, investitorul fiind obstructionat și pus în dificultate a-și desfășura activitatea de ajutor umanitar pentru copiii orfani, handicapați și alte persoane ce au nevoie de ajutor în România.

30. BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ GRECO-CATOLICĂ ȘI JUSTIȚIA INEXISTENȚĂ – OBEDIENȚĂ PŪTERII

După abrogarea Decretului 358 din 1 decembrie 1948, prin Decretul 9 din 29 decembrie 1989, organele puterii de stat, respectiv Ministerul Cultelor, titular fiind prof. Nicolae Stoicescu, cu Ministerul Justiției în fruntea căruia se afla Dr. Teofil Pop, având colaborarea Patriarhului Teoctist, fără de care nu se face nimic în materie de culte, au pregătit normele de restituire a bunurilor deținute de stat și de Biserica Ortodoxă Română, preluate abuziv, după cum se știe de toată lumea, după interzicerea Bisericii Unite cu Roma greco-catolică, fostă proprietatea acesteia.

Din discuțiile pe care le-am avut la 14 februarie 1990 – data la care și după – Biserica Română Unită Greco-Catolică, după opinia ministrului Nicolae Stoicescu, nu era recunoscută oficial și trebuia înregistrată. Cu toate acestea, atunci și ulterior, când Eminența Sa Alex. Todea a fost invitat, a admis discuția asupra problemelor Bisericii noastre.

Încă la primul contact (14 februarie 1990) ministrul ne-a citit spre documentare adresa trimisă ministrului justiției, precum și răspunsul acestuia.

De la prima citire mi-am dat seama de teza aberantă care se iniția cu privire la restituirea bunurilor. Fiindcă ministrul avea pregătire istorică, nu era în stare să susțină cele ce citise delegației noastre, a chemat pe consilierul său Dan Teodoru. Acesta posedă îndeajuns ideologia comunistă, iar în materie de drept, principiile pe care era fundamentată proprietatea socialistă, străină și antagonică față de principiile de drept ale proprietății private, ale libertății persoanei și a libertății de conștiință.

Mi-am dat seama, ca și întreaga delegație, că pe asemenea principii răstălmăcite, pentru a oferi o soluție juridică revendicărilor Bisericii noastre, surveneau impedimente (anume strecurate) care să mențină în vigoare efectele decretului abrogat.

Rezultatul întrevederii cu primul for al organului de stat a fost nul, după cum îl prevăzusem și-l comunicasem cardinalului Todea la Arhiepiscopia Romano-Catolică, unde ne întruiseam cu delegația, cu care am plecat la Ministerul Cultelor. După două luni, adică la 24 aprilie 1990, a apărut Decretul 126 care în art. 2 prevedea: „Bunurile preluate de stat prin efectul Decretului nr. 358/1948 aflate în patrimoniul statului, cu excepția moșiilor, se restituie în starea actuală Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică)”. În continuare se prevede modul de restituire, care se face de către o comisie mixtă numită de guvern, după identificarea și inventarierea lor. Despre această operațiune care s-a făcut de către toate diecezele și rezultatele ei, am scris în alt capitol.

În articolul 3, în loc să se prevadă restituirea, se prevede: „situația juridică a lăcașurilor de cult și casele parohiale care au aparținut B.R.U. (greco-catolice)... să stabilească o comisie clericală, ținând seama de dorința credincioșilor celor două culte”.

Această formulare este de-a dreptul „originală” și aberantă, care atribuie soluționarea problemei unor necunosători, ceea ce duce la încălcarea principiului de proprietate. Motivez că abrogarea unui decret înseamnă ștergerea efectelor sale. Iar o legiuire care aplică restituirea bunurilor nu poate prevedea și deci nici îngădui formularea de noi proceduri, ignorând codul de procedură, legiurile existente care au consfințit dreptul de proprietate atât la data Decretului 358/1948 ca și după abrogarea acestuia. Astfel încât comisiile clericale la care se referă pentru a „stabili situația juridică” nu au căderea, dreptul și nici capacitatea a consfinți și nici a încălca dreptul de proprietate, ce rezultă din toate documentele de proprietate a acestor bunuri.

Cu aceste motivații și pentru că regimul comunist și B.O.R. având puterea absolută, prin abuz au șters dreptul de proprietate din aceste documente, mă refer la cărțile funduare, în care printr-o simplă adresă emisă fie de către Ministerul Cultelor, fie de Mitropolia Ortodoxă din Sibiu și chiar de către unele primării, s-a șters numele Bisericii Române Unite (greco-cato-

lice) de către funcționarul de la cartea funduară și s-a înscris numele Bisericii Ortodoxe Române. Aceste împrejurări abuzive au dat naștere la confuzii și la procese, pentru a restabili prin justiție dreptul la restituirea bunurilor. Numai justiția este abilitată și în măsură să determine aplicarea legii, cu restituirea bunurilor a căror proprietate nu trebuie discutată deoarece, așa după cum am arătat, ea rezultă din documentele respective care consfințesc acest drept.

Rezultatele lucrărilor comisiei pentru restituirea bunurilor deținute de stat sunt îndoielnice și nu au realizat revendicările B.R.U. iar ale celor clericale privind restituirea lăcașurilor de cult și caselor parohiale sunt ineficiente, nu pentru că ele sunt incapabile, ci pentru că majoritatea este îndrituită să atribuie aceste bunuri. De aici conflicte între credincioșii celor două culte. Această situație nu au intuit-o cei care au inițiat Decretul 126/1990. Dacă totuși au intuit-o, au redactat acest decret ca rămași în ideile comuniste, pentru a crea o situație de haos și de nemulțumiri.

Prin urmare, acțiunile în justiție au fost și sunt îndreptățite și nu poate fi lipsit nimeni de dreptul de a se adresa justiției, în lipsa unor legi care să stabilească adevărul.

La acest sfârșit de veac, din păcate, la noi nu s-a reușit, de abia acum cu noua conducere a statului și a guvernului, ca în țară să se constituie o justiție independentă, neaservită puterii politice și nici cultului interesat „să nu se schimbe nimic”.

Până acum toate demersurile făcute în justiție, la judecătorii, la tribunale, curțile de apel sau la Curtea Supremă de Justiție, în final au avut efecte negative, deoarece toate revendicările întemeiate pe documente și lege au fost respinse. Au fost și excepții, ale căror hotărâri întemeiate au fost reformulate de instanțele superioare. Cauza? Decretul nr. 126/1990, care generează haosul juridic, adăugat cu obediența justiției, lipsită astfel de independență.

Mă voi referi la unele litigii în care am reprezentat interesele Bisericii Unite, cu accentul pe hotărârea Curții Constituționale, care s-a lăsat înduplecată de haosul decretului de care vorbim, de amestecul executivului, legislativului și cel al Patriarhiei.

Despre litigiul pentru restituirea bisericii din str. Polonă am vorbit în capitoul respectiv. În completare am scris un articol ce

se află într-o anexă cu titlul „Biserica Polonă este biserică greco-catolică”, publicat în ziarul „Dreptatea” în ziua de miercuri, 17 iunie 1992, cu privire la istoricul acestui sfânt lăcaș.

Părintele protopop Ioan Tanco din Brașov scrie părintelui Traian Suciuc și-l roagă să redacteze motivele de recurs împotriva sentinței Judecătoriei Brașov, prin care s-a respins acțiunea Parohiei greco-catolice din Brașov, ce solicita rectificarea de carte funduară. Primitorul scrisorii îl anunță pe părintele Tanco că mi-a dat scrisoarea, și-l îndrumă să ia legătura cu mine. Aceasta s-a petrecut la sfârșitul lunii iulie 1993, când mă aflam la casa de odihnă a clerului catolic din Sinaia, unde m-a vizitat. Domnia sa mi-a predat informațiile și documentele necesare, împreună cu procura, pentru a reprezenta Parohia greco-catolică în recursul ce-l judeca Tribunalul Ploiești. Pârâta, parohia ortodoxă, deși câștigase procesul la Brașov, reprezentată prin profesorul la Teologie din Sibiu, având și pregătire juridică, la cerere a obținut judecarea la Tribunalul din Ploiești.

În calitate de reprezentant prin procură, am redactat și apoi susținut motivele de recurs. Tribunalul a respins recursul, astfel că sentința Judecătoriei Brașov prin care s-a respins acțiunea de rectificare a numelui parohiei ortodoxe înscriind numele parohiei greco-catolice, șters abuziv ca în toate cazurile bisericilor noastre din întreg Ardealul, după cum am arătat, a rămas în vigoare.

Istoricul cercetător al negrei perioade prin care a trecut Biserica noastră, chiar fără pregătire juridică, va constata pe lângă abuzul săvârșit de comunism, subordonarea justiției în toate procesele în legătură cu problemele Bisericii noastre, lipsită de verticalitatea necesară magistraturii, obediență altor forțe, așa după cum am arătat.

Trebuie să amintesc că în Brașov credincioșii noștri au o singură biserică, care a format obiectul acestui proces, față de multe alte biserici ortodoxe. În această biserică a servit vrednicul și mult apreciatul protopop Gh. Simu, până la arestarea sa în 1948, originar din Dumbrăveni. El a celebrat căsătoria mea religioasă, când mă aflam în acel oraș, la 29 iunie 1936.

Azi credincioșii din Brașov, în frunte cu capabilul protopop Ioan Tanco, își construiesc o nouă biserică.

Un alt litigiu ce a avut loc la instanțele din municipiul Ploiești în urma acțiunii Parohiei greco-catolice la judecătorie,

tribunal și curtea de apel, l-am condus, mai apoi cu colaborarea unei colege din localitate, atunci când nu puteam să mă prezint.

Acțiunea avea ca obiect obligarea pârâtei Protoieria ortodoxă să lase deplină proprietate și posesia imobilului situat în str. J.L. Caragiale nr. 33 din Ploiești, care se referea la o casă cu întreg ansamblul ei, și nu un lăcaș de cult. Judecătoria a admis acțiunea noastră, tribunalul a respins recursul, transformat apoi în apel al parohiei ortodoxe, la Curtea de Apel însă a admis recursul pârâtei. Astfel sentința judecătorească și hotărârea tribunalului au fost declarate neîntemeiate. S-a ajuns la această soluție și cititorul va înțelege presiunea psihologică a avocatului Patriarhiei, care s-a prezentat în acest proces. Judecătorii, după cum era de așteptat, nu puteau să respingă recursul, cu toate că el a fost complet neîntemeiat.

Despre lipsa de rol al justiției în aflarea adevărului și încălcarea celor mai elementare principii de drept am scris un articol cu titlul „În justiție este și injustiție” publicat în „Viața Creștină” din iunie 1993 nr. 12 (82), aflat între anexele lucrării de față.

În articol am arătat exemple de hotărâri contradictorii, date în litigii în care am fost implicat.

Exemplele confirmă:

- lipsa de unitate în hotărârile date de instanță, datorată amestecului inoportun al unor factori străini, confuziei și contradicției actelor normative, care duc la lipsă de obiectivitate. Am arătat că această stare de lucruri impune modificarea întregului cadru juridic, cu o legislație care să cuprindă soluții simple, concrete și fără echivoc;

- atmosfera de nesiguranță și neîncredere în justiție, chemată și obligată să facă dreptate;

- încălcarea principiului de drept sacru al proprietății și blocarea exprimării libere a magistratului;

- știrbirea în modul cel mai grav a demnității justiției, care se degradează văzând cu ochii;

- necesitatea luării măsurilor grabnice de către președinte, parlament și ministrul justiției, care să asigure separarea puterilor în stat, inamovibilitatea și independența totală a corpului magistratilor.

Aceste măsuri vor fundamenta un stat de drept și o ordine socială cu adevărat democratică.

Am reprezentat toate diecezele (afară de cea a Lugojului) la Curtea Supremă de Justiție, pentru a susține cererea de strămutare de la unele instanțe din teritoriu, pentru legitimă suspiciune, la alte tribunale sau curți de apel. Toate cererile susținute au fost admise, în afară de cererea parohiei din comuna Călinești, Maramureș.

După susținerea procurorului, reprezentantul Procuraturii Generale, vrând să iau cuvântul în replică, președinta completului de judecată al Curții Supreme de Justiție, pe motivul că „Curtea este luminată” nu mi-a mai dat posibilitatea de a replica procurorului, care motiva alături de problemele invocate în cererea de strămutare.

Paradoxal că aceeași președintă a completului curții a admis cererile ce le-am susținut, ulterior, după cererea respinsă a parohiei Călinești. Preotul din această comună, greco-catolic, se afla în greva foamei, pentru că știa cum se judecă de către instanțe procesele, exclusiv în favorul ortodocșilor.

Pentru a demonstra că Patriarhia era mai ascultată atunci când solicita respingerea oricărei cereri adresate justiției sau Procurorului General, menționez între altele două cazuri.

Procurorul General după lege are dreptul, în situații evidente de greșeli ale instanțelor judecătorești date în sentințele pe care le pronunță, să promoveze recurs în anulare.

În această funcție în anii 1994, 1995 și parțial în anul 1996, când a fost demis, era dl. Vasile Manea Drăgulin. El a crescut împreună cu fiul meu, locuind vecin în același cartier, și au rămas prieteni până a fi numit în această demnitate, fiind luat de la Curtea Supremă de Justiție unde era judecător. În mod special amintesc că familia lui cu a mea erau în vizite prietenești. La fel, fiul meu când venea în țară se întâlneau.

Numirea sa ca Procuror General a fost transmisă la T.V. când, fiind surprins de acest eveniment, i-am spus soției că regimul îl va compromite, ceea ce s-a și întâmplat în timpul a doi ani.

Am fost la biroul său să-l felicit în noua demnitate, cu care ocazie, la 1 martie 1994, i-am prezentat două cereri prin care solicitam să promoveze, cum se spune (să declare), recurs extraordinar. Citind una din cereri a pus rezoluție de „reexaminare și referat” până la 31 martie 1994, dispunând înregistrarea cererii

la cabinetul său. Ce s-a întâmplat după această vizită, căci alta nu i-am mai făcut, nu știu.

Am constatat însă că Patriarhia e mai tare ca Procurorul General. Lui i s-a cerut să acționeze, când era cazul, contrar legilor. Vezi procesele caselor naționalizate definitiv, împotriva acestor sentințe. Procurorul General a declarat recurs în anularea hotărârilor, compromițând justiția și pe el însuși.

Patriarhul și președintele statului au stat în umbră, bine mersi, iar Biserica noastră și cei mulți rămân pe mai departe nedreptățiți. Dintre cei din umbră, unul n-a schimbat scaunul, dar va veni vremea, anii nu iartă, îndeosebi pe cei bătrâni cum este Preafericirea Sa, altul pentru a ispăși greșelile șade bine într-un fotoliu de senator, iar cel care a acționat la vedere este numit ambasador într-o țară vecină, pentru bunele servicii prestate.

Nu numai în justiție și în procuratură se petrec lucruri dubioase și suspecte, ci chiar la Curtea Constituțională. La această înaltă instanță am pledat împreună cu avocatul Episcopiei pentru restituirea Catedralei din Cluj, după cum am arătat în altă parte.

În urma informației că unii magistrați au fost chemați la Patriarhie, indicându-mi-se numele lor, am profitat de ocazia de a sta de vorbă cu aceștia fără a le aminti de vizitele făcute.

Cel mai deschis a fost fostul președinte al acestui înalt for, dl. Vasile Gionea, azi pensionar, care, în afara programului său de vizite, m-a primit amabil. L-am rugat să dispună completarea numărului de judecători pentru a putea soluționa procesul, care din cauza lipsei numărului legal era amânat, precum și din alte motive cerute de avocatul Patriarhiei. L-am rugat să intre D-sa să prezideze completul, la care mi-a răspuns că nu poate, deoarece el și-a exprimat punctul de vedere cu ocazia unei vizite la Patriarh. Informația pe care o promisem s-a confirmat și nu l-am întrebat care-i punctul său de vedere – de teamă de a fi recuzat dacă ar intra în ședință. Cititorul îl poate bănui, iar cei care au pledat, am avut dovada prin respingerea excepției de neconstituționalitate a art. 3 din Decretul 126/1990, referitor la „metoda” restituirii lăcașelor de cult B.R.U. despre care am vorbit. Decizia Curții Constituționale, dată în dosar nr. 2 C/1993 din care a făcut parte și actualul președinte al acestei curți, dl.

Ioan Muraru, în calitate (atunci) de judecător, poartă Nr. 127 din 16 noiembrie 1994.

Este interesant de menționat că decizia s-a dat cu opinia separată, bine motivată, a judecătorului Dr. Miklos Fazekas, care în finalul opiniei sale separate a conchis: „pentru argumentele expuse art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990 este în contradicție cu actuala Constituție și este inaplicabil, iar Biserica Română Unită cu Roma (greco-catolică) trebuie pusă în drepturile ei”.

Verticalitatea și înaltul profesionalism ale acestui judecător trebuie apreciate, cu atât mai mult cu cât el este de o altă naționalitate, dar nu a acceptat eventualele posibile ingerințe. Nu știu dacă azi mai este judecător la această curte.

Pentru a încheia acest capitol, între anexe, la sfârșitul lucrării, se află lucrarea „Situția juridică a bunurilor aparținând Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică)” trimisă la Mitropolie în mai multe exemplare, pentru a fi difuzată și altor interesați. Acest document, cu opinia separată a judecătorului Dr. Miklos Fazekas pot servi celor care în continuare se încumetă a schimba situația actuală care se găsește în stagnare (anexa 41).

31. DEZILUZII. SCHISMA ÎN BISERICĂ

Înainte de a pleca în vizită la copii în Germania, într-una din zilele premergătoare din toamna anului 1987, m-am întâlnit cu părintele Augustin Ciungan și, timp de circa două ore, am discutat, în cartierul Drumul Taberei, pe străzi întortocheate, problemele Bisericii noastre, aflată în clandestinitate, pentru a nu fi urmărită de anumiți supraveghetori.

Situația mi se părea liniștită, deoarece preoții nu se implicau în nici o activitate în afară de înmormântări, botezuri și cununii religioase, pe care le oficiau în casele respective. De asemenea, oficiau Sfintele Liturghii în același mod de absolută discreție, pentru a nu periclita situația preoților.

Discutând despre participarea la liturghii, la un moment dat m-a încunștinat foarte ritos, că toți credincioșii care participă la slujbele religioase ale grupului sorei Ionela sunt excomunicați. Surprins, l-am întrebat cine a luat această măsură. Mi-a răspuns că măsura a fost luată de către o comisie episcopală în frunte cu Mitropolitul Alexandru Todea care a semnat această „decizie”. L-am întrebat dacă el a semnat această decizie; după răspunsul lui negativ, am susținut că hotărârea de excomunicare este neînțeleasă, deoarece o atare hotărâre trebuia să se bazeze pe canoane. Or, dreptul (codul) canonic apusean al Bisericii Romano-Catolice nu se poate aplica în problemele Bisericii Române Unite cu Roma greco-catolică. Fiindcă Biserica noastră urmează ritul vechi răsăritean, bizantin, numai un astfel de cod răsăritean este valabil. Însă Biserica noastră nici până azi nu are un asemenea cod, deoarece acesta s-a elaborat în anii următori evenimentului discutat și n-a fost tradus nici până azi.

La toate acestea, părintele Ciungan n-a exprimat nici o părere, după cum până azi, procedează la fel.

Din ziua aceea, în lipsă de alte informații, după cum era greu să le obții, mi-am dat seama că în sânul Bisericii noastre se petrec, chiar în clandestinitate, situații reprobabile, atunci când toți trebuia să fim uniți în toate.

După ce m-am întors de la copii, în țară n-am putut afla nimic, crezând că lucrurile se află în clandestinitatea „tăcerii”, așa cum ne-o pregătise comunismul. Abia în vara anului 1989, fiind din nou în vizită la copii, am adus în țară în copie xeroxată Nr. 8 din luna august-noiembrie 1989 al foii „DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE”, organ de luptă națională ce apare în Apus. În articolul din față se scria: „Pe lângă moartea prin infometare, în România s-a încercat și moartea „spirituală” prin confuzie și crearea unei schisme în sânul Bisericii, aflată în clandestinitate. Am putea spune că a fost anihilată de conștiința credincioșilor rămași fideli drumului trasat de înaintași și de conducerea ecleziastică din jurul Mitropolitului Alexandru Todea”. Articolul continua cu situații pe care le-am aflat mai târziu. Ceea ce știu: că la acea oră noi, credincioșii din București, îndeplineam obligațiile de credință învățate de la părinți și în școală, să frecventăm bisericile. Cum noi nu aveam bisericile noastre, participam la slujbele de la catedrala Sf. Iosif romano-catolică, în speranța unor vremuri ce vor să vină, pentru libertatea Bisericii noastre. În paralel, după cum am arătat, ne parveneau semnale de adeziune la Biserica Catolică de rit latin, care manifesta sentimente de o așa-zisă adeziune, chiar din partea unor capi ai Bisericii noastre. După cum am arătat în alt capitol, am discutat cu unii dintre aceștia, combătând o astfel de apropiere, socotită periculoasă privind destinul Bisericii Greco-Catolice, atitudine ce o am și azi. Atunci când se vehiculau asemenea tendințe, de a rămâne în țară două culte, cel ortodox și cel catolic, primul recunoscut, cel catolic tolerat, era în atenția atât a ortodoxiei, cât și a catolicismului din țară, pe care l-ar fi acceptat și dictatura comunistă, complice cu ortodoxia, care dorea dispariția Bisericii noastre în acest fel.

N-am dat crezare că forțele răului pot birui.

Spre consternarea mea și a unora care au putut să afle, am luat cunoștință că în sânul Bisericii noastre s-a creat o adevărată, denumită nepotrivit, „schisma”.

Din cuprinsul unui document intitulat „DESFĂȘURAREA CRONOLOGICĂ A EVENIMENTELOR” cuprinzând note

selectate din agendele „contestatului”, în loc să fie apreciat după cum se cuvine, pr. Justin Paven privind acțiunea P.S. Todea contrară moștenirii lăsate de P.S. Dragomir, se confirma într-adevăr „schisma” în Biserica noastră. Cele consemnate în acest document sunt fapte omenești în fața cărora rămâi înmărmurit, refuzând să le înțelegi și să le accepți.

Mă abțin să le comentez, singur cititorul are latitudinea să le judece și pe toți cei implicați în crearea lor.

Un singur document necontestat este scrisoarea semnată de însuși P.S. Alexandru Todea, adresată la sugestia Sfântului Părinte, de a face propuneri pentru a fi consacrați episcopi succesori ai episcopilor dispăruți, și pentru cei cu domiciliu forțat, în fruntea diecezelor Bisericii noastre, atunci în clandestinitate. Printre cei propuși de P.S. Alexandru Todea ca episcop al Vicariatului București, succesorul P.S. Vasile Aftenie, este pr. Justin Paven. Scrisoarea cu propunerile este reprodusă într-un capitol anterior.

Motivele care au dus la această penibilă situație în Biserică, de un adevărat tragism, vor fi judecate de Mântuitorul Isus, care a adus omenirii iertarea greșelilor și pacea între oameni și popoare. Nu știu în ce măsură, de partea cui este adevărul, — repet- fără a-mi putea exprima opinia.

Este de menționat că oamenii cu judecată deosebită, care se află în fruntea Bisericii, fac puțin pentru a dispărea această pată din sânul Bisericii, din motive ce nu le cunosc.

În urma atmosferei create în jurul celor contestați, credincioșii nu au posibilitatea de informare, fiindcă totul este păstrat în cel mai strict secret. Informațiile fără motivație au determinat pe mulți credincioși cărora le-a ajuns la urechi „schisma” să se ferească să afle adevărul și îndeosebi să discute asupra celor tănuite, dar mai ales să se apropie de așa-numitul grup al credincioaselor și credincioșilor apropiați de sora Ionela. Cu toate că atunci când am putut vorbi și scrie, în repetate rânduri, așa după cum am arătat, am solicitat conducerii eradicarea prin orice mijloace a răului dintre noi, recunoașterea Congregației Inimii Neprihănite, care s-a rezolvat, datorită intervenției Sfântului Părinte Papa Ioan Paul al II-lea și sprijinului Preacuratei, cu multă înțelepciune de către P.S.S. Mitropolitul Lucian. Până azi, față de Congregație se ține o anumită distanță nemotivată și

neînțeleasă. Ea nu este sprijinită prin nimic, bunăoară pentru a se numi un părinte spiritual, necesar unei mânăstiri, cum este Congregația.

Din păcate, după cum am arătat în diverse ocazii, situația episcopilor contestați și a Ordinului călugăresc al Adoratorilor Sfintei Euharistii, situație cunoscută și aprobată de Sfântul Părinte, nu a fost soluționată până azi.

Nu poate exista nici o piedică pentru soluționarea acesteia, deoarece azi Biserica Română Unită cu Roma greco-catolică are nevoie mai mult ca oricând de oameni pregătiți superior celor din țară. Nefolosirea acestora pentru răspândirea învățurii Bisericii la sate și orașe este inexplicabilă, deoarece este mai de preț înainte de toate să ai oameni demni care să reprezinte Biserica, reprezentare atât de necesară, decât să o lași cu desăvârșire fără asemenea oameni, situație identică cu sinuciderea morală.

Această tristă situație este de dorit să fie în atenția permanentă a conducerii, pentru a soluționa cu toată responsabilitatea, trecând peste tot ceea ce ar împiedica rezolvarea. Să iertăm pe toți de toate, punând mai presus de patimi și veleități deșarte, interesele majore ale Bisericii noastre în suferință.

32. CONSIDERAȚII GENERALE – CONCLUZII

După invadarea comunismului în țara noastră, la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în viața poporului nostru au avut loc mari prefaceri sociale străine de firea lui, de obiceiurile sale și de destinul său istoric.

Mă voi referi la unii dintre factori și la evenimentele ce au avut loc începând din vara anului 1948.

Cele ce au determinat evenimentele și au marcat timp de 50 de ani viața poporului nostru, în rezumat, sunt următoarele:

a) – crearea statului totalitar sub conducerea partidului unic, Partidul Comunist Român, în spiritul ideilor marxist-leniniste, prin socializarea întregii industrii și a agriculturii, abolind libertatea de conștiință și în general toate drepturile omului, înlocuind proprietatea privată cu cea a statului;

b) – aservirea B.O.R. la sprijinul îndeplinirii planului de transformare a statului monarhic în stat ateu comunist;

c) – interzicerea activității spirituale a Bisericii Române Unite și trecerea acesteia în stare de ilegalitate și activitatea în clandestinitate;

d) După lovitura de stat din decembrie 1989. Schimbările produse în viața politică, precum și eforturile pentru a înfățișa poporului libertatea câștigată după abolirea comunismului, puterea politică a privit cu un ochi la Răsărit și altul la Apus cu dorința integrării în standardele europene, pentru a deveni membră în organizațiile democratice internaționale, dorință numai de fațadă. Efectele rămase după comunism în lipsă de măsuri ce trebuie luate pentru o societate sănătoasă.

e) – cu toate străduințele conducătorilor B.R.U. rămași în viață pentru a reorganiza Biserica din nenorocirea de după comunism, nici după 7 ani nu s-a primit nimic de la puterea politică și de la B.O.R.

Nu s-au restituit bisericile aflate în posesia abuzivă a B.O.R. și nici averile pe care statul român le-a confiscat.

Scurte concluzii la factorii arătați de la *a* la *e* sunt cele ce urmează:

a) este cunoscut de toți că marile direcții călăuzitoare pentru stăpânirea și dominarea totală a popoarelor căzute sub orbita și influența comunistă plecau de la un singur centru, de la Moscova. Între cele mai de seamă obiective pentru a realiza dominarea omului și a popoarelor, era făurirea mijloacelor adecvate.

Dominarea se putea realiza prin inocularea treptată a omului cu învățătura marxist-leninistă atee, crearea „omului nou”. Cum trebuie să arate noul om? O ființă care prin spălarea creierului a devenit fără personalitate, lipsit de propria conștiință, un executant desăvârșit al practicilor comuniste și al dispozițiilor partidului unic, ajuns la cârma statului. A devenit un indiferent religios, ateu, a uitat de învățătura creștină strămoșească și de biserică. El s-a înregimentat în serviciul statului ateu, respingând pe Dumnezeu, pe care nici nu avea de unde să-l mai cunoască, din moment ce nu mai frecventa bisericile, fie de teamă sau din convingere atee. El a fost nevoit să ducă o astfel de viață, silit de partid și părăsit de biserică.

Astfel suma totală a acestui fel de oameni creați de partid a dominat societatea românească, societate amorfă, lipsită de viață, deposedată de sprijinul moral al adevărului, bazată pe dezinformare, pe falsificarea adevărului, până și a istoriei poporului român, pe minciună, pe ură, teroare și în cele mai multe ori pe răzbunare.

Omul și-a pierdut dragostea de muncă, deoarece proprietatea particulară a fost transformată în proprietate socialistă, de stat. I s-a răpit libertatea de conștiință, fiind împiedicat nu numai de sărăcie și de a se pregăti la liberă alegere pentru viață, în concordanță cu calitățile sale înnăscute. Viața sa a fost șablonată după tiparele comuniste.

A devenit slujbaş la stat, locuind în orașele care s-au ridicat, în blocuri cazărmi, pentru a putea fi mai bine supravegheat în tot ceea ce face, după ce a fost adus de la sate, în urma socializării agriculturii, respectiv a confiscării pământului de către stat, pe care ar fi trebuit să-l lucreze în favorul statului, în schimbul unor produse realizate din muncă, uneori insuficiente pentru familia sa.

Prin socializarea industriei, respectiv preluarea acesteia de către stat și dezvoltarea uneia dintre ramuri (industria grea și de armament), nefolositoare poporului român, elementele tinere de la sate au fost aduse la oraș, pentru a crea oameni de muncă, după o scurtă pregătire, să lucreze în fabrici la norme înrobitoare. Salariul nu ajungea de la o chenzină la alta, plata făcându-se de două ori într-o lună, calculat pe timpul de muncă prestat.

Satul românesc a fost aproape desființat și în mod deosebit dispariția țăranului, căruia i s-a luat pământul. La sate au rămas numai bătrânii și copiii. Aceștia, devenind adolescenți capabili de muncă în fabrici, luând drumul către oraș, îngroșând astfel rândurile proletariatului, au constituit o zonă a societății ușor de manevrat politic.

Cu timpul industria a devenit falimentară, din numeroase motive, mai cu seamă din cauza lipsei de calitate a produselor necompetitive sau din cauza materialelor necorespunzătoare. La acestea s-au adăugat nerespectarea termenelor contractuale de livrare. Toate la un loc au determinat refuzul acceptării produselor de către client și refuzul la plată. De aici lipsa de fonduri pentru salarii și aprovizionare cu materiale necesare produsului finit. Urmare acestor cauze s-au produs blocaje financiare în lanț între industriile dependente una de alta, neputându-se livra produsul finit. Blocarea de fonduri a provocat stagnarea parțială în industrie, trimiterea salariaților periodic – în așa-numitul șomaj tehnic. Efectele generate de funcționarea defectuoasă a industriei au dat naștere la sărăcirea generală a țării, deoarece statul era nevoit să susțină de la buget industriile neproductive, spre a evita mișcări în masa muncitorimii. Pe vremea dictaturii comuniste, acestea au fost ținute sub control, fiind cu desăvârșire interzise.

După lovitură de stat din decembrie 1989, emanații crescute și educați de partidul pe care l-au înlocuit la putere n-au avut pregătirea, forța politică, știindu-se de unde vin, lipsindu-le încrederea din partea poporului, care nu a putut fi antrenat la muncă, conștincioasă, dar mai ales au fost lipsiți de încrederea Apusului, n-au putut face schimbări, decât să acorde libertate sindicatelor pentru a-și spune cuvântul. Mișcărilor acestora nu le-au mai putut stăpâni și revendicările lor, satisfăcute pe moment,

crează nu numai nemulțumirea unora, ci și a altor sindicate care cereau tratament egal, unele preferențial față de alții. Economia țării în declin nu mai poate fi stopată în calea ei descendentă, situându-ne pe ultima treaptă din Europa, din punct de vedere material.

b) Puterea politică n-a făcut nici o schimbare în satisfacerea revendicărilor B.R.U. Vechiul și noul adversar a rămas tot B.O.R. în conducerea țării, cu modul de a trata problema B.R.U., nu s-a produs nici o schimbare, după cum era de așteptat. În frunte se afla același patriarh și sinod, aleși pe vremea și după metodele ceaușiste.

După abolirea comunismului conducerea B.O.R. a rămas cu mentalitatea din timpul dictaturii, pe care – de teamă – a servit-o cu fidelitate. Azi este foarte greu din partea oricărui conducător, să facă o întoarcere de 180 de grade, lepădând vechea haină și îmbrăcând una nouă, pentru a putea spune că s-a înnoit atât în credință cât și în fapte. I-ar sta rău Preafericitului Patriarh să îmbrace haina nouă, manifestând cu adevărat prin fapte și nu prin vorbe pastorale sau în predicile ținute pe toate drumurile, că Preacuviosia Sa iubește pe deaproapele, că s-a lepădat de satana, prin noul botez al adevăratei democrații, care nu permite să deții ce nu este al tău? Cred că nu. De ce nu primește noul botez aflându-se în scaunul patriarhal sau, dacă nu are această tărie de spirit, să aibă tăria a-l schimba cu altul, după cum a încercat, spre fericirea norodului credincios de ambele culte, imediat după lovitură de stat. Au reușit însă alții să-l întoarcă din drumul drept, spre nenorocirea multora și îndeosebi a B.R.U.

Anexa 12 a lucrării, cu titlul: „Către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române”, autor fiind cucernicul preot ortodox Boris Rădulescu, demonstrează toate susținerile mele, precum și Sergiu Grosu în lucrarea citată „Calvarul României Creștine”.

Statul totalitar ateu prin intimidare și teroarea răspândită peste tot a încălcat dreptul la libera conștiință, condus de un partid unic, a lansat premisele existenței unui singur cult, care să-i fie subordonat în realizarea planului său diabolic și anume fărîmarea omului nou, lipsit de credință, fără Dumnezeu, după ideologia proprie.

Cu perseverența caracteristică, partidul a reușit să-și atragă B.O.R. în planurile sale, făcând-o complice în toate. Dovada o

constituie aprobarea demolării multor biserici ortodoxe de către patriarh, dovadă mult grăitoare. În afară de unele secte cu caracter fățiș antireligios, a fost tolerată fără a fi recunoscută, Biserica catolică de rit apusean, conform sintagmei răspândite de înșiși comuniștii, în sensul că Stalin nu vroia să fie (pe față) adversarul Vaticanului, deoarece „Vaticanul are mai multe divizii decât Stalin“. Se referă la multitudinea credincioșilor de pe toată suprafața globului, împotriva cărora ideologia comunistă nu a avut și nici azi nu are șanse de a adormi conștiințele.

În țara noastră, insulă între slavi, teroarea comunistă nu a putut frânge credința în care au trăit o viață membrii adevăratei Biserici Unite cu Roma greco-catolică, care a dezvăluit istoriei naționale și lumii nașterea poporului român, creștinismul lui de origine romană, precum și continuitatea pe meleagurile în care s-a născut.

Pentru că a refuzat lepădarea de adevărata credință strămoșească a învățaturii Apusului, în care s-a născut poporul român, Biserica Română Unită a fost izgonită din istorie, a fost interzisă, trecând astfel în clandestinitate. Această represiune a fost determinată de refuzul de a face pact cu satana, de a accepta ideologia comunistă, de refuzul episcopiatului, al preoțimii și al credincioșilor de a se comuniza. Explicația constă în simplul motiv că nu poți servi la doi stăpâni, lui Dumnezeu și diavolului îmbrăcat în haina comunistă, care pe orice căi și mijloace determină scoaterea credinței, a învățaturii Bisericii din sufletul omului.

Drama Bisericii Române Unite este unicul exemplu din istoria tuturor popoarelor lumii; a fost martirajul suferit, izgonirea din istorie cu interdicția de a mai activa, fiind nevoită să-și ducă viața în clandestinitate, în catacombe ca pe timpul primilor creștini, iar episcopii, preoții și miile de credincioși să accepte teroarea temnițelor, decât să se lepede de Cristos.

Dintre ei unii au suportat sacrificiul suprem, asemeni lui Cristos răstignit pe cruce, să moară în cele mai cumplite și neomenoase chinuri, lipsiți de minimul necesar de supraviețuire, înlocuit cu diferite suplicii corporale, și-au dat sufletul; unii episcopi au fost îngropați în gropi comune până azi neidentificate. Alții au fost asasinați în închisoare, iar cei care au scăpat au trăit până la sfârșitul vieții în domiciliu obligatoriu, dispersați unul de altul, de rude, de prieteni și de ajutorul dat de aceștia.

Ei au rezistat barbarului tratament. Preoții au devenit paria societății comuniste, neputând ocupa nici funcții civile mărunte, care nu-i obligau la obediență ideologică, cei mai mulți, pentru a-și putea întreține familia au fost nevoiți a lucra în munci salariale. Alții, din cauza intimidării, a teroarei asupra lor și a familiilor și rudelor, au trecut la ortodoxie, după multe muștrări de conștiință, astfel siluită.

Faptele petrecute, privite în ansamblu, constituie adevărat genocid spiritual, pentru a dispărea în viața poporului român.

Atitudinea demnă și dărză, precum și sacrificiul episcopilor, al protopopilor, preoților și credincioșilor Bisericii Unite au fost înțelese de Sfântul Părinte de la Roma, care atât în timpul clandestinității cât și după revoluție, la ieșirea din clandestinitate, a ajutat-o pe unele căi cu mijloace posibile tot timpul, căruia trebuie să-i fim recunoscători, simțind în mod permanent că nu suntem părăsiți, fiind alături de suferințele Bisericii și ale credincioșilor.

d. Practicile anacronice, învechite ale conducerii Bisericii Ortodoxe Române, dependentă comunismului, a îndepărtat credincioșii sau, mai corect spus, acestora le-a scăzut încrederea în conducătorii lor sufletești, după cum erau înainte de invadarea comunismului.

Biserica Română Unită, fiind în clandestinitate, rolul educativ, moral a lipsit, fiind interzis cu amenințarea închisorii. Al preoților ortodocși era redus la zero, sub amenințarea scoaterii din cler, situație conjugată cu răspândirea sectelor, cu practici străine de credința strămoșească, timp de 50 de ani, cu formula „omului nou“ care a creat o societate bolnavă din punct de vedere moral. Lipsa răspândirii „dreptei“ credințe prin învățatura în școli, biserici sau chiar în familie a avut ca urmare înstrăinarea de cele mai elementare cunoștințe morale și spirituale.

Poporul a trăit în totală lipsă de informare a celor religioase. S-a ajuns că nu numai copiii de școală sau tinerii, ci chiar adulții să nu se mai știe ruga, uitând de cele sfinte, de cele morale necesare vieții, de calea bisericii. Presa, televiziunea și spectacolele nu au făcut nimic să împiedice, și azi, declinul, decadentă societății noastre. Televiziunea pe toate canalele emite filme care nu duc la asanare morală, ci dimpotrivă. Ele prezintă telespectatorilor o mulțime de filme pe diferitele canale, care aprind mințile bolnave

la crime, asasinate, jafuri și felurite forme de infracțiuni. În ziare de asemeni se pot citi cele mai abominabile fapte, crime, asasinate și corupție, ce rar se întâlnesc în țările creștine. Un exemplu care zguduie mințile oamenilor, fapt neîntâlnit în lume, este cel săvârșit în țara noastră de o mamă care și-a aruncat fetița în vârstă de două luni în foc, fructul unei vieți în concubinaj. Ea nu a fost bănuită, nici alcoolică și nici drogată. Fapta este unul din nenumăratele exemple ale situației în care a ajuns țara noastră.

Societatea are nevoie de familie sănătoasă, de învățământ bine sincronizat, cu al familiei și cel al Bisericii.

Acești trei stâlpi ai societății, dacă nu sunt întemeiați pe principii de morală sănătoasă și le lipsește colaborarea, nu pot crea o societate solidă și stabilă, a unui stat liber democrat.

Din păcate, trebuie recunoscut de toți că aceste cerințe esențiale, lipsa de principii sănătoase și lipsa de colaborare concordantă în creșterea tineretului a dus la efecte grave, de care suferă societatea noastră. Reformarea ei necesită un proces îndelungat pentru a eradica răul, înlocuindu-l cu binele aproximativ, după cum m-am exprimat și în alt loc. În locul educatorilor rămași până azi cu apucături vechi din trecut, trebuie să crească alții, destui la număr. Întrebarea care se pune: cine să-i crească, să-i îndrume? pentru a corespunde educației tineretului care să schimbe societatea, respectiv unele năravuri nesănătoase. Viitorul va răspunde la această întrebare, care va fi pozitiv dacă pilonii societății pe care i-am numit mai sus vor reuși să stabilească principii sănătoase de educație și vor activa în perfectă colaborare pentru aplicarea concordantă a acestor principii.

A fost suficient că în timpul celor 45 de ani să se creeze societatea în care trăim. Ea este produsul statului ateu, al conducerii B.O.R. și mai puțin al familiei, deoarece aceasta nu poate fi învinovățită, întrucât copilul la școală și soldatul în armată erau îndoctrinați cu idei necreștine, iar în familie, acolo unde se mai putea discuta, copilul auzea lucruri cu totul opuse. Aceasta, deoarece și părinții se temeau de consecințele totalitare. În aceste împrejurări și climat, tineretul trăia o dublă viață de învățatură contradictorie, care a lăsat urme adânci în formarea caracterelor, deci și a societății.

În schimb, Biserica Unită cu Roma ce-și ducea viața în clandestinitate nu putea să-și promoveze învățătura sa, astfel că nu

poate fi învinovățită sub nici un motiv de cele ce observăm azi în viața societății noastre. Desigur, copiii credincioșilor acestei Biserici, ceea ce au auzit de la părinți, cei ascultători, și-au urmat calea, practicând învățătura creștină, în măsura în care le-a fost dezvăluită. Casele acestora au fost vizitate pe ascuns de preoți, chiar noaptea, după exemplul arătat de către unii preoți din Maramureș. În București, ziua, în str. Abrud 78, cu toată persecuția, surorile și alți credincioși ascultau liturghia, care se oficia de trei ori în fiecare zi, cu toată amenințarea și perchezițiile Securității. Aici, după eliberarea din închisoare în anul 1964, călugărițele din Congregația Inimii Neprihănite au avut o intensă activitate spirituală, extinsă și în alte orașe ale țării.

În Capitală, activitatea religioasă a fost remarcabilă sub oblăduirea și îndrumarea directă a episcopului Ioan Dragomir, considerat fără tăgadă de toți clericii „primus inter pares“, precum în fruntea Vicariatului de București devenit apostolic. Mai târziu, viața spirituală a călugărițelor a fost îndrumată de părintele Aurel Leluțiu și episcopul devenit mitropolit Alexandru Todea, investit după revoluție cu titlul de cardinal. Acesta primea în Ordin novice și voturile vremelnice sau pe viață ale călugărițelor. Totul se făcea în cel mai strict secret în timpul prigoanei, de teama Securității. În Capitală s-a păstrat „grăunțele de muștar“ al credinței Bisericii Unite cu Roma, extins în țară, pentru reînvierea celor 5 diecese de ieri și de azi.

După revoluție și abolirea comunismului, Biserica Română Unită a salutat cum se cuvine schimbarea situației, sperând că cei emanați în conducerea statului vor înlătura toate piedicile practicate în perioada comunistă, dar n-a fost așa cum toți ne așteptam.

La cârma statului au apărut oameni crescuți în școlile comuniste, din țară și din afara țării, pregătiți a lua cârma în cazul căderii comunismului, după cum s-a întâmplat. Dintre ei, unii au avut răspundere importantă la vârf, în conducerea partidului, jucând rol de decizie definitivă și de execuție. Tot ei și-au asociat la conducerea statului oameni după chipul și asemănarea lor, nici unul, fără de excepție, nu era pregătit pentru conducere, fiind lipsiți de experiență, ceea ce este prea evident, fiindcă pe experiența care și-au putut-o însuși era de natură comunistă totalitară. Iar azi când scriu la 7 ani după revoluție, ei se con-

sideră cu experiență. Lumea a constatat că experiența lor a creat cea mai cumplită criză economică și haos în toate sectoarele vieții economice. Ei, după ce au fost înlocuiți de la putere prin voința electoratului, care s-a deșteptat, acuză pe noii conducători democrați, de lipsă de experiență și profesionalism. Este o atitudine hilară, lipsită de respect, neștiind sub ce formă să-și ascundă greșelile cât timp au fost la putere.

e. Altceva este de subliniat și anume că în ceea ce privește repararea nedreptăților făcute Bisericii Române Unite de către dictatura comunistă, dictatura care a succedat-o, pentru a arăta credincioșilor precum și opiniei din țară și celei internaționale grijs lor, au elaborat legi de abrogare a nedreptăților, iar pentru repararea lor, alte dispoziții, care nu fac decât să împiedice abrogarea nedreptăților, după cum am arătat în cuprinsul lucrării. Am arătat care sunt organele, persoanele vinovate în complicitate cu vinovatul numărul unu, Biserica Ortodoxă Română. Ea era consultată și fără avizul ei, întotdeauna negativ, nu s-a făcut nimic. Asemeni în țară, nimic nu se mișcă de puterea de stat în privința marilor probleme, fără știința Moscovei. În acest climat și cu persoane aflate în conducerea de stat, crescute în comunism și cu un sinod și Patriarh rămase de pe vremea comunismului, în înalta lor înțelepciune, schimbările ce trebuiau făcute în problemele esențiale au fost pertinent și cu abilitate împiedicate să se producă. Sunt în drept să afirm această situație, fiind martor începând cu 14 februarie 1990 când am condus delegația Bisericii noastre la prima întâlnire cu puterea de stat, pentru a prezenta și revendica drepturile răpite Bisericii ce o reprezentam. Atunci mi-a fost dat să aud din gura ministrului de atunci al Cultelor, principiile și condițiile care urmau să devină norme de recuperare a bunurilor noastre, construite, după cum am mai spus, în mod aberant, care au provocat pe lângă haos, impedimente de a nu se putea aplica. Aceste norme au apărut după trei luni de la această întâlnire, mai exact la 24 aprilie. Vezi Decretul 126/1990, cel cu pricina, contestat ca fiind anticonstituțional (art.3), pe care l-am dezbătut în fața Curții Constituționale, cu avocatul bine pregătit profesional, dl. Petru Pavel, al Episcopiei Clujului, cu rezultate negative, menționate în cuprinsul lucrării.

Constatăriile făcute, din experiența câștigată în preocuparea de a rezolva problemele Bisericii Române Unite cu Roma greco-

catolică, sunt cât se poate de triste în țara noastră, care se pretinde în mod neîntemeiat că ar fi un stat de drept în perioada celor 7 ani de la revoluție, până la schimbarea cu noua guvernare a oamenilor ce reprezintă cu adevărat democrația, în care trebuie să avem încredere.

În perioada celor 7 ani nu am avut justiție cu adevărat independentă, care era subordonată puterii executive. Am arătat pentru a demonstra această situație din procesul dezbătut la Curtea Constituțională, amintit în cuprinsul lucrării, în care pentru ca Înalta Curte să poată da o decizie, demnă acestei Înalte Curți, după cum am constatat din dosar, s-a cerut avizul primului-ministru, al președintelui Senatului, al președintelui Camerei Deputaților, al ministrului secretar de stat al Cultelor și al altora și al patriarhului. Iar după o vizită la Patriarhie a Președintelui Curții, acesta nu a intrat în ședință pentru a nu fi recuzat deoarece, după cum mi-a mărturisit, cu ocazia acelei vizite și-a spus părerea. Este adevărat că nu mi-a spus ce părere a exprimat atunci, dar cu ușurință se poate bănui de oricine că acesta și-a spus opinia completului, care a soluționat dosarul, după care a respins excepția de neconstituționalitate a Decretului 126/1990 art.3 privind restituirea lăcașurilor de cult.

Adică, pe înțelesul cititorului, Curtea Constituțională a decis că Decretul este bine întocmit. Astfel, sub diferite motive, acțiunile Bisericii noastre au fost peste tot respinse, cu încălcarea și a altor principii de drept.

Ca și în economie, și în alte ramuri, totul a fost organizat pe structuri ca să nu se schimbe decât foarte puțin, spre a da aparența schimbării așteptate timp de 7 ani de postcomunism, cu fața la o vedere de aproape, mai umană.

Efortul prelaților Bisericii Române Unite cu Roma pentru a renaște că și pasărea Phoenix din cenușa focului comunist ce a pârjolit țara, a fost și este extraordinar, apelând la sprijinul tuturor forțelor binelui și ale adevărului, la care au răspuns toți, de la vlădică până la opincă, pentru a da Bisericii strălucirea de odinioară, cu toate piedicile așezate în cale de inamicii săi prea bine cunoscuți, spre a nu mai reveni la nominalizarea lor, arătată în decursul lucrării.

Între inamici am numărat și pe noi înșine, arătând răul existent în noi, insistând a-l scoate. Cauzele principale ale răului,

între multe altele, sunt lipsa de unire între noi, lipsa de conducători iscusiți și vrednici, pentru a găsi soluții necesare la momentul potrivit, pentru a fi valorificate eficient în rezolvarea diverselor probleme la timp. Dezbinarea și mai presus de toate lipsa de acțiune, unii socotindu-ne fie mai îndreptățiți, mai capabili și competenți, ivindu-se și nechemată în rezolvarea problemelor Bisericii. Alții, deși puțini, au devenit interesați, servindu-se de „umbrela” Bisericii, pentru câștiguri materiale, fapte care dacă ar fi dovedite ar atrage oprobriul majorității credincioșilor de bună-credință. La toate acestea se mai adaugă ambiții deșarte pe toate liniile, veleități de a ajunge în conducere, de către persoane puțin pregătite, care nu merită.

Cei ajunși fără calitate sunt o piedică în desfășurarea activității cerute locului ce l ocupă. Adeseori, lipsa în conducere și reprezentare s-a datorat multor cauze, între care vârsta înaintată, viața și evenimentele petrecute în perioada dictaturii, care le-au marcat comportamentul, iar în puține cazuri nu experiența, ci lipsa de pregătire necesară răspunderii în care s-au trezit.

În altă ordine de idei, am remarcat că atitudinea Arhiepiscopiei catolice nu sprijină nici pe cele mai modeste fapte activitatea Bisericii Române Unite; dar nu pot susține că o împiedică. Ea se bucură de un mai mare sprijin din partea statului, pe când Biserica Unită e lipsită de acest sprijin. Mă refer la un simplu exemplu (vor mai fi și altele) și aș aminti în București, în cartierul Drumul Taberei, se ridică o biserică măreață ca și o catedrală, de către Arhiepiscopie, ceea ce trebuie să ne bucure pe toți. Dar Biserica Unită care are dreptul a cerut Primăriei Municipiului București să-i repartizeze potrivit Hotărârii Guvernului (Stolojan) nr.466 din 19 august 1972 suprafața de peste 38.000 m.p. la care este îndreptățită, în schimbul avuției Bisericii noastre demolate după confiscarea de către comuniști, dar nu a primit nimic. Biserica Ortodoxă Română în schimb a primit 10 terenuri pentru zidirea de biserici, fiecare în întindere de peste 10.000 m.p., probabil cu motivația pentru bisericile care au fost demolate cu consimțământul Patriarhiei. Este de înțeles, dar Arhiepiscopiei catolice – fără a fi avut temeiul unei legi, i s-a repartizat terenul arătat, iar Biserica noastră este și azi neglijată, socotită ca o sectă religioasă, după modul cum este tratată. Unii nu vor să mai recunoască istoria și trecutul glorioasă al B.R.U.

iar altora li se acordă atenția prioritară, ce s-ar fi cuvenit Bisericii noastre pentru contribuția la făurirea României întregite, cu Transilvania. Acest act istoric a fost plămădit și creat cu sprijinul oamenilor politici și al clerului, crescuți în ideile Școlii Ardelene, ale revoluționarilor din 1848 de pe Câmpia Libertății din Blaj, de Hotărârea Adunării de la Alba Iulia însușind și încoronând aceste idei. Vrem să ne unim cu Țara, a răsunit din piepturile intelectualilor de la Blaju, azi neglijat.

Biserica Ortodoxă Română în piedicile sale opune sloganul că B.U.R. face prozelitism, fiind acuzată pe nedrept atunci când aceasta vrea să adune pe fiii ei. Arhiepiscopia catolică nu face prozelitism, dar nu îndeamnă și nici nu sfătuiește pe cei ce frecventează bisericile sale și ascultă sfintele slujbe în ritul latin, care peste 80% sunt credincioși greco-catolici, că ar trebui să declare ca atare în orice împrejurare că sunt greco-catolici și că este de datoria lor de credință, să asculte Sf. Liturghii în bisericile române unite de care aparțin. Arhiepiscopia nu comunică în bisericile sale, după sfârșitul Sfintei Liturghii, rezultatul Conferinței episcopale și al hotărârii luate în acest sens.

Credincioși noștri participă acolo (unde și familia mea, în timpul prigoanei, neavând biserică greco-catolică, a participat), se simt prin obișnuință mai la „căldura” slujbelor, cum m-am simțit și eu. Astăzi clerul și cei care continuă participarea uită că sunt greco-catolici, să se manifeste și să se declare ca atare.

Comportamentul lor este dăunător deoarece rezultatul recensământului populației este publicat falsificat, nu reprezintă numărul real al credincioșilor noștri, comparativ cu numărul înainte de invadarea comunismului în țară. Nu se poate admite că în viața spirituală a credincioșilor noștri în Capitală a putut scădea în așa măsură numărul lor, de la 80.000 sau 100.000 de greco-catolici câți eram, la numai 10.000, câți s-au declarat la recensământ.

Comparând situația existentă, cu cea din trecut, în Capitală numărul credincioșilor de rit latin era neînsemnat și mult inferior față de numărul greco-catolicilor. Azi situația este tocmai inversă.

Să-mi fie îngăduit să reamintesc o situație analogă existentă pe plan politic, pentru a se înlesni instaurarea dictaturii în toamna anului 1946.

Să fie real motivul că, în cei 50 ani trecuți, numărul nou-născuților din părinți greco-catolici a scăzut, iar al celor din părinți de rit latin (romano-catolici) a crescut (dublat, triplat sau chiar înzecit)? Mă îndoiesc, și nimeni nu va putea înțelege acest fenomen. Motivul credibil este că părinții greco-catolici participând la serviciile divine în perioada clandestinității, din lipsă de biserici, la cele romano-catolice, (Sf. Iosif, Bărăției ș.a.) au botexat copiii la religia romano-catolică, fără să țină seama că ei, părinții, sunt greco-catolici și că puteau pur și simplu ca după botez să înscrie pe copil ca fiind de religie greco-catolică. Nu cred că ar fi avut vreo opoziție, deoarece botezul primit la romano-catolici este valabil și în Biserica noastră.

Situația – după opinia mea – se putea rezolva cu înțelegerea Arhiepiscopiei și a celei a Bisericii noastre, aflată în clandestinitate, sau în baza înțelegerii individuale cu ierarhia catolică.

Acest fenomen de a trece un copil – neștiutor – la o altă religie, diferită de a tatălui său, chiar de către acesta, este culpabil, după cum tot atât de culpabilă este situația când, la recensământ, credinciosul greco-catolic s-ar fi declarat romano-catolic, după ce era liber să exprime adevărul, fiindcă Biserica Română Unită și-a câștigat libertatea.

Continuând cu exprimarea adevărului, se pune întrebarea cine erau romano-catolici și care era numărul celor stabiliți în Capitală? Răspunsul nu este greu de aflat de oricine se interesează de recensământul efectuat între cele două războaie. Fără a se recurge la această cercetare, se poate răspunde că de rit latin erau o parte din credincioșii veniți din Moldova și alții, vechi locuitori în Capitală. Toți împreună nu depășeau numărul de 10.000 de credincioși. Pot să greșesc deoarece nu am acum aceste date, dar greșeala poate suferi o corecție în plus sau în minus, apreciată la 10%.

Revenind la greșeli, acestea nu pot fi puse numai pe seama recenzorilor din ianuarie 1992, în mod exclusiv (cunoscând mijloacele și metodele recensământului, căci atunci când eram student la Cluj am făcut parte dintre recenzori, pentru o bucată de pâine), susțin că cel din ianuarie a putut fi falsificat, după cum s-a dovedit o dată cu publicarea rezultatelor sale. Nu mă ocup de acesta numai pentru că numărul credincioșilor greco-catolici rezultat în Capitală este totalmente fals, nereal. Cauzele

sunt multiple: pe lângă greșelile recenzorului, care cu rea-credință sau din neștiință, după ce un preot tânăr al nostru s-a declarat ortodox, arătându-i-se că a săvârșit o greșeală trecând pe preot că aparține la cultul ortodox, recenzorul a răspuns că tot „aia este“, cu multă seninătate și nevinovăție. Îți pui întrebarea, la numărul de câteva zeci de mii de credincioși existenți în Capitală, nu s-au strecurat greșeli, și încă câte greșeli, pentru că oamenii fie din neglijență, fie din neatenție sau din necunoașterea importanței rezultatelor recensământului, au privit fără mare importanță lucrarea, și fără să aprecieze rezultatul corect al credincioșilor Bisericii noastre, necesar în afirmarea drepturilor sale.

De importanța acestei probleme puțini își dau seama și aș îndrăzni să afirm că nu toți conducătorii Bisericii noastre au evaluat pe deplin atunci faptul că rezultatele pot fi nefavorabile prin denaturarea realității.

Într-o ședință plenară când eram la conducerea A.R.U.-ului, am îndrăznit să afirm că „după 1 decembrie 1948, când Biserica a trecut în clandestinitate, toți cei născuți din părinți greco-catolici, botezați la aceeași biserică de până ieri greco-catolică, luată de ortodocși, botez efectuat de preotul ortodox, trebuie considerați greco-catolici“. Am motivat cu faptul că tatăl copilului n-a înțeles că prin botez că-l treacă la ortodoxie, ci l-a botezat ca fiul său să nu rămână nebotezat, adică păgân.

Sunt sigur că mulțimea părinților care și-au botezat astfel copiii nu și-au pus această problemă, dar iată că aceasta se răsfrânge la evenimentele de azi și de mâine, greu de lămurit de istorici și mai greu pe credinciosul indiferent, membru al Bisericii Române Unite.

Problema va da naștere la discuții la legea cultelor ce va trebui elaborată. Cititorul trebuie să știe că nu avem o lege a cultelor, necesară după evenimentele din decembrie 1989. Legea actuală cu nr. 177 din 4 aug. 1948 este cea elaborată de Dr. Petru Groza pe vremea lui Gheorghiu-Dej, care a pregătit desființarea Bisericii noastre, după cum am arătat în cuprinsul lucrării. Cine o cunoaște poate trage unele concluzii, ce trebuie înlăturate fiind defavorabile unei reale libertăți de conștiință. Nu arăt și alte motive socotind că am spus îndeajuns, pentru înlăturarea piedicilor în buna desfășurare a misiunii Bisericii, indiferent de rit.

Nu pot să nu exprim mirarea că într-un stat ce se pretinde democrat, cum este țara noastră, să nu fi avut posibilitatea să elaboreze o lege a cultelor, eliminând și în acest sector de mare însemnătate reglementările comuniste ale trecutului și să mențină această lege desuetă, susținând că ne-am eliberat de ideile și normele comuniste. Iată încă una din motivațiile pe deplin întemeiate, care cerea schimbarea care s-a produs.

Data fiind această situație, puterea politică nou aleasă, de esență democrat-creștină, este obligată ca între prioritățile de salvare a gravei situații economice a țării, lăsată de guvernele precedente, să planifice și promovarea unei legi a cultelor, în cuprinsul căreia să fie înscrise, între altele, organizarea cultelor și a așezămintelor sale, prevederi cu privire la raporturile inter-comunitare ale diferitelor culte, ale raporturilor acestora cu statul și organismele sale, drepturile patrimoniale, precum și asupra rolului în societatea din țară, drepturile și obligațiile față de stat și societatea de a cărei educație au obligație să se preocupe creând o ambianță de stabilitate și unire, în liniște și pace a credincioșilor. Și e puțin spus, pe lângă altele pe care le vor preconiza inițiatorii legii.

În acest domeniu, până la o lege generală care să stabilească situația juridică a cultelor din România, în vederea reglementării deocamdată parțiale, a revendicărilor întemeiate ale Bisericii Unite cu Roma, dl. senator Matei Boilă în anii după 1989 a depus la Senat o inițiativă cu privire la revendicarea lăcașurilor de cult, propunând și alternativa serviciului divin la ore diferite de către cultul ortodox și greco-catolic, în localitățile unde există o singură biserică, preluată samavolnic de către ortodocși. La această inițiativă am avut o infimă contribuție, formulând în scris răspunsul la obiecțiunile Patriarhului privitor la această inițiativă, totodată am participat la discuțiile care au avut loc la Comisia pentru drepturile omului, a Senatului, prezidată de președintele acestei comisii, dl. dr. ing. Tănase P. Tavală. La comisie au participat membrii acesteia d-nii senatori Paleologu, Peter Buchwald, pâr. Simion Tatu și autorul inițiativei, Matei Boilă. Biserica noastră a fost reprezentată de către I.P.S.S. G.Guțiu, administrator apostolic, pe lângă care am fost subsemnatul și colegul Eugen Pop. Rezultatul discuțiilor a fost de bun augur, însă din motive necunoscute nu știu ca inițiativa să fi ajuns în dezbaterile parlamentului.

A doua inițiativă a fost formulată de deputații Ioan Avram Mureșan și Tudor Duncanu ideii în plus, asemănătoare, adresate parlamentului, ulterior celei a senatorului Boilă. Am primit și eu un exemplar pentru a discuta la întrevvedere stabilită cu deputatul Ion Avram, care n-a avut loc din cauză că s-a suprapus fără ca noi să fi avut cunoștință de întâlnirea cu episcopii la Biserica Acvila. Această inițiativă, ca și cealaltă, a rămas pe drum, nefinalizată.

Astfel, problema a rămas, și credem că va fi soluționată de actuala conducere, după demararea problemelor de salvare economică, și trebuie pe lângă încredere, să avem răbdarea necesară, deoarece după anumite semnale legea este în preocuparea celor responsabili de situația existentă, care nu va rămâne nesoluționată.

La redactarea propunerilor pentru anteproiectul legii este necesar ca factorii de răspundere ai Bisericii noastre să acorde atenția cuvenită pentru eliminarea tuturor dispozițiilor abuzive din vechea lege, care au creat premisele dramei Bisericii noastre.

Fiindcă ele se corelează cu numărul de credincioși, împrejurare care ar trebui calculată real, să avem în vedere importanța ca în orice împrejurare a ne declara apartenența la Biserica părinților și strămoșilor. Ei au fost demni în toate timpurile și încurajați de originea latină și creștină în care a luat naștere poporul nostru, înconjurat de această mare de slavi, s-au putut elibera de iobăgie și prin Unirea Transilvaniei au creat România Mare în care a fost instaurată adevărata democrație. Dacă suntem mândri de ei, trebuie să le cinștim memoria și să le urmăm pilda.

Să avem încredere în primul rând în noi înșine, precum și în conducerea actuală a Bisericii Blajului și a celor din Dieceze, care prin efortul lor deosebit, cu toate greutățile lăsate de comunism, au reușit să organizeze cele 5 Dieceze cu institutele de învățământ pentru pregătire de noi cadre duhovnicești care să continue și să răspândească învățătura creștină a marilor lor înaintași, spre mărirea Bisericii, cum a fost odinioară, stâlp puternic de sprijin al țării noastre.

ANEXE

ANEXA la pag. 28

MITROPOLIA GRECO-CATOLICĂ ROMÂNĂ BLAJ
Nr. 6610/1932

D-sale D-lui VASILE MARCU, student an IV drept, Cluj
Voind ca atât D-Tale, cât și D-lor studenți Andreiu Muntean
an IV drept, Augustin Mureșan an VI med. și Teodor Ilea an V
med., să Vă acordăm și pe anul școlar 1932/33, câte un ajutor de
3000 lei din fundațiunea Alexandru Șt. Șuluțiu, Te invităm ca
avizând despre aceasta și pe ceilalți trei Domni, să ne trimiteți
de urgență câte un certificat despre progresul în studii an școlar
1931/32 și altul de frecvență an școlar 1932/33.

Întrucât ajutoare noi nu mai putem da din nici o fundațiune
decât numai celor, cari au avut în trecut din această fundațiune
și se vor legitima, am dori ca în jurul acestei chestiuni să nu se
facă vorbă printre studenții universitari.

BLAJ, din ședința consistorială ținută la 10 decembrie 1932.

Vicar general arhiepiscopesc
Dr. Ambrosiu Chetiany

Anexa 1

Întreprindere pentru construcții Aeronautice Române,
Societate anonimă

Înmatriculat la Oficiul Reg. Com. Sub No.401/937

București VI. 9. II.1948.

Serviciul Personal

Str. Serg. Nuțu Ion No. 44

Adeverință

Subscrisa I.C.A.R. – Întreprindere pentru Construcții
Aeronautice Române, cu Sediul legal în București Str. Serg.

Nuțu Ion Nr.44, prin reprezentanții săi legali, adevărim prin
prezenta că Dl av. definitiv Vasile Marcu – doctor în drept –
domiciliat în București Str. Carol Davila Nr.39, este angajat în
serviciul *întreprinderii noastre încă de la data de 1 Mai 1946,*
în calitate de Șef al Serv. Contencios.

D-sa fiind încadrat în Contractul Colectiv de Muncă al
Sindicatului metalo-Chimic, este obligat a fi prezent zilnic la
serviciu, în cadrul programului de lucru al fabricii, în care scop
pontează și fișa de prezență, fiind obligat a lucra exclusiv pen-
tru apărarea intereselor juridice ale întreprinderii.

Drept care i s%oa eliberat prezenta adeverință, spre a-i servi
la înscrierea în Colegiu.

Anexa 2

Mitropolia Română Unită – Blaj
Nr.3894/945.

Adeverință

Noi, Dr. Valeriu Traian Frențiu, Mitropolit Lt. al Blajului,
prin aceasta adevărim oficial că, dl. Dr. Vasile Marcu, avocat,
funcționează în calitate de șef al Contenciosului Mitropoliei
Române Unite de Alba Iulia și Făgăraș, în București.

Drept ce i-am eliberat prezenta Adeverință, spre a-i servi la
nevoie.

Blaj, la 4 Septembrie 1945.

Episcop de Oradea

Valeriu Traian Mitropolit Lt. al Blajului

Anexa 3

Corespondențe din țară

București

Restituiri necesare

În principatele Române, mulți domnitori, cu domnițele lor,
au ridicat lăcașuri de cult și așezăminte de caritate pentru cei
năpăstuiți de soartă. O asemenea operă a înfăptuit, în 1943,
MARIA Băleanu, descendentă din domnitori. După tată a fost
strănepoată lui Brâncoveanu. Bunica ei, Catinca, soția lui
Nicolae Mavrocordat, a fost fiica domnitorului Grigore Ghica.

Maria Băleanu s-a căsătorit cu Alexandru Apostol, mare moșier, descendent din marea boierime.

Credincioasă tradiției strămoșilor, ctitori de nenumărate lăcașuri binecuvântate, Maria Băleanu Apostol, la 2 iulie, 1943, donează întreaga moștenire de la bunica ei, domnița Catinca, operelor de binefacere, întemeind „FUNDAȚIA MARIA BĂLEANU ȘI ALEXANDRU APOSTOL“, cu sediul în București, în imobilul somptuos situat în str. Xenopol nr. 15, colț cu Str. Columb nr. 2, cuprins și acesta în Fundație. Fundația a fost înregistrată la Tribunalul Ilfov, secția notariat, din București.

După cum rezultă din actul de constituire, Fundația avea ca scop „ajutorarea și dezvoltarea comunității Române-Unite (greco-catolică), din Vechiul Regat, cea mai sănătoasă parte a catolicității noastre și, cu toate că eu sunt de rit latinesc, m-am gândit mai cu seamă înaintea lui Dumnezeu, fiindcă, pe de o parte, românii uniți din Regat erau cei mai lipsiți de toate, fie bisericește, fie duhovnicește, fie materialicește și fiindcă, pe de altă parte, se înfățișau ca elementul cel mai sănătos, băstinaș și trainic pe pământul românesc.“

Scopul fundației se realiza astfel:

- ajutorarea văduvelor și bătrânelor române-unite, lipsite de mijloace materiale, precum și crearea unei case de adăpost;

- ajutorarea instituțiilor de învățământ de rit unit – reprezentat prin operele Asumptioniștilor, – pentru băieți și ale călugărițelor din ordinul „Maica Domnului“ – pentru fete, în București; subvenții și burse pentru copii;

- ajutorarea mănăstirilor de rit unit;

- crearea de instituții de caritate, construirea de biserici de rit latin (greco-catolic) și a unei Catedrale monumentale în București;

Patrimoniul, foarte bogat, constă din imobilul situat în strada Xenopol nr.15, colț cu str. Columb nr. 2, din București, întinse păduri, bune de exploatat, situate în județul Buzău (Cătiașu, Nehoiu, Valea Teghea, Păltineni), conacul moșiei Gurguiești din județul Buzău, cota indiviză din Hotelul Palace din Bușteni, un număr însemnat de participații la diverse societăți anonime, precum și un imens și valoros inventar anexat la actul de constituire.

Conducerea Fundației era asigurată de un comitet compus din :

- MARIA BĂLEANU (fondatoarea), președinte,
- Î.p.s.s. Dr. Vasile Aftenie, episcop auxiliar și Vicar general al Bisericii Române-Unite (Gr.-Cat.) în București,
- Monseniorul VLADIMIR GHIKA, vărul fondatoarei,
- Principesa ELISABETA GHIKA, verișoara fondatoarei,
- Dr. VALER Pop, ministru plenipotențiar,
- TITUS MĂLAI, canonic de Cluj și protopopol Bucureștiului.
- George Săulescu, avocat consilier (în locul căruia a fost cooptat subsemnatul în martie 1945).

Totul s-a prăbușit în dezastru, după preluarea conducerii statului de către puterea comunistă.

În baza Decretului Nr. 358 din 1 decembrie 1948, Fundația a fost desființată (o parte din conducere fusese arestată mai înainte), iar Biserica Româno-Unită a fost interzisă.

Fondatoarea, prin intuiția sa înțeleaptă, a precizat în actul de constituire a Fundației că „dacă Fundația va fi dizolvată din motive neprevăzute, chiar de către stat, întreg patrimoniul va trece, integral și exclusiv, autorităților ierarhice ale Bisericii Române Unite din Vechiul Regat, care-l va întrebuința numai în scop religios.“

Azi, Biserica Română Unită a dobândit numai așa-numita libertate, nu însă și lăcașurile de cult, închise de statul comunist și făcute cadou Bisericii ortodoxe, nici bunurile de altă natură, și, bineînțeles, patrimoniul Fundației, între care imobilul din str. Xenopol 15. Acest imobil exploatat de stat în favoarea sa (ca de altfel toate, fiind închiriat Ambasadei Italiei. Chiria se achită în valută.)

Pentru restituirea acestui imobil și a patrimoniului Fundației (cât nu s-a risipit), Biserica Română Unită a făcut documentate demersuri la guvern, începând cu Comisia mixtă, apoi la cea centrală, cereri respinse nemotivat de guvernul Th. Stoilojan.

Firesc ar fi ca aceste bunuri să revină proprietarului de drept, așa că Biserica va continua cu demersurile.

E dureros pentru credincioși – și pentru poporul român în general – să știe că au dreptate și să nu îl asculte nimeni. Va fi existând o mentalitate de acest nivel, dar la acest nivel noi nu acceptăm să rămânem.

Anexa 4

Episcopul dr. Vasile Aftenie cel dintâi martir al Bisericii Române Unite cu Roma

Sub ochii noștri peste care se așterne zăbranicul mării și înspăimântătoarei nopți totalitare se consumă o dramă cutremurătoare, rămasă necunoscută până azi pentru o mulțime de oameni, mai ales din generația tânără. Biserica Română Unită cu Roma aducea în acei ani de teroare jertfă pe altarul libertății pe episcopul Dr. Vasile Aftenie.

În rândurile ce urmează voi încerca să evoc cu emoție vie și cucernică amintire figura luminoasă și de neuitat a prelatului Bisericii greco-catolice, dorind să aduc în actualitate misionarismul și martirajul acestuia. El a fost răsplătit de Dumnezeu să devină martir pentru a pecetui, fără putință de tăgadă, tăria în credința pe care nici o teroare, nici o schinguire și nici o temniță nu au putut-o smulge din sufletul său, cum nu a putut fi smulsă nici din sufletul celorlalți episcopi, preoți și credincioși, cu toții preferând moartea în fața trădării lui Isus Hristos și a Bisericii Unite.

Episcopul Dr. Vasile Aftenie a fost copil de țaran și s-a născut în satul Lădroman de lângă Blaj la 14 iulie 1889. Școala primară a urmat-o în satul natal, iar studiile liceale, cu examenul de maturitate (adică bacalaureatul), la Liceul Sf. Vasile din Blaj. După terminarea liceului se înscrie la Academia teologică din Blaj și, fiind un student merituos la învățătură și înzestrat cu un adânc spirit cucernic, a fost trimis la Colegiul „De Propaganda Fide” la Roma pe care îl absolvă strălucit iar în anul 1925 obține titlul de doctor în teologie. A revenit în patrie, mai întâi la Blaj, ca preot, după care a urcat mai multe trepte ecleziastice, cancelar, profesor de teologie, protopop, canonic.

În anul 1940, Mitropolitul Blajului, dr. Alexandru Nicolescu (sub jurisdicția sa se găseau protopopiatul și parohiile din București) îmbolnăvindându-se a cerut sfântului Părinte de la Roma aprobarea ca dr. Vasile Aftenie să devină episcop auxiliar al Arhidiecezei Blajului, pentru Vicariatul din București și pentru Biserica Română Unite din Vechiul Regat.

În această demnitate l-am găsit la reședința sa din Str. Batiștei 39, când am fost numit de Dr. Valeriu Traian Frențiu, mitropolitul locotenent al Blajului, în calitate de avocat al Mitropoliei Unite de Alba Iulia și Făgăraș, în București. Din martie 1945 și până la arestarea sa în octombrie 1948, i-am fost mereu aproape, însoțindu-l zilnic peste tot.

Mi-l amintesc perfect și astăzi, la aproape o jumătate de veac. Era înalt, blond, puternic, cu ochi albaștri, cu o fire deschisă, luminoasă și blândă. Plin de farmec și de umor, era foarte apropiat și iubit de toți credincioșii, fără de nici o deosebire. Pe fiecare l-a cercetat la casa sa, fie el umil sau înstărit. Era perioada când, după ocuparea Ardealului de nord, mulți credincioși se refugiaseră, părăsindu-și tot avutul. Pe aceștia îi mângâia și-i îmbărbăta propovăduindu-le dragostea creștină și iubirea de aproapele. Nu lua nimic din ceea ce i se oferea, dimpotrivă, din puținul său ajuta pe cei nevoiași, mai ales în anii 1946-1947, ani de cumplită foamete.

La reședința sa a găzduit în permanență un număr de 5-6 studenți săraci care urmau cursurile facultăților de medicină, litere și altele. Aceștia locuiau în mod gratuit, el suportând și cheltuielile de întreținere a locuinței.

Nu suferea în nici un chip minciuna și bicia pe loc neadevărul, uneori cu duritate. În fața autorităților era de o demnitate remarcabilă, cu o exemplară ținută și mod al conversației, reușind să fie ascultat, înțeles și respectat.

Casa sa era deschisă, indiferent de oră, tuturor, umili sau bogați. Primea credincioși de diferite confesiuni cărora le dădea povețe pe care numai el știa să le găsească. Fiecare pleca mângâiat de la casa sa.

Într-o zi de la sfârșitul lui august 1948 a sunat la poarta reședinței sale generalul Doncea Constantin, primarul comunist al Capitalei, însoțit de soția sa, care l-a întrebat pe episcop cu o obrăznicie și o lipsă de respect fără seamăn: „Părinte, cine șade aici?” La care Preasfinția Sa i-a răspuns: „Dacă ați sunat aci știți pe cine căutați și în ce scop ați venit”. La acestea generalul comunist i-a spus cu aceeași caracteristică obrăznicie: „În douăzeci și patru de ore să curățați locul. Bineînțeles că a trebuit să executăm ordinul, căci timpurile erau cumplite și atmosfera din țară de adevărată teroare. Din acea zi a început calvarul episcopului Vasile Aftenie. El a trebuit să se mute la Biserica din str.

Polonă, cu puținul avut, ajutat de umilul și istețul om de serviciu Luca, la rândul său călugăr bazilitan.

Cu toate că era urmărit îndeaproape și pretutindeni de către doi oameni ai securității, el n-a încetat activitatea sa pastorală, dar a intuit că dictatura comunistă va interzice în curând existența Bisericii Unite, care după 1948 a fost nevoită să-și continue activitatea în clandestinitate.

Episcopul Vasile Aftenie călătorea la credincioși însoțit de cei doi oameni ai securității, unul într-o mașină neagră, iar altul alături așezat în autobuz sau tramvai. La un moment dat, el, urmăritul, i-a spus urmăritorului cu umorul său caracteristic: „Domnule, luați-mă cu Dvs. în mașină, căci vă spun unde merg, iar acolo așteptați, și apoi continuăm drumul împreună.“

Petru Groza luând cunoștință de popularitatea ce o avea episcopul în rândul credincioșilor săi, a socotit că ar fi potrivit să-l abordeze pentru a-l determina să facă încet-încet marca cotitură la ortodoxie și să semneze actul „unirii“ silnice din anul 1948. Pentru realizarea acestui țel, Groza îl invită la masă pe episcop și începe ademenirea și șantajul. La început, în mod mișelesc, i-a făgăduit ca preț al trădării funcția de mitropolit al Ardealului.

La refuzul vehement al episcopului i-a făcut aluzie chiar la scaunul de patriarh.

P.S. Vasile Aftenie a respins cu indignare și demnitate toate propunerile făcute.

De fiecare dată îmi declara cu amărăciune: „Măi copile (așa îmi spunea, fiind tânăr, pe vremea aceea), să știi că tot așa cum sunt bun român, sunt și bun greco-catolic și că nu mă voi lepăda cu nici un chip de legea străbună, de Hristos și de Roma. Să nu uiți acestea căci cine știe ce se va întâmpla.“

Ceea ce a prezis i s-a întâmplat. A urmat arestarea sa în luna octombrie 1948, împreună cu toți episcopii, protopopii, foarte mulți preoți și mii de credincioși ai Bisericii Române Unite pentru că au refuzat să subscrie la lepădarea de Biserica Romei.

Dr. Vasile Aftenie a fost arestat și întemnițat în închisoarea Văcărești, despărțit de ceilalți prelați greco-catolici risipiți prin alte închisori.

După un an și jumătate de chinuri și umilințe, la 10 mai 1950, fiind bolnav și internat la infirmieria închisorii,

preasfințitul prelat a fost lovit cu ranga în cap, dându-și sufletul în mâinile Creatorului.

A doua zi o mașină neagră a securității s-a oprit la Arhiepiscopia catolică din strada Berthelot nr.19, iar un ofițer cu geantă de piele neagră l-a solicitat pe preotul de serviciu pentru a oficia o înmormântare la cimitirul catolic Bellu. Dus acolo, slujitorului altarului i s-a ordonat să pomenească pe „Vasile“ în timp ce în sicriul care avea o scândură ruptă acesta a putut observa haina neagră a episcopului. După oficierea slujbei înmormântării, omul securității i-a cerut preotului să păstreze cel mai strict secret dacă nu vrea să-și primejduiască viața.

Preotul care a oficiat slujba înmormântării se numește Ion Baltheiser și trăiește azi în Germania. L-am cunoscut întâmplător în 1988 și mi-a destăinuit acest amănunt.

Pe mormântul episcopului s-a implantat o cruce de brad pe care era scris A. V. 1950, dar după o bucată de vreme mormântul a fost placat cu bordură de marmoră albă, cu o frumoasă cruce din același material și efigia episcopului martir (și numele său). După informațiile care nu au putut fi verificate, lucrarea s-a făcut pe cheltuiala (în mare taină) a unei credincioase ortodoxe.

Cazul neîndoielnic de asasinat al episcopului Vasile Aftenie ar trebui să formeze obiectul unor cercetări pentru a scoate la iveală adevărul istoric.

Atitudinea sa demnă și a tuturor celorlalți conducători ai Bisericii unite a făcut ca să fie ales martirajul decât lepădarea de credință, înscriind pagini glorioase în istoria bisericii noastre pe care nici dușmanii ei nu le pot contesta.

Sângele acestor martiri a Bisericii greco-catolice cer repunerea în grabă în drepturile uzurpate acum 42 ani.

Este remarcabilă inițiativa credincioșilor de rit catolic spre deschiderea procesului de beatificare a unui episcop martir care nu a ajuns să fie biologic asasinat, dar la aceeași inițiativă trebuie să ajungă – și sunt poate mai îndreptățiți – credincioșii Bisericii greco-catolice pentru episcopul martir Vasile Aftenie și pentru toți ceilalți episcopi martiri.

Dr. Vasile Marcu

fost avocat al Mitropoliei Blajului

Acest articol a fost publicat în ziarul Dreptatea

După 45 ani de la moartea sa s-a oficiat un parastas la mormântul său și am fost încredințat a rosti un panegiric la această comemorare. Atunci am citit acest articol și am încheiat rostind următoarele:

Mucenice Vasile, care din dragoste ți-ai jertfit viața pentru Cristos, Mântuitorul lumii, dându-ne dovada supremă a statorniciei în credință nouă celor rămași în această vale a deșertăciunii, plină de antagonisme, roagă-te Bunului Dumnezeu pentru Biserica noastră pe care ai slujit-o cu atâta dăruire, ca să reînvie la viața spirituală așa cum ai lăsat-o la despărțire.

Roagă-te pentru toți credincioșii noștri ca să găsească limanul păcii și al liniștii sufletești.

Te rugăm fierbinte, mucenice Vasile - așa cum ai ascultat pe cei îndurerați - în pelerinaj la mormântul tău, acoperit și azi cu flori, pentru a netezi calea în fața lui Dumnezeu, pentru a trezi în sufletele noastre buna înțelegere, unirea și dragostea între frați.

(Panegiric ținut la mormântul mucenicului la 10 mai 1995)

Anexa 5

Articol publicat în 17 iunie în ziarul DREPTATEA

Biserica din str. Polonă este biserică greco-catolică

Istoria Bisericii Româno-Unite greco-catolice din str. Polonă nr. 50 este limpede, fără nici o umbră de îndoială, de la origine și până azi. Construcția ei și a caselor parohiale s-a datorat osârdiei și dărnicii credincioșilor români transilvăneni stabiliți în București încă înainte de sfârșitul veacului trecut.

Terenul a fost cumpărat pe seama Mitropoliei Române Unite de Alba Iulia și Făgăraș, pentru parohia lor din București, de către Radu Demetriu, în calitate de protopop paroh, din împuternicirea Mitropoliei Blajului, prin contractul nr.415 din 21 ianuarie 1892, autentificat la tribunalul Ilfov, secția notariat și înscris în registrul de inscripțiuni sub nr.96 din 2 ianuarie 1892.

DEMETRIU RADU a absolvit „Colegiul Propagande Fide“ din Roma cu diploma de părinte luându-și apoi doctoratul în teologie și filozofie. Arhiepiscopul catolic din București l-a numit profesor de teologie dogmatică și filozofie la Seminarul Catolic și apoi rector al acestui seminar.

Și pentru că Mitropolia Blajului era sub jurisdicție și stăpânire străină (a Imperiului austro-ungar) până la 1 decembrie 1918, contractul de cumpărare a terenului din str. Polonă s-a încheiat de către Episcopia romano-catolică, pe seama Parohiei românilor uniți.

Având teren propriu, transilvănenii au primit un imbold puternic. Susținuți de o însemnată contribuție a Arhiepiscopatului catolic, au strâns mână de la mână mijloacele necesare pentru realizarea visului lor, construirea edificiilor și a Bisericii din str. Polonă.

Aveau în fruntea lor omul hărăzit de Dumnezeu (cum se spune azi „Omul potrivit la timp potrivit“), parohul luminat și eminent dr. Demetriu Radu, născut în Rădești, lângă Aiud, trimis de Mitropolia Blajului ca paroh al Bucureștiului încă din anul 1886. A devenit mai târziu Episcop de Oradea, dar a căzut asasinat de o bombă în anul 1920, pusă de o mână criminală în Senatul României Mari, la ședințele căruia lua parte ca senator de drept.

Când credincioșii transilvăneni stabiliți în București au simțit nevoia să continue viața spirituală, Blajul a trimis peste Carpați chiar de la început pe unii dintre cei mai eminenti preoți uniți spre a îndruma și educa viața sufletească a acestora și a propaga și răspândi la întreaga populație cultura creștină, în mediul bucureștean. Să amintim pe unii dintre aceștia care au slujit la Biserica Polonă: Dr. Ioan Bălan, viitorul episcop al Lugojului, Gheorghe Dănilă, ajuns ulterior canonic la Blaj, dr. Liviu Chinezu, consacrat ca episcop, în anii de prigoană în închisoare, destinat pentru Mitropolia Blajului, Dr. Vasile Aftenie, protopop, apoi episcop Vicar general al Bucureștiului și Vechiului Regat, primul martir ierarh româno-unit. (A fost lovit cu ranga în cap și a decedat în infirmeria spitalului închisorii Văcărești, unde era deținut în timpul prigoanei comuniste.)

Revenim la începutul secolului nostru, mai exact în anul 1909, an în care după truda credincioșilor transilvăneni și a dr. DEMETRIU RADU a fost sfințită Biserica Română-Unită Greco-Catolică din str. Polonă; cea dintâi Biserică româno-unită din Vechiul Regat, care are hramul „Sfântul Vasile“, înscris pe frontispiciul ei.

Construcția a fost făcută de arhitectul Ganika-Budești, în stilul bisericilor tradiționale din Moldova.

Autoritățile administrative și ale Bisericilor ortodoxe s-au opus la început, neadmitând ca românii uniți cu Roma să aibă Biserică în Capitală.

Cu dârzenia și perseverența cunoscută, transilvănenii au determinat căderea tuturor opreliștilor, admitând condiția ce li s-a pus, ca Biserica și edificiile anexe să fie construite în fundul curții, cât mai departe de stradă spre a nu fi văzute.

La altarul acestei Sfinte Biserici au celebrat sfintele liturghii în afară de distinșii clerici sus-arătați și alte personalități de seamă ale Cultului Bisericii Române-Unite în frunte cu Mitropolitii Dr. Vasile Suciu, numit de către renumitul istoric Nicolae Iorga „Vasile Vodă al Românilor“ și apoi de dr. Alexandru Nicolescu, ultimul Mitropolit al Blajului, decedat înaintea prigoanei.

La 1 decembrie 1948 – începutul dramei Bisericii Româno-Unite -- (dată la care existența ei a fost interzisă) împreună cu toate bisericile și lăcașurile de cult, și Biserica din str. Polonă nr. 50 a fost preluată de puterea comunistă și apoi predată cadou Bisericii Ortodoxe Române.

Azi în ea se fac slujbe religioase de către Biserica Ortodoxă Română și trebuie să recunoaștem că Biserica este bine îngrijită. Din zidurile ei însă emană Spiritul Blajului, pe care nu-l poate sufoca nici o putere lumească.

Credincioșii români uniți greco-catolici din București au făcut nenumărate demersuri orale cât și scrise la Patriarhia Ortodoxă Română, pentru restituirea acestei Biserici, fără răspuns definitiv. Credincioșii mai speră că, în cele din urmă, cei vizați vor ajunge la luciditatea necesară spiritului vremilor spre care se îndreaptă țara și vor rezolva cererea lor fără a se ajunge la soluționarea ei pe calea justiției.

Nu dorim și respingem orice confruntare între credincioșii uniți și ortodocșii laici, pe care de la început am repudiat-o, evitând astfel aplicarea respectivului act normativ, care a dat naștere la noi tensiuni. Și fără acestea țara este încercată adeseori de nenumărate confruntări dureroase.

Dr. Marcu Vasile
fost avocat al Mitropoliei Blajului

Anexa 6

Ieșind de la Palat
articol publicat de ziarul DREPTATEA din ziua de Sâmbătă
7 noiembrie 1992

La 8 noiembrie 1945 împreună cu Preasfinția Sa Dr. Vasile Aftenie (care avea să fie asasinat în infirmeria închisorii Văcărești) episcop Vicar general al Bucureștiului și vechiului Regat, în calitate ce o aveam ca avocat al Mitropoliei Blajului în București, ne-am prezentat la Palatul Regal și am semnat în cartea de onoare pentru cinstirea regelui Mihai al României. După semnare am ieșit în Piața Palatului în care începeau să se strângă zeci și zeci de mii de oameni, venind din toate arterele, umplând spațiul până la refuz, pentru a cinsti onomastica Regelui. Cetățenii capitalei, indiferent de vârstă, sex sau etnie s-au prezentat, aclamând din răspuțeri „Regele Mihai“, „Trăiască Regele Mihai“ intonând imnul regal și alte cântece patriotice legate de rege și familia regală. Era o adevărată sărbătoare creștinească. Totul a decurs în liniște. Asigurarea dată de Teohari Georgescu a fost dezmințită de provocarea unor elemente comuniste ai căror stăpâni nu vedeau cu ochi buni Regalitatea și manifestația de dragoste arătată de populație față de Rege.

Aceste elemente a u pătruns în două camioane în număr de câteva zeci, având fiecare câte un betigaș de fier în mână, în lungime de 60-70 cm. cu care din poziția în care se aflau în mer-sul camioanelor loveau în mulțime.

În fața imprevizibilului, am sfătuit pe Preasfinția Sa Pr. Aftenie să se întoarcă acasă în str. Batiștei, unde locuiam și eu, ceea ce a și făcut. Am rămas în continuare cu un grup de tineri național-tărăniști, împreună cu Ion V. Zagan (ales deputat în alegerile din 1946), un entuziast al regalității. Ne aflam în fața aripii din stânga Palatului, vis à vis de Biserica Crețulescu, când a început să se tragă în mulțime din clădirea atunci neterminată a Ministerului de interne unde trona Teohari Georgescu (mai târziu sediu al C.C. al P.C.R.). Teohari a înțeles să răspundă astfel pretenției „asigurări“ date studenților bucureșteni.

Mulțimea demonstranților, înfuriată, a răsturnat cele două camioane și le-a dat foc lângă statuia ecvestră a Regelui Carol I, situată în fața Bibliotecii centrale, clădire care în anul Domnului 1989 a fost arsă de comuniști. Camioanele arse au topit asfaltul, lăsând urme mulți ani. Demonstrația de simpatie pentru Rege a continuat, acțiunea de împrăștiere nu a reușit.

Anexa 7

Să înlăturăm dezbinarea dintre noi

Durerea poporului român este mare; cea a românilor de religie catolică de rit bizantin uniți cu Biserica Romei este și mai mare. Ei nu mai au Biserici, fiindu-le închise prin abuz și luate pe seama Bisericii ortodoxe române prin măsura puterii statului comunist în colaborare cu ierarhii Bisericii ortodoxe.

Episcopii, preoții și o mare parte din credincioșii ei au fost întemnițați, unde mulți și-au lăsat viața fiindcă nu au consimțit la desființarea Bisericii. Din Decembrie 1948 Biserica își duce activitatea spirituală în catacombe, în clandestinitate, devenind Biserica tăcerii. Încă în viață, fiind liberi, simțind furtuna ce se abătea asupra Bisericii, apoi după ce au fost întemnițați ierarhii Bisericii unite au consacrat episcopi, spre a duce ca urmași în clandestinitate destinele Bisericii unite în cele 5 eparhii. Între aceștia este de amintit numele lui Liviu Chinezu, decedat în închisoare, Ploscariu, Chertes, Alex. Todea ș.a. Ion Dragomir a fost consacrat de nunțiul apostolic O'Hara ce era atunci reprezentantul Vaticanului, la sediul din București unde Ion Dragomir se adăpostise pentru a nu fi arestat. După închiderea Nunțiatunii a fost arestat și el, iar în urma decretului de amnistie împreună cu ceilalți episcopi consacrați în clandestinitate a fost eliberat. Toți au început activitatea pentru existența în continuare a Bisericii, fiind oprimați și persecutați de organele de securitate ale Statului. În această luptă unirea strânsă a credincioșilor cu preoții și episcopii Bisericii în suferință era și este necesară. Lucrurile nu se petrec astfel, ci, din contră, motiv dat organului de luptă națională „Deșteaptă-te române” no.8 din aug.-nov.1989 ce apare în Franța. În ziar apare informația după care „în urma morții Episcopului Ion Dragomir (25-04-1985) care fusese sfințit în clandestinitate, au apărut trei episcopi zice-se sfințiți de răposatul, „fără martori”,

...pe care îi numește (ziarul), Emil Riti, Cristian Octavian și Paven Iustin. „Însă un lucru a ieșit din comun” scrie ziarul, „și anume manevrarea lor de către „naica” Ionela, devenită vizionară politico-religioasă cu preziceri” etc.etc. „punând pe gânduri pe cei de bună credință”. În fața abuzurilor celor trei preținși episcopi, Mitropolitul Alexandru Todea împreună cu bine cunoscuții ierarhi Ion Ploscaru și Coriolan Tămăianu am atras atenția deviaționiștilor „să nu se manifeste în afara regulilor canonice pentru a nu fi excomunicați.”

Relatarea din ziar este eronată și produce stupefacția și tulburarea conștiințelor cititorilor care fac parte din Biserica unită. Unul care în mijlocul suferințelor trăiește plenar activitatea și modul de viață al Bisericii, pentru restabilirea adevărului prezintă, mai jos faptele petrecute în realitate.

Episcopii Ion Dragomir și Alexandru Todea în conștiință au întocmit propuneri Sfântului Scaun al Romei pentru patru persoane nominal arătate spre consacrarea ca episcopi, propuneri pe care Sfântul Scaun le-a aprobat. Propunerile au fost făcute mai ales de către cei doi deoarece ceilalți au ieșit grav bolnavi din închisoare.

Cei propuși se referă la Emil Riti, Cristian Octavian și Paven Iustin. Un al patrulea este ajutorul Prea Sfinției Sale Alexandru Todea.

Conform înțelesului dintre Episcopii Ion Dragomir și Alexandru Todea, consacrarea de episcopi a celor patru urma să o facă cel rămas în viață dintre cei doi. Ion Dragomir îmbolnăvindându-se a fost spitalizat la secția de cardiologie a spitalului de la Fundeni, condusă de Prof. Carp. vorbind de mai multe ori cu Episcopul Alexandru Todea Episcopul Ion Dragomir a spus că va consacra ca episcopi pe Emil Riti, Octavian Cristian și Paven Iustin la care Episcopul Alexandru Todea i-a răspuns să facă cum vrea (recte, cum crede de bine).

Emil Riti, trimis de Episcopul Ion Dragomir, fiind acesta încă în viață, a destăinuit Episcopului Alex. Todea că este consacrat episcop. Aceasta în scaunul mărturisirii. Descoperirea a produs mare tulburare. Apoi pentru a continua activitatea Episcopului Ion Dragomir la Baia Mare, Cristian Octavian a început în acel oraș propovăduirea adevărurilor de credință ca și antecesorul său, credincioșii fiind bucuroși că au un nou păstor, strângând cu devota-

ment rândurile în jurul său. În primăvara anului 1989 Cristian Ocatavian s-a stins și el din viață fiind înmormântat la Baia Mare fără a fi prohodit de Episcopul Alexandru Todea care nici n-a participat. După decesul lui Cristian Octavian, Episcopul consacrat de ion Dragomir, Paven Iustin a plecat la Baia Mare pentru a sluji Biserica unită în continuare. Acesta a fost invitat la Securitate și i s-a pus în vedere să părăsească orașul. Întors la București, de asemeni a fost vizitat de securitate, ceea ce până atunci nu s-a întâmplat, cu toate că securitatea avea cunoștință că el săvârșește slujbe religioase. De data aceasta i-a cerut să prezinte documente din care să rezulte că el este episcop, deoarece nu i se recunoaște această calitate.

Din cauza activității duse de episcopii cei doi contestați, pe tărâm bisericesc, într-o așa-zisă conferință episcopală, P.S.S. Alexandru Todea, cu alții, a emis o comunicare de excomunicare a celor doi și a credincioșilor care ar participa la ascultarea slujbelor religioase săvârșite de aceștia.

Toate cele de mai sus tulbură mințile și sufletele credincioșilor, ce-și pun o mulțime de întrebări și anume:

- se știe că în ilegalitate nu se întocmește nici un document din care să rezulte calitatea de episcop, ori preot, deci în caz de legitimare cum poate dovedi persoana în cauză aceste calități?

- cine pune organele de securitate pe urmele unor asemenea persoane, cărora li se contestă legitimitatea de a servi lui Dumnezeu și Bisericii sale, în lipsă de documente?

- nu este o infiltrație din afară spre a dezbină și a slăbi Biserica în însăși temelie ei, iar prin aceasta a face jocul celor ce urmăresc lichidarea totală a ei?

Prin alte mijloace însă chiar unii din membri proeminenți ai Bisericii unite activează și au făcut propuneri Sfântului Scaun de la Roma că Biserica de rit bizantin unită cu Roma să se integreze pentru totdeauna în sânul Bisericii romano-catolice (de rit latin). La acest rezultat este de înțeles și propunerea făcută de unii conducători ai Bisericii din clandestinitate ca duminica credincioșii săi să asculte în Bisericile romano-catolice Sfânta liturghie celebrată de preoți romano-catolici în ritul latin, în românește.

Pentru ce conducerea Bisericii în clandestinitate tolerează această situație și pentru ce nu sunt excomunicate din sânul Bisericii persoane care au făcut propunerile pentru ca să se asculte liturghia astfel de către credincioșii săi?

Un lucru este evident: că activitatea celor excomunicați nu este prevăzută în dreptul canonic pentru a fi încadrată ca schismă. Cu atât mai puțin purtarea calității de episcop conferită de Episcopul Ion Dragomir, consacrare ale cărei efecte nu se pot infirma, deoarece în coînțelegere cu P.S.S. Alexandru Todea s-au făcut propuneri Sfântului Scaun pentru consacrare, pe care Sfântul Scaun le-a aprobat.

Se mai pune întrebarea firească și anume: ce stă la baza acelui act de excomunicare contestat, deoarece din punct de vedere al dreptului canonic nu este valid?

Dreptul canonic al Bisericii romane de rit latin, nu se poate aplica Bisericii unite de rit bizantin. Cel al Bisericii răsăritului (de rit bizantin) a apărut la câțiva ani după data actului de excomunicare în discuție. Să se datoreze unei atitudini veleitare sau a deosebirii de poziție a decedatului Episcop Ion Dragomir, care a ținut morțiș să rămână ferm și fidel la moștenirea lăsată de Biserica unită a Blajului cu Roma eternă și continuarea deci a luptei pentru învierea Bisericii în spiritul Blajului?

Care este drumul de urmat pe care conducerea Bisericii tăcerii ar trebui să-l comunice credincioșilor și care este destinul Bisericii pe care-l conduce?

Trebuie să se gândească de cei care stau pe altă poziție decât cea a spiritului Blajului că o Biserică de peste un milion și jumătate de credincioși și după două sute (azi, mâine) nouăzeci de ani, cu o istorie atât de glorioasă pentru întreg neamul românesc, nu poate fi ștearsă de pe fața pământului. Fără Biserica Blajului n-ar fi existat anul 1848 cu adunarea de pe câmpia libertății și evenimentele ce au urmat care le-a determinat Blajul; n-ar fi existat 1 dec. 1918 cu Adunarea de la Alba Iulia. Aceste evenimente au fost urmarea firească și, deci create, de Școala Ardeleană, de urmașii corifeilor ei, de fiii luminați care au fost crescuți la îndrumarea Bisericii Blajului.

S-au uitat oare jertfele aduse de către conducătorii Bisericii, de episcopii, de preoții, protopopii și miile de credincioși care au fost întemnițați, iar unii și-au lăsat viața în pușcării, pentru singurul motiv că n-au vrut să se lepede de credința lor, de Biserica unită, lăsată moștenire lor și credincioșilor ei. Din memoria celor ce i-au cunoscut, au citit sau au auzit de activitatea înălțătoare a unora ca Episcopii Iuliu Hossu, Valeriu - Traian

Frențiu, Ion Suciu, Ion Bălan, Alexandru Rusu sau lui Vasile Aftenie omorât pur și simplu în spitahul închisorii din Văcărești, nu se poate șterge imaginea acestor martiri ai Bisericii.

Pentru reînvierea la libertate a Bisericii tăcerii se impune unirea tuturor și a strânge rândurile în jurul conducerii Bisericii, a I.P.S.S. Dr. Alexandru Todea care este desemnat ca mitropolit (după cum s-a zvonit și căruia nu trebuie să i se ceară documente pentru această calitate), ca astfel înfrățiți să activăm fiecare în cercul lui.

Acest legământ să-l facem fiindcă nu actul excomunicării trebuie să producă dezbinarea și nici deci contestarea celor care servesc pe Dumnezeu și Biserica sa. Ca urmare, este imperios necesar a se reveni la acel act ca neavenit, lăsându-se la o parte orice fel de incriminări a celor contestați ca Episcopi, pentru că anterior propunerilor spre a fi aprobați la consacrare, credem că au fost verificați. De asemeni, trebuie lăsat în tăcere „cazul Ionela“, în a nu fi discutat, el neputând fi operant în schisma ce nu trebuie să aibă loc. Nu este timpul ca în viață fiind, să formeze o preocupare „palam publice“, cu atât mai mult cu cât însuși Episcopul Dr. Ion Suciu, locțiitor de Mitropolit al Blajului, înainte de a fi întemnițat, după ce i s-a adus la cunoștință, a urmărit și s-a preocupat de „cazul Ionela“, lăsând apoi aceleași sarcini păr. prof. Aurel Leluțiu de la Academia teologică din Blaj, indicând a nu se face discuții și vâlvă asupra lui. Sfântul Scaun, la timpul respectiv, a fost încunoștințat de acest caz și nu s-a pronunțat și nici nu a luat atitudine asupra lui.

Pentru ce să ne arogăm sarcina și dreptul ca în baza înțelepciunii noastre mai mult sau mai puțin inspirate a ne ocupa de acel caz și a-i aduce și, poate, desigur, nemeritate injurii? Avem nevoie de liniște sufletească în sânul Bisericii, de pace între frați, de unire între noi și conducători, între aceștia și credincioși. Numai așa putem contribui pozitiv și înlătura alte piedici pe care să le putem evalua în lupta pentru reînvierea la libertate a Bisericii tăcerii.

Așa să ne ajute tuturor Bunul Dumnezeu

Un credincios al Bisericii Unite cu Roma

*ANEXA 8 (anexa 10, aceeași cu anexa 33
și anexa 9, aceeași cu anexa 32)*

Către Ministerul Cultelor din România

Domnule ministru,

Subsemnații, reprezentanți ai Bisericii Române Unite (Greco-Catolică) vă rugăm să binevoiți a dispune punerea în aplicare, în ceea ce privește Biserica noastră, a Decretului-Lege nr. 9/31. XII. 1989 semnat de Președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale Ion Iliescu.

Sus-numitul Decret are următorul preambul:

„În scopul înlăturării imediate din legislația țării noastre a unor reglementări legale emise de fostul regim dictatorial care prin caracterul lor discriminator, nedrept, au adus grave prejudicii materiale și morale poporului român, intereselor legitime ale tuturor cetățenilor, desfășurării unor relații normale cu celelalte state“, care se încheie cu articolul unic în care se decretează abrogarea unor acte normative dintre care, la pct. 20 este cuprins Decretul nr. 358/1948 pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic.

Deci, Decretul-Lege semnat de domnul președinte Ion Iliescu denunță Decretul nr. 358/1948 ca fiind:

- 1) un act emis de un regim dictatorial,
- 2) că are un caracter discriminator și nedrept,
- 3) că a adus grave prejudicii materiale și morale poporului român,
- 4) a adus prejudicii intereselor legitime ale tuturor cetățenilor,
- 5) precum și grave prejudicii unor relații normale cu celelalte state, și cere ca Decretul 358/1948 să fie imediat înlăturat din legislația Țării.

Astăzi, după trecerea a 44 zile de la emiterea Decretului nr. 9 din 3. XII. 1989, vă rugăm a dispune punerea lui în aplicare în mod neîntârziat.

Blaj

dr. Alexandru Todea
mitropolit Lugoj
Ioan Ploscaru
episcop Cluj
Tertulian Langa
vicar Oradea

Vasile Hossu
ordinarius Baia Mare
Lucian Mureșan
ordinarius București
14 ianuarie 1990

Anexa II

10-16 septembrie 1993/pag. 14

TINERAMA

Compromisuri

SEPTEMBRIE 1993: Viitorii preoți învață istoria comunistă

Și astăzi – la patru ani după o revoluție ce s-a vrut anticomunistă – istoria românilor suferă aceleași cenzurări, denaturări și mistificări comuniste. Manualul (pretinsul tratat) de ISTORIE A BISERICII ROMÂNE (I.B.R. cum îi spun studenții) este un exemplu. În anii școlari (universitari) 1990-1991, 1992-1993, studenții Facultăților de Teologie au „învățat“ și li s-a „predat“ istoria bisericească românească după acest manual comunist, redactat de un doctor în istorie cenzurată, și anume de prof. dr. Mircea Păcurariu. Condamnabil, după revoluția din decembrie, la acest doctor în istorie este faptul că a găsit de cuviință să-și reediteze manualul de I.B.R., în aceeași formă și cu același conținut amputat. Ultima reeditare, cea din anul 1992, a fost destinată studenților din... Basarabia!

Anul viitor, în 1994, va absolvi Teologia ortodoxă prima generație de teologi care vor pretinde că au studiat istoria adevărată, căci, nu-i așa, după „revoluție“ nu se mai practică cenzura. Numai că adevărul mult căutat de studenții teologi a rămas în continuare amputat, deoarece manualul comunist de I.B.R. al profesorului Păcurariu se oprește brusc la data de 23 august 1944! Cei 45 de ani de crime și teroare stalinistă îndurați de Biserica Ortodoxă Română (B.O.R.), după bolșevizarea ei prin seria patriarhilor roșii (în acest sens vezi „Calvarul României creștine“ de Sergiu Grossu, ed. France-Empire, 1987), sunt eludați. În loc de a aminti măcar de calvarul și golgota Bisericii românești, doctorul Păcurariu prezintă studenților naivi și creduli „viața în roz“ a celor trei patriarhi roșii (Iustinian, Iustin și Teoctist). Dar manualul comunist are și calitatea de a fi foarte „documentat“ cu zeci de pastorale redactate în clasică limbă de lemn marxist-leninistă care face ravagii încă în discursul teologic astăzi. (Apropo, mulți dintre actualii „profesori“ de teologie înscăunați de Partid și Securitate drept pedagogi și spirituali

ar face bine să-și procure grabnic cartea sovietologului francez Façoise Thom, „Limba de lemn“, tradusă la Ed. Humanitas.)

Într-un cuvânt, manualul de I.B.R. al doctorului comunist M. Păcurariu constituie o rușine pentru Facultatea de Teologie care, și anul acesta, l-a impus în programa de admitere pentru anul școlar 1994!

Deci, spălarea creierelor studenților teologi continuă și pentru generația de teologi care va absolvi Teologia... comunistă în anul 1998!

În cazul în care domnul profesor de istorie bisericească M. Păcurariu ar binevoi să-și actualizeze cursul, ar trebui să consulte neapărat cele scrise de un simplu diacon (nu prof. dr.!), Teodor V. Damșa, în „Calendarul românului“ tipărit de Editura Mitropoliei Banatului, la Timișoara, în 1992, cu binecuvântarea Î.P.S. Nicolae, mitropolitul Banatului. Acolo se găsesc date (și câteva nume proprii) despre martiriul Bisericii Ortodoxe și al slujitorilor ei – preoți, călugări și credincioși, în număr de două milioane –, cât și despre foștii profesori de teologie și studenți în teologie dinaintea lui 23 august 1944, întemnițați și suprimați apoi de către comuniști, adică – ne mărturisește diaconul T.V. Damșa – partea cea mai activă, cea mai de preț, elita care reprezenta gândirea, simțirea și slujirea Bisericii Ortodoxe Române“. Prof. dr. Păcurariu poate găsi, tot acolo, și cifre referitoare la numărul preoților arestați, chinuiți, torturați sau lichidați în închisorile și lagărele comuniste de muncă forțată sau lagărele de exterminare prevăzute cu secții speciale pentru preoțime (Baia Sprie, Căvnic, Periprava, Grindu, Canal, Cernavodă, Poarta Albă, Midia ș.a.). Dl. profesor de istorie bisericească comunistă ar trebui să știe că, în timp ce domnia sa își redacta manualul de istorie cenzurată, în pușcăriile și lagărele comuniste au murit peste două mii de preoți – elita preoțimii din anii 1944 – 1950. Dacă dl. prof. dr. Păcurariu se va arăta neîncrezător în datele prezentate de un diacon, poate apela și la glasuri oficializate în Biserica Ortodoxă, cum este cel al părintelui acad. prof. dr. Dumitru Stăniloae, fost deținut anticomunist care, după decembrie 1989, a făcut dezvăluiri cutremurătoare, afirmând că în jurul anului 1995 cunoștea peste 500 de preoți ortodocși români care au fost întemnițați și lichidați de către comuniști!

Silviu Alupei

CĂTRE SINODUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Subsemnatul Preot octogenar Boris Rădulescu, în numele preoților și credincioșilor trăitori în Domnul nostru Isus Hristos, cu teamă de Dumnezeu aduc la cunoștința întregului Sinod al Bisericii Noastre, Institutului și Seminarului, a întregii Țări, acum eliberată, următoarele stări, analize, întrebări și propuneri:

În ultimii 45 de ani, conducerea Bisericii Ortodoxe Române s-a înstrăinat de a fi în spiritul lui Isus Hristos.

1) Preotul de mir Ioan Marina a ajuns într-un răstimp scurt, de 3 ani: vicar la Iași în 1945, Mitropolit al Moldovei în 1947, și Patriarh al Țării în 1948. Persistă întrebarea nelămurită: cum de a murit Irineu Mihalcescu, Mitropolitul Moldovei, și apoi Patriarhul Nicodim chiar la timp, pentru a face loc Patriarhului Iustinian, care era susținut de regimul comunist? Cerem să se deschidă aceste dosare și să se facă lumină.

2) Mitropolitul Antonie Plămădeală îl numește pe Patriarhul Iustinian „arhitectul reorientării depline, precise și sigure a Preoțimii noastre și a Bisericii sub toate aspectele... care a stabilit raporturile între Biserică de Stat“ (Telegraful român 1 ianuarie 1986 pag. 6). În realitate, Patriarhul Iustinian a subordonat Biserica Română statului ateu.

3) Din tot sinodul un singur episcop a avut o atitudine demnă, încercând să apere libertatea și prestigiul Bisericii Ortodoxe Române, episcopul Nicolae Popovici al Oradiei. Încercarea lui n-a fost sprijinită de nimeni din Sinod, el fiind scos din scaun și pedepsit cu domiciliu forțat la Mănăstirea Cheia. Cerem publicarea punctelor propuse de episcopul Nicolae Popovici.

4) Cu ajutorul Patriarhului Iustinian, s-a făcut imediat – în anul 1948 – trecerea forțată a Bisericii Greco-Catolice la Biserica Ortodoxă. Mitropolitul Antonie Plămădeală o enumeră printre primele realizări ale Patriarhului Iustinian. Pentru această realizare forțată însă, mulți au suferit, mulți au intrat în închisoare și chiar au murit. Cine poartă răspunderea acestor „realizări“?

5) Atitudinea subordonată și servilă a conducătorilor Bisericii Ortodoxe Române față de statul ateu a început astfel prin Patriarhul Iustinian. Amintim doar doliul cerut și împlinit de conducerea Bisericii Ortodoxe Române la moartea lui I.V. Stalin. Timp de 4 zile clopotele bisericilor din tot cuprinsul patriei noastre au bătut. Patriarhul Iustinian însoțit de episcopul Teoctist Botoșăneanu au depus coroană de flori la statuia lui Stalin din capitală. Patriarhul Iustinian a rostit o cuvântare la Institutul teologic și a închinat revista Bisericii Ortodoxe Române nr. 2-3 1953 memoriei lui Stalin, afirmând că va trăi pururea în memoria poporului nostru.

6) Subjugarea Bisericii deschisă de Patriarh s-a adâncit și s-a lărgit tot mai mult. Mutarea Arhieriei s-a făcut de atunci arbitrar și determinat de motive politice, fără să se țină seama de canoanele și legile Bisericii. Astfel episcopul Teoctist, vicar patriarhal la București, apoi episcop la Arad, apoi Mitropolit la Craiova, apoi Mitropolit al Moldovei și în sfârșit Patriarh al Țării... Mitropolitul Antonie, întâi vicar patriarhal la București, apoi episcop de Buzău și acum Mitropolit la Sibiu. Profesorul Iustin Moisescu, scos din profesorat de la Institutul teologic, este ales dintr-o dată Mitropolit la Sibiu, apoi Mitropolit al Moldovei și apoi Patriarh al țării. Dar cine a ales și numit pe arhiepiscopul Calinic și arhiepiscopul Nifon?

7) Timp de 45 de ani nu s-a făcut catehizarea copiilor, a tineretului, a vârstnicilor, întreg poporul fiind lăsat numai pe seama educatorilor ateii, în timp ce în același regim Biserica catolică și sectele ei își continuau educația creștină.

8) Statul ateu a hotărât desființarea mănăstirilor, dar conducătorii bisericii au executat această hotărâre și au alungat cu sila călugării din mănăstiri.

9) Patriarhul cu preoții parohi au consimțit și au semnat demolarea bisericilor. Deși acțiunile dictatorului erau vădit pentru distrugerea Bisericii și a neamului românesc, nici un membru al Sinodului nu a schițat nici un gest de împotrivire, ci, dimpotrivă, l-au elogiât și s-au închinat în fața dictatorului, ca în fața unui zeu.

10) Patriarhul și Sinodul au acceptat ca alegerea și numirea în posturi de ierarhi, de profesori de teologie, de protopopi, de doctoranzi, de transfer al preoților, de trimiterea preoților în

străinătate, să fie numai cu avizul statului ateu, uneori chiar cu angajarea la securitatea regimului. Ca urmare, credincioșii privesc adeseori cu neîncredere pe ierarhi, pe profesori, pe preoți, bănuindu-i că sunt securiști sau în slujba securității.

11) Ați dat pastorale, telegrame și declarații elogiind pe dictatorul satanic...

Ați luat parte la conferințele F.D.U.S... asigurând pe slujitorii satanei... de „viile și profundele mulțumiri de recunoștință pentru că respectă credința, libertatea, sprijină restaurarea lăcașurilor de cult“ și alte neadevăruri.

În ultimii 45 de ani de dictatură comunistă, foarte mulți mireni au dat adeziuni mincinoase sau forțate... Fapta lor nu poate fi comparată cu adeziunile și osanalele celor ce conduc Biserica Ortodoxă Română. Patriarhul și membrii Sinodului purtau o altă răspundere ca slujitori ai lui Hristos Dumnezeu. Ei erau pastori duhovnicești ai poporului în numele și în Duhul lui Hristos. De aceea ei nu aveau voie să adere, să slujească și să ridice în slavă pe cei mai mari dușmani ai lui Hristos, ai neamului și ai omenirii, vorbind chiar în numele clerului și al credincioșilor. Prin atitudinea lor Patriarhul și Sinodul, în loc să slujească pe Hristos și întru Hristos pentru poporul român, s-au supus și au slujit partidul comunist și pe odiosul satanic, trădând pe Hristos, preoțimea și pe poporul credincios.

De ce a rămas neocupat scaunul Mitropoliei Moldovei, când după canoanele și legiurile în vigoare vacanța de mitropolit nu poate să depășească 6 luni? Patriarhul Teoctist a dat vina pe dictator, dar nu l-a determinat acesta în mod subiectiv și arbitrar cu încă un salariu de mitropolit și cu toate beneficiile mănăstirilor din Moldova pe care și le-a însușit timp de 3 ani? Ar trebui să le restituie pe toate.

13) De ce nu ați făcut cunoscută minunea de la Mănăstirea Neamț cu ridicarea pietrelor de pe caldarâm, ce se aflau deasupra unor oseminte?... Când voi ați tăcut să mai aduceți slavă lui Dumnezeu, pietrele au început să vorbească.

14) Sf. Euharistie. Taina Tainelor – care reprezintă centrul și esența Sf. Liturghii a vieții creștine și umane, prin coborârea Duhului Sfânt, ați transformat-o în obiect de teatru și obiect de televiziune. A coborât oare Duhul Sfânt printre aparatele de televiziune, într-un altar transformat în scenă de teatru, la

chemarea ierarhilor transformați în actori? Este o blasfemie și merită caterisire.

15) Cu ocazia Liturghiei televizate, am văzut că Patriarhul Teoctist nu cunoaște ce înseamnă slujba în sobor, fiecare citind individual rugăciunea cu Liturghierul în mână.

În general, la liturghiile arhieresti, Isus Hristos este trecut pe planul doi. Centrul slujbei este arhierul, căruia i se închină toți și ale cărui mâini sunt necontenit sărutate. Parada și fastul religios nu-și mai au locul în renașterea spirituală bisericească. Creștinii îi caută pe Hristos, vor să-L primească și să trăiască în Hristos. Ați ținut poporul în cea mai cumplită ignoranță religioasă, cerându-i doar să respecte ierarhia bisericească, fără drept de a-și spune cuvântul și părerea, cu obligația de a se închina în fața ierarhiei. Nici voi n-ați intrat, nici pe alții n-ați lăsat să intre în împărăția lui Dumnezeu. În aceste condiții, creștinii ortodocși au început să-și părăsească adevărata credință strămoșească ortodoxă și să-și caute mântuirea sufletului pe la toate sectele. Sunteți răspunzători de sufletul lor.

16) Dar „Cuvântul pastoral al Bisericii Ortodoxe Române din 3-4 ianuarie 1990“ este cel care acuză mai mult Sinodul decât pasoralele sau telegramele date până în prezent, de 45 de ani. Dacă cele anterioare ar mai avea justificarea că au fost impuse, cel de acum este făcut de bunăvoie și el arată cât sunteți de străini de Dumnezeu și dușmani ai lui Hristos, asemeni fariseilor. Cereți iertare, reconciliere și împăcare pentru declarațiile și pastoralele publice, prin care 45 de ani ați intervertit Adevărul. Dar acum, în libertate fiind, fără să Vă forțeze nimeni, continuați aceeași intervertire, dovedind fățarnicie și minciună străgătoare la cer:

a) justificați declarațiile publice și pastoralele făcute pentru „a sluji binele Bisericii“, pentru „a păstra credința strămoșilor, pentru a boteza copiii“ etc. Dar oare nu cumva ați acceptat această cale a mănuirii pentru că ați dorit sau v-ați complăcut în scaunul episcopal, pentru că mai întâi ați dorit să vă păstrați comoditatea, luxul, abundența în care trăiți?

b) minciuna pe care ați cultivat-o 45 de ani spuneți că a fost „prețul sau tributul pe care trebuia să-l plătim pentru ca Biserica să poată răspunde celor mai elementare nevoi ale sale“. Sinodul prezintă deci minciuna în care s-a complăcut 45 de ani ca fiind un sacrificiu. V-ați sacrificat să salvați Biserica lui Hristos. Oare

pune Hristos minciuna la baza Bisericii Sale? Poate fi minciuna un mijloc de consolare, de menținere și adâncire a Bisericii lui Hristos? Mincinos și tatăl minciunii este diavolul (Ioan, VIII. 44) a spus Isus. Voi deci pe cine ați slujit și slujiți și acum în continuare, intervertind Adevărul? Dorința de a salva Biserica lui Hristos sau dorința de a rămâne cu orice preț în Scaun.

c) Sf. Sinod spune „N-am avut de ales între bine și rău, ci între un rău mai mic și între un rău mai mare“... Răul mic și răul mare este tot rău, este minciună și este de la diavol. Isus nu avea nevoie de ajutorul diavolului să-și zidească și să-și răspândească Biserica Sa.

d) vreți să atribuiți meritul de a fi păstrat (cu tributul minciunii) sufletul creștin al tineretului, care în timpul revoluției a strigat „Dumnezeu este cu noi“. Nu vă aparține vouă acest merit. De 45 de ani n-ați dat acestui tineret nimic decât rituri și surogate. Justificările pe care le aduceți vă arată adevărata față și vă acuză mai mult decât orice, arătându-vă slujitori ai satanei.

e) prin „cuvântul pastoral“ faceți „un îndemn părintesc și pastoral de reînnoire spirituală și conciliere, adică împăcare“. A face reconciliere, respectiv împăcare, cu membrii Sinodului înseamnă a face împăcare cu satana. Sinodul a slujit nu numai pe Ceaușescu ci prin Ceaușescu a slujit pe satana. Atitudinea prezentă de justificare, de eschivare de a mărturisi adevărul, dovedește că îl slujește în continuare tot pe satana. Din cauza aceasta nu vă mai putem recunoaște pastori duhovnicești. Greșeala noastră este că nu v-am spus-o explicit și în grai viu mai demult. Dacă v-am recunoaște ar însemna să ne împăcăm cu satana și să rămânem prizonierii lui. Nu vrem să ne răzbunăm și nici să vă dușmănim. Ne rugăm chiar ca Dumnezeu să vă ierte în măsura pocăinței și ispășirii voastre. Dar pentru o reînnoire spirituală adevărată trebuie să vă spunem adevărul: dacă atei l-au negat pe Dumnezeu, voi v-ați bătut joc de Dumnezeu și de Biserica lui Hristos. Rugați-vă lui Dumnezeu, care El să facă reconcilierea cu voi și să se împace cu voi și să vă ierte.

f) încercați să justificați declarațiile și pastoralele publice pe care le cunoaștem cu toții. Dar ar fi bine să răspundeți și în legătură cu alte acțiuni pe care le-ați făcut, mai puțin public. Ca de exemplu:

Câți dintre voi, sinodali sau preoți sunt ofițeri de securitate sau în slujba securității?

Câți preoți ați aruncat în închisoare?

Câți au murit din cauza voastră?

Câți preoți au folosit Sf. Taină a duhovniciei pentru a o putea divulga apoi la securitate?

Câte numiri de ierarhi sau preoți au fost cumpărate cu bani sau obținute prin influență politică?

Care sunt ierarhii care au semnat dărâmarea bisericilor?

Câți și care dintre voi au avut legături directe cu membrii familiei Ceaușescu și în ce scop, chiar dăruindu-le cărți bisericești de valoare istorică și obiecte scumpe de cult?

Cum se explică legăturile arhierilor ca Nifon și Calinic cu membrii familiei Ceaușescu și multe altele care se vor descoperi. Alegerea arhierelui Nifon s-a făcut înaintea altora, mult mai meritorii decât el. Oricine intra în biroul arhierelui Nifon sau în sufrageria apartamentului lui era surprins de o fotografie în care arhierelul se găsea la o masă intimă cu Nicolae Ceaușescu și cu Elena și cu prințisorul Nicu. Însăpămânda cu această fotografie pe toți cei care intrau, vrând să arate cine sunt cei pe care se sprijină. Arhierelul Calinic era unul despre care se spune că organiza chefurile lui Nicu Ceaușescu, uneori chiar la Mănăstirea Sinaia. Cum explică el prezența unor vase de cult (potire de aur), fostă proprietate a Mănăstirii Sinaia la palatul primăverii al dictatorilor? Sprijinit pe puterea lor, a comis ilegalități, hotărâri arbitrare, neținând seama de nici un adevăr. Un exemplu este ancheta făcută la mănăstirea Caluiu în anul 1987, unde fără nici o dovadă a fost învinovățit, batjocorit și alungat pe Monahia Antonia Florea care timp de 7 ani a lucrat și a restaurat prin munca ei monumentul istoric la Calziu al fraților Buzești... Înainte de a fi instalat arhierelul chiar eu l-am auzit spunând: „vai de sinodul acela din care eu (Calinic) aș putea face parte“...

Prin toate cele de mai sus, Patriarhul Teoctist și membrii Sinodului au greșit nu numai personal ca oameni, ci au greșit și au trădat Biserica lui Hristos, pe Hristos însuși... Au călcat în picioare Adevărul, Dreptatea și Iubirea creștină, transformându-se într-o a doua „curea de transmisie“ a materialismului ateu.

Singura posibilitate de a spăla rușinea Bisericii Ortodoxe Române, batjocorirea credinței creștine și de a se face renașterea spirituală a Bisericii noastre este demisia și demiterea Patriarhului Teoctist, a membrilor Sinodului și a clerului și a

profesorilor de teologie care au înjosit Biserica Ortodoxă Română, care au fost în serviciul dictatorului diabolic sau au colaborat cu securitatea. Toți aceștia să fie demși din funcțiile lor și supuși unei judecăți bisericești și chiar laice, verificându-li-se totodată și averea lor. Numai astfel va ieși Adevărul la suprafață și se va face loc altora care să trăiască și să slujească pe Isus Hristos și întru Hristos neamul românesc.

preot Boris Răduleanu

Anexa 13

București 30 ianuarie 1996

Către VICARIATUL BISERICII ROMÂNE UNITE
BUCUREȘTI ȘI A VECHIULUI REGAT

În atenția pâr. Vicar dr. A. Ciungan și a pâr. protopop Vasile Mare

Îmi exprim profundul regret cu privire la modul alegerii Consiliului (comitetului) vicarial, alegere neanunțată în prealabil, și a Comitetului (curatorului) parohiei „Maica Domnului“ la data de 28 ianuarie 1996, în cadrul adunării credincioșilor.

Motivul:

Alegerea Comitetului vicarial n-a fost anunțată în prealabil, iar lista care compune acel comitet a fost citită direct de către părintele vicar, în componență de 17 membri, de unde rezultă că lista a fost întocmită mai înainte, în afara plenului credincioșilor.

Credincioșii au fost convocați cu două duminici înainte în scopul alegerii curatoratului parohiei de către pr. Liviu Mureșan, din însărcinarea superiorilor săi, pâr. Vicar și pâr. protopop. Cu acea ocazie s-a spus că vor participa numai bărbații în biserică, iar cei care vor să sprijine activitățile parohiei să depună o cerere scrisă în cursul săptămânii următoare la biroul parohiei.

Convocarea a fost repetată în duminica următoare (21 ianuarie 1996) de către pâr. Vicar. Cerând lămuriri telefonice, pâr. protopop Mare a confirmat necesitatea unei hârtii scrise în sensul de mai sus dar nu sub forma unei cereri. După mine aceasta însemna o autopropunere.

La 28 ianuarie 1996 pâr. Vasile Mare, protopop, a dat citire dintr-o agendă a Sa listei ce cuprindea numele persoanelor (în

număr de 7) de constituire a Comitetului parohial, după care, fără o pauză, pâr. vicar dr. A. Ciungan a anunțat constituirea unui Consiliu (comitet) vicarial, după cum l-a numit, dând citire listei din agenda Sa, unui număr de 17 persoane din toate parohiile. După afirmația pâr. Vicar lista cuprinde persoane cu experiență din toate domeniile. Spre surprinderea mea, am fost citit primul, urmat de alte 16 persoane respectabile.

Tot cu acea ocazie a fost anunțată numirea ca președinte (prim curator) a dl. Ion Soldu, apreciat de mine și stimat de toți cei care îl cunosc.

Întrebarea care se pune este cine și când au fost aleși membrii acestor comitete. Răspunsul este că ambele liste au fost întocmite mai înainte, ceea ce constituie dovada că nu credincioșii sunt autorii și că ei n-au fost consultați.

Din acest motiv, numirea, respectiv întocmirea listelor fără exprimarea voinței alegătorilor este viciată, și nu numai pentru aceasta. Am constatat prin numărătoare că numărul bărbaților rămași – căci unele persoane după liturghie au plecat – n-a întrecut suma de 25 persoane, aproximativ cu cei din ambele liste.

Alegerea comitetelor fără consultarea adunării nu a fost alegere, ci comunicarea spre cunoștința credincioșilor a ceea ce alții au hotărât.

Nu-mi permit să fac nici o obiecțiune asupra persoanelor din cele două liste, ci asupra modului de lucru asemănător cu procedura utilizată în cei 50 de ani anteriori, procedură respinsă de milioanele de oameni în tăcere, în sufletul lor. Cu acest procedeu orice bun credincios cu cinstită și bună judecată nu poate fi de acord. Oamenii tac și nu o declară, eu însă, să-mi fie îngăduit, o declar deschis, așa cum m-am exprimat și mă voi exprima în continuare, obicei preluat de la regretatul P.S.S. Vasile Aftenie, de la care am învățat multe.

Declar că toți credincioșii fără deosebire trebuie să cunoască cele ce se întâmplă în Biserica noastră, că nimic nu trebuie să fie pentru ei tabu și atunci când sunt chemați să nu li se ia dreptul de a alege și exprima deschis bunele păreri. Nimănui nu-i este îngăduit să-i frustreze de acest drept, în zilele de azi.

O altă violare este că vechiul comitet n-a dat darea de seamă și nici cenзорii, după care să-și dea demisia. Numai după aceasta se putea alege de către credincioși și numiți un nou comitet.

Nu s-a procedat astfel, încât azi – nemaîntâlnit în lume – avem două comitete la Biserica Acvila. Unul n-a demisionat, cel nou a fost numit pregătit, dar rău gândit din punct de vedere formal – în afara adunării.

„Errare humanum est“ și nu doresc „perseverare diabolicum“, căci toți putem greși, „de la opincă până la vlădică“. Pentru repararea greșelilor solicit anularea listelor și efectuată o adevărată alegere de către credincioși, la un termen după luna februarie, să mai scăpăm de ger.

Cu iertăciune semnează fidelul credincios al Bisericii Blajului,

Av. Dr. Vasile Marcu

Înalt Preasfințite,

Vă informez asupra unor noi manifestări potrivnice Bisericii noastre cărora le putem face față după cum voi arăta mai jos.

Vă informez de noi greșeli, care nemulțumesc un număr însemnat de credincioși, greșeli ce rezultă din scrisoarea ce am adresat păr. vicar A. Ciungan și păr. protopop Vasile Mare pe care o anexez. La alegerea comitetelor au procedat ca în timpul dictaturii, ceea ce azi este inadmisibil, dacă cei responsabili doresc într-adevăr o bună colaborare.

În motivele de mai sus și îndeosebi din cele arătate în informarea mea de la 18 iunie 1995 vă rog a dispune schimbarea amândurora fără a fi umiliți, dacă dânsii nu vor să se retragă din proprie inițiativă. Un alt fapt este de relevat de conduita păr. protopop, că dânsul s-a opus după cum m-a informat una dintre călugărițe la catehizarea unor copii din Bucureștii Noi, pe motiv că fiind puțini, aceștia să fie lăsați să fie catehizați de către preoții de rit latin. Este foarte bine pentru acești micuți, dar nu și pentru viitorul Bisericii noastre. După 10-20 ani bătrânii se vor stinge și o dată cu ei și cultul nostru în București. Tinerii frecventează bisericile de rit latin și deși greco-catolici își botează copiii în ritul latin.

Cei doi conducători nu sunt în stare să revigoreze cultul Bisericii noastre prin participarea credincioșilor greco-catolici, cei peste 1000 în cel mai fericit caz, care participă la liturghiile noastre, până la cei 10.000 după recensământ, deși numărul real este cu mult mai mare, aceștia participă la slujbele religioase ale romano-catolicilor, situație

ce V-am mai învederat. După cum am arătat la 18 iunie 1995 (pag. 3 aliniat 2) au făcut piedici și nu s-au interesat prin mijloacele de informare între credincioși de a contribui la repartizarea întinderii de peste 36.000 metri pătrați de care avem nevoie, întindere pe care prin adrese scrise am solicitat-o Consiliului municipal București care este obligat prin H. Guv. nr. 466 din 19 august 1992. În schimb Arhiepiscopia Romano-Catolică a primit și construiește pe un teren în zona Drumul Taberei, vecină cu mai mulți credincioși greco-catolici decât romano-catolici, o biserică înălțătoare, fără să aibă temeiuri ca și noi. Concluzia ce se trage: că suntem slabi, incapabili și dezinteresați, de a educa și spiritualiza un număr însemnat din locuitorii Capitalei, situație ce devine catastrofală. În trecut noi eram majoritatea, azi catolicii de rit latin, iar noi am rămas o regretabilă minoritate. Cei responsabili de aici se complac într-un „dolce far niente“. Cine răspunde și în fața cui vor da socoteală de această situație condamnabilă? Aceste motive și altele multe m-au determinat să vă informez și să dau bună socoteală Ziditorului lumii.

Vă rog cu insistență deci a face schimbări în conducerea de la noi, dând ascultare celor care fără nici un fel de interes, prin vorbe și prin fapte doresc binele Bisericii, și a Vă distanța total de acei ce urmăresc și au urmărit interese personale materiale prin mijlocirea Bisericii sau servindu-se de instituționalitatea acesteia.

Întârzierea măsurilor solicitate converge cu interesele celor care sunt potrivnice Bisericii noastre.

7. În urma convorbirii telefonice, am formulat o cerere pentru fixarea unei audiențe la primarul Capitalei, a cărei copie V-o anexez.

Cu speranța că Biserica strămoșilor mei va ieși la liman, semnez al Î.P.S. Voastre

dr. Vasile Marcu

Anexa 14

ACT DE TRANSAȚIUNE

Între subsemnații:

I.P.S.S. ALEXANDRU CISAR, Arhiepiscop rom. catolic, dom. în București, str. General Berthelot nr. 19, ca reprezentant al Ordinariatului Catolic din București de o parte, - și părintele GHEORGHE DĂNILĂ, paroh-protopop, domiciliat în

București, strada Polonă nr. 48, lucrând în numele și pentru PAROHIA ROMÂNĂ UNITĂ, GRECO-CATOLICĂ din București, în baza autorizațiilor cu nr. 4317-1926 și 438-1927 ale MITROPOLIEI GRECO-CATOLICE ROMÂNE din Blaj, sub a cărei jurisdicțiune și administrație au trecut toți credincioșii români uniți din Vechiul Regat, împreună cu toate bunurile bisericești, de altă parte, a intervenit următorul

CONTRACT DE TRANSACTIUNE:

1. I.P.S.S. ALEXANDRU CISAR, Arhiepiscop rom. catolic de București, în numele Ordinariatului Arhiepiscopesc latin din București, ca urmare a P. Înaltului Decret cu nr. 3921 din 14 aprilie 1924 al SACREI CONGREGAȚIUNI PENTRU ECCLESIA ORIENTALĂ din Roma, în regularea raporturilor dintre cele două Biserici, prin aceasta declară și recunoaște, că proprietățile din str. Polonă nr. 48/: fost 194 și 132:/ din București, cumpărate în anul 1892 prin mandatul Ordinariatului Catholic din București, Părintele Dumitru Radu, prin actul de vânzare-cumpărare autentificat de Tribunalul Ilfov – secția de notariat cu procesul verbal nr. 415 din 21 ianuarie 1892 și transcris sub nr. 96 din 22 ianuarie 1892, au fost cumpărate pe seama Parohiei române unite /Mgr.catolice:/ din București și au fost administrate de atunci și până acum de organele legale ale acelei parohii, care până la Unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă, a stat sub jurisdicțiunea Arhiepiscopiei catolice din București. Că așa fiind Ordinariatul Catholic nu și-a formulat și nu își susține nici azi față de Parohia Română Unită din București nici un drept.

Așa fiind de la data semnării acestui act, proprietatea nelimitată a imobilelor arătate mai sus, descrise în mod detaliat în actul de vânzare invocat astfel precum s-au stăpânit și până azi de către parohii-administratori ai parohiei române unite Sf. Vasile din București, trece fără nici o rezervă și liberă de orice restricțiune sau servitute asupra PAROHIEI ROMÂNE UNITE Greco-Catolice:/ din București, stând sub jurisdicțiunea și Administrația Mitropoliei Greco-Catolice Române din Blaj.

I.P.S.S. Alexandru Cisar, arhiepiscopul catolic de București, în numele ordinariatului recunoaște că a transmis la mâna D-lui Păr. Gheorghe Dănilă paroh-protopop, ca administratorul bis-

ericii și a tuturor bunurilor și averii bisericești a Parohiei Române-Unite din București, toate actele doveditoare a titlurilor de proprietate asupra imobilelor amintite în acest act.

2. Părintele GHEORGHE DĂNILĂ paroh-protopop, administratorul Parohiei Române-Unite din București, în baza mandatului primit de la I.P.S.S. Dl. Mitropolit și Arhiepiscop de Alba-Iulia și Făgăraș, cu sediul în Blaj, ia act de declarațiunea de mai sus și confirmă că imobilele parohiei române unite din strada Polonă nr. 48 au format totdeauna proprietatea acestei parohii și au stat în toate timpurile sub administrația parohilor români greco-catolici.

Acest act s-a redactat în două exemplare originale și se va transcrie prin Tribunalul Ilfov-notariat, în registrul de transcripțiuni conform legii.

Făcut în dublu în București, 14 februarie 1927.

Redactor și martor p. identitate – D. Laurențiu Oancea, avocat, str. General Berthelot nr. 5, București

Alexandru Th. Cisar
Arhiepiscop Catholic de București
George Dănilă
paroh-protopop

administratorul parohiei române unite din București

Anexa 15

Mitropolia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică
Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș
Str. Petru Pavel Aron nr. 2, 3175-Blaj, România
Tel: (40)58-71.20.57
Fax: (40)58-71.08.55
Nr. 518/19 aprilie 1995
LUCIAN,

Arhiepiscop și Mitropolit al de Dumnezeu păzitei Arhiepiscopii de Alba Iulia și Făgăraș, prin prezentul DECRET recunoaștem juridic Congregația Inimii Neprihănite „ad experimentum et ad annum“.

Norma de viață călugărească individuală și comunitară a surorilor va fi Statutul elaborat sub îndrumarea Părintelui Elio Gambari, Vizitator Apostolic, pe baza căruia se vor definitiva Constituțiile.

Conducerea Congregației se încredințează următoarelor surori:

Sr. M. Margareta Făgărășan – Maică Generală

Sr. M. Ionela Cristescu – Vicară

Sr. M. Vasilica Gheorghitoiu – Consilieră

Sr. M. Emilia Trif – Consilieră

Sr. M. Ligia Man – Consilieră

Sr. M. Viorica Birău – Consilieră

În timp oportun vom face numirea pentru Directorul Spiritual al Congregației.

Încredințând bunătății Tatălui ceresc și protecției Maicii Domnului viitorul Congregației Inimii Neprihănite, vă transmitem binecuvântarea arhierască.

†Lucian Mureșan – Arhiepiscop și Mitropolit

Prezentul Decret s-a întocmit în 4 (patru) exemplare originale, după cum urmează:

1. Congregația Inimii Neprihănite
2. Congregația pentru Bisericile Orientale, Roma
3. Nunțiatura Apostolică
4. Mitropolie, Blaj

Preot Ioan Fărcaș, Notar Mitropolitan

Anexa 16

București 16 oct. 1992

Dr. Vasile Marcu

*Str. Poiana Muntelui 2, Bl. OD₃, sc. 6, ap. 209, 77386
București 66, Tel. 255090*

Către Vicariatul Bisericii Române Unite din București reprezentat prin pâr. Dr. Augustin Ciungan

În ziua de 12 oct. 1992 la ședința din casele parohiei Acvila, la care urma să participe preoții parohiilor din București, am informat pe cei prezenți despre cele ce urmează:

Potrivit mandatului dat de vicariat, la 9 oct. 1992 am fost în audiență la arhitectul șef al capitalei. Cu acesta am stabilit ca vicariatul să depună o cerere la Primarul general al capitalei, în care să se indice trei terenuri, pe care „Consiliul local al Municipiului București urmează să le atribuie în intravilan“, ca urmare a Hotărârii Guvernului nr. 466 din 19 aug. a.c. publicată în monitorul oficial nr.227 din 14 sept.1992.

La sfârșitul ședinței -- în spiritul celei mai bune-credințe -- am adus la cunoștință drept un „ecou“ al unora dintre credincioși, rugând pe preoți ca prin toate mijloacele ce le cred de cuviință să realizeze armonia și unirea între noi toți, atât de necesară.

Anume este vorba de:

- dezbinarea între laici;

- și neînțelegerea între preoți.

Am afirmat că nu comentez aceste situații și am făcut apel la preoți, să ia măsurile ce le cred pentru a depăși această situație.

Părintele vicar, pe un ton nervos, în afara normalului, m-a somat să-i arăt care sunt cazurile, dânsul referindu-se la diferendul între noi juriștii și la „pr. Sârbu“. Am refuzat și i-am reproșat că de nenumărate ori i-am cerut o discuție între patru ochi, dar nu mi-a dat ocazia. Enervat, pe un ton necorespunzător, răstălmăcind cuvintele mele, m-a făcut răspunzător pe mine de relațiile dintre preoți, neținând seama de atitudinea mea civilizată și respectuoasă.

Cele puse pe seama mea și tonul utilizat le socotesc o ofensă. Fac această afirmație conștient că felul (modul) în care m-am angajat față de Biserica Blajului din copilărie, de destinul și durerile ei, cu tot elanul, capacitatea și experiența mea, la 82 ani, nu meritam o asemenea ieșire regretabilă.

Îi cer și propun părintelui vicar să retracteze în scris acuzația ce mi-a adus.

În caz contrar, din cauza aceasta și pentru alte motive obiective și unele personale, înștiințez conducerea vicariatului să ia act că începând cu ziua confirmării de primire a acestei scrisori, să nu mă mai considere reprezentant juridic în nici o problemă, pentru a nu fi apreciat pe viitor cauza unor fricțiuni.

Considerându-mă eliberat de sarcini, este necesar ca atribuțiile ce le-am avut să fie încredințate altei persoane. Prin părintele Traian Suciuc restituți dosarul privind bunurile Bisericii Române Unite de revendicat de la stat.

Cu sentimente cuvenite de respect ale credinciosului Bisericii noastre.

Prezenta a fost comunicată și participanților la ședință:

- Dr. Vasile Marcu,

- Pâr. protop Vasile Mare,

- Pâr. Ștefan Tătaru și

- Dl. Ioan Bercea, reprez. pe pâr. Eugen Sârbu

Anexa 17

București, 12 ian. 1993

Domniei Sale Domnului Dr. Vasile Marcu
consilier juridic

Prin aceasta retrag cuvintele exprimate în ședința cu preoții din acest vicariat că dumneavoastră ați cauzat disensiunile între laici cât și între preoți.

Aceasta pentru a restabili unirea ce trebuie să existe între noi toți.

Vicar General
Dr. Augustin Ciungan

Anexa 18

Înregistrat la Vicariat cu no. 174 din 26 mai 1994

Dr. Vasile Marcu

Str. Poiana Muntelui 2, Bl. OD₃, sc. 6, ap. 209, 77386
București 66, Tel. 7255090

Către Vicariatul general al vechiului regat din București

În atenția Pr. Dr. Augustin Ciungan – vicar și spre cunoștință
Pr. Vasile Mare protopop al Bucureștiului

Subsemnatul Vasile Marcu solicit să fiu desărcinat de atribuțiile ce mi le-ați încredințat ca avocat al Vicariatului, începând cu data prezentei.

Ca urmare, a accepta predarea lucrărilor legate de această încredințare – fie părintelui Traian Suci, care are aceste lucrări, cu care am colaborat – fie altei persoane.

Odată cu această desărcinare reamintesc – după cum verbal am solicitat părintelui vicar – luarea măsurilor necesare pentru redobândirea bunurilor pe care Vicariatul le-a avut în diferite județe ale Vechiului Regat, pentru rezolvarea în a doua etapă a activității comisiilor mixte județene, ce urmează a fi supuse Comisiei Centrale de pe lângă Ministerul de Finanțe, activitate ce începe acum.

Neavând înțelegerea necesară, am solicitat Pr. Vicar convocarea a Pr. Protopop, Pr. Suci Traian și pe cine crede de cuviință în acest scop.

Întâlnirea promisă nu a avut loc.

Solicitarea desărcinării mele este motivată îndeosebi și de următoarele:

- lipsa totală de colaborare și a informării reciproce în vederea măsurilor de luat în problemele Vicariatului;
- lipsa de informare cu privire la preocupările Vicariatului în aceste probleme.

În această situație, deși am dorit să activez fără a pretinde cuiva recompensă materială sau morală, socotesc că nu-mi pot aduce aportul efectiv necesar în acțiunile Vicariatului și, pentru a nu bara căile sale, înțeleg să mă retrag cu precizarea fermă că voi fi receptiv la solicitările oricui în problemele Bisericii, să dau consultații și să redactez proiectele unor acte ce mi se vor cere, bazându-mă pe practica mea îndelungată, în spiritul creștinesc al Blajului, la adresa mea de mai sus.

Cu rugămintea adresată Bunului Dumnezeu pentru redobândirea și respectarea drepturilor Bisericii noastre, rămân fidel credincios.

Dr. Vasile Marcu

Anexa 19 – 5 oct. 1991

Eminență,

Vă sunt recunoscător pentru bunăvoința ce-mi acordați de a vă expune anumite situații existente și sugestii în acțiunea ce împreună cu bunii credincioși o ducem la căutarea de soluții în rezolvarea problematicii primordiale a Bisericii noastre.

În ce mă privește, la această acțiune sunt îndemnat în calitate de beneficiar al școlilor și Mitropoliei Blajului cărora le datorez promovarea mea în viață.

Fără nici o veleitate, doresc să-mi servesc Biserica, restituind după puterile mele ceea ce datorez acestor prestigioase instituții.

Cred că evenimentele recente au creat o „atmosferă fierbinte” de care trebuie profitat.

Între aceste evenimente enumăr: atribuirea Eminenței Voastre a demnității de Cardinal; implicarea nesăbuită a Patriarhului în disputa cu Biserica Universală și declararea de rupere a oricărui dialog cu Sfântul Părinte; luarea de atitudine a Executivului Biroului Director al Forumului

Democratic Antitotalitar din România prin declarația publicată în ziarul Dreptatea din 6 iunie 1991 (ce o anexez); controversa între potențaii puterii referitor la „stabilitatea” guvernării ș.a.

1. Întâi și mai întâi socotesc că nu este bine să se răspundă la nici o ieșire (atac) a Bisericii Ortodoxe, nici scris și nici verbal, din motivul că, prin „profesionalismul” cunoscut, se falsifică istoria, învățătura Bisericii noastre și se nesocotește demnitatea morală a acesteia. De asemeni, nici un contact cu organele puterii care denotă totală ineficiență.

Propun și socotesc că este bine ca toată problematica creată în mod fals de către puterea de stat și cea a ortodoxiei să fie transpusă numai pe plan juridic. Deci să se elimine discutarea cu cealaltă parte pe plan teologic, istoric, social etc., ce ar duce la fel de fel de interpretări false, contrare nouă precum și la adversități de toate nuanțele și ar adânci mai mult rana și ar tergiversa soluționarea revendicărilor Bisericii noastre.

Pe plan juridic, toate actele normative emise de comuniști precum și de actuala putere legiuitoare, în rezolvarea creată într-un mod trist, ne sunt favorabile (oarecum) spre a obține soluții pozitive. Partea adversă este silită să discute numai pe plan juridic, fără alte planuri sus arătate.

Problema juridică este expusă în lucrarea „Considerații juridice privind situația actuală a Bisericii Române Unite cu Roma (Greco-Catolică)” pe care Vi le anexez.

2. În vederea înlăturării unor inadvertențe, neconcordanțe și confuzii în rezolvarea revendicărilor Bisericii noastre, ce împiedică aplicarea Decretului nr. 126/1990 și a Hotărârii Guvernului nr. 477/1990, am întocmit o cerere în colaborare cu colegul avocat Alexandru Păltineanu, cunoscut Eminenței Voastre, cu rugămintea de a o aproba spre a fi depusă la guvern. Cererea este grăitoare.

3. De asemenea, supun Eminenței Voastre un proiect de acțiune valabil în eventualitatea deschiderii de procese, pentru toate localitățile. Partea juridică este comună tuturor, iar starea de fapt va fi înlocuită cu cea locală. Aceasta va rezulta din modificările de carte funciară, după care se vor solicita copii de la judecătoria respectivei localități, acestea fiind ușor de obținut, care vor fi anexate la acțiune.

Când Eminența Voastră va hotărî și va da „semnalul”, preoții localităților respective se vor putea folosi de acest model de acțiune și de consiliile juridice ce le vor primi de la juriștii apropiați și, desigur de la noi din București.

4. După cum Vă este cunoscut, Capitala noastră este centrul politic, cultural, precum și al puterii de stat și al sediilor pentru relațiile cu celelalte state.

Aici Biserica noastră trebuie bine reprezentată de o față bisericăască corespunzătoare, situație care, din acest punct de vedere, vedește o lipsă totală ce dăunează Bisericii noastre.

Noi, laicii, pe problemele ce ne revin, ne străduim să suplînim această lipsă, situație care este departe de prestigiul de care trebuie să se bucure Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică).

Cu privire la restul activităților necesare a se desfășura de către clericii noștri din Capitală, după vederile credincioșilor sunt indicate unele noi orientări. Asupra acestora, dacă Eminența Voastră îmi va îngădui, sunt în măsură să Vi le dezvălui oral.

Este necesară o examinare și remediere a situației existente, iar pe plan local în consfătuiri înțelepte, neapărat, și cu laicii.

Sunt oameni inimoși ce pot să facă multe; unul sau altul în mod singular nu poate soluționa ceea ce este strict necesar. Astfel, unele lucruri, în lipsa unui cleric reprezentativ care să coordoneze acțiunile, apar soluționate doar de fațadă.

Prin glasul meu iubitorii de mai bine în Biserica noastră, cu supunere fiască, Vă roagă a soluționa această tristă situație.

Altfel, cu durere se constată de către noi toți că în Capitală ne pierdem comunitatea sau, în cel mai fericit caz, rămânem între cele din urmă culte, marginalizate.

În încheiere, mulțumesc Eminenței Voastre pentru bunăvoință și sper că cele de mai sus vor fi analizate corespunzător, în vederea realizării fericite a scopului Bisericii noastre.

Al Eminenței Voastre cu supunere fiască,
Dr. Vasile Marcu

Anexa 20

Excelenței Sale
Cardinal Alexandru Todea
Mitropolit și Arhiepiscop Blaj
Spre informare asupra:

1 Simpozionului organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului;

2 Convocarea la Departamentul Cultelor pentru discutarea proiectului legii cultelor;

3 Alocarea de către guvern a sumei de 50.000.000 lei pentru toate cultele (prin Departament) în vederea reparării de monumente, biserici, din care pentru repararea bisericii din str. Acvila 500.000 lei.

Cu prilejul Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat la București un simpozion cu tema „Drepturile omului – religia sfârșitului de mileniu“, în ziua de 9 decembrie 1991.

Simpozionul a avut loc în prezența reprezentantului O.N.U. pentru drepturile omului, Ottorino Janone, a numeroși parlamentari români, membrii guvernului, juriști, sociologi, politologi și alte personalități ale vieții culturale. Cu acest prilej s-a abordat – pe baza legislației interne și străine, – între altele, problema privitoare la libera practicare a religiei în țara noastră.

Nu au fost invitați reprezentanții cultelor. Pe baza unei invitații speciale, am luat parte la acest simpozion împreună cu părintele vicar Dr. Augustin Ciungan.

Cu acest prilej am solicitat dreptul la cuvânt și am prezentat materialul pe care îl anexez.

Antevorbitorii au prezentat pozitiv, teoretic, respectarea drepturilor omului în țara noastră. Luând cuvântul am cerut scuze că trebuie să fac discordanță față de cele discutate, arătând numai nerespectări ale drepturilor religioase, subliniind că se continuă oficierea sub cerul liber a slujbelor divine de către credincioșii greco-catolici, care nu au primit bisericile. Când am expus cele relatate în scrisoarea părintelui Liviu Sabău, am fost întrerupt amabil de președinte, anunțând, în prezența plenului, discutarea și

pregătirea de către parlament a unor acte normative pentru soluționarea problematicii Bisericii noastre. Mulțumind am continuat punctul de vedere al Bisericii noastre, exprimat de Eminentă Voastră, de a iubi pe aproapele nostru, a ierta și a nu uîrî pe dușman, nu numai prin fapte ci printr-o trăire interioară.

Cerând protecția Institutului Român pentru respectarea Drepturilor Omului, am solicitat ca statul român să abroge toate legiurile opresive privind Biserica noastră și să restituie bunurile ce i-au aparținut. Numai astfel se poate vorbi de respectarea drepturilor omului, în vederea unirii și colaborării tuturor forțelor pentru asanarea morală a societății.

În urma propunerilor reprezentanților cultelor prezentate la 11 dec. a.c., în aceste zile Departamentul va definitiva un proiect al noii Legii a cultelor ce urmează a fi înaintat guvernului, parlamentului.

Noi am scăpat o șansă unică pentru a determina modificări la propunerile „altora“. Singura soluție este de a formula amendamentele ce le considerăm necesare și care se vor înainta împreună cu proiectul de lege pentru discutarea lor în parlament.

În momentul când voi intra în posesia proiectului de lege vom face împreună cu alții eventuale amendamente pe care Vi le voi trimite pentru aprobare și semnare, spre a le depune la Departament.

Al Eminentei Voastre *Dr. Vasile Marcu*

Anexa 21

Doamnă președintă, doamnelor și domnilor,

Mulțumesc Institutului Român pentru Drepturile Omului pentru invitația ce ni s-a făcut – pe care am primit-o abia ieri – de a participa la acest simpozion. Eminentă Sa Cardinalul Dr. Alexandru Todea este în străinătate, iar din cauza vremii vitrege nu a putut lua parte la acest prestigios simpozion o persoană proeminentă a Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică). Din acest motiv la invitație a răspuns vicarul general al Bisericii din București, împreună cu subsemnatul.

Trebuie să vă prezint scuze că în atmosfera înaltă a tematicilor de drept dezvoltate de persoane proeminente în materie, tema ce o susțin, intitulată „Biserica Română Unită cu Roma și

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice“ face o notă discordantă.

Biserica Unită cu Roma, începând cu anul 1946, a suferit din partea guvernelor comuniste o „capitis diminutio“. S-a vrut nimicirea totală a ei, căci după arestarea întregii sale ierarhii, cu protopopi și preoți, dintre care unii au murit în închisoare, trei dintre episcopi aruncați în gropi comune, i s-au confiscat toate lăcașurile de cult, așezămintele de cultură și casele parohiale.

Cardinalul ne-a îndrumat să iubim pe aproapele nostru, iar pe dușmanul nostru să nu-l urâm, să ne străduim, nu numai prin fapte ci iubirea să o trăim în interiorul nostru, în sufletul nostru.

În abordarea drepturilor Bisericii Române Unite privind restituirea drepturilor sale, „Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice“ cuprinde principii pozitive. Spun pozitive, deoarece cuprinsul lui se referă la drepturi de familie și persoana umană caracterizată conform cu „Declarația Universală a Drepturilor Omului“, idealul ființei umane libere.

Acest ideal – precizează în pact – se poate realiza în dorința eliberării omului de teamă și mizerie, numai dacă „se creează condiții care să permită fiecăruia să se bucure de drepturile sale civile, politice, economice, sociale și culturale.“

În acest sens, potrivit „Cartei Națiunilor Unite“, statele au obligația de a promova respectarea efectivă a drepturilor și libertăților omului. Întrucât România a ratificat acest Pact internațional prin Decretul nr. 212/31.10.1974 ei îi incumbă respectarea acestor obligațiuni, respectiv drepturi.

Rămâne de făcut o analiză temeinică obiectivă, dacă și în ce măsură țara noastră a rezolvat și rezolvă sarcinile asumate prin acest Pact. Concluzia la care se ajunge este cât se poate de defavorabilă.

Ilustrând și privind situația juridică a drepturilor Bisericii Române Unite cu Roma, în lumina drepturilor și libertăților omului, se desprinde ca statele semnatare ale acestui Pact – deci și România – „se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor drepturile recunoscute în acest Pact, fără de nici o deosebire... de religie... sau orice opinie națională sau socială...“ (art.2, pct.1)

Pentru traducerea în viață în mod efectiv a acestor angajamente și garanții, statele se angajează să „acționeze a da posibilitatea adoptării unor măsuri legislative pentru traducerea în viață a drepturilor recunoscute în prezentul Pact“, dacă asemenea norme legislative nu există încă (art.2. pct.2).

La noi asemenea norme există, dar ele nu se pot aplica (D. 9/1989, D.126/1990 și Hot.544.)

În cazul încălcării drepturilor și libertăților persoanei statele vor dispune o cale efectivă de recurs și garantarea ca autoritatea competentă, respectiv administrativă sau judecătorească, va hotărî asupra exercițiului liber al drepturilor încălcate, reclamate în recurs (art.2 pct.3 lit. a.b.) ce la noi nu există.

După evenimentele din decembrie 1989, Bisericii noastre i s-a recunoscut doar libertatea. Decretul 9/1989, Decretul 126/1990 și Hotărârea 577/1990, date de puterea de stat împiedică restituirea bunurilor Bisericii confiscate prin Decretul 358/1948.

În acest moment, foarte amabil, președinta Simpozionului mi-a informat public, în prezența a doi vicepreședinți, deputați și senatori, că se pregătesc acte normative pentru soluționarea problematicei Bisericii Române Unite. Am mulțumit și am continuat).

Specific între drepturi sunt enumerate: libertatea de gândire, conștiință și religie..., dreptul de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public cât și în particular, prin cult și îndeplinirea riturilor prin practici și prin învățământ“ art.18 pct.1.

Pentru a ilustra unele din încălcările drepturilor în exercitarea cultului nostru, subliniez că, în lipsa lăcașurilor de cult, preoții servesc Sfintele Liturghii sub cerul liber. Acum 2 săptămâni am participat la serviciul divin în Piața Centrală din Cluj, în fața statuii lui Matei Corvin, cu prezența a peste 2000 de credincioși. Preotul prof. univ. Cotea, care celebra Sfânta Liturghie, la sfârșit a anunțat credincioșii că se va continua cu slujbele religioase tot acolo în Piață, sfătuindu-i pe credincioși să se asigure cu îmbrăcăminte calduroasă.

Alte grave încălcări mi le-a comunicat părintele protopop Liviu Săbau, petrecute în jud. Mureș, printr-o scrisoare primită acum 3 zile. Iată-le:

- Preotul Moldovan Petru din Târgu Mureș, str. Fr. Liszt nr.9, chemat de credincioși în Saulia, după oficierea Sfintei Liturghii a fost bătut și rănit grav. Făptașii au fost deferiți justiției. În timpul procesului preotul i-a iertat, fiind achitați de instanță;

- Preotul ortodox Pârvu Marius din comuna Poarta, împreună cu peste 50% din credincioși au trecut la Biserica Unită. Acesta și întreaga familie au fost bătuți și alungați din casa parohială, după ce în câteva nopți anterioare, i-au spart geamurile cu pitre.

- În satul Cerghid com. Ungheni biserica greco-catolică a fost vândută, cazul fiind reclamat la prefectura județului pentru a lua măsurile cuvenite;

- În Sângeorzul de Mureș Băi – casa parohială greco-catolică utilizată drept cămin pentru copii, comitetul parohial ortodox intenționează să o vândă. Cazul reclamat de asemeni la prefectură.

În Târgu Mureș au avut loc și alte cazuri pe care nu le mai prezint aici.

În încheiere, rugăm Institutul Român pentru Drepturile Omului (sub a cărui protecție ne punem) să vegheze la respectarea drepturilor omului semnalând statului și tuturor forurilor obligate să ia măsuri împotriva încălcărilor.

Statul să abroge toate legiunile opresive și să repună Biserica noastră în toate drepturile sale.

Să încetăm a urî pe frații noștri și chiar pe dușmani, nu numai prin fapte, ci printr-o trăire sufletească interioară.

Să încetăm a ne insulta unii pe alții prin vorbe, scris, prin mass-media, la care noi nu avem acces.

Să evităm falsificarea adevărului și să ne pronunțăm numai după aflarea și cunoașterea acestuia.

Să încercăm să conlucrăm unii cu alții pentru binele societății și redresarea morală a acesteia.

Statul cu toate instituțiile sale, inclusiv cele religioase, să sprijine și să încurajeze aceste deziderate.

Depun scrisoarea preotului Liviu Sabău și un document referitor la dreptul de proprietate al B.R.U. asupra imobilului din str. Xenopol 15, București, și vă mulțumesc că m-ați ascultat.

Dr. Vasile Marcu
avocat al Mitropoliei Blajului la București

București, 31 ian. 1992

Eminentă,

Urmare la informarea ce V-am adresat prin intermediul Pr. Bernard cu referire la proiectul la „Legea cultelor și libertăților religioase din România“ ce a fost materializat la data de 11 dec. 1991 de către reprezentanții cultelor din țară prezente, am obținut un exemplar pe care Vi-l înaintez.

La acea ședință cultul nostru n-a fost reprezentat de nimeni. Aflând ulterior de neparticiparea Bisericii noastre, am întreat pe părintele vicar Ciungan care mi-a spus că a fost înștiințat că va participa părintele Bălan de la Cluj. Nu mi-a spus însă că i s-a indicat să ia măsuri pentru reprezentare.

Cu mult regret constat că Biserica noastră a scăpat o mare șansă în acțiunea creării, în final, a unui cadru juridic în rezolvarea justă, integrală a drepturilor noastre.

După primirea proiectului Legii l-am studiat împreună cu Pr. Traian Suci, Dr. Eugen Pop, Dr. Alexandru Păltineanu și de comun acord am concretizat amendamentele alăturate – numai – în ceea ce privește interesele Bisericii noastre.

Citind amendamentele ce interesează numai cultul nostru, rog respectuos pe Eminentă Sa, să fie de acord sau nu, să facă modificările ce le crede de cunviință, după care să-mi fie restituite spre a le prezenta Departamentului Cultelor. De la acesta am primit informația că vor fi înaintate – dacă sosesc aici în timp scurt – o dată cu proiectul, că Departamentul va motiva lipsa reprezentantului nostru la discutarea proiectului, datorită vremii nefavorabile și distanței mari.

Țin să precizez că la proiect au contribuit în majoritate clerici, mai puțin juriști (al Departamentului nu s-a implicat), motiv din care el este formulat în termeni mai puțin juridici.

Deși mi s-a cerut să comunicăm urgent contul din bancă al Vicariatului, pentru a se vira Bisericii de aci suma de 500.000 lei, care până la urmă au redus-o la 200.000 lei, până în prezent Departamentul n-a virat nimic. Dacă a rămas în vigoare dispoziția ca sumele să se cheltuiască până la sfârșitul anului 1991, din cauza virării cu întârziere, sumele se vor retrage. Ca la noi, în toate.

Al Eminentei Voastre, *Dr. Vasile Marcu*

Anexa 23

Amendamente

La „Legea cultelor și libertăților religioase din România“, formulate de către Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică)

art.14 să aibă următorul text:

„Statutul de organizare și funcționare a cultelor religioase se eliberează de către fiecare cult și se aprobă de către organele competente ale guvernului.“

art.18 să aibă următorul conținut:

„Culte religioase vor avea organe proprii de judecată, pentru aplicarea corectă a dreptului canonic și pentru disciplinarea personalului din serviciul lor.

Aceste instanțe se organizează prin regulamente speciale, alcătuite în conformitate cu canoanele și statutele cultelor respective și aprobate de organele competente ale acestora.“

art.22 pct.2 va avea următorul text:

„Cultul Catolic:

a) Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică)

b) Biserica Catolică din România de rit latin

c) Ordinariatul armean catolic“.

art. 27 să aibă următorul text:

„Organizarea de partide politice și sindicate pe bază confesională, precum și orice activitate de propagandă politică sau etnică este interzisă.“

art.48 va avea următorul text:

„Salarizarea personalului didactic și administrativ din unitățile de învățământ, prevăzute la articolele 44 și 45.“

art. 63. se adaugă al.3 cu următorul text:

„Jurisdicția teritorială a cultelor nu poate fi modificată fără aprobarea statului român.“

art.68 trebuie eliminat, deoarece conținutul se regăsește în „Legea persoanelor fizice și juridice“.

art.69 trebuie eliminat întrucât activitatea asociațiilor și fundațiilor înscrise în statute este diferită de cea a cultelor.“

art.75 va avea următorul text:

„În baza prevederilor prezentei legi, lăcașurile de cult, casele parohiale, toate bunurile mobile și imobile, precum și bunurile culturale deținute în prezent cu orice titlu de către stat, persoane juridice sau fizice care au aparținut cultelor religioase, de care au fost deposedate abuziv începând cu anul 1945, se vor restitui acestora sau succesorilor lor de drept.

Restituirea acestor bunuri se va face în termen de cel mult 3 luni de la data primirii cererii de predare din partea cultului în drept de a face preluarea.“

art.77 al.1 va avea următorul text:

„Organele de stat în drept vor atribui în proprietate, gratuit și cu prioritate terenuri pentru construirea lăcașurilor de cult, școli ale cultelor și spații locative pentru instituțiile de caritate și filantropice ale cultelor religioase.“

Arhiepiscop și Mitropolit
Dr. Alexandru cardinal Todea

Anexa 24

Motivația

formulării amendamentelor la „Legea Cultelor și libertăților religioase din România“ propuse de către Biserica Română Unită cu Roma, la:

art.14 Aprobarea statutelor cultelor de corpurile legiuitoare este o procedură greoaie și de lungă durată. Guvernul prin organul împuternicit de către acesta poate soluționa mai operativ această problemă.

art. 18 Problemele de rezolvat în cadrul cultului sunt multiple, spre exemplu cele matrimoniale, care în redactarea proiectului nu sunt cuprinse, ci numai acelea de ordin strict disciplinar.

art. 22 pct.2 Se propune o astfel de redactare pentru a se ține seama de bisericile tradițional-istorice, așa cum s-a avut în vedere și în trecut, precum și de ordinea situației numerice a membrilor cultelor.

art.51 Este corectarea unei erori strecurată în text.

art.63 Spre a se elimina orice dispute și tendințe neprielnice statului nostru de drept.

art.68 Trebuie eliminat deoarece condițiile prescrise în text sunt o repetare complet inutilă a legii ce reglementează condițiile și formele de obținere a personalității juridice.

art.69. Trebuie eliminat deoarece activitatea asociațiilor și fundațiilor nu se poate confunda cu cea a cultelor, atribuțiile acestora sunt precis prevăzute în statutele lor aprobate.

art.75 O precizare și un termen cu privire la restituirea bunurilor de orice natură de care au fost deposedate cultele, în special Biserica Română Unită, se impune deoarece, deși prin Decretul 126/1990 s-a prevăzut restituirea bunurilor deținute de stat și alte persoane fizice sau juridice, nu se poate materializa din cauza textelor confuze și ambigue din sus-numitul Decret și a H.C.M. 577/1990.

art.77 Atribuirea, gratuit și urgent, a terenurilor necesare construirii de Biserici, instituții de învățământ și așezăminte caritative se impune, deoarece Biserica Română Unită a fost deposedată în 1948 de toate lăcașele de cult și așezămintele sale, cu atât mai mult cu cât majoritatea imobilelor au fost demolate.

Arhiepiscop și Mitropolit
Dr. Alexandru cardinal Todea

Anexa 25

București, 20 febr. 1992

A fost predată în mână de către colegul Anton Hațegan

Eminenței Sale

Dr. Alexandru Cardinal Todea

Îmi îngădui să vă răpesc timpul cu citirea conținutului acestor scrisori, timp atât de prețios pentru I.P.S. Voastră.

Am primit răspunsul verbal la rugămintea ce V-am adresat, prin P. Bernard și P. Liviu Oțoiu, persoane demne de stimă și de încredere deosebită.

În urma celor comunicate (prin P. Oțoiu) am rămas adânc umilit de Eminența Voastră.

Sunt nevoit să precizez că termenii delegației (adeverința) privind împuternicirea dată sunt foarte clari, dar care au fost răstălmăciți începând de la domnișoara Maria și apoi de persoanele de aici, cu care dânsa a comunicat.

Nu era și nu este nimeni în drept să o facă, decât cu acordul Excelenței Voastre.

N-am știut că Eminența Voastră a semnat „adeverința“ fără a o citi așa cum mi-a confirmat domnișoara Maria.

Pentru a rezolva problemele părintelui Bernard (ce se referă la simple înregistrări la organele în drept) nu era nevoie de nici o delegație scrisă.

Din textul „adeverinței“ ce ați semnat (fără să o fi cerut) rezultă că am fost împuternicit a reprezenta aici Biserica noastră și totodată separat la colaborarea cu Vicariatul București. Or, rezolvarea problemelor „Asumptioniștilor din Blaj“ nu are nici un fel de legătură privind colaborarea cu Vicariatul din București.

Așa știind lucrurile, rezultă că nu este decât pur și simplu o regretabilă și greșită interpretare (sau opinie) care nu trebuia în nici un caz proliferată aici de domnișoara Maria și îndeosebi unor persoane neoficiale, care deservesc scopuri străine Eminenței Voastre.

Asemenea atitudini, fie nerezolvarea unor probleme, fie manipularea și în cele din urmă înlăturarea unor persoane bine intenționate.

În ce mă privește, niciodată nu mi-am depășit „calitatea“, nici chiar atunci când m-am implicat (fără delegație) pentru a susține interesele Bisericii noastre, așa după cum personal ne-ați îndrumat și dat libertatea să facem tot ceea ce credem că este în interesul Bisericii noastre: că dacă lucrurile au un rezultat bun ne binecuvântați, iar dacă nu, nu „ne trageți de urechi“. Ca urmare, personal m-am implicat în multiple activități ca:

- după revoluție, în audiență la Patriarhie pentru restituirea bunurilor Bisericii noastre din Capitală;

- în audiență la fostul ministru N. Constantinescu la Departamentul Cultelor, în fruntea delegației, în cadrul primului dialog oficial al Bisericii noastre cu guvernul;

- ca factor important în colaborare cu un grup de credincioși la preluarea bisericii din str. Acvila;

- inițierea și constituirea A.G.R.U. București, precum și conducerea acesteia în primul an;

- participarea la identificarea bunurilor imobile și procurarea actelor doveditoare de proprietate, necesare la Comisia mixtă a municipiului București;

- participarea în delegație la Comisia parlamentară pentru redactarea Constituției privind catehizarea în școli;

- prezentarea problemei de nerespectare a libertății Bisericii noastre la simpozionul organizat de Institutul Român pentru

Drepturile Omului în fața reprezentantului O.N.U. la București, a unor miniștri, parlamentari și alți oameni de cultură din țara noastră;

- și la alte multiple activități pentru susținerea cauzei Bisericii noastre.

Pentru toată activitatea mea n-am pretins și nu am primit nici un fel de remunerație. Am lucrat cu cea mai bună-credință – cu sau fără calitate – știind ce trebuie făcut. Nimeni n-a gândit sau s-a exprimat că mi-am depășit calitatea. Mă refer la perioada dinainte de 1948, când la Blaj și apoi la București am fost acreditat de P.S.S. V.T. Frențiu pentru a reprezenta interesele Bisericii Române Unite.

În toată activitatea, m-a condus spiritul adevărului creștin, fără a urmări vreun interes aici pe pământ.

Ar fi fost bine ca înainte de a Vă pronunța și a Vă fi dat verdictul, prin „audiatur et altera pars” să procedați ca un bun părinte, așa cum credincioșii așteaptă să fiți. Poate că nu este încă târziu. Până atunci, Vă restitui adevărul care îmi pricinuieste umilire și adâncă mâhnire sufletească, fiindcă sunt împiedicat să servesc mai departe interesele Bisericii noastre.

Această stare persistă și pentru că V-ați referit numai la persoana mea, deși la lucrarea pe care V-am înaintat-o și V-am rugat a răspunde a participat un grup de juriști ca: Dr. A. Păltineanu, Dr. Eugen Pop, Pr. Traian Suciș și subsemnatul, deci nu este o lucrare personală.

Am apreciat că propunerile pe care le-am suspus spre aprobare personal Eminenței Voastre nu constituie o depășire a competenței din moment ce acestea nu au fost trimise nici unui alt organ.

Pe viitor nu mă voi mai implica în nici o activitate fără delegație.

La invitația Eminenței Voastre mă voi prezenta în audiență pentru a lămuri cele de mai sus și altele ce nu-mi îngădui să le scriu.

Cu regretul că V-am deranjat cu această problemă (minoră în sine), rămân și pe mai departe al Bisericii Române Unite același bun credincios, precum și al Eminenței Voastre.

Dr. Vasile Marcu

Anexa: adevărul nr.549/1991 semnată de Eminența Sa

Anexa 26

Predată de grup în audiența de la Blaj (timp de 5 ore) la data de 9 aprilie 1993

Excelenței Sale

George Guțiu

Episcop de Cluj-Gherla

Administrator Apostolic al Arhidiecezei și Mitropoliei Române Unite cu Roma de Alba Iulia și Făgăraș

Un grup de credincioși din București, semnatari ai acestor rânduri, împărtășind punctul de vedere și al altor credincioși, vă aducem la cunoștință unele lucruri de aici.

În Capitală, centru politic, administrativ, cultural și spiritual, s-au aflat până la 1 decembrie 1948 peste 80.000 de credincioși greco-catolici. În Vicariatul de București și Vechiul Regat de sub pastorația P.S. Vasile Aftenie se oficiau Sfintele Liturghii în 17 parohii și capele din 9 localități.

La recensământul din ian. 1992 s-au declarat greco-catolici 10.000 credincioși în București precum și în alte orașe din Vechiul Regat.

Părintele vicar Dr. Augustin Ciungan nu este în măsură să reprezinte astăzi Biserica noastră în multiplele și complexe relații cu statul, celelalte culte, organizații politice sau sociale interne sau străine care ne contactează în Capitală. Din cauza vârstei înaintate și a stresului suferit în cei peste 40 de ani, precum și a lipsei de experiență în viața socială, evită să se angajeze în soluționarea complicatelor atribuțiuni ce-i revin ca vicar. În general, activitatea părintelui vicar, ca de altfel și a celorlalți preoți de aici, se rezumă la serviciile religioase. Lipsa de hotărâre și fermitate a părintelui vicar este folosită de părintele Ștefan Tătaru care conduce de unul singur Biserica noastră aici.

Din aceste motive autoritățile și conducătorii celorlalte culte din București ne marginalizează iar uneori ne consideră inexistenți. Se pot cita numeroase exemple în acest sens.

Cunoscând aceste stări de lucruri, credincioșii noștri se depărtează de bisericile unde se celebrează liturghiile greco-catolice, îndreptându-se tot mai mulți către ritul latin, cultul ortodox etc.

Spre binele Bisericii noastre, Vă propunem numirea unui vicar general în București care să reprezinte cu competență și demnitate interesele Vicariatului – și chiar ale întregii Biserici, dacă va fi nevoie – în relațiile cu toate forurile laice și ecleziastice din capitala țării.

Discutând aceste probleme cu pr. Ciungan, Sfinția sa și-a exprimat acordul și chiar dorința de a fi numit un reprezentant mai tânăr în conducerea Vicariatului din București.

După abrogarea D.358/1948 credincioșii din București au identificat și inventariat bunurile ce au aparținut Bisericii noastre în Capitală și alte localități. S-au întreprins numeroase intervenții la organele administrative, parlament, guvern și Patriarhia Ortodoxă pentru redobândirea lăcașelor de cult și a celorlalte bunuri.

Procurându-ne actele de proprietate am preluat Biserica „Maica Domnului” și casa parohială din str. Acvila, unde s-a instalat sediul Vicariatului și al A.G.R.U.

Fiind numit ca paroh la această biserică pr. Ștefan Tătaru, Sfinția sa a afirmat că în curtea bisericii va ridica o construcție etajată unde va instala un ordin călugăresc.

Întrucât biserica și casele parohiale erau deteriorate, cu sprijinul credincioșilor, pr. Tătaru a efectuat reparații, a introdus gazul metan și prin sânguința pictorului Sebastian Bilțiu și a soției sale – credincioși greco-catolici – s-a restaurat și pictat interiorul bisericii.

Parohia „Maica Domnului” ca și oricare altă parohie este potrivit legii persoană juridică, având un comitet parohial cu un președinte și cu parohul îndrumător spiritual. Nici o activitate administrativă, economică și financiară nu se poate desfășura fără hotărârea și, respectiv, consimțământul comitetului parohial.

Pr. Ștefan Tătaru nu vrea să țină seama de aceste dispozițiuni legale. Sfinția sa a luat și continuă să ia decizii de unul singur. A refuzat în permanență să formeze comitetul și credincioșii, câți bani a încasat, de la cine și cum îi cheltuiește, deși i s-a cerut în repetate rânduri acest lucru.

În prezent se lucrează la amenajarea unor camere în podul caselor parohiale, unde intenționează să instaleze călugări franciscani.

Din aceste motive primul curator și-a prezentat demisia.

Tot Sfinția sa a cerut părintelui vicar, semnând împreună un contract ca beneficiari cu Proiect București, pentru întocmirea proiectelor de amplasament a 6 terenuri, ce urma să ne fie repartizate, angajând Vicariatul la plata sumei de 300.000 lei (în 1991) fără a consulta juriștii noștri. Biserica a fost scoasă din această încurcătură numai prin intervenția juriștilor.

Pr. Tătaru a refuzat permanent ca în casele parohiale să funcționeze sediul A.G.R.U., să se acorde ore de consultații juridice credincioșilor noștri și ținerea adunărilor „Reuniunii Mariane.”

Credincioșii nu au fost informați ce bunuri au fost primite prin „CARITAS” și cui au fost împărțite.

Credincioșii nu cunosc despre intențiile pr. Ștefan Tătaru la Eminența Sa în vederea instalării călugărilor franciscani în Biserica „Maica Domnului”. (anexăm documentele). Considerăm că este necesar să se țină seama de dorința credincioșilor noștri ca singura biserică greco-catolică din București să nu fie predată Ordinului Franciscan ci să fie păstrată în spiritul și tradițiile Blajului, așa cum ne-au lăsat-o înaintașii noștri.

Vă rugăm pe Excelența Voastră să numiți ca paroh la Biserica „Maica Domnului” un alt preot greco-catolic în locul pr. Ștefan Tătaru.

Printre credincioșii din București se vehiculează diferite știri despre situația membrilor Congregației Adoratorilor Sfintei Euharistii. Unii afirmă că aceștia au fost invitați la Nunțiatură și li s-a pus în vedere să-și înceteze activitatea, iar alții spun că au fost puși sub controlul unui teolog romano-catolic.

Pentru înlăturarea diferitelor comentarii defavorabile Bisericii noastre, precum și a disensiunilor dintre credincioși, considerăm că ierarhia Bisericii noastre ar trebui să soluționeze cât mai curând această problemă.

Această situație din Biserica noastră a adus un mare rău nu numai unității noastre, dar și prestigiului de care trebuie să se bucure Biserica Română Unită în ultimii ani.

Cunoaștem că în orașul Ploiești, sub patronajul acestei „Congregații”, funcționează o asociație de credincioși greco-catolici care adună și distribuie zilnic, cu un autoturism, hrană și îmbrăcăminte unor bolnavi, bătrâni și persoane lipsite de orice ajutor, fără sprijin din partea „CARTASULUI”.

Întrucât grupul de preoți, surori și credincioși atașați „Congregației” sunt greco-catolici, s-ar cuveni să aparțină de jurisdicția Excelenței Voastre și nu unei ierarhii de alt rit. Noi considerăm că integrarea acestor credincioși din București, Ploiești, Câmpina, Galați și Maramureș în Biserica noastră ar duce la beneficii pe multiple planuri, inclusiv în scopuri caritative, unde au obținut rezultate apreciate și de autorități.

Ne-am îngăduit să prezentăm Excelenței Voastre aceste stări de lucruri din Vicariatul București, fiind animați numai de dorința de a contribui la propășirea Bisericii Române Unite cu Roma, ai cărei fii suntem.

Înainte de a semna am luat cunoștință de Convenția dintre Eminența Sa și Provincialul Pr. Iosif Sabău privind Acvila.

Rămânem ai Excelenței Voastre

Urmează semnăturile grupului de credincioși...

Anexa 27

Arhiepiscopia și Mitropolia Română Unită de Alba Iulia – Făgăraș

Vicariatul General de București

Nr. 57 din 30 septembrie 1991

Eminenței Sale Dr. Alexandru Todea

Arhiepiscop și Mitropolit Blaj

Înalt Preasfințite Părinte,

La scrisoarea Eminenței Voastre privitor la problema părinților franciscani, Vă răspund următoarele:

1) Sunt de acord ca părinții franciscani, în amintirea părintelui Nicolăeș, care a slujit Biserica noastră pe lângă P.S.S. Aftenie, să vină și să se stabilească aici, la biserica parohială din str. Sirenelor nr. 39.

2) În ce privește condițiile de realizare a dorinței exprimate de părintele provincial Iosif Sabău, consider că ar fi necesar să se precizeze, printre altele, următoarele:

a) Toți părinții și frații franciscani care vor veni să lucreze alături de Vicarul de București, să adopte ritul Bisericii noastre greco-catolice, în vederea cărui fapt să fie în prealabil instruiți în cunoașterea rânduielilor Bisericii noastre (răsăritene).

b) Toți părinții și frații franciscani care vor deservi Biserica noastră să fie sub jurisdicția Mitropoliei Blajului.

c) Să fie exclusă practicarea biritualismului de către părinții franciscani veniți în sprijinul Vicariatului, pe tot cuprinsul acestuia.

d) În cazul acceptării de către Eminența Voastră a venirii aici a părinților franciscani, considerăm că ar fi bine să se întocmească un înscris în care să fie consemnate construcțiile existente la data venirii lor oficiale – construcții care reprezintă proprietatea Mitropoliei noastre – iar construcțiile ulterioare care se vor executa de către ei să se știe că au fost făcute de dânsii.

Asigurându-Vă de întreg devotamentul meu, rămân al Înalt Preasfințitei Voastre supus fiu.

Pr. Augustin Ciungan
București 30 septembrie 1991

Anexa 28

Mitropolia Română Unită cu Roma (Greco-catolică)

Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș

Reverendisimului Părinte

Dr. Augustin Ciungan

Vicarul Bisericii Unite cu Roma

Nr. 408/1991

București

În legătură cu convorbirea telefonică privitor la părinții franciscani. Vă rog să-mi răspundeți la două întrebări:

1) Dacă sunteți de acord ca părinții franciscani, în amintirea P. Nicolăeș care a servit pe lângă P.S.S. Aftenie, să vină acum acolo unde serviți dumneavoastră?

2) În ce condiții s-ar putea realiza dorința exprimată de păr. provincial Iosif Sabău?

Mulțumindu-Vă, Vă îmbrățișez cu tot dragul în Isus și Maria.
Blaj, 23 septembrie 1991

Mitropolit Alexandru

Anexa 29

CONVENȚIE

Încheiată astăzi 29 ianuarie 1992, între

Arhiepiscopia și Mitropolia Română Unită de Alba Iulia și Făgăraș, cu sediul în Blaj, reprezentată de Dr. Alexandru, card-

nal Todea, Arhiepiscop și Mitropolit, pe de o parte și între

Provincialatul provinciei „Sf. Iosif” a Părinților Franciscani din România, cu sediul în comuna Hălăucești, jud. Iași, reprezentat prin pr. Iosif Sabău, Superiorul Provinciei Franciscane, pe de altă parte.

Noi, Dr. Alexandru cardinal Todea, Arhiepiscop și Mitropolit al Arhiepiscopiei și Mitropoliei de Alba Iulia și Făgăraș,

luând în considerare drepturile ce ni le conferă Dreptul Canonic Oriental, prin Canonul 280, paragrafele 1 și 2, precum și canonul 282, paragrafele 1 și 2;

Continuând o linie istorică, prin care în trecutul nu prea îndepărtat, ierarhia Bisericii Române Unite a cooptat diverse Ordinuri și Congregații, pentru a da astfel un impuls mai eficient și mai intens apostolatului Bisericii noastre;

Având în vedere penuria de preoți greco-catolici, care să refacă și să redreseze într-un timp cât mai scurt situația pastorală a Bisericii Greco-Catolice grav, greu și crunt lovită în cei 43 de ani de persecuția regimului comunist, ateu și dictatorial;

Ținând seama de faptul că din cei 35 Călugări Franciscani Greco-Catolici Români care au activat în tot cuprinsul Diecezelor Bisericii Greco-Catolice, ei, franciscanii, au fost alături de toți episcopii noștri, s-au distins cu o dăruire și abnegație eroică în lupta de supraviețuire a credinței greco-catolice pe pământ românesc, 28 dintre ei înfruntând temnițele comuniste și numărând toți împreună mai multe sute de ani de detenție, în frunte cu Superiorul lor Provincial de atunci, Pr. Dr. Prof. Anton Bisoc;

Considerând întreg acest grup de motive și motivații, precum și multe alte aspecte ale pastorației, în prezent și în viitor, am socotit și socotim, cu toată responsabilitatea întru Domnul, cu asentimentul superiorității în cauză următoarele:

1) Arhiepiscopia și Mitropolia Română Unită de Alba Iulia și Făgăraș, prin reprezentantul ei care semnează în josul acestor rânduri, încredințează spre administrare pe timp nelimitat, Ordinului Franciscan, reprezentat de cel care contrasemnează în josul acestor rânduri, Parohia Greco-Catolică „Maica Domnului”, care dispune de biserica ce poartă hramul, „MAICA DOMNULUI” și de reședința parohială cu terenul aferent din strada Sirenelor nr. 39, sector V, București.

2) Întregul apostolat, în cadrul Parohiei Greco-Catolice mai sus-numite, se va desfășura sub directa îndrumare a aceleiași Mitropolii Române Unite a Blajului, în spiritul și prevederile Dreptului Canonic Oriental.

3) Organizarea casei-convent și a Comunității Monahale, din rândul cărei comunități se recrutează preotul paroh al sus-amintitei parohii, se face conform regulii și constituțiilor respectivului cîn monahal franciscan.

4) Teritoriul parohiei „Maica Domnului” urmează să fie determinat și delimitat, în funcție de viitoarea arondare a parohiilor greco-catolice din București, când circumstanțele social-politice vor fi favorabile.

5) Actuala reședință parohială „Maica Domnului” servește în prezent – din cauză că statul nu a retrocedat nici un alt imobil ce aparține Bisericii Române Unite – patru funcționalități:

- sediul parohial;
- sediul Vicariatului General Greco-Catolic din București;
- sediul AGRU – București și
- sediul Reuniunii Mariane – București.

6) Ordinului Franciscan i se permite – și chiar este încurajat – să facă investiții, pe întreg perimetrul aferent bisericii și sediului parohial, în vederea realizării de instituții religio-culturale și caritativ-sociale greco-catolice, cu acordul prealabil al Sfintei Mitropolii a Blajului și pe baza autorizațiilor de construcție din partea organelor de stat.

7) Drept prevedere finală: orice problemă ce s-ar ivi pe parcurs, în legătură cu aplicarea prezentei Convenții, se va discuta și se va rezolva, de comun acord, de către părțile în cauză.

Cardinal-Mitropolit Alex. Todea
Superior Provincial Iosif Sabău

Anexa 30

Conferința Episcopilor greco-catolici întrunită la Cluj, la data de 22 aprilie 1993, în prezența:

- Preasfinției Sale Ioan Ploscaru, Episcop de Lugoj;
- Preasfinției Sale George Guțiu, Episcop de Cluj-Gherla;
- Administrator Apostolic al Mitropoliei de Alba Iulia și Făgăraș;
- Presfinției Sale Vasile Hossu, Episcop de Oradea;

- Preasfinției Sale Lucian Mureșan, Episcop de Maramureș;
  - Părintelui Tertulian Langa, Vicar de Cluj-Gherla;
  - Părintelui Virgil Bercea, Vicar de Blaj;
- a studiat această Convenție.

Ca urmare că comunicăm că: sus-numita Convenție și-a pierdut valabilitatea și este declarată nulă de către Conferința Episcopală Greco-Catolică, o dată cu încetarea activității Eminenței Sale Dr. Alexandru Todea și preluarea oficială a conducerii Arhidiecezei de către Episcopul George Guțiu, la data de 9 decembrie 1992, în prezența Înalt Preasfinției Sale Arhiepiscopul John Bukovsky, Nunțiu Apostolic, a Canonicilor, Protopopilor, Preoților și credincioșilor.

Cu cele mai alese gânduri în Iisus și Maria,
 † Episcop
 George Guțiu
 administrator apostolic

Expeditat:

- Mons. John Bukovsky, Nunțiu Apostolic;
- Episcopia Greco-Catolică Cluj;
- Episcopia Greco-Catolică Oradea;
- Episcopia Greco-Catolică Lugoj;
- Episcopia Greco-Catolică Maramureș;
- Mons. Ioan Robu, Arhiepiscop București;
- Vicariatul Greco-Catolic București;
- Parohia Maica Domnului.

Anexa 31

Mitropolia Română Unită cu Roma (greco-catolică)
 Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș
 Str. P.P. Aron nr. 2
 Către
 Vicariatul București

Pentru cunoașterea problemelor cu care se confruntă Biserica noastră vă rugăm să ne trimiteți o Dare de Seamă a intrărilor (țară și străinătate) și cheltuielilor pe care Parohia „Maica Domnului” din Vicariatul București le-a făcut pentru restaurarea bisericii și a casei parohiale din strada Sirenelor nr. 39.

În același timp vă rugăm să ne trimiteți proiectul de construcție și proiectul de investiții care se preconizează a fi realizat. Demersurile privind aprobările din partea autorităților le veți face după acordul Mitropoliei Blajului.

Cu cele mai alese gânduri în Iisus și Maria.
 Episcop George Guțiu
 Administrator Apostolic

Anexa 32

Mitropolia Blaj
 Intrare 595/21.IX.1993
 Primit 21 septembrie 1993
 Pr. L. Oțoiu
 Prea Sfinției Sale George Guțiu
 Administrator Apostolic al Arhidiecezei și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș

În atenția Părintelui Vicar Virgil Bercea

Credincioșii din București așteptau evenimente mai bune pentru Biserica noastră, dar a apărut documentul Comisiei Mixte Internaționale pentru dialogul teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă cu tema „Uniatismul, metodă de unire a trecutului în căutare actuală a deplinei comuniuni” care s-a ținut la Balamand (Liban) între 17-24 iunie 1993.

Suntem îngrijorați de cele declarate de Mitropolitul Antonie Plămădeală din Sibiu la radio și televiziune, în legătură cu documentul adoptat.

Din zvon am luat cunoștință că ierarhia Bisericii noastre a luat poziție față de acel document, necunoscută de credincioși.

Ar fi ideal ca în biserică după Sf. Liturghie să li se comunice această poziție.

Preocupat de acest document, am exprimat concluziile personale într-un memoriu, precum și alte probleme ce prezintă interes.

Vă anexez acest memoriu pentru a-l revedea în prealabil, după care vă rog a-l supune discutării într-o proximă Conferință a episcopilor Bisericii noastre.

Îmi îngădui să reînnoiesc rugămintea de a soluționa cele rămase, arătate în memoriul susținut oral în audiența de grup

acordată la 9 aprilie 1993. Precizez că orice problemă nesoluționată, în parte sau total, înrăutățește situația cu consecințe mai greu de rezolvat.

Cele rămase parțial sau în întregime nesoluționate, cât și unele nou survenite, sunt:

1) lipsa de reprezentare a Bisericii noastre unifică grav interesele acesteia;

2) la plecarea pr. Ștefan Tătaru a luat lucruri ce nu-i aparțineau: arhiva bisericii, fișele cu evidența credincioșilor noștri, biblioteca, precum și cărțile donate ulterior și inventariate la cererea părintelui Tătaru și alte obiecte din patrimoniul parohiei.

D. I. Făgeteanu, tânăr și energic, în calitate de președinte al comitetului parohial, din contra, la plecarea pr. Tătaru a ajutat să încarce lucrurile în camion, după unii într-un container, pentru motivul să nu rezulte discuții aprinse, mulțumindu-se cu „bine că pleacă” după cum el însuși mi-a destăinuit.

Moral, dâșii răspund de această situație.

Diferendul se poate soluționa în felul următor:

- să se emită o adresă Vicariatului pentru efectuarea unui inventar cu concluzii și propuneri asupra măsurilor, pentru stingerea acestei situații neplăcute.

- să fie sesizat provincialul Ordinului Franciscan pr. Iosif Sabău să determine pe deținătorul bunurilor ce aparțin parohiei Acvila să le restituie.

3) Este necesar a soluționa în orice fel, conciliant, situația Congregației Adoratorilor Sfintei Euharistii. Nerezolvarea acestei situații atrage după sine imposibilitatea investirii în diverse construcții umanitar-religioase a sumelor de bani primite sub formă de donații în aceste scopuri.

Restul problemelor legate de Congregație au fost expuse, scris și oral, în audiența de la 9 aprilie 1993.

6) Propun constituirea unui grup pe probleme social-juridice care să analizeze și să dea soluții (neobligatorii) tuturor celor care o solicită din toată Provincia Mitropolitană. Acest grup, constituit sub jurisdicția ierarhiei Bisericii, să fie abilitat a suplini lipsa de reprezentare a Bisericii noastre.

7) Un grup de credincioși ia inițiativa construirii unei catedrale greco-catolice române unite cu Roma în Capitală. Ea va fi

un simbol de cinstire a memoriei martirilor Bisericii noastre, lăcaș de rugăciune în unire cu toți bunii români, cu dragoste de neam și țară.

În aceleași sentimente de fiu credincios al Bisericii mele, semnez cu supunere al Excelenței Voastre

Av. Dr. Vasile Marcu

20 septembrie 1993

Anexa 33

Excelențele Voastre,

Credincioșii Bisericii Greco-Catolice Române Unite cu Roma din București, participanți și atenți la toate evenimentele petrecute după revoluția din decembrie 1989, sunt îngrijorați de valurile de încercări la care este supusă Biserica noastră, atât din partea statului, cât mai ales din partea Bisericii Ortodoxe Române. La acestea trebuie să remarc cu durere lipsa de unire dintre noi, slabe și ineficiente luări de poziție din partea celor ce poartă răspunderea.

La aceste constatări am ajuns în urma unor confruntări de idei cu mai mulți dintre credincioșii noștri.

Ca urmare, îmi îngădui să mă adresez Conferinței Excelențelor Voastre, rugându-vă a analiza în merit, cu toată atenția, conținutul frământărilor cauzate de cele de mai sus.

Temele supuse pentru analiză sunt:

1) Pericolul mare în care Biserica noastră se găsește după lucrările Comisiei mixte internaționale pentru dialogul teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, sesiunea a VII-a plenară din Balamand, în Liban, între 17-24 iunie 1993;

2) Lipsa de autoritate a Bisericii noastre, existentă și așa în București;

3) Lipsa de reprezentare a Bisericii noastre în raporturile cu organismele interne și internaționale;

4) Lipsa de comunicare cu credincioșii, ca urmare slaba pregătire în prealabil pentru ședințele care se țin până la înalt nivel, uneori neparticiparea la atare ședințe;

5) Necesitatea constituirii unui grup dintre credincioși în București, de studiu și analiză a propunerilor ce i se fac spre soluționarea problemelor sociale și juridice în sprijinul acțiunilor Bisericii noastre;

6) Participarea la ședințele Conferinței episcopale a mirenilor pentru consultarea acestora, ei având vot consultativ nu deliberativ.

Motivația temelor și unele propuneri de măsuri:

1) Din conținutul lucrărilor Comisiei mixte internaționale pentru dialogul teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă din Liban, între 17-24 iunie 1993, cu tema „Uniatismul, metodă de unire a trecutului și căutarea actuală a deplinei comuniuni”, în cele 35 de puncte se constată că Biserica noastră a fost supusă unei false judecăți cu scopul tendențios ca într-un viitor imprezibil să dispară, azi desconsiderată, ea fiind născută ca o piedică în calea mântuirii credincioșilor.

Această falsă judecată s-a făcut fără ca Biserica noastră să intuiască tendința de anihilare a ei și fără a avea posibilitatea și condițiile de a-și exprima punctul de vedere. Ni s-a refuzat acest lucru. Din lucrarea Comisiei nu rezultă nici una, nici alta. Considerăm că judecata s-a făcut în lipsa „împrecinatului”, deoarece p. Liviu Pandrea, o persoană demnă, de o ținută morală rară și având o elevată cultură teologică, nu a avut mandat să consimtă și să semneze un act asupra Bisericii sale. Sunt convins că un asemenea om a fost anihilat a lua poziție concordantă intereselor Bisericii noastre.

Nu i se poate face nici o critică, cunoscută fiind cerbicia adversarului Bisericii noastre, numit Antonie Plămădeală, mitropolitul ortodox din Sibiu. El duce o acțiune acerbă pentru nimicirea noastră.

Culoarea roșie a ceea ce susține este ascultarea în continuare a glasului Patriarhului Moscovei, care fiind în vizită în țara noastră, însoțit de Ana Pauker și primul-ministru din epoca comunistă, Petru Groza, în toamna anului 1946 și trecând prin Blaj, văzând catedrala a ordonat: „aceasta în doi ani să dispară”.

După doi ani, la 1 decembrie 1948, Biserica noastră a fost desființată și toți conducătorii ei până la preoți, cu mii de credincioși au fost depuși în închisori unde mulți și-au lăsat viața. Această nenorocire a fost creată nu numai de partea comunistă ci și de Biserica Ortodoxă în frunte cu patriarhul de atunci Iustinian Marina, situație cunoscută și de ortodocși. În euforia comunismului statul și Biserica Ortodoxă au răpit Bisericii

Greco-Catolice Româneă Unite cu Roma întreg patrimoniul său, ce-l dețin și azi în mod samavolnic.

Revenind la Conferința pentru dialog, afirm că credincioșii nu cunosc limitele mandatului și nici dacă acesta i s-a dat p. L. Pandrea, dar că Î.P.S.S. Ioan Robu, arhiepiscopul catolic al Bucureștiului, nu putea și nu poate reprezenta Biserica Greco-Catolică Română Unită cu Roma, în titulatura ecleziastică apuseană de Biserică Catolică de rit răsăritean, contrară titlaturii legale avută în țară.

Î.P.S.S. Ioan Robu nu poate reprezenta și deci nu este reprezentantul credincioșilor noștri uniți cu Roma. Noi suntem supuși numai jurisdicției ierarhilor Bisericii noastre, izvorată din unirea cu Roma în anul 1700, Sfântului Părinte și nu altei ierarhii. Chiar atunci (la 1700), și în anii următori, Mitropolitul Atanasie a respins colaborarea cu „teologul iezuit” numit pe lângă ierarh. Singurul care a reprezentat Biserica noastră a fost temerarul Mitropolit Atanasie, purtând după unire rangul de episcop.

Din acest singur considerent – lipsa de reprezentare –, cele discutate la Balamand nu ne pot fi opozabile.

Biserica noastră ar fi trebuit să fie invitată la acea conferință, fără de care ea nu putea fi pusă în discuție în nici un mod, greșeală ca și cea de la Freissing.

Bineînțeles că asupra concluziunilor conferinței sub acest aspect numai ierarhia noastră are cuvântul hotărâtor, care ar trebui spus fără echivoc.

Documentul supus analizei a fost întocmit tendențios și cu perfidie pentru că:

- el falsifică istoria și pretinde uitarea trecutului;
- în rezolvarea momentului (fazei) actual, trebuie plecat de la situația existentă, de azi;
- el marginalizează Biserica Greco-Catolică, pe care o socotește obstacol în calea dialogului (consecințe precizate cu claritate de Mitropolitul Plămădeală în interviurile sale);
- implicit, pentru a putea continua dialogul între cele două Biserici (occidentală și răsăriteană), această piedică creatoare de antagonisme nu-și are – după concluzia mea – rațiunea de a mai exista.

Din conținutul documentului supus unei sumare analize rezultă următoarele:

- pentru concilierea celor două Biserici – în timpul celor patru secole –, în diferite regiuni din Orient, au fost întreprinse inițiative din interiorul anumitor Biserici „pentru a restabili” comuniunea între Biserica Orientală și cea Occidentală;

- aceste inițiative au dus la unirea anumitor comuniuni cu Scaunul Romei și au determinat rupțura comuniunii cu Biserica lor mamă din Orient, cu intervenția unor interese extraecleziastice; „astfel s-au născut Bisericile Orientale Catolice... sursă de conflict și de suferință pentru ortodocși și pentru catolici”;

- aceste uniri parțiale cu Scaunul Romei, diviziunea persistentă înveninează inițiativele de conciliere și au dat naștere la tensiuni antagonice;

- pentru a-i face să revină la propria lor biserică și a-și motiva această sursă de prozelitism, Biserica Catolică se prezintă pe sine ca unică depozitară a mântuirii;

- utilizarea de către unele autorități civile a unor măsuri inacceptabile de a-i aduce pe credincioșii catolici de rit oriental în biserica părinților lor.

(Observații: ultimul text e ambiguu. Mă întreb cum a putut achiesa (consimți) și semna acel document reprezentantul Bisericii Catolice? și dacă reprezentantul Bisericii Catolice a arătat Comisiei manifestările de ură și agresivitatea clerului și credincioșilor orientate împotriva clerului și credincioșilor Bisericii noastre, inclusiv agresivitatea ale unor ierarhi ortodocși?);

- din analiza modului în care catolicii și ortodocșii se consideră din nou în relația lor cu misterul Bisericii și se redescoperă ca Biserici surori (se continuă în document), această formă de „apostolat misionar” descrisă mai sus, numită UNIATISM, „nu mai poate fi acceptată nici ca metodă de urmat, nici ca model al unității căutate de Bisericile noastre”;

- „Într-adevăr, mai ales după conferințele panortodoxe și al doilea Conciliu Vatican, redescoperirea și repunerea în valoare atât de către ortodocși cât și de către catolici, a Bisericii ca comuniune au schimbat radical perspectivele și deci atitudinile” (punctul 13).

(Observații: nici atitudinile nu s-au schimbat și nici perspectivele, nesocotite de ortodocși, când este vorba de existența Bisericii noastre, amintindu-ne de ceea ce s-a întâmplat în 1948 pe care ortodoxia îl consideră act istoric și „se luptă pentru

menținerea celor făcute de comuniști în complicitate cu conducerea Bisericii Ortodoxe.)

Textele documentului, deși voalate, sunt clare.

Ceea ce lalta a fost și este pentru România, Balamand din Liban este pentru Biserica Greco-Catolică Română Unită cu Roma, încă și mai rău, deoarece lalta stabilea zona de influență a U.R.S.S. (comunistă) asupra țării noastre, pe când Balamandul pregătește dispariția Bisericii noastre prin erodarea existenței și spiritualității ei treptat, până la o nouă ocazie, cu stingerea ei totală.

Declarațiile Mitropolitului Plămădeală sunt clare și precise, de rău augur, declarații de cioclu, atunci când la radio și televiziune, referindu-se și agitând rezultatul recensământului falsificat din ianuarie 1992, referitor la numărul credincioșilor greco-catolici de peste 200.000, afirma și susținea că drepturile Bisericii noastre se limitează ținându-se seama de acest număr. (sic!)

Iată cine și în ce fel ne judecă.

Dacă ierarhia Bisericii noastre, fără a se implica, în nici o formă, aprobă, noi laicii vom începe o campanie împotriva atacurilor duse împotriva Bisericii noastre de către ortodocși și de către oricine, campanie ce o vom face cu decență și în spirit creștin.

În cadrul acestei inițiative propunem între altele următoarele:

- contestarea recensământului cu dovezi ce se pot procura că el a fost falsificat și că acesta nu reprezintă realitatea de pe teren: dovezi de falsificare există prin înregistrările Oficiului de statistică căruia oficial și neoficial ne putem adresa pentru consultarea documentelor;

- luarea de contact de la om la om, vecini, amici și oriunde ne aflăm spre a-i lămurii și să-i atragem la Biserica în care antecesorii lor au fost născuți;

- a stăruii ca cei născuți după 1 decembrie 1948 din părinți greco-catolici, botezați din lipsă de preoți și biserici unite la ortodocși, să se declare greco-catolici, să participe la serviciile religioase ale Bisericii noastre, cu motivarea că părinții n-au vrut să lase copiii păgâni și nici să-i treacă la religia ortodoxă;

- pentru restituirea bunurilor confiscate de stat și ortodocși, propun difuzarea lucrării „Considerații juridice privind restituirea bunurilor preluate de la Biserica Greco-Catolică Română Unită cu Roma” care conține temeiul juridic de utilizat în toate

situațiile în care prin justiție se solicită revendicarea (restituirea) acestor bunuri. Ele reprezintă un punct de vedere unitar pentru justiție;

- propunem să se acționeze în justiție pentru restituirea bunurilor sprijinindu-se pe aceleași texte. Reiterăm propunerea făcută Administratorului Apostolic P.S.S. George Gutiu care a fost acceptată, pentru convocarea pe timp de două zile a juriștilor ce se ocupă cu problematica restituirii bunurilor în scopul de a dezbate situația de azi și de viitor a restituirii, conciliind propunerile fiecăruia într-un singur punct de vedere asupra acțiunii de urmat;

- măsurile propuse mai sus și acceptate să fie popularizate, indemnându-i pe toți ce sprijină Biserica să scrie și să caute spații la orice publicații, inclusiv la cele ale Bisericii noastre;

- este necesar să câștigăm opinia clerului și a credincioșilor ortodocși, prin crearea unui curent favorabil în cadrul clericilor tineri și al mirenilor ortodocși, deoarece acționând în timp, cu stăruință, echilibru de gândire și de idei, în spiritul dragostei creștine, timpul va consolida adevărul tezei Bisericii noastre.

Dacă nu vom face ceea ce trebuie ca să ne salvăm spiritualitatea și tot ceea ce strămoșii ne-au lăsat moștenire, vom pierde și ceea ce „răpitorii” încă nu ne-au luat. Aceștia lucrează perseverent și cu mult tact, afișând zâmbetul și dragostea falsă între frați, noi însă nu trebuie să ne lăsăm înșelați, ci să luăm poziție.

Privitor la concluziile lucrărilor de la Balamand ar fi tămăduitor frământărilor credincioșilor să se cunoască poziția Sfântului Părinte. Apoi cum se explică poziția ambiguă a I.P.S.S. Ioan Robu, gândindu-mă permanent la destinul Bisericii noastre în Capitală; credincioșii noștri, dacă nu se iau măsuri, vor fi atrași la catolicismul occidental.

Astfel, în București ne vom pierde identitatea.

Să-mi fie îngăduit a exprima, cuviincios și onest, critic, obiecțiunile și sugestiile credincioșilor, rugând pe Excelențele Voastre să aibă înțelegerea și încrederea că laicii sunt gata în toate ocaziile să Vă ajute, ajutând Biserica cu cele mai curate și mai dezinteresate gânduri.

Ar fi dăunător pentru toată frământarea unora dintre noi și munca ce o oferim și o depunem cu zel dezinteresat ca unii să ne socotească rătăciți și din diverse motive, ca ierarhia să gân-

dească să ne vedem de treabă, căci are cine să vegheze asupra destinului Bisericii.

Pentru a veni în ajutor propun aprobarea constituirii unui grup de credincioși în București, cu sediul la Biserica Acvila, pentru întreaga provincie metropolitană, sub directa oblăduire a acestei ierarhii.

De asemenea, propun a se analiza ideea participării laicilor la conferințele episcopale, cu vot consultativ, nu deliberativ.

2) Din cele expuse, se constată lipsa de autoritate în Biserică. Credincioșii nu-și permit să discute cauzele și nici să facă propuneri. Singuri ierarhii au căderea a elimina cauzele existente și a întări autoritatea celor ce trebuie să aibă răspunderea conducerii Bisericii. Dumnezeu le va veni în ajutor în acest sens, că și această lipsă trebuie eliminată.

În București, cu precădere, ierarhia Bisericii noastre este rugată să atribuie importanța cuvenită conducerii Vicariatului, deoarece, cum am arătat, situația este nesatisfăcătoare, ducând la pierderea comunității.

În București credincioșii sunt fără pastor.

3) Dacă lipsa de autoritate în Biserică ar fi inexactă, inexactitatea este cauzată de lipsa de informare și comunicare a conducătorilor Bisericii de la episcop, protopop, până la preoți, cu credincioșii.

Acestora nu li se comunică nimic, ceea ce ar fi posibil după terminarea Sfintei Liturghii, sau cu oricare altă ocazie. Credincioșii în majoritatea lor nu cunosc nimic, despre starea Bisericii deși sunt dornici să afle.

Nu există transparență aici la noi. Am adus la cunoștință această situație în repetate rânduri, cu rugămintea ca ierarhii să coboare în rândul credincioșilor.

Nu s-a răspuns la această rugămintă.

Ne simțim umiliți, marginalizați, nevrednici a fi luați în seamă.

Nu era greu a se fi oficiat câte o Sfântă Liturghie episcopală de către oricare dintre ierarhi, sosit ocazional în București.

În alte localități din țară s-a găsit prilejul și posibilitatea. Posibil că acesta să fie motivul pentru care unii din credincioși au devenit indiferenți față de Biserica noastră, iar majoritatea continuă participarea la slujbele religioase oficiate la catedrala Sf. Iosif. O asemenea situație se poate înlătura dacă ierarhia Bisericii va fi

mai des în mijlocul numărului mare de credincioși din București.

Credincioșii greco-catolici care au asistat la concelebrarea sfințelor slujbe de către clericii și ierarhii noștri în diferite ocazii în catedrala Sf. Iosif au așteptat și doresc ca aceștia să celebreze slujbe și în biserica Acvila.

Eliminarea acestor neajunsuri ar revitaliza cu certitudine, în bună măsură, spiritualitatea Bisericii noastre în sufletele credincioșilor.

Nu este nevoie a continua cu argumente ca între păstorii sufletești și credincioși nu există o legătură, cu excepția puținelor cazuri și că între aceștia s-a creat o distanță ce ar fi bine să dispară.

4) Lipsa de reprezentare a Bisericii noastre cu organismele de stat, în relațiile cu Biserica Ortodoxă, deși uneori la anumite evenimente, nu este obligatorie, reprezentarea ar fi în favoarea Bisericii noastre. De asemenea, se constată aceeași situație în relațiile cu organismele internaționale.

Participarea arareori a fost slabă, nefiind la nivelul cerut și fără să fi avut loc o pregătire prealabilă.

Consecința acestei situații a determinat și determină lipsă de considerare manifestată de către toate organismele de mai sus.

Pentru a întări reprezentarea în situații de urgență, sau când nu este nevoie de reprezentare la nivel înalt, ori când din dieceze nu se pot deplasa persoane competente, propun constituirea unui grup de mireni abilitat a reprezenta Biserica în asemenea situații. Grupul răspunde de încredințarea ce primește și informează permanent forul care l-a însărcinat. Întrucât invitațiile de participare la anumite evenimente se fac prin Vicariat, acesta să fie îndrumat a comunica invitația grupului, pentru a se evita situația existentă, adică lipsa de reprezentare.

Acest grup, în afară de atribuțiile de mai sus, să fie constituit ca un centru de studii pentru rezolvarea problemelor neecleziastice, de ordin social, servind scopurile Bisericii noastre. El să fie organizat pentru a studia, analiza sugestiile și propunerile ce i se fac de cei interesați din provincia metropolitană spre găsirea unei soluții unitare (strategii, metode, căi de acțiune) în rezolvarea problemelor social-juridice ale Bisericii noastre. Grupul să fie constituit din persoane cu mult zel, dezinteresate și cu experiență de viață.

Soluțiile grupului nu sunt obligatorii, ci orientative pentru cei interesați.

În problemele generale deduse de conducerea Bisericii, soluțiile date de grup să fie supuse ierarhiei pentru aprobare și difuzate celor interesați.

Grupul răspunde față de ierarhi cărora le este subordonat.

Pentru o bună activitate este necesar să primească toate informațiile de care are nevoie, la rândul lui, să difuzeze ierarhiei, în afară de soluțiile date, toate informațiile ce le-a obținut pentru interesele Bisericii noastre.

În cazul în care se va aproba înființarea grupului, urmează a se trece imediat la constituirea, organizarea, stabilirea atribuțiilor și răspunderilor față de ierarhia Bisericii Greco-Catolice Române Unite cu Roma.

O dată cu constituirea acestui grup se va înlătura lipsa de reprezentare a Bisericii, tergiversarea luării de măsuri și chiar indiferența față de problemele ridicate de evenimente.

5) La ședințele episcopale este de dorit ca și laicii să-și aducă contribuția lor, prin expunerea punctului lor de vedere și soluțiile date în conștiință, în mod consultativ, fără a avea vot deliberativ.

La făurirea actului unirii cu Roma în anii 1697, 1698, și 1700, Sinoadele erau compuse și din delegați ai mirenilor.

În Biserica Ortodoxă, pretins bine organizată, după statutul șagunian, la sinoade participă și mirenii.

Azi Biserica noastră se găsește în „grea cumpănă”, situație similară cu cea de necesitate, supusă vitregiei sfârșitului de secol.

Pentru a supraviețui, ni se cere tuturor, nu numai clericilor și ierarhilor, mult consum de energie spirituală și intelectuală, depus în slujba Bisericii și a neamului nostru.

Efortul laicilor trebuie conjugat cu cel al episcopului și care nu poate fi exprimat numai în Conferințele episcopale, prin participarea lor, dintre fiii bisericii plini de zel și dăruire.

De încheiere, aduc la cunoștință Conferinței episcopale inițiativa unora dintre credincioși de a construi o catedrală măreață reprezentativă, demnă de Biserica Greco-Catolică (Română Unită cu Roma) în capitala țării.

Acest monument va fi ridicat în memoria martirilor Bisericii noastre, lăcaș de unire și închinare al credincioșilor iubitori de neam și țară.

Până în prezent s-a luat legătura pentru realizarea acestei inițiative cu personalități de seamă din viața socială, care să facă parte din comitetul de inițiativă, ca domnii Corneliu Coposu, Ioan Lup și alții, iar din străinătate cu monseniorul Dr. Octavian Bârlea, care au îmbrățișat cu bucurie deschisă această idee.

Așteptăm binecuvântarea ierarhilor Bisericii noastre pentru a putea trece la facerea tuturor formalităților necesare, cu precizarea că beneficiarul acestui monument va fi Mitropolia Bisericii Greco-Catolice.

Cu gânduri de dragoste creștină între toți credincioșii greco-catolici, este necesar să se soluționeze în orice fel, conciliant, situația Congregației Adoratoare a „Inimii Neprihănite”. Nerezolvarea situației acestei congregații o pune în imposibilitate de a se înregistra ca personalitate juridică, cu consecința neputinței de a investi în diverse construcții caritative și umanitare religioase a sumelor de bani primite sub formă de donații în aceste scopuri.

Cu supunere fiască semnez al Excelențelor Voastre
Av. Dr. Vasile Marcu
20 septembrie 1993

Anexa 34

București

Predată în mâna Î.P. Sale în ședința comună cu credincioșii (la Acvila) în ziua de 22 octombrie 1993

Prea Sfinției Sale George Gutiu

Administrator Apostolic al Mitropoliei Blaj

Îmi îngădui să revin la memoriul depus în ziua de 21 sept. 1993 la care am anexat un documentar destinat Conferinței episcopilor și din care ați îngăduit a citi numai partea referitoare la Documentul încheiat la Balamand. Asupra lui și a altor probleme ridicate urma să decideți.

Pentru a dovedi pregnant pericolul ce ne paște din partea ortodoxiei și că Documentul „are și părți bune pentru Biserica noastră” vă anexez o copie xeroxată după un exemplar depus de Patriarhia Română în dosarul nr. 2/1992 (nou termen de dezbateri la 24 noiembrie 1993) în litigiul de neconstituționalitate a art. 3 din Decretul 126/1990, între Episcopia noastră din Cluj cu cea ortodoxă. Documentul a fost tradus, adnotat și comentat

de Mitropolitul Antonie al Ardealului, după cum certifică semnătura depusă de acesta.

Acest document nu are ce căuta într-un asemenea litigiu și în fața acelei instanțe și nici în litigiile pendinte la instanțele judecătorești. Patriarhia, în orice prilej, înaintea tuturor organismelor și a justiției – cu care eu, ca avocat, mă confrunt – caută să-și creeze opinie favorabilă în detrimentul Bisericii noastre pe care o desconsideră.

V-am rugat, de asemenea, și de data aceasta să dispuneți să se ia poziție și din partea Bisericii noastre. Lumea din toată țara, indiferent de credință, trebuie să ne cunoască, că existăm și să cunoască adevărul.

Nu putem suporta atitudinea dușmănoasă a celei care se pretinde că ne este soră, cât și pentru a nu fi considerați că suferim de „sindromul tergiversării” de care suferă țara din partea politicianilor.

Propunerile și sugestiile făcute sunt rezultatul schimbului de idei cu unii dintre credincioșii de marcă dintre laici și cu clerici din unele regiuni din țară. Aceștia din urmă se abțin a se manifesta pentru a nu li se știrbi din respectul ce datorează ierarhiei. Consider că este absolut necesar să cunoașteți durerile credincioșilor.

Pentru a elimina tergiversarea, revin asupra sugestiilor ce v-am prezentat la 22 septembrie 1993, pentru soluționarea lor, așteptată de credincioși. În acest scop, credincioșii doresc și așteaptă să primească acordul cât și binecuvântarea Excelenței Voastre asupra:

1) Construirea unei catedrale greco-catolice române unite în Capitală, simbol al cinstirii memoriei morților Bisericii noastre, lăcaș de rugăciune în unire cu toți bunii români, cu precizarea că beneficiarul (proprietarul) va fi Arhiepiscopia și Mitropolia Română Unită a Blajului.

2) Constituirea unui centru (grup) de consultare (analiză, studii și soluții) pentru problemele Bisericii noastre din care să facă parte intelectuali zeloși de diferite profesii. Din sânul acestui centru unele persoane abilitate să reprezinte Biserica noastră în fața tuturor forurilor și organismelor existente în stat în toate problemele, cu excepția celor ecleziastice. Activitatea centrului să fie subordonată Mitropoliei Blajului. Soluțiile sale nu vor fi obligatorii de urmat.

În cadrul acestui centru se vor acorda consultații juridice de către buni profesioniști, tuturor din întreaga provincie mitropolitană.

Activitatea prevăzută la punctele 1 și 2 să aibă sediul în str. Sirenelor nr. 39, fără a fi remunerată.

3) Comunicarea către Vicariatul din București a aprobării celebrării în duminici și sărbători a Sfințelor Slujbe religioase la Biserica „Maica Domnului” Acvila de către clerici din provincia mitropolitană prin rotație. Cheltuielile cu transportul și cele necesare vor fi suportate din fondul Vicariatului, provenit din vânzarea lumânărilor (de 1.432.108 lei până la 30 septembrie 1993).

4) Înființarea parohiei „INIMII NEPRIHĂNITE” cu sediul în str. Abrud 78 și numirea unui paroh, eventual dintre cei existenți acolo, unde se celebrează în prezent zilnic 3-4 liturghii, și în plus adorație ziua și noaptea neîntrerupt.

* * *

Domnul av. Petru Pavel m-a solicitat la telefon să particip la 24 noiembrie în litigiul Episcopiei la Curtea Constituțională și totodată m-a rugat să reprezint Biserica noastră în litigiile la alte instanțe decât cele de la Cluj, prin strămutarea lor (pentru legitimită suspiciune), cerere pe care am acceptat-o.

A promis că la 24 noiembrie 1993 îmi va aduce procura respectivă.

Pentru a mă putea legitima în afară de instanțele de judecată și alte organisme, în procură să se precizeze că sunt împuternicit a reprezenta Biserica la orice autoritate și organisme.

Am început demersuri la prefectura jud. Buzău pentru redobândirea pădurilor (cotă indiviză) Câțiașul de Sus, Valea Teghea, precum și a conacului moșiei Gurguieti, situat pe malul râului Buzău, compus dintr-o casă mare de locuit, cu anexele sale în număr de 8: magazii, remize, clădiri din lemn și zid, lăsate Vicariatului din București și Vechiul Regat prin actul de constituire al Fundației Maria Băleanu și Alexandru Apostol.

Fără un asemenea mandat activitatea mea este susceptibilă de discuții în ce privește reprezentarea.

De încheiere, sunt convins că situația din Vicariatul General referitor la aceste probleme nu vă este cunoscută. Pentru a o cunoaște, propun a cere Vicariatului o atare informare care să fie întocmită de către cei cunoscători.

Semnez al Excelenței Voastre cu supunere fiască
Av. Dr. Vasile Marcu

Anexa 35

COMISIA MIXTĂ INTERNAȚIONALĂ PENTRU DIALOG TEOLOGIC ÎNTRE BISERICA CATOLICĂ ȘI BISERICA ORTODOXĂ

A VII-a Sesiune plenară

Școala teologică din Balamand (Liban)

17-24 iunie 1993

UNIATISMUL, METODA DE UNIRE DIN TRECUT ȘI CĂUTAREA ACTUALĂ A DEPLINEI COMUNIUNI

Note și observații:

Din acest titlu se vede că atât delegații catolici cât și cei ortodocși, la sesiunea a VII-a plenară a Comisiei mixte internaționale pentru dialog teologic între Biserica Catholică și Biserica Ortodoxă, au constatat că uniatismul nu mai poate fi considerat ca metodă de regăsire a unității creștine între cele două Biserici. Uniatismul este considerat doar ca o metodă a trecutului, și în textul care urmează se vor arăta și motivele pentru care această metodă nu mai poate fi actuală. Ba chiar se va arăta și cum trebuie să depășim această metodă prin descoperirea altor metode care să facă posibilă unirea dintre Biserica Ortodoxă și cea Catholică.

INTRODUCERE

1) La cererea Bisericii Ortodoxe, continuarea normală a dialogului teologic cu Biserica Catholică a fost întreruptă, pentru ca să fie imediat abordată problema care a fost numită „uniatism”.

Note și observații:

După anularea în statele din Centrul și Estul Europei a interzicerii Bisericilor foste greco-catolice, catolice unite cu Roma, Bisericile Ortodoxe din aceste țări au constatat că se încearcă revitalizarea acestor Biserici prin readucerea la uniatism a tuturor celor care între timp au devenit ortodocși împreună cu fostele

lor biserici – lăcașuri de cult – și că acest lucru este un evident prozelitism, operat în detrimentul ortodocșilor.

În aceste condiții Bisericele Ortodoxe au atras atenția părții romano-catolice că dialogul teologic dintre cele două Biserici este pus în pericol și că problema trebuie să fie reglementată înainte de a se trece la temele propriu-zise ale dialogului, așa cum au fost ele orânduite la prima întâlnire când s-a organizat dialogul, în Rodos, 1980.

Partea catolică a admis reglementarea problemei uniatișmului, cum reiese din punctul 1 al prezentului document.

2) Cu privire la metoda care a fost numită „uniatișm”, Comisia mixtă a declarat la Freising-Germania (iunie 1990) că „noi respingem uniatișmul ca metodă de refacere a unității, pentru că această metodă se opune tradiției comune a Bisericilor noastre”.

Note și observații:

În legătură cu problema uniatișmului au avut loc până în prezent întâlniri între ortodocși la Constantinopol (1990), la Viena între ortodocși și catolici și, la Freising, a avut loc cea de a VI-a Sesiune plenară a Comisiei mixte internaționale de dialog, care a precizat că uniatișmul nu mai poate fi nici metodă și nici model pentru refacerea comuniunii între cele două Biserici.

S-a constatat că metoda uniatișmului n-a fost conformă cu tradiția de dialog între Biserici, ci au fost acte unilaterale de prozelitism ale Bisericii catolice împotriva Bisericii Ortodoxe.

3) În ceea ce privește Bisericele Orientale Catolice este limpede că ele, ca parte a Bisericii Catolice, au dreptul la existență și la lucrare pentru a răspunde nevoilor spirituale ale credincioșilor lor.

Note și observații:

Din acest pasaj se vede clar că însăși Biserica Romano-Catolică nu mai numește Bisericele Unite, Biserici Greco-Catolice, înțelegând că doctrinar acestea sunt catolice, geografic orientale, fără a mai păstra ceva din doctrina ortodoxă sau din dreptul canonic oriental.

4) Documentul elaborat la Ariccia de către comitetul mixt de coordonare (iunie 1991) și perfectat la Balamand (iunie 1993) indică o metodă nouă: căutarea în prezent a comuniunii depline dintre cele două Biserici, îndreptându-se astfel la excluderea uniatișmului ca metodă.

Note și observații:

Punctul 4 arată o evoluție în gândirea catolică, care nu mai vede ca în trecut în „uniatișm”, adică în întoarcerea la Scaunul roman, singura metodă de restabilire a comuniunii între cele două Biserici.

5) Acest document cuprinde două părți:

1. *Principii ecleziologice*

2. *Reguli practice.*

Note și observații:

Prima parte a documentului va arăta, pe de o parte, că uniatișmul nu mai corespunde nici gândirii catolice ca metodă de restabilire a unității și comuniunii, și că ambele noastre Biserici, Catolică și Ortodoxă, au identificat și expun în Document căi noi de abordare a realizării din nou a unității celor două Biserici. Pentru ca principiile să nu rămână în van, Comisia mixtă de dialog întrunită în ședință plenară la Balamand a căutat cu acribie să identifice și regulile pentru punerea în practică a principiilor, ca și pentru stăvilirea prozelitismului prin uniatișm, în condițiile în care uniatișmul desfășoară astfel de acte de prozelitism. Acesta a fost acum respins de ambele Biserici, Ortodoxă și Catolică, în cursul discuțiilor și faptul se va evidenția în textele care urmează.

Din ele mai rezultă faptul că trebuie să se pornească de la realitățile existente astăzi cu privire la numărul credincioșilor uniți cu Roma. Cu privire la apartenența lăcașurilor de cult se va arăta că ele trebuie să aparțină majorității credincioșilor, fără a se violenta conștiințele și fără a se lua în considerare cifre utopice, adică cifre la nivelul anului 1948. Se va accentua pe evidențele pe care le indică realitățile de astăzi.

PRINCIPII ECLEZIOLOGICE

6) Despărțirea dintre Bisericele Orientului și cele ale Occidentului nu numai că n-a înăbușit niciodată dorința de unitate voită de Hristos pentru Biserica Sa, ci, adesea, această situație contrară naturii Bisericii Sale a fost pentru mulți o ocazie de a-și trezi conștiința și, mai mult, ca să dorească realizarea unității pentru a fi credincioși poruncii Mântuitorului.

Note și observații:

Punctul acesta arată că cele două Biserici, Catolică și Ortodoxă, au ajuns la convingerea că dezbinările dintre ele n-au servit ideea unității Bisericii, așa cum a dorit-o Mântuitorul, și

că este timpul ca acestea să treacă la depășirea diviziunilor.

7) În decursul veacurilor s-au făcut mai multe încercări de restabilire a unității. Aceste încercări au căutat să-și atingă scopul pe căi diferite, adesea prin consilieri, după cum indica situația politică, istorică, teologică și spirituală a fiecărei epoci. Din păcate, nici unul dintre aceste eforturi n-a reușit să restabilească deplina comuniune între Biserica Occidentală și cea Răsăriteană, ba chiar, uneori au întărit opozițiile.

Note și observații:

A fost o vreme când toate încercările de unire inițiate în general de către Vatican erau considerate acte pozitive, eșecurile fiind atribuite întotdeauna Bisericilor Ortodoxe. Iată că acum înseși aceste inițiative sunt considerate, așa cum au și fost de fapt, adică metode de atragere a ortodocșilor în grup la catolicism. (Ferrara-Florența, Brest-Litovsk, 1700 în Transilvania etc.)

8) În ultimele patru secole, în diverse regiuni ale Răsăritului, au fost luate inițiative, din interiorul anumitor Biserici și sub impulsul unor factori exteriori Bisericii, pentru restabilirea comuniunii dintre Biserica de Răsărit și Biserica Occidentală. Aceste inițiative au condus la unirea unor anumite comunități cu Scaunul de la Roma și au antrenat, drept consecință, rupțura acestor comunități cu Bisericile lor mame din Răsărit. Aceasta s-a produs nu fără intervenția unor interese din afara Bisericii. Așa s-au născut Bisericile Orientale Catolice și s-a creat o situație care a devenit sursă de conflict și de suferințe, mai întâi pentru ortodocși și apoi, chiar și pentru catolici.

Note și observații:

Punctul acesta recunoaște din partea întregii Comisii mixte de dialog, catolici și ortodocși, că inițiativele de unire care au dus la crearea Bisericilor Unite cu Roma, numite la momentul respectiv greco-catolice, au avut drept cauze nu numai acțiuni din interiorul acestor grupări, ci mai ales s-au petrecut sub impulsivitatea unor factori exteriori bisericii, politici și sociali, cum a luat naștere Biserica Unită cu Roma din Transilvania cu ajutorul factorilor politici și cu intervenția brută a tunurilor (tunurile generalului austriac Bucow din sec. XVIII, cu care au fost distruse 150 biserici și mănăstiri ortodoxe românești).

Comisia mixtă de dialog recunoaște, de asemenea, că aceste „Uniri” cu Roma au dus în fapt la diviziuni și rupturi cu

Bisericile Ortodoxe-Mame, având drept consecință situații negative în Biserica lui Hristos.

Se recunoaște, de asemenea, că Bisericile Orientale Catolice (zise greco-catolice, zise unite cu Roma) au creat situații care au devenit surse de conflict și de suferințe, mai ales pentru ortodocși și, până la urmă, într-un anumit mod, și pentru catolici.

9) Oricare ar fi fost intenția și autenticitatea voinței de a fi fideli poruncii lui Hristos: „ca toți să fie una” exprimate în aceste uniri parțiale cu Scaunul Romei, trebuie să constatăm că restabilirea unității între Biserica de Răsărit și cea de Apus n-a fost realizată și că dezbinarea persistă, ba chiar este și înveninată de aceste încercări de unire.

Note și observații:

Documentul recunoaște că unirile parțiale cu Roma nu s-au putut înscrie în poruncă lui Hristos: „ca toți să fie una” și că, de fapt, acestea nu au fost uniri ci dezbinări (uniatism) care mai mult au înveninat relațiile și atmosfera dintre cele două Biserici, în loc să promoveze unitatea. Iată de ce, încă de la început, s-a afirmat că aceste uniri (uniatism) nu pot fi modele și metode de unitate.

10) Situația astfel creată prin uniatism a dat naștere, ca urmare, la tensiuni și opoziții.

În mod progresiv, în deceniile care au urmat acestor uniri cu Roma, acțiunea misionară, promovată prin aceste uniri, a înscris printre prioritățile ei efortul de convertire a altor creștini, în mod individual sau în grup, pentru a-i face să devină membri ai Bisericii lor (Biserica Unită). Pentru a legitima această tendință, sursă de prozelitism, Biserica Catolică a dezvoltat o viziune teologică după care ea se prezenta pe sine ca unica (Biserică) depozitară a mântuirii. Reacționând, Biserica ortodoxă, la rândul ei, a preluat aceeași viziune după care mântuirea se află numai în sânul ei. Pentru a asigura mântuirea fraților „separați,, au avut loc chiar rebotezări de creștini care treceau la catolicism, ignorându-se exigențele libertății religioase a persoanelor și a credinței lor (în botez), care se administrează o singură dată, (n.n.), perspectivă la care epoca era puțin sensibilă.

Note și observații:

Documentul de la Balamand afirmă în acest punct 10, că reînțoarcerile la catolicism erau de fapt acțiuni prozelitiste ale

Bisericii Catolice, care afirma o doctrină inexactă despre mântuire, asumându-și mântuirea doar pe seama Bisericii Catolice, mergând până la rebotezarea „fraților separați”, cum a numit Roma pe ortodocși până la Conciliul Vatican II. Că și ortodocșii au afirmat că Biserica Ortodoxă este depozitara mijloacelor mântuirii nu a fost decât un fapt firesc, cum este de altfel recunoscut astăzi chiar de către Biserica Romano-Catolică care numește Biserica Ortodoxă, Biserica Soră, recunoscându-i implicit caracterul ei mântuitor, al întregii ei lucrări sacramentale, adică validitatea tuturor Tainelor săvârșite în această Biserică.

11. Pe de altă parte, anumite autorități civile au făcut încercări de a readuce pe catolicii orientali în Biserica părinților lor. În acest scop, aceste autorități civile n-au ezitat când li s-a prezentat ocazia de a folosi mijloace inacceptabile.

Note și observații:

Analizând în profunzime unele evenimente din epoca din urmă (50 ani) și pe baza unor informații prezentate de către toate Bisericile, Documentul de la Balamand se referă, în acest paragraf 11, la faptul că autoritățile civile ale statelor ex-comuniste au făcut încercări de a-i readuce pe catolicii orientali (greco-catolici, uniți) la Biserica părinților lor. Este interesant că Documentul de la Balamand dă mărturie despre faptul că Biserica părinților a fost Biserica Ortodoxă. Se notează, de asemenea că, în astfel de cazuri, ca și la 1700 în Transilvania, acționând, autoritățile civile ale acestor state ex-comuniste au întrebuițat, ca și atunci, mijloace inacceptabile.

12. Din cauza felului în care acum catolicii și ortodocșii se consideră într-un chip nou în raportul lor cu Taina Bisericii și se redescoperă ca Biserici-surori, această formă de „apostol misionar”, descrisă mai sus (vezi pct.10), și care a fost numită uniaticism, nu mai poate fi acceptată nici ca model de urmat, nici metodă de unitate căutată de Bisericile noastre.

Note și observații:

Este clar că „apostolatul misionar”, cum a fost socotit de catolici uniaticismul, nu numai că nu mai este apostolat, dar nici nu mai poate fi acceptat ca metodă și model de unitate între Biserici.

Punctul acesta constituie, de fapt, esența prezentării uniaticismului ca nemaiaivând nici un rol de jucat în relațiile dintre

Biserica Ortodoxă și cea Catolică. Acest lucru a obținut adeziunea unanimă a tuturor membrilor catolici care au participat ca delegați ai Scaunului papal la sesiunea plenară a Comisiei mixte de dialog de la Balamand. Este de la sine înțeles că la această hotărâre s-au raliat și delegații Bisericilor Ortodoxe.

13. Prin urmare, mai ales după Conferințele panortodoxe și după Conciliul II Vatican, redescoperirea și repunerea în valoare atât de către ortodocși cât și de către catolici a Bisericii ca și comuniune au schimbat radical perspectivele și deci atitudinile.

De o parte și de alta, se recunoaște că ceea ce Hristos a încredințat Bisericii Sale – mărturisirea credinței apostolice, participarea la aceleași Taine, mai ales la preoția unică, care celebrează jertfa unică a lui Hristos, și succesiunea apostolică a episcopilor nu pot fi considerate ca proprietate exclusivă a uneia dintre Bisericile noastre. În acest context, este evident că orice rebotezare este exclusă.

Note și observații:

Punctul 13 pune în valoare elementele comune la care au ajuns cele două Biserici – Ortodoxă și Catolică, în vremea noastră. Aceste elemente doctrinare sunt motivări suficiente pentru ca Biserica Romano-Catolică să poată afirma că rebotezările de care s-a vorbit la punctul 10 sunt excluse. La aceasta s-a raliat și partea ortodoxă.

14. Potrivit celor spuse mai înainte, Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă se recunosc reciproc ca Biserici-surori, responsabile împreună de menținerea Bisericii lui Dumnezeu în credincioșie față de planul divin. După cuvintele Papei Ioan Paul al II-lea, efortul ecumenic al Bisericilor surori din Orient și Occident, bazat pe dialog și rugăciune, să nu fie nici absorbție nici fuziune, întâlnire în adevăr și dragoste (cf. *Slavorum Apostoli* n.27).

Note și observații:

Important în acest paragraf este faptul că pe baza afirmației că cele două Biserici, Catolică și Ortodoxă, sunt surori, unitatea dintre ele se va realiza prin dialog și rugăciune, așadar, în nici un caz urmând norme vechi care nu vedeau unirea, decât prin absorbție și fuziune, adică prin includerea Bisericilor răsăritene în Biserica Catolică.

Noua viziune catolică, în măsura în care va fi și pusă în practică, va putea oferi speranțe noi de unitate.

15. Rămânând în chip ferm inviolabilă libertatea persoanelor și obligația universală de a urma în toate exigențele conștiinței, în efortul de restabilire a unității, nu este vorba de a căuta convertirea persoanelor de la o Biserică la alta pentru a le asigura mântuirea. Este vorba de a realiza împreună voința lui Hristos pentru ai Săi și planul lui Dumnezeu cu Biserica Sa, printr-o căutare comună a Bisericilor, a unui acord deplin asupra conținutului credinței și asupra implicațiilor acesteia. Acest efort este urmărit prin dialogul teologic în curs. Prezentul Document este o etapă necesară în acest dialog.

Note și observații:

Se remarcă în acest paragraf renunțarea la convertirea persoanelor de la o Biserică la alta, dintre cele două, pe motiv că numai în una dintre ele s-ar asigura mântuirea. Pentru realizarea unității se recomandă acordul ambelor părți asupra aceluiași înțelesuri ale adevărilor de credință.

16. Bisericile orientale catolice, care au voit restabilirea comuniunii depline cu Scaunul roman și cărui i-au rămas credincioase, au dreptul și obligațiile care decurg din această Comuniune din care fac parte. Aceste Biserici orientale catolice au ca principii care reglementează atitudinea lor față de Bisericile ortodoxe acele principii care au fost afirmate de către Conciliul Vatican II și au fost puse în practică de către papii care le-au precizat consecințele practice, în diversele documente publicate de atunci încolo. Trebuie deci ca aceste Biserici (orientale) să fie integrate, atât la nivel local cât și la nivel universal, în dialogul dragostei, în respect reciproc și în încrederea reciprocă regăsită și să intre în dialogul teologic cu toate implicațiile sale practice.

Note și observații:

Paragraful 16 stabilește că Bisericile orientale, catolice (unite, greco-catolice) fac parte integrată din Biserica Catolică. Având în vedere că Biserica Catolică și-a modificat multe din principiile față de celelalte Biserici și în special față de Biserica Ortodoxă, Bisericile Orientale catolice sunt obligate să urmeze și ele principiile Conciliului Vatican II și să le pună în practică. Numai cu această condiție, se înțelege, ele vor putea intra și în

dialogul teologic dintre cele două Biserici, cu tot ce implică acest dialog ca urmări practice, unele dintre aceste îndatoriri practice fiind arătate chiar în acest Document începând cu paragraful 19.

17. În această atmosferă, considerațiile care preced și regulile practice care vor urma, în măsura în care ele vor fi efectiv acceptate și fidel puse în practică, sunt de natură a conduce spre o soluție justă și definitivă a dificultăților puse de Bisericile orientale catolice (unite) Bisericii Ortodoxe.

Note și observații:

Paragraful acesta conține soluția rezolvării diferendului dintre ortodocși și catolici, provocat de Bisericile orientale catolice (greco-catolice) dialogului dintre cele două Biserici.

În același timp, acest paragraf indică soluția *sine qua non* a continuării dialogului și chiar a succesului lui.

18. Cu privire la aceasta, Papa Ioan Paul al II-lea a afirmat în discursul său ținut la Fanar (iulie 1967) „că șefilor de Biserici, ierarhiei lor le revine sarcina de a conduce Bisericile pe calea care duce la regăsirea comuniunii depline. Ei trebuie să facă acest lucru, recunoscându-se și respectându-se ca păstori ai turmei lui Hristos care le-a fost încredințată, având grijă de strânsa lor unitate și de creșterea duhovnicească a poporului lui Dumnezeu și să evite tot ceea ar putea să le imprăstie sau să producă confuzie în rândurile lor.” (Tomas Agapis, nr. 172). În acest spirit Papa Ioan Paul al II-lea și Patriarhul ecumenic Dimitrie I au precizat împreună: „respingem orice formă de prozelitism, orice atitudine care ar fi sau ar putea fi percepută ca o lipsă de respect. (7 decembrie 1987)

Note și observații:

În acest paragraf este de luat în considerare declarația a doi papi și a unui patriarh ecumenic care militează pentru unitate și care, mai ales, resping orice formă de prozelitism. Astfel de declarații teoretice pot avea un mare impact asupra procesului de căutare a unității creștine de către două Biserici, dacă ele vor fi cu adevărat puse în practică și respectate.

Biserica Ortodoxă n-a făcut niciodată prozelitism și, din partea ei, se poate conta și acum pe respectarea promisiunilor făcute.

REGULI PRACTICE

Note și observații:

Comisia de dialog, întrunită la Balamand a socotit că este absolut necesar să recomande un număr de reguli practice care să fie puse în aplicare de către cele două Biserici, avându-se în vedere mai ales modul în care Vaticanul trebuie să administreze Bisericile orientale catolice (Bisericile greco-catolice, unite), pentru ca acestea din urmă să nu mai poată constitui, prin acțiunile lor, elemente de promovare a prozelitismului catolic și, ca urmare, să nu mai poată fi considerate piedici în calea dialogului. Iată care sunt aceste îndrumări socotite absolut necesare pentru reluarea dialogului.

19. Respectul reciproc între Bisericile care se găsesc în situații dificile va crește în chip evident, în măsura în care ele vor respecta regulile practice care urmează:

Note și observații.

Paragraful are în vedere respectul dintre catolici și ortodocși, bazat pe modul în care Bisericile unite cu Roma vor pune în practică regulile care li se indică.

20. Aceste reguli nu vor rezolva problemele care ne preocupă, dacă în fiecare dintre părți nu se va face simțită voința de iertare bazată pe Evanghelie, și dacă în cadrul unui efort constant de reînnoire nu se va face simțită dorința fără încetare revitalizată de a regăsi comuniunea plenară care a existat între Bisericile noastre mai mult de un mileniu. Spre acest scop trebuie să intervină, cu o intensitate și o perseverență mereu reînnoite, dialogul dragostei care, singur, poate depăși neînțelegerea reciprocă și care, singur, este climatul necesar aprofundării dialogului teologic care va permite să se ajungă la deplina comuniune.

Note și observații:

Paragraful face apel la Bisericile în dialog de a renunța la acuzații și culpabilizări reciproce, cerând instalarea unui climat de iertare, socotindu-se că numai într-un astfel de climat va putea continua dialogul teologic.

21. Primul demers care trebuie pus în practică este de a sfârși cu tot ceea ce poate întreține discordia, disprețul și ura între Biserici. Autoritățile Bisericii Catolice vor ajuta în scopul acesta Bisericile orientale catolice (Bisericile greco-catolice, unite)

și comunitățile lor de a pregăti și ele comuniunea deplină între Bisericile Catolică și Ortodoxă. Autoritățile Bisericii Ortodoxe vor face același lucru cu credincioșii lor. Astfel va putea fi îndrumată, în același timp cu dragoste și dreptate, situația extrem de complexă care s-a creat în Europa centrală și de răsărit, atât pentru catolici cât și pentru ortodocși.

Note și observații:

În acest paragraf, se are în vedere faptul că până acum s-a promovat între Biserica Ortodoxă și Bisericile Catolice orientale și latine discordia, disprețul și ura, insulte în ziarele bisericești, atacurile la persoană și un triumfalism al celor care au suferit, depășind orice limită.

Pentru a se evita toate acestea care la noi sunt practicate mai ales de presa bisericească unită, participanții de la sesiunea plenară a Comisiei mixte de dialog de la Balamand au socotit că răspunderea în schimbarea acestei situații revine autorităților Bisericii Catolice, care trebuie să îndrume cum se cuvine Bisericile Orientale (greco-catolice, unite).

22. Acțiunea pastorală a Bisericii Catolice, atât latină și orientală, nu mai urmărește să obțină treceri de credincioși de la o Biserică la alta; adică nu mai vizează să facă prozelitism printre ortodocși.

Această acțiune pastorală vizează să răspundă nevoilor spirituale ale propriilor lor credincioși și nu are nici un fel de voință de expansiune în detrimentul Bisericii Ortodoxe. În aceste perspective, pentru a nu mai rămâne loc neîncrederii și suspiciunii, este nevoie ca Bisericile să se informeze reciproc asupra diverselor proiecte pastorale pe care le au și pentru ca astfel să se poată începe și dezvolta colaborarea dintre episcopi și dintre toți responsabili Bisericii noastre.

Note și observații:

Cel dintâi lucru care trebuie constatat în acest paragraf este că Biserica Catolică renunță la trecerile de credincioși de la Bisericile Ortodoxe la Biserica Catolică.

Prin urmare, toți credincioșii care sunt acum ortodocși, chiar dacă părinții și strămoșii lor au fost uniți cu Roma, dar ei vor să rămână ortodocși, să fie lăsați în pace în ortodoxia lor. Să nu mai fie ademeniți la nici un fel de întoarceri fiindcă acțiunile de a-i convinge la întoarcere sunt considerate acțiuni prozelitiste.

Al doilea lucru care se poate observa în acest paragraf este faptul că Bisericele Orientale (greco-catolice, unite) se pot ocupa numai de credincioșii care sunt și se declară că vor să rămână uniți cu Roma în momentul de față.

Al treilea lucru care se poate observa în acest paragraf este că romano-catolicii fac declarația expresă că Vaticanul nu urmărește nici o expansiune în detrimentul Bisericii Ortodoxe, deci în țările tradițional ortodoxe.

Al patrulea lucru care se poate observa în acest paragraf este faptul că se dau îndrumări ca: acolo unde este nevoie de intervenții pastorale catolice, în vreun anumit loc în care elementul preponderent este cel ortodox, în astfel de cazuri să nu se inițieze nimic, fără consultări cu ortodocșii și cu toți reprezentanții Bisericilor noastre.

Al cincilea lucru care trebuie observat în paragraful 22 este faptul că atât Biserica catolică cât și cea orientală catolică (unită, greco-catolică) sunt cuprinse sub numele comun de *Biserică catolică* (vezi termenii cu care începe paragraful 22). Din toate acestea reiese clar că *ecclesialitatea Bisericilor orientale catolice (greco-catolice, unite) este conferită acestor Biserici de către Biserica catolică*. Deci, aceste Biserici orientale catolice (greco-catolice, unite) sunt Biserici catolice în înțelesul deplin al cuvântului. Nu sunt Biserici aparte. Au doar un alt rit decât cel latin, dar ritul nici nu e menționat în Documentul de la Balamand. Ritul e doar o formă exterioară, fără importanță doctrinară. Uniții sunt catolici!

În lumina celor arătate mai sus, se pune întrebarea cum explică romano-catolicii existența în același teritoriu a mai multor Biserici catolice (latină, orientală) și jurisdicția mai multor episcopi asupra aceluiași credincioși și teritorii (vezi can.).

23. Istoria relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și Bisericele Orientale Catolice (greco-catolice, unite n.n.) a fost marcată prin persecuții și suferințe. Oricare ar fi fost aceste suferințe și cauzele lor, ele nu justifică nici fel de triumfalism; nimeni nu se poate mândri cu acestea sau să scoată din acestea argumente pentru a acuza sau denigra cealaltă Biserică. Numai Dumnezeu cunoaște pe adevărații săi martori. Oricare ar fi fost trecutul, el trebuie lăsat la milostivirea lui Dumnezeu și toate energiile Bisericilor trebuie să fie concentrate spre a face

ca prezentul și viitorul să fie mai conforme cu voința lui Hristos către ai Săi.

Note și observații:

Paragraful atrage atenția că relațiile dintre Bisericele Ortodoxe și Bisericele Orientale Catolice (greco-catolice, unite) nu trebuie să cunoască acele sentimente de mândrie cu faptul că unii au suferit mai mult decât alții și că în felul acesta unele Biserici ar avea mai multă autoritate morală decât altele.

Acest paragraf consemnează că toți au fost persecutați și au suferit, de aceea trebuie să se renunțe la denigrarea unora de către alții. Fenomenul este ușor observabil și în relațiile dintre Bisericele din România și este mai mult decât evident că, văzută din afară, aceasta nu numai că nu este îndreptățită, dar și dă naștere la neîndreptățite sentimente și atitudini triumfaliste, mai ales din partea Bisericii orientale catolice (greco-catolice, unite) care, făcând mereu uz de suferințele ei, uită totalmente că și Biserica Ortodoxă a fost mereu persecutată, că numeroși episcopi ortodocși au fost scoși din scaune în anii 1947-1949 și că nenumărați călugări și preoți au trecut prin închisorile și gulagurile regimului comunist și că aproape toți copiii de preoți au fost scoși din școli, soțiile lor date afară din posturi și multora li s-au dărâmat bisericile.

Nu este cazul prin urmare să ne întrecem în laude cu suferințele. O vorbă românească spune că nu eroii își descoperă rănilor pe la colțuri de străzi, ci cerșetorii.

Paragraful îndeamnă ca răsplata faptelor noastre și a suferințelor să fie lăsată în seama lui Dumnezeu.

24. Va trebui, de asemenea – aceasta și de o parte și de alta –, ca episcopii și toți responsabili să țină seama cu scrupulozitate de libertatea religioasă a credincioșilor. Aceștia trebuie să poată să-și exprime liber părerile, fiind consultați și, în acest scop, consultarea lor să fie organizată. Libertatea religioasă cere, drept urmare, ca, în special în situații de conflict, credincioșii să-și poată formula opțiunile lor și să decidă, fără presiuni din afară, dacă vor să rămână în comuniune fie cu Biserica Ortodoxă, fie cu Biserica Catolică.

Libertatea religioasă ar fi violată dacă, sub pretextul unor ajutoare financiare, s-ar atrage credincioși ai unei Biserici la o altă Biserică, promițându-li-se, spre exemplu, școlarizare și alte

avantaje materiale de care ar fi lipsiți în propria lor Biserică. În acest context ar trebui ca ajutorul social să fie organizat de comun acord de către Biserici, în așa fel încât toate activitățile filantropice să evite a da naștere la noi suspiciuni.

Note și observații:

Fiind dintre cele mai importante, paragraful 24 afirmă că trebuie respectată libertatea religioasă a credincioșilor și că nimeni nu trebuie să-i silească în exprimarea liberă a voinței lor. Așadar, cei care voiesc să rămână ortodocși, indiferent de ce au fost strămoșii lor, să fie lăsați să rămână ortodocși.

De asemenea, cine vrea să se întoarcă la catolicism, să aibă acest drept. Pentru constatarea opțiunii credincioșilor, trebuie să se organizeze consultarea lor.

Acest lucru se referă la credincioși și, se înțelege de la sine, și la lăcașurile lor de cult, precum se va vedea mai departe.

Paragraful acesta atrage însă serios atenția că nu trebuie să se violeze, sub nici o formă, opțiunea personală a credincioșilor.

Se socotește a fi violentare a libertății religioase a credincioșilor și faptul de a fi atrași la altă Biserică – în cazul nostru, la Biserica unită cu Roma – prin oferirea de ajutoare financiare, prin oferirea de burse la școli teologice unite sau prin faptul de a fi primiți în aceste școli fără examen de admitere, după ce au încercat astfel de examene la școlile teologice ortodoxe și n-au reușit.

Participanții la sesiunea plenară de dialog de la Balamand, condamnăm aceste practici ca fiind nu numai prozelitiste, dar și atentate la libertatea religioasă a fiecăruia, recomandă la sfârșitul paragrafului ca Bisericile care dispun de surse de ajutoare să le distribuie ambelor Biserici – în cazul nostru Bisericii Ortodoxe și Bisericii Unite cu Roma – pentru ca în felul acesta acțiunea filantropică să fie dezinteresată și să se înlătore orice suspiciuni în legătură cu scopul primirii și distribuirii lor.

25. De altfel, respectul necesar al libertății creștine – unul dintre darurile cele mai prețioase primite în Hristos – nu ar trebui să devină un prilej pentru a pune în lucrare, fără consultare prealabilă cu conducătorii unor Biserici, proiecte pastorale care privesc, de asemenea, pe credincioșii altor Biserici. Nu numai orice presiune, de orice fel ar fi ea, trebuie exclusă, ci respectul conștiințelor mișcate de autentice atitudini de credință trebuie să

fie unul din principiile care să îndrume grija pastorală a responsabililor celor două Biserici și aceasta trebuie să facă obiectul consultării lor (cf. Gal. 5,13).

Note și observații:

Paragraful 25 se referă la eventualitatea în care Biserica Catolică ar dori să organizeze acțiuni pastorale în teritorii în care Biserica Ortodoxă are deja organizate astfel de acțiuni. Pentru a se constata necesitatea unor astfel de proiecte noi – cum ar fi întemeieri de episcopii, parohii, zidiri de biserici sau de așezăminte filantropice, înainte de a se începe orice lucrare de acest fel, principiul care trebuie respectat este acela al consultării cu Biserica Ortodoxă. Aceasta privește intenții de implantări de episcopii și biserici în teritorii istorice – eminaamente ortodoxe.

26. Iată de ce trebuie căutat și angajat un dialog deschis, în primul rând între cei care, la fața locului, au răspunderea Bisericilor. Conducătorii fiecărei comunități în cauză vor crea comisii mixte locale, sau le vor reactualiza pe cele care există, pentru a găsi soluții problemelor concrete și pentru a face ca aplicarea acestor soluții să se facă în conformitate cu adevărul și dragostea, dreptatea și pacea. Dacă nu se ajunge la un acord la nivel local, problema va fi supusă instanțelor superioare, constituite în comisii mixte (ortodoxo-catolice n.n.).

Note și observații:

Accentul care se pune în acest paragraf cade pe ideea că oriunde s-ar ivi probleme de orice fel între cele două Biserici, aceste probleme trebuie rezolvate prin dialog între comisii alcătuite din membrii Bisericii, acolo unde astfel de Biserici sunt constituite pe plan local și între membrii comunităților locale.

Acolo unde comisiile de reglementare locale nu ajung la înțelegere, problemele trebuie să fie deferite unei instanțe superioare bisericești care să fie ca însăși o comisie mixtă la nivelul superior, alcătuită din delegați ai ambelor Biserici; în cazul nostru, ai Bisericii Ortodoxe și ai Bisericii Unite cu Roma.

27. Neîncrederea va dispărea mai ușor dacă cele două părți ar condamna violența, acolo unde se exercită de către unele comunități împotriva altor comunități ale unei Biserici surori. Așa cum cere Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea în scrisoarea sa din 31 mai 1991, trebuie să se evite absolut orice

violență și orice fel de presiune, pentru ca să fie respectată libertatea de conștiință. Este de datoria conducătorilor comunităților de a-și ajuta credincioșii să-și adâncească loialitatea către propria lor Biserică și tradiția acesteia, și de a-i învăța să evite nu numai violența, fie ea fizică, verbală sau morală, atunci când își apără drepturile, și de a evita tot ce ar putea duce la disprețul celorlalți creștini și la o contramărturie, distrugând opera de mântuire care este reconcilierea în Hristos.

Note și observații

Se cere în acest paragraf renunțarea la orice violență între credincioșii celor două Biserici și se citează în sprijinul respingerii violențelor de orice fel, înseși cuvintele Papei Ioan Paul al II-lea.

Se au în vedere ocupările prin violențe ale unor biserici ce aparțin acum credincioșilor ortodocși.

Se au în vedere, de asemenea, bătăile și amenințările cu bătăia, înainte de a se constitui comisiile mixte recomandate mai înainte.

Se are în vedere, de asemenea, alcătuirea de comandouri care vin din alte localități spre a ocupa biserici fără comunități greco-catolice organizate și numeroase și cu număr suficient de credincioși, precum se resping și violențele verbale, insultele, precum și atacurile la persoană, de care este plină presa Bisericii Unită cu Roma.

Toate acestea sunt respinse și sunt considerate a aduce sminteală mărturiei creștine în lume.

28. Credința în realitatea sacramentală implică datoria de a se respecta toate slujbele liturgice ale celorlalte Biserici. Folosirea violenței pentru a pune stăpânire pe lăcașuri de cult contrazice această convingere. Aceasta, dimpotrivă, vrea ca în diferite circumstanțe să se faciliteze slujirea altor Biserici, punându-li-se la dispoziție propria biserică, printr-un acord care să permită slujirea alternativă, la ore diferite, în același edificiu. Mai mult decât atât, etica evanghelică cere ca cei în cauză să se abțină de la declarații sau de la manifestări susceptibile de a întretine o stare conflictuală și de a pune în pericol dialogul. Sfântul Pavel nu ne îndeamnă el oare de a fi primitori unii către alții, așa cum Hristos a fost pentru noi spre slava lui Dumnezeu? (cf. Rom. 15,7)

Note și observații

Paragraful acesta este poate cel mai important cu privire la lăcașurile de cult. Comisia mixtă de dialog condamnă orice fel de violență în vederea intrării în posesiunea unui lăcaș de cult.

Acest paragraf este important tocmai pentru că în România, în afara unor lăcașuri de cult care au fost cedate uniților prin bună înțelegere, mai mult de 30 de lăcașuri – biserici au fost luate de către uniți de la comunitățile ortodoxe prin violențe, prin puneri de lacăte noi, prin sechestrarea inventarului și, în unele lăcașuri, prin violentarea credincioșilor și a preoților chiar în timpul Sfintei Liturghii, sau prin stricarea unor case parohiale ale preoților ortodocși, cum a fost cazul la Sisești și la Dănești, în eparhia ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului. (A se vedea ziarul „Clipa“, Baia Mare, din 6 mai 1933)

Comisia de la Balamand recomandă ca prin înțelegere să se poată sluji alternativ acolo unde situațiile o cer. De asemenea, recomandă ca de ambele părți să se respecte etica evanghelică, prin abținerea de la declarații și manifestatii care pot înrăutăți situația. În nici un caz și niciodată, insulta nu va putea ține loc de argument.

29. Episcopii și preoții au în fața lui Dumnezeu datoria de a respecta autoritatea pe care Sfântul Duh a dat-o episcopilor și preoților celeilalte Biserici și pentru aceasta au datoria de a evita să se amestece în viața spirituală a celeilalte Biserici. Atunci când o colaborare devine necesară pentru binele acesteia (a celeilalte Biserici), atunci este recomandabil ca responsabilii de ambele părți să-și concentreze acțiunile, stabilind pentru această înfrăjurare temeuri clare, cunoscute de toți și care să fie puse în lucrare cu sinceritate și claritate, respectându-se disciplina sacramentală a celeilalte Biserici.

În acest context, pentru a evita orice răstălmăcire și pentru a dezvolta încrederea în cele două Biserici, este necesar ca episcopii catolici și ortodocși ai acelorași teritorii să se consulte înainte de realizarea proiectelor pastorale catolice care implică crearea de noi structuri în regiuni care, în mod tradițional, aparțin jurisdicției Bisericii Ortodoxe, aceasta în scopul de a se evita activități pastorale paralele care ar risca să devină repede concurente sau chiar conflictuale.

Note și observații

Deși paragraful acesta pare a repeta o idee despre care s-a mai vorbit, el are în vedere, aici, implantarea de către catolici a

unor eparhii și parohii în teritorii tradițional ortodoxe, precum în Siberia, în unele părți din Grecia și chiar în unele părți din România (Săcele, jud. Brașov). Dacă astfel de implantări s-ar face fără consultări și acord reciproc, atunci acțiunile de implantări ar trebui considerate ca expresii ale voinței de expansiune a catolicismului și ca forme de prozelitism.

30. Pentru a pregăti viitorul relațiilor între cele două Biserici, depășind eclesiologia perimată a întoarcerii la Biserica Catolică, care a fost legată de problema care este obiectul acestui document, se va da o atenție specială pregătirii viitorilor preoți și a tuturor acelor care sunt în vreun fel oarecare implicați într-o activitate apostolică exercitată acolo unde o altă Biserică este în mod tradițional înrădăcinată. Educația lor trebuie să fie în mod obiectiv pozitivă cu privire la cealaltă Biserică. Toți trebuie să fie mai întâi informați despre succesiunea apostolică a celeilalte Biserici și de autenticitatea vieții sale sacramentale. De asemenea, trebuie să li se ofere tuturor viitorilor preoți o prezentare onestă și globală a istoriei, tinzând spre o istorie concordantă și chiar comună a celor două Biserici. Se va ajuta astfel să se risipească prejudecățile și se va evita ca istoria să fie folosită în mod polemic. Această prezentare va face ca toți să fie conștienți că durerile dezbinării au fost reciproc suferite, lăsând și unora și altora răni adânci.

Note și observații

S-a putut constata din informațiile ce și le-am comunicat reciproc ortodoxii catolicii ca și din unele documente scrise prezentate în discuții că, în zonele de conflict între ortodocși și uniți, la școlile unite, în loc să se facă teologie după structurile tradiționale ale programei unei școli teologice, unii istorici sau preținși istorici aleg din cărțile de istorie doar pasagii izolate și trunchiate sau rupte de context, care să servească cu orice preț cauzei *pro domo sua*, pentru a-și susține doar opțiunile lor, chiar când sând neadevărate. Astfel de situații abundă și la noi în Transilvania la „istoricii” uniți și nu fac cinste nimănui.

Intrarea în obiectivitate a cercetării istorice ar fi o binecuvântare pentru toți.

Comisia întrunită la Balamand recomandă chiar abordarea problemelor istorice controversate, pe bază de documente sigure de către comisii istorice ale ambelor confesiuni.

Istoria, bazată pe date sigure, nu poate servi polemicii. Numai istoria distorsionată poate intra în compoziția unor argumentări menite să promoveze inexactitatea și chiar falsul.

Recomandarea Comisiei de dialog a fost puternic susținută și în unanimitate.

31. Ne vom aminti de îndemnul Sf. Apostol Pavel către Corinteni (I Cor. 6,17), care recomanda creștinilor să rezolve diferendele dintre ei prin dialog frătesc, evitând astfel de a încredința intervenției autorităților civile soluționarea practică a problemelor care se puneau între Biserici sau comunități locale. Aceasta are importanță în special pentru intrarea în posesiune sau restituirea bunurilor bisericesti. Acestea nu trebuie să se bazeze numai pe situații din trecut, sau să se sprijine numai pe principii juridice generale, ci trebuie, de asemenea, să țină seama de complexitatea realităților pastorale prezente și de situațiile locale.

Note și observații:

Importanța acestui paragraf este de nădădăuită utilitate și autoritate. Se respinge adresarea la autoritățile civile (guvern, parlament, tribunale) pentru rezolvarea problemelor patrimoniale dintre cele două Biserici, Ortodoxă și Unită cu Roma. Acestea trebuie rezolvate numai între Biserici, prin comisiile mixte menționate mai înainte, respectându-se peste tot realitatea numărului credincioșilor și dorința lor.

Se recomandă în mod expres să se țină seama de realitățile prezente și de situațiile locale, de recensămintele actuale și nu de situații depășite, inactuale și imposibil de restaurat.

Această recomandare este aproape identică cu art. 3 din Decretul-Lege nr.126 din 24 aprilie 1990. În acest articol se spune: „Situația juridică a lăcașurilor de cult și a caselor parohiale care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) și au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română se va stabili de către o comisie mixtă formată din reprezentanți clericali ai celor două culte religioase, ținând seama de dorința credincioșilor din comunitățile care dețin aceste bunuri”. Acest articol de lege este menit să soluționeze diferendele existente cu privire la proprietatea asupra bisericilor-lăcașuri de cult și a caselor parohiale foste greco-catolice din parohii care acum au credincioși, fie exclusiv, fie în mare majoritate ortodocși.

Legea prevede în art. 4 că acolo unde există doar un număr mic de credincioși greco-catolici, pentru aceștia „statul va sprijini construirea de noi lăcașuri de cult, în care scop va pune la dispoziția cultelor respective terenul aferent, în cazul în care acesta nu dispune de acel teren, și va contribui cu fonduri bănești la constituirea resurselor financiare necesare.”

Putem spune, ca urmare la cele de mai sus, că recomandările Comisiei mixte de dialog de la Balamand pot fi puse în practică, satisfăcând părțile și împlinind dreptatea, în condițiile date de astăzi.

Este de la sine înțeles că atunci când paragraful 31 din Documentul de la Balamand recomandă ca părțile în conflict să nu se mai sprijine pe situații trecute, depășite și inactuale și nici pe principii juridice generale, aceasta se referă în mod special la renunțarea la principiul: „*restitutio in integrum*”, de care se mai prevalează unii membri ai Bisericii Unite cu Roma (greco-catolice). Despre aceasta s-a vorbit în mod expres la Balamand și s-a afirmat că „prin principii juridice generale se înțelege inactualitatea apelului la principiul: «*restitutio in integrum*»”.

Regula recomandată este plecarea de la realitățile prezente și de la situațiile locale.

32. În acest spirit vom putea lucra împreună la reevanghelizarea lumii noastre secularizate. Se vor face eforturi de a se transmite către mass-media informații obiective, în special presei religioase, spre a se evita informațiile inexacte sau tendențioase.

Note și observații

Două lucruri trebuie reținute din această recomandare: a) că Biserica Romano-Catolică nu-și mai revendică numai pe seama ei reevanghelizarea lumii amenințată de secularizare și b) că se constată că nu întotdeauna presa, și în special cea religioasă, transmite informații exacte, ci că adesea unele informații nu numai că sunt inexacte, ci sunt chiar tendențioase.

Apelul de revenire la normal și moral este mai mult decât bine venit.

33. Este necesar ca Bisericile să se asocieze în a-și manifesta recunoștința și respectul pentru toți cei care, cunoscuți și necunoscuți, episcopi, preoți sau credincioși, ortodocși, catolici orientali (greco-catolici) sau latini, care au suferit, au mărturisit credința și au dat mărturie despre fidelitatea lor față de Biserică

și, în general, față de toți creștinii, fără nici o discriminare, care au suferit persecuții. Suferințele lor ne cheamă la unitate și ne cheamă să dăm, la rândul nostru, o mărturie comună, pentru a răspunde rugăciunii lui Hristos: „ca toți să fie una, pentru ca lumea să creadă.” (Ioan 17, 21)

Note și observații:

Paragraful acesta din Documentul de la Balamand a fost adoptat prin ridicarea tuturor participanților în picioare și păstrarea unui moment de reculegere pentru victimele persecuțiilor.

34. Comisia mixtă internațională pentru dialogul teologic dintre Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, în reuniunea plenară la Balamand, recomandă cu putere ca aceste reguli practice expuse mai sus să fie puse în lucrare de către Bisericile noastre, inclusiv de către Bisericile orientale, catolice, chemate să ia parte la acest dialog, care va trebui continuat în atmosfera senină necesară progresului său, către restabilirea deplinei comuniuni.

Note și observații:

Recomandarea este limpede și de punerea în practică a acestor reguli (19-34) depinde reluarea dialogului teologic propriu-zis dintre cele două Biserici, cel mai important fiind în această privință felul în care Biserica orientală catolică (greco-catolică, unită) le va respecta, deoarece acțiunile acestei Biserici (orientale, catolice) au determinat întreruperea dialogului teologic dintre cele două Biserici, Catolică și Ortodoxă. Bisericile Orientale Catolice sunt acum integrate în Biserica Catolică, așa încât regulile stabilite și consemnate în Documentul de la Balamand le obligă și pe ele să le respecte. Aceasta cu atât mai mult cu cât printre cei care le-au aprobat au fost și reprezentanți ai acestor Biserici.

35. Excluzând pentru viitor orice prozelitism și orice voință de expansiune catolică în detrimentul Bisericii Ortodoxe, Comisia speră că a suprimat obstacolul care a împins anumite Biserici autocefale să suspende participarea lor la dialogul teologic și, de asemenea, că Biserica Ortodoxă se va putea regăsi în întregimea ei pentru continuarea lucrării teologice atât de fericit începute.

Note și observații

Această speranță se va putea verifica de îndată ce toate Bisericile ortodoxe vor lua cunoștință de conținutul

Documentului de la Balamand și de îndată ce se vor convinge că regulile cuprinse în acesta vor fi acceptate și puse în practică de către Biserica Catolică cu ambele ei ramuri: latină și orientală.

Noi credem că, dacă aceste lucruri se vor întâmpla, Bisericile noastre vor face un pas înainte în dialogul dintre ele, către regăsirea unității și comuniunii depline.

Balamand (Liban), 23 iunie 1993

Acest document a fost aprobat în unanimitate de către următorii delegați, membri în Comisia mixtă internațională pentru dialog teologic între Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă.

Membrii ortodocși:

Patriarhia Ecumenică:

I.P.S. Arhiepiscop Stylianos al Australiei, co-președinte al Comisiei

Patriarhia Alexandriei:

I.P.S. Mitropolit Dionisie de Noubia Prof.Dr. Constantin Patelos

Patriarhia Antiohiei:

I.P.S. Mitropolit George De Biblos și Botrys

Pr. Cuv. Arhim. Youhanna Yazigi

Biserica Rusiei:

Pr. Nestor Zhilyaev

Biserica României:

I.P.S. Dr. Mitropolit Antonie al Transilvaniei

Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu

Biserica Ciprului:

I.P.S. Mitropolit Chrysanthos de Morfor

Prof. Dr. Macarios Papchristophoron

Biserica Poloniei:

P.C. Ierom. Varsanoufie Doroskiewicz

Biserica Albaniei:

Prof. Theodoros Papapavli

Biserica Finlandei:

P.S. Episcop Ambrosius de Joensoon

SECRETAR EXECUTIV

I.P.S. Mitropolit Spyridon al Italiei (Patriarhia Ecumenică)

Membrii Bisericii Catolice:

E.S. Cardinal Edward Idriss Cassidy

- co-președinte

- președinte al Consiliului Pontifical pentru promovarea unității creștinilor

E.S. Cardinal Roger Etchegaray

- președintele Consiliului Pontifical „Justitia et pax“ și președintele Consiliului Pontifical „Cor unum“

E.S. Cardinal Friedrich Wetter

Arhiepiscopia de München și Freissing (Germania)

E.S. Mgr. Nicolas Fosecolos

Arhiepiscop catolic al Atenei (Grecia)

E.S. Mgr. Mariano Magrassi, Arhiepiscop de Bari-Bitonto (Italia)

E.S. Mgr. Miroslav Stefan Marusyn

- Arhiepiscop titular la Cadi, Secretarul Congregației pentru Bisericile Orientale (Vatican)

E.S. Mgr. Ioan Robu, Arhiepiscop de București (România)

E.S. Mgr. Alfons Nossol, Episcop de Opole (Polonia)

E.S. Mgr. Pierre Duprey, Secretarul Consiliului Pontifical pentru unitatea creștinilor (Vatican)

E.S. Mgr. Frank Perko, Arhiepiscop de Belgrad (Iugoslavia)

E.S. Mgr. Bontros Gemayel, Arhiepiscop maronit de Cipru (unit)

Rev. Pr. Jean Corbon, Mănăstirea surorilor dominicane Beirut (Liban)

Mgr. prof. dr. Frederick R. McManus, Universitatea catolică din Washington (S.U.A.)

Rev. Pr. Prof. Dr. Dimitri Salahas (unit) Atena (Grecia)

Rev. Pr. Prof. Dr. Ernst Ch. Suttner, Universitatea Viena (Austria)

Rev. Prof. Dr. Hermann Vogt, Tübingen (Germania)

Rev. Prof. Dom. Emmanuel Lanne, osb. Chevtogne (Belgia)

Rev. Pr. Prof. Dr. Jean M.R. Tillard, op. Facultatea dominicană de filosofie și teologie Ottawa (Canada)

Rev. Pr. Prof. Dr. André De Halleux, ofm. Belgia

Rev. Pr. Frans Bouwen, misionar în Africa, rezident la Ierusalim (Israel)

Rev. Pr. Profesor John F. Long, rectorul Colegiului Pontifical Rus din Roma și Prorector al Institutului Pontifical Oriental, Roma (Italia)

Rev. Pr. Prof. Dr. Patrick van der Aalst, Nijmegen (Olanda)

Rev. Pr. Liviu Pandrea, profesor la Seminarul unit din Cluj (România)

Rev. Pr. Jozef Maj

Consiliul Pontifical pentru unitatea creștinilor Roma (Italia)

Traducere, observații și note

† Antonie al Transilvaniei

6 iulie 1993

Nota 1

Reflecții asupra documentului în anexa 10

Nota 2

Documentul l-am aflat depus de Patriarhie în dosarul pendinte la Curtea Constituțională în litigiul pentru restituirea Catedralei din Cluj, cerută de noi. La Curte se soluționează excepția de neconstituționalitate a prevederilor din Decretul-Lege nr. 126/1990 care prevede hotărârea celor două comunități de credincioși. Termen la 23 februarie 1994.

Biserica noastră este reprezentată de av. Petru Pavel (fost primar) din Cluj și subsemnatul Vasile Marcu.

Anexa 37

București, 18 iunie 1995

ÎNALT PREA SFINȚITE,

Îmi îngădui să mă adresez I.P.S. Voastre deoarece nu s-a oferit prilejul de a vă face cunoscută situația precară a comunității noastre, după cum l-am informat pe Eminentă Sa Cardinalul Todea, apoi pe I.P.S.S. Gutiu – în calitate de administrator apostolic atunci – în prezența P.S. Virgil Bercea.

Situația a rămas neschimbată, cu excepția anulării Convenției prin care se transferase Ordinului Franciscan Biserica Acvila cu întreg complexul.

Precaritatea izvorăște – între altele – din următoarele cauze:

- lipsa și slaba conducere a Vicariatului;

- dezbinarea și dezinformarea credincioșilor din partea conducerii Bisericii prin Vicariat și de către acesta;

- neluarea măsurilor necesare, iar unele luate de către Ierarhie sunt nepotrivite și determină frământarea conștiinței credincioșilor și dezbinarea lor.

Din această cauză unii credincioși s-au detașat total de Biserica noastră, îndreptându-se către ritul latin și cel ortodox, iar unii la neoproteștanți.

Înainte de 1 decembrie 1948, în București au existat 80.000 – 100.000 credincioși greco-catolici, iar azi după recensământul falsificat 10.000 de credincioși. Diferența se află la cultele amintite mai sus.

Cauza este slaba prestație spirituală și respectiv slaba reprezentare a Bisericii noastre.

Adversarii Bisericii noastre sunt: răul ce există între noi, care cu implicarea Ierarhiei poate fi eliminat, prozelitismul Bisericii de rit latin, Patriarhia Bisericii Ortodoxe și nu în ultimul rând conducerea politică a statului.

În București, centrul politic, cultural, social și spiritual unde se interferează diferite interese de grup, Ierarhia Bisericii noastre n-a dat și nu dă nici azi atenția cuvenită, pentru a păstra numărul de credincioși, egal în trecut cu cel al unei dieceze.

Din aceste cauze, comunitatea noastră este marginalizată și dacă situația continuă, va ajunge doar un simbol.

În majoritate, intelectualii de aleasă cultură, împreună cu ceilalți frecventează bisericile de rit latin de la 1948 până azi, deoarece nu găsesc spiritualitatea necesară pe care o caută în bisericile noastre.

Părintele vicar Dr. A. Ciungan și Protopopul V. Mare franciscan care și birituează sunt lipsiți de energie, datorită vârstei și posibil stresului din timpul teroarei comuniste.

Ambii nu pot reprezenta și nici apăra interesele Bisericii, fiindcă n-au pregătirea specifică prin experiență și mai ales prestația cerută. Din acest motiv Biserica noastră nu e luată în considerare, este marginalizată și umilită. Această tristă situație se răsfrânge asupra tuturor credincioșilor.

Această tristă situație reclamă luarea de măsuri urgente renovatoare. În aceste gânduri mă refer la înaltele îndemnuri adresate

laicilor de CONCILIUL ECUMENIC VATICAN II prin Decretul despre apostolatul laicilor („Apostolicam Auctoritatem”) capitolele I, II și IV punctele 3, 4, 6, 7, 16, și 17 și în special punctul 24 din capitolul V privind relațiile cu ierarhia din care citez: „Este de datoria ierarhiei să favorizeze apostolatul laicilor, să-i favorizeze principii și ajutoare spirituale, să orienteze exercitarea lui spre binele comun al Bisericii...” În continuare „fără a le răpi laicilor libertatea de acțiune necesară”. „Ierarhia încredințează laicilor anumite îndatoriri în strânsă legătură cu ale preoților” fiindcă „există în Biserică multe inițiative apostolice care își au originea într-o alegere liberă din partea laicilor și sunt conduse de judecata lor prudentă”.

Vă rog cu umilință să nu considerați referirea la aceste norme ca o impietate, deoarece I.P.S. Voastră le cunoaște în profunzime.

Acțiunile acestora în afară de oficierea Sfintei Liturghii nu comunică nimic credincioșilor, decât programul săptămânal. Credincioșii sunt avizi de spiritualitate, pe care o caută și nu o găsesc. Nu află nimic din evenimente în legătură cu Biserica. Sunt avizi de căldură sufletească și de iubire frățească.

Nu se țin ședințe ale comitetului parohial și după cum pr. vicar adeseori s-a pronunțat, trebuie ales un comitet nou.

Lucrările și gestionarea de valori nu se pot face numai de preot ci împreună cu comitetul parohial, care după lege are personalitate juridică și este răspunzător în fața legii de gestionarea întregului patrimoniu al parohiilor.

Este necesară alegerea noului comitet de către adunarea credincioșilor în ședință, care să fie convocată prin repetate anunțuri prealabile, prin mijloace posibile, datorită răspândirii credincioșilor în tot Bucureștiul.

Unii dintre credincioși auzind de măsurile pe care Ierarhia le-a luat cu privire la recunoașterea și funcționarea „CONGREGAȚIEI INIMII NEPRIHĂNITE” în ziua de 10 mai 1995 au rămas șocați, luând cunoștință în taină de decretul primit la Vicariat.

După umila mea părere, măsurile vor avea efecte nedorite, căci unele stânjenesc desfășurarea vieții spirituale a membrilor congregației.

E normal și logic ca la conducerea Congregației, superioara generală să aibă o pregătire aleasă, cum este cea a sorei Margareta Făgărășanu, medic și cu 4 ani de studii teologice la Roma.

Dar este nefiresc și ilogic să fie marginalizată persoana care a fost și este considerată fondatoarea Congregației, care a primit fericite mesaje de la Preacurata Fecioară, marginalizată contrar practicilor dreptului canonic.

Noi laicii nu avem competența și nici dreptul de a discuta și a ne preocupa de mesajele respective. Socotim că aceste mesaje sunt benefice întregii noastre Biserici și numai pentru acest motiv ele trebuiesc admise și apreciate în lumina hotărârilor Vaticanului. De asemenea este inuman ca aceea care a suferit regimul diferitelor închisori comuniste, pentru credința sa în Mântuitorul Întrupat în Sfânta Euharistie și a Preacuratei Maicii Sale, ierarhii noștri să minimalizeze viața sorei Ionela.

Aceasta n-a cerut de la nimeni nimic, decât de la Preacurata ajutor și libertate în realizarea de opere care să alina durerile și lipsurile celor care au nevoie de ajutor. Ierarhii nu au venit cu bucurie în întâmpinarea operei sale (cu excepția P.S.S. Vasile Hossu), care n-a adus Bisericii decât roade bune.

Fiindcă „errare (peccare) humanum est”, susțin că eu și noi toți, inclusiv ierarhii suntem supuși greșelilor, pe care Dumnezeu le iartă dacă le recunoaștem și le îndreptăm. Din acest motiv cer iertare de la I.P.S. Voastră și de la Dumnezeu în măsura în care socotiți că am greșit.

Azi și în viitor Biserica are nevoie și trebuie să fie vie, activă și în permanentă revitalizare. Congregația Inimii Neprihănite are viață și va putea da impuls moral și spiritual, dacă va fi bine îndrumată în respectarea Constituțiilor aprobate de împuterniciți – respectiv Sfântul Părinte – și nu va fi încătușată în dezvoltarea ei după mesajul Preacuratei.

După modesta mea părere, împiedicarea sorei Ionela Maria de a urmări și conlucra la realizarea mesajului primit și a Constituțiilor Congregației este o regretabilă, dar reparabilă greșală.

Trebuie constatat sau avut în vedere că în urma măsurilor luate între surori s-a produs o frământare internă, o tulburare, capabilă ca pe unele slabe de înger să le întorcă de la calea ce voluntar și-au ales-o.

Cu umilința și respectul datorat, în calitate de bun creștin al ierarhiei Bisericii, socotesc necesar ca măsurile să fie regândite, reformulate, modificate, iar unele să fie eliminate, neputând fi aplicate.

Față de situația precară ce există în vicariat și pe de o parte între credincioși, cu același respect, propun:

1) schimbarea prin pensionare fără a fi umiliți a pr. vicar și a pār. protopop;

2) a lăsa Congregația să funcționeze în baza Constituțiilor și a decretului ce l-ați dat, modificat cu îmbunătățiri, retrăgând încredințarea dată părintelui canonic Liviu Otoi și părintelui Constantin Olteanu;

3) a numi în funcția de paroh pentru Congregație pe părintele Iustin Paven, admitând să fie ajutați să concelebreze părintele Vasile Abrudan și George Pricop sub supravegherea I.P.S. Voastre;

4) a aviza facerea formelor necesare la autorități, pentru materializarea oficială a celor de la subpunctele 2 și 3 de mai sus;

5) a da Binecuvântarea deschiderii (oficiale) a capelei pentru Congregație în str. Abrud 78 sect. 1, cu posibilitatea participării la Sf. Liturghii, respectiv a serviciilor religioase și a laicilor, în conformitate cu dreptul canonic;

6) a supraveghea permanent activitatea în vicariat, pentru a se evita greșeli, cât și a da îndrumările necesare cu Binecuvântarea de unire frățească și unire între toți;

7) comunicatul Conferinței episcopilor catolici prin care se recunoaște participarea credincioșilor greco-catolici la serviciile divine la Bisericile de rit latin, ca să se declare ca atare în orice împrejurare, să fie adus la cunoștința credincioșilor în Bisericile de rit latin și răsăritean, la Sf. Liturghie. Aceasta deoarece comunicatul în afară de presa la care nu ajung toți, nu a fost adus la cunoștință;

8) să dispuneți și să înlesniți ca Arhiepiscopia Romano-Catolică să permită a extrage de la parohiile sale adresele credincioșilor greco-catolici din fișierul ce l-a întocmit cu ani în urmă, în care a inclus și pe credincioșii noștri, pentru ca preoții noștri să aibă adresele acestora pentru a-i putea vizita la diverse ocazii;

9) a dispune alegerea unui nou comitet la parohia „Maica Domnului” Acvila.

În lipsa unei legi cu privire la regimul juridic al cultelor, autoritățile aplică Legea 177 din august 1948, care a pregătit Decretul 358 de la 1 decembrie 1948.

Este cazul piedicilor ce le face primăria comunei suburbane Pantelimon la soluționarea cererii „Congregației Inimii Neprihănite” pentru avizarea unei construcții pe terenul ce l-a primit din partea unei credincioase (fostă ortodoxă).

Amintesc opunerea pe toate căile a Patriarhiei Ortodoxe Române la restituirea lăcașurilor de cult, utilizând Documentul de la Balamand în fața justiției, depus la Curtea Constituțională în litigiul care a avut ca obiect restituirea catedralei Bisericii noastre din Cluj, în care am pledat și subsemnatul.

În instanță s-a invocat neconstituționalitatea art. 3 din Decretul-Lege 126/1990 care prevede că majoritatea credincioșilor dintre cele două culte hotărăsc situația lăcașurilor de cult. Curtea ne-a respins recursul și a decis constituționalitatea art. 3.

Între argumente, cel final a fost Documentul de la Balamand, care trimite la înțelegerea reprezentanților celor două culte, a căror majoritate este decisivă, fără a ne putea adresa altor organe sau justiției, ceea ce este greșit.

Decizia Curții s-a dat cu opinia separată cu motivația că Biserica Română Unită – greco-catolică – trebuie să intre în drepturile sale firești. Opinia separată a fost semnată de judecătorul dr. Janos Fazekas.

Adversitatea puterii de stat este demonstrată de tergiversarea restituirii terenurilor de către Consiliul local al Primăriei Municipiului București, care este obligat prin anexa la Hotărârea Guvernamentală nr. 466 din 19 august 1992.

După diverse cereri și urmărirea lor la municipiu (de peste 25 de ori) împreună cu domnul deputat Ion Mureșan, am fost în audiență la Primarul General Crin Halaicu, însoțit de pr. Traian Suci, în ziua de 30 mai 1995.

După promisiuni, am primit adresa nr. 649 din 14 iunie 1995 referitor la imobilul din str. Elena Cuza nr. 30-32, pe care V-o anexez în copie. Dl. deputat Ioan Mureșan prin fax a primit același răspuns.

În înțelegere cu domnia sa, subsemnatul am redactat o cerere către primul ministru, pentru emiterea unei ordonanțe de guvern, în vederea soluționării acestei probleme.

Mai este problema restituirii imobilului din str. Xenopol nr. 15, închiriat de stat (cu dolari S.U.A.) pentru care am făcut și am toată documentația.

Pentru toate aceste motive, vă rog fierbinte să dispuneți rezolvarea celor de la punctele 1-9 de mai sus. Pentru lămurirea și a altor relații, să binevoiți a găsi timp pentru o întrevedere.

Cu mulțumiri și cu supunere semnez,

Av. Dr. Vasile Marcu

Anexa 38

*Mitropolia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică
Arhidieceza de Alba Iulia și Făgăraș
str. Petru Pavel Aron, 2
nr. 905/28 iunie 1995*

Stimate Domnule Avocat,

Răspunzând scrisorii dumneavoastră din 18 iunie 1995, vă mulțumim pentru aspectele semnalate și căile pe care le propuneți pentru soluționarea anumitor probleme. În măsura posibilităților vom ține seama de ele; unele dintre ele însă depășesc competența noastră.

Noi susținem cu toată convingerea „libertatea de acțiune a laicilor”, desigur însă cu condiția ca acțiunile în cauză să fie în concordanță cu hotărârile luate în Conferința Episcopală și chiar în for mai înalt.

Desigur, situația Vicariatului Bucureștilor, ținând cont și de calitatea acestui oraș de capitală a țării și principal centru populat, nu ne este indiferentă, din contra. Puteți avea convingerea că vom face tot ce este cu putință pentru a asigura înfăptuirea și aici a scopului Bisericii noastre, a Bisericii lui Cristos.

Binecuvântarea Domnului să pogoare asupra dumneavoastră.

Lucian

Arhiepiscop și Mitropolit

Domniei Sale, Domnului Avocat Dr. Vasile Marcu

Str. Poiana Muntelui nr. 2

Bl. OD3, sc. 6, ap. 209, 77385, București

Anexa 39

București 25 august 1995

EXCELENȚĂ,

Întors de la copii din Germania, am aflat comunicarea (905/28 iunie 1995), impresionat de împrejurarea că ați luat cunoștință de „precaritatea” în care se află Biserica noastră. Ați precizat că „în măsura posibilităților vom ține seama de ele, că unele depășesc competențele noastre”.

După informațiile culese din Apus I.P.S. Voastră aveți largă competență, respectiv mandat de la Sfântul Părinte de a soluționa propunerile semnalate. Tot ce se înfăptuiește în urma analizei de I.P.S. Voastră pentru Biserică primește Binecuvântarea Sfântului Părinte. Că tot ce veți lega aici, la noi, după spusa MĂNTUITORULUI, vor fi legate și orice veți dezlega, vor fi dezlegate în CER și înaintea Sfântului Părinte. Deci, cele învederate le puteți DEZLEGA numai I.P.S. Voastră, pentru a nu se adânci RĂUL existent.

În comunicarea I.P.S. Voastre nu se arată soluții, ci promisiuni dătătoare de speranțe, care în climatul actual nu sunt încurajatoare. Speranțe ne-au fost făcute de mai mulți ani, însăși Excelenței Voastre Vi s-au făcut de mai marii puterii și ai ortodoxiei, fiind făcute pentru dezamersarea spiritelor.

În ce privește „libertatea de acțiune a laicilor” repet prevederile pct. 24 al capitolului V „Apostolicum auctoritatem” care investeste de a „favoriza apostolatul laicilor” cu „principii și ajutoare spirituale”, să-i orienteze în exercitarea lui și că „Ierarhia încredințează laicilor anumite îndatoriri în strânsă legătură cu ale preoților etc. etc.”

Noi, cei de aici, n-am primit de la nimeni nici o „orientare”, nici o „încredințare a anumitor îndatoriri”. Credincioșii fiind dezbrățați, lipsiți de orientare, activează nejudicios.

În Capitală – după cum am mai spus-o – sunt numeroase valori intelectuale și spirituale pe care conducerea Bisericii și A.G.R.U. n-au fost în stare să le identifice, iar pe cele identificate să le apropie la misiunea identității Bisericii noastre.

Această situație, ca și altele, nu este de dorit să mai continue, fără rezolvare.

Vă rog AJUTAȚI-NE să ne unim posibilitățile în cele de mai sus. Repet propunerile din memoriu pe care în principal urmează a le avea în vedere:

Schimbarea conducerii Vicariatului prin pensionarea fără umilire pentru motivele arătate în memoriul înaintat a păr. vicar Dr. A. Ciungan și a păr. protopop V. Mare...

Congregația INIMII NEPRIHĂNITE cu toate piedicile și teroarea comunistă s-a născut și a activat în favorul Bisericii și al umanității. Să fie ajutată după posibilități și îndeosebi prin numirea unui preot îndrumător spiritual.

De încheiere, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a da curs în mod pozitiv celor de mai sus, precum și celor cuprinse la punctele 1-9 din memoriul datat 18 iunie 1995, spre binele Bisericii noastre și mărirea lui Dumnezeu.

Cu speranța că rugăciunea mea va avea ecoul și nu numai, ci sprijinul mult așteptat și dorit în orice împrejurare, rămân în continuare al Bisericii Blajului și al Excelenței Voastre supus fiu.

av. Dr. Vasile Marcu

Anexa 40

Autogovernarea locală din Odorheiu Secuiesc încearcă o naționalizare

Conflictul dintre Primăria Odorheiu Secuiesc și fundația umanitară elvețiană care finanțează construirea Casei de copii din localitate, departe de a se fi stins după alegerile locale, a luat accente dramatice. Noul primar, Szasz Jenő, a trecut la măsuri de forță împotriva călugărițelor de origine română care ar fi trebuit să administreze clădirea. După cum am mai relatat în ziarul nostru, fundația elvețiană Basel Hilft demarase în 1993 realizarea unui obiectiv social în Odorhei. Construcția, încredințată unei firme româno-franceze, urma să fie preluată de Congregația Greco-Catolică a Inimii Neprihănite. Aceasta a fost singura asociație interesată de ajutorarea orfanilor care i-a convins pe elvețieni că are forța (umană și financiară) de a susține funcționarea Casei de copii. Săptămâna trecută, primarul Szasz, însoțit de o numeroasă delegație, a venit person-

al să alunge cele două (!!) călugărițe aflate în clădire și să oprească lucrările de finisare. „Obiectivul” ar urma, potrivit bisăptămânalului „Udvarhely Hirado”, să fie sigilat și păzit de gardienii publici, „cu scopul de a împiedica pătrunderea persoanelor neautorizate”. Mai mult, „Corpul autogovernării locale”, cum se autointitulează Consiliul local, publică în presa județeană un comunicat în care anunță anularea contractului de concesiune a terenului și sistarea lucrărilor de construcții.

În dezbaterile publice, organizate de ziarul amintit mai sus, sau în direct pe postul de televiziune prin cablu „Beto Ati”, membri ai „Consiliului de autogovernare” abordează deschis problema „redobândirii clădirii”. Ei avertizează asupra „tragediei” prin care ar putea trece secuimea și cer strângerea de semnături sau formarea de lanțuri vii pentru ca „primăria să poată decide asupra destinației clădirii”.

Unele luări de poziție fac apel la Carta Europeană a Autogovernării Locale (articolul 4) și vizează măsuri de informare a forurilor juridice internaționale, iar altele consideră administrarea Casei de copii de câteva călugărițe de origine română „ca pregătire în vederea modificării forțate a compoziției etnice a orașului”. Care este părerea donatorilor?, I-am întrebat pe dl. Jean-Marc Pernot, cetățean francez, președintele firmei căreia i s-a concesiionat terenul.

„Firma noastră este o societate privată, care a contractat cu fundația Basel Hilft lucrările de construcție ale Casei de copii. După finalizarea lor, noi predăm proprietatea și administrarea unei instituții religioase alese de donator. Părerea noastră este că se încearcă naționalizarea unei proprietăți private, similară cu actele comuniste din trecut. Avem un contract de concesiune a terenului, pe 99 de ani, ale cărui clauze le-am respectat integral. Clădirea a fost construită pe acest teren, cu banii de la Basel Hilft, de asemenea, o organizație umanitară privată. Primăria nu numai că nu a contribuit cu nimic, dar a încasat o chirie substanțială și plăți suplimentare pentru corectarea inflației. Acum, aceasta vrea să preia clădirea. Am informat Ambasada Franței asupra acestui abuz, pe care îl vom ataca pe căi legale. Nici donatorii elvețieni nu pot înțelege și accepta situația. Ei au dorit să ajute copiii orfani

din România, și nu o etnie sau alta". Se pare deci că majoritarii vor fi acuzați și de accesul de independență ale „auto-guvernării locale”.

V. Vâlcu

S. Achim

ziarul *Adevărul* din 21 iunie 1996

Anexa 41

Situația juridică a bunurilor aparținând Bisericii Române Unite cu Roma – greco-catolică

Fiind solicitați de mai mulți preoți ai B.R.U. cu privire la situația juridică a bunurilor aparținând acestei biserici, considerăm necesar ca pentru înlăturarea tensiunilor și chiar unele conflicte între aceste două biserici române și în vederea soluționării în mod just a litigiilor cu privire la aceste bunuri, să analizăm în mod temeinic normele legale care reglementează această materie, pentru ca ele să fie interpretate și aplicate în mod just și unitar în toate cauzele.

În anul 1948 prin Decretul nr. 358/1948 s-a dispus încetarea activității B.R.U. și trecerea bunurilor sale în proprietatea statului, cu excepția celor aparținând parohiilor, iar prin H.C.M. nr. 1719/1948 s-a prevăzut modul de preluare cu mențiunea că lăcașurile de cult vor fi destinate B.O.R.

Dispozițiile acestui decret de a desființa un cult și a-i confisca bunurile sale au fost contrare prevederilor Constituției în vigoare la acea dată (Constituția din 1938 și următoarele), garantau libertatea cultelor și dreptul de proprietate cu privire la bunurile ce le aparțineau.

Ținând seama de principiul supremației Constituției față de celelalte legi și examinând din acest punct de vedere prevederile Decretului 358/1948 rezultă că ele au încălcat grav dispozițiile din Constituție, ceea ce poate stabili orice instanță judecătorească, nu numai de către Curtea Constituțională și să tragă concluziile juridice necesare.

De asemenea, prevederile acestui decret erau contrare și dispozițiilor din Legea cultelor nr. 177/1948, în vigoare la acea dată, și Declarației Universale a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a O.N.U.

Decretul menționat a nesocotit faptul că orice persoană are dreptul la proprietate și nu poate fi lipsită de aceasta, decât în

condițiile prevăzute de art. 481 din Codul civil potrivit căruia „nimeni nu poate fi silit a preda proprietatea, afară numai pentru cauză de utilitate publică și primind o dreaptă și prealabilă despăgubire”. În ierarhia actelor normative Codul civil având o prioritate, rezultă că și din acest punct de vedere Decretul 358/1948 nu a avut un temei legal.

Având în vedere că acest decret a încălcat dispozițiile constituționale și ale celorlalte norme legale menționate, rezultă în mod juridic că acesta nu a putut crea în mod legal un titlu de proprietate al statului sau al B.O.R. asupra bunurilor ce aparțineau B.R.U.

Prin urmare, în mod legal, asupra acestor bunuri nu a intervenit nici un transfer de proprietate în favoarea statului sau B.O.R., bazat pe prevederile sus-menționatului decret.

Menționăm în mod deosebit, că aceste concluzii juridice corespund cu acelea cuprinse în decizia nr. 232 (8 iunie 1933) a Curții Supreme de Justiție.

În plus este necesar să arătăm că Decretul 358/1948 a prevăzut exceptarea preluării bunurilor aparținând parohiilor și că prevederea din actul normativ ulterior, că lăcașurile de cult se vor destina B.O.R. cuprinde numai o opțiune, nefiind urmată de un alt act normativ, care să prevadă o transformare a dreptului de proprietate asupra acestora. Astfel că pentru aceste bunuri n-a fost emis și deci nu există nici un act juridic cu privire la transferul proprietății.

După evenimentele ce au avut loc în decembrie 1989, prin Decretul nr. 9/1989, Decretul 358/1948 și H.C.M. nr. 1719/1948 dat în aplicarea acestuia au fost abrogate considerându-se ca fiind abuzive și contrare dispozițiilor constituționale.

Ca urmare a abrogării Decretului nr. 358/1948 au fost anulate de drept toate consecințele juridice ce le-ar fi putut produce, chiar în ipoteza în care dispozițiile lui n-ar fi fost neconstituționale și contrare celorlalte acte normative.

În consecință, din momentul abrogării sus-numitului decret, B.R.U. și-a redebândit toate drepturile avute, inclusiv acelea de proprietate asupra tuturor bunurilor ce i-au aparținut, intervenind astfel „restitutio în integrum”.

Pentru restabilirea drepturilor B.R.U. ca urmare a abrogării decretului sus arătat, s-a emis Decretul nr. 126/1990 prin care se

recunoaște existența legală a acestui cult și se dispune restituirea tuturor bunurilor ce i-au aparținut.

În acest scop decretul cuprinde în art. 2 și 3 normele de procedură de urmat cu privire la identificarea și inventarierea bunurilor și restituirea lor.

Art. 3 din acest decret, cu privire la lăcașurile de cult, are un conținut confuz, care poate da loc la o interpretare contrară consecințelor juridice, rezultate ca urmare a abrogării Decretului nr. 358/1948 și în special a prevederilor art. 1 al decretului nr. 126/1990.

În art. 3 al acestui decret se prevede că restituirea lăcașurilor de cult și caselor parohiale se va stabili de către o comisie formată din reprezentanții celor două culte, ținând seama de dorința credincioșilor din comunitatea respectivă.

Or, din momentul în care Decretul nr. 358/1948 a fost abrogat și prin Decretul nr. 126/1990 se prevede la art. 1 că se vor restitui toate bunurile, nu este posibil ca printr-un alt articol al acestui decret să se poată admite stabilirea dreptului de proprietate de către o comisie formată din reprezentanții celor două părți și ai credincioșilor, fiindcă astfel s-ar anula efectele legale rezultând din abrogarea primului decret, precum și dispozițiunile art. ??? din același decret, care prevede restituirea bunurilor.

Față de această situație, pentru a se putea aplica decrete, de abrogare și restituirea bunurilor, singura interpretare legală a sus-numitului articol nu poate fi decât aceea că reprezentanții celor două culte au o singură competență de procedură și anume aceea de a identifica bunurile și a le preda și prelua în posesiune de către B.R.U.

În concluzie, este necesar să se rețină că Decretul nr. 126/1990 privește restituirea bunurilor și procedura de urmat, nu stabilirea dreptului de proprietate, care este de necontestat, și că orice litigiu în legătură cu restituirea acestor bunuri nu poate să aibă un alt obiect decât posesiunea acestuia.

Un alt act normativ care cuprinde unele dispoziții contrare Decretului 126/1990 și în special celor prevăzute în art. 2 din acest decret este H.C.M. 577/1990, care prevede că restituirea unora din bunurile B.R.U. se va face prin hotărâre a guvernului pe baza propunerilor Comisiei centrale.

Or, art. 2 din Decretul 126/1990 prevede că restituirea bunurilor se va face de către o comisie compusă din reprezentanții statului și ai B.R.U., ceea ce înseamnă că cele

două părți efectuează numai un act de procedură privind identificarea și inventarierea, nu dreptul de stabilire a dreptului de proprietate al acestora, care nu mai poate fi pus în discuție de nici una din părți, nici chiar de către guvernul țării.

Din cuprinsul celor arătate mai sus considerăm că lipsa de claritate a unor texte și a unor contradicții nu pot împiedica restituirea bunurilor ce au aparținut B.R.U. și că litigiile urmează a fi soluționate prin interpretarea și aplicarea justă a actelor normative, așa cum am arătat în prezentele concluzii.

În ceea ce privește modificările intervenite în cărțile funciare din Ardeal cu privire la bunurile aparținând B.R.U., prin înregistrarea proprietății acestora pe numele B.O.R., în mod abuziv, neavând un drept de proprietate asupra lor, se va cere rectificarea acestor înregistrări în cartea funciară.

În acest scop, în acțiunile pentru predarea în posesiune a acestor bunuri se va stabili să se constate că înregistrările făcute în cartea funciară pe numele B.O.R. s-au făcut în mod abuziv, fără nici un temei legal, și, în consecință, să se dispună reînscierea dreptului de proprietate asupra acestora pe numele B.R.U.

Din cuprinsul celor arătate mai sus, este necesar să reținem următoarele concluzii esențiale:

1) Bunurile B.R.U. au fost preluate de stat și B.O.R. în mod abuziv, fără nici un temei legal, neavând dreptul de proprietate asupra lor.

2) Decretul 126/1990 care prevede restituirea bunurilor B.R.U. cuprinde numai dispoziții procedurale privind identificarea, inventarierea, predarea și luarea în posesie a acestor bunuri.

3) Acțiunile în justiție pentru restituirea acestor bunuri vor avea ca obiect numai predarea lor în posesiune și nu revendicarea proprietății, iar în Ardeal se va cere prin aceeași acțiune și rectificarea înregistrării făcute în cartea funciară, constatându-se ilegalitatea înscrierilor efectuate pe numele B.O.R.

*GRUPUL DE JURISTI,
Dr. VASILE MARCU
avocatul MITROPOLIEI BLAJULUI în BUCUREȘTI
Dr. ALEXANDRU PĂLTINEANU
Dr. EUGEN POP
20 septembrie 1993*

Anexa 42
Sfințire de capelă în București

Sâmbătă, 29 iunie 1996, Sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, călugărițele greco-catolice din Congregația Inimii Neprihănite au avut marea bucurie a sfințirii Capelei din Casa de Noviciat, situată în strada Vasile Gherghe 1 nr.96, lângă bulevardul Turda, ceremonial oficiat de către însuși Excelența Sa Mons. Janusz Bolonek, Nunțiu Apostolic în țara noastră.

În anii de prigoană, surorile Congregației au locuit în case modeste, donate de unii credincioși cu dragoste pentru Opera de Adorare a Sfintei Euhariștii și cu atașament față de fiii Bisericii Greco-catolice, ce duceau o viață spirituală intensă, sub directa îndrumare și binecuvântare a episcopilor Alexandru Todea, Ioan Dragomir și a unor distinși preoți formați la Roma și Blaj, dintre care amintim pe dr. Aurel Lulutiu.

În ultimii ani, credincioși ce au luat cunoștință de activitatea religioasă și caritabilă a călugărițelor noastre au donat Congregației localul actualei Case de Noviciat, dotat cu mobilierul necesar funcționării acestuia. Pe placa metalică de pe fațada interioară este menționat:

„Isus, prin Preacurata, să binecuvânteze Casa Congregației Inimii Neprihănite, Dăruită de DI Cyrill Burgel și colaboratorii săi, decembrie 25, 1994.“

În acest edificiu călugăresc s-a amenajat și Capela Noviciatului, centru al vieții spirituale a surorilor.

Răspunzând cu multă dragoste și solitudine apelului surorilor, Excelența Sa Mons. Janusz Bolonek a oficiat, în limba română, slujba de Sfințire a capelei, binecuvântând cu apă sfințită încăperile acestei „mănăstiri“ modeste greco-catolice din București.

La Sf. Liturghie s-au înălțat rugăciuni pentru Preafericitul Părinte Papa Ioan Paul al II-lea, I.P.S. Lucian Mureșan, Mitropolitul Bisericii noastre, pentru ctitorii acestui sfânt lăcaș, pentru Congregația născută în anii de prigoană și pentru întreaga Biserică.

Cităm din frumoasele cuvinte rostiite, în limba română, de Excelența Sa Nunțiu Apostolic:

„Fie ca această Capelă să poată deveni pentru toți un nou Munte Sinai pe înălțimile căruiu Domnul a încheiat legământul cu poporul Său și i-a dăruit Decalogul... Oricine va intra în această Capelă să-și amintească de legământul pe care l-a făcut cu Dumnezeu prin Botez...“

Aici, episcopii și preoții ne vor învăța să împlinim cele zece porunci și îndeosebi porunca IUBIRII. Toți aceia care se vor ruga aici să găsească un nou Cenacol... În cadrul acestei celebrări Euharistice, o Binecuvântare Apostolică și celor ce au contribuit la ridicarea acestui lăcaș, precum și celor ce se vor ruga în el...“

Profundele și expresivele cuvinte ale Excelenței Sale, precum și Binecuvântarea Apostolică acordată, au umplut de bucurie inimile surorilor și ale tuturor participanților la această aleasă sărbătoare.

Un alt eveniment de o importanță istorică deosebită a fost aducerea la cunoștința surorilor a Decretului nr. 1078 din 28.06.1966, emis de IPS Mitropolitul Lucian, privind aprobarea Constituțiilor Congregației Inimii Neprihănite, precum și recunoașterea juridică a acesteia.

După ce a dat citire acestui important document, sora Margareta Făgărășan – Maica Generală a Congregației – a adus mulțumiri lui Dumnezeu pentru marile daruri primite prin sfințirea Capelei, în special acela al prezenței sacramentale în Sf. Euharistie a Mântuitorului Cristos. Și-a exprimat apoi grațitudinea față de Sfântul Părinte Papa Ioan Paul al II-lea, față de Eminența Sa Card. Achille Silvestrini, Prefectul Congregației pentru Bisericele Orientale, față de fostul Nunțiu Apostolic Mons. John Bucowsky, față de Excelența Sa Mons. Janusz Bolonek și, bineînțeles, față de I.P.S. Lucian Mureșan, sub a cărui oblăduire își desfășoară activitatea Congregația Inimii Neprihănite pe întreg cuprinsul țării.

Apostolatul călugărițelor nu va fi ușor nici în viitor. Îngrijirea bolnavilor, a bătrânilor, a copiilor orfani și ajutorarea săracilor de care se ocupă surorile din București și alte localități cere mari eforturi ce nu pot fi depășite decât prin credință și sacrificiu.

Deși numărul lor nu este redus, totuși, față de sarcinile ce le stau în față, nevoia de noi novice este mare.

Fie ca Bunul Dumnezeu și Preacurata Fecioară Maria – Mama și Superioara Congregației – să îndemne prin harul Lor, că tot mai multe tinere credincioase să adere și să se dăruiască acestei mărețe Opere de Adorare a Sf. Euharistii și de asistență a celor aflați în suferință.

*Extras din revista „Viața creștină”,
18 septembrie 1996, pag. 3.
(scris de Ioan Suci)*

CUPRINS

Prefață	7
1. Blajul, Biserica și școlile sale	13
2. Elev în școlile Blajului	25
3. Student la Universitatea din Cluj	44
4. Biroul avocațial și deschiderea unei capele greco-catolice în Agnita	48
5. Avocat în Blaj la Banca Patria a Mitropoliei	52
6. Stabilirea la București	57
7. Bisericele și parohiile din București	67
8. Începutul prigoanei	78
9. Biserica Română Unită în clandestinitate	92
10. Situația Bisericii Unite după revoluție	102
11. Primul contact al Bisericii Române Unite cu autoritățile Statului	109
12. Constituirea A.G.R.U. în București	120
13. Dezbinarea de la Vicariat și cauzele ei	126
14. Impedimente din partea clerului	132
15. Încercări de construire a Societății Caritas	139
16. Preluarea Bisericii „Maica Domnului” – Acvila	144
17. Situația Bisericii după 22 decembrie 1989	153
18. Complicitatea Bisericii Ortodoxe Române. Defăimarea papalității	166
19. Congregația Inimii Neprihănite	192
Ce s-a ales de episcopii Bisericii Române Unite	193
Originea dizidenței	197
Propunerile făcute Papei de către I.P.S.S. Alexandru Todea pentru numirea de succesori în episcopate	204

20. Situația din Vicariatul București și din Dieceze	217
21. Situația Bisericii Române Unite văzută din București.....	239
22. Identificarea și inventarierea bunurilor confiscate Bisericii de regimul comunist.....	244
23. Activitatea pentru restituirea bunurilor. Legea 4666 din 19 august 1992.....	264
24. Acțiunea în justiție pentru Biserica din str. Polonă	277
25. Discordia dintre laici și clerici	282
26. Contribuții la proiectul noii legi a cultelor.....	290
27. Continuarea relațiilor cu Mitropolia Blajului. Numirea administratorului apostolic.....	294
28. Documentul încheiat la Balamand – Liban – la sfârșitul lucrărilor Comisiei mixte pentru dialog teologic între Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică	303
29. I.P.S.S. Lucian Mureșan Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii Române Unite în scaunul vacant după 50 de ani	310
30 Biserica Română Unită greco-catolică și justiția inexistentă – obediența puterii	324
31. Deziluzii. Schisma în Biserică	332
32. Considerații generale și concluzii	336
Anexe	352